BASILII
SELEVCIAE IN ISAVRIA
EPISCOPI

De Vita ac Miraculis D. THECLAE
Virginis Martyris Iconiensis

LIBRI DVO.

SIMEONIS METAPHRASTÆ LOGOTHETÆ
de eadem MARTYRE Tractatus singularis.

PETRVS PANTINVS TILETANVS, *Decanus Bruxellensis,*
è tenebris nunc primùm eruit, Latinè vertit, notisque illustrauit.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
cIↃ. IↃC. VIII.

D.THECLÆ VIRG. MART. ICONIENSI
FIDEI TOLERANTIÆQ. CHRISTIANÆ
VIVO SIMVLACRO P. P. D.D.
B. 11. M. 225.
B. 41. M. 263.
B. 53. M. 265.
B. 59. M. 267.
B. 123. M. 293.
B. 61. M. 267.
B. 95. M. 277.
B. 63. M. 269.
B. 93. M. 277.
B. 67. M. 269.
B. 89. M. 273.
B. 79. M. 273.
B. 77. M. 273.
B. 73.

PHILIPPO III.

HISPANIARVM REGI

PIO, FELICI

S.

LAVDANDARVM artium diſciplinas, REGVM MAXIME, eadem ferè quæ vitem conditio obſtrinxit. Vt enim generoſum hoc plantæ genus, vſúque & adſpectu iucundiſſimum, licet indole ac vi ſuâ naturali ſurſum feratur, ac velut deſpectâ humo cælum affectet; adeò tamen imbecillum ac debile eſt, vt niſi arundinibus, perticis, ridicis, aliiſque eiuſcemodi pedamentis, quam *vineæ dotem* Veteres appellabant, aſ-

ſiduè iuuetur ac ſurrigatur, in terram eat intereátque: ita illæ, nobiliſſimæ alioquin & ad omnem Reip. partem prudenter adminiſtrandam, ad omnem fortunæ varietatem conſtanter ferendam, ad omnem denique ætatem benè ſuauitérque degendam vtiliſſimæ, facilè inter tot barbarorum crudeliter in ipſas quotidie incurſantium cuneos deiiciuntur emoriuntúrque, ſi neceſſario Regum Principúmque ceterorum patrocinio deſtitui contingat. Quæ res viros doctos iam olim coëgit, vt ſicut in fabulis aquilam auium reginam, quo ſe ſuámque ſobolem ab infeſto pertinacis ſui aduerſarij impetu tutaretur, in ipſum Iouis ſinum conuolaſſe ouáque depoſuiſſe legimus; eodem ipſi exemplo, quos ſecundùm Deum inter mortales plurimùm præſtare nouerant, illorum fidei ac defenſioni ſe ſuorúmque

ɩ 3 inge-

ingeniorum fœtus, in tanto impugnantium numero ac malignitate, commendarēt. Ab hoc ego sollemni vel latum vnguem deflectre nec velim, nec securè aut decorè etiam possim. Libros hosce duos ante ∞. C. L. admodùm annos Græcè à BASILIO Seleuciæ in Isauriâ Episcopo eleganter piéque conscriptos, & longâ mox præter meritum obliuione damnatos, *puteóque Democriti* cum VERITATE demersos, in lucem educere, & publici rursum vsus, etiam nostris hominibus facere, iam pridem est animus. At quâ quæso BONI EVENTVS fiduciâ, REX POTENTISSIME; nisi tenelli atque caduci adhuc vineatici palmitis instar, inuiolabilis auctoritatis tuæ statumini innitantur? Cui etiam rectiùs litterarium hoc venerandæ antiquitatis monimentum, DIVAEque totâ HISPANIA iam olim celeberri-

berrimæ, vita résque gestæ cumprimis admirabiles consecrari debeant, quàm REGI HISPANIAE, litterarum omnísque antiquitatis studiosissimo, huiúsque & reliquorum Diuorum cultori religiosissimo? aut quo ego aptiori hostimento memoris & ob multa maximáque pridem MAIESTATIS T. in me beneficia deuinctissimi huius animi obseruantiam declarem; quàm tali munere dedicando, cuiusmodi quum maximè capiatur, ad plura id genus inuestiganda edendáque tantum mihi otij ac facultatis liberalissimè suppeditauit? Ego verò peccasse me grauiter, hominísque non modò inconsiderantis, sed & ingrati culpam incurrisse putarem; si hoc quidquid est operis, sub alterius quàm sub felici tuo auspicio euulgare tentassem. Pateris? equidem spero; si quale; quámque tutelâ tuâ

non

nõ indignum ſit,paucis cognoſcas. Opus quod dico, THECLA eſt, verè magna, verè admiranda; ſeu vitam, ſeu mortem, ſeu poſtuma ſpectemus. Hæc ICONII illis temporibus nata, quibus mundus denſiſſimis eò vſque errorum tenebris inuolutus,à SERVATORIS noſtri in cælum reditu, Euangelicæ veritatis radiis ſenſim illuſtrari incipiebat; ipſa quoque iam grandiuſcula, MAGNI PAVLLI ductu atque doctrinâ ad fidem conuerſa, ſpretis diuitiis,matre, ſponſo,patriâ,illam ſummo labore, ſummo capitis periculo, MAGISTRI ſui ſuaſu atque exemplo, quoquoverſum diſſeminare eſt aggreſſa. At, Deus bone! quanto eius odio, qui piis conatibus perpetuò aduerſatur! videbat inuidus ille noſtræque ſalutis iuratus hoſtis, PETRVM, IACOBVM, STEPHANVM, ceteros ſacri illius cœtus anteſignanos,

nos, liberâ fronte, libero ore, cærimonias, myſteria, animalium ſacrificia, humanas hoſtias, reliquámque idololatricæ impoſturæ peſtem, quæ ſub ridiculis neſcio quibus fabularum commentis paſſim irrepſerat atque inueterauerat, ſtrenuè oppugnantes; ſtupra, adulteria, furta, rapinas, periuria, cædes, flagitiorúmque ac ſcelerum vniuerſorum lernam fortiter vndique exturbantes; eorúmque in locum veri Dei diu ignoratam cognitionem, caſtitatem, temperantiam, ſeueritatem, iuſtitiam, pietatem inducentes: indignabatur, dolebat, fremebat. At verò vbi aduertit VIRGVNCVLAM teneram, vixdum duodevigeſimum ætatis curriculum emenſam, colo calathíſque hactenus adſidentem, gynæcei latebris adſuetam, inter ancillulas ſuas educatam; imò nec pleriſque domeſticorum vel de facie

ſatis

ſatis notam; præter ſexum, præter ætatem, intrepido animo in hanc ipſam palæſtram prodiiſſe; tingere iam, docere, quæque reliqua Apoſtolici ſunt muneris alacriter obire, innumeróſque mortales ab æternæ perditionis præcipitio in certiſſimæ felicitatis viâm reuocatos, ſub ſummi Imperatoris ſui CHRISTI ſignis auctorare: tum demum ſeriò ille furere, inſanire, bacchari; omnia in illam acerbitatis ſuæ retia ac tela concitare. Sed nihil agis liuide veterator: ridet illa debiles tuos conatus, & tamquam fila aranearum facillimè perfringit. Flammas minaris? flammæ illæ iam non flammæ, ſed roris refrigerantis ipſi vicem præbent. Feras immittis? non illas iam feras, ſed fidas aduersùm ſe famulas experitur. In ſtagnum eundum? numquam balnei gratioris deliciis eſt vſa. Denique

Verte omnes tete in facies, & contrahe quidquid
Siue animis, siue arte vales:

omnia tibi inania, cassa, irrita cedunt; ab omnibus VIRGO nostra tecta, tuta, victrix euadit; donec tandem suauissimo mortis somno in meliorem vitam transmissa, SPONSO suo immortali læta læto obuiam procedit; perennibus AGNI illius immaculati nuptiis perfruitura; perennem posteris, tot támque inauditis miraculis, quæ post obitum eius acciderunt, sui memoriam veneratiónémque relictura. Hæc nostra, quam damus, THECLA: hic *vera illius vitis, cuius Pater cælestis agricola est*, germanus *palmes*; in Lycaoniæ vitiario primùm satus, PAVLLI manu cultus, BASILII calamo propagatus; nostrâ nuper industriâ in Latij agrum translatus, pastinatus, sarritus, pampinatus, putatus; eâ inquam diligentiâ curatus, quam inter

Castren-

Castrensis tum muneris quotidianas occupationes adhibere maximam licuit. Qui quando iam satis feliciter, vt in alieno solo, conualuit; multáque frondium & capreolorum copiâ luxurians, in pedationem, quod reliquum est, se dare desideret: illum MAIESTATIS T. nomini tamquam certissimo adminiculo committendum putaui. vt cuius fulturâ afflictas pridem BELGII res paullatim erigi, recreari, firmari videmus; ipse quoque eidem deinceps aduersus omnem cæli iniuriam tutò adhærescens, clauiculísque se suis velut manibus incitans, & in vltimum vsque iugum breui perueniens, opimam nobis vindemiam fundat: cuius dulcissimo gustu piorum animi sobriâ quâdam atque diuinâ ebrietate capti, ad quamuis pro verâ religione dimicationem suscipiendam, fortunas, san-

guinem, vitam ipſam, ſi res poſcat, huic impendendam, inflammentur: dum in VIRGINE ac MARTYRE noſtrâ, tamquam in clariſſimo ſpeculo intuebuntur, quantam clementiſſimus noſter AGONOTHETA Athletarum ſuorum in glorioſo hoc certamine fortiter depugnantium curam gerat; quàm numquam non occulto conſolationis ſuæ oleo illis præſto ſit; quàm incredibilibus ſæpè modis ab immani tyrannorum ac diaboli crudelitate vindicet; quàm benignè denique *poſt tempeſtatem tranquillum faciens, & poſt lacrymationem & fletum exultationem infundens*, pro laboribus atque periculis in ærumnoſâ hac vitæ arenâ ſtrenuè toleratis, præmia atque coronas numquam interituras reponat. Idem ille SVPREMVS RERVM ARBITER, *per quem* REGES *regnant, & legum conditores iuſta decernunt; per quem Principes imperant,*

perant, & potentes decernunt iuſtitiam, MAIESTATIS T. decimum iam annum in maximâ temporum difficultate tot regnorum habenas prudentiſſimè moderantis, próque publicâ harum prouinciarum ſalute noctes diéſque omni ſtudio excubantis, ſanctiſſimas actiones benè proſperéque euenire permittat: quo BELGIVM noſtrum tam diuturni ac pernicioſi belli malis aliquando liberatum, ſummo totius Europæ, veſtríque atque adeò Chriſtiani nominis vniuerſi bono, priſtinæ felicitati, ardentiſſimè ab omnibus hactenus exoptatæ & vixdum ſolidè cuiquam ſperatæ, tandem reſtitutum eſſe lætemur. Bruxellæ Kalendis Septembris, Anno Sal. Hum. cIↃ. IↃC. VIII.

MAIEST. T.

deuotiſſimus
PETRVS PANTINVS
Decanus Bruxellenſis.

ΠΕΤΡΩι ΠΑΝΤΙΝΩι

Α. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΘΕΚΛΑΝ

μεταφράσαντι εἰς τὰν τῶν Ῥωμαίων φωνὰν

ΕΙΔΟΣ.

Στροφὴ α. κώλων ζ.

ΤΕ'μνετ' ἀεὶ μερόπων ἐς πολλὰ φροντὶς,
Πλὴν φιλόκαλος ὅκ' εἰν ἀξίαις
Ὠνίων ἐξωτίκ' ἄγοισα ἰάνθη.
Δύασπορα γάρ τις ἐπὰν πλωτᾶς δίη.
Τὰ νῶτα ἁλὸς, μεγάροις
Ἐν μέσοις τὰς ἄμμιγ' ἔνεικε τάπητας τυρίῳ
Ἔξοχ' ὀστρείῳ βαπτὰς,

Ἀντιστροφὴ κώλ. ζ.

Ἐκ χθονὸς Ἀσσυρίας, ῥάβδῳ προφαίνει.
Ἔμπορος, ὅσα τ' ἐν αὐταῖς ἧ σφὰ
Κερκίδος χεὶρ, ἢ ῥαφὶς ἔῤῥογ'. Ἐκεῖ πῶς·
Χρυσοχαλίνῳ ἐφ' ἵππῳ, φῆ, βαλεῖν
Ὁρμᾷ ὅγε ἄρκτον; ἑκὰς
Ἐν νέμει λυσσᾷ κάπρος. Ἔνθα λέων κινεῖ, ἰδοὺ,
Αὐχέν' ἐμπύῤῥῳ φόβαν.

Ἐπῳδὸς κώλ. ια.

Οὐ δέρκεαι ὀρειογραφεῖς τε μάχας,
Τρωϊαί τε πέρ-
σαντα Ἀχιλλέα; Τοῦ δ' οὕτως
Τὰ διερχομένου ἐν πορφύρᾳ,
Θάμβος ὁρῶντας ἔχει.
Τίπτε δ' ἀκμὰν μακρολογῶ;

Μοὶ

PETRO PANTINO,

Decano Bruxellensi

D. BASILII THECLAM

reddenti Latinum in sermonem,

ODE PINDARICA numeris versis.

Stropha I. *versuum* VII.

SCINDI amat in varias ferrique curas
Mens hominum, semel hîc constans, nouas
Laude dum merces pretioque licetur.
Nam simul Assyriâ, mensus fera
Ponti freta veliuoli,
Institor dum tecta redux tenet, hîc Sidonio
Ebrios ostro explicat,

Antistropha versuum VII.

Ac radio duce percurrit tapetas,
Quæque per hos vel acus, vel pectinis
Artifex duxit manus. Hic, ait, aurum
Mandit equus: iaculis en sessor vt
Vrsum premit! vt procul his
Per nemus bacchatur aper! Leo ceruice iubas
Flameâ en Pœnus quatit.

Epodus versuum XI.

Pelidæ in ostro hîc prælia quanta, viden?
Feruent duel-
lantis in excidium Troiæ!
Ea murice dum toto docet.
Ille, corona stupens
Stat viuûm, plausuque fremit.

*** Quid

Μοὶ ἀλλὰ τὸν δ' ὡς εὐλογίαις ῥαινέμεν
Ὕμνων ἀπορρὼξ
Οὐκ ἔστιν, ὦ Φοῖβος θ' ἅλις
Ψυχρὰν μοι ἄγει φρέν' ἀοιδᾶν
Θερμὸν, ἴς ὅς γαρύεν τὸν

Στροφὴ β. κῶλ. ζ.

Νέκταρι Αἰωνίῳ θρέψας, κ' αὐτῷ
Κεκρητὶς μέλιτος, ὦ Μοῖσα ἀ-
ναξιφόρμιγξ, ὅντ' ἐπιγουνίδιόν του.
Καὶ γὰρ ὅγ' ἐσθλὸς Ἀθανᾶν ἐκ σοφᾶν
Τέχνα Λατίῳ πινυτᾶ
Εἰσφέρει γάζας. Ἐς ἀτὰρ δὲ τὸ πᾶν πολλὰ χατί-
ζοντί που ἑρμηνέων,

Ἀντιστροφὴ κῶλ. ζ.

Οὐδὲ ἔφυ πόθος, ἀγνώστου τε τιμά.
Τᾶς ὁδὸν ὧν μὲν ἀλαθείας ἔχων
Δαιδάλαις σύμπαισα χέρεσσι διδάσκει
Ἀγχινόου φύσεως κ' ὀρθᾶς λαχὼν
Παντὸς ὃς ἔνθα, λέγει,
Θέκλα τὰν Χριστοῦ μάθε λαμπάδα, καὶ φρενὶ σέλας
Πίστεως θεῖον λάβε

Ἐπῳδ. κῶλ. ια.

Πίνοισα Παύλου νέκταρ ἀφ' ἀδυεπέος.
Γλώσσας ἐᾶ
Χαιρέμεν ἔδνα τὰ μναστάρων
Φλογὶ ἁπτομένα Χριστοῦ ἱερᾶ
Νυμφίου, ὡς ὑμεναί-
ων τυχοῖσαι παρθενικῶν.
Οὐδ' αὐτὸς ἀρνοῦνται, μάλα Νύμφαν γαμῶν
Ἁγνῶς φλέγει, καὶ
Φράσσει, ἐρώτων ἀκραγὲς

Νικᾶν

Quid deinde lento? At vena mihi quæ fluat
Laudes in iſtas
Haud pollet; aut me Delij
Feruor ſatis entheat, vt quem
Nectaris ſucco Latini,

Stropha II. *verſ.* VII.

Cecropiique medullâ mellis inter
Nutrieris gremium (aureâ quæ melos
Temperas teſtudine Pieri) cantem.
Nam bonus hic ab Athenis Dædalâ
Inferre parat Latium
Arte theſauros. Sed apud rude iam vulgus egent
Multa monſtrari: neque

Antiſtropha verſ. VII.

Laus fuit, vlla vel ignoti cupido.
Ergo vias animo Veri tenens,
Callido iam pollice cuncta reuoluit,
Factus ab ingenio dium cato
Pantinus ad vnguem. Ibi, ait,
Thecla luſtratur fidei face, totaque iubar
Mente diuinum, ſacro

Epodus verſ. XI.

Paulliique ducit nectar ab ore. Procos
Hîc reſpuens
Vritur igni alio, & ſponſi
Melioris amans tedas petit,
Virgineoſque toros.
Vincla nec Ieſus refugit:
Veſtam at maritans en quatit, incendiis
Armatque caſtis,
Laſciuientes queis gelet

Νικᾶν τε πυρᾶν φλόγα, θυμῷ
Τὰς βαρεῖ μέλλεν κοτάεις

Στροφὴ γ'. κῶλ. ζ.

Δαιέμεν α̉ Θάμυρις ζήλῳ ἀπαιτῶν
Σφόδρα δίκας· ἅτε ἀλλ' ἃ μὲν ῥόδων
Εἶτ' ἴων μάσσῳ ἀσινὴς ἐνὶ πυρβοῖς
Πὰρ Θεᾷ μικρὸν ἄγει λύσσαι κολα-
σάων. Τί Τύραννος ἄγαι;
Ἀκρατὴς ὀργᾶς ἐπ' ἀμαχανίᾳ θηρία κε-
λευπᾷ λῦσαι, κόρας

Ἀντιστ. κῶλ. ζ.

Πὰρ ποσὶν ἀλλὰ πιθαοσεύοντι αἴφνης
Ἅμερα· ὡς καὶ ἁπάντων πημάτων
Ὅσα προσάκται, ἀδάμας ἅτ' ἀδματής,
Κρέσσονα θυμὸν ἔχει, καί τι ῥέθος.
Μέσφ' οὐρανόθι πρὸ, ὑπὲρ
Τῶν Σελάνας, Ἀελίοιό τε πόλων, φερτέρας ἔ-
ρας συνεδρεύει ἔτεις

Ἐπῳδ. κῶλ. ια.

Τοῖς κεῖθι, πρὸς θνατοὺς χάραν ἐς τὸ ὅθεν
Ἐν γᾷ νέμει,
Ὃν τρόπον, ὅσα τετύφλωται.
Φάος ἐς πολὺ Παντῖνος φέρει
Ἀκρόσοφος, λογίων
Ἔργα Ἑλλάνων τὰ πάλαι
Ἐς γνῶσιν εὖ εἰδὼς τραπέμεν χρησίμαν
Ἑρμᾶς Λατίνοις.
Οἷος τε ὅς χρᾶσθαι ἔσῃ
Τούτοις, καλὰ ῥήματα αὐδᾶς
Εὖτε Παντίνῳ ἀμαιβάν.

Motuſque retundat amoris;
Vincat & flamas pyrarum,

Stropha III. *verſ.* VII.

Quas Thamyris ſtruit in multam repulſæ.
At violas velut inter, ſeu roſas,
Nil triumphatis violata rogis ri-
det furias Dea lymphatæ manus.
Quid deinde Tyrannus agat?
Pertinax iræ furit, &, Caueâ emitte feras,
Lictor i, clamat. ſed hæ

Antiſtropha verſ. VII.

Ante pedes rabie victricem adulant
Edomitâ Dominam. Addi tum cruces
Hic nouas vrget. ſed eas, adamantis
Inſtar vbique, domat: donec ſolo
Indigna, ſuperque polum
Cynthiæ, fratris varioſque recurſus, cunctis
Additur Diuûm. Potens

Epodus verſ. XI.

Has vnde terras deſpicit, atque modis
Miris iuuat;
Elatebrat tibi Pantinus
Velut ille Camœnæ corculum,
Vertere doctus opes,
Ac opus quoduis veterum,
Scrutatus omnem & Græciæ auitæ penum,
Ditare fundos
Prudens Latinos. Qui potes
His cumque frui, bona laudis
Verba Pantino repones.

P. B. S. I. S.

IN

D. THECLAM

Admodum R[di] & Cl[mi] Viri

D. PETRI PANTINI

Decani S. GVDILAE Bruxellis

Epigramma SCIPIONIS CRVMMINGÆ.

Victus ALEXANDER *risus* THAMYRISQ. *per orbẽ*
Sunt iterùm, atq. orbi gloria THECLA *iterùm.*
Quid THAMYRIN *sua flãma iuuat, quid saua ferarũ*
Agmina ALEXANDRVM, *carnificúmque mina?*
THECLAE *crescit honos tantò magis, aspera quantò*
Surgit in insontem vis mage adacta necis.
Nixa fide PETRI, PAVLLO *monitore triumphum*
Rettulit, atque iterum stat rediuiua PETRO.
Nam quam Barbaries victis inuecta Pelasgis
Texerat, hanc PETRVS *reddidit Ausoniis.*
Per quem lux igitur rediit tibi VIRGO, *perenni*
Tu quoque luce PETRVM DIVA *beare velis.*

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ.

Πόσας φάγουσι σῆτες,
Πόσας τ' ἔδουσι σίλφαι,
Πόσας δ' ἔσηψεν εὐρὼς
Βίβλους καλὰς, παλαιῶν
Ὑδρῶτας αὐτογράπτους;

Τόσους ὁ βαρβάρων οὐ
Κλόνος, πυρός τε λύσσα,
Ῥώμης ποτὲ φλεγούσης,
Πόνους ἔδαψε θείους.
Ὁρῶσα σὸν Κάνωπος

Τὸ

Τὸ καῦμα Καῖσαρ ἔτλη
Οὐ πλεῖον· ἢ φθονούντων
Τίς, τῶν σοφοῖς ἀρίστων
Εἰ τύγχανεν γραφέντων.
Μάκαρ σὺ οὖν ἐλαύνων
Πόῤῥω φθόνον κάκιστον,
Πανθεῖνε φῶς παρέξας
Δέλτοις πάλαι γραφείσαις·
Αἷς οὐ τύπος γινώσκει
Μολύβδινος τυπούντων,
Οὐδ' ἥλιος φαεινοῖς
Πρὶν ὄμμασιν ἐσήθρει.
Οὐκ ἐστὶ ταῦτα κεῖνα,
Σὺ γὰρ φθαρέντ' ἔσωσας,
Καὶ σοῦ πόνῳ βιοῦσι.
Πάτρες, παλαί τε βίβλοι·
Θέκλης τε θαυματούργης
Θαλεῖ τὰ θαύματ' αὖθις.
Ἅπαντα ἃ Πηλέος παῖς
Ἐν καρτεραῖς μάχαισι
Ἔπραξε, κεῖνα ῥέξαι
Μῆτιν μέγας Ὀδυσσεύς.
Ηὔχει· σὲ μᾶλλον ἕξει
Ἐσθλὸν κλέος, ἐνοῦντα
Ἀγνῶν πόνοισι σαυτοῦ·
Ἀπὸ φθόνον ἐλάσας
Τῆς καρδίας θεείνης,
Πανθεῖνος οὐκ ἔτ' ἔστη,
Ἀλλ' ἔστη ἔνθεος μοί
Καὶ πάνθειος γ' ἀκούσεις.

Elegia IANI LERNVTI.

TV, *qui de venis priscorum in sæcula itura,*
Ingeniisq́; Patrum mente animoq́; sacris,
Aurum moliris sollers procudere purum;
Quale nec Hispani gignit arena Tagi:
Quale suo nasci cupiat Pactolus in amne,
Aut Hermus liquidis voluere flauus aquis:
Nunc opus artifici calo, quo gemma nouetur,
PANTINE, *ornatum quam studio ire paras.*
Gemma piæ THECLES *celebri sub nomine clara:*
Tarsensis PAVLLI *gemma polita manu.*
Felix gemma, Dei numquam non tuta fauore,
Quamlibet infestis sæpe agitata malis.

Illa

Illa sibi intentum spreuisse Cupidinis arcum
Fortis, & inuictâ virginitate fuit.
Non illi flamma quicquam nocuere rogales:
Maluit has, sponsi quàm iuga ferre viri.
Non vrsi Numidæ, non obfuit ira leonum:
Exiit immanes inuiolata feras.
Fossa quoque innocuam submisit in æquora plana,
Etsi mortiferâ dipsade plena foret.
Nec tauris astricta ferocibus vlla salutis
Vel leuiter passa est deterimenta suæ.
Præsidis eduri tandem præcordia mouit,
Iret vt ad patriam libera facta domum.
Iuit: & exemplo monitisq́; salubribus illic
Erudiit plures, edocuitq́; fidem.
Illius Iconium iam nunc quoque duplice cingit
Laude pudicitiæ martyriiq́; caput.
Gemma sui pretio talisq́; ac tanta, per altum
Ardeat vt nullis hac mage pulcra vadis.
Ingeniose Myron noster, qui nobile in auro
Alterius certas munus obire tuum:
Mira operi adiungens sic scitamenta peritè
Iridis vt vestis sit decorata minùs:
Cur ergo his addo mea plumbea scruta? metallum
Gignere nam melius non mihi posse datur.
Addo tamen. spes est, cùm tu purgaueris illud
Arte tua, fului mox simile æris erit.
Perge nouo inuentu reuocare antiqua reperta:
Perge aliena volens adsimulare tuis.

Et

Et benè de nobis proporrò perge mereri:
Stat tibi iam partâ laude perenne decus.
Iam sua transſcripſit tibi munia Dædala Pallas:
Mulciberiſq́ue loco te ſibi comparem amat.
Certum decurſis vitæ felicibus annis
Vltrò Hebe optabit te quoque dîa ſuum.
Atque ita DIS *quoniam ſcriptorum eſt cura piorum,*
Ipſe colens alios vſque colendus ages.

Epigramma MAXAEMYLIANI VRIENTI Gand.

ROMA *faue, en poſtliminio tibi maxima* THECLA,
Graia priùs, Latiâ prodit amicta togâ:
Auſpice PANTINO, *poſt buſta nigraſq́ue cupreſſos*
Integra, & induuiis clara recenſq́ue nouis.
Quæritur à tali quæ facta acceſſio cultu?
Dicere mî liceat, Græcia, pace tuâ,
Debeat vt cunas primaq́ue exordia lucis,
Oſſaq́ue & exuuias Martyr alumna tibi:
Attamen illa ſuâ, Patriâque ſuperſtes ab vrnâ
PANTINI *ingenio vindicioq́ue ſtylo*
Tantum plus illi debet noua poſtuma, quantum
Simplice præ vitâ eſt vita renata prior.

Ode FRANCISCI HARDVYNI Gandauenſis.

LIMATVM abundè eſt; à tabulâ manum
PANTINE ſubduc: quamq́ue fideliter
Sermone tranſlatam Pelaſgo
Auſoniâ reſonare linguâ

**** THE-

THECLAM dedisti, da simul ætheris
Auram fruisci, & nomine cum tuo
Aeternitati consecrato,
Docta per ora virûm volare
Permitte nunc tandem: hoc ego te & meus
Ego alter orat Vrientius, hoc tui
Nobiscum amici, hoc & piorum
Vndique quantum adeò est virorum.
Quinimò idipsum, quod caput est, sacræ
Manes videntur poscere MARTYRIS,
Et lumen à te solo apisci
Velle & in hoc iterùm reduci
Vitæ theatrum. cui precor hoc bono?
Si non vt à se corda fidelium
Hoc sæculo fuliginoso
Igne velut præeuntis astri
Illuminentur; denique & in Fide
Firmentur & stent non secùs ac mari
Immota rupes contra iniqua
Hæreseôn flabra turbinesque.
Ergo bonorum vota diutiùs
Frustrare noli, tanta sed hæc bona
Per te Tibris Rhenusque norint,
Et Ligeris, Tagus, & Tabuda.
Sic te manebit gratia, laus, honor
Cælo soloque, & perpetuùm tuo
In ære restabunt Latini,
O rutilans Cynosura Belgis.

Epi-

Epigramma PHILIPPI NVMANI Bruxell.

ITE alij, & vasto per mille pericula Ponto
Currite, & Eöa quærite gentis opes:
Ite, aurum & gemmas totis portate carinis,
Munera quæ luxum perniciemq́ ferunt:
In speciem vulgoq́ decus nomenq́ parate:
Synceram laudem non capit iste labor.
Non ita PANTINVS: *longè at melioribus ausis,*
In Graios cursu diuite flectit iter:
Non fluxas laturus opes; sed dona beata,
Vnde honor atque animis vita perennis eat.
Thesaurum insignem, multis quem tempora sæclis
Hactenus haud dederant prisca videre diem,
Eruit; ingenijq́ sui monumenta propinat,
Et casto Christi complet odore domum.
Educit THECLAM *Argolica velamine linguæ*
Obductam, & Latio vindicat eloquio.
THECLAM, *quâ fidei magnæ & constantis imago*
Lucet, amor feruens, virgineusq́ pudor.
Christicola hinc flores, hinc dulces collige fructus;
Thessala non Tempe, non habet Hybla pares.
Æsonides quondam tulerit quod Colchide Vellus,
Creditur æternum promeruisse decus.
Hæc laus te potiùs, docte ô PANTINE, *manebit,*
Qui fers auratum Vellus ab Iconio.

THECLA *potens verbis factisq; potentior olim,*
THECLA *Dei martyr, virgo pudica fuit.*
Quid iuuat hoc? cinere ipsa suo ignorata lateret,
Nullus & exemplum sumeret inde sibi,
MIRIFICÆ *nisi doctrinâ & virtute* PVELLÆ
PANTINVS *medicam suppeditasset opem.*
Sed quid subsidij THECLÆ *attulit? illius iste*
Tam pulcrè effigiem transtulit in Latium,
Icone in Ausoniâ magis vt nunc picta probetur,
Quàm dum natali vixit in Iconio.
Quî sic? quos BASILI *dextra illi aptarat amictus,*
Argolicæ intextos floribus historiæ,
Iste reponit; at exterso, quem Graia ruina
Attulerat secum, longa dieśq;, situ.
Primus & hanc nobis splendentem veste Latinâ,
Cecropiam formam sed referente, facit.
Hinc meritò Thecleos, miruśq; interpres haberis,
PANTINE, *officiis quodpia* THECLA *tuis*
In patulo posthac spectabilis orbe futura est,
Antè Lycaoniæ vix benè nota suæ.

GIS. BVLTELII CLYTII.

THECLA, *bonis auibus, totum iam peruolat orbem*
Quæ Græciæ arctis finibus
Antè tenebatur; PANTINOQVE *auspice tandem*
Nunc ore Romano loquens,

Quâ

Quâ sol mane nouo surgit, quà vespere sero
Se condit, illustris cluet.
Macte vir egregie, & simili studio atque labore
Dextris Camœnis impiger
Otia, post transacta negotia publica, nactus,
Plures tenebris erutos
Auctores Romæ dones; operæ pretium ingens
Laturus hinc à posteris:
Namque tuum illorum stabit cum nomine nomen,
Roma ipsa quàm stabit diu.

PHILIPPI RVBENII Carmen.

ABDERITANÆ *præstans ille vrbis alumnus*
Perpetuo fertur contendisse ilia risu,
Omnia quòd ridenda videret, & omnia nulli
Esse rei, circa quæ desudatur ab imis,
Summis & mediis, quæ vulgò prima putantur,
Et magnâ curâ, multo redimenda labore.
Ipse Palæstinæ Rex, quo sapientior alter
Non fuit, ac melior rerum arbiter humanarum,
Ceu tripode ex Phœbi diuinoq; ore profatur:
Heu, quantas agimus nugas! vt seria nusquam!
Vt sani solidiq; nihil sub fornice cæli!
Exsulat, ah, ratio: non itur tramite recto;
Sed cæci ruimus, sed præcedentia turbæ
Agmina, balantum sectamur more modoq;.
Ille sapit pleno modò pectore, qui terrena
Viliáque hæc calcans, animi pernicibus alis

 Subli-

Sublimis ſtudet ad ſtellantia viſere templa,
Ac rimabundâ ſupera illac mente pererrans
Comparat his ipſis quæ nobis adſita: quantâ
Noſtra iacet ſub nocte dies; vt ludicra cuncta,
Cuncta theatralis inſtar ludibria pompæ.
Inq; Deo fixus, illum emiratur, & vnum
Suſpicit, ex nihilo qui magni mœnia mundi
Et tantum fabricauit opus: cui nuda voluntas
Perficit, immotóque manenti cuncta mouentur:
Qui mutat, variat; verùm immutabilis ipſe:
Principium ſine principio, ſine tempore ſemper,
Et finis ſine fine, loca implens omnia latè
Abſque loco, occaſus expers ac perpetuus ſol.
Sed paucis hoc ſorte datum: quos æquus ab alto
Reſpexit Deus, ac præclarâ in luce locauit.
Hos inter tibi THECLA *locus: tibi competit idem*
Ille beatorum cuneus, tibi linea princeps:
Quæ ſexum excedens animis, virtutibus annos,
Fortunam ingentem, patriam, claróſque Hymenæos,
Maternóſque ſinus, tum quicquid dulce vocamus,
Linquere non dubitas, quò ſoli viuere CHRISTO.
CHRISTO *te totam poſſes propriámque dicare.*
Quinetiam illius ſub nomine probra placebant:
Illius ob cultum (quid non ſibi plena Deo mens
Imperat, aut cæli non cogit feruidus ardor?)
Exſilium, carcer, cruciatus, ipſa cruenti
Tædia carnificis grata ac iucunda fuere.
Omnia quæ tenebris & cæcâ nocte ſepulta,

Ceu

Ceu poſtliminio, dias in luminis oras
Doctus PANTINI *labor atque induſtria profert.*
Felix ô nimium, curis qui talibus vſum
Impendis vitæ: qui Diuorum acta reuelans,
Vt pariter Graij ſpectent, pariterq; Latini,
Reſtituenda olim cum fenore ſemina ſpargis.
Abſque tuo foret auxilio, iam THECLA *iaceret,*
Quæq; ignem infeſtum, quæ ſtrictum eludere ferrum,
Et potuit rictus euadere ſalua leonum,
Paullatim fœdâ tinearum tabe periſſet.

EN
BASILII SELEVCI
ET
SIMEONIS METAPHRASTÆ
B. THECLAM,
A R. & Cl^mo V. PETRO PANTINO
GRÆCIÆ *reſtitutam,*
LATIO *donatam:*

THECLA Virgineæ decus coronæ,
Ingens gloria Martyrum cateruæ,
Quæ plaudente Deo, Deíque cœtu,
Victrix ſedibus ætheris ſupremi
Felix perpetuos agis triumphos:
Ecquis liuor iners, ferus, malignus,
Tantum nominis, ah! tui decorem

Igno-

Ignotum patitur latere terris?
Quamuis, ô nimium beata cælo,
Nullæ augere tuos queant honores
Pennæ, aut linguæ hominum: tamen doceri
Exemplis homines tuis decebat,
Raris, fortibus, altioris æui,
Quorum pessima nunc egebat ætas.
Cultor ergo tuus, pius, disertus,
PANTINVS, melioris ipse sæcli
Exemplum, videt indoletque pridem,
Quos antiquà Charis Fidésque sacros
Præcones meritis tuis dicarant,
Cæcis immeritos premi tenebris.
Ille Cecropio lepôre plenus,
Nec minùs Latiæ sciens Camœnæ,
Doctis reddidit hos tuos Athenis
Scriptores, maculâ lauans ab omni,
Quam vel praua manus vel imperita
Adspersit, vitio fluentis æui.
Nec solos voluit beare Achiuos,
Quem cœno eruit obsitum vetusto
Thesaurum: Ausonios libens eodem
Donat. Ecce modò ambulant togati,
PANTINO Latij impetrante iura,
Queis nec contigit ire palliatis.

Balthasar Moretus I. F.

BASI-

BASILII
SELEVCIAE ISAVRIAE
EPISCOPI,
De rebus gestis Sanctæ Apostoli ac Protomartyris THECLAE,
COMMENTARIVS.

N. 1. [1] ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΣΕΛΕΥΚΕΙΑΣ ΙΣΑΥΡΙΑΣ,

N. 2. Εἰς τὰς [2] πράξεις τῆς ἁγίας ἀποστόλου καὶ πρωτομάρτυρος ΘΕΚΛΗΣ, συγγραφικῷ χαρακτῆρι,

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ.

ΙΣΤΟΡΙΑ μὲν τὸ πονηθὲν ἡμῖν τοῦτο σύγγραμμα, καὶ παλαιῶν ἔργων διήγησις, τῶν ὑπὸ τῆς μακαρίας Θέκλης τῆς ἀποστόλου καὶ μάρτυρος πραχθέντων· ἐξ ἑτέρας μὲν καὶ παλαιοτέρας ἱστορίας ἐκληφθεῖσα, κατ' ἴχνος δὲ αὐτῆς ἐκείνης συντεθεῖσα. ἰστέον δὲ, * ὅτι περ οὐχ' ὡς ἐροῦντες τι πλέον, ἢ περικαλλέστερον ἤγουν ἀκριβέστερον τῶν πάλαι ῥηθέντων, τὸν πόνον τοῦτον ἐνεστησάμεθα· ἀλλ' ὡς εὐχήν τε οἰκείαν ἡμῶν ἐκπληροῦντες· ὥστε τι καὶ τῶν ἡμῖν δυνατῶν τῶν μικρῶν καὶ εὐτελῶν ἀναθεῖναι τῇ μεγάλῃ μάρτυρι, καὶ τὰ μικρότατα ἀγαπώσῃ δι' ἀγαθότητα· ἔτι μὴν καὶ ἀνδρὸς εὐσεβοῦς ἐπίταγμα εἰς πέρας ἀγαγεῖν σπουδάζοντες, οὗπέρ που καὶ κατὰ τὴν συγγραφὴν ἁμωσγέπως ἐπαινεσάμεθα μνήμην. παραιτεῖν μέντοι ἀξιῶ τούς τε νῦν, τούς τε αὖθις ἴσως ἐντευξομένους τῷ συγγράμματι τούτῳ, ὡς εἴ τι καὶ περιττὸν ἐν τούτοις εἴρηται παρ' ἡμῶν· εἴρηται γὰρ ὡς οὐκ

* ποιοῦν ὅτι. Vatican. C.

ἔξω

BASILII,
SELEVCIAE ISAVRIAE
EPISCOPI,

In Commentarium de rebus gestis Sta Apostoli ac Protomartyris THECLÆ, *historico stylo ab ipso conscriptũ,*

PRÆFATIO.

HISTORIA est hic liber à nobis elaboratus, rerumque iam olim à Beatâ Theclâ Apostolo & Martyre gestarum enarratio: ex aliâ quidem, eaque vetustiori memoriâ excerpta; ad exemplum tamen illius ita concinnata, vt eiusdem velut vestigijs omnino insistat. Sciendum verò, non eò nos hoc opus instituisse, quasi eadem, quæ quondam ab alijs dicta sunt, vberiùs, elegantiùs enucleatiúsve oratione nos prosequi posse crederemus: sed partim, vt voto nostro, exiguum aliquid ac tenue, pro virium nostrarum facultate, eximiæ Dei Martyri (quæ quâ est benignitate, etiam minima quæq. boni consulit) consecrandi à nobis satis fieret: partim vt mandatum pij cuiusdam viri, cuius in hoc ipso opere obiter mentionem fecimus, studiosè expleremus. Rogatos porrò omnes cùm præsentes, tum futuros fortean huius scriptionis Lectores cupimus; vt si quid fortè in hisce vspiã de nouo per nos additum (vt est profectò) nihil tamen

ἔξω τοῦ σκοποῦ τῶν πάλαι συγγραφέντων εἴρηται. καὶ γὰρ τῇ διανοίᾳ καὶ τάξει τῶν τότε λεχθέντων ἤτοι πραχθέντων, κατὰ τὸν τοῦ μαρτυρίου καιρὸν ἀκολουθήσαντες, δι' ἑτέρας μόνον, ὡς εἰπεῖν, συνθήκης καὶ λέξεως τὸν ἄλλοις προπονηθέντα πόνον ᾠκειωσάμεθά τε καὶ ἀνεθέμεθα τῇ μεγίστῃ μάρτυρι. προσυφήναντες δὲ αὐτῇ καὶ δημηγορίας κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον, ἀρχαιότροπον αὐτῇ προσενείμαμεν, ὡς οἶμαι κάλλος· μετὰ τοῦ καὶ τὸ οἰκεῖον καὶ ἁρμόζον ἑκάστῳ προσώπῳ φυλάξαι σχῆμα κατὰ τοὺς λόγους. λέξεως γὰρ μὲν ἀττικιζούσης, οὔτι φράσεως ἀρχαϊζούσης ὀλίγα ἐφροντίσαμεν· μόνης δὲ τῆς ἀληθείας, καὶ σαφηνείας, καὶ τῆς ἐν τοῖς πράγμασι τάξεως, ἐποιησάμεθα πρόνοιαν. ὡς μηδὲν ἀγνοεῖσθαι τὸ σύνολον τῶν ὑπὸ τῆς ἀποστόλου καὶ μάρτυρος ῥηθέντων πάλιν ἢ πραχθέντων, [3] ἤτοι καὶ τῶν δι' αὐτὴν
N. 3. ὑφ' ἑτέρων ῥηθέντων πάλιν, ἢ πραχθέντων.

Ἡρόδοτος μὲν ὁ Ἁλικαρνασεύς, καὶ Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος, καὶ εἴ τις μετὰ τούτους γέγονε τῶν ἱστορίας παλαιᾶς ἢ νέας συγγεγραφότων, οἰκείᾳ ἔφασαν γνώμῃ τε καὶ προθυμίᾳ ἐπὶ τὸν οἰκεῖον ἕκαστος ἐληλυθέναι πόνον τῆς συγγραφῆς· ἐγὼ δὲ τὰ μὲν ὑπὸ θείας ὀμφῆς ἐρεθισθεὶς πολλάκις, τὰ δὲ καὶ ὑπὸ συμβουλῆς ἀνδρὸς ἀρίστου προτραπείς, Ἀχαιοῦ λέγω τοῦ πανιέρου καὶ σοφωτάτου, ἐπὶ τὴν τῆς ἀποστόλου καὶ μάρτυρος Θέκλης ἱστορίαν ἐλήλυθα. οὐχ ὡς δὴ μὴ ἐξίτηλα, μηδὲ ἄδηλα τῷ μακρῷ χρόνῳ γένηται· „βέβαια γὰρ ἀεὶ καὶ πάγια καὶ ἀθάνατα μένει τὰ τῶν ἁγίων ἔργα „παρὰ θεοῦ φυλαττόμενα, εἴς τε οἰκεῖον ἀεὶ κλέος, καὶ ἀνθρώπων τῶν

ἐν γῇ

extra scopum mentemq. eorum,quę veteres eiusdem historiæ auctores eâ ipsâ de re scriptis prodiderunt, à nobis allatum fuisse obseruent. Sensum enim ordinemque eorum, quæ martyrij tempore vel dicta, vel facta fuêre, sequuti; alio dumtaxat compositionis (vt quod res est fateamur) & loquutionis genere,laborem ab alijs iam antè susceptum,nostrum in vsum conuertentes,maximæ Dei Martyri dedicauimus. Orationes autem seu conciones, prout res admittere videbatur,eidem Martyri attribuentes, propriamq. & aptam sermonis formam cuique personæ adsignantes,priscum, nisi fallimur,illi decus atque ornamentum conciliauimus. Ceterùm de Atticâ dicendi ratione,vetustatemque redolente dictione parum solliciti,vni veritati,perspicuitati,rerumque gestarum ordini obseruando,potissimùm cogitationem intendimus. vt nequod omnino dictum, factúmve Apostoli & Martyris nostræ; quæve rursum alijs ob illam dicta factáve fuerunt,ignoraretur.

Herodotus Halicarnasseus,Thucydides Atheniensis, & si quis alius posteà illos subsequutus,qui historias cùm veteres,tum nouas,litterarum monumentis tradiderunt, suâpte animi inductione & cupiditate incitatos,ad suum quisque scriptionis laborem se accessisse profitentur.Ego autem & diuinâ sæpiùs voce exstimulatus, & Achæi,viri inquâ optimi ac sapientissimi, monitis impulsus,ad contexendam hanc Apostoli & Martyris Theclæ historiam me contuli. non id adeò quòd vererer, ne temporis diuturnitate sensim euanesceret *(Sanctorum enim gesta stabilia,firma, & in omnem æternitatis memoriam duratura; tum ad nominis illorum gloriam,tum ad hominum in*

,,ἐν γῇ ἔτι στρεφομένων ὠφέλειαν· ἀλλ' ὡς ἂν ἡμεῖς τε αὐτοὶ τῷ ἱερῷ τούτῳ πόνῳ κοσμήσωμεν, καὶ τὴν πάλαι ὠδίνομεν εὐχὴν, ταύτην ἀποπληρώσωμεν, τόν τε ταῦτα ποιεῖν ἡμῖν διακελευσάμενον ἄνδρα, δῆλον καὶ τοῖς μετέπειτα ποιήσωμεν ἀνθρώποις. ὥσπερ οὖν καὶ ὁ μακάριος καὶ θαυμάσιος Λουκᾶς φαίνεται πεποιηκὼς ἔν τε τοῖς θείοις εὐαγγελίοις, ἔν τε τῷ περὶ τῶν ἀποστόλων συντάγματι,

* προσά-ξας v.c.

* προσλάξας τὸν Θεόφιλον· ᾧ καὶ τὸν πάντα πόνον ἀνέθηκε τῆς θείας συγγραφῆς. ἄρξομαι δὲ ὧδε τῆς παρθενικῆς ἱστορίας.

Τοῦ θεοῦ λόγου φύντος μὲν ἐκ θεοῦ καὶ πατρὸς ἄνωθεν, καὶ ἐξ ὅτου περ ἦν ὁ πατὴρ· οὐκ ἦν δὲ, ὅτε οὐκ ἦν ὁ πατὴρ, ἀεὶ συνὼν τῷ παιδί· καὶ γὰρ ἀεὶ συνυπῆρχον ἀλλήλοις, ὁ πατὴρ τῷ παιδὶ, ὁ παῖς τῷ πατρὶ, τὸ φῶς τῷ φωτὶ, τὸ ἀείζωον ὕδωρ τῇ ἀειζώσῃ πηγῇ· φύντος δὲ καὶ σαρκωθέντος ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου καὶ ἀείπαιδος Μαρίας ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, καὶ φοιτήσαντος εἰς γῆν ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους, διόπερ ἐγεγόνει καὶ ἄνθρωπος, συνέστη μὲν χορὸς τῶν ἀποστόλων ὑπ' αὐτοῦ Χριστοῦ, τὰ κατὰ τὴν γῆν ἔτι διαθεσμοθετοῦντος· ἐπεβλάστησαν δὲ καὶ * ἐπώμβρησαν αἱ τῶν μαρτύρων ἀγέλαι πολλαὶ καὶ ἀναρίθμητοι μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ. πάλιν ἐν τούτῳ πάρεισι τῷ καιρῷ καὶ ἡ Θέκλα, οὐ μετὰ πολλοὺς μάρτυρας οὐδὲ μετὰ πολλάς· ἀλλὰ δευτέρα μὲν εὐθὺς μετὰ τοὺς ἀποστόλους, καὶ Στέφανον τὸν μάρτυρα, ὃν καὶ πρῶτον οἶδεν ὁ λόγος τῆς ἀληθείας· πρώτη δὲ πασῶν τῶν γυναικῶν. ὥστε τὸν μὲν Στέφανον ἡγεμονεύειν τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ καὶ διὰ Χριστὸν ἀγωνισαμένων ἀνδρῶν· τὴν δὲ Θέκλαν

* v.c. ἰσόμβρησαν

τῶν

terris adhuc degentium vtilitatem à Deo conseruantur) sed vt pio hoc studio memetipsum exornarem, & simul voto, quod pridem parturieram, persoluto, viri illius famam, cuius iussu id operis aggressus sum, posteritatis memoriæ commendarem. Quemadmodum sanè & à Luca, beato atq. admirabili viro, tam in diuinis Euangelijs, quàm in eo quem de Apostolis edidit, libro, Theophili nomine præposito, (cui etiam vniuersum hunc sacræ scriptionis laborem dedicauit) factitatum fuisse constat. Sed Virginis nostræ historiæ hoc deinceps initium esto.

Deo Verbo, ex Deo Patre, à principio, & iam inde, ex quo fuit Pater, genito (non autem fuit aliquãdo tempus, quum non esset Pater, semper vnà cum Filio existens: etenim ab omni æternitate alter cum altero, Pater cum Filio, Filius cum Patre, Lux cum Luce, perennis aqua cum perenni fonte existebat) nouissimis verò temporibus ex sanctâ Virgine & semper Virgine Maria nato, ac carnem induto, & in terram, pro humani generis salute, cuius causa etiã homo factus fuit, progresso, cœtus quidem Apostolorum ab ipsomet Christo, in terrâ adhuc degente, eorumque quæ declaranda ac decernenda habebat, legem ac normam sanciente, est aggregatus: at post eiusdem in cælos ascensionem, ingens atq; adeò innumerabilis Martyrum copia, gregatim enata, imbrium in morẽ, protinus affluxit. Quâ ipsâ tempestate sese offert & Thecla: non illa multos multasque post Martyres; sed statim secunda ab Apostolis & Stephano martyre. quem vt primum veritatis ratio inter viros agnoscit; ita & hæc prima inter omnes mulieres. Planè vt Stephanus virorum, qui pro Christo certamen subierunt, dux sit; Thecla verò mulie-

*f. διαγωνισαμένων τῶν γυναικῶν, ἐν ὁμοίοις *διαγωνισαμένην τοῖς ἄθλοις. πάρεισι δὲ οὕτως.

Ὁ θεσπέσιος Παῦλος, ὢν μὲν Ἰουδαῖος τὸ ἐξ ἀρχῆς, καὶ διώκτης, καὶ τοῦ πατρῴου νόμου ζηλωτὴς, ὡς αὐτός που φησὶν *· ἀξιωθεὶς δὲ τοῦ θείου βαπτίσματος καὶ κηρύγματος, καὶ τοῦ εἶναι ἀπόστολος, τὸ δὲ, ὅπως παρὰ τοῦ μακαρίου δεδιδάγμεθα Λουκᾶ, τοῦ ἀποστολικοῦ καὶ αὐτὸς εἴχετο δρόμου λοιπὸν. οὗτος τοίνυν ὁ Παῦλος διαθέων τὴν οἰκουμένην ἐπὶ κατηχήσει καὶ κλήσει καὶ σωτηρίᾳ τῶν ἐθνῶν, γίνεται καὶ κατὰ τὸ Ἰκόνιον, ὡς ἂν καὶ αὐτόθι κηρύξων τὴν * ἀλήθειαν. πόλις δὲ αὕτη Λυκαονίας, τῆς μὲν ἑώας οὐ πολὺ ἀπέχουσα, τῇ δὲ Ἀσιανῶν μᾶλλόν τι * προσθερμίζουσα, καὶ τῶν Πισιδῶν καὶ Φρυγῶν χώραις ἐν προοιμίῳ κειμένη. ἐν ταύτῃ δὲ γεγονὼς, καὶ τῆς παρὰ Ὀνησιφόρου δεξιώσεως ἀξιωθεὶς, καὶ φιλοφρόνως ξεναγηθεὶς, γίνεται καὶ γείτων τῆς παρθένου Θέκλης, οὐ τοῦτο βουλόμενος, οὐδὲ πρὸς τοῦτο ἐπειγόμενος, ὑπὸ δὲ τοῦ ἁγίου πνεύματος ὁδηγούμενος· ἵν' ἐκ τῆς τοιαύτης γειτνιάσεως καὶ μὴ ὁρώμενος ὁ Παῦλος διαπορθμεύσῃ τῇ παρθένῳ τὴν πίστιν, καὶ τῇ ὑπὸ τῷ ζόφῳ τῆς πλάνης ἔτι καθημένῃ κόρῃ διαπέμψῃ καὶ ὑπαυγάσῃ τὴν ἀκτῖνα τῆς εὐσεβείας. ὃ δὴ καὶ γέγονεν. ὡς γὰρ ὁ μὲν ἐδίδασκε κατὰ τὴν ἑστίαν τοῦ Ὀνησιφόρου, πολλοὶ δὲ ἠκροῶντο, ἐπ' αὐτό τε τοῦτο καὶ διὰ τοῦτο συλλεγέντες, ἡ παρθένος εὐπατρίδης τε οὖσα τὸ ἐξ ἀρχῆς, καὶ πάνυ ἄγαν ἐπ' εὐγενείᾳ καὶ πλούτῳ καὶ κάλλει σεμνυνομένων, ἤδη δὲ καὶ ὥραν ἔχουσα γάμου, καὶ πολλοῖς μὲν πολλάκις τῶν εὐδαιμόνων καὶ νέων κινήσασα φροντίδας
„ καὶ ἔρεις· ὑπὲρ ὧν εὐδαίμοσι καὶ νέοις, καὶ τὴν καλλίστην καὶ βελτίστην
„ ἀγρεύειν βουλομένοις ἀεὶ κινεῖσθαι φιλοῦσι φροντίδες καὶ * ἔριδες

*ἰσμεν v.c.: Παῦλος v.c. (margin note *ἰσ Παῦλος v.c.)
*ἀλήθειαν v.c. (margin: *ἀλήθειαν v.c.)
*φροντίζουσα v.c.
*ἔρωτες v.c.

προσ-

mulierum, quæ in eodem dimicationis genere decertauêre, locum obtineat principem. Offert, inquam, se Thecla hoc pacto.

Diuinus Paullus, Iudæus quidem initio, & persequutor,* patriæque legis, vt quodam loco ipse ait, æmulator; ad sacrum verò Baptisma & prędicationis atque apostolatus dignitatem admissus, vt à * beato Lucâ edocti accepimus, ipse quoque apostolicũ cursum deinceps tenuit. Hic igitur pro Gẽtium institutione, vocatione, ac salute, terrarum orbem percurrens, Iconium denique peruenit, veritatem ibi quoq; promulgaturus. Vrbs ea est Lycaoniæ, ab Oriente non procul distans: Asiam tamen versus magis accedens, & in ipso Pisidarum Phrygumq. regionis aditu sita. In quâ quum iam constitisset, perhumaniter ab ⁴ Onesiphoro acceptus, amicissimoq. illius hospitio vsus; contigit vt vicinus Theclæ virginis fieret; non voluntate suâ, aut studio aliquo ad illam rẽ adhibito, sed Spiritu sancto illum eò ducente: vt hac vicinitatis occasione oblatâ, nec visus Paullus fidem Virgini transmitteret; eiq. in erroris & inscitiæ adhuc tenebris versanti accensum pietatis lumen porrigeret. Quod sanè euenit. Simulatque enim in ædibus Onesiphori ab illo doceri cœptum esset, & frequentes eiusce rei gratiâ congregati auscultarent; Virgo stirpe nobili, & parẽtibus, generis splendore, diuitijs ac formæ dignitate maximè gloriãtibus nata, quæque iam ætate nubilis, multos sæpenumerò adolescentes locupletes in sollicitudinem & rixas concitasset (*quales inter riuales, copiosos adolescentes, quibus cupido incessit vxorem ducendi, puellam quampiam oris venustate eximiam lectissimámque, commoueri ferè solent*)

* Act. c. 22. n. 3. Gal. c. 1. n. 14.
* Act. c. 9. n. 18.
Iconium.
N. 4. Onesiphorus.

προσομιληθεῖσα δ' οὖν ὅμως τῷ Θαμύριδι, διὰ τῆς μητρὸς Θεοκλείας, ἀνδρί τινι, ὁπότε * τὴν πόλιν ἐκείνην ἦσαν εὐδαίμονες, εὐδαιμονεστέρῳ τε, καὶ τὰ ἄλλα κρατοῦντι τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἔτι δὲ ἐν ὑπερθέσει καὶ ἀναβολῇ τῆς νυμφοστολίας οὔσης, πρός τινι γίνεται τῶν κατὰ τὴν ἑστίαν θυρίδων ἡ παρθένος, πλησίον οὔσῃ καὶ αὐτῇ θυρίδος ἑτέρας, τῆς κατὰ ἑτέραν οἰκίαν ὑπαρχούσης τὴν τοῦ Ὀνησιφόρου, καί πως ἀκούει τῆς Παύλου φωνῆς, καὶ τὴν ἀρχὴν κατεπλάγη, ὡς ἂν ξένης καὶ ἀήθους ἀκούσασα τῆς φωνῆς· οὕτω τοῦ Χριστοῦ βουληθέντος, ἵν' οὕτω μάλιστα τὸ τοσοῦτο ζωγρηθείη καλόν· καί τινων λόγων ὑπαισθομένη τῆς θείας ἀκροάσεως, ἐδήχθη μὲν εὐθὺς τὴν ψυχὴν ὑπὸ τῶν ῥημάτων, προσπέπηγνυται δὲ τῇ θυρίδι καθάπερ ὑπ' ἀδαμαντίνων ἥλων τῶν τοῦ Παύλου λόγων.

*f. deest vocula κατὰ

Ποῖοι δὲ καὶ τίνες οἱ τοῦ Παύλου λόγοι;

Ante hanc orationem erat in V.C. titulus noui capitis, δημηγορία Παύλου ἀεὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως.

» Ἄνδρες οἱ συνεληλύθατε μὲν ὥς τι ξένον ἀκουσόμενοι καὶ παρά-
» δοξον παρ' ἐμοῦ τοῦ ξένου δημηγορίας· ἐρῶ δὲ ξένα μὲν ἀληθῶς καὶ παράδο-
» ξα, θεῖα δ' οὖν ὅμως, καὶ σωτήρια, καὶ ἃ παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ λόγου δεδί-
» δαγμαι, τοῦ ἐξ ἀνθρωπίνης μορφῆς καὶ φύσεως καὶ τεχθέντος, καὶ εἰς
» γῆν ὀφθέντος, καὶ τὴν ἀγγελικὴν ἡμᾶς ταύτην καὶ οὐράνιον πολι-
» τείαν ἐκπαιδεύσαντος. Ὡς μακάριος μὲν ἐκεῖνος καὶ Θεοῦ γνήσιος
» θεωρὸς, ὁ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν εἰλικρινῆ, καὶ ἁγνὴν, καὶ ἀθόλωτον ἐκ
» τῶν ἀνθρωπίνων τούτων διατηρήσας κακῶν· μακάριος δ' αὖ πάλιν
» κἀκεῖνος, ὁ ταῖς αἰσχίσταις τῶν ἡδονῶν τὴν ἑαυτοῦ σάρκα μὴ καταπρο-
» δοὺς· ὡς τὸν Θεὸν ἐσαεὶ καὶ αὐτὸς ἀκωλύτως ὀψόμενος· οὐδὲν δὲ ἧττον
» μακάριος καὶ ὁ τεχθεὶς μὲν φύσεως νόμῳ, ὡς δὲ μηδὲ ὅλως τεχθεὶς,
» καθαρὸς καὶ ἀκηλίδωτος τὸν βίον παραδραμὼν, καὶ τοσοῦτον τῷ βίῳ
μόνον

Thamyride nihilominus, in gratiam matris * Theocleç, Thamyris.
cæteris omnibus, qui tum in illâ vrbe florebāt, opibus af- * Theoclea mater Theclæ
fluentiore, atq. alijs partibus superiore, familiariùs præ malè alijs Tocchia
reliquis vsa; prorogato tamen adhuc & extracto nuptia- vocata.
rum die; ad quandam domus fenestram alteri quę in Onesiphori erat ædibus proximam accedit, & Paulli voce vtcumque exceptâ, primùm quidē ad illam, vtpote peregrinam, & eatenus insuetā, obstupefacta (sic Christo statuente, vt hac potissimùm ratione tātæ Virgo præstantiæ velut venatione caperetur) tum paucula quædam verba sacræ concionis vixdum inaudiens, statim animo morsa, fenestræ, quasi clauis quibusdam adamantinis, ita sermonibus Paulli confixa, adhæsit.

Quales verò & quínam hi Paulli sermones?

Paulli oratio de fide in Christū.

VIRI, *qui me de rebus nouis nec opinatis externum oratorem verba facturum audituri conuenistis; noua planè, nec opinata in medium afferam: at certè diuina & salutaria; quæq; non ab alio accepi quàm ab ipsomet Deo Verbo, qui ex humanâ formâ & naturâ procreatus, & in terrâ conspectus, hæc eadem Angelicæ cælestisq; vitæ præcepta nobis tradidit. Vt beatus ille, verusq; diuini numinis contemplator, qui animam suam puram, & integram, atque in malis, quibus hominum vita exposita est, ab omni perturbatione liberam conseruauit: vtq; item ille beatus, qui carnem suam fœdissimis voluptatibus non prodidit; vtpote perpetuo Dei adspectu, citra vllum impedimentum, ipse quoque perfruiturus: ita non minùs ille etiam beatus censendus est, qui communi licet naturæ lege natus, quasi omnino natus non esset, vitam castè, & sine vllâ turpitudinis labe, transegit; quiq; eiusdem vitæ*

» μόνον χρηματίζων, ὅσον χρήσασθαι μὲν τοῖς καλλίστοις καὶ Θεῷ
» ἀρέσκουσι, μὴ χρήσασθαι δὲ τοῖς κακίστοις καὶ λυποῦσι Θεόν.
» κάλλιστον δὲ εἶναί φημι κἀκεῖνο, καὶ τῆς αὐτῆς μακαριότητος
N. 5. » προξενον, τὸ τὸν μὲν γάμον αἱρεῖσθαι καὶ πηγνύναι γαμη-
» λίους παστάδας· ὡς καὶ Θεοῦ τοῦτο κελεύσαντος· τοῦτον δὲ
» κεχρῆσθαι ταῖς γυναιξὶν, ὅσον ἐξ αὐτῶν καὶ δι' αὐτῶν παρέ-
» ξειν τῷ βίῳ· τῇ μέντοι γε σεμνότητι τῶν ἐν παρθενίᾳ μηδὲν διαλ-
» λάττειν. τὸ ἴσως δ' αὖ πάλιν κἀκείνοις μετέχειν φαίη τις ἂν μακαριό-
» τητος, τοὺς αἰδοῖ καὶ φόβῳ τοῦ Θεοῦ ἐπιμελουμένους μὲν τῆς τῶν ψυχῶν
» καὶ σωμάτων ἁγνείας, ἐπιμελουμένους δὲ τῆς ἀκηράτου καὶ πάντα ἀρί-
» στης παρθενίας, καὶ τὸν τῶν ἀγγέλων ἐπὶ γῆς βίον ζηλοῦντας· ὡς ἂν καὶ
» αὐτοὺς τῆς αὐτῆς πάντως μεθέξοντας ἀπαθείας καὶ λήξεως. πολλῷ
» δὲ ἔτι καὶ μᾶλλον καὶ πλέον ἥγημαι μακαρίους, τοὺς καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ βα-
» πτίσματος χάριν σῶαν καὶ ἀκέραιον φυλάξαντας, καὶ τὸ ἔνδυμα τοῦ
*μολυ-νοντες v. c. » Χριστοῦ δι' αἰσχρῶν ἔργων ἢ λόγων μὴ * μολύναντας· ἀλλ' οἷον
» παρέλαβον τὴν ἀρχὴν, τοιοῦτο καὶ μέχρι τέλους τηρήσαντας. ἔτι
» γε μὴν ζηλωτοὺς κἀκείνους εἶναι νενόμικα, τοὺς τῆς τῶν δεομένων καὶ
» πτωχῶν ἐνδείας φροντίζοντας, καὶ τὸν ἴσον ἔλεον παρὰ τοῦ
» μεγίστου Θεοῦ θηρωμένους.. πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ πᾶσι, χρὴ τὴν
» εἰς Χριστὸν πίστιν καὶ εὔνοιαν ἀμείωτον, ἀσάλευτον, ἀκλινῆ, ἀ-
» μετάπτωτον, καὶ ἄπταιστον φυλάττειν ἀεὶ.. ὡς τῆς γε τῶν ἀ-
» ρετῶν κορυφῆς ἀκλινῶς καὶ ἀμεταπτώτως ἐχούσης ἀεὶ, καὶ τὸ
» πᾶν σῶμα τῆς εὐσεβείας ὑγιές τε ἕξει, καὶ ἀπόνως εὐθυπορή-
» σει πρὸς οὐρανόν, καὶ τῆς αὐτόθι μεθέξει λοιπὸν βασιλείας,
» καὶ δόξης, καὶ λήξεως, καὶ τῶν θείων ἐκείνων καὶ ἀκηράτων
ἀπολαύσει.

vſuram ad ſolas res honeſtiſsimas, ac Deo gratiſsimas, non autem ad peſsimas ipſíque inuiſas adhibuit. Atque etiam illud præſtantiſsimum eſſe aio, & ad eandem beatitudinem comparandam valere plurimùm, nuptias quidem inire, ⁵ thalamumq́ connubialem (Deo ſcilicet id N. 5.
etiam iubente) figere: at in tantum rei vxoriæ operam da- Matrimonium.
re, quantum procreandæ exinde proli, & parentum loco in vitam ſubſtituendæ, ſatis ſit; nihilq́ à moru grauitate illorum, qui virginitatem colunt, diſcrepare. Rurſus ex æquo beatitudinis participes eſſe quis dixerit, qui diuini numinis reuerentiâ ac metu, cùm animarum corporúmque puritati, tum inuiolabili præſtantiſsimæq́ Virgini- Virginitas.
tati operam nauãt; Angelorum in terrâ vitam æmulati, eundem planè cum ipſis ſtatum nullis perturbationibus obnoxium participaturi. Ad hæc multò etiam beatiores cenſeo illos, qui acceptum Baptiſmatis donum, illæſum integrumq́ conſeruarunt; neque vllâ Chriſti veſtem actionum verborúmve obſcœnorum maculâ adſperſerunt; ſed qualem initio acceperant, talem in finem vſque cuſtodierunt. Quin & illorum conditionem imprimis optandam iudico, qui curam in ſubleuandâ egentium hominum & mendicorum inopiâ ponentes, parem à Deo maximo miſericordiam ſibi venantur. Ad hæc omnia, fidem, quæ in Chriſtum eſt, atque amorem omni tempore non imminutum, aut fluctuantem; ſed immobilem, ſtabilem, inoffenſúmque tenere neceſſe eſt. Quippe hoc virtutum velut culmine firmiter atque cõſtanter ſeſe habente, vniuerſum pietatis deinceps corpus incolume erit, & nullo negotio rectà in cœlum iter capeſſet; eiúsque deinceps regni, gloriæ, & quietis particeps, diuinis illis & immortalibus

 coronis,

*v.c. μακαριώτατος. ,, ἀπολαύσει στεφάνων καὶ ἄθλων· ὧν ὁ μὲν ἐπιτυχὼν *μακαριστότατος, ὁ δὲ διαμαρτὼν ἐλεεινότατός τις, καὶ τῶν ἐν ᾅδου κολάσεων ἀληθῶς ἄξιος.

Ἀλλ' ὁ μὲν θεσπέσιος Παῦλος τοιαῦτα καὶ λέγων καὶ συμβουλεύων τοῖς ἐκεῖ παροῦσι τῶν πολιτῶν ἐφαίνετο· ὥστε καὶ τῶν ἀκροωμένων ἕκαστον, εἴτε ἀνδρῶν, εἴτε γυναικῶν, εἰς πολλὴν καὶ ἄπειρον ἐπιθυμίαν τῶν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας λόγων ἐνάγειν, ὡς καὶ περιρρεῖσθαι μὲν ὄχλῳ πολλῷ τὸ δωμάτιον, περιρρεῖσθαι δὲ τὸν στενωπὸν ἐκεῖνον ὑπ' ἀνδρῶν ὁμοίως καὶ γυναικῶν, ἤδη δὲ καὶ παιδαρίων καὶ γερόντων· πάντας δὲ ὑφ' ἡδονῆς ἐπιλελῆσθαι μὲν ποτοῦ καὶ σιτίων, ἐπιλελῆσθαι δὲ τῶν οἴκοι καὶ τῶν ἐπ' ἀγορᾶς ἔργων, μόνης δὲ ἐξηρτῆσθαι τῆς Παύλου γλώττης καὶ διδασκαλίας. ἡ δὲ παρθένος ἔμενε μὲν ἐπὶ τῆς ἑστίας ἔτι, καὶ τῆς φιλτάτης εἴχετο θυρίδος. ἡ ,, γὰρ αἰδὼς τῆς ἡλικίας, καὶ, τὸ νόμον εἶναι ταῖς ἔτι παρθένοις μὴ ,, θυραυλεῖν, ἀλλ' ἔνδον ἠρεμεῖν, ἦγχεν ἔτι τὴν καλὴν ἐπιθυμίαν καὶ μένειν ἔπειθεν ἔνδον· δυσαναχετοῦσαν μὲν καὶ σχετλιάζουσαν, ὅ,τι δὲ πράξοι τέως οὐκ ἔχουσαν. τῶν μέντοι παρόντων καὶ ἀκροωμένων, ἡ μὴ παροῦσα, μηδὲ θεωμένη τὸν Παῦλον, μᾶλλον τῶν Παύλου λόγων ἐδράττετο, καὶ ἀπρὶξ εἴχετο τῆς θυρίδος· ὡς δὴ καὶ τὴν φιλτάτην αὐτῇ διακονούσης φωνήν, καὶ κατὰ μηδὲν λείπεσθαι ποιούσης αὐτὴν τῶν *αὐτὸν θεωμένων, καὶ περιεστηκότων τὸν Παῦλον. οὕτω δὲ τῆς κόρης ἐμβριθῶς ἐχούσης καὶ καρτερικῶς, καὶ μηδὲ *ὅσον ἀνεχομένης ἀποστῆναι μὲν τῆς θυρίδος, μεταλαχεῖν δὲ ποτοῦ καὶ τροφῆς, καλλῦναι δὲ, καὶ ὅπερ ἔθος ταῖς κόραις, τὰ ἠμελημένα τοῦ σώματος *ἃ ἐσθῆτι καὶ μύρων ἀλοιφαῖς, καὶ χρωμάτων ὑπογραφαῖς,

*αὐτὸν v.c.

*ὅτως ἀνεχ. v.c.

*f. ἅπ. Vat. tamē cc. τὰ ἃ præferūt, fortè superfluè.

coronis, præmijsq. perfruetur. Hæc qui nactus fuerit, beatissimus; qui verò illis exciderit, omnium miserrimus, est & supplicijs Inferni iure dignissimus.

Atque hæc talia quidem diuinus Paullus coram ciuibus, qui tum aderant, dicere & suadere visus est; adeoq. auditores omnes, tam viros quàm mulieres plurimo immensoq. sermonis, qui de pietate erat, studio inflammare, vt ædes iam magno hominum concursu vndique affluerent, & angiportus ibidem vndanti virorum, fæminarum, puerorum ac senum numero compleretur: omnesq. cibi, & potus, prę voluptate obliuiscentes, resq. domesticas & forenses neglectui habentes, à solâ Paulli voce atque doctrinâ omnino penderent. Virgo interea adhuc domi manens, gratissimæ sibi fenestræ adhærescebat: verecundia enim ætatis, & quod lege receptum sit, *ne virgines foras prodeāt, sed quiete intra domum se contineant*, generosum animi illius impetum adhuc coërcebat, atque intus manere monebat; grauiter tamē id molesteq. ferentem ac lamētantem, & quidnam facto opus esset, eousque ambigentem. Atqui plus tamen his omnibus, qui aderant & auscultabant, hæc nec vnà præsens, nec Paullum adeò cernens, verba ipsius cōprehendebat; neque à fenestrâ arctè insessâ vllo modo diuellebatur: vt quæ iucundissimam sibi vocem subministraret; efficeretque, ne quid ipsa minus omnino haberet ceteris omnibus, qui Paullum circūstantes intuebātur. Virgine autem tā grauiter sese patienterq. gerēte; neque vel tantillum à fenestrâ discedere sustinente, vt vel cibum potumque sumeret, & neglecta corporis membra, vt puellarum mos est, vestitu, vnguentorum adspersione, fuci inductione,

φαῖς, καὶ τειχῶν ἐμπλοκαῖς, ἐλύπει τοῦτο τὴν Θεόκλειαν, ἣν καὶ μητέρα οἶδεν ὁ λόγος τῆς κόρης, καὶ πρὸς ὑποψίαν καὶ δειλίαν ἐνῆγεν οὐ καλήν. τὸ γὰρ ἐπτοῆσθαι μὲν οὕτω περὶ τὸν ξένον, ἀπεστράφθαι δὲ πάντα τά τε ἀναγκαῖα καὶ τερπνὰ τοῦ βίου, οὐκ ἀγαθὴν ἔτι τοῖς ἀπείροις τοῦ πράγματος εἰκότως ἐνεποίει τὴν ὑπόνοιαν. ὅθεν καὶ, ὡς εἶχε τάχους, ἡ μήτηρ πέμπει πρὸς τὸν Θάμυριν· ὡς δὴ ἐκείνου δυναμένου μόνου μεταπεῖσαι καὶ μετα-
„γαγεῖν τὴν αὐτοῦ φυλαττομένην κόρην. ἔστι γὰρ ἔστι περὶ τὸ συμπλο-
„κῆς καὶ μίξεως, ὡς τὰ πολλὰ, πέφυκέ τις ἔρως ἐντίκτεσθαι τοῖς
„καὶ ἐκ λόγων τέως ἁρμοσθεῖσι μόνον· καὶ ἐρᾷ μὲν τῆς κόρης ὁ νέος,
„ἧς μηδέπω ἐν πείρᾳ γεγένηται· ἐρᾷ δὲ ἡ νέα τοῦ * κόρου καὶ περὶ (* v. c. κύρου)
„τοῦ θαλάμου καὶ τῆς παστάδος, ὡς ἤδη λοιπὸν τῷ μηδέπω
„συναφθέντι διαλέγεται. καὶ τῶν γάμων ἔτι μελλόντων ὑφέρ-
„πει τις ἡδονὴ καὶ χαρίεσσα τέρψις τοὺς ἑκατέρων λογισμούς·
„καὶ περὶ τῆς εὐνῆς, οἷα πέρ εἰκὸς τὰ μετὰ τὴν εὐνὴν, διαλέγον-
„ται. ἧκε τοιγαροῦν ὁ Θάμυρις ὡς μεταπεμφθεὶς, ὀνειροπολῶν μὲν ἅπερ καὶ ἤλπιζε, καὶ διὰ τοῦτο θέων συντόνως· εὑρὼν δὲ ἅπερ οὐκ ἤλπιζε, καὶ διὰ τοῦτο τῷ τάχει μεμψάμενος. καὶ γὰρ εὐθὺς ἡ Θεόκλεια τοιούτοις πρὸς αὐτὸν ἐχρήσατο λόγοις·

„ Φθάνει μὲν μου τοὺς λόγους ἡ αἰδὼς, ὦ Θάμυρι, καὶ τὰ δά-
„κρυα, καὶ περὶ τῶν ῥημάτων αἰσχύνομαι τὴν, ἐφ᾽ ἃς ἐρεῖν
„μέλλω, κατὰ τῆς ἐμῆς παιδὸς ὕβριν μὴ φέρουσα. ἄκουε δ᾽ οὖν ὅ-
„μως καὶ μὴ παρὰ βουλομένης λέγειν τὴν συμφοράν. καὶ γὰρ ἡ σὴ Θέκλα

ne,& capillorum compoſitione exornaret, magnum inde Theoclea (quo nomine matrem Virginis, hiſtoria agnoſcit) dolorem accepit; eiq́. illa ipſa res ſuſpicionem minimè probam, metumq́. iniecit. Nam quòd omnia vitæ neceſſaria atque iucunda auerſata, tantâ animi incitatione in peregrinum hominem ferretur, non iniuriâ rei ignaris ſequius de ipsâ cogitandi anſam præbebat. Quare quàm citiſſimè mater Thamyrim arceſſit: quòd ipſe ſolus ſeruatam ſibi Virginem flexurus, & ab inſtituto auocaturus videretur. *Plerumque enim amor quidam ijs ingenerari conſueuit, ante congreſſum adhuc amplexúmque, qui ſolâ adhuc verborum ſponſione inuicem tenentur: amatq́. puellam adoleſcens, quam nec vnquam attigit; & viciſſim puella adoleſcentem: & cum eo ante thalamum torumq́. nuptialem, tanquam cum marito (cum quo tamen nondum conſueuit) familiariter colloquitur: nuptijsq́. adhuc prolatis, voluptas tamen interim & ſuauis quædam oblectatio cogitationi vtriuſque ſubrepit; quum ante diem lecti genialis, de ijs inter ſe rebus ſermones ſerunt, de quibus, poſtquam ille aduênit, tractare par eſt.* Venit itaque Thamyris arceſſitus, eadem, quæ ſpe præceperat, ſomnians; eoq́ue incitatiùs properans: feſtinationem tamen ſuam, quum quæ non expectauerat reperiſſet, nimirum incuſans. Protinus enim huiuſmodi ad illum Theoclea ſermonem habuit:

Pudor mihi verba, mi Thamyri, lacrymæq́. præripiunt; & priuſquam eloquor, erubeſco; quippe iniuriam earum rerum, quas contra filiam meam tibi ediſſeram, omnino nõ ferens. Audi nihilominus, audi me tamen, inuito licet animo infelicitatis meæ damna commemorantem. Tua Theocleæ ad Thamyrim oratio.

deest v.c. „ Θέκλα τῶν [μὲν] ἡμετέρων ἐπ' αὐτὴν εὐχῶν καὶ ἐλπίδων ἔξω γεγένη-
„ ται, καὶ ὑστερεῖται μὲν ἐμοῦ τῆς μητρός, ὑστερεῖται δὲ σοῦ τοῦ μνηστῆρος. τὰ
„ δὲ κατὰ τὴν οἰκίαν ταύτην δι' ὅλως ἀπώσασθαι θέλει· ἐρᾷ δὲ ξένου τινὸς καὶ
„ ἀπατεῶνος καὶ πλάνου, καὶ τὴν γείτονα ταύτην οἰκίαν ἐπὶ κακῷ
„ τῆς ἡμετέρας οἰκίας καταληφότος· ἵν' αἰχμάλωτον ταύτην ἀπέλθῃ
„ λαβών, καθάπερ ἐκ μυλῶνος ἢ τέγους τινός. ἐπείχθητι τοιγαροῦν
„ καὶ φθάσον, ὦ Θάμυρι, καὶ τὴν πρὸς ἕτερον ἤδη βλέπουσαν ἀ-
„ φάρπασον μὲν τῶν ἐκείνου χειρῶν, ἀνακάλεσαι δὲ πρὸς ἡμᾶς
„ πάλιν· καὶ τῷ σῷ καὶ ἐμῷ γένει τὴν ἀρχαίαν εὐδαιμονίαν φύλα-
„ ξον, μὴ γενώμεθα μῦθος αἰσχρός, καὶ διήγημα κάκιστον τῷ τῶν ἀν-
„ θρώπων γένει. ἁπαλοῖς μέντοι γε καὶ θωπευτικοῖς τοῖς πρὸς αὐτὴν
„ χρῆσαι λόγοις, καὶ καθάπερ ἐλαίῳ τινί, τῇ κολακείᾳ τὸ τῆς ψυχῆς
* ἀδυ- νὲς v.c. „ αὐτῆς * ἀτενὲς καὶ θυμούμενον μάλαξον. βίᾳ μὲν γὰρ οὐκ οἶδεν εἴκειν
* ἀπε- σκληκὸς „ ποτὲ τὸ αὐθάδες τοῦτο, καὶ * ἀπεσκληκὸς τῆς γνώμης· πειθοῖ δὲ μᾶλ-
v.c. „ λον χαλᾶσθαι, καὶ τοῖς μαλάσσουσι τῶν λόγων. πρόσελθε τοίνυν
„ αὐτῇ χαριέντως καὶ θωπευτικῶς· καὶ ἴσως ἕλξεις μὲν αὐτὴν πρὸς ἑαυ-
„ τόν, ἐπανάξεις δὲ πρὸς τὴν ἄνωθεν ἐλευθερίαν καὶ τάξιν, καὶ τὴν
„ παρθένοις καὶ κόραις ἁρμόττουσαν αἰδῶ καὶ σωφροσύνην. Ταῦτα λε-
* σκοτο- δινίας. v. c. γούσης τῆς Θεοκλείας καὶ ποτνιωμένης, ἰλίγγου μὲν εὐθὺς καὶ * σκοτοδινίας
ἐπλήσθη ὁ Θάμυρις, καὶ πρὸς ἄμετρον λύπην, ἐξ ἀμέτρου χα-
ρᾶς ὑπενόστησε. προσῆλθε δ' οὖν ὅμως τῇ παρθένῳ, κατηφὴς καὶ πε-
ριδεὴς καὶ περίδακρυς, ὅ,τι μὲν καὶ φθέγξαιτο πρὸς αὐτὴν τέως ἀπο-
Præmittitur hic titulus, ὁ Θάμυρις συμβουλεύων τῇ Θέκλῃ, in v. c. ρῶν. μόλις δέ ποτε τῆς λύπης ἀνενεγκών, τοιαῦτά φησι πρὸς αὐτήν.

Ἀπορῶ μὲν ὅθεν ἄρξαιμι τῆς πρός σε διαλέξεως, κόρη, καὶ πάντων ἐμοὶ φιλτάτη .. καὶ γὰρ τουτὶ τὸ παράδοξον πραττόμενον νῦν εἰς ἀμηχανίαν περιέστησε μὲν ἐμέ,

Thecla, vota nostra, quamq́; de ipsâ expectationem conceperamus, prorsus fefellit: & me quidem matrem contemnit, & te sponsum despicit. quæq́; ex re familiæ huius erãt scire, nihil quidquam pensi habet: peregrini cuiusdam impostoris ac nebulonis amore capta; qui vicinas has ædes, in exitium domus nostræ occupauit: vt raptam, tanquam ex pistrino aut prostibulo quopiam captiuam secum abducat. Proinde matura, mi Thamyri, atq́; præuertere; & quæ iã alium in oculis fert, ex illius manibus extorque, & nobis restitue; tuoq́; & meo generi antiquam felicitatem conserua: ne infâmis fabula effecti, hominibus pessimè de nobis loquendi materiam demus. Ceterùm mollibus & assentatorijs ad ipsam verbis vtere; mentisq́; eius concitatam ac rigidam feritatem adulandi artificio, tanquã oleo emolli. præfidens enim & obduratus animus violẽtiâ superari nequiuerit; sed suadelâ quadam potiùs & verborum lenitate mitigari. Urbanè igitur & blandè eam adeas: pellicies fortassis in tuam sententiam, & in pristinam libertatem, vitæq́; institutum, modestiamq́; ac pudorem puellis ac virginibus dignum reuocabis. Hæc dicente Theocleâ, & cũ gemitu obtestante, æstuare è vestigio Thamyris, vertigine corripi, oculis caligare; ex immensâ lætitiâ, ad summũ quendam acerbissimumq́. mœrorem traductus. Accessit tamen Virginem tristi ac demisso vultu, pauẽs & illacrymans, & quídnam dicturus esset interim ambigens. Vix tandem verò à dolore respirans, eiusmodi ad illam oratione est vsus:

Incertus sum, vnde tecum colloquẽdi initium sumam, Virgo longè omnium mihi carissima. Etenim quod abs te nunc perpetratũ est facinus, cùm me, tum matrem tuã, in despe- Thamyridis ad Theclam.

„ περιέστησε δὲ μητέρα σήν. οὔτε γὰρ τῶν σῶν ἠθῶν καὶ τρόπων, οὔτε
„ τῆς σῆς αἰδοῦς ἄνωθεν καὶ σεμνότητος, ταυτὶ τὰ παρά σου γινό-
„ μενα νῦν. ἐπήρεια δέ, ὡς οἶμαι, σκαιοῦ τινὸς καὶ πονηροῦ δαίμο-
„ νος, πειρωμένου περιτρέψαι σε μὲν ἐκ τοῦ καθήκοντος λογισμοῦ,
„ ἀνατρέψαι δὲ τὴν ἄνωθεν τῆς οἰκίας εὐδαιμονίαν, περιάψαι δὲ
„ πᾶσιν ἡμῖν αἰσχρὰν λοιδορίαν, ἀντ᾽ εὐφημίας καλλίστης. ὅμως καὶ
„ νῦν πείσθητί μοι τῷ σῷ Θαμύριδι. καὶ γάρ εἰμι σός· καὶ εἰ μηδέ-
„ πω τῷ γάμῳ, τῷ νόμῳ λοιπὸν καὶ ταῖς ἐπὶ σοί μοι γεγενημέναις
„ συνθήκαις. καὶ ἀπόστηθι μὲν ταυτησὶ τῆς θυρίδος· ἀπόστηθι δὲ τοῦ τὴν
* ἐπιφθαρέντι „ ἀκοὴν παρέχειν τῷ ξένῳ τούτῳ καὶ ἀλήτῃ, καὶ οὐκ οἶδ᾽ ὅπως * ἐπεισ-
V.C. „ φθαρέντι κατὰ τὴν πόλιν ταύτην· μήπου τις καὶ λόγος ἄτοπος
„ ῥυῇ περί σου· ὡς ἄρα ἡ παῖς μὲν τῆς σεμνῆς Θεοκλείας, μνηστὴ
* al. οὐ τι „ δὲ τοῦ Θαμύριδος, πρώτη δὲ τῆς πόλεως, * ἁμοῦ πάντων ὑπερέχουσα,
„ καὶ πλούτου, καὶ γένους, καὶ μητρὸς, καὶ τῶν σεμνῶν τοῦ γένους διηγημάτων, ἔτι
„ γε μὴν καὶ τῆς ἄνωθεν τροφῆς καὶ παιδεύσεως, προσερρύη ξένῳ τινὶ
„ καὶ ἀλήτῃ, καὶ γέγονε τὸ σεμνολόγημα τῆς πόλεως, ἑνός τινος αἰχμα-
„ λώτου καὶ πλάνου παίγνιον. καὶ προσᾴδει μὲν ἐκεῖνος πρός τι-
„ νι θυρίδι καθήμενος· ἑάλωκε δὲ τοῖς ᾄσμασιν ἐκείνη, καὶ αὐτῆς
„ θυρίδος ἐπειλημμένη τινός· καὶ περιφρονεῖται μὲν ἡ μήτηρ
„ παραινοῦσα, καὶ πᾶσαν ὥραν προσλιπαροῦσα· περιφρονεῖ-
„ ται δὲ ὁ μνηστὴρ, καὶ μετ᾽ ὀλίγον ἀνὴρ, νουθετῶν καὶ δεόμε-
„ νος· ὅλη δὲ ἐστιν ἐκείνου καὶ τῶν ἐκείνου λόγων καὶ δολερῶν ἔρ-
„ γων. φθάσον τοιγαροῦν, ὦ φιλτάτη, καὶ φυγὲ τοιαύτας διαβολὰς
„ καὶ λοιδορίας, καὶ ἀπόστησον τῆς μιαρᾶς ἐκείνης φωνῆς τὴν σὴν ἀκοὴν·
„ ἐπίπροσθεν δὲ τῆς ἀπατηλῆς ταύτης καὶ ξένης ἡδονῆς ποίησαι τὴν οἰκείαν

αἰδῶ.

desperationem, extremámq. consilij inopiā adduxit. Nam actiones istæ tuæ immane quantum à moribus, ingenio, solitáque verecundiâ & grauitate tuâ, nunc discrepent. id quod impulsu sinistri atque infesti alicuius genij euenisse existimo: qui te conetur ab honestâ cogitatione auocare, & felicem superiorum temporum tuæ familiæ statum conuellere ac labefactare; fœdamq́; nobis omnibus ignominiæ notam, pro præstantissimâ nominis gloriâ, inurere. Attamen vel nunc mihi tuo Thamyridi morē gere: tuus enim sum, licet nondum matrimonio inito; at iure quidem certè, pactionúmque inter nos factarum fide. Proinde ab hac fenestrâ recede, nec diutius aures peregrino huic erroni, nescio quo pacto perniciosè in hanc ciuitatē illapso, præbe: ne fortassis rumor non satis commodus de te spargatur: filiam Theocleæ grauissimæ feminæ, sponsam Thamyridis, primariam ciuitatis, spretis omnibus, diuitijs, genere, matre, amplissimâ stirpis commendatione; &, quod amplius est, priore educatione institutioneq́; contemptâ, ad externum quendam & erronem hominem accessisse; & quā, tanquā ornamento hac sese ciuitas hactenus iactabat, mancipij nescio cuius, & clientuli nunc ludibrium factam. accinere illum quidem, fenestræ cuipiam adsidentem: hanc verò cantu irretitam fenestræ itidem inhærere; & matrem admonentem & singulis horis obnixè rogātem despectui habere; sponsiq́;, ac paullo pòst futuri mariti, consilijs precibusq́; nullum locum relinquere; sed totam istius in potestate esse, fallacibus verborum eius illecebris delenitam. Anticipa igitur mea carissima Thecla, & eiusmodi calumnias opprobriaq́; euita, auresq́; à sceleratâ illâ voce auerte, & pudorem ac temperantiam tuam deceptoria isti ac

» αἰδῶ καὶ σωφροσύνην. κατάλιπε λοιπὸν καὶ τὴν θυρίδα ταύ-
» την· τὸ πονοῦντε πρὸς ἐλευθέρας καὶ κόρης ὄντα, καὶ οὐκ ἀγα-
» θῆς φήμης πάντως ἐσόμενόν σοι πρόξενον. εἰ δέ σοι μὴ φορτι-
» κόν, ὡς ἔτι παρθένῳ, νομισθείη τὸ ῥῆμα, καὶ τὸν πολύευκτον ἤ-
» δη περαίνωμεν γάμον, σὺν εὐμενεῖ τῷ δαίμονι. Ταύταις μὲν καὶ
τοιούτοις ἔτι πλείοσιν ἐχρήσατο λόγοις ὁ Θάμυρις, συνικετευούσης
ἅμα καὶ τῆς Θεοκλείας, καὶ πείθειν τὴν παῖδα βιαζομένης, προ-
βαλλομένης ἅμα καὶ μαστὸν καὶ πολιὰν, καὶ μὴ καταισχῦναι
ταῦτα δεομένης τῷ παραλόγῳ τούτῳ νοσήματι. ἡ μέντοι γε παρ-
θένος μηδὲ ὅλως τι προσδεξαμένη τῶν λόγων τούτων, πρὸς τὴν
Παύλου * μόνην ἀπεστήρικτο φωνήν· μηδ᾽ ὅσον προσβλέψαι [* μόνον V.C.]
τὸν Θάμυριν ἀνεχομένη, μηδὲ τῇ μητρὶ δοῦναι παραινέσει τὴν
ἀκοήν· κατὰ δὲ τὰς θεολήπτους τῶν γυναικῶν πρὸς ἓν ἐκεῖνο μό-
νον ὁρῶσα, πρὸς ὅπερ αὐτὴν εἷλκεν αὐτὴν ὁ ὑπὲρ Χριστοῦ πόθος
καὶ λόγος. ὡς ὀλολυγῆς μὲν καὶ θρήνου διὰ τοῦτο πληρωθῆναι τὸ δω-
μάτιον, πάντα δὲ κατηφείας καὶ πένθους γενέσθαι μεστά. ἐν τούτοις δὲ
ὄντων τῶν κατὰ τὴν ἑστίαν, ἀναπηδήσας ὁ Θάμυρις, καὶ τῆς οἰκίας
ἐκδραμὼν, ἔρχεται πρὸς τὴν αὔλειον θύραν τοῦ Ὀνησιφόρου, ἐπ᾽ αὐ-
τὸν τὸν Παῦλον ἐπειγόμενος· ἐπαύσατο δὲ τῆς ὁρμῆς τοῖς περὶ τὸν
Δημᾶν καὶ Ἑρμογένην αὐτόθι προσεντυχών.* Τούτω δ᾽ ἤστην οὐκ ἀγαθὼ [* ἔτι δὲ V.C.]
μὲν ἄνδρε, τοῦτο δὲ πλαττομένω· ἤστην δὲ μετὰ Παύλου, οὐχ ὅπερ μὲν ἦσαν
λανθάνοντες· τῆς δὲ τοῦ ἀποστόλου τέως φιλανθρωπίας ἀπολαύοντες,
ἵν᾽ ἢ βελτίους ἐκ τῆς τοιαύτης γένωνται συνουσίας, ἢ ἑαυτοῖς μέμψωνται
λοιπὸν τῆς ἀβουλίας ὡς ἐμμείναντες τῇ κακίᾳ. ἤρετο τοιγαροῦν, * αὐ- [* αὐτὸς αὐτ. V.C.]
τοὺς ὁ Θάμυρις, ὅστις τε οὗτος ὁ ξένος εἴη, καὶ πόθεν, περὶ τοῦ Παύλου λέγων,

καὶ

peregrinæ voluptati antepone. Mitte autem deinceps hāc fenestram, vt locum virgine liberaliter educatâ indignū, & certam infamiæ caussam conciliaturum. Ac nisi tibi virgini adhuc, graue ac molestum, quod dicam, iudicetur: age Deo propitio, matrimoniū denique, plurimis mihi votis optatum, inter nos transigamus. His & id genus pluribus alijs verbis ad illam vsus est Thamyris, vnà etiam obsecrante Theocleâ, filiamq. in hanc sententiam trahere summâ ope annitente; vbera simul canitiemq. ostentante, & ne hęc, temerario illo animi morbo, contumeliā afficeret supplicante. Ceterùm Virgo nihil prorsus horū quæ dicebantur admittēs, ad solam Paulli vocem defixa sedebat. adeò vt ne adspicere quidē Thamyrim, aut matri ita consulenti auditum præbere sustineret; ad id tantummodò, more mulierū diuino numine adflatarū, mentis aciem intendens, ad quod ipsam Christi desiderium auditusq. de ipso sermo pertrahebat. hinc eiulatu fletuque domus compleri, omniaq. mœstitiâ ac luctu redundare. Hoc rerum domesticarum statu, prosiliens Thamyris, & ex ædibus se proripiens, ad ostium atrij Onesiphori properat, ad ipsum Paullum rectà contendens. Repressit tamen impetum, quum ibidem in Demam & Hermogenem incidisset: qui duo, viri erant minimè boni, quantumuis id esse maximè simularent; in comitatu tamen Paulli versabantur: nō quòd quales essent, ipsum lateret; sed ob id eos Apostolus suâ humanitate frui patiebatur, vt vel meliores ex tali congressu redderētur, aut in posterum, quòd in improbitate suâ perstitissent, suam sibi vecordiam imputarent. Percontabatur igitur illos Thamyris, de Paullo agēs, quísnam hic peregrinus & cuias esset, quid

Demas & Hermogenes Paulli comites.

καὶ ὅ, τι βούλοιτο, καὶ ὅ, τι λέγοι, καὶ ὅ, τι πράττοι. τεκμηριωσάμενοι δὲ οἱ περὶ * τὸν Δημᾶν τῆς τοῦ ἀνδρὸς ὁρμῆς τε καὶ ὀργῆς· οὔτε γὰρ ἔλαθεν αὐτοὺς θυμοῦ γέμων καὶ οἰδήματος ὁ Θάμυρις· τὸν πάλαι κρυπτόμενον, καὶ ὑπὸ τοῖς σπλάγχνοις τυφόμενον ἰὸν ἀπογυμνώσειν τότε, ὡς καὶ τότε καιρὸν ἔχοντα κατὰ τοῦ Παύλου. καί φασι πρὸς τὸν Θάμυριν

* Ὦ βέλτιστε ἀνδρῶν· τοῦτο γὰρ τέως δῆλον ἡμῖν ἐξ ὧν ὁρῶμεν, ἐξ ὧν πυνθανόμεθα· ὄψει γὰρ καὶ ἀκοῇ τά τε τῆς ἀρετῆς, τά τε τῆς κακίας τὰ πολλὰ κρίνεται· περὶ ὧν πυνθάνῃ νῦν ἡμῶν, ἄκουσον, ἀληθείας ἡγούμενος. οὗτος ὁ ξένος τὸ μὲν ὅθεν τε καὶ ὅστις ἐστὶν, οὐκ ἴσμεν σαφῶς· ὅτι δὲ ἀπατεὼν καὶ πλάνος * ἐστὶ, καὶ κατὰ τῆς κοινῆς τοῦ βίου τάξεώς τε καὶ εὐταξίας ἀλώμενος * πάντα διέφθαρκε, τοῦτο δὴ ἴσμεν, καὶ πάνυ σαφέστατα, ἐξ ὧν παρ' αὐτοῦ τούτου πολλάκις δεδιδάγμεθα. καὶ γὰρ τὴν ἐκ τοῦ γάμου μὲν καὶ τῆς παιδοποιΐας, παρ' αὐτῆς τῆς φύσεως ἐπινοηθεῖσαν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ὁδὸν πειρᾶται οὗτος ἐκβάλλειν τε καὶ ἀνατρέπειν, καὶ παντὶ σθένει διαφθείρειν. καινοῖς δέ τισι καὶ ἀλλοκότοις διδάγμασι πᾶσαν ἅμα συγχεῖν τὴν ἀνθρωπίνην ἐπείγεται φύσιν, ἀγαμίαν νομοθετῶν, περὶ παρθενίας φιλοσοφῶν, ὀνόματα καινὰ καὶ νῦν καὶ πρῶτον παρ' αὐτοῦ ῥηθέντα. καὶ ἀνάστασιν δέ τινα τῶν πάλαι τεθνηκότων, καὶ εἰς γῆν ἀναλυθέντων σωμάτων κηρύττειν τε καὶ παρεισάγειν πειρᾶται· πρᾶγμα καινὸν καὶ παρὰ μηδενὸς μηδέπω ἀκουσθέν· τῆς γε ἀληθοῦς καὶ ἀκριβοῦς ἀναστάσεως ἐν αὐτῇ γε τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει σωζομένης τε, καὶ ὁσημέραι ἐπιτελουμένης. ἡ γὰρ τῶν ἐξ ἡμῶν φυομένων παίδων διαδοχὴ τοῦτό τε ἐστὶ καὶ τοῦτο βούλεται, τῆς τῶν ἀπεράντων

καὶ

* Ex fine huius orationis addendum videtur, Ἑρμογένην ἤτοι τὸν Δημ. vt infrà. aliter tamen V.C.

* Nouus hic rursum titulus in Vat. C. licet mutil', ὁ Δημᾶς ἤτοι Ἑρμογένης.

* ἐστὶν, ἴσμεν σαφῶς, καὶ κατ. V.C.

* πάντας V.C.

quid vellet, quid diceret, quid moliretur. Illi autem obseruatâ viri perturbatione atq; iracũdiâ (neque enim obscurum ipsis erat, quanto Thamyris furoris tumore torqueretur) reconditum hactenus & in intimis visceribus exardescens acerbitatis suę virus, hac contra Paullum oblatâ occasione tum demum aperiunt. Huncque in modum Thamyridi respondent:

Præstantissime virorum (talem enim te esse ex ijs quæ oculis auribusq; vsurpamus manifestum nobis est, quum adspectu atque auditu vt plurimùm virtus vitiumq; discernatur) de quibus nos interrogas, hæc è nobis & quidem ex vero audi. Peregrinus hic cuias sit, & quisnam, non satis compertũ habemus; atqui impostorẽ esse ac planum, & omnia contra communem vitæ ordinẽ ac disciplinam, incertis errantem sedibus, peruertere, scimus; & quidem optimè, ex ijs, quæ sæpenumerò ab ipsomet sumus edocti. quippe in illam curã totus incumbit, vt viam ab ipsamet naturâ humano generi excogitatã, propagandæ videlicet per matrimonium sobolis, exterminet, subuertat, atq; omnibus viribus de medio tollat. Nouis autem & extraneis quibusdam doctrinis vniuersam simul humani generis naturam perturbare molitur; cælibatum sanciens, de virginitate differens; inusitatis planè & ab ipso nunc primũ euulgatis nominibus. Quin & resurrectionẽ quandã corporum olim vitâ functorum, & in terram resolutorum, prædicare atq; inducere tentat; rem insolentem & à nullo hactenus vnquam auditã: quũ vera atque exacta resurrectio in ipsâ humanâ naturâ cõseruetur, & singulis diebus perficiatur. Hoc siquidem est, & hoc vult continuata filiorum ex nobis nascentium series; imagine illorum, ex Eorum ad Thamyridem cõtra Paullum oratio.

καὶ φυτευθέντων εἰκὼν ἐν τοῖς * πᾶσιν αὖθις ἀναδυομένης ἀεί, καὶ τρόπον τινὰ πάλιν ἀνισταμένης· ὡς δοκεῖν ἐκείνους τοὺς πάλαι κατοιχομένους ἐν τοῖς ζῶσί τε πάλιν καὶ περιοῦσιν ἀνθρώποις ὁρᾶν. Ταῦτα τῶν ἀμφὶ τὸν Ἑρμογένην καὶ Δημᾶν εἰπόντων, ἔτι μᾶλλον ὀργῆς τε ὁ Θάμυρις * ὑπεπλήσθη· καὶ ὥσπερ σαφεστάτης κατὰ τοῦ Παύλου δημηγορίας λαβόμενος, τὸ μὲν παραυτίκα ἡσύχασε, καὶ πρὸς ἑστίασιν αὐτοὺς ἐτράπη, καὶ αὐτοὺς δήπουθεν τούτους ἐξενάγησέ τε καὶ περιετρέψατο, ὥσπερ τινὰ μισθὸν τῆς κατὰ τοῦ Παύλου διαβολῆς τὴν ἑστίασιν αὐτοῖς ταύτην καταβαλλόμενος· ἵνα δὴ καὶ προθυμοτέρους αὐτοὺς πρὸς τὰ λοιπὰ ποιήσειεν. ἄρτι δὲ ἡμέρας γεγονυίας, καὶ μηδὲ ὅσον ἀνίσχειν τὸν ἥλιον ἀνασχόμενος, μετὰ δημοτῶν τινῶν καὶ ἀγοραίων, καὶ πάντα τολμᾶν εἰθισμένων ἀνθρώπων ἐπιτίθεται τῷ Παύλῳ. ἑκάστῳ δὲ τῶν ἑπομένων ὅπλον ἦν ὁ ἑκάστου θυμός, καὶ τὸ ἐν χερσὶν εὑρεθὲν ὄργανον τῆς ἑκάστου τέχνης. καὶ πρὸς ταῦτά τις ἐβόα λοιπόν. Βαλλέσθω, παιέσθω, ἐπὶ τὸ δικαστήριον ἑλκέσθω ὁ ἀπατεὼν οὗτος ἀλιτήριος, καὶ τῶν καινῶν καὶ ἀλλοτρίων τῆς φύσεως νόμων εὑρετής· ὁ ἐπὶ φθορᾷ καὶ λύμῃ τῶν πόλεων ἀλώμενος, καὶ τὸν μὲν ἐπὶ σωφροσύνῃ καὶ γενέσει * παιδίων γνησίων εὑρεθέντα γάμον * κατηγορῶν καὶ βδελυττόμενος· ἐπὶ προφάσει δὲ παρθενείας πορνείαν νομοθετῶν. Ἐπὶ δὲ τούτων λεγομένων, ἧκον καὶ ἕτεροί τινες πολλοί, ὑβρισταὶ καὶ θρασεῖς, ὑβριστικῶς καὶ βιαίως τὸν Παῦλον ἄγοντες. μεστὰ δὲ ἦν πάντα θορύβου καὶ ταραχῆς καὶ οἰμωγῆς, ὡς ἂν πολεμίων τινῶν ἐξαίφνης ἐπεισπεπλωκότων κατὰ τὸ ἄστυ, καὶ πάντα ληϊζομένων. ἅμα δὲ τούτοις καὶ ὁ Θάμυρις * ἔθει, μακρὰ βιβάς, ποιητικῶς τις ἂν εἴποι, παρὰ τὸ δικαστήριον· ὡς ἂν ἐξ ἀκροπόλεως τύραννόν τινα,

* melius f. ταισίν.

* f. ἐνεπλ.

* παίδων v.c.

* κακηγορῶν in vno v.c. sic etiam infrà.

* ἔθη μακρὰ βιβ. v.c. malè.

*quibus sati atque editi sunt, in * omnibus iterùm redintegratâ, & quodammodo resurgente: ita vt illos qui iã olim mortẽ obierunt, in viuentibus rursum ac superstitibus cernere videamur.* Quæ quum à Demâ atque Hermogene dicerentur, Thamyris magis magisq. iracundiâ est incitatus; & velut apertissimum in Paullum oratione inuehendi argumentũ nactus, pro tempore quidem sibi temperauit, & ad conuiuium abiens illos quoq. domũ suam prehensâ manu inuitatos abduxit; epulas hasce, tanquam præmium quoddam structæ in Paullum calumniæ præbens; quò promtiores nimirum ad cetera deinceps haberet. at simul ac diluxisset, vix ille solem oriri passus, cum plebeis quibusdam, ac circumforaneis nebulonibus, hominibus ad quiduis audendũ adsuetis, in Paullum irruit. Singulis autem illorum, qui ipsum sequebantur, armorum loco erat, cuiusque furor, & obuium in manibus sui cuiusque opificij instrumentum. Interea aliqui contentâ voce clamare: *Cædatur, pulsetur, ad tribunal trahatur impostor hic flagitiosus, nouarumq. & cũ naturâ pugnantium legum inuentor: qui in perniciem & pestem ciuitatũ, huc illuc euagatus, coniugium, pudicitiæ liberorumq. legitimorum procreationis caussâ institutũ, insectatur & detestatur; virginitatis autem obtentu, pro impudicitiâ leges sancit.* His hoc pacto adhuc vociferantibus, conuolant & alij multi, homines iniuriosi, ac temerarij, cõtumeliosè ac violenter Paullum raptantes. Omnia interim passim motu, tumultu, planctu, quasi hostibus derepentè ciuitatem inuadentibus, cunctaq. diripientibus, replebãtur. Inter quos & Thamyris [c] grandia, vt poëticè loquar, ingrediens, ad tribunal cursitabat; perinde ac si tyrannum

*in pueris legatur παισὶν.

N. 6.

τινα, καθηρηκώς τε καὶ ἄγων αὐτοχειρὶ τὸν Παῦλον παρὰ τῇ δίκῃ· εἴσω δὲ τοῦ δικαστικοῦ κιγκλίδος παρελθών, καὶ στὰς ἐπὶ τοῦ βήματος, τοιῶνδε ἀπήρξατο λόγων·

*Nouus titulus in Vaticanis, ὁ Θάμυρις κατηγορῶν τοῦ Παύλου.

* Τῆς μὲν τῶν θεῶν εὐμενείας καὶ τῆς σῆς ἀγαθῆς τύχης, ὦ δικαστά, οἶμαι καὶ τοῦτο εἶναι τεκμήριον, τὸ τὸν ἀλάστορα τοῦτον καὶ μιαρὸν, ἐπὶ κακῷ τῆς ὅλης πόλεως ἐνδημήσαντα, γεγυμνῶσθαί τε φανερὸν, καὶ ὑπὸ τοῖς νόμοις γενέσθαι. σὸν δ' αὖ εἴη λοιπὸν, καὶ τῆς σῆς θέμιδος, βοηθῆσαι μὲν τῇ νῦν καθεστώσῃ βασιλείᾳ, βοηθῆσαι δὲ τοῖς νόμοις, ἐπικουρῆσαι δὲ τῇ κοινῇ καταστάσει τῶν ἀνθρώπων ἤδη πρὸς τὸ μηκέτι εἶναι κινδυνευούσῃ. τὸ δ' ὅπως, ἐγὼ λέξω διὰ βραχέων. * ὁ παρεστὼς οὗτος ἀνὴρ περὶ τῶν σῶν θρόνων καὶ τῆς σῆς δίκης, τίς μὲν ὅλως ἐστὶν, ἢ πόθεν ἥκει, οὐκ ἔχω λέγειν· ξένος γὰρ καὶ πᾶσιν ἡμῖν ἄγνωστός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος· ἐν ἐπιεικείας δὲ, ὡς καὶ νῦν ἔχεις ὁρᾶν, προσχήματι καὶ πλάσματι, καινήν τινα καὶ * ἀλλόκοτον, κατὰ τοῦ κοινοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων ποιεῖται διδασκαλίαν· τὸν μὲν γάμον ψέγων, τὴν ὡς ἂν εἴποι τις ἀρχὴν καὶ ῥίζαν καὶ πηγὴν τῆς ἡμετέρας φύσεως· ἀφ' οὗπερ καὶ πατέρες καὶ μητέρες, καὶ παῖδες καὶ γένη, καὶ πόλεις καὶ ἀγροὶ καὶ κῶμαι πεφήνασιν· ἀφ' οὗπερ ναυτιλία καὶ γεωργία, καὶ αἱ παντοδαπαὶ τέχναι τῆς γῆς· ἀφ' οὗπερ βασιλεία καὶ πολιτεία, καὶ νόμοι καὶ ἀρχαὶ καὶ δικαστήρια, καὶ στρατεῖαι καὶ στρατηγίαι· ἀφ' οὗπερ φιλοσοφία καὶ ῥητορικὴ, καὶ ὁ σύμπας τῶν λόγων ἑσμὸς· καὶ τὸ μεῖζον, ἀφ' οὗπερ ναοὶ καὶ τεμένη, καὶ θυσίαι καὶ τελεταὶ, καὶ μυστήρια καὶ εὐχαὶ καὶ λιταί. πάντα τε γὰρ ταῦτα, καὶ ὅσα διὰ πλῆθος λόγων παρελείψαμεν, τελεῖται μὲν καὶ πράττεται δι' ἀνθρώπων· ἄνθρωπος δὲ γεώργιόν ἐστι γάμου. τοῦτον μὲν οὖν, ὅνπερ εἶπον, τὸν γάμον ψέγει καὶ

* ὅτερ ἑστὼς v.c.

*al. ἀλάκοτον verúq; rectè.

aliquem ex arce deturbasset, Paullum suamet manu in iudicium trahens: quumque subselliorum cancellos esset ingressus, stans pro suggestu, huiusmodi orationem est exorsus:

Deorum benignitatis, ô Iudex, fortunæq; tuæ felicis & hoc certum argumentũ esse reor, perniciosum hunc ac impurum hominem, malo ciuitatis vniuersæ hîc hactenus cõmorantem fuisse detectum, & legibus adstrictum teneri. Tui de cetero officij, tuæq; æquitatis est, constituto iam regno subuenire, legibus præsidio esse, humani generis cõmuni statui, de sui interitu periclitanti, opitulari. Quonam id pacto, paucis expediã. Homo hic ante tribunal iudiciúmque tuum constitutus, quis omnino sit, & vnde huc venerit non habeo dicere: externus enim est, & nobis omnibus ignotus: sub probitatis autem specie, vt etiam nunc videre licet, simulatæq; pietatis artificio, nouum quendam & monstrosum doctrinæ modũ, vniuerso hominũ generi exitiabilem, comminiscitur; matrimonium quidem vituperans, quod meritò quis originem, radicem, ac fontem naturæ nostræ vocitauerit; ex quo patres, matres, filij, familiæ, vrbes, agri, vici emanarunt; à quo nauigatio, agricultura, & quæcunque terræ artes; à quo regnũ, & respublica, leges, magistratus, iudicia, exercitus, tribunatus; à quo Philosophia, Rhetorica, omneq; liberalium disciplinarum agmen; à quo denique, quod præstantius est, tẽpla, delubra, sacrificia, cærimoniæ, mysteria, vota, supplicationes profluxerunt. Hæc enim omnia, aliaq; quæ, ne longiori oratione vti necesse sit, à nobis omissa sunt, ab hominibus quidẽ perficiuntur & fiunt: porrò homo matrimonij velut seges est. Ceterùm hoc ipsum, quod dico, matrimoniũ, ille vituperat,

Thamyridis de Paullo in iudicium tracto oratio.

» καὶ διαβάλλει, καὶ πείθει πάντας μισεῖν· ἐπαινεῖ δέ τινα παρθε-
» νίαν· ἣν ἐγὼ μὲν ὅ,τι ποτέ ἐστιν, εἰπεῖν οὐκ ἔχω. ἀκήκοα δέ τινων
» λεγόντων, ὡς τὴν ἀγαμίαν ἐπαινεῖ καὶ θαυμάζει, καὶ τὸ μὴ συνεῖ-
» ναι μηδὲ συνοικεῖν ἀλλήλοις κατὰ νόμον, μὴ γυναιξὶν ἄνδρας, μὴ
» γυναῖκας ἀνδράσιν· ἀσπάζεσθαι δὲ τὴν ἀπαιδίαν καὶ ἐρημίαν. τοῦτο
» δὲ οὐδὲν ἕτερόν ἐστι, ἢ πάντων ὁμοῦ καὶ γενῶν καὶ ἐθνῶν, καὶ πό-
» λεων καὶ κωμῶν, καὶ ἀγρῶν καὶ τεχνῶν, καὶ ἔργων καὶ ἐπιτηδευμά-
» των, καὶ ἅπαξ ἁπλῶς ἁπάντων ἀναίρεσιν καταψηφίσασθαι· καὶ
» συντόμως εἰπεῖν, ὥστε ἔρημον καὶ ἀοίκητον καταλεῖψαι τὴν γῆν.
» εἰ γὰρ τούτῳ πεισθείησαν ἅπαντες ἄνθρωποι, ταχὺ τὸ ἀνθρώπινον
» τοῦτο γένος ἐπιλείψει τὸν βίον. ἐγὼ μὲν οὖν ὡς ἐν κεφαλαίῳ τὰ
» παρὰ τούτου λεγόμενά τε καὶ τολμώμενα εἶπον. σὸν δ' ἂν εἴη λοιπὸν,
» ὦ δικαστὰ, ἀπαιτῆσαι μὲν τοῦτον δίκην, ὡς ἐπὶ μεγίστοις ἁλόντα κα-
» κοῖς· βοηθῆσαι δὲ πᾶσιν ἡμῖν, οἷς ἐν εὐχῇ τῇ μεγίστῃ καὶ πρώτῃ τὸ
» ἀγάγεσθαί τε γυναῖκα, καὶ γαμήλιον ἅψαι λαμπάδα, καὶ ὑμέ-
» ναιον ᾆσαι, καὶ παῖδας καὶ παίδων παῖδας καταλιπεῖν· βοηθῆσαι
» δὲ καὶ τῷ βελτίστῳ γάμῳ, ἀφ' οὗπερ καὶ σὺ γέγονας, καὶ παῖδας
» ἐκτήσω. ὄψει δέ που πάντως καὶ ἐκγόνους πολλούς τε καὶ
» θαυμασίους, καὶ σοὶ τῷ πάππῳ καὶ ἐπιπάππῳ πρέποντας,
» ἂν μὴ μελλήσῃς περὶ τὴν δίκην. Τούτων δὴ οὕτω λεγο-
μένων παρὰ τοῦ Θαμύριδος, ὁ Δημᾶς εἴτε ὁ Ἑρμογένης,
μικρὸν πόρρωθεν ἑστὼς, ὑπεφώνησεν ἠρέμα πως καὶ τροχα-
» λῶς, ὅτι καλῶς μὲν καὶ δεινῶς καὶ σοφῶς τοῦ Παύλου τούτου κα-
» τερρητόρευσας. ἓν δὲ καὶ τὸ μέγιστον παραλέλοιπας προσθεῖναι τοῖς
» εἰρημένοις, ὅτι καὶ Χριστιανός ἐστιν· ὃ μάλιστα πολέμιόν τε τοῖς νόμοις,

καὶ

calumniatur, eiusq́; in odium suâ persuasione adducit omnes: virginitatem autem quandam, quæ ego quidnam sit, omnino dicere nequeo, laudibus effert. Accepi autẽ à nonnullis cœlibatum ab ipso commendari: quodq́; à cœtu mutuo ac legitimis nuptijs abstineatur, neque viri cum mulieribus, neque mulieres cum viris commorentur, id verò seriò admirari; liberorum autem orbitatem & solitudinem amplecti. Quod quid est aliud, quàm omniũ simul familiarum, gentium, ciuitatum, pagorum, agrorum, artium, operum, studiorum, in summâ, rerum vniuersarũ abrogationem decernere; &, vt verbo absoluam, vastitatem orbi terrarũ, & viduitatem inducere? Id enim si vniuersis hominibus semel persuadeatur, breui genus hoc humanum prorsus interierit. Atque ego quidẽ hactenus summatim, quæ ab illo dicta & tentata sunt, percensui. Reliquum est, ô Judex, idq́; officio tuo incumbit, vt de eo, qui grauissimis sceleribus obnoxius tenetur, pœnas sumas: nobis verò omnibus, quibus ducendæ vxoris,[7] accẽdendæ facis nuptialis, N. 7.
cantandi hymenæi, atque filios & filiorũ filios relinquendi maximum atque adeo primum votum est, auxiliũ feras; coniugioq́; rei omniũ pulcherrimæ, à quo & tu in hanc vitam venisti, & liberos suscepisti, opituleris. quod si feceris, & meritum huic supplicium inferre non distuleris; tũ sanè posteros & numero & virtute eximios, & te auo & proauo dignos, es visurus. His ita à Thamyride peroratis, Demas siue Hermogenes remotiùs paullũ ab eo distans, leniter ac volubili voce subijciẽs; *Rectè*, inquit, *grauiter, sapienter, contra hunc Paullum perorasti. Vnum tantùm, idq́; grauissimi momẽti, abs te in oratione est prætermissũ, Christianum hunc esse: quod legibus maximè aduersatur,*

pœnas-

καὶ θᾶττον ποιήσει τοῦτον ὑπὸ τὴν δίκην, καὶ τῷ τῆς ἀπωλείας παραπέμψει βαράθρῳ. Καὶ τούτου δὲ ῥηθέντος παρὰ τοῦ Θαμύριδος, ὁ δικαστὴς ἤρετο λοιπὸν τὸν Παῦλον, τίς τε εἴη, καὶ πόθεν, καὶ τί α πεποιηκὼς εἴη. τῶν γάρ, φησι, κατά σου λεχθέντων ὑπὸ τοῦ Θαμύριδος οὐδὲ σὺ πάντως ἀνήκοος γέγονας. καὶ ὁ Παῦλός φησι·

* In Vat. C. titulus, ὁ Παῦλος ἀπολογούμενος.

*Ἀνθύπατε ἀνδρῶν ἄριστε, τῆς μὲν ἐμῆς διδασκαλίας, ἧς οὗτοι νῦν κατηγοροῦσιν, οὐκ ἐγὼ δημιουργὸς οὔτε μὴν εὑρετής εἰμι· ὁ δὲ ἀληθῶς δημιουργὸς ταύτης καὶ διδάσκαλος καὶ νομοθέτης ὑπάρχει Θεός, ὅς, τὸ ἀνθρώπινον τοῦτο γένος ἐλεῶν καὶ οἰκτιζόμενος, ἄλλους τε πολλοὺς κἀμὲ νῦν ἔπεμψε κήρυκα τῆς αὐτοῦ περὶ πάντας ἡμᾶς φιλανθρωπίας· ὥστε τὴν μὲν ἄνωθεν ἐξ ἀγνοίας καὶ πλάνης καὶ ἀπάτης ἐπιπολάσασαν νόσον ἡμῖν, πρόρριζον ἐκτεμεῖν τε καὶ ἀνασπάσαι, δημοσιεῦσαι δὲ καὶ ἀναπετάσαι καὶ δεῖξαι πᾶσιν ἀνθρώποις τὰ πάλαι κρυπτόμενα τῆς εἰδωλολατρείας κακά, τελετὰς δὴ λέγω καὶ μυστήρια καὶ ζωοθυσίας καὶ ἀνδροκτονίας, διὰ μύθων μέν τινων καὶ λόγων εὐπρεπεστέρων ἐπεισκωμάσαντα τῷ βίῳ τούτῳ, πάσης δὲ ἀνοσιουργίας καὶ μυσαρίας ἐμπλήσαντα τὴν γῆν. ἃ ῥητὰ μὲν οὐδ' ἁμῶς ἐστιν οὐδὲ ἀριθμητά· παντελῶς δὲ ἄρρητα καὶ ἐξάγιστα. καὶ γὰρ διὰ τούτων μάλιστα τῶν εἴτε μύθων εἴτε πλασμάτων, ἠγνοήθη μὲν ὁ τῷ ὄντι Θεός, καὶ ταμίας καὶ δημιουργὸς τοῦδε τοῦ παντός· προσεκυνήθησαν δὲ δαίμονές τινες μυρίοι, ὀρεαῖοι καὶ ταρταραῖοι καὶ ταραχώδεις, σύγκλυδές τε καὶ βάσκανοι καὶ ἀλιτήριοι καὶ ἀποτρόπαιοι καὶ ἀμείλικτοι, ἀεὶ φόνων ἀθεμίτων ἐρῶντες, ἀεὶ κρεωνομίας καὶ μιαιφονίας καὶ καπνοῦ καὶ λύθρου καὶ *κνίσσης καὶ αἱμάτων διψῶντες· ἀντὶ σεισμῶν, ἀντὶ λοιμῶν, πᾶσαν τὴν ὑφήλιον ταύτην ἐπιβοσκόμενοί τε καὶ

* al. κνίσσε vnc κνίσης.

ποινηλα-

pœnásque in eum irrogandi & in perditionis barathrum præcipitandi celeritatem attulerit. Quod ipſum quoque poſtquam Thamyris orationi addidiſſet, Iudex deinceps ex Paullo eſt percontatus, quíſnam eſſet, & vnde, & quid feciſſet. Iam enim, inquit, quorum Thamyris te accuſat, ipſemet omnino audiuiſti. Cui Paullus:

Proconſul virorum optime, doctrinæ meæ, quæ nunc ab iſtis in iudicium vocatur, nō ego ſum auctor aut repertor; ſed verus huius auctor, doctor, atque inſtitutor Deus; qui humani generis miſertus, eiusq́ calamitate permotus, cū alios multos, tum me ſuæ in omnes nos beniuolentiæ præconem miſit: vt morbum, ſuperiorum temporum inſcitiâ, errore, atque impoſturâ in nobis redundantem, radicitus excideremus atque euelleremus; & idololatriæ mala, tot annorum ſpatio occultata, diuulgaremus, aperiremus, & ob omnium hominum conſpectum proponeremus (cærimonias dico myſteria, animalium ſacrificia,[8] *humanas hoſtias) quæ fabularū quibuſdam atque verborum ſpecioſis inuolucris in cōmunem hominum vſum impudenter irrupêre, & longè lateq́ terrarum orbem impietate omni nefarijsq́ ſceleribus repleuerūt. quæ nec dictu, nec numeratu facilia ſunt; & planè nefanda ac deteſtanda. Nam his, ſiue fabulis, ſiue cōmentis, ignorantia veri Dei, adminiſtratoris rerum omnium & conditoris inducta fuit: ſupplicatum verò eſt*[9] *dæmonibus omnis generis, terreſtribus, tartareis, turbulētis, adſciticijs, inuidis, impuris, abominādis, implacabilibus, cædium ſceleſtarum ſemper amantibus; viſcerationum, homicidiorum,*[10] *fumi, cruoris, nidoris, ſanguinis perpetuò ſitientibus; & terræ motus inſtar ac peſtis, totum hūc, qui ſub ſole eſt, orbem depaſcentibus, ac*

Paulli reſponſum ad Iudicem.

N. 8.

N. 9.

N. 10.

„ ποικιλάζοντες. τὰ δὴ τούτων ἀνοσιώτερα πάλιν καὶ βδελυρώτερα. καὶ γὰρ πάλιν διὰ τούτων τῶν βελτίστων μύθων μοιχεῖαι καὶ πορνεῖαι καὶ παιδεραστίαι καὶ ἀδελφομιξίαι καὶ παιδοφθορίαι ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλατρεύθησαν. ἢ οὐ διὰ ταῦτα μὲν Ἀφροδίτη καὶ Ἄρης καὶ Ἥρα καὶ Ζεὺς πάλιν καὶ Γανυμήδης καὶ ὁ Κύκνος καὶ ἡ Λήδα, καὶ ὁ διὰ τῆς θαλάττης νηχόμενος Ταῦρος μετὰ τῆς Ἰοῦς; περὶ δὲ κύκνων καὶ προβάτων καὶ βοῶν, καὶ τῶν ἐπὶ τούτων χειρόνων, αἰλούρων καὶ ἰκτίνων καὶ κροκοδείλων θεοποιουμένων, τί ἂν καὶ εἴποι τις πλέον; ἢ πῶς ἄρα οὐκ ἠρυθρίασαν οἱ τῆς πολυθείας ὑμῶν ἐξηγηταὶ θεοπλαστοῦντές τε ταῦτα, καὶ ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανοὺς μετοικίζοντες; ἔγωγε πολλάκις ἐθαύμασα, καὶ θαυμάζω. διὰ ταῦτά τε οὖν, καὶ τἄλλα πάντα τῆς δυσσεβείας κακὰ, ἐλεῶν, ὅπερ εἶπον, καὶ οἰκτιζόμενος τὴν φύσιν ταύτην ὁ Θεὸς, ὡς καὶ πλάστης αὐτῆς καὶ δημιουργὸς ὑπάρχων, ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐψηφίσατο διὰ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ παιδὸς ἐκπεριελθεῖν τε καὶ περινοστῆσαι τὴν σύμπασαν γῆν, καὶ ἀνακαθᾶραι μὲν ταύτην ἀφ' ὧν εἶπόν τε καὶ παρέλειψα κακῶν· ἀντεισαγαγεῖν δὲ πίστιν, θεογνωσίαν, εὐσέβειαν. ἃ μάλιστα τῶν πάντων χαρακτηρίζει καὶ τεκμηριοῖ Πατὴρ, καὶ Υἱὸς, καὶ Πνεῦμα ἅγιον, ἡ ἁγία καὶ προσκυνητὴ Τριὰς, ἡ ἄκτιστος καὶ ὁμούσιος θεότης, ἡ ἀΐδιος καὶ ἀναλλοίωτος, ἡ ἀχώριστος καὶ ἀπερίγραφος, ἡ ὑπέρχρονος καὶ ὑπερκόσμιος, ἡ ὁμότιμος καὶ ὁμόθρονος καὶ ὁμόδοξος, ἡ ἀναφὴς, ἡ ἀπερίληπτος· ἧς πάντα τε ἤρτηται καὶ πάντα ἐφίεται, καὶ τὸ κεχωρισμένον αὐτῆς ἐστιν οὐδέν. μετὰ δὴ τοῦτο κηρύξαι καὶ τὴν μετὰ σαρκὸς γεγονυῖαν εἰς ἀνθρώπους ἐπιδημίαν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου. καὶ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ τε ὢν, καὶ Θεὸς

ὢν, καὶ

dirißimè exagitantibus. Quin & hæc illis atrociora rursus, magisq́; detestanda sunt. Nam sub harum bellißimarum scilicet fabularum integumentis [11] *adulteria, stupra,* N. 11.
in pueros libidines, fratrum cum sororibus commistiones, parentum in liberos corruptela, diuinis honoribus celebrata fuêre, ac religiosè culta. An non hanc ob caussam Venus, Mars, Iuno, Iupiter, item [12] *Ganymedes, Cycnus, Leda,* N. 12.
& Taurus mare cum [13] *Iô traijciēs id sunt assequuti? De* N. 13.
[14]*oloribus porrò, ouibus, bobus, & his abiectioribus etiā fe-* N. 14.
libus, miluis, crocodilis, in deorū censum relatis, quid pluribus attinet cōmemorare? aut quî non puduit vestros de multitudine deorum magistros, huiusmodi rebus deorum appellationes adfingere, & ex terrâ in cœlum trāsmittere? Non potui illa sæpenumerò non admirari, & nunc admiror. Ob huiusmodi igitur, aliaq́; omnia impietatis mala, Deus, vt dixi, naturæ humanæ, cuius creator & conditor fuerat, misericordiâ tactus permotusq́;, nos Apostolos decreuit, qui vnigeniti filij eius auctoritate, vniuersum terrarum orbem obiremus, ac perlustraremus: eundemq́; ab hisce quæ retuli, quæq́; omisi, malis perpurgaremus: & loco illorum, fidem, Dei cognitionem, pietatem induceremus. quæ maximè exprimit denotatq́; PATER & FILIVS & SPIRITVS *sanctus; sancta & adoranda* TRINITAS; *increata & vnius substantiæ diuinitas, sempiterna, incommutabilis, inseparabilis, incircūscripta, supra tempus, supra mundum, eiusdem honoris, eiusdem solij, eiusdem gloriæ, intactilis denique atque incomprehensa: à quâ omnia pendent, quam omnia appetunt, à quâ nihil omnino est separatum. Post hæc prædicare iußi sumus ipsiusmet* DEI VERBI *in carne ad homines aduentū. Ex Deo enim Deus*

» ὢν, καὶ πρὸς τὸν πατέρα πάντα ὤν, ἐφανερώθη καὶ μετὰ σαρκὸς τῷ
» κοινῷ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τεχθεὶς νόμῳ, ἀλλ' ἐκ παρθένου καὶ
» ἀπειρογάμου γυναικὸς ἵν' αὐτὸς τὸ οἰκεῖον ἀνασώσηται πλάσμα
» καὶ δημιούργημα, καὶ τῶν ἀεὶ τυραννούντων ἡμᾶς ἐλευθερώσῃ δαι-
» μόνων· πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ ἅπασι παιδεύσῃ καὶ σεμνότητα καὶ σω-
» φροσύνην· συμβουλεύσῃ δὲ καὶ περὶ ἁγνείας καὶ παρθενίας καὶ
» τῆς ἱερᾶς ἐγκρατείας· συμβουλεύσῃ δὲ τοῖς βουλομένοις καὶ πειθο-
» μένοις τὴν δι' ἀρετῆς καὶ καρτερίας ὁδὸν ποιήσασθαι πρὸς τὸν Θεόν· οὐ
* f. οὐ μὴν γε ἀναγκάσῃ. » μὴν καὶ * ἀναγκάσαι τοὺς μὴ βουλομένους ἢ μὴ πειθομένους τοῖς
» θείοις τούτοις εἶξαι νόμοις τε καὶ θεσπίσμασι. βία γὰρ ἢ φόβος
» ἀρετῆς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο δημιουργός. ἐθελούσια γὰρ καὶ οὐκ ἀνάγ-
» κης τὰ καλά. καὶ ὁ γάμος δὲ οὗτος Θεοῦ φάρμακον καὶ βοήθεια
» τῷ κοινῷ γένει τῶν ἀνθρώπων δεδωρημένος, ὁμοῦ πορνείας τε ἀλεξι-
» φάρμακον ὑπάρχων, καὶ πηγή τις καὶ ἐπιρροὴ καὶ διαδοχὴ τοῦ
» κοινοῦ γένους παρ' αὐτοῦ τοῦ πάντων ἐπινοηθεὶς δημιουργοῦ· ἐπὶ σωτη-
» ρίᾳ καὶ φυλακῇ καὶ διαρκεστέρᾳ ζωῇ τῶν ἀνθρώπων, ἄλλων ἄλλους δια-
» δεχομένων, καὶ τὴν ἀεὶ φθειρομένην εἰσαῦθις ἀνανεουμένων φύ-
» σιν· μέχρι πὲρ ἂν ὁ τῆς συντελείας καὶ ἀναστάσεως συμφθάσας και-
» ρὸς παραγάγῃ μὲν τουτὶ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου· ἀντεισαγάγῃ δὲ
» τὴν ἀμείνω καὶ θειοτέραν λῆξιν. δεῖ γὰρ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι
» ἀθανασίαν, καὶ τὸ φθαρτὸν τοῦτο μετενδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ πρὸς
» τὴν ἀρχαίαν αὖθις πάντας ἡμᾶς ἀναδραμεῖν πατρίδα καὶ πόλιν· ἧς
» χῶρος μὲν ὁ οὐρανός, κτίστης δὲ καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός. ταῦτα ἐγὼ κηρύτ-
» τω, ταῦτα ἐγὼ διδάσκω· διὰ ταῦτα πλανῶμαι κατὰ τὴν γῆν ἅπα-
» σαν· διὰ ταῦτα καὶ νῦν ἐνθάδε παραγέγονα· ὑπὲρ τούτων

κρινέτω

quum esset, sempérque cum patre existeret, etiam in carne, communi naturæ humanæ lege natus, apparuit (sed ex Virgine, & cõiugij experte muliere) vt suum ipse figmentum remq; abs se creatam conseruaret, nósque impotenti dæmonũ imperio ereptos, in libertatem vindicaret: & insuper ad morum seueritatem temperantiámque informaret; tum ad castitatem, virginitatem, sanctamq; continentiã monita daret: volentésque & dicto audientes, vt virtutis iter constanter Deum versus susciperent, adhortaretur: non autem vt nolentes & diuinis legibus sanctionibúsque parere detrectantes aliquã necessitate compelleret. Neque enim violentia, siue metus, ad virtutem capessendam vnquam administer fuerit. Voluntaria nempe sunt, quæ pulcra & honesta, non necessitate expressa. Et matrimonium quidem à Deo in remedium subsidiumq; totius humani generis concessum est, & in libidinis simul medicinam, ac velut fons quidam, atque affluentia, & continuatio communis generis à Deo rerum omnium conditore excogitatum, pro salute, cõseruatione, ac prorogatione vitæ hominum; alijs in aliorũ locum subeuntibus, naturámque identidem intercidentem denuò instaurãtibus: donec consummationis & resurrectionis tempus aduentans, figuram quidem huius mũdi prætereagat; sed pro eo præstantiorem diuiniorémque conditionem ac statum adferat. Oportet enim mortale hoc induere immortalitatem; & corruptibile hoc simul induere incorruptibilitatem, atque iterùm ad pristinam nos omnes patriã ciuitatémque reuerti. cuius locus cœlum est, fabricator & conditor Deus. Hæc ego prædico, hæc doceo, horum gratiâ vniuersum terræ orbem peragro; ob hæc etiam nũc, huc me contuli; ob hæc 1. Cor. c. 15. n. 53.

 senten-

κρινέτω με, διωκέτω με ὁ βουλόμενος καὶ δυνάμενος. ὡς ἕτοιμος ἐγὼ πρὸς ἅπαντα πειρασμὸν ὁρμῆσαι καὶ κίνδυνον ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. Τοσαῦτα καὶ τοῦ Παύλου δὴ ἀπὸ παρρησίας εἰρηκότος, ὁ Θαμύριδι, καὶ θαῦμα κινήσαντος οὐ μικρὸν, ἐπὶ τοῖς οὕτω παρ' αὐτοῦ λαμπρῶς καὶ ἀποστολικῶς ῥηθεῖσιν ὑπὲρ τῆς πίστεως· ὁ ἀνθύπατος ἐκ μὲν τῆς πολλῆς βοῆς καὶ ταραχῆς τοῦ Θαμύριδος καὶ πομπείας καὶ δημοκοπείας τῶν λόγων, οὐδὲν ἄξιον δίκης εὑρὼν κατὰ τοῦ Παύλου, τῆς δὲ αὖ πάλιν τοῦ ἀποστόλου δημηγορίας τὰ μὲν ἐπαινέσας τὰ δὲ καὶ γελάσας ὡς δὴ ἀήθων ἔτι καὶ καινῶν διηγημάτων ἀκούσας· ἅμα δὲ καί τινα τῷ κατ' αὐτοῦ θορύβῳ καὶ πράγματι διαβολὴν ἐμπεσεῖσθαι διανοηθεὶς, κελεύει τὸν Παῦλον ἐμβληθῆναι τῷ δεσμωτηρίῳ, ὡς αὖ καὶ αὖθις ἀκροασόμενος. οὕτω δὲ τούτων γεγονότων, καὶ τῆς πολλῆς ἐκείνης ταραχῆς καὶ ζάλης διασορεσθείσης, ἡ παρθένος ἀγνοήσασα μὲν τῶν πραχθέντων οὐδέν· ὡς ἂν καὶ πολλὴν ἤδη ποιουμένη φροντίδα τῶν ἐπὶ τῷ διδασκάλῳ πραττομένων λοιπόν· ἅμα δὲ καὶ παντα διδαχθεῖσα παρὰ τῆς πάντα διαθεούσης φήμης, διανοεῖται καὶ ποιεῖ πρᾶγμα κόρης μὲν περιπλέστερον, γυναικὸς δὲ ἀνδρικώτερον, Χριστιανῆς καὶ μυηθείσης ἤδη θερμότερον. περιελομένη γὰρ τὸν κόσμον· πολὺς δὲ ἦν οὗτος καὶ πολύτιμος· ψέλλια καὶ ἐλλόβια καὶ περιδέραια, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς γυναικείας ἀπειροκαλίας εὑρέματα, ὠνεῖται τούτοις τὸ τὸν Παῦλον * ἰδεῖν καὶ θεάσασθαι. ὁ γὰρ περὶ τὴν εὐσέβειαν ἔρως ἤδη καὶ εἰς τολμηροτέρας αὐτὴν ἐνῆγεν ἐνθυμήσεις καὶ πράξεις. καί τινα τῶν οἰκετῶν ἕνα, τὸν καὶ ἐπὶ τῇ φυλακῇ τῶν θυρῶν διαπείσασα, διδοῦσα δὲ καὶ μισθὸν τὰ ψέλλια, καὶ τούτῳ μάλιστα ποιησαμένη φιλανθρωπότερον τὸν μαστιγίαν, καὶ τόν γε ἐπ' αὐτῷ προδό-

* v. c. ἐρῶν bene

ſententiam de me ferat, de his me reum peragat, qui velit & poßit. Ego enim paratus ſum ad quoduis certamen, vitaq́; periculum pro veritate adeundum. Hæc aduerſus Thamyrim quum Paullus viciſſim peroraſſet, & admirationem ſui non minimã commouiſſet, quòd ita luculentâ oratione, atque animo erecto fidẽ propugnaſſet; Proconſul nihil ex tanto clamore atque tumultu conuicijsq́; ac ſeditioſis Thamyridis verbis dignum animaduerſione in Paullum inueniens; rurſumque nõnulla eiuſdem Apoſtoli concionis approbans, nonnulla verò irridens, inſuetâ hac ſibi ac nouâ narratione auditâ; ſimul etiam turbas difficultatesque aduerſus Paullum concitatas remorari cogitãs, eum in carcerem conijci iubet; tãquam rurſus illum auditurus. Quibus ita peractis, magnoque illo tumultu atque æſtu ſedato, Virgo (quòd nihil eorũ, quæ gerebantur, ignoraret; valdè ſcilicet ſollicita ob ea, quæ in magiſtrum de cętero committerẽtur; ſimul etiam famâ, quæ celeriter per omnia diſſipatur, rem omnem edocta) facinus animo concipit perpetratque, præcipitantius quàm pro puellâ, fortius quàm pro muliere, feruentius audaciusq. quàm pro Chriſtianâ, etiam fidei rudimentis inſtitutâ. Nam mundum muliebrem omnem, quem & multum & magni pretij habebat, ſibi detrahẽs, armillas, inquam, inaures, monilia, cęteraque muliebris ineptiæ inuẽta, his Paulli adſpectum pręſentiamq́; commercatur. Pietatis enim amor iam ad facta quædam audaciora & animo concipienda, & re deſignãda, incitârat. Perſuaſo itaque famulo quodam, cui oſtij cuſtodiendi cura incumbebat, & mercedis loco armillis donato, atque ita ſibi flagrione illo ad dominam ſuam hoc pacto proden-

περὶ ὅτου τῆς δεσποίνης τυγχάνει τε τούτου, καὶ τῆς οἰκίας ἔξεισι, πάλλουσα μὲν τὴν καρδίαν καὶ τρέμουσα καὶ ἀλλοχροοῦσα πρὸς οὕτω τολμηρόν τε καὶ κόρης ἀνοίκειον ἐγχείρησιν. ἔξεισι δ᾽ οὖν ὅμως, καὶ θᾶττον ἢ λόγος, καταλαμβάνει τὸ δεσμωτήριον· ἅμα καὶ τοῦ καιροῦ συνεργοῦ πρὸς τὴν τοιαύτην χρησαμένη κλοπήν. νὺξ γὰρ ἦν βαθεῖα καὶ ἀλαμπὴς, καὶ πολλὴν ἄδειαν φεύγουσί τε καὶ φωρσὶν παρέχουσα. ἐπεὶ δὲ τοῖς ἰδίοις δώροις θεραπεύσασα καὶ τὸν δεσμοφύ-
„ λακα· στρατιώτης δὲ οὗτος ἦν ἀσικὸς, ῥᾷστα ὑπὸ κέρδοις ἀναπειθό-
* του-λδές „ μενος καὶ * περδὴς, ὧν καὶ κίνδυνος ψυχῆς ἐστιν ἡ περδοσία πολ-
c. v. „ λάκις· καὶ τυχοῦσα τῶν πυλῶν ἐλευθέρων εἰστρέχει πρὸς τὸν Παῦλον. εἰσελθοῦσα δὲ, καὶ φανεῖσα μόνον πλησίον, πάντας μὲν τοὺς τότε παρόντας κατέπληξε, καὶ εἰς πολὺ δέος καλέσησεν, ὡς καὶ ὑπερακιάσαι πάντας· τὸν δὲ Παῦλον κατέπληξε μὲν καὶ αὐτὸν, ὡς τὴν τλημονὸν, ἢ κατὰ γυναῖκα καὶ κόρην τλμήσασα· οὐ μὴν καὶ ἀπογνῶναι παντελῶς τῆς κατὰ Χριστὸν ἐλπίδος ἐποίησε. τοιγαροῦν καὶ προσεῖπε, καὶ πλησίον αὐτὴν ἐκάθιζε, καὶ ὧν ἔδει μεταδοῦναι μετέδωκε λόγων θείων τε καὶ οὐρανίων, καὶ δι᾽ ὧν οἷόν τε ἦν ἁρμοσθῆναί τε αὐτὴν, καὶ νυμφοστολισθῆναι τῷ Χριστῷ, τοῦτον οἶμαι ὑπειπών·

„ Δέδεμαι μὲν ὡς ὁρᾷς, ὦ κόρη, διά σε, καὶ ὑπὸ τοῦ σοῦ μνηστῆ-
„ ρος καταρρηθεὶς τοῦ Θαμύριδος. ἤλγουν δὲ μέχρι τοῦ πα-
„ ρόντος, ἀλλ᾽ οὐχ ὡς δεδεμένος ἢ καθειργμένος· μήποτε οὕ-
„ τως ἐπιλαθοίμην ὧν ἤδη τε πέπονθα, καὶ πείσομαι, καὶ ἔγνω-
„ κα πάσχειν ὑπὲρ Χριστοῦ· ὡς δεδοικὼς δὲ, καὶ λίαν δεδοικὼς, μή
„ ποτε ἄρα καὶ δεθεὶς ἀπόνωμαι τῶν δεσμῶν τούτων οὐδὲν·
ἀπέλθω

prodendam beneuolentiore effecto, quod vult impetrat, & domo egreditur, corde quidẽ palpitante, ac trepidans, & colore mutato ad conatus adeò audaces & à puellâ alienos; egreditur tamẽ, & dicto citiùs carcerem occupat; simul temporis beneficio ad clandestinum hoc furtũ vsa. nox enim erat profunda ac tenebrosa, & quę multam securitatem fugitiuis ac furibus præstaret. Carceris autem præfecto simili donorum largitione in suam sententiam pertracto (*miles hic erat vrbicus, facillimè ob lucrum persuasus ad proditionem etiam ijs in rebus exercendam, quæ sæpè talibus animæ periculo constant*) & portas minimè impeditas nacta, intus ad Paullum rectà accurrit. Ingressa verò, & propiùs tantummodò conspecta, omnes, qui tunc aderant, terrore perculit, maximumque in metũ & animi consternationẽ coniecit: quin ipsi quoq; Paullo, quòd facinus muliere ac puellâ maius ausa fuisset, pauorem intulit; non tamẽ, vt spem in Christo collocatam prorsus abijceret, effecit. quocirca illam compellans, etiam prope se adsidere iussit: sermonesq; de rebus diuinis, atque cælestibus, quibus opus habere videbatur, cum eâdem communicauit; qui satis essent ad eã Christo conciliandam, ac velut in matrimonium collocandam; huiusmodi ferè, vt arbitror, verba subijciens: Thecla de nocte ad Paullum egreditur.

Vinculis quidem, ô Virgo, vt vides, tuâ causâ constrictus sum, à sponso tuo Thamyride accusatus. Dolebã certè huc vsque; non quidẽ quod vinctus in carcere adseruarer: (absit enim vt vnquã memoriam deponam eorũ quæ perpessus sum; ac perpessurus, quæq; perpeti pro Christo omnino decreui.) sed quòd vererer, idq; quàm maximè, ne fortè vinculorum meorum emolumento defraudarer, Paulli ad Theclam verba.

F *& hac*

„ἀπέλθω δὲ ἐκ τῆς πόλεως ταύτης ἄκαρπος καὶ ἀνόνητος, μηδ' ὅν τινα οὖν
„ζωγρήσας μήδε προσαγαγὼν τῷ Χριστῷ. ἀλλὰ γὰρ ἰδοὺ σύ μοι
„φανεῖσα, καὶ οὐκ οἶδ' ὅθεν ἐπιστᾶσα, τοῦτο τὸ δέος ἔλυσας· καὶ ὧν πέ-
„πονθα διά σε, καὶ πείσομαι δὲ ἴσως, ἤδη μοι τὸ θέρος ὑποβλαστάνον
„ὁρῶ· σὲ δὲ ἥγημαι τοῦτο τὸ θέρος, τὴν ἄρτι μὲν ἐμοὶ προστραμοῦσαν,
„πολὺν δὲ καὶ ὥριμον ἤδη τὸν τῆς εὐσεβείας καὶ πίστεως ὑπεμφαίνου-
„σάν μοι στάχυν. καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο πρῶτον τὸ ἀναφλεχθῆναι μὲν ὑπὸ
„τοῦ μικροῦ καὶ ἀμυδροῦ σπινθῆρος ἐκείνου τῶν ἐμῶν λόγων· κατα-
„φρονῆσαι δὲ εὐθὺς καὶ μητρὸς καὶ πλούτου καὶ γένους καὶ πόλεως οὐκ ἀσή-
„μου, καὶ περισήμου μνηστῆρος· ἤδη δὲ καὶ τὸν σταυρὸν διαδραμουμένην πρὸς
„τὸν εὐαγγελικὸν παρεσκευάσθαι δρόμον, πόσης οἴει χαρᾶς πεπληρω-
„κέναι τὸν οὐρανόν; τὰς ἐν οὐρανῷ δυνάμεις; αὐτὸν τὸν Χριστόν; ὃν
„οἶμαι καταμειδιᾶν ἄρτι τοῦ διαβόλου, τὸ μὲν πρῶτον γαυριῶντος
„ὁμοῦ καὶ βρέμοντος ἔτι, κατὰ πάσης ὁμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· νῦν
„δὲ καὶ ὑπό σου μόνης τῆς ἁπαλῆς ἔτι καὶ νέας κόρης παιχθησομένου τε
„καὶ καταλυθησομένου ταχέως. μόνον μηδείς ἔτι σε κλονήσῃ φόβος, ὦ
„θύγατερ, μηδεὶς ἀπατήσῃ δόλος, μηδεὶς γήϊνος παραγάγῃ πό-
„θος· μὴ πῦρ, μὴ θῆρες, μὴ σίδηρος ἀπαγάγῃ τῆς καλῆς ταύτης ὁ-
„μολογίας. μηδὲν ἔτι θῆλυ φρονήσῃς καὶ ἄνανδρον· μηδὲ σαυτὴν
„ἐπιδεδωκυῖα τῷ βασιλεῖ τῶν οὐρανῶν, τὸν τύραννον εὐλαβηθῇς ἔτι·
„κἂν ἐκ τῶν ὑπερτάτων προσβάλῃ σοι πειρασμόν, κἂν ἐκ νεφῶν
deest v. c. „[πόθεν] ἐπιστρατεύονταί σοι, κἂν πάντα ἐπὶ σὲ κινήσῃ τὰ τῆς ἀσε-
„βείας ὄργανα, καὶ βέλη καὶ θήρατρα. φαντασιοκοπήσει μὲν γὰρ
*desūt v. c. haud rectè fortassis. nā eadē lectio infrà hac eadē oratione repetitur.
„πολλὰ καὶ ἄπειρα κατά σου, διὰ λόγων, διὰ πραγμάτων,
„διὰ ὑποσχέσεων, διὰ μαστίγων, διὰ θωπείας καὶ κολακείας,
„διὰ πυρός, διὰ θηρίων, διὰ δικαστῶν [*καὶ δημίων] καὶ δημίων.

λῶ

& hac vrbe sine fructu atque vtilitate excedere necesse haberem, neminem Christo venatus lucratusq́; : quũ ecce tu mihi visa, & nescio vnde ingressa, hunc mihi timorẽ, metúmque omnem dissoluisti. Nunc eorum, quæ & toleraui tuâ caussâ, quæq́; posthac fortaßis sum toleraturus, mihi messem herbescentem conspicor: quam equidem messem te esse deputo, nũc recèns quidem mihi oblatam, sed copiosas ac maturas pietatis ac fidei spicas iam nunc ostendentem. Nã primùm quidem quòd exiguâ hac atque obscurâ verborum meorum scintillâ, ita protinus exarseris, vt matrẽ, diuitias, genus, vrbem non ignobilem, tum sponsum perquàm illustrem, contemneres; & arreptâ iam cruce ad cursum Euangelicum te præparaueris, quãto putas te gaudio cœlũ, cœlestesq́; potestates, atque Christum ipsum perfudisse? quem irridere nunc diabolum opinor, quòd, qui antè spe animóque elatus, atrociter cõtra humani generis naturam vniuersam fremebat, nunc abs te solâ, tenerâ adhuc & primæ ætatis puellâ, breui ludificandus sit & opprimendus. Vnum hoc restat: ne te vllus ampliùs timor, mea filia, perturbet, nulla fraus in errorem impellat, nulla rerum terrenarum cupiditas transuersam agat: nõ ignis, non feræ, non ferrũ, à præclarâ hac confeßione deducat. Nihil deinceps muliebre, nihil nisi virile tibi cogitãdum: nec postquam te ipsam regi cœlorum tradideris, tyrannũ ampliùs extimescas: licet superiori è loco te tẽtationibus incessat, licet ex ipsis nubibus tibi bellũ moueat, licet omnia in te impietatis instrumenta, tela, retia concitet. Multa enim, imò infinita aduersum te excogitabit, & molietur, per verba, facta, promissa, verbera, blanditias, assentationem, ignem, feras, iudices, populos, populorum tortores atq́; carnifices.

» τὴν δὲ μικρὸν μόνον, αἴσθηταί σου τῆς ἀγωνίας, καὶ τῆς ἐν Χριστῷ δυνάμεως,
» ἀποπηδήσει ταχέως καὶ δραπετεύσει θᾶττον ἢ λόγος· φρίξεταί σε
» μᾶλλον ἢ τὸν Ἰωσὴφ ἐκεῖνον· ὃν ὅτε τοῖς μυρίοις καταπολέμησε κακοῖς,
» τότε καθ' ἑαυτοῦ νικηφόρον ἀνέδειξε. φέρε δὲ καὶ ὑπογράψω σοι τῷ
» λόγῳ τὸν πολέμιον, ὦ θύγατερ, καὶ τὴν ἐν τοῖς ἐμοῖς τούτοις ὠδίνω δε-
» σμοῖς, ἵν' ἔχῃς εὖ τε καὶ ῥᾷον διαγινώσκειν αὐτόν. οὗτος τοίνυν ὁ τοῖς
» ἀνθρώποις δοκῶν εἶναι φοβερός, ἐστὶ μὲν θρασὺς καὶ ἀναιδής, καὶ τολ-
» μηρὸς καὶ παμπόνηρος, καὶ φίλερις καὶ φιλοπόλεμος· ἔστι δὲ καὶ ποικί-
» λος καὶ πολύστροφος καὶ θωπευτικός, καὶ πρὸς πᾶσαν ῥᾳδιουργίαν εὐμή-
» χανός τε, καὶ δεινὸς μηχανοῤῥάφος, πρὸς τὸ ἀεὶ παραπίπτοντας
» τῶν ἀνθρώπων μορφῶν τε ἑαυτὸν καὶ μεταβάλλων. ἔστι μέντοι γε καὶ
» δειλὸς καὶ ἄτονος καὶ ἀγεννὴς καὶ ἀσθενής, καὶ ἀπὸ μόνης ἀπειλῆς ἐμβρι-
» θεστέρας δραπετεύειν εἰδώς. ἂν μὲν γὰρ κατὰ φόβον ἴδῃ τινὰ τῶν χρι-
» στιανῶν, καὶ δειλὸν καὶ ὀλίγωρον, καὶ φιλόζωον μᾶλλον ἢ φιλόθεον,
deest v. c. » ἐπιτίθεται, [παραλάττεται,] πᾶσαν ἐπ' αὐτὸν κινεῖ μηχανήν, διὰ
» ἡδονῶν, διὰ παθῶν· μέχρι περ ἂν τὸν ἐλεεινὸν ἐκεῖνον καὶ ἄθλιον τῆς
» καλῆς ἐλπίδος καὶ πίστεως ἀποσχίσας, εἰς τὸ οἰκεῖον, καὶ αὐτῷ μόνῳ
» πρέπον καταπαράσῃ βάραθρον. ἂν δ' αὖ πάλιν ἴδῃ τινὰ στεῤῥὸν καὶ
» ἀνδρεῖον, καὶ ὑψηλόφρονα καὶ ὑψηλογνώμονα, καὶ τοῖς παρὰ τῆς πίστεως
» κατησφαλισμένον ὅπλοις, τούτῳ τὴν μὲν ἀρχὴν διὰ θωπείας
» καὶ κολακείας καὶ τοιαύτης τινὸς προστέχνης μαγγανείας· ἠρέμα τε καὶ ἀ-
» ψοφητὶ κατεπᾴδων αὐτὸν καὶ γοητεύων, καὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ βίου τούτου λί-
» χνοις δελεάζειν αὐτόν, καὶ ὑποσύρειν πειρώμενος· ἵνα πως αὐτὸν ἐκ-
» λύσας τῆς ἀγωνίας, ἀποπλανήσῃ τῆς εὐσεβείας. ἐὰν δὲ θεάσηται τοῦτον
» μηδαμῶς μὲν ἐνδιδόντα, μηδὲ εἴκοντα, μηδὲ ὅλως ὑπὸ τοιούτων

ἁλισκό-

Quòd si vel minimùm tuam constantiam & in Christo virtutem persenserit, protinus abs te resiliet, & dicto citiùs sese proripiens, magis quàm Iobum illum te fugiet: quem quum mille malis oppugnasset, tunc victorem cõtra se, ipsemêt declarauit. Age, mea filia, & quam in vinculis hisce meis parturio, hostem hunc, quo exactè ac facilè illum agnoscas, sermone meo tibi depingam. Ille igitur, qui hominibus alioqui terribilis esse videtur, audax quidem est, impudens, temerarius, insigniter malus, cõtentionis & belli amicus; addo etiam, varius, versipellis, adulator, ad omnem improbitatem fraudemq́ excogitandam promtissimus pariter ac callidißimus; in multiplices formas, prout sunt homines in quos quotidie incidit, sese figurans atque transmutans: contrà tamen timidus, languidus, ignauus, imbecillis, & vel solâ comminatione vehementiori abigi suetus. Si enim formidolosum quempiam Christianorum, segnem, negligentem, vitæq́ quàm Dei magis amantem aduerterit, insidiatur, aciem instruit, nullumq́ non fraudis genus in ipsum parat; siue per voluptates, siue per cruciatus; quoad miserum illum atque ærumnosum à bonâ spe ac fide auulsum, in suum illud, & se vno dignum perditionis barathrũ abripiat. Sin autem rursum videat aliquem firmũ, masculo robore, ac mente cogitationeq́ sublimi præditum, & fidei armis munitum, hunc initio blandè atque assentatoriè, ac simili quapiam imposturâ adoritur; sensimq́ ac sine strepitu illum incantans, præstigijsq́ dementans, vitæ huius illecebris inescare, & de statu suo abstrahere contẽdit: quo dissolutâ animi ipsius firmitudine, eum pietate suâ spoliet. Ceterùm si conspiciat illum nullo modo succumbentem aut cedentem, neque vllis omnino eiusmodi

,, ἀλισκόμενον, στερρῶς δὲ καὶ κραταιῶς ἀνθισταμένον, διὰ τῶν στερροτέρων
,, αὐτῷ προσόντων ὅπλων καὶ φοβερωτέρων λοιπόν· μορμολυττόμενος
,, καὶ * δεδιττόμενος αὐτόν, καὶ ξίφος γυμνῶν, καὶ πῦρ ἀνάπτων, καὶ δι-
,, κασὰς ἐρεθίζων, καὶ δήμους ἐπεγείρων, καὶ θῆρας ὁπλίζων, καὶ θηρία
,, παρασκευάζων. ἣν δὲ καὶ πρὸς ταῦτα ἐνισταμένην ἴδῃ, καὶ μέχρι θα-
,, νάτου καὶ σφαγῆς τὸν πιστὸν καὶ τοῦ Χριστοῦ στρατιώτην παρατεταγμένον,
,, εὐθὺς ἐκλύεται ἐνδίδωσί τε καὶ ἀποναρκᾷ, καὶ καταπίπτει καὶ δραπετεύει,
,, καὶ ἀνακλίνει τὴν χεῖρα τὴν ἧτταν ὁμολογῶν. καὶ γὰρ καὶ ζήσας καὶ τελειω-
,, θεὶς μάρτυς οὐδὲν ἧττον ἐκείνῳ * φοβερός. πρὸς τὸν οὕτως οὖν ἔχοντα, καὶ
,, οὕτω παρεσκευασμένον μέλλεις, ὦ θύγατερ, διαγωνίζεσθαι καὶ αὐτή. ἀλλ',
,, ὅπερ εἶπον, Χριστὸν ἔχουσα βασιλέα καὶ σύμμαχον, ἤδη δὲ καὶ νυμφίον,
,, σὺ δὲ καὶ αὐτὴ παρεσκευασμένη τὴν γνώμην, ἀνδρίζου, καὶ κραταιοῦ, καὶ βα-
,, σίλευε. βασιλεύσεις γάρ, εὖ οἶδα, κατὰ πάσης ἐπισκευαζομένης σοι μη-
,, χανῆς, καὶ διὰ πάντων νικήσεις τὸν τύραννον· οὐ διὰ σαυτῆς δὲ μόνον, ἀλ-
,, λὰ γὰρ καὶ δι' ἑτέρων πολλῶν· μαθητεύσεις γὰρ καὶ αὐτὴ πολλοὺς ἄλλους,
,, καὶ τῷ σῷ νυμφίῳ προστάξεις, ὡς Πέτρος, ὡς Ἰωάννης, ὡς ἕκαστος ἡ-
,, μῶν τῶν ἀποστόλων, οἷς καὶ αὐτὴ συναριθμήσῃ πάντως, εὖ οἶδα ἐγώ.
,,

Τούτων καὶ τοιούτων ἑτέρων τινῶν, ὡς εἰκός, κατὰ τὸ δεσμωτήριον λεγομένων, καὶ τοῦ μὲν διδάσκοντος, τῆς δὲ διδασκομένης, ἐπέστη πάλιν ὁ Θάμυρις τῷ Παύλῳ, μετὰ δὴ πλείονός τινος καὶ βιαιοτέρας ἀνάγκης. τὸ γὰρ ἀφανὲς καὶ ἄδηλον ἐν τῷ τέως γενέσθαι τὴν Θέκλαν, σφοδρότερον ἐξῆψε τὸν κατὰ τοῦ Παύλου παρὰ τοῦ Θαμύριδος πόλεμον. ἡμέρας γὰρ ἤδη γεγονυίας, καὶ τῆς ἀκτῖνος ὑπολάμπειν ἀρχομένης, αἱ μὲν κόραι πᾶσαι καὶ παιδίσκαι τῆς Θέκλης, αἱ καὶ * προσκοιτοῦσαι τῆς κόρης αὐτῆς, περὶ τὸν κοιτωνίσκον διέτριβον· ὡς ἀναστησομένης τε ἄρτι που τῆς δεσποίνης, καὶ τὰ συνήθη

* δεδιττόμενος v.c.

* φοβερόν v.c.

* προσκοιτῶσαι v.c.

rebus captum; sed firmiter validéq. resistentem, fortioribus magisq́; formidabilibus deinceps ipsum armis aggreditur; spectris ac terriculamentis metũ incutiens, gladium euaginãs, ignem accendens, iudices irritans, populos excitans, tortores armans, feras præparãs. Quòd si & ad ista insurgẽtem, & ad mortem ac cædem vsque, fidum Christi militem contrà in acie stare animaduertat; protinus dissoluitur, labascit, obtorpescit, concidit, fugit, & manus dãs, se victũ fatetur. Nam siue viuat, siue mortuus sit martyr, nihilominùs ipsi formidabilis est. Contra hunc igitur ita comparatum atque instructum, ô filia, tibi quoque est decertandũ. Sed, vt dixi, Christum tibi regem, propugnatorem, & iam sponsum habens, tam pulcrè ipsa quoque animo comparata, prosperè procede, confirmare, regna. Regnabis enim, sat scio, contra omnem machinationem, aduersus te instructam, & in omnibus tyrannum superabis; idq́; non per te solùm, sed & per alios multos: multos enim alios & ipsa docebis, & ad sponsum tuum adduces, exemplo Petri, Joannis, & cuiuslibet nostrûm, qui sumus Apostoli: quibus te quoque adnumerandam omnino mihi constat. Psal. 44. n. 5.

Hisce & similibus quibusdam, pro re natâ, in carcere dictis; atque illo quidem docente, hac autem discente, ecce rursum Thamyris in Paullum, idq́. maiori iam vi, insurrexit. Nam quòd eò vsque abdita Thecla latuisset, id atrociùs bellũ Thamyridis in Paullum incendit. Quum enim iam diluxisset, radijq́ue diei resplendere cœpissent, omnes puellæ atque ancillę Theclæ, quæq; ante cubiculum Virginis excubare solitæ, circum illud obuersabantur: tanquã dominâ de lecto mox surrecturâ, cõsuetaque

ab ipsis

* f. ἐπιζητούσης

παρ' αὐτῶν * ἐπιζητευούσης· οἷα δὲ ἀγνοίας τε ἐστιν ἐπιζητεῖν, καὶ τὸ ἐρεπανίδαν ὑπερεγεῖν. ὡς δὲ πολὺς μὲν ὁ ἥλιος ἦν ὑπὲρ γῆς ἤδη, βοὴ δὲ οὐδαμοῦ παρὰ τῆς Θέκλης ἠκούετο, τὰ συνήθη παραιτούσης ταῖς κόραις· καὶ τί τοῦτο; λεγουσῶν ἤδη τῶν παιδισκῶν πρὸς ἑαυτὰς καὶ ἀλλήλας· ἆρα καθεύδει μέχρι τοῦ νῦν ἡ τροφίμη; μή τι γέγονεν αὐτῇ τῶν ἀνιαρῶν; μὴ νόσος, μὴ θάνατος ἆρα αἰφνίδιος προσέπεσεν, ὡς μηδὲ φωνὴν ἔτι προΐεσθαι; ἔτι δὲ ταῦτα λέγουσαι, καὶ ὁμοῦ πᾶσαι τῷ κοιτωνίσκῳ ἐπεισελθοῦσαι, καὶ γὰρ ὁ χρόνος ὑποπτεύειν ἐδίδου τι λοιπὸν αὐταῖς οὐ χρηστὸν, τὴν μὲν παρθένον οὐδαμῶς εὑρίσκουσι· βοῆς δὲ καὶ ὀλολυγῆς ἐξαίφνης πληροῦσι τὸ δωμάτιον· ὡς τὴν Θεόκλειαν, ἐφ' ᾧ καὶ ἡ βοὴ καὶ ὁ θρῆνος ἐγεγόνει μαθοῦσαν, ἄπνουν γενέσθαι καὶ ἄναυδον, θορύβου τε ὁμοῦ πληρωθῆναι πᾶσαν τὴν πόλιν, δρόμου δὲ καὶ ταραχῆς τὸν δῆμον· ἄλλων ἀλλαχόθεν διαθεόντων καὶ ἀναζητούντων τὴν κόρην· καὶ γὰρ κοινὴν

deest v. c. τὴν [πρὸς] πόλεως συμφορὰν τῆς κόρης ἐκάλουν φυγήν. ἡ μέντοι γε Θέκλα καὶ τούτων γινομένων ἐκάθητο μὲν παρὰ τοῖς Παύλου ποσίν· ἀκαταπλήκτῳ δὲ καὶ ἀπτοήτῳ φρονήματι τῶν θείων δογμάτων ἀπήλαυεν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁ Θάμυρις ἐπιστὴ, τῶν οἰκετῶν τινος τοῦτο μόλις καταμηνύσαντος, ὡς εἴη παρὰ τὸν Παῦλον ἡ παρθένος, εἰσδραμὼν δὲ, καὶ αὐτὸ τοῦτο κατανοήσας ὁ Θάμυρις ἐπυρπολήθη μὲν ἔτι μᾶλλον, καὶ μανίας ἐγγὺς ἤλασεν· ὡς ἀληθῶς τῆς κόρης καταμαγευθείσης τε, καὶ ἀποσυληθείσης ὑπὸ τοῦ Παύλου. τό, τε γὰρ ἀποδρᾶναι, τό, τε ἐν χρῷ οὕτω καθέζεσθαι, τῶν τοῦ Παύλου ποδῶν, ὡς καὶ συνδεδέσθαι δοκεῖν αὐτὴν, βεβαίαν ἐποίει καὶ ἀναμφίλογον τοῖς ὁρῶσι τότε τὴν οὐ καλὴν οὐδὲ ἀληθῆ τῆς ἀσελγείας

ὑπόνοιαν

ab ipsis petitura; qualia domina ab ancillis requirere, & illæ promtè eidem subministrare consueuerunt. Ceterùm multo iam sole supra terram sese efferente, quum nullus interim clamor à Theclâ, puellis suis consueta imperante, exaudiretur: *Et quid hoc?* illę intra se, atque inuicem inquiunt: *huc vsque alumna nostra dormit? an fortè molesti aliquid ipsi accidit? num morbus, aut mors desubitò inuasit; quòd nec vocem hactenus vllam emittat?* Talia adhuc dicentes, & vnà omnes in cubiculum irrūpentes (nam tempus nihil boni deinceps suspicari ipsis permittebat) Virginem ipsam omnino non inuenientes, clamore statim atque eiulatu totis personant ædibus: ita vt Theoclea, simul intellexit, quam ob caussam hęc vociferatio ac lamentatio accideret, exanimata protinus, voce omni præclusâ, redderetur: vrbsq́ue vniuersa simul variâ turbatione, cōcursationeq́ue, & tumultu populus repleretur; alijs aliò discurrentibus, & puellā inuestigantibus; quippe qui communem ciuitatis calamitatē Virginis abitum interpretarentur. Quæ dum fierent, Thecla interim ad Paulli pedes sedebat, animoq́. imperturbato atque intrepido diuinâ eius doctrinâ perfruebatur. Quo ipso tēpore Thamyris aduenit; quopiā ex famulis vix tandem, apud Paullum esse Virginē, ipsi indicium faciente. Quo intellecto, intrò se proripiens Thamyris, irâ magis ęstuās, ad insaniam ferè adigebatur: vt qui Virginem Paulli incantationibus verè iam dementatam, ab eoq́. instar prędæ abductam existimaret. Nam quòd aufugisset, quódque ita propè ad pedes Paulli adsideret, vt vnà cum ipso vincta prorsus videretur; firmam, minimeq́ue dubiam, falsam tamen, hæc intuentibus lasciuiæ suspicionem

,, ὑπόνοιαν· πολλοὺς μὲν γὰρ ἤδη πολλάκις οὐ μόνον φαύλη πρᾶξις
,, διέβαλεν, ἀλλ' ἤδη καὶ σχῆμα καὶ βλέμμα περιεργότερον. τὸ δὲ
νῦν τοῦτο τὴν ἴσην μὲν ὑποψίαν τοῖς ὁρῶσιν ἔφερεν. οὐ μὴν καὶ
* τῶν γ v.c. εἰδότες ἦν τὸν Παῦλον καὶ τὴν Θέκλαν, * τό γε οὕτως ἄτοπα καὶ
* δυσαρῆ v.c. vnus * δυσαγῆ κατ' αὐτῶν ὑποπτεύειν· οὔτε ἐφ' οἷς παρεκαθέζετο
μὲν ἡ κόρη, διελέγετο δὲ ὁ Παῦλος. θεασάμενος οὖν ὁ Θάμυρις,
ἅπερ οὐδὲ ὄναρ ἤλπισεν, τὴν Θέκλαν, ἅμα καὶ τὸν Παῦλον, περί-
τρομος ἐγένετο, καὶ ἰλίγγου μεστός, ὡς μικροῦ καὶ εἰς λειποθυμίαν
,, ἀπολῆξαι καὶ θάνατον ὑπὸ τῆς ἄγαν ἀνίας. ἐρωτικῆς γὰρ λύτ-
* συλ- λαβούσης v. c. ,, της * περιλαβούσης καὶ ζηλοτυπίας, εἰς σαφῆ πάντως μανίαν καὶ
,, φρενοβλάβειαν τελευτᾷ τὸ δυστύχημα. συναρπάσας δὲ ὅμως
μεθ' ὧν εἶχε δημοτῶν καὶ οἰκετῶν τὸν Παῦλον, ἄγει φοράδην πα-
* μῦθός τε male erat in m.s. ρὰ τὸ δικαστήριον· οὐδὲν ἄρρητον οὐδὲν ἄπρακτον, ὧν * θυμός τε βέ-
λει) καὶ ζηλοτυπία παρακελεύεται, ἐάσας καὶ τοῦ Παύλου· ὡς καὶ
τὸν Κεστίλλιον, ὄνομα δὲ ἦν τοῦτο τῷ ἀνθυπάτῳ, φειδόμενον τοῦ Παυ-
λου· καὶ γὰρ ἑαλώκει τ' ἀνδρός, καί τις δὲ καὶ εἰσεληλύθει πόθος αὐ-
τὸν τῶν ὑπὲρ εὐσεβείας ὑπ' αὐτοῦ λεγομένων· αἰδοῖ δὲ καὶ τοῦ
Θαμύριδος, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν βοώντων ἐπὶ τοῖς οὕτω δη-
* ἀναίδην v.c. alius ἀ. ἰδίων θεν * ἀναιδῶς πραχθεῖσι καὶ τολμηρῶς, τὸ σεμνὴν καὶ εὐπα-
τρίδα κόρην ἀνδραποδισθεῖσαν, καὶ ἀναπεισθεῖσαν πάντων
μὲν ἀλογῆσαι τῶν καλλίστων, ἐλέσθαι δὲ τὰ πάντων αἴσχιστα καὶ
ἀτιμώτατα, μικρὰ μαστίξαντα τὸν Παῦλον ἀποπέμψαι τῆς πόλεως,
* f. ὡς μὴ * καὶ μὴ εἰσαῦθις τι παθεῖν αὐτὸν βιαιότερον. ἄγεται δὲ καὶ ἡ Θέ-
κλα παρὰ τοῦ Κεστιλλίου, τῆς μητρὸς Θεοκλείας τοῦτο ἐπιβοώσης,

τὸ καὶ

concitabat. *Multos enim sæpenumerò, non solùm ipsum factum improbum; verùm etiam vel sola habitudo corporis atque adspectus paullò affectatior, calumniæ obiecit.* Quare quod tunc fiebat, parem spectatoribus suspicionẽ adferebat. Sed non nouerãt vtique Paullum & Theclam; neque quâ de caussâ Virgo quidem ad pedes illius adsideret; ipse verò quibus de rebus cum illâ colloqueretur; vt tam absurda de ipsis atque impura suspicarẽtur. Conspicatus igitur Thamyris, quod nec per somnium se visurum exspectauerat, Theclam vnà cum Paullo esse: totus tremore ac vertigine plenus, parũ abfuit, quin præ maximâ tristitiâ in animi deliquiũ, imò in mortem incideret. *Vbi enim amoris ac zelotypiæ rabies semel pectus praeoccupauit, in apertum furorem, meramq; mentis insaniam illa labes terminari solet.* Corripiens tamen Paullum per publicos & priuatos seruos, quos secum habebat, raptatum in prætorium trahit; nihil contra illum, eorũ quę vel iracundia concupiscit, vel zelotypia suadet, indictum infectumq. prætermittens: vt etiam Cestillius (hoc nomen Proconsuli) parcens alioqui Paullo (captus enim viri sermone, affectuque eorum, quæ pro pietate ab illo dicebãtur, tactus fuerat) pudore Thamyridis, & illorũ, qui apud ipsum vociferabantur, ob ea quę tantâ ab ipso impudentiâ, ac temeritate, perpetrata fuisse viderentur; quòd Virginem scilicet, vt aiebant, honestam ac nobilem mancipij instar abduxisset, persuasissetque vt omnis honestatis curâ abiectâ, turpissima quęque & maximè ignominiosa antehaberet; ipsum modicè flagellatum vrbe dimiserit: nequid grauius iterùm pateretur. Ducitur etiam Thecla à Cestillio, matre ipsâ quoque per clamorem poscẽte, vt Verberatur Paullus.

τὸ καὶ ταύτην ἀχθῆναι καὶ δοῦναι δίκην ὑπὲρ οὕτως ἀθέσμου τε καὶ ἀτόπου πράξεως. ὡς δὲ ἧκε καὶ ὤφθη, θαύματος μὲν ἅπαντας ἐπλήρωσε καὶ θάμβους· καὶ γὰρ ὀφθεῖσα μόνον ἅμα πάντας τῷ κάλλει κατέστρεψε, καὶ ταῦτα ἐν ἠμελημένῳ λοιπὸν σώματι· ἔλεον δὲ καὶ δακρύων τὸν δικαστήν, κοινῇ δὲ πάντας τοὺς ὁρῶντας ἐκπλήξεως καὶ δέους, ἐπὶ τῷ οὕτως ἐπηρμένῳ καὶ γαύρῳ καὶ βλοσυρῷ φρονήματι καὶ βλέμματι. καὶ γὰρ πρὸς μηδὲν ὅλως τῶν γινομένων κατυφεῖσα μηδὲ ὀκλάσασα, καθάπερ τις λεόντειος σκύμνος ἐν μέσῳ πολλῶν ἐφαίνη δορκάδων. ἐχρήσατο δὲ πρὸς αὐτὴν καὶ λόγοις τοιούτοις ὁ ἀνθύπατος·

» Ὁρῶ μὲν μηδὲν εὐγενείας σε, μηδὲ σεμνότητος ἀπολείπουσαν,
» ὦ κόρη, μήτε μὴν φρονήσεως καὶ σωματικῆς εὐπρεπείας· ὅμως δὲ
» πάντα κεκτῆσθαι τὰ κάλλιστα, ὡς ἐκ τῶν ὁρωμένων τούτων ἐμοί τε ἔνι, καὶ
» τούτοις ἅπασι στοχάσασθαι. τί δὲ βουλομένη λοιπὸν φεύγεις τὸν γά-
» μον, εἰπεῖν οὐκ ἔχω· πρᾶγμα οὕτω σεμνὸν καὶ τίμιον, καὶ παρὰ πάντων
» ὁμοίως ἐπαινούμενον ἀνθρώπων τε καὶ θεῶν. οὗτος γάρ, ὡς συντόμως
» εἰπεῖν, πληροῖ μὲν τὴν γῆν ἅπασαν ἀνθρώπων τε καὶ ἄλλων ζώων,
» πληροῖ δὲ τὸν ἀέρα πτηνῶν, ἤδη δὲ καὶ τῇ θαλάσσῃ δίδωσιν, ἃ τῇ θα-
» λάττῃ τρέφειν νόμος. οὗτος ὁ γάμος καὶ τὴν τοῦ θανάτου διορθοῦται
» φύσιν, ἀντὶ τῶν παρ' αὐτοῦ ληϊζομένων, ἀντεισάγων τοὺς ἑπομένους.
» ὡς ἐγγύς εἶναί πως καὶ ἀθάνατον τὸ γένος ἡμῶν, τῶν ἐπιφυομένων ἀν-
*ἀπελθόντων v. c. » θρώπων ἀεὶ τὴν τῶν * προαπελθόντων ἀναπληρούντων καὶ φύσιν
» καὶ τάξιν καὶ χρείαν. οὗτος καὶ σωφροσύνης διδάσκαλος, καὶ κάλλι-
* εὐλογος οὗτος λόγος. οὗτος καὶ v. c. » στος ὅρος, καὶ φύλαξ, ἐννόμῳ μίξει τὰς παρανόμους ἡδονὰς καὶ
» μίξεις ἀεὶ κωλύων. οὗτος καὶ τὸ γνήσιον ἀπὸ τῶν νόθων καὶ οὐκ εὖ γε-
» γονότων διαιρεῖ, καὶ γνώμων ἀκριβέστατός ἐστι τῆς εὐπαιδίας *. οὗτος

καὶ

raperetur, pœnasque lueret tam impij atque absurdi facinoris. Vt autem in conspectum venit, cuncti quidem admiratione ac stupore (nam vel visâ statim quotquot aderant pulcritudine suâ, licet incomto alioqui corpore, attonitos reddidit) misericordiâ autem ac lacrymis iudex; communiter verò omnes ipsam intuentes consternatione atque formidine, propter animum vultumq. adeò elatum, seuerũ, grauem, repleti fuêre. Neque enim ob quidquam eorum, quæ fiebãt, se demittebat, aut frangebatur: sed tanquam leonis catulus in medio plurium damarum apparebat. Ad quam etiam Proconsul his verbis est vsus:

Video tibi, ô Virgo, nullam generositatis grauitatisq́; speciem deesse, neque omnino vllum aut animi aut corporis ornamentum; sed præstantissimis quibusque dotibus esse præditam; vt ex illis, quæ in te cõspicimus, & mihi sigillatim, & hisce omnibus coniectu facile est. Quid autem tibi velis, quòd deinceps coniugium fugias, dicere non possum; rem adeò præclarã, honestam, & ab omnibus hominibus, dijsq́; ipsis vno ore laudatam. Hæc enim, vt verbo complectar, terram vniuersam hominibus, alijsq́; animantibus implet: implet & aëra volucribus; quin & mari donat illa, quæ in mari naturæ lege nutriuntur. Hoc ipsiusmet mortis naturam corrigit; pro ijs, quos ipsa deprædatur, alios qui porrò viuant, inducens: propè vt immortale iam nostrum genus sit; adnascentibus semper hominibus, qui abeuntium naturã, ordinem, vsum repræsentent. Hoc pudicitiæ optimus Magister, terminus, custos; legitimo concubitu illegitimas libidines, coïtusq́; semper impediens: hoc liberos ingenuos à nothis, & non debitâ commixtione natis, secernit; hoc probæ sobolis index exactissimus: hoc Proconsulis ad Theclam pro matrimonio oratio.

 fami-

„ καὶ τῶν γονέων τὰς ἐπωνυμίας ἀκραιφνεῖς οἶδε φυλάττειν. οὗτος καὶ
„ τὰς τῶν χρημάτων διαδοχὰς οἶδε προσῆκον διανέμειν. τί τοίνυν φεύ-
„ γεις τὸν γάμον, ἱεροπρεπὲς οὕτω χρῆμα καὶ κάλλιστον; καὶ γὰρ ὁ σὸς
„ πατὴρ γάμον ἑλόμενος, καὶ γάμον τιμήσας, σὲ τὴν οὕτω καλλί-
„ στην ἐκτήσατο· καὶ ἡμῶν δὲ τῶν ἤδη γεγονότων ἕκαστον ὁ γάμος
* παρή-γαγε V. C. „ εἰς φῶς τε καὶ τὸν παρόντα βίον * προήγαγε. καὶ ἕκαστος μὲν ἡμῶν
„ ἄπεισι πάντως ἐκ τοῦ βίου· ἀντεισάγει δὲ διὰ τοῦ γάμου πάλιν ἄλ-
„ λον, οἷος αὐτός. καὶ μὴν καὶ ὁ Θάμυρις οὗτος θαυμαστός τε καὶ
„ εὐπατρίδης, καὶ τῶν σῶν ὑμεναίων τε καὶ γάμων οὐκ ἀνάξιος. καὶ γὰρ
„ καὶ γένει λαμπρύνεται, καὶ πλούτῳ κομᾷ, καὶ τῆς πόλεώς ἐστι τὸ κράτι-
„ στον. ὁρᾷς δὲ ὅπως καὶ μέμηνεν ἐπὶ σοί, σὲ πάντα ἡγούμενος, καὶ
„ τῶν ἐπὶ σοὶ μόνον ἐλπίδων ἐξηρτημένος. μήτε οὖν σαυτῇ, μήτε τού-
„ τῳ φθονήσῃς τῶν εὐδαιμόνων γάμων, μήτε μὴν τῇ πόλει τῶν ἐξ
„ ὑμῶν μικρὸν ὕστερον ἐσομένων ἐκγόνων· ὑφ' ὧν κοσμηθήσεται μὲν ἡ
„ πόλις, κοσμηθήσεται δὲ τὸ γένος. οὐκ ἐπιλείψετε δὲ οὔτε ὑμεῖς
„ ποτὲ τῇ μνήμῃ τὸν βίον, παίδων παισὶν ἀεὶ παραδιδόντων τὴν καθ'
„ ὑμᾶς εὔκλειαν. εἰ δέ τι περὶ τοῦ ξένου τούτου καὶ γέροντος ἀκήκοας, ὡς
„ ὕθλων καὶ μύθων καταφρόνησον τῶν ἐκείνου λόγων καὶ λήρων· μή-
„ πω καὶ μέμψῃ τὴν ἐπὶ τούτοις ἀβουλίαν. οὔτε γὰρ τῆς σῆς ἡλικίας ἤδη
„ καὶ φρενὸς κρίνειν τά γε τοιαῦτα δόγματα, ἴσως δὲ μᾶλλον, καὶ ἠλα-
„ κάτῃ προσκαθῆσθαι. ἃ καὶ μόνα γυναιξίν, ὡς εἰπεῖν, ἡ φύσις
„ ἀπένειμεν. ἀλλὰ πείσθητί μοι, καὶ μετάθου μὲν ἀπὸ τῆς κενῆς
„ ταύτης ἀπάτης καὶ ληρῳδίας· ἑλοῦ δὲ τὰ κρείττονα, καὶ λυσιτελέστερα,
„ καὶ συναφθῆναι τῷ Θαμύριδι, καὶ γενοῦ πᾶσιν ἡμῖν ἑορτῆς ὑπόθεσις
„ καὶ χαρᾶς καὶ φαιδρότητος. χορεύσω γὰρ ἐπὶ τῷ σῷ γάμῳ κἀγώ,

familiarum appellationes synceras conseruare nouit; hoc bonorum successiones, quibus debentur, attribuit. Quid igitur coniugium fugis, rem adeò piam, decentem, pulcrã? nam & pater tuus coniugium eligens, coniugiumq; honorans, te pulcherrimâ formâ adeò excellentem est consequutus: idem coniugium singulos nostrûm, qui ingenui censemur, in lucem hanc vitamq; produxit. Et quidem vt cuilibet ex hac vitâ abeundi necessitas incumbit; ita per coniugium pro se alium rursus sui similem reponit. Et certè Thamyris hic, præclarus est ac nobilis, tuisq; hymenæis & nuptijs nequaquam indignus. Nam & genere splendescit, & diuitijs superbit, & totius vrbis est potentissimus. Vides autem quàm te totus ardeat, quàm in te omnia collocet, quàm ex solâ tui potiundi spe totus dependeat. ne ergo tibi ipsi atque illi beatas nuptias inuideas, néve ciuitati posteros ex vobis mox nasci turos; per quos illa ornabitur, ornabitur & vestra familia: nec vos porrò vnquam hanc vitam vnà cũ memoriæ vestræ interitu relinquetis; nominis vestri nobilitate per liberos posterosq; perpetuò propagandâ. Si quid verò secus ex peregrino illo & vetulo audisti, vt nugas & fabulas ac deliramẽta, sermones eius contemne: ne amentiam in rebus istiusmodi sitam, tu quoque aliquãdo meritò incuses. neque enim tuæ aut ætatis aut iudicij est de huiusmodi dogmatis dijudicare; sed telæ potiùs colóque adsidere: quæ sola munera, vt quod res est, dicam, mulieribus natura tribuit. Sed me audi, & à friuolâ illâ imposturâ ac nugaci incantamento te transfer, & meliora atque vtiliora eligens, Thamyridi te iunge: fiasq; nobis omnibus, festiuitatis, lætitiæ, hilaritatis fundus & fundamentum. Nam & ipse in tuis hisce nuptijs choreas ducã, tibi-

N. 15. „ καὶ πειθήσω μὲν σοι, πειθήσω δὲ τῷ νυμφίῳ τῷ σῷ τὸν " πο-
„ λύευκτον στέφανον. ἐπιδείξομαι δὲ ταῦτα, καὶ ὑμετέραις συγχο-
„ ρεῦσαι παισίν.

Ἀλλ' ὁ μὲν ἀνθύπατος πρᾴως οὕτως καὶ προσηνῶς μετα-
* ἐσπουδά- θεῖναι τῆς προθέσεως τὴν κόρην* ἐσπούδαζεν· ἡ δὲ Θέκλα προσῆ-
ζεν v. c. κε μὲν οὐδ' ὅλως φωνήν· οὔτε γυναικείας εὐκοσμίας, οὔτε παρ-
„ θενικῆς αἰδοῦς ἄξιον κρίνουσα δημοσιεύειν ὅλως φωνήν, καὶ προ-
„ τεθέναι γλῶτταν παρθενικὴν πανδήμῳ θεάτρῳ. καὶ γὰρ οὐδὲν οὕτω
„ γυναιξὶν πρεπῶδες, οὐδὲν οὕτως ἁρμόδιον, ὡς σιωπᾷν καὶ τὸ ἠρε-
„ μεῖν. φωνῆς μὲν οὖν οὐδ' ὅλως μετέδωκεν οὐδενί· εἱστήκει δέ, εἰ μὴ
τολμηρὸν ἄρα εἰπεῖν, ὡς ἀμνὰς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὴν
ἄφωνος, οὐ τί φθέγξεται ζητοῦσα· τί δὲ ἄρα καὶ πότε πάθοι διὰ
Χριστὸν ἀναπολοῦσα, καὶ τῷ ἀτρεμεῖ καὶ ἀταράχῳ τῆς πίστεως
τὴν ἐπὶ τοῖς δεινοῖς ἤδη καρτερίαν ὑπεσήμαινε. πολλῆς δὲ ἐπὶ
τούτοις ἡσυχίας οὔσης, καὶ τῆς μὲν Θέκλης οὐδὲν ἀποκρινομένης, τοῦ
δὲ Κεστιλλίου διαποροῦντος ὅ τι καὶ δράσει, καὶ τοῦ δήμου δὲ
τὸ ἀτενὲς καὶ ἄσχετον τῆς κόρης θαυμάζοντος, ἀνέκραγέ ποθεν
ἐκπαθῶς ἡ Θεόκλεια. Ὦ δικαστά, φησι, τί μέλλεις; τί δὲ ἀνα-
„ βάλλῃ εἰσπράττεσθαι δίκας τὴν ἄνομον ταύτην καὶ ἄνυμφον;
„ αὐτοῖς γὰρ τοῖς ἐκείνης προσχρήσομαι ῥήμασι· τί δὲ ὑπερτίθῃ
„ καὶ μέλλεις πῦρ ἐπ' αὐτὴν ἀνάπτειν; καιέσθω γὰρ καὶ ἀπολλύσθω,
„ ἡ τὸν μὲν εὐκλεῆ καὶ πάτριον ἀρνησαμένη γάμον, ἑταίρας δὲ
„ καὶ θεραπαινίδος αἰσχρᾶς προελομένη βίον· καὶ τὸν μὲν ἐπὶ
„ τοσαύτῃ φερνῇ νυμφίον φυγοῦσα, πρὸς τὸν ἀλήτην καὶ ξένον αὐτο-
„ μολήσασα, καὶ μεγίστην προστρίψασα τὴν αἰσχύνην πατρίδι τε ὅλῃ

καὶ

tibiq́; & sponso tuo multùm optandam coronam imponam; & vt in liberorum quoque vestrorum nuptijs vnà tripudiare poßimus, vota concipiam.

His sermonum blanditijs atque illecebris Proconsul puellam ab instituto auertere nitebatur: ad quæ nullum ipsa verbum emisit, indignum muliebri decore, virginisque verecundiâ esse iudicãs, vocis suæ in publico copiam facere, & linguam virginalem theatro, populi frequentiâ redundanti, exponere. *Neque enim quidquam mulieres magis decet, nihil perinde ipsis cõuenit, vt taciturnitas & quietudo.* Proinde nullo cuiquam responso reddito, tanquam agna coram ipsam tõdente (nisi quis audaciùs hoc à me dictũ interpretetur) muta constitit, nec quid loqueretur omnino quærens; sed quos aliquando pro Christo cruciatus esset perpessura, intentæ mentis agitatione reuoluens, hacq́; ipsâ quiete, fideiq́; imperturbatâ cõstantiâ, suam iam tum in rebus asperis futuram aliquando tolerantiam ostendens. Magno interim consequuto silentio, quum Thecla nihil penitus respõderet, dubitaretque Cestillius quid sibi foret agendum, & populus inflexibilem minimeq́; cedentem puellæ rigorem admiraretur, Theoclea vehementer animo commota, exclamans, *Quid cunctaris*, inquit, *ô iudex? quid ab exlege istâ, & nuptiarũ hoste* (ijsdem enim huius verbis vtar) *pœnas sumere, quid ignem in ipsam accendere differs? quid moraris? vratur enim, & pereat, quæ præclarum, patriâ lege ineundum matrimonium detrectans, meretricis, ac turpis ancillulæ vitam potiorem ducit; & sponsum tam ingenti munere ambientem fugiens, ad hominem erronem ac peregrinum vltrò transit; maximum eâ re vniuersæ patriæ,*

H geneři,

,, καὶ γῆν καὶ πόλει, κἀμοὶ τῇ ἐπὶ τούτῳ κακῶς τεκούσῃ παιδίον, ἵνα
N. 16. ,, γένωμαι τραγῳδία [16] τοῦ βίου. Δεινοπαθήσας οὖν ἐπὶ τοῖς οὕτως
ἐλεεινοῖς παρὰ τῆς Θεοκλείας ῥηθεῖσιν ὁ ἀνθύπατος, ἅμα δὲ
καὶ τὸν Θάμυριν ὑφορώμενος, ὡς μεγάλα τε δυνάμενον καὶ δι-
καίως ὀργιζόμενον, ὡς καὶ γαμετῆς οὕτω καλλίστης ἀποστερούμενον,
καὶ τὰ ἐπὶ Χριστιανοῖς δὲ κείμενα καὶ θρυλλούμενα τότε δόγματα
δεδοικὼς, κελεύει πυρὶ παραδοθῆναι τὴν Θέκλην. ἡ δ' ἵν' ἅμα καὶ
τοῦ Χριστοῦ δειχθῇ δύναμις, καὶ ἡ τῆς μάρτυρος ἐκλάμψῃ χάρις
λοιπὸν, καὶ ὁ τοῦ Παύλου μὴ ἄκαρπος γένηται πόνος. πάντων τότε πα-
* τὸν v.c. ρόντων πανταχόθεν ξύλα συμφορησάντων, καὶ τῆς φλογὸς εἰς * αὐτὸν
αἰθέρα κορυφωθείσης, ἐπιβῆναι κελεύεται τῇ οὕτως ἐκφλογωθείσῃ
πυρᾷ. ἐν ὁρμῇ δὲ καὶ αὐτῆς τῆς κόρης τοῦ πράγματος οὔσης, καὶ πρὸς τὸ πῦρ
ὁρώσης, καὶ ἀπιούσης μὲν λοιπὸν μετὰ περιχαρείας καὶ γεγηθυμένης ψυ-
χῆς, ὀρθῷ δὲ καὶ ἀκλινεῖ καὶ φαιδρῷ τῷ βλέμματι παραδείκνυσιν ἑαυτὸν
ὁ Χριστὸς ἐν τῇ τοῦ Παύλου μορφῇ, τὴν προθυμίαν αὐτῆς ἐπιθαρ-
N. 17. ρύνων, τὴν ἀγωνίαν ἐπιθήγων, τὴν [17] φύσιν ἐπισφίγγων· ὡς
καὶ τὴν παρθένον ἰδοῦσαν· καὶ γὰρ ἀληθῶς αὐτὸν ᾤετο εἶναι τὸν Παῦλον,
,, ἀλλ' οὐ τὸν Χριστόν· ὑπομειδιάσαι, καὶ πρὸς ἑαυτὴν εἰπεῖν· Ἰδοὺ,
,, περισκοπεῖ καὶ φυλάττει με Παῦλος, μήπως ἄρα ὀλιγωρήσασα
,, καὶ ὀκλάσασα καὶ πρὸς τὸ πῦρ ἀποδειλιάσασα, ἀποστήσωμαι τῆς κα-
,, λῆς καὶ μακαρίας ὁμολογίας. ἀλλ' οὐ μὰ τὸν ὑπὸ σοῦ μοι τοῦ Παύ-
,, λου διαγγελθέντα Χριστὸν, οὐ μὴ προδῶ τὴν εὐσέβειαν, οὐδὲ μὴν τὴν
,, σὴν καταισχύνω διδασκαλίαν. μόνον στῆθι μικρὸν, ὦ διδάσκαλε, καὶ
,, ἐπικάλεσαί μοι τὸν Χριστὸν ἵνα καὶ τῇ αὔρᾳ τοῦ πνεύματος διαρριπίσῃ
,, καὶ δροσίσῃ τοῦτο τὸ πῦρ, κἀμοῦ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως ὑποστηρίξῃ τῇ
,, παρ' αὐτοῦ βοηθείᾳ. Καὶ μετὰ τοὺς λόγους, τέως, τὸν τοῦ σταυροῦ τύπον
προστε-

generi, vrbi, ac mihi sigillatim, quæ ad tantum malum ipsam peperi, probrum concilians: vt nihil aliud deinceps viuentibus, quàm quædam tragœdia fiam. Quibus verbis tam miserabiliter à Theocleâ dictis, vehementer commotus Proconsul, tum etiam Thamyrin (quippe præpotentē ac iure irascentem, quòd vxore longè formosissimâ spoliaretur) reformidans, placitaque illa Christianorū, quę tum passim vulgabantur, suspecta habens, Theclam igni tradi iubet. Quo scilicet simul & Christi potētia declararetur, & Martyris de cetero gratia effulgeret, & Paulli labor non infructuosus redderetur. Lignis enim per omnes vndique cōportatis, & flammâ in ipsum iam æthera sese sustollente, pyrā ita flammantem Virgo inscendere iubetur. Quæ dum magno impetu id facere parat, eoque ignem intuens, præ gaudio atque animi lætitiâ, vultu erecto, immoto, atque hilari deinceps exsultat; ecce Christus sub Paulli specie, se illi ostendit; promptitudinē eius magis confirmans, constantiamque exacuens, & naturam ipsius ita constringens atque coërcens, vt illa Paullum se conspicari rata (illum enim reuerâ, non autē Christum esse existimabat) subrideret, & intra se diceret: *En circumspicit & obseruat me Paullus; ne fortè mei ipsius negligens, animo labascens, & ignis timore perculsa, à pulcrâ ac beatâ confessione desistam. Sed nō, mi Paulle, per Christum iuro, qui mihi abs te feliciter est annuntiatus, non prodā religionis caussam, neque hac tuā doctrinam contumeliâ afficiā. Adsta duntaxat paullulum mi magister, mihiq; Christū inuoca: quò spiritus sui aurâ ignem hunc euentilet atque irroret, & naturæ meæ imbecillitatem auxilio suo confirmet.* Quo dicto, crucis figurâ

Thecla ad ignē damnatur.

προτέρον ἐν ἑαυτῇ ἐκτυπώσασα, ἑαυτὴν δὲ μᾶλλον καὶ ὅλην εἰς τὸν τοῦ σταυροῦ τύπον ἀπεικάσασα, διὰ τῆς ἐφ' ἑκάτερα τῶν χειρῶν ἐκτάσεως, εὐθὺς ἐφύλαττέ τε τῇ πυρᾷ, καὶ κατετόλμησε τῆς φλογὸς, θαρσαλέως οὕτω καὶ ἀδιστάκτως, ὡς οὐκ ἄν τις ἄλλως ἐν σταθερᾷ μεσημβρίᾳ καὶ ὥρᾳ πνίγους. ὅθεν καὶ τὸ πῦρ, τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἐκλαθόμενον, αἰδοῖ καὶ φόβῳ τοῦ σταυροῦ, θάλαμος μᾶλλον, ἢ κάμινος ἐγένετο τῇ παρθένῳ· οὐδὲ τοῦτο τοῖς θεωμένοις παρασχὸν, τὸ γυμνὴν τὴν Θέκλαν ἰδεῖν. καὶ γὰρ ὑψωθὲν καὶ περικυρτωθὲν καὶ ἀποτειχίσαν πάντοθεν τοῖς ἀκολάστοις τὴν θέαν, κοιτωνί-

* δύπ σκου μᾶλλον ἢ πυρὸς ἐπλήρωσε χρείαν. φασὶ * δέ τοι καὶ παῖδας Ἑβραίων ἐν Βαβυλῶνι, τῇ μεγάλῃ τῇ Μήδων, τρεῖς ὄντας φι-

* πείτυ V.C. λανθρώπου ποτὲ καὶ * τούτου τυχεῖν τοῦ πυρὸς, τοῦ Θεοῦ τότε κἀκεῖνο τὸ πῦρ ἡμερώσαντος. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν τοῦτο μόνον ὑπῆρξε, καὶ τὸ θαῦμα ἔστη· ἐνταῦθα δὲ καὶ ἡ γῆ τὴν παράνομον ἐμαρτύρατο βίαν, μέγα τι καὶ δυωλύγιον ὑπηχήσασα· καὶ οὐρανὸς ὄμβρον ἀφῆκεν, οὐκ ἀτμοῖς, οὐ νεφέλαις πρότερον καλυφθεὶς, ἃ δὴ καὶ ὄμβρων εἶναι πιστεύεταί τε καὶ λέγεται μηνύματα, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δὲ τοῦτο ποιῆσαι προσταχθεὶς, ἐπὶ τιμῇ καὶ συμμαχίᾳ τῆς μάρτυρος. ὅθεν καὶ καταρραγὲν μετὰ χαλάζης πολλῆς καὶ μεγίστης τοῦτο τὸ ὕδωρ, πολλοὺς μὲν τῶν Ἰκονιέων διέπνιξεν ἐν αὐτῇ τῇ τόλμῃ, καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς τόλμης τιμωρίαν εἰσ-

* μνημείῳ Metaphrastes; additque fuisse κατὰ τὴν ὁδὸν, τὴν ἀπὸ Ἰκονίου εἰς Δάφνην φέρουσαν. πραξάμενον· τὴν δὲ παρθένον καὶ αὐτοῦ τοῦ δοκοῦντος εἶναι πυρὸς ἠλευθέρωσε. τούτων δὲ οὕτως ἐν τῇ πόλει συμβάντων, καὶ πάντων ὑπ' ἐκπλήξεως ἅμα καὶ δέους καλεπληχότων, καὶ τοῖς ἐπὶ τῇ Θέκλῃ τετολμημένοις μεταμελομένων τε καὶ ὀδυρομένων πικρῶς, ὁ Παῦλος ἔξω μέν που τοῦ ἄστεος ἔν τινι * τύμβῳ, ἅμα καὶ τῷ Ὀνησιφόρῳ διέτριβεν·

οὔτε

ſeſe priùs conſignans, ſeu potiùs ſe totam in crucis modum componẽs, per manuũ vtrimque expãſionem, protinus[18] in pyram inſilijt, & ſe flammæ commiſit: nõ minùs intrepidè & incũctànter, atq; quis audeat acri meridiano ſoli, tempore æſtus, dũ maximè calet. Vnde & ignis naturæ ſuæ oblitus, ob crucis reuerentiam atque timorẽ, Virgini thalami potiùs loco, quàm camini fuit: ne hoc quidem, qui huic rei ſpectatores aderant, concedens, vt nudam Theclam intuerentur. Nam in altũ elatus, & circum illã ſeſe recuruans, omniq. ex parte Virginem à conſpectu impudicorum muniẽs, non tam ignis, quàm cubiculi vſum eidem præbuit. Aiunt autẽ etiam pueros Hebræorũ tres numero, *Babylone, magnâ Medorum vrbe, ſimiliter aliquando ignẽ hominibus benignũ, in ſe fuiſſe expertos; Deo tũ temporis quoque illũ mitigante. Ceterùm vnum hoc miraculum ibi dũtaxat euenit: at hîc etiam terra iniquã vim Virgini intentatam teſtata eſt; vehementẽ, & quoquò verſus penetrantem ſonitum edẽs. Deinde & cœlum imbrem demiſit, nullo anteà vapore, nullâ prorſus nube contectum (quæ imbriũ creduntur, & dicuntur eſſe indicia) ſed à Deo in honorem & auxiliũ Martyris id facere iuſſum. Proinde ingenti cum fragore plurimę grandini pluuia illa admixta, multos Iconienſiũ ſuffocauit; in hac ipsâ aduerſus Virginem temeritate, pœnas eiuſdem temeritatis ab illis exigens, ipſamque ab eo, qui ignis eſſe videbatur, liberans. Quę dũ in vrbe fierent, cunctis ſummo timore atque animi conſternatione perculſis, eorumq. quæ in Theclam auſi fuerant, pœnitentiâ ductis, & amarè lamẽtantibus, Paullus interim extra vrbem in quodam ſepulcro cũ Oneſiphoro verſabatur;

Thecla in ignem inſilit. N. 18.

* Daniel. c. 3. n. 21.

Paullus in ſepulcro deliteſcit.

οὔτε δὲ αὐτὸς ἔξω τῶν ἀγώνων τούτων ὑπῆρχε, περιδεὴς τε ἦν ἅπαν,
* In eadē Metaphr. historiā est ἡμέρας ξξ. καὶ ἄσιτος * διετέλει, καὶ πρηνὴς ἐπ' ἐδάφους ἔκειτο, δακρύων τε καὶ τὸν Χριστὸν ὑπὲρ τῆς ἀγωνιζομένης κόρης ἐπιβοώμενος. οὔτε γὰρ ἐλελήθει τῶν γινομένων αὐτὸν οὐδὲν, ἅτε καὶ ἄγχου τῆς πόλεως ὄντα, καὶ τῶν ταῦτα περιθρυλλούντων οὐκ ὀλίγων ὄντων. ἐκτεινομένης δὲ τῆς ἀσιτίας, οἱ τοῦ Ὀνησιφόρου κακῶς ἔχοντες λοιπὸν ὑπ' ἐνδείας τε καὶ πείνης μακρᾶς· οὔτε γὰρ ἦν τι πρὸς διατροφὴν αὐτοῖς, οὐκ ἄρτος, οὐ ποτὸν, οὐκ ὄψον, ὡς ἂν φεύγουσί τε καὶ κρυπτομένοις· ἐπιτραπῆναι δέον γὰρ) παρὰ τοῦ Παύλου τὸ, ἐς ἄστυ καταλαβεῖν καὶ τὰ τῆς ἀνάγκης πρία-
„ σθαι. ἔπασχον δὲ τοῦτο εἰκότως. νέας γὰρ ἡλικίας ἔτι καὶ μειρακιώδους οὐχ'
„ οὕτω τὸ ἀλγεῖν καὶ ἀθυμεῖν, ὡς τὸ πεινῆν ἅπτεται καὶ διψῆν· καὶ τοῦτό ἐστιν
„ ἡ μεγίστη συμφορὰ τοῖς παισίν. ἐπιτρέπονται τοιγαροῦν παρὰ τοῦ Παύλου καὶ ἀπελθεῖν καὶ πρίασθαι· καὶ δὴ καὶ λαβόντες αὐτοῦ τὸν ἐπενδύτην, ἀπῆλθον. οὔτε γὰρ ἦν ἑτέρως αὐτοῖς ποιεῖν, μηδὲ ἀργυρίου παρόντος αὐτοῖς. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἡ μάρτυς ἀπαλλαγεῖσα μὲν τοῦ πυρὸς, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸν Παῦλον ἀγάλλουσα καὶ περινοστοῦσα, τοῖς τοῦ Ὀνησιφόρου περιτυγχάνει παισὶν, οἱ καὶ πρὸς τὸν Παῦλον ἐπιγνόντες αὐτὴν ὡδήγησαν. ὃν ἐπὶ ἐδάφους τε ἐῤῥιμμένον εὗρε, καὶ ποτνιώμε-
* f. εὐχ. νον, καὶ τοῦτο αἰτοῦντα τὸν Θεὸν, ὁ πλησίον τε καὶ παρὰ πόδας * εἶχεν
„ λοιπόν. ἐπιβοήσασα γοῦν ἡ μάρτυς εἶπεν εὐθύς· Θεὲ βασιλεῦ
„ καὶ δημιουργὲ τοῦδε τοῦ παντὸς εὐλογητὲ, καὶ πατὴρ τοῦ μεγάλου καὶ μονο-
„ γενοῦς σου παιδὸς, εὐχαριστῶ σοι ἐγώ τε τοῦ πυρὸς ἀπειλῆς καὶ βίας
„ ἐλευθερωθεῖσα παραδόξως, τοῦτόν τε τὸν ἐμὸν σωτῆρα καὶ διδάσκαλον
„ θεασαμένη τὸν Παῦλον· ἀφ' οὗπερ καὶ μάλιστα ἀπηγγελιώθην τῆς ὑμετέ-
„ ρας βασιλείας τὸ κράτος, τῆς ὑμετέρας ἐξουσίας τὸ μέγεθος, τῆς ἐν

Τριάδ

neque ipse certaminis illius immunis, sed valdè sollicitus, in ieiunio durans, pronus in pauimētum proiectus, cum lacrymis Christum super Virgine decertante inuocabat. Neque enim quidquam illorum, quæ gerebantur, ipsum latebat: quòd & prope vrbē esset, & res illæ multorū sermone celebrarentur. Quumq. iam diutiùs ieiunium extenderetur, Onesiphori familia deinceps ob inediam famemq. longiorē valdè laborans (neque enim ipsis in nutrimētum aut panis, aut potus, aut obsonium erat; vt qui celeri arreptâ fugâ latebras sibi quęsiuissēt) id sibi à Paullo permitti rogant, vt ciuitatē ingressi necessaria sibi coëmerent. Nec verò mirum si id illis accidebat. *Nam iunior illa atque adolescens ætas nullâ perinde re affligi, animóque deijci solet, quàm fame aut siti tolerandâ: idq. in pueris malum grauissimum*. Impetratâ proinde à Paullo veniâ, vt abeuntes quæ ex vsu sint pręstinent, sumtâ eiusdem penulâ discedunt. Neque enim quid aliud facerent habebant, nullâ ipsis pecuniâ suppeditante. Interea Martyr ab igne liberata, & Paulli caussâ vehementer sollicita circumquaque cōmeans, in pueros Onesiphori fortè incidit; qui ipsam agnoscētes rectà ad Paullum deduxerūt: quem humi prostratum, cum gemitu à Deo postulantem atque obsecrantē, quod iam prope se, & ante pedes habebat, inuênit. Inclamans ergo Martyr, protinus ait: *Deus, rex, conditor vniuersi benedicte, & pater magni atque vnigeniti filij tui, gratias tibi ago, quòd tam præter omniū opinionem ab ignis cōminatione ac violentiâ sim conseruata; tum quòd hunc meum assertorem ac præceptorem Paullum conspiciam: à quo mihi potissimū adnuntiata est regni vestri potentia, vestræ virtutis magnitudo, vestræ in*

Thecla ad Paullum accedit.

Trini-

„ Τριάδι θεότητος τὸ ἀπαράλλακτόν τε καὶ ἰσοδύναμον καὶ ἰσοστά-
„ σιον, τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς σου παιδὸς τὸ μυστήριον, τοῦ ἁγίου
„ πνεύματος τὴν οὐκ ἀποδέουσαν ἐνέργειαν καὶ δύναμιν, τῆς πίστεως τὸ
„ εἰλικρινὲς καὶ γνήσιον καὶ σωτήριον κέρδος, τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας
„ τὴν ὁδὸν, πάσης ἅμα τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας τήν τε νῦν ὄνησιν, καὶ
„ τὴν μικρὸν ὕστερον ἐσομένην μακαρίαν ἀνταπόδοσιν.

Τούτων ἀκούσας ὁ Παῦλος, ἀνέθορέ τε ἐκ τῆς γῆς, καθάπερ ἔκ τινος μηχανῆς, τῆς παρθενικῆς ἀθρόον μετεωρισθεὶς φωνῆς. μεστὸς δὲ ἡδονῆς καὶ ἐκπλήξεως γενόμενος, ὧδε καὶ αὐτὸς ἐπηύξατο·

„ Εὑρεῖν μὲν ἄξιον, ὦ δέσποτα, τῆς σῆς φιλανθρωπίας εὐχαριστήριον
„ ὕμνον, χαλεπόν τε καὶ λίαν ἐργῶδες. τίς γὰρ ἂν ἐφίκοιτο λόγος
„ τῆς σῆς ἀγαθότητος, τῆς σῆς ἡμερότητος, ἢ δυνάμεως, ἢ σοφίας,
„ ᾗ τά τε πάντα συνεστήσω καὶ διακρατεῖς, καὶ, ὡς οὐκ ἂν ἐφίκοιτο λό-
„ γος, οἰκονομεῖς, κοινῇ τε πάσῃ τῇ κτίσει, καὶ τοῖς καθ' ἕκαστον
„ ἡμῶν ἐπιμερίζων τὴν σαυτοῦ κηδεμονίαν καὶ πρόνοιαν; εὐχαρι-
„ στῶ δ' οὖν ὅμως, καὶ ὡς ἀνθρώπῳ δυνατὸν, ἐπὶ τῇ παρ' ἐλπίδα
„ καὶ ξένῃ σωτηρίᾳ τῆς δούλης σου Θέκλης, καὶ ὅτι τῆς ἐμῆς αἰτήσεως
„ ὀξυτέρα ἀπέφηνε ἡ σὴ δωρεὰ, καὶ τῶν ὑπὲρ αὐτῆς μου κινδύνων
„ καὶ πόνων, οὐκ ἀκερδὴς ἡ θλίψις γεγένηται. ἰδοὺ γάρ σοι διὰ τῶν ἐ-
„ μῶν κἂν ταύτα θλίψεων καὶ δεσμῶν καὶ πληγῶν προσγεγένηται
„ μάρτυς, καὶ μαθήτρια, καὶ μικρὸν ὕστερον εὐαγγελίστρια. σοῦ μὲν γὰρ
„ εὐδοκήσαντος καὶ ὁ τῆς παρθενίας οὗτος στάχυς ἐβλάστησεν, ὃς
„ πολλὰς ἡμῖν εὖ οἶδ' ὅτι παρθένων καρποφορήσει μυριάδας.
„ πολύχους γὰρ καὶ ὁ κόκκος οὗτος τοῦ σίτου καὶ γνήσιος, καὶ τῆς σῆς
„ ἀποθήκης ἄξιος. Τοσαῦτα καὶ τοῦ Παύλου εἰρηκότος, ἅμα πάντες

Trinitate Deitatis immutabilitas; eiusdemq́; potestatis atque æqualitatis vna atque eadem ratio; incarnationis vnigeni Filij tui sacramentum; sancti Spiritus nullius rei indiga vis atq; efficacia; fidei syncerũ, germanum, ac salutare lucrum; veræ Dei cognitionis via; omnis denique vitæ ex Dei præscripto moderandæ vtilitas, ac mox futura felix retributio.

Quibus auditis, Paullus cum impetu de terrâ exilijt; Virginis voce, tãquam machinâ quapiam, euestigiò eleuatus. Voluptatem autem admirationémque inter medius, ipse quoque hoc modo est comprecatus: *Si tua, ô Domine, benignitatis dignum gratiarum munus inuenire tentem, difficile id admodũ atque operosum fuerit. Quæ enim exsequatur oratio bonitatem, mãsuetudinem, potentiam, sapientiam tuam; quâ omnia constituisti, tueris & inenarrabili quodã modo gubernas? omniq́; in vniuersum creaturæ, rebusq́; ad singulos nostrûm spectantibus sollicitudinem tuam prouidentiamq́; impertis? Gratias nihilominùs, quantum humana fert facultas, tibi ago, pro seruæ tuæ Theclæ, tam insperatâ ac mirâ conseruatione: quódque beneficium tuum voto meo citiùs apparuerit, & periculorum laborúmque à me pro ipsâ susceptorum non sine fructu vexatio fuerit. Ecce enim per afflictiones, vincula, plagas, quas hîc toleraui, accessit tibi martyr, discipula, ac paullò pòst euangelistria futura. Tuâ enim benignâ voluntate, & hæc virginitatis spica progerminauit: quæ nobis virginum aliarum infinitum sat scio fructum est productura. Multiplex enim & fertile est granum istud frumenti, ingenuum, & tuo horreo prorsus dignum.* Hæc Paullo dicente, vnâ omnes

Paulli ad Deum cõprecatio visâ Theclâ.

πρὸς θυμηδίαν ἐκ πολλῆς ἀθυμίας ἐτράπησαν, αὐτὸς ὁ Παῦ-
λος, ὁ Ὀνησιφόρος, ἡ παρθένος, οἱ τοῦ Ὀνησιφόρου παῖδες· ὡς
ἅψασθαι καὶ ποτοῦ καὶ τροφῆς, καὶ μηδὲν ἀπεῖναι τὸ σύνολον τῶν εἰς
εὐφροσύνην τελούντων πνευματικήν. ἔτι δὲ ἑστιωμένων αὐτῶν,
ἅπερ ὅ,τε καιρὸς καὶ ἡ ἀνάγκη παρεῖχε· λάχανα δὲ ἦν ταῦτα καὶ
* ἄρτοι πέντε * ἄρτος, καὶ ὕδωρ τὸ ποτόν· εἶπεν ἡ Θέκλα τῷ Παύλῳ·

Histor. Metaphrast

» Σέσωσμαι μέν, ὦ Παῦλε, διὰ σοῦ, καὶ τῆς ἐν Χριστῷ τετύχηκα πολι-
» τείας καὶ πίστεως· οἶμαι δὲ ὡς οὐκ ἀσφαλὲς ἔτι μοι τὸ οὕτω κεχωρεῖσθαι, καὶ
» τὴν πόλιν ταύτην οἰκεῖν· ὅπως γὰρ ἀσεβείας ἔχει καὶ θράσους, ἀκοῇ μὲν
» οὐδαμῶς, αὐτῇ δὲ τῇ πείρᾳ καταμεμάθηκας. οὐκοῦν ἔψομαί σοι, τῆς κο-
» ρυφῆς ταύτης καὶ ἀπατηλῆς κόμης ἀφελοῦσα τὸ πλέον· ὡς ἂν καὶ τοῖς
» θεωμένοις καὶ τά γε τοιαῦτα πολυπραγμονοῦντας ἐκκλίνειν ἔχοιμεν
» ἀμαυρῶς. ἀμειφθὲν γὰρ ὡς οἶμαι τὸ σχῆμα, τοῦτο συσκιάσει τό, ὡς σὺ φῄς,
» κάλλος καὶ τὴν εὐμορφίαν. Ἀλλὰ βούλομαι μέν, ὁ Παῦλος ἔφη, δέ-
» δοικα δὲ τὸν καιρόν, καί σε πολλῷ πλέον· τὸν μέν, ἀκολασίας μηδὲν
* f. ὡς οὐκ εἶναι » ἀπολείποντα· σὲ δέ, κάλλους οὕτως ἔχουσαν καὶ νεότητος, * ὡς εἶναι τοῖς
» θεωμένοις σε, μηδὲ πάνυ βουλομένοις, ἠρεμεῖν. μήτις οὖν ἡμῖν καὶ πά-
» λιν ἐπαναφυῇ πόλεμος ἕτερος, ἴσως δὲ καὶ τοῦ προλαβόντος τούτου
» βιαιότερος, καί σου τὴν γνώμην διασαλεύσῃ, καὶ ὑπολισθῆσαι παρε-
» σκευάσῃ ναρκήσασάν πως καὶ προδοθεῖσαν ὑπὸ τῆς γυναικικῆς ταύ-
» της φύσεως καὶ ἀσθενείας. καὶ ἀνδράσι δὲ δυσκατέργαστος οὗτος ὁ πό-
* mollē μήπου » λεμος, * μήπου γε καὶ γυναιξί, καὶ κόραις ἄρτι τῶν θαλάμων καὶ κοιτωνί-
» σκων προελθούσαις. Ἀλλὰ γὰρ οὐδὲν τούτων πείσομαι, φησὶν ἡ Θέκλα
» πάλιν. ὁ γὰρ ἐπὶ τῆς πυρᾶς μοι βοηθήσας Θεός, βοηθήσει πάντως
» καὶ πρὸς ἑτέρους κινδύνους, κἂν πολυπλοκώτερα τούτων ῥάψῃ καθ'
» ἡμῶν ὁ πολέμιος μηχανήματα· μόνον δός μοι καὶ αὐτός,
ὦ δι-

ex multâ animi tristitiâ ad hilaritatem conuertuntur; ipsemet Paullus, Onesiphorus, Virgo, & Onesiphori famuli: vt iam cibum caperent nihilque prorsus deesset, quod vllâ ratione faceret ad lętitiã spiritualem comparandam. Quumq. adhuc vescerentur, quæ temporis istius necessitas subministrauerat, (olera nempe illa erant, ac panis, & in potum aqua) sic ad Paullum Thecla infit:

Seruata sum, mi Paulle, ope tuâ, vitaq́, quæ est in Christo, & fidei compos effecta: existimo autem mihi non tutum, adhuc abs te separari, & hanc vrbem inhabitare: in quâ quantum impietatis atque audaciæ sit, nõ auditu, sed ipso experimẽto nimirum didicisti. Proinde comitabor te, puellari hac & fallaci comâ, maiorem partem detõsa: quò intuentes, quiq́, curiosius hæc talia obseruant, facilius possimus declinare. mutata enim corporis habitudo inumbrabit, opinor, quidquid tu pulcrioris in me formæ inesse adseris. Velim, inquit Paullus: *sed tempus timeo; & te multò magis: illud, magnâ libidinis licẽtiâ adfluens; te verò, tantâ oris venustate, & tam iuuenili adhuc ætate: adeò quidem, vt qui te conspiciant, vel si maximè velint, omnino quiescere nõ possint. Proinde vide nequod nobis aliud rursus bellum nascatur, fortean priori hoc acrius; quodq́, animum tuum, pro innatâ vestro sexui imbecillitate, torpentem proditumq́, de sententiâ graduq́, deijciat; bellum inquam etiam viris difficile, nedum fœminis ac virginibus recèns thalamos cubiculaq́, egressis. Sed nihil,* excipit Thecla, *tale mihi accidet. Qui enim in pyrâ mihi auxilium tulit Deus, auxilium vtique & in alijs periculis feret; etiam si magis magísque implicata contra nos aduersarius consuat machinamenta:* signaculum modò in Christo tu*

Theclæ ad Paullum verba in sepulcro.

* Signaculum baptismatis vt infrà sępiùs.

N.19. „ ὦ διδάσκαλε, τὴν ἐν Χριστῷ" σφραγῖδα. οὕτω γὰρ ὁπλισθεῖσα τῷ „ ὅπλῳ, οὐδὲν ὑποπτήξω, οὐδὲν ἔτι δειλιάσω, ὑπερδύω πάντως ὀφθήσ- „ μαι πλεγμασμοῦ, καὶ δαίμονος. μόνον δός μοι τὴν ἐν Χριστῷ σφρα- „ γῖδα. Τοιγαροῦν ἐπειδή, φησι, ταῦτα σοι δέδοκται, ταῦτα ἔσται· καὶ νῦν „ μὲν τῆς ὁδοιπορίας μοι συμμεθέξεις, μικρὸν δὲ ἀναμείνασα χρόνον, „ καὶ τῆς διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τεύξῃ χάριτος, ἥπερ μόνη σωτη- „ ρίας, καὶ ἀσφαλείας, καὶ πίστεως δύναμις, αἰτία τ' ἀγωνιστὸς ἐστι τοῖς „ ἐπὶ Χριστὸν ὅλως ἠλπικόσι, καὶ τεθαῤῥηκόσι. Καὶ ταῦτα εἰπὼν εὐθὺς τῆς ὁδοιπορίας ἥπτετο, τὸν Ὀνησιφόρον ἀναχωρισάμενος σὺν τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἅμα, ἐπί τε τὴν αὐτοῦ πόλιν καὶ ἑστίαν ἀποπεμψάμενος. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ τὸ Ἰκόνιον ὧδέ τε ἐπράχθη, καὶ τέλος ἔσχε τοιοῦτον· ἃ φύσεως μὲν ἀνθρωπίνης εἰσὶν ὑπέρτερα, θείας δὲ δυνάμεως ὄντα ἀπόδειξιν, τυγχάνει θαύματα.

Ὡς δὲ καὶ τῆς Ἀντιοχείας· Ἀντιοχείας δὲ λέγω τῆς Σύρων, τῆς καλῆς καὶ μεγίστης, καὶ πρῶτον τὸ καλὸν καὶ μακάριον ὄνομα τὸ καλεῖσθαι Χριστιανοὺς κτησαμένης, οὐ τῆς Πισιδῶν, τῆς καὶ γείτονος Λυκαόνων τε καὶ Πισίδαι τοῦτο βούλονται· πλησίον ἐγένοντο, καὶ ταῖς πύλαις ἤδη προσπέλαζον, ἀπέβαινεν ἤδη τῷ Παύλῳ, ὅπερ αὐτὸν καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἔθραττεν. οὔπω γὰρ ἤδη οὐ τετέλεσαι ὀφθέντες τοῖς ἀμφὶ τὰς πύλας διατρίβουσι τῆς πόλεως, προσεκδραμών, ὥσπερ τις ἀστραπὴ, τὸ κάλλος τῆς Θέκλης, καὶ τοῖς τοῦ Ἀλεξάνδρου προσπεσὸν ὀφθαλμοῖς, ἀνέφλεξέ τε ὅλον αὐτὸν, καὶ ἐπυρπόλησεν· ὡς μηδ' ἀνέχεσθαι ἔτι δυνηθῆναι τὸν ἄνθρωπον, μηδὲ κἂν πρὸς ὀλίγον ἀναβαλέσθαι τὸ κακὸν· κατὰ δὲ τοὺς λυττῶντας κύνας, ἢ δαιμονῶντας ἀνθρώ- „ πους, ἀθρόον ἐπιπηδήσαι τῷ παρθενικῷ καὶ πανάγνῳ σώματι. Τὸ „ γὰρ τῶν ἐρώντων τοῦτο πάθος ἄρχεται μὲν, ὡς εἰπεῖν, ἐκ τῶν ὀμμάτων·

καταληφθῆ-

mihi etiam, magister, suppedites. his enim armis munita, nihil formidabo, nihil trepidabo; omni tẽtatione, omni dæmone superior cõspicienda. solum des mihi inquã in Christo signaculum. Quãdo ita, ait, *tibi decretum est, age fiet: itineris quidem mihi nunc consors eris: exiguum autem tempus si expectaueris, etiam sacri Baptismatis gratiam, qua in Christum sperantibus fiduciamq́; in ipso collocantibus sola salutis, muniminis, & fidei inexpugnabilis vis est, consequeris.* Quo dicto protinus iter inceptauit, Onesiphoro cum pueris suis refocillato, & in vrbem domumque remisso. Et hactenus quidem res Iconij gestæ hîc finem acceperunt; humanæ quidem naturæ limites transcendentes, à diuinâ autem virtute minimè aliena miracula.

Ceterùm quum illi iam nõ procul Antiochiâ (Antiochiã dico, pulcram illam maximamq́. Syrorum vrbem; quęq́. prima omnium eximium hoc ac beatũ nomen est consequuta, vt initio Christiani in illâ appellarentur; non autem alteram illam, quæ est Pisidarum & Lycaonum vicina; licet Pisidæ ita esse volunt) abessent, iamque ad portas accederẽt: euenit Paullo, quod initio ipsum sollicitum habuerat. nondum enim plenè in conspectũ eorum, qui ad vrbis portas versabãtur, sese dederant, quum ilicet forma Theclæ instar fulguris se prodit: & in Alexandri oculos incidens, ita totum amore incendit atque inflammauit, vt nõ ampliùs iam ille sustinere, neque vel ad paruum tempus hoc malũ differre posset: sed rabientium canum instar, aut hominum malo genio agitatorũ, virgineo illi & castissimo corpori repentè insiliret. *Nam amantium ille morbus, vt aiunt, ab oculis quidem incipit:*

Paullus & Thecla Antiochiã perueniunt.

Antiochiæ primũ Christiani appellati.

Alexander Theclæ amore captus.

Amor ab oculis incipit.

„καταλυθῆσαν δὲ εἰς αὐτὴν τὴν ψυχὴν τὸ κακὸν μεμηνότα τὸν
„ἄρτι σωφρονοῦντα ποιεῖ καὶ παράφρονα. ὁ τοίνυν Ἀλέξανδρος
οὗτος Σύρος μὲν ἦν τὸ γένος, εὐπατρίδης δὲ ὤν, καὶ πλούσιος, καὶ αὐ-
τῆς ἦρχε τότε τῆς καλῆς Ἀντιοχείας, πάσης ἡδονῆς καὶ τέρψεως
γενόμενος αὐτῇ χορηγός. ὅθεν δὴ καὶ τὸ πλεῖστον ἀνήρτητο κράτος
„τῆς πόλεως. φύσει μὲν γὰρ ἅπας δῆμος ἄστατόν τι καὶ ἀστάθμητόν
„ἐστι χρῆμα, καὶ τοῖς τέρπουσι μᾶλλον καὶ εἰς ἡδονὰς ἐκμαίνουσι με-
„τροῦν τὴν εὐδαιμονίαν, οὐ μὴν τοῖς τὰ χρηστὰ καὶ ὠφέλιμα συνεκ-
„πορίζουσι τῶν ἀνδρῶν ἐφηδόμενον· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ τοῖς πρὸς
„πᾶσαν αὐτοῦ ἀκολασίαν καὶ τέρψιν ἐκβακχεύουσι ἐπαγαλλό-
„μενος. ὁ δὲ τῆς Ἀντιοχείας λεὼς ἔχει τι καὶ πλέον εἰς ἡδυπάθειαν,
καὶ ἣν ἐκπορίζῃ τις αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονὰς καὶ θέας καὶ τέρψεις,
οὗτος φιλόπολις ἀληθῶς, καὶ φιλότιμος, καὶ φιλόδημος. οὗτος
τοίνυν ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ πάντοθεν οὕτω λαμπρὸς καὶ περίσημος,
N. 20. 20 ὡς εἶδεν, ὡς ἐθεάσατο τὴν παρθένον οὐκ εὐαγέσιν οὐδὲ σώ-
φροσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἑάλω κατὰ κράτος τῆς κόρης· καὶ πρόσει-
σιν ὡς δὴ μαστροπῷ καὶ προαγωγῷ τῷ Παύλῳ, τάξει τινὶ δῆ-
θεν * ἀταξίᾳ χρησάμενος· καὶ πολλὰ μὲν ἱκετεύσας, πολλὰ
δὲ ὑποσχόμενος, ὡς δὴ καὶ ὑπερφλεγόμενος· τέλος δὲ δια-
μαρτὼν, τοῦ Παύλου κατὰ μηδὲν ὅλως προσήκειν αὐτῷ τὸ γύναιον
ἀποφήσαντος· μηδὲ γὰρ εἰ ἔστι γύναιον ὅλως εἰδέναι σαφῶς·
βιαιότερον ἀπεπειρᾶτο τῆς Θέκλης λοιπὸν, ἐμπλακείς τε αὐ-
τῇ, καὶ μανικῶς ἀπελαύνων, ὡς ἄρα βοῆσαι μὲν καὶ εἰπεῖν
„τὴν παρθένον· Ὦ τῆς βίας! ὦ τῆς παρανομίας! ὦ τῆς ἀλο-
„γίστου τυραννίδος! ὦ τῆς ἀναισχύντου καὶ ἀπηρυθριασμένης ἀκολασίας!

* Videtur desiderari τι ἐν

καὶ

in ipsam autem animam pestis dilabens, etiam cordatum pridem hominem ac temperantem in meram insaniã furiasq́; impellit. Erat porrò hic Alexander natione Syrus: ceterùm nobilis, & opulentus, & tunc pulcræ Antiochię vrbi cum imperio præfectus: cui ille, quæcunque ad omnem voluptatem, animiq́. oblectamentum facerent, largiter subministrabat. apud quem etiã eo nomine maior ciuitatis auctoritas residebat. *Naturâ enim populus omnis, varium quid & inconstãs est; rebus, quæ animum oblectent, & insanas voluptates adducant, felicitatem metiens; potiùs, quàm vt hominibus fructuosa & vtilia suggerentibus acquiescat: ita vt illis ferè afficiatur, qui se ipsos in omnem intemperantiã libidinemq́; furiosè præcipitant.* Cuiusmodi mollis animi affectionis nescio quid ampliùs præ ceteris, populus Antiochenus habet: & si quis ipsis, quæ faciant ad voluptates, spectacula, & id genus oblectamenta præbeat, is verè ipsis, vrbis, gloriæ, populi studiosus habetur. Quibus omnibus ex caussis hic Alexander ita splendidus atque insignis, vt vidit, vt adspexit Virginem nõ castis neque temperãtibus oculis, captus est vi puellaris formæ; Paullumq́. tanquam lenonẽ, ac puellæ, quam insanè ardebat, productorem adiens, & ordine quodam in re quæ neque ordinẽ neque modum admitteret vtẽs, multis illum precibus ac promissis onerat. Tandem spe suâ frustratus, Paullo nihil ad se mulierem pertinere; imò nec si sit omnino mulier, liquidè scire se afferente, maiore deinceps vi Theclam tẽtare occœpit. Amplectitur Virginem, & furiosè impellit; vt sublatâ voce, illa exclamaret: *O vim! ô scelus! ô effrenatam tyrannidem! ô turpem pudorisq́; omnis expertẽ libidinem!*

Vulgi natura.

Antiocheni quales.

Theclę ad Alexandri vim exclamatio.

Quum

" καὶ γὰρ ὡς εἰς λιμένα καὶ σωφροσύνης ὅρμον, τὴν πόλιν ταύτην
" καταφυγοῦσα, ἀγριωτέρων τῶν ἐν αὐτῇ πειρῶμαι κυμάτων τῆς
" ἀσελγείας. εἰμὶ μὲν γὰρ ξένη καὶ ἄγνωστος, οὐκ ἄπολις δὲ, οὔτε
" ἄσημος, οὔτε ἄδοξος. καὶ γάρ ἐστι μοι πόλις λαμπρὰ τὸ Ἰκόνιον,
" καὶ γένος ἐπίδοξον, καὶ πλοῦτος οὐκ ὀλίγος. ὑπεριδοῦσα δὲ
" γάμου καὶ νυμφίου λαμπροῦ τοῦ Θαμύριδος, σωφροσύνης ἔρω-
" τι, καὶ παρθενίας, καὶ τοῦ δουλεύειν Χριστῷ τὴν μακαριωτάτην καὶ
" πάσης ἐλευθερίας ἀμείνονα δουλείαν, διὰ ταῦτα ἐκβέβλημαι καὶ
" ἀπελήλαμαι τῆς πόλεως. οὐ γὰρ, ὡς σὺ νομίζεις, ἀλῶμαι δι' ἔρω-
" τας αἰσχροὺς καί τισι πρέποντας, καπηλεύσασά μου τὸ κάλλος, καὶ
" προθεῖσα τοῦτο τοῖς βουλομένοις ὤνιον. μὴ γένοιτο, μηδὲ οὕτω κα-
" ταισχυναίμην τὸν προστάτην μου Θεὸν, μηδὲ οὕτως ἐπιλαθοί-
" μην ὧν ὑπεσχόμην Θεῷ, ὥστε ψεύσασθαί με τὰς διὰ τοῦ Παύλου
" μοι πρὸς αὐτὸν γεγενημένας συνθήκας. μὴ βιάζου τοίνυν τὴν ξέ-
" νην, μὴ βιάζου τὴν τοῦ Θεοῦ δούλην. οὔτε γὰρ δὴ προσπαθεστέροις χρη-
σαίμην λόγοις τῶν τοῦ μάρτυρος τούτων ῥημάτων. Ὡς δὲ καὶ οὕτω
βοώσης καὶ ποτνιωμένης αὐτῆς, οὐδὲν ἧττον ὁ Ἀλέξανδρος προσῆ-
γε τὴν βίαν· ἡ παρθένος θαῤῥαλεώτερον ἢ κατὰ γυναῖκα τολμή-
σασα καὶ βουλευσαμένη, ἐπικαταῤῥήγνυσι μὲν αὐτοῦ τὴν χλα-
μύδα, τὸ σοβαρὸν τοῦτο καὶ ἀπόβλεπτον φόρημα· περιαιρεῖ δὲ τὸν λαμ-
N. 21. πρὸν καὶ [21] χρυσήλατον καὶ διαυγῆ στέφανον, ἵστησι δὲ θρίαμβον αὐ-
τὸν ἐπὶ πάντων. ἐν ᾧ τόπῳ καὶ τέμενος ἄξιον τῇ παρθένῳ
ᾠκοδόμηται, καὶ εἰς δεῦρο σώζει τὸ σχῆμα, καὶ τὴν τοιαύ-
την νίκην βοᾷ καὶ μαρτύρεται. πᾶς γάρ τις προσιὼν, καὶ τὸν
τόπον, ἅμα καὶ τὸν νεὼν θεώμενος, καὶ τῶν τότε γεγονότων
εὐθὺς εἰς μνήμην ἔρχεται, καὶ δοκεῖ πάλιν θεᾶσθαι καὶ τὴν Θέκλαν
νικῶσαν

Quum enim ad hanc vrbem, tanquam ad portum stationemq́; temperãtiæ confugerim, efferatiores in ipsâ intemperantiæ fluctus experior. Quamuis autem sim peregrina atque ignota; nõ tamen sine ciuitate sum, vel obscura, aut ingloria. Est enim mihi ciuitas illustris Iconium, genus splendidum, diuitiæ non paruæ: quòd autem spreto matrimonio, & sponso præclaro Thamyride, cõtinentiæ ac virginitatis amore, Christo beatissimam omniq́; libertate meliorem seruitutem seruiã, propterea vrbe pulsa, atque eiecta sum. Neq; enim, vt tu arbitraris, huc illuc propter turpes, teq́; dignos amores diuagor, formam meam cauponãs, & volentibus quæstui habens: absit; neque eâ contumeliâ vnquam Deum protectorem meum affecero: neque adeò me eorum, quæ ipsi promisi, obliuio ceperit, vt pacta conuenta mihi cum ipso, per Paullum inita vnquam fallam. Quapropter ne vim peregrinæ adferas; ne famulam Dei violes. Neque enim verbis affectu plenioribus, quàm hisce Martyris, vti possim. quâ ita clamante, & suppliciter obtestante, Alexander nihilominus vim illi intentabat. quare Virgo facinus maioris animi, quàm pro muliere, secum meditata, aggredi audet. Chlamydẽ enim, vestem adeò superbam splendidamq. ipsi dilacerat, insuper & coronam pari pulcritudine ex auro confectam, pellucidamq. detrahit, ac trophęũ coram omnibus statuit. Quo ipso in loco fanum Virgine dignum, in hunc vsque diem eiusce rei imaginem seruãs, tantamq. victoriam proclamans atque testificans, ędificatũ extat. Quicunque enim eò accedens locum illum ac templum conspicit, protinus in memoriam eorum, quæ tunc inibi gesta fuerunt, redit: sibique rursum contemplari videtur Theclam

Thecla Alexãdri chlamydem lacerat & coronã detrahit.

νικῶσαν, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον γυμνὸν, ἡττώμενον καὶ γελώμενον. καὶ τῷ πάθει δὲ οἶμαι συμπαρέπεμψε τῷ χρόνῳ τὸ κλέος ὁ τρόπος οὗτος. Ὡς ὑβρισθεὶς τοίνυν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ διαμαρτὼν τῆς ἐλπίδος, πρὸς μὲν τὰς ἐναντίας ὑπηνέχθη διαθέσεις φίλτρου τε ἅμα καὶ μίσους, καὶ ὅτι δέοι πρᾶξαι τέως ἠπόρει, θυμῷ τε καὶ πόθῳ μεμερισμένος, καὶ νῦν μὲν ὡς τοῦτον, νῦν δὲ ὡς ἐκεῖνον ἀποκλίνων. τέλος δ' οὖν ὁρμᾷ πρὸς τὸ δικαστήριον, καὶ παραδίδωσι τὴν Θέκλαν, οὐ τοσοῦτον ἡττηθεὶς τῷ θυμῷ, ὅσον τῆς ἀκολάστου πράξεως ἀπογνούς. ἣν γὰρ δὴ καὶ ὑπερεῖδε καὶ κατεφρόνησε· εἰ καὶ πολλῷ ταύτης ἡ ὕβρις ἦν χαλεπωτέρα· εἰ μόνον ἐξῆν καὶ μετὰ τὰς ὕβρεις ἀπολαύειν τοῦ κακῶς αὐτῷ προσπεσόντος ἔρωτος. νῦν δὲ τὸ λίαν ἀπηνὲς καὶ ἀνήμερον τῆς κόρης ἀγριώτερον ἐποίει

* πόλεμον v. c. non rectè vt opinor τὸν πόλεμον, ὡς ὑβρισθέντα τε καὶ ὑπεροφθέντα, καὶ ὧν οὐκ ἐνδίκως ἠράσθη, παντελῶς ἀποπεπτωκότα. παραδοθεῖσα δ' οὖν ἡ παρθένος ἐπὶ τῇ κρίσει, ᾔδετο μὲν ἐπ' αὐτῇ, καὶ νύμφην ἤδη τὴν δίκην ἐκάλει, καὶ μαρτυρικῶν ἀγώνων προθήκην· ὑφορωμένη δὲ τὸν Ἀλέξανδρον, μήπως ἔρημον αὐτὴν καὶ μόνην ἀπολα-

* quid si ἧς? βὼν, καὶ πρὸς βίαν ἀφέλοιτο τῆς παρθενίας, ὑπὲρ * οὗ καὶ ὁ πᾶς αὐτῇ κίνδυνος ἀνερρίπτετο, αἰτεῖ χάριν τὸν δικαστήν· οὐ τὸ μήτι παθεῖν τῶν ἀπηγορευμένων δεινῶν, τὸ δὲ μεῖναι μόνον ἁγνὴν, καὶ φυλαχθῆναι πορνικοῦ μολύσματος καθαράν. καὶ γὰρ ὅσον τοὺς κατ' αὐτὴν κινδύνους ἠφρόντισε δειλίας, τοσοῦτον τῆς κατὰ τὴν παρθενίαν ἐφρόντιζεν ἀσφαλείας. ποιεῖται δὴ καὶ τούτου πρόνοιαν ὁ Θεός· ἐκ τῶν * γὰρ περὶ αὐτὴν οὐσῶν γυναικῶν·

* hæc vocula superfluere videtur. πολλὰς γὰρ ἡ κατ' αὐτὴν τὴν Θέκλαν φήμη συνήθροισε·

πρά

vincentem, & Alexandrum nudum, victum, & irrisum. Idemq. hic, vt autumo, locus, facti tam illustris celebritatem memoriæ prodet sempiternæ. Cęterùm Alexander hac cõtumeliâ vexatus, simul etiam spe suâ deceptus, in animi adfectiones inter se cõtrarias, cupidinis scilicet & odij, ferebatur; iráque & amore distractus, quidnam ageret hæsitans, modò in hũc modò in illam inclinabat. Tandem verò ad tribunal properans, Theclam iudicio offert; non tam irâ victus, quàm quòd de obscœnę suę libidinis fructu obtinendo desperaret. Alioquin enim cõtumeliæ hanc notam, & eâ etiam longè grauiorem dissimulasset, & contemsisset, si saltem post illam acceptam, amore, qui malè ipsum inuaserat, potiri licuisset. Nunc autem immitis atque indomita Virginis mens hostẽ reddebat infestiorem; non solùm iniuriosè tractatum, sed etiam despicatui habitum, & quorum improbâ cupiditate flagrabat, prorsus delusum. Virgo igitur iudicio oblata intra se gaudebat; iudiciumq. illud iam victoriam appellabat, & certaminum martyrij sui additamentum: Alexandrum tamen interim suspectum habens, ne incustoditam se ac desertam abripiẽs, per vim, pudicitiam expugnaret, (pro quâ cõseruandâ quoduis sibi discrimen subeundum duxerat) hoc sibi gratiæ à iudice haberi postulat: non quidem, ne quid nefandorum malorũ, quæ sibi parabantur, pati cogatur; sed hoc dũtaxat, vt à contagione meretriciæ libidinis pura atque integra conseruetur. Quantò enim magis metum periculorum cõtemnebat, tantò erat de tuendâ virginitate magis sollicita. Porrò & hîc illi diuina prouidẽtia affuit; ex feminis ibi pręsentibus (multas enim fama de Theclâ disseminata eò coëgerat)

Alexãder Theclam in iudiciũ rapit.

τινὰ Τρύφαιναν, οὕτω καλουμένην, εἰς τοῦτο προβαλλόμενος καὶ παροξυνήσας, ἀῤῥήτως τε, καὶ ὡς αὐτῷ φίλον ἐκ τῶν ἀπόρων καὶ ἀμηχάνων ἀεὶ πορίζεσθαι τοῖς ὧδε ἔχουσι μηχανάς τε καὶ λύσεις. αὕτη τοιγαροῦν ἡ Τρύφαινα βασιλέως τε ἀγχιστεία λαμπρυνομένη, καὶ πλούτῳ κομῶσα, καὶ ἀρετῆς τῆς κατὰ τὸν βίον καὶ τρόπον ἐπιμελουμένη, πιστεύεταί τε καὶ δέχεται τὴν Θέκλαν. ἔπραττε δὲ τοῦτο, καὶ αὐτὴ μὲν οἰκτιζομένη τὴν παρθένον, ἐφ' οἷς οὕτω τυραννικῶς τε καὶ βιαίως ἔπασχε, σωφροσύνης ἀπαιτουμένη δίκας· ἅμα δὲ καὶ βουλομένη παραμυθίαν ἔχειν αὐτὴν, ἀντὶ τῆς ἄρτι τετελευτηκυίας αὐτῆς θυγατρός· Φαλκόνιλλα δὲ ἦν ὄνομα τῇ παιδί. ἡμέρας δὲ διαγενομένης μιᾶς, προάγεται μὲν ἡ Θέκλα παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὴν διὰ τῶν θηρίων ὑφέξουσα δίκην· ἐπηκολούθει δὲ καὶ ἡ Τρύφαινα, τὴν ἅπαξ πιστευθεῖσαν οὐκέτι προέσθαι τοῖς βουλομένοις ἀνεχομένη: ἔνθα γίνεταί τι καὶ παράδοξον, καὶ θεοσημείας ἀληθῶς ἄξιον ἔργον. ἡ γὰρ ὡς ἐνόμιζον πικροτάτη συνδεθεῖσα λέαινα τῇ Θέκλῃ, τῆς μὲν οἰκείας ἀπημέλει φύσεως, ἅτε δὲ θεράπαινίς καὶ ἄνωθεν συντραφεῖσα τῇ κόρῃ, παρεκαθέζετό τε καὶ περιέσαινε τοὺς πόδας καί που καὶ τοὺς ὀδόντας αὐτῆς παραφυλάττουσα, ὡς οἶμαι, μήπη καὶ ἄκουσα τρώσῃ καὶ παραλυπήσῃ τοὺς διαγγελικοὺς ἤδη πόδας τῆς μάρτυρος. τοῦτο κοινῇ μὲν ἅπασαν τὴν πόλιν ἐξέπληξε, καί τινος ἀφασίας ἅμα πάντας τοὺς θεωμένους ἐπλήρωσε. τὸ δὲ τῶν γυναικῶν φῦλον οὐδὲ ἡσυχῇ
„ τὸ θαῦμα κατασχεῖν ἠνέσχετο· πρός τε γὰρ ἡδονὴν τὸ γένος
„ εὐόρμητον, πρός τε φόβον εὐπτόητον· ἀλλὰ καὶ ἐπεβόων

τολμηρέ-

Tryphænam quandam (id illi nomen mulieri) ad hanc rem excitans impellensque; idq. ineffabili quodam modo: vt assolet ex rebus dubijs atque perplexis, ijs, qui ad similem necessitatem deuenerunt, sese expediendi vias rationesque suppeditare. Huic igitur Tryphenæ, regij sanguinis propinquitate illustri, & opibus superbæ, virtutisque, quæ ad vitæ ac morũ honestatem pertinet, apprimè studiosæ, Thecla concreditur, ab illaque suscipitur. Idque faciebat, partim cõmiseratione Virginis, propterea quòd tam tyrannicè atque iniuriosè pœnę ab ipsâ ob pudicitiã poscerentur: partim etiam, quòd illius consortio orbitatę filię, nuper admodũ extinctę (cui nomen fuerat Falconilla) solari cuperet, adducta. Verùm vnâ iã interlapsâ die, Thecla ab Alexandro producitur: quò ad bestias damnata supplicium luat. subsequitur Tryphæna, quæq; semel sibi concredita fuerat, tradere arbitrio volentium nõ ampliùs sustinet. Ibi tum res quædam insolens, & diuino miraculo meritò adscribenda euenit. Leęna enim, vt opinabantur, ferocissima, Theclæ alligata, naturæ suæ indole relictâ, famulæ instar, & perinde ac si superioribus tẽporibus cum ipsâ fuisset enutrita, Virgini adsedit, circũ pedes eius caudam motitans, & canis more applaudens; dentes interim suos, vt arbitror, custodiẽs; ne quâ ratione, vel inuita vulneraret, aut molestiâ alioqui vllâ euangelicos iã Martyris pedes afficeret. Quod passim vniuersam vrbem stupore perculit; simulque omnes rem contemplantes, ob admirationem silentio repleuit. Femineus tamen sexus, vt taceret continere se nequiuit (*facillimè enim, vt ad res lætas rapitur, ita ad tristes leui momento consternatur*) quin contra ea, quæ aduersus Martyrem

Tryphæna.

Huic Thecla concreditur.

Ad bestias damnata producitur.

Leæna Theclæ adblanditur.

Feminarum indoles.

τεθλιμμένοις κατὰ τῆς μάρτυρος· οὐχ ὡς μάρτυρος, ἀλλ' ὡς γυναικὸς, καὶ ἐλεεινὰ πασχούσης, καὶ δίκην ἄλογον εἰσπραττομένης ὑπὲρ σωφροσύνης, ὑπὲρ σεμνότητος, ὑπὲρ ὧν οὐ προΐεται πορνείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ τὸ σῶμα. ὡς δὲ διελύθη μὲν ἡ τοιαύτη τῶν θηρίων πομπὴ, διελύθη δὲ ἡ παρὰ τῶν γυναικῶν βοὴ, λαβοῦσα πάλιν ἡ Τρύφαινα τὴν Θέκλαν πρὸς ἑαυτὴν ἐπανήγαγεν, οὐ δι' ἔλεον ἔτι μόνον καὶ οἶκτον, ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐτοῦ μόνου λοιπὸν τοῦ θαύματος χάριν, καὶ ὧν ἐν ὄψει κατὰ τὴν νύκτα τεθέατο. ἑσπέρας γὰρ ἤδη καταλαβούσης, καὶ τῆς Τρυφαίνας πρὸς ὕπνον ἐλθούσης, ἐπιστᾶσα ἡ Φαλκονίλλα
" ἐδόκει τοιαῦτα τῇ μητρὶ λέγειν. Τὸ μὲν πολὺ τοῦ δι' ἐμὲ
" πένθους, ὦ μῆτερ, παραινῶ σοι καταλιπεῖν, καὶ μὴ δακρύειν
" ἀνόνητα, μηδὲ τὴν ἑαυτῆς καταξαίνειν τοῖς ὀδυρμοῖς ψυχήν.
" οὔτε γὰρ ἐμὲ διὰ τούτων ὀνήσεις, καὶ σεαυτὴν ἐμοὶ προσαπο-
" λεῖς. δεήθητι οὖν τῆς συνοικούσης σοι Θέκλης, τῆς καὶ ἀντ' ἐμοῦ
" σοι γεγενημένης παιδὸς, ποιήσασθαί τινα πρεσβείαν ὑπὲρ
" ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν· ὡς ἂν καὶ φιλανθρωπίας τύχοιμι καὶ βλέμ-
" ματος γαληνοῦ, καὶ πρὸς τὸν τῶν δικαίων μετατεθείην χῶρον·
" καὶ γὰρ κἂν ταῦτα πολύ φησιν ἤδη τὸ θαῦμα τῆς Θέκλης, ἐφ' οἷς
" οὕτω λαμπρῶς καὶ εὐθαρσῶς ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ διαγωνίζεται.

Ταῦτα εἰρηκέναι δοξάσης τῆς Φαλκονίλλης καὶ ἀποπτάσης εὐ-
" θὺς· αὕτη γὰρ ὀνείρου φύσις, ἐπιστῆναί τε ἀδήλως, φθῆναί τε καὶ
" διαλεχθῆναι ἀμυδρὰ καὶ ἀμφίβολα, καὶ ἀποπτῆναι πάλιν ἀ-
" φανῶς· ἐπανέστη τοῖς εἰρημένοις τούτοις ἡ Τρύφαινα, καὶ ὁμοῦ τε ἡσθεῖσα καὶ γενομένη περίδακρυς· καὶ τὸ μέν τι ἐπὶ τῇ ὄψει παθοῦσα τῆς θυγατρὸς, τὸ δέ τι ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῆς Θέκλης, τὸ τῆς ἡδονῆς,

λέγει

temerariè intentabantur, inclamaret: nō quòd pro Martyre ab illis haberetur; sed solùm quòd eius, tanquā mulieris miseranda perpetientis, prȩterque omnem rationis æquitatem, ob pudicitiam, sanctitatem, ob id denique, quòd corpus libidini atque intemperantiæ non cōcessisset, pœnas luentis casu cōmouerentur. Absolutâ autem iam illâ bestiarum missione, muliebrique vociferatione cessante, Tryphæna receptam ad se Theclam reduxit, idque nō modò iam commiseratione aut dolore ipsius tacta; sed rei tantȩ vel solo mota miraculo, eorumq. causâ, quȩ de nocte in viso sibi oblato cōspexisset. Vespere enim adueniente, & Tryphænâ dormitū se recipiente, adstans Falconilla, matrem in hæc verba alloqui visa est. *Luctum hunc magnum, quem meâ caussâ sustines, vt posthac deponas, néve incassum lacrymas fundas, & huiusmodi lamentis tuum ipsius animum laceres, te mea mater exhortor. Neque enim illis me quidquam iuueris, & te vnà mecum extinxeris. Sed comprecare, quæ tecum habitat Theclam, quæq; in meum locum iam filia tibi suffecta est, vt pro me legatione ad Deum fungatur: quò ipsius benignitatem placidumq; adspectum consequi, & in iustorum sedes transscribi possim. nam & illic*, inquit, *plurima iam Theclæ admiratio; quòd tam præclarè atque animosè pro Christo decertet*. Hæc quum dicere Falconilla, statimque auolare visa fuisset, (*Insomnij enim hæc natura est, vt latenter adueniat; obscuráque quædam & ambigua & specie & sermone exhibeat, rursumq; occultè auolet*) protinus Tryphæna de lecto surrexit, gaudio simul & lacrymis perfusa (his quidem, propter ea quæ in illâ filiæ visione sibi acciderant; illo verò, ob memoriam Theclæ)

Tryphæna Theclā domum reducit.

Falconilla defuncta matri apparet.

Insomnij natura.

Virgi-

λέγει πρὸς τὴν παρθένον, αὐτοῦ που καὶ πλησίον παρακαθιδρύσασα.
„ Ὦ τέκνον φησὶν ἐμὸν, καὶ τέκνον θεόσδοτον, ἐπειδή σε Θεὸς δεῦρό τε ἤ-
„ γαγε, καὶ ταῖς ἐμαῖς ταύταις ἀγκάλαις ἐνέβαλεν, ἵνα που πάντως καὶ
„ τὴν ἐμὴν ταύτην ἐπελαφρύνῃς συμφορὰν, καὶ τὴν τῆς ἐμῆς θυγατρὸς
„ ψυχὴν τῆς Φαλκονίλλης οἰκειώσῃς Χριστῷ, καὶ τὸ παρὰ τῆς πίστεως ἐκλει-
„ φθὲν, διὰ τῆς σῆς ἐκπορίσῃς αὐτῇ πρεσβείας· εὖξαι καὶ δεήθητι τοῦ βα-
„ σιλέως Χριστοῦ τὸ δοθῆναι παρ' αὐτοῦ χάριν, τὴν τῆς ἐμῆς θυγα-
„ τρὸς ἀνάπαυλαν καὶ διαιωνίζουσαν ζωήν. τοῦτο γὰρ καὶ αὐτή σου δεῖται
„ Φαλκόνιλλα διὰ τῆς ἐν τῇ νυκτί μοι ταύτῃ γενομένης ὄψεως. Ταῦ-
τα τῆς Τρυφαίνης εἰπούσης, ἡ παρθένος, καὶ ὡς ἑτοίμην ἀεὶ τὴν ψυχὴν
ἔχουσα πρὸς τὴν εὐχὴν, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἀεὶ δυσωποῦσα τὸ θεῖον,
ἅμα δὲ καὶ τὸ τῆς αἰτήσεως εὔλογον ἐννοήσασα καὶ τὴν αἰτοῦσαν αὐτὴν,
*al. malè ἀμελητὶ ἄν — * ἀμελλητὶ πρὸς τοῦτο ὥρμησε. τὰς γὰρ ἱερὰς αὐτῆς καὶ πολυάγνους
*v. c. χεῖρας δείξασα εἰς οὐρ. οὕτω πως — * χεῖρας εἰς οὐρανὸν ἄρασα, οὕτω πως ἔφη πρὸς Θεόν. Χριστὲ βα-
„ σιλεῦ τῶν οὐρανῶν καὶ τῶν μετ' οὐρανὸν ὑπὲρ οὐρανὸν ἁπάντων, καὶ παῖ τοῦ
„ μεγάλου καὶ ὑψίστου πατρὸς, ὁ καὶ ἐμοὶ τὸ πιστεῦσαί τε καὶ σωθῆναι χαρι-
*ὑπολάμψας v. c. — „ σάμενος, καὶ τὸ τῆς σῆς ἀληθείας * ἐπιλάμψας μοι φῶς, καὶ τὸ ὑπὲρ
„ σοῦ πάσχειν ἤδη με καταξιώσας, δὸς καὶ τῇ δούλῃ σου Τρυφαίνῃ, τὸν ἐπὶ
vnus. — „ τῇ θυγατρὶ πληρωθῆναι πόθον· πόθος δὲ αὐτῇ τὸ τὴν ἐκείνης ψυχὴν
„ ταῖς τῶν ἤδη σοι πεπιστευκότων ἐναριθμηθῆναι ψυχαῖς, καὶ τῆς ἐν παρα-
„ δείσῳ διαίτης καὶ τρυφῆς ἀπολαύειν· ταύτην αὐτῇ καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, δέσπο-
„ τα Χριστὲ, τὴν ἀμοιβὴν ἔκτισον. ἰδοὺ γὰρ ὡς ὁρᾷς, αὐτή μου τῆς παρθενίας
„ γεγένηται φύλαξ· αὐτή μοι, μετὰ τὸν σὸν Παῦλον, παρέστηκεν· αὐτή με
„ τῆς οἰστρομανίας ἀπήλλαξεν Ἀλεξάνδρου· αὐτή με μετὰ τὸν τῶν θηρίων
„ φόβον τοῖς οἰκείοις αὐτῆς ἐναποψύχει κόλποις. καὶ γὰρ βασιλὶς οὖσα
„ συνεταπεινώθη μοι, διὰ τὸν σὸν πόθον καὶ φόβον. ὑπὲρ ὧν πάντων
τοῦτο

Virginemque, quòd ibidem apud se cubaret, his verbis alloquitur: *Mea filia, inquit, filia à Deo mihi data, quandoquidem te numen huc deductam in has meas vlnas coniecit, vt calamitatem hanc meam omnino subleues, & filiæ meæ Falconillæ animam Christo concilies; quodq́ ipsi à fide defuit, tuâ interuentione subministres; roga ac cōprecare Regem Christum, vt filiæ meæ quietem vitámque sempiternam in tui gratiam largiatur. Hoc enim ipsa te Falconilla obtestatur, per visum mihi hac nocte oblatum.* Quibus à Tryphęnâ dictis, Virgo (vt quæ animum haberet ad preces & ad Deum placãdum, quoties vsus poscere videretur, paratissimum) tũ quòd animaduerteret petitionis ipsius æquitatem; tum quòd quænam esset, quæ hoc ipsum petebat, cõsideraret; protinus se ad hoc ipsum faciendum promtissimè contulit; manusq. suas sanctas atque purissimas ad cœlum attollẽs, his Deum verbis est comprecata. *Christe rex cœli, quæq́ in cœlo, & trans cœlũ sunt omnium; fili magni & supremi patris: qui mihi vt & crederem, & seruarer, gratuitò concessisti; qui veritatis tuæ lumen mihi accendisti, & vt pro te cruciatus tolerarẽ dignam habuisti: da etiam famulæ tuæ Tryphænæ, vt voti de filiâ suâ compos reddatur; nempe vt anima eius animabus illorum, qui in te pridem crediderunt, adnumeretur, & paradisi epulis, delicijsq́ perfruatur. Hanc illi, Domine Christe, pro me vicem repende. Nam ecce, vt vides, ipsa virginitatis meæ custos fuit; ipsa mihi post Paullum tuum adfuit; ipsa me ab Alexandri vesano furore vindicauit; ipsa me post bestiarum terrorem suomet sinu refocillauit: regina enim quum sit, amore tui ac timore inducta, se ad mei quoque commiserationẽ demisit. Pro quibus omnibus*

Tryphænę ad Theclam pro Falconillę animâ liberanda verba.

N. 11.

Theclæ pro Falconillâ preces.

„ τοῦτο αἰτεῖ, τοῦτο βούλεται, τὸ τυχεῖν ἀναπαύλης τινὸς τὸ μόνον καὶ
„ ἀγαπητὸν παιδίον αὐτῆς. Τοσαῦτα δὲ καὶ τοιαῦτα τῆς Θέκλης
ἐπευξαμένης, ἡ Τρύφαινα γοερόν τι καὶ θρηνῶδες καὶ διωλύγιον
ἀναβοήσασα, τὴν μὲν τῆς θυγατρὸς οὐκέτι τελευτὴν ἀπωδύρετο,
τὴν δὲ Θέκλαν ἐθρήνει λοιπόν· ὡς αὖ καὶ αὐτοῦ μικρὸν ὕστερον θη-
ριαλώτου γινομένης, σὺν εὐπρεπείᾳ τε σώματος καὶ φρονήσει τοσ-
αύτῃ. Ἐν τούτοις δὲ οὔσης τῆς Τρυφαίνης, ἧκεν ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ παρα-
ληψόμενός τε τὴν Θέκλαν, καὶ ἄξων εἰς τὸ κυνηγέσιον· ὡς αὖ καὶ
πάντων τῶν πρὸς τοῦτο ηὐτρεπισμένων, ἤδη δὲ καὶ τῶν θεατῶν κατει-
ληφότων τὴν θέαν, καὶ θορυβούντων, καὶ τὸν τῆς μελλήσεως αἰτιω-
„ μένων χρόνον. Ὁ ἡγεμὼν γάρ φησι κάθηται, καὶ ὁ ὄχλος θορυβεῖ·
„ δὸς, ἀπαγάγω τὴν θηριομάχον. ὡς τὴν Τρύφαιναν ὑπὸ τῶν
ῥημάτων τούτων δηχθεῖσάν τε καὶ ἀναφλεχθεῖσαν ἐκβοῆσαί τε πι-
* οἷα ἦν, „ κρὸν καὶ γοερόν· ὡς καὶ εἰς φυγὴν τραπῆναι τὸν Ἀλέξανδρον.* Οἴ μοι,
τὰ ῥήματα „ φησὶν ἡ Τρύφαινα, καὶ τοῦ δευτέρου μοι τούτου καὶ χαλεπωτέρου πένθους!
Τρυφαίνης v.c. „ ὡς ἀλλεπάλληλά με κατείληφε τὰ δεινά, καὶ βοηθείας ἢ παραμυ-
asterisco „ θίας οὐδαμόθεν μοι πόρος! καὶ γὰρ ἄπαις εἰμὶ καὶ συγγενείας ἔρημος, καὶ
glossema videtur. „ δυστυχῶ χηρείαν, καὶ πρὸς ἀμηχανίαν πάντοθεν συνελήλαμαι. ἀλ-
„ λὰ γὰρ εὑρηκέναι μοι δοκῶ πόρον ἐν ἀπόροις, καὶ τοσούτῳ πλήθει δυσ-
„ χερείας. ἐπὶ γὰρ τὸν Θέκλης Θεὸν καὶ βοηθὸν ἤδη μοι καταφευκτέον.
„ ὁ Θεὸς τοιγαροῦν τῆς Θέκλης, τῆς καὶ ἐμοὶ τὸ σὸν εὐαγγελισαμένης
„ κράτος, καὶ τὴν ἀληθῆ καὶ εὐθεῖάν μοι τῶν σῶν ἐντολῶν ἀτραπὸν
„ καὶ τῆς εὐσεβείας ὑποδειξάσης· ἐπιφάνηθι καὶ νῦν τῇ δούλῃ σου Θέ-
* ἀναμφίλεκτον v.c. „ κλῃ, καὶ κινδυνευούσῃ βοήθησον, καὶ δεῖξον ἡμῖν ἅπασιν, ὡς ἀγαθὸν
„ ἀληθῶς καὶ * ἀναμφιλέκτως τὸ διά σε καὶ ἐπί σοι κινδυνεύειν. εἰ γὰρ
αὐτὴ

hoc petit, hec optat, vt vnica sua ac dilecta filia quietem aliquam consequatur. Totidem ac talibus ferè verbis Theclâ cōprecatâ, Tryphæna tūc quidem flebile quid ac lamentabile vehemētiùs inclamans, nūquam posteà filię obitum luxit: sed vnam Theclam de cętero deplorauit; vt quæ paulò pòst eo corporis decôre, eâ mentis pręstantiâ, bestiarū esset præda futura. Hac cogitatione occupatæ Tryphænæ superuenit Alexander, cōprehensurus Theclam, & ad Venationem abducturus; vtpote rebus omnibus ad id iam cōparatis, & spectatoribus theatrum occupantibus, ac tumultuātibus moramq. tēporis increpantibus. *Præses enim*, inquit, *sedet, & populus obstrepit; cedò hanc vt cum bestijs pugnaturam abducam*. qui nūtius ita Tryphęnam percussit, & in iram cōcitauit, vt vehementiore ab ipsâ sublato clamore Alexander in fugā verteretur. *Heu me miseram*, inquit, *ob alterum etiam hunc longè acerbiorē luctum! quàm crebræ calamitates, alijs alias excipientibus, me inuadunt, omni interim vndique auxilij ac solatij viâ seclusâ! orbata enim sum prole, cognatione destituta, viduitate infelix; breuiter in angustias omni ex parte compulsa. Attamen exitum aliquem in dubijs hisce, quæq. exitu carere videntur, méque ex tot calamitatibus expediendi rationem reperisse videor. Ad Theclæ enim Deum & adiutorem nempe confugiendum. Deus igitur Theclæ, quæ imperij tui potentiam etiam mihi annuntiauit, & veram rectámque præceptorum tuorum ac pietatis viam aperuit; te ipsum etiam nunc famulæ tuæ Theclæ manifesta, periclitanti præsto sis, nobísque omnibus re ipsâ ostende, quantum omnino ac citra dubium cōferat, pro te, ac sub te capitis discrimen adire. Si*

Thecla iterum ab Alexādro ad bestias poscitur.

Tryphænæ verba.

Ad Deū preces.

” αὐτὴ τύχῃ τινὸς νῦν ἐπικουρίας, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ τῇ σῇ προσδράμοιτο
” βασιλείᾳ. Ἐπὶ δὲ τούτων λεγομένων ὑπὸ τῆς Τρυφαίνης, ἧκόν τε καὶ στρα-
τιῶται τινὲς ἀστικοί, παρὰ τοῦ ἡγεμόνος σταλέντες τε, καὶ πρὸς βίαν ἀφελέ-
σθαι τὴν κόρην ἐπιτραπέντες. ἡ μὲν δὴ Τρύφαινα πρὸς μὲν τὸ ἀντι-
σχεῖν ἀδυνατήσασα, εἴξασα δὲ τῇ βίᾳ, τὴν μὲν κόρην οὐδ' οὕτω μεθῆ-
κεν. ἐπιδραξαμένη δὲ τῆς χειρὸς αὐτῆς, ἅμα τοῖς στρατιώταις ἀπῄει, ὀ-
δυρομένη τε καὶ θρήνων πληροῦσα τὴν ἀγορὰν· καὶ ὡς ἂν ἐπὶ νεκρᾷ λοιπὸν
κοπτομένη καὶ ὀλολύζουσα τῇ Θέκλῃ, καί τινα τοιαῦτα ὑποφωνοῦσα.
” Ὢ τῆς τῶν δαιμόνων πονηρίας! ὡς ἀπλήστως ταῖς κατ' ἐμοῦ κέχρηνται
” συμφοραῖς! μιᾶς μὲν γὰρ παιδὸς ἡ δυστυχὴς ἐγὼ μήτηρ ἐγενόμην· ἰδοὺ
” δὲ καὶ δευτέρας ποιοῦμαι λοιπόν, ὡς ὁρᾶτε, θυγατρὸς ἐκφοράν. καὶ τὸ δὴ
” χαλεπώτερον, Φαλκονίλλαν μὲν τεθνηκυῖαν ἐπὶ τοὺς τάφους ὁ νόμος
” παρέπεμψα· τὴν Θέκλαν δὲ ταύτην, καὶ ζῶσαν ἔτι, καὶ μηδὲν τοῦ θανά-
” του πλημμελήσασαν ἄξιον, ἵνα δὲ μὴ φθορᾷ καὶ τῇ δυσαγεῖ πορνείᾳ
” παραδῶ, καὶ μολυνθῇ μετὰ τοῦ σώματος καὶ τὴν ψυχήν, τοῖς τῶν θηρίων
” ἄπειμι παραδώσουσα στόμασιν. ὢ τῆς βίας! ὢ τῆς τυραννίδος! ὢ τῆς τῶν
” Ἀντιοχέων πόλεως, τοιούτου μελλούσης ἀναπίμπλασθαι μύσους καὶ ἄ-
” γους! Ἐπὶ τοῖς ῥήμασι τούτοις ἡ Θέκλα δηχθεῖσά τε καὶ ὑπεραλ-
γήσασα τὴν ψυχήν, πηγὰς μὲν ἀφῆκε δακρύων πολλάς, πικρὸν δὲ
καὶ ὀλολύγιον * ἀναβοήσασα, τοιούτοις καὶ αὐτὴ πρὸς τὸν Θεὸν ἐχρή-
” σατο ῥήμασι· Θεέ μου, καὶ βοηθέ μου· ἐφ' ᾧ ἐγὼ θαῤῥήσασα καὶ πᾶσαν
” ἐλπίδα θεμένη, καὶ πατρίδα κατέλιπον, καὶ μητρὸς ὑπερεῖδον, καὶ γάμου
” κατεφρόνησα· καὶ νῦν ἔπιδε, καὶ τοῖς κατ' ἐμοῦ πραττομένοις ἐπισκόπη-
” σον, κἀμὲ μὲν ἐκ τῶν φοβερῶν τούτων ῥῦσαι θηρίων, καθάπερ ἤδη με καὶ
” πρῴην τοῦ παμφάγου πυρὸς ἠλευθέρωσας· τῇ σῇ δούλῃ Τρυφαίνῃ τὴν
” ὑπὲρ ἐμοῦ πόνων ἀντίδος τὴν ἀμοιβήν. ὁρᾷς γὰρ ὅπως, ἵνα σοί τε ἀρέσῃ,

* ἐκβοήσασα v. c.

κἀμὲ

quid enim abs te nũc auxilij cõsequuta fuerit, nemo nõ ad regnum tuũ accurret. Quę dum Tryphęna adhuc loqueretur, venerunt etiam vrbani quidam milites à Præside missi, cum mãdatis, vt Virginem per vim abriperent. Atqui Tryphęna, quum viribus ad renitendum impar esset, & cedere violentiæ cogeretur; Virginẽ tamen ne sic quidem dimisit: sed manu prehendens vnà cum militibus perrexit, lamentis & fletu forũ replens, & Theclam veluti iam extinctam plangore & eiulatu prosequens, hisque similia quædam succlamans: *O dæmonum nequitiam! quàm inexplebili calamitatibus me exercẽdi & insectandi cupiditate ferũtur! Unius enim filiæ infelix mater quũ fuerim, ecce alterius quoque, vt videtis, quod lõgè est acerbius, nũc funus effero. Nam Falconillam vitâ functam in sepulcrum, quâ oportuit lege, intuli: Theclam verò adhuc viuam, nihilq́, mortis supplicio dignum commeritã, verùm ne stupro & impuræ libidini corpus tradat, & simul cum corpore animam quoque contaminet, belluarũ faucibus obiectũ eo. O vim! ô tyrãnidem! ô ciuitatem Antiochenam, tanto scelere atque piaculo mox replendã!* Hæc illa. quibus verbis Thecla stimulata, & animo maximum in modum dolens, meras lacrymarũ fontes emisit, acriq́. ac vehementi clamore sublato his ipsa quoq. ad Deũ verbis est vsa: *Mi Deus & auxiliator, in quo spem fiduciamq́, omnẽ collocans, patriam deserui, matrem neglexi, nuptias respui: adspice nunc me, & quæ aduersum me moliantur considera, terribilibusq́, hisce belluis eripe; quemadmodum me etiam anteà ab omniuoro igne vindicasti: Tryphænæ quoque famulæ tuæ laborum pro me susceptorum parem gratiam repone. Vides enim, quo modo, vt se tibi probet,*

Tryphænæ comploratio.

Theclę ad Deũ pro se & Tryphænâ preces.

„κἀμὲ φυλάξῃ παρθένον, πάσης ἀνέξεται ἀτιμίας, παροινίας τε καὶ
„ὕβρεως. διὰ γὰρ ταύτην καὶ τὴν ταύτης ἐπ' ἐμοὶ συμπάθειαν, ὅτε
„τῆς παρθενίας ἐκπέπτωκα, καὶ τῆς Ἀλεξάνδρου κατ' ἐμοῦ περι-
„γέγονα λύττης, καὶ μετὰ τῆς ἐμοὶ καὶ σοὶ φίλης σωφροσύνης ἀγω-
„νίζομαι, ὀλίγα τῶν θηρίων φροντίζουσα, διά σε τὸν ἐξ οὐρανῶν ἐ-
„παμύνοντά μοι, καὶ ταύτην τὴν ἐπὶ γῆς με φυλάττουσαν. τῆς
„δὲ σῆς ἐπ' ἐμοὶ καὶ τοῦτο προνοίας, τὸ ἐν ἀγρίοις οὕτω καὶ ἀνημέροις
„κύμασιν εὐπορῆσαι λιμένος, ἐκ τῆς πολλῆς με ταύτης διαδεχομένης
„ζάλης τῶν θηρίων τούτων. Καὶ ἡ μὲν ἔληξεν εὐχομένη· πολὺς
δὲ πανταχόθεν ὁ φόβος ἐπήρτητο, παρὰ τῶν θηρίων, παρὰ τῶν τὰ θη-
ρία διεγειρόντων, ἐκ τῆς τῶν μαστίγων πληγῆς καὶ ἠχῆς, καὶ παρὰ
τῆς τοῦ δήμου ταραχῆς, καὶ συγκλύδου βοῆς, παρὰ τῆς τῶν γυναικῶν
οἰμωγῆς καὶ ὀλολυγῆς. μεστὸν γὰρ καὶ αὐταὶ τοῦ θεάτρου γεγόνα-
σι, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ παρθένῳ διενείμαντο γνώμην. αἱ μὲν γὰρ ἐφη-
δονται τοῖς πραττομένοις κατὰ τῆς Θέκλης, ὅσον ἀσελγὲς καὶ ἀκό-
λαστον ἦν· ὅσον μέντοι γε σωφρονοῦν καὶ κόσμιον, ἐπήλγει τε τοῖς
for. ἐλέειν γινομένοις, καὶ τὴν πόλιν * ἐλέει τῆς συμφορᾶς, ὡς δὴ αὐτίκα τε
πάνδημόν τι πεισομένην κακὸν, ἐπὶ τούτῳ κακῷ τῆς μιαιφο-
νίας. πολλαὶ δὲ καὶ συναπολέσθαι τῇ Θέκλῃ προθυμίας εἶχον
καὶ γνώμης· οὕτως ἐδεινοπάθουν ἐπὶ τῷ δεινῷ καὶ παραλόγῳ
τῆς συμφορᾶς. πάντων δὲ μετεώρων ὄντων λοιπὸν, καὶ πρὸς
ἓν τοῦτο κεχηνότων τὸ τῆς θέας παράδοξον, εἰσάγεται καὶ ἡ παρ-
θένος, τῶν μὲν τῆς Τρυφαίνης ἀφαιρεθεῖσα χειρῶν, ἀπογυμ-
νωθεῖσα δὲ καὶ τῆς ἐσθῆτος *. ὡς αὖ καὶ τοῦτο τοῖς λέουσι ἐρεθισμός
„τις εἴη εἰς τὴν κατ' αὐτῆς ὁρμήν. τὰ γὰρ λαμπρὰ τῶν σωμάτων

* Metaphr. addit, καὶ λαβοῦσα διάζωμα.

ἀεὶ τὰς

meamq́ mihi virginitatem conseruet, omnem ignominiã, petulantiam, contumeliámque perpetiatur. Certè quidem eius ope ac cõmiseratione effectum est, quòd pudicitiæ iacturam non fecerim, & Alexandri contra me incitatam rabiem superauerim, ac saluâ virginitate, mihi tibiq́ grata, in certamen descenderim; parum admodum de feris solicita, partim te cœlitus mei propugnatorem nacta, partim hanc in terrâ custodem. Est & hoc porrò tua de me prouidentiæ, vt mihi inter turbidos hosce atque immanes fluctus, portum, qui me ex ingenti hac belluarum tempestate excipiat, habere concedas. Finem orandi fecerat, & ecce plurimus vndique metus impendens, à bestijs, bestiasq. verberum pulsatione & strepitu extimulantibus, à populari tumultu, à concionis clamore, à mulierum denique eiulatu atque vociferatione. nam & ipsæ theatro intererant, sententijsque inter se de Virgine disceptabant. quibus enim lasciuia atque intemperantia accepta atque iucunda erat, incommodis Theclæ lætabantur: quibus verò cõtinentia atque honestas cordi, his quæ fiebant, mirificè indolebant, & calamitatem vrbis miserabantur; perinde ac si publicum aliquod infortunium, ob tam sceleſtam crudelitatem, mox esset acceptura. Multæ etiam erant eâ animi alacritate atque cupiditate, vt vnà cum Theclâ emori vellent: adeò molestè iniquissimæ huius ærumnæ indignitate afficiebantur. Ceterùm omnibus deinceps rei tantæ expectatione suspensis, auidéq. ad vnũ hoc inusitatumq. spectaculum intentis, introducitur Virgo, Tryphænæ manibus vi extorta, & vestibus etiam denudata; quò ea res leonum contra illam impetũ magis irritaret: *quòd speciosis corporibus illud peculiare sit, vt bel-*

» ἀεὶ τὰς τῶν θηρίων ὄψεις ἐφέλκεσθαι πέφυκε. οὕτω δὴ καὶ τούτου
παρασκευασθέντος, ἡ πικρὰ καὶ πάλιν κατ' αὐτῆς ἀφέθη λέαινα,
ὡς θρήνων διὰ τοῦτο καὶ δακρύων πληρωθῆναι τὸ θέατρον. ἡ βελτί-
στη μὲν τοίνυν λέαινα, λεαίνης μὲν ὁρμὴν ἐπεδείξατο καὶ ὀργήν· ὡς δὲ
*θεραπαι- καὶ πλησίον ἐγένετο, * θεραπαινὶς μᾶλλον ὤφθη· καὶ οὐ μόνον οὐχ
νίδος βα- ἥψατο τοῦ ἱεροῦ καὶ πανάγνου σώματος, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀνακλιθεῖ-
σίλισσης ἀπε-
δείξατο σα περὶ τῶν παρθενικῶν ποδῶν, τὴν ἀπὸ τῶν λοιπῶν αὐτῇ θη-
τρόπον. οὐ γὰρ
μόνον v.c. ρίων ἀσφάλειαν παρείχετο. τὴν γὰρ ἐπελθοῦσαν αὐτῇ τῶν ἄρ-
κτων θρασυτέραν ἀνεῖλέ τε καὶ διέφθειρε παραχρῆμα· καὶ λέοντι
δὲ, θυμικώτερον ἄττοντι κατ' αὐτῆς, ὑπαντήσασά τε καὶ σύμ-
* διεφθάρη πλακεῖσα * συνδιεφθάρη. τοῦτο πολλῆς τοὺς θεατὰς δύης ἐπλή-
v.c.
* ὡς ἂν καὶ ρωσε, * τῆς συμμαχούσης αὐτῇ λεαίνης ἐκποδὼν γεγονυίας. οὔτε γὰρ
τῆς συμ.
v. c. εἶχον συνιδεῖν ὅλως, ὡς θεοσημείας, ἀλλ' οὐ τῆς τοῦ θηρίου φύσεως ἦν
ἔργον τὸ γεγονός. θαυμαστὸν γὰρ ὄντως καὶ τοῦ παραδόξου τὸ μὴ θίγειν
τῆς Θέκλης τὴν λέαιναν, θαυμασιώτερόν ἐστι τὸ καὶ ὑπερασπίζειν
» αὐτῆς. τὰ μὲν γὰρ θηρία, θηρία τέ ἐστι πάντοτε, καὶ ἔχει φύσεως ὡς
» ἔχει· Θεοῦ δὲ λοιπόν ἐστι τὸ μετασκευάζειν πρὸς ἃ βούλεται, καὶ ἀνέχειν
» αὐτῶν τὰς ὁρμάς· καὶ τοῖς μὲν ἁγίοις εὐήνιά τε καὶ καταπτῆ ταῦτα
* οἷον δηλ. » παρέχειν, τοῖς δὲ ἄλλως πως ἔχουσιν ἀνήμερα καὶ ἀπάνθρωπα. * τοῖον
v. c. δή τι κἀπὶ τοῦ πυρὸς τοῦ κατὰ τὸ Ἰκόνιον γέγονεν, εἰ δὲ βούλει καὶ τὴν Βα-
βυλῶνα καὶ τοὺς τρεῖς παῖδας. καὶ γὰρ ἐκεῖνο τὸ πῦρ ἦν μὲν πῦρ ἀληθῶς
διακαὲς, παμφάγον, ὀλέθριον· καὶ γὰρ αὕτη πυρὸς φύσις· προσταχθὲν
δὲ παρὰ Θεοῦ, δρόσου καὶ δροσιζούσης αὔρας ἐνέργειαν ἐκείνοις τε καὶ ταύ-
σολοικίζει τῃ παρείχετο. καὶ Δανιὴλ δὲ, ὅν φασι τὸν Ἑβραῖον νεανίσκον συγκαθειρ-
nisi τὸ ὂν
auferatur χθέντα ποτὲ λέουσι, σῶόν τε καὶ ἀσινῆ τῶν θηρίων ἐκείνων ἀπαλλαγῆναι.

οὐ τοὺς

vt belluarum in se oculos semper attrahant inciténtque. Quibus ita paratis, fera iterũ leæna in ipsam immittitur; vnde etiam lamentis lacrymisq. theatrum completur. at optima leæna, innatum quidem sibi impetum ac rabiem præ se ferebat: vt verò cominus accessit, non tam leæna, quàm famula visa est. namq. non tactu solùm sacri sanctissimiq. corporis abstinuit; sed insuper ad pedes Virginis procũbens, à cęterarum belluarũ incursu ipsam tuebatur. Vrsam quippe omnium ferocissimã in eam irruẽtem, protinus discerptam perdidit: cum leone autẽ furiosiùs in illam insiliente congressa, pugnánsque, tandẽ vnà cum ipso interijt. Quo facto ingens dolor spectatorum animos inuasit, leænâ certaminis sociâ atque auxiliatrice de medio sublatâ: quòd nondum penitus ipsis constaret, euentum hunc diuino miraculo & non belluinæ naturæ esse attribuendũ. Tametsi enim, quod priùs acciderat, admirabile esset; quum leæna sibi à cõtactu Theclæ temperasset: longè tamen admirabilius est, quòd eidem etiam propugnaret. *Belluæ siquidẽ semper sunt belluæ; & in eãdem, quæ ipsis innata est, naturâ persistũt. Cæterùm quod superest, Dei est; vt ad quæcunq. eas velit immutet, illarum impetum reprimat, pijs faciles & obsequentes, aliter verò affectis immanes, atque in homines efferatas reddat.* Tale quid etiam fuit, quod in igne Iconij accidit; & si ita vis, quod etiam Babylone circa tres pueros. Nam ignis ille, verè ignis erat, comburens, omniuorus, exitialis; hoc enim à naturâ illi inditum; à Deo autẽ iussus, roris, auræq. rorantis effectum illis atque huic præbuit. Et Daniel, quẽ Hebræum adolescentem cum leonibus aliquando conclusum fuisse narrant, saluus atque illæsus ab illis euasit.

Speciosa corpora feras magis iritát.

Leæna Theclam ab alijs feris defendit.

οὐ τῆς τῶν θηρίων φύσεως τοῦτο βουλομένης, τῆς δὲ τοῦ Θεοῦ δυνάμεως τοῦ-
το ἐργασαμένης. ἀλλὰ παρὰ Βαβυλωνίοις μὲν, παρ' οἷς καὶ τὸ θαῦ-
μα γέγονε, τοῦτο γέγονε μόνον, τὸ μὴ διαφθαρῆναι τὸν νέον· ἐνταῦ-
θα δὲ καὶ πόλεμος ὑπὲρ τῆς Θέκλης ἠρεῖτο πρὸς ἄλληλα τὰ θηρία·
τοσοῦτον ἄρα παρ' ἡμῖν μᾶλλον τὸ ὑπερβάλλον τοῦ θαύματος. ὡς δὲ καὶ
τῆς πείρας ταύτης διελεγχθείσης, ὁμοῦ πολλῶν τε λοιπὸν καὶ ἀγριωτέ-
ρων θηρίων ἐπαφιᾶσι πλῆθος τῇ Θέκλῃ, αὐτῆς μέντοιγε τῆς μάρτυ-
ρος ὁ λογισμὸς οὐ περὶ τὸν τῶν θηρίων ἠσχολεῖτο μᾶλλον φόβον καὶ
βόμβον· περὶ δὲ τὴν εὐχὴν ὅλη συνετέτατο· οἶμαι δὲ ὡς καὶ τοιούτοις τι-
„ σὶν ἐχρῆτο ῥήμασι σιγῇ καὶ ἐφ' ἑαυτῆς εὐχομένη· Πολλὴ μὲν σοίγε
„ χάρις, ὦ δέσποτα Χριστὲ, τῆς ὑπὲρ ἐμοῦ ταύτης βουλῆς καὶ προθέσεως·
„ ὅτι μὲν κόρην οὖσαν, ἔτι δὲ καὶ θαλαμευομένην, [καὶ οὐδὲ τοῖς πολλοῖς

[ ] Hæc ex altero Vaticano sunt. nam nostrum exemplar θαλ. καὶ τοῖς πολλοῖς ἄγνωστον γάμῳ τε καὶ Θ.

„ τῶν οἰκείων γνωριζομένην, περὶ δὲ ἱστὸν καὶ ἠλακάτην ἠσχολασμένην,]
„ γάμῳ τε καὶ Θαμύριδι φυλαττομένην, ἐν τῷ μέσῳ τε περιήγαγες
„ διὰ τοῦ σοῦ Παύλου, καὶ τῆς σῆς πάλιν δι' αὐτοῦ σφραγῖδος καὶ χάριτος
„ ἠξίωσας, καὶ τῶν ὑπὲρ σοῦ με πόνων καὶ κινδύνων ἔγευσας· ἐν Ἰκονίῳ
„ μὲν διὰ πυρὸς, ἐνταῦθα δὲ διὰ τῶν πολλῶν τούτων καὶ ἀνημέρων θη-
„ ρίων· καὶ πάνδημόν με προτέθεικας θέατρον· οὐχ ὑπερορῶν μου τῆς
„ σωτηρίας, ἀλλὰ καταγυμνάζων μου τὴν εἰς σὲ πίστιν καὶ πρόθε-
„ σιν. ὑπὲρ μὲν οὖν τούτων, ἀξίως μὲν οὐδαμῶς, εὐχαριστῶ δ' οὖν ὅμως,
„ ὡς δὴ ὅλως τῶν ὑπὲρ σοῦ καταξιωθεῖσα παθημάτων καὶ στιγμά-
„ των. ἐπειδὴ δὲ πολὺν ἔτι καὶ βαρὺν ὁρῶ τὸν πολέμιον, καὶ ταῖς προσ-
„ θήκαις ἀεὶ τοὺς κινδύνους ἐπαύξοντά μοι, δέδοικα δὲ μήπως, ὡς
„ καὶ φύσει ἀσθενὴς καὶ προκεκμηκυῖα τοῖς κακοῖς, ἀπεναρκήσω πρὸς
„ τὰ λοιπὰ τοῦ ἀγῶνος, καί πως ἀτέλεστος μείνω καὶ ἀστεφάνωτος,
„ καὶ, τὸ δὴ χαλεπώτερον, τῆς σῆς διαπέσω βασιλείας· εἰ δο-

κεῖ,

non belluarum naturâ cupiente, sed diuinâ potentiâ id efficiēte. Porrò apud Babylonios, vbi id miraculi euenit, hoc solùm accidit, nempe adolescentē non fuisse peremptum: hîc verò hoc amplius, belluas etiā mutuum inter se pro Theclâ certamen suscepisse. tantò igitur miraculū hoc nostrum præ illo est maioris præstantiæ. Postquam autem hic quoque conatus ipsis irritus euasit, magnā simul vim immaniorum belluarū in Theclam agunt.

Multæ simul feræ in Theclā immissæ.

Illa autem cogitatione, non tam circa terrorem sonitumque earum, quàm circa preces tota occupābatur, huiusmodi opinor intra se verbis secretò orans:

Illius ad Deum preces.

Magnas tibi gratias ago, CHRISTE *Domine, pro tua huius in me voluntatis decreto: quòd me puellam adhuc, intra thalami latebras versantem, nec domesticorū quidem famulorum plerisque notam, telæq́ ac colo intentam, & nuptijs Thamyridis destinatam, Paulli operâ in lucem produxeris,* * *tuoq́ per eundem signaculo & gratiâ dignam habueris; labores etiam atque discrimina pro te vt degustarē, effeceris (Iconij quidem per ignem, hîc verò per tot hasce adeoq́ efferatas belluas) publicumq́ omnibus me spectaculum proposueris: non negligens interim meam salutem, sed fidem in te meam, animiq́ propositum exercens. pro his igitur, quamuis minimè pro dignitate, gratias tamen ago: quòd omnino cruciatibus hisce ac stigmatis, pro te suscipiendis me dignatus fueris. Sed quum vehemētem grauemq́ adhuc aduersarium videam, nouis etiam accessionibus maiora in me pericula concitantem; metuamq́, quippe naturâ imbecillior, ne fortassis malis defatigata, ad reliqua certaminis huius obtorpescam, atque ita exitu destinato coronisq́ caream; quódq. grauius est, regno tuo excidā: si ita expedire*

* Videtur ergo a Paullo baptismi donum accepisse. nisi signaculū baptismi partē esse intelligamus illúque præcedere vt suprà ostendimus.

 iudicas,

» κεῖ, περίστειλόν με τῷ θανάτῳ λοιπὸν, καὶ τῷ διὰ τοῦ θανάτου βα-
» πτίσματι λῦσον μὲν ἐμοὶ τὸν φόβον, λῦσον δὲ τούτοις τὸν κατ᾽ ἐμοῦ
» πόνον. εἰ γὰρ ἐγὼ καταλύσω τὸν βίον, καταλύσουσί που πάντως καὶ
» οὗτοι τὴν κατ᾽ ἐμοῦ βίαν καὶ τυραννίδα.
»

Ταῦτα κατὰ τὸ εἰκὸς εἰποῦσα, καὶ μεταστραφεῖσα κατὰ τὸ συμβὰν ὁρᾷ * κολυμβήθραν, καὶ ὕδωρ, καὶ φώκας ἐννηχομένας· θηρία μὲν ὄντα καὶ αὐτὰ θαλάττια καὶ ἀνδροφόνα, καὶ ταῦτα δὲ ἴσως πρὸς τιμωρίαν παρασκευασθέντα τῆς Θέκλης· καὶ μικρὰ ἄττα ἐπιβοησα-

* Histor. Metaphr. appellat λάκκον μεστὸν ὕδατος.

» μένη τὸν Χριστὸν, καὶ οὕτως εἰποῦσα· Ἐν τῷ ὀνόματί σου κύριε ὑστέρᾳ
» ἡμέρᾳ βαπτίζομαι· ἐνήλατο τῷ ὕδατι τούτῳ, τῆς διὰ τοῦ θανάτου λοιπὸν ἐρῶσα τελειώσεως, καὶ πρὸς Χριστὸν ἀναλύσεως. τούτου δὲ οὕτως

N. 23. ἐπιτελεσθέντος· ὅπερ εἰ καὶ βάπτισμά τις μυστικὸν βούλοιτο καλεῖν, ὡς ἂν καὶ ὑπὸ τῆς μάρτυρος ἐν καιρῷ μὲν κινδύνων, ἐν ἀμηχανίᾳ δὲ τοῦ πράγματος ἐπινοηθέντος, καλείτω· καὶ οὐδεὶς φθόνος τῆς τοιαύτης καινοφωνίας τῷ πάλαι συγγραφεῖ, εἰ καὶ ὁ τῆς πίστεως μὴ τοῦτο βούληται νόμος· τούτου δὲ ὅμως ἐπιτελεσθέντος, ὁ δῆμος ἅπας ἀνηλάλαξέ τε, καὶ τὴν οὕτως ἄτοπον καὶ ὀλέθριον ἀπεπέμψατο τόλμαν, * τῷ προπετῶς οὕτω καὶ ἀφειδῶς κυβιστῆσαι καθ᾽ ὕδατος, οὕτω προσβάλλον τὸν ἀπὸ τῶν φωκῶν ἔχοντος θάνατον. ὃν ἡ μὲν παρθένος ὑπερησμένιζε, μόνον ἵνα τύχῃ τῆς ἐν Χριστῷ τελειώσεως. ὡς τολμηρὸν δὲ ἄγαν καὶ φρικῶδες ὁ πᾶς κατῳκτίζετο λεὼς, καὶ δάκρυσι * κατένιφε τὸ κυνηγέσιον. ἀλλ᾽ οὐδὲ * ὡς ἠμέλειτο ἡ μάρτυς. τὸ γὰρ περιλαμφθὲν ἐξαίφνης οὐράνιον πῦρ, καὶ τοῖς ὕδασιν ἐμπεσὸν, τὰ μὲν θηρία τῆς οἰκείας ἐξέσβη τοῦ δρᾶν ἐνεργείας, τὴν δὲ Θέκλαν γυμνὴν οὖσαν καὶ περιέστελλε, καὶ θαλάμου χρείαν αὐτῇ παρείχετο. ἀλλὰ γὰρ οὔτε τούτων γινομένων τῶν θεοσημειῶν

* ita alibi pro τὸ

* κατένιψε v.c.

* f. οὕτως pro ὡς scrib.

αἰδὼς

iudicas, deinceps me occumbere permitte; & mortis baptismate metum hūc mihi dissolue, istosq; molestijs, quas mihi facessunt, libera. Si enim ego vitâ excessero, ipsi quoque necessariò violentiæ in me suæ atque tyrānidi finē ponent. Mortis baptisma.

Hæc, vt probabile est, eloquuta, & ad ea quæ desubitò obijciebantur conuersa, piscinam aquamq. conspicit, & phocas in eâ innatantes; belluas, & quidē marinas, vitęq. humanæ pestes, & ipsas in suppliciū Theclæ similiter cōparatas; paucis interim Christum inclamās, simulq. his dictis: *In nomine tuo Domine, vltimâ hac die baptizor;* in aquam illam insilijt, vitæ per mortem cōsummandæ & in Christo dissoluendę desiderio flagrās. Hoc facto (quod si quis mysticum baptismū appellare velit, vt rem à Martyre tempore periculorum maximasque inter angustias excogitatam, per me ita appellet licet: neque enim vetus scriptor in huiusmodi vocum nouitate vsurpādâ, tametsi fidei nostræ lex id non admittat, illiberalis esse solet) hoc inquā facto, populus vniuersus clamore sublato, hanc vt absurdam exitiabilemq. audaciam abominabatur; quòd ita temerè & inconsultò in aquam se præcipitē dedisset; à quâ propter phocas illas manifesta illi mors immineret. Sed hanc Virgo libentissimè amplectebatur; modò vt in Christo vitam terminaret. Populus tamen, vt dixi, rem velut temerariam atque horrendam cōmiseratione prosequēs, lacrymis Venationem conspergebat. Verùm nec isto modo Martyr à Deo fuit neglecta. derepentè ēnim ignis cœlestis circumcirca refulgēs, & in aquas delapsus, belluas quidem propriâ agendi facultate exuit, Theclam verò nudam operiens, thalami vsum eidem præbuit. At enim nec his miraculis diuinitus editis impudentem Thecla in stagnum insilit. Ignis de cœlo in Theclæ auxilium.

αἰδώς τις ἢ φόβος εἰσῄει τὸν ἀναιδῆ Ἀλέξανδρον. τῷ γοῦν
πλήθει τῶν θηρίων πλῆθος ἕτερον ὑπεισῆγεν, ὥσπερ τι πνεῦ-
μα βίαιον κύμασιν ἐπεγεῖρον κύματα, καὶ νικῆσαι μὲν φιλο-
[* nostrum exemplar] νεικῶν* ὃν ἀμήχανον ἦν· τίς γὰρ Θεὸν οἶδε νικήσας ποτέ; ἡτ-
[εἰ καὶ μάλλον ἡττώμενος διεφαίνετο. καὶ γὰρ] τώμενος δὲ ἐλάνθανε. καὶ γὰρ ὑπὸ συμπαθείας πολλῆς τὰ
θεώμενα γύναια, ἢ καὶ θεόθεν κινηθέντα, ἀπεμηχανῶντό
τι τοιοῦτον. πλῆθος γὰρ ἀρωμάτων καὶ μύρων ἐπεισαγαγοῦσαι,
καὶ διὰ πυρὸς ἐξατμίσασαι, τῷ ποικίλῳ τῆς ὀδμῆς κατεκή-
λησάν τε τὰ θηρία καὶ ὕπνῳ βαθεῖ κατεκοίμισαν. ὡς τὴν Θέ-
[* τὴν v.c.] κλαν εἶναι μὲν μεταξὺ θηρίων πολλῶν, πολλῆς δὲ* τότε ἐπὶ
[* ὑπὸ γὰρ ἐκ περιουσίας ποτὲ ἢ δυνάμεως ὁρμᾷ v.c.] „ τούτοις τῆς ἀδείας ἀπολαύειν. *εἴωθε γὰρ οὐκ ἐκ περιουσίας ποτὲ
„ ἢ δυνάμεως ὁρμᾶν κατὰ τῶν ἀθέσμων ἀσεβούντων ὁ Θεός· ἀπὸ δὲ σκνι-
„ πῶν, καὶ βατράχων, καὶ μυῶν, καὶ παρνόπων, καὶ ἑτέρων τινῶν οὐ
„ μεγάλα δύνασθαι βουλομένοις ἀεὶ καταγωνίζεσθαι, *παιδιᾶς
[* πέφυκε παιδ. ἢ σπουδῆς ἔργ. v.c.] „ μᾶλλον, οὐ σπουδῆς ἔργον ποιούμενος τὴν τῶν *δοκούντων ὑψηλῶν καὶ
„ ἀθέων κατάλυσιν. ὥσπερ δὴ κἀνταῦθα γεγένηται. καὶ τούτου δὲ οὕτως
[* οὕτως ὑπεραύχων καὶ ἀθ. v.c.] „ γεγονότος, ἀναιδέστερος ἦν ὁ Ἀλέξανδρος. Ταύρους γὰρ ἔχω, φησὶ
„ πρὸς τὸν ἡγεμόνα, χαλεποὺς καὶ λίαν μηνιώδεις. τούτοις ἐὰν συνδε-
„ θῆναι μόνον κελεύσῃς αὐτήν, ταχέως τὸ τῆς τιμωρίας ὀψόμεθα πέ-
„ ρας. Ἀλλ' ὁ μὲν ἡγεμὼν ἀκούσας, καὶ ἄκων ἐπέτρεψε· τῷ προσώ-
„ πῳ τὴν ἐπὶ τῷ πράγματι λύπην ἐπιδειξάμενος. ὁ δὲ Ἀ-
„ λέξανδρος πρὸς τῇ κατὰ φύσιν θηριωδίᾳ τῶν ταύρων καὶ τὸ πῦρ
„ ἐπιμηχανησάμενος διά τινων ἐκπυρουμένων ὀβελῶν, ὑπομάζιον
„ προσῆγε τοῖς ταύροις· ἔλαθε δὲ καὶ οὕτως ἡττηθείς. τούς τε γὰρ
„ ταύρους ἀνεῖλε τὸ πῦρ, καὶ τὰ δεσμὰ διέφλεξε, καὶ τὴν παρθένον

τῶν

Alexandrum vllus pudor aut timor incessit; quin violenti turbinis instar, fluctus fluctibus incitantis, multitu- Aliæ rursū bestiæ.
dini belluarum, aliam multitudinẽ induceret, illumque omni studio vincere cõtenderet, qui omnino vinci nequibat: quis etenim vnquam Deum vicerit? sed nimirũ nec sentiens ipsemet victus fuit. mulieres enim quæ spectaculo intererant, præ maximâ Theclæ cõmiseratione, seu diuino impulsu actæ, istiusmodi inuentum contra comminiscuntur. magnam enim copiam aromatũ, vnguentorumq. comportantes, ex illisq. per ignem, vaporem elicientes, odoris varietate belluas demulsêre, & somno artiore consopiêre: ita vt Thecla media inter illas, & quidẽ tanto numero consistens, magnâ tamen metus vacuitate perfrueretur. *Solet namque Deus, non totis potentiæ suæ viribus contra eos, qui promiscuè in ipsum nefaria cõmittunt, irruere; sed culicibus, ranis, muscis, locustis, alijsq. id genus, nimiam potentiam affectãtes semper debellare; quo velut per ludũ potiùs, quàm seriò agendo, sublimes, vt esse sibi videntur, illos, impiosq. numinis cõtemtores se perdere ostendat.* quemadmodũ & hîc vsu venit; tametsi hoc facto impudẽtior insuper Alexander euasit. *Tauros enim,* inquit, *ô Præses, habeo sæuos atque impensè furiosos: quibus si istam alligari modò iusseris, citò huius supplicij finẽ videbimus.* Quâre intellectâ, Præses inuito licet animo, ita fieri imperat; vultu dolorem, quem inde capiebat, satis testatus. Alexander interim ad naturalem taurorũ feritatem, ignem insuper commentus, subulis quibusdam Ignis tauris admotus.
candentibus illum feminibus taurorum admouit; etiam hac se viâ superatum iri non animaduertens: nam ignis tauros quidẽ interemit, & vincula combussit; at Virginẽ,

nec

τῶν δεσμῶν ἀπέλυσε, μηδὲ ὅλον ψαῦσαι αὐτῆς· καὶ τὸ οὕτω δεινὸν σόφισμα εἰς τοὐναντίον περιῆλθε τῷ δεινῷ σοφιστῇ, καὶ μηχανορράφῳ κατὰ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας τε καὶ δυνάμεως. καὶ τῆς ἀπειλῆς δὲ ταύτης εἰς τοῦτο τελευτησάσης, ἡ Τρύφαινα, καὶ τῷ μήκει τοῦ χρόνου ἀπειποῦσα, καὶ τῷ μεγέθει τῶν ἐπὶ τῇ Θέκλῃ αἰτίας λιποψυχήσασά τε καὶ λιπαυγήσασα, ἀθρόον καταφέρεται τοῦ θεάτρου παρὰ
* Suidas dicit ἄβαξι. τοὺς* ἄβακας· τόπος δὲ ἦν οὕτω καλούμενος, ἄβακες. τοῦτο φόβου μὲν πολλοῦ καὶ πτοήσεως τὴν πόλιν ἅμα πᾶσαν ἐπλήρωσε· καὶ γὰρ εὐθὺς ἐξεβοήθη τὸ κακόν· δεῖμα τε δὲ ἐξαισίως τὸν δικαστήν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐκπλαγεὶς καὶ ὑπότρομος γενόμενος, πρηνής τε πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς, τοιούτοις ἐχρῆτο πρὸς τὸν ἡγεμόνα ῥήμασι·

Ὕβρισμαι μὲν ἐγώ, καὶ περιπεπλάνησαι τὸ σῶμα τοὐμόν, ὦ
„κράτιστε ἀρχόντων, παρὰ ταύτης τῆς εἴτε γυναικὸς, εἴτε δαίμονος, εἴ-
„τε κακοδαίμονος· οὐ γὰρ ἔχω τί καλέσω τὸ ξένον τοῦτο καὶ ἀλλόκο-
„τον θηρίον, καὶ πάντων τῶν θηρίων τούτων φανὲν ἀναιδέστερον. καὶ
* τούτων, ὧν v. c. „γὰρ πέπονθε παρ' αὐτῶν,* ὧν ἔδει παθεῖν,* οὐδὲν βλαβερόν· ἐκ
* ὑπὸ θηρίων v. c. „μαγγανείας ἴσως τινὸς, ἢ ἄλλης κρείττονος τέχνης καὶ τελετῆς
„περιγεγονυῖα τῆς οὕτω ἀγρίας καὶ ἀνημέρου φύσεως. ἀπίτω δ' οὖν
„ὅμως ἐντεῦθεν· ἐκβαλλέσθω τῆς πόλεως· ἐκφερέσθω πρὸς ἑτέρους·
„οἰχέσθω λοιπόν, καὶ διδότω πεῖραν ἐν ἄλλοις τῆς οὕτω ξένης καὶ
„καινοτέρας φύσεως. φόβος γὰρ οὐ τυχών, ὦ θαυμάσιε τῶν ἀρ-
„χόντων, τὴν πόλιν ταύτην κατέσεισέ τε καὶ ἐξεδόνησεν, ὅτι περ δι' αὐ-
„τὴν ταύτην θηριομάχον ἡ Τρύφαινα τάχα τέθνηκεν. εἰ δὲ τῷ
„ὄντι τέθνηκε, καὶ τῷ ταύτης συγγενεῖ τῷ Καίσαρι τοῦτο γένηται δῆλον,
„ἀπολοῦμαι μὲν ἐγώ, ἀπολεῖται δὲ ἡ πόλις αὕτη, καὶ σὺ δὲ κινδυνεύ-

σεις·

nec leuiter quidem attactam, nexu omni expediuit: sicq. commentum adeò callidum, aduersus diuinam sapientiam ac potentiam structum, contra quàm artifex ille doliq. architectus opinatus fuerat, prouênit. Cùm igitur illa terriculamenta huc recidissent, Tryphęna lõgiori morâ deficiens, & doloris magnitudine, quem ex ærumnis Theclæ capiebat, animi deliquio, tenebrisq. obortis, facifcens, protinus ad * Abacas, (locus erat ita appellatus) theatro effertur. Ea res ingenti timore, mentisq. perplexitate vrbem simul vniuersam (actutũ enim sermone omnium, mali nuntius percrebuerat) iudicem verò immenso pauore impleuit. Quin & Alexander attonitus iam & contremiscens, pronusque in terram prolapsus, his ad Præsidem vsus est verbis:

Theclam minimè lædit.

Tryphæna in animæ deliquium incidit.

* Vitruui' lib 13.c.5. Abacũ in Podijs vocat planiciem quæ sedilis vicem præbet.

Ego, præstãtissime Præses, iniuriâ affectus sum, & corpus meum cõtumeliâ probroq. impetitum ab hac, siue muliere, siue deâ, siue noxiò genio: non enim habeo aliud, quod peregrinæ huic ac portentosæ belluæ, atque adeò belluis omnibus, vt apparet, impudentiori, nomen imponam. nihil enim ab illis ipsis belluis, à quibus id pati consentaneum fuerat, illi tristius est illatum, quod præstigijs fortè aut arte, siue sacro quopiam ritu potẽtiore, naturam adeò feram atque immansuetam superauit. Facessat hinc tamen; vrbe exturbetur; ad alios exportetur; abeat deinceps, indolisq. tuæ adeò insolentis ac peregrinæ inter alios specimen edat. Terror enim non leuis, Præses meritò suspiciende, hãc vrbem concussit, ac perturbauit, quòd caussâ huius bestiariæ fortean Tryphæna è vitâ exierit. Quòd si verè obijt, huiusq. rei consanguineus ipsius Cæsar certior fiat; actum est de me; actum est de hac vrbe: quin & tu vnà in periculum

Alexãdri ad Præsidem de Theclã oratio.

N venies:

,, σεις· ὥστε τοσαύτης καὶ οὕτω χαλεπῆς ὑπεριδὼν τραγῳδίας. εἰ οὖν
,, ἐμοὶ πείθῃ, ἔκβαλε μὲν ταύτην τῆς πόλεως· γενώμεθα δὲ τῆς τοῦ βα-
* f. deest αἴτησι. ,, σιλικοῦ γυναίου σωτηρίας*, εἴ τις ἄρα λόγος ἡμῖν, καὶ φροντὶς
,, περὶ τῆς σφῶν αὐτῶν σωτηρίας. Ἐπὶ τούτοις ὁ ἡγεμὼν διαταραχθεὶς τοῖς ῥήμασι, ἅμα δὲ καὶ ἡσθεὶς, ὡς οὕτω παραγινομένου καὶ βιαίας δίκης ἀπαλλαττόμενος, πλησιαίτερον τὴν Θέκλαν μεταπεμψάμενος, ἤρετο τίς τε εἴη, καὶ ὅ,τι πράττουσα κρείττων πέφυκε τῶν θηρίων· ἴσως καὶ πρὸς ὑπόνοιαν ἢ λογισμὸν ἐλθὼν οὐκ εὐ-
,, πρεπῆ, οὐδὲ τῇ Θέκλῃ προσήκοντα. τοῖς γὰρ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ θείου
,, τυγχάνουσι, καὶ τῆς θεόθεν τοῖς εὐαγέσι τῶν ἀνθρώπων χορηγου-
,, μένης ἰσχύος, ὕποπτα καὶ τὰ θαύματα τῶν ἁγίων γίνεται. οὔτε
,, γὰρ Θεοῦ ταῦτα νομίζουσιν, οὔτε μὴν ψυχῆς εὐσεβοῦς ἰνδάλματα·
,, μαγγανείας δέ τινος καὶ μαγικῆς τέχνης ἀποτελέσματα· ἐκ τῶν
,, καθ᾽ ἑαυτοὺς ἀεὶ κακῶν καὶ τὰ ἡμέτερα κρίνοντες. ἔχει δὲ οὐχ οὕτως.
,, μάγος μὲν γὰρ ἄνθρωπος κακουργῆσαί τι καὶ παραδοξοποιῆσαι
,, βουληθεὶς, ἐπ᾽ ἀνδροφονίας τε καὶ ζωοκτονίας καὶ ἄλλας τινὰς
* μαγευ-γίας al. ,, τοιαύτας * μιαρουργίας πρότερον ἵεται· οὔτε γὰρ ἂν πράξειέ τι τῶν
,, ἀτόπων καὶ ἀήθων δίχα τῆς τούτων βδελυγμίας τε καὶ συνεργίας.
καὶ εἴ τις ἔγνω τὸν ἐκ τῶν Θυανέων τῶν Καππαδοκῶν Ἀπολλώνιον, παρὰ τοῖς τὸν ἐκείνου βίον ἀναγεγραφόσιν· ἵνα ἐκ τῶν πάνυ πολλῶν
* f. τὸν * τὸ περιφανέστερον εἴπωμεν· ἔγνω που πάντως καὶ τῆς κατὰ τὴν γοητείαν τοῦ ἀνδρὸς τέχνης τὰ μιαρὰ καὶ δυσαγῆ ἀποτελέσματα,
N. 24. N. 25. 24 θεαγωγίας τε τινὰς καὶ 25 ψυχαγωγίας, καὶ δαιμόνων ἐπικλήσεις, καὶ λανθανούσας ἀνοσιουργίας· ὡς καὶ παρὰ τῶν ἐν Αἰθίοψι καὶ Ἰνδοῖς γυμνοσοφιστῶν μήτε ὑποδεχθῆναι σπουδαίως,

venies: quòd hanc tantam, tamq́ diram excitatam tragœdiam nihili feceris. Quare, si quid mihi credis, hanc vrbe extermina, auctoresq́ nos præbeamus incolumitatis, regiæ huic fœminæ conseruandæ; si qua nos ratio, si qua cura propriæ salutis tenet. Hac oratione commotus Præses, simulq. gaudens se à iudicio adeò iniquo ac violento expeditum, ex Theclâ propiùs ad se accitâ percõtatur, quænam esset, & quâ tandem arte belluas superasset: fortassis, quòd in suspicionem cogitationemq. minimè probam, & Theclâ indignam, incidisset. *Hominibus enim, qui in ignoratione diuini numinis, virtutisq́, quam Deus religiosè vitam ducentibus impertitur, versantur, etiam ipsa Sanctorum miracula suspecta habentur. quòd non à Deo illa proficisci, aut animæ pietatis studiosæ esse simulacra arbitrantur: sed incantamenti præstigiosi, magicæq́ artis effectiones; ex suâ improbitate nostras perpetuò actiones æstimantes. Sed aliter se res habet. Magus enim, dum noui atq́ insitati quippiã molitur, priùs ad humanas hostias, animaliumq́ mactationes, & id genus alias impuritates confugit: alioqui sine ritus istiusmodi detestabilis adiumento, nihil vnquam rerum istarum insolentium atq́ insuetarum effecerit.* Quòd si quis Apollonium Tyaneum Cappadocem (vt ex pluribus illustriorem adferamus) ex scriptoribus, qui res illius gestas litterarum monumentis prodiderunt, cognouerit: profectò sceleratas maleficasq. viri artes, simul etiam execrandos nefariosq. effectus intellexerit; quasdam etiã superorum euocationes, animarum eductiones, dæmonũ inuocationes, clandestináſque ac sceleratas superstitiones: ita vt etiam in Æthiopiâ & Indiâ ab Gymnosophistis nedum studiosè non fuerit

Discrimẽ inter Sãctorum & præstigiatorũ miracula.

Apollonius Tyaneus.

Descripsit eius vitã Philostratus octo libris. Vide etiam Eusebij Cæsariẽs. librum singularem cõtra Hieroclem, qui monstrum illud hominis cũ Christo Seruatore non veritus est comparare.

δαίως, ἀλλὰ γὰρ θᾶττον ἀποπεμφθῆναι, ὡς οὐκ εὐαγὴς οὐδὲ ὅσιος
ἄνθρωπος, οὐδὲ φιλόσοφος ἀληθῶς, πολὺ δὲ τὸ κατὰ τὴν γοητείαν
μιάσματος ἔχων. Ἰουλιανοὺς δὲ καὶ Ὀσαίας καὶ Σίμωνας καὶ τοιού-
* ὅμαδον v.c. των * ὅμιλον κακῶν, τί ἄν τις καταλέγοι νῦν; ὧν καὶ τὸ μνησθῆναι
μόνον, μιάσματός ἐστι πληρωθῆναι. ἀνὴρ δὲ ἅγιος, καὶ θεοπρεπεῖ βίῳ
κοσμούμενος, ἐξ εὐχῆς μόνον καὶ ῥημάτων ὀλίγων, καὶ δακρύων οὐ
πολλῶν, ὃ βούλεται οἱ ψευδεῖς παρὰ Θεοῦ, τοῦτο ῥᾷστά τε καὶ εὐπετῶς δια-
νύειν πέφυκεν. οἷος Ἠλίας ἐκεῖνος, μικρὰ μὲν ἄττα φθεγγόμε-
νος, καὶ ἀγροικικὰ ῥήματα προϊέμενος, μεγάλα δὲ ἐργαζόμενος.
* ὥς γε v.c. καὶ γὰρ ἀεί τε πάντως διετέλει μεγαλουργῶν, * ὅς γε καὶ ἀπὸ μόνου τοῦ·
„ Ζῇ Κύριος, ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ σήμερον, εἰ ἔσται ὑετὸς ἐπὶ τὴν
„ γῆν, εἰ μὴ διὰ στόματός μου· καὶ κλείσας ἐπὶ τρισὶν ὅλοις ἔτεσι καὶ
* πλήσας v.c. μησὶν ἓξ τὸν οὐρανὸν καὶ * τηρήσας [illegible]έφελον, καὶ πάλιν ἀνοίξας αὐτὸν
καὶ ποιήσας ὀμβροτόκον, κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ. οἷος ἦν Μωϋσῆς, ὁ ἐξ εὐ-
χῆς μόνης καὶ τῆς τῶν ἱερῶν αὐτοῦ χειρῶν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνατάσεως,
ἔθνος ὅλον, τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν, καταστρατηγήσας. καὶ θάλατταν
πάλιν, τοσούτῳ καὶ ἀστάτῳ στοιχείῳ, τἀναντία ἐπιτάξας· διεῖλέ τε
γὰρ αὐτὴν εἰς πορείαν τοῦ λαοῦ, καὶ πάλιν συνήγαγεν· εὐχῇ καὶ τοῦτο
κἀκεῖνο ποιήσας. οἷος ἦν ὁ Πέτρος, δι' εὐχῆς μόνης καὶ βαρβαριζού-
σης φωνῆς καὶ νεκρὸν ἀναστήσας, καὶ πύλας ἠσφαλισμένας καὶ εὖ μά-
λα συγκεκλεισμένας ἀναπετάσας, καὶ τὰς περικειμένας ἁλύσεις
αὐτῷ περιτήξας, καὶ Σίμωνα τὸν πολυθρύλλητον μάγον, εἰς οὐρα-
νὸν ἀναπτῆναι δοκοῦντα, κατασπάσας τε αὖθις καὶ ἐπὶ γῆς ἐξ
αὐτοῦ λοιποῦ τοῦ αἰθερίου κύκλου καταρρήξας. καὶ μάρτυς
τούτου τοῦ θαύματος ἡ μεγίστη Ῥώμη καὶ βασιλεύουσα πό-
λις. οἷος ἦν Παῦλος, ὁ καὶ δεσμωτήριον ὅλον ἐν βάθρων
περιδο-

exceptus; quin potiùs, vt impurus impiúsque, ac minimè philosophus; sed nimiâ magicarũ præstigiarum fœditate laborans, celerrimè reiectus. Quid nunc quis [26] Iulianos, N. 26.
Ostanas, Simonésque, ac similiũ improborum hominũ turbam percenseat? quorum vel solâ recordatione, se quis maximo scelere inquinauerit. Ceterùm vir sanctus, vitáque ex Dei pręscripto institutâ ornatus, quod fieri à Deo postulat, solâ oratione, paucísq. verbulis, ac lacrymis facillimè citissiméq. cõficere solet. Qualis * Helias ille, qui * 3. Reg. c. 17. n. 1.
minutis quibusdam ídque agrestibus verbis magna quędam (cuiusmodi rerũ mirificus semper effector fuit) perpetrauit: quippe vel hoc solo dicto: *Viuit Dominus, cui adstiti in conspectu eius hodie, si erit pluuia super terram, nisi per os meum*, triennij & semestris integri spatio cœlũ clausit, & innube pręstitit; iterumq. reserauit, & pro animi sui sententiâ pluuium nimbosumq. reddidit. Qualis * Moses, qui solâ orationis virtute, sacrarumq. manuũ ad * Exod. 17. n. 11.
cœlum porrectione, totam Amalecitarum gentẽ debellauit: mariq. rursum, elemento tam vasto atque instabili, duo quędam adeò in se contraria imperauit: diuisit enim Exod. 14. n. 10.
illud, vt populo iter præberet; ac denuò coëgit; eorum vtrumq; oratione perficiens. Qualis erat * Petrus, qui vnius * Act. 9. n. 40.
orationis efficaciâ, vocéq. alioqui barbarâ, & mortuam quandam excitauit, & * portas præsidio munitas firmitérq. conclusas aperuit, * catenásq. sibi iniectas tanquam * Act. 12. n. 8. * Ibid, 7.
liquefactas dissoluit, & [27] Simonem Magum tãtoperè celebratum, qui in cœlum volare videbatur, rursum in terram detraxit, ipsóq. æthereo orbe deturbauit. cuius miraculi testis est vrbs maxima & regia Roma. Qualis itẽ N. 27.
Paullus erat, qui & carcerem * totum à fundamentis * Act. 16. n. 26.

 concus-

* μικρὸν ἢ V. C. περιδονήσας καὶ * μικροῦ κατασείσας, καὶ νεκρὸν τὸν Εὔτυχον ἀναστήσας, καὶ τὸν Ἐλύμαν ἄνθρωπον ἐπὶ γοητείᾳ βοώμενον ἐκτυφλώσας. διὰ τούτων τοιγαροῦν καὶ ἡ Θέκλα καὶ ὁμοιοτρόπων ἀρχῶν καὶ λόγων κρατῆσαι καὶ πυρὸς, καὶ λεόντων, καὶ ταύρων, καὶ θαλαττίων θηρίων ἴσχυσεν. ὅθεν καὶ ὑπολαβοῦσά φησι πρὸς τὸν δικαστήν·

„ Εἰμὶ μὲν, ὡς ὁρᾷς, γυνὴ, καὶ κόρη τὴν ἡλικίαν, καὶ ξένη, καὶ ἔρημος·
„ προασπιστὴς δέ μου καὶ προστάτης ἐστὶ Θεὸς, καὶ ὁ τούτου μονογενὴς υἱός·
„ ὁ πάλαι μὲν ὤν, καὶ πρὸ ὤν, καὶ σὺν τῷ πατρὶ πάντοτε ὤν· νῦν δὲ ἐπὶ
„ γῆς ὀφθεὶς, καὶ κηρυχθεὶς διά τε πολλῶν ἄλλων καὶ τοῦ ἐμοῦ διδασκά-
„ λου τοῦ Παύλου. ἐπὶ τοῦτον τοίνυν τὸν Ἰησοῦν θαῤῥοῦσα καὶ πιστεύουσα, τὴν
deest V. C. „ πολλῶν καὶ φοβερῶν Ἀλεξάνδρου περιγέγονα θηρίαν, καὶ τοῦ αὐτοῦ [δὲ]
*quid si πρώτης aut πρῶτον legamus? „ *πρώτου τοῦ Ἀλεξάνδρου τυραννίδος καὶ ἀνοσιότητος. καὶ πᾶς δέ τις εἰς
„ αὐτὸν θαῤῥῶν καὶ πιστεύων γνησίως, τῶν ἴσων ἐμοὶ, ἢ καὶ μειζόνων ἐπι-
„ τεύξεται χαρισμάτων. οὗτος γάρ φησι· τάχα δὲ καὶ ἄμεινον, μηδὲν
ἐλλείψαντας, αὐτοῖς τοῖς τοῦ μάρτυρος χρήσασθαι ῥήμασιν· ἔχουσι
γάρ πως καὶ μεγαλοπρεπέστερον καὶ θεολογικώτερον, ἢ κατὰ τὴν γυναι-
„ κείαν ἐπιστήμην· οὗτος γάρ, φησι, μόνος σωτηρίας ὅρος ἐστὶ, καὶ ζωῆς
„ ἀθανάτου ὑπόστασις· ἔτι γε μὴν καὶ χειμαζομένων προσφύγιον, καὶ
„ θλιβομένων λύσεις, καὶ ἀπελπισμένων σκέπη· καὶ ἅπαξ ἁπλῶς δέ φη-
„ σι, ὃς ἂν μὴ πιστεύσῃ εἰς αὐτὸν, οὐ ζήσεται, ἀλλ' ἀποθανεῖται εἰς αἰῶ-
„ νας. Ταῦτα τοῦ μάρτυρος εἰπούσης, θαυμάσας ὁ ἡγεμὼν τό, τε ἔντονον καὶ ἀνδρικὸν τῆς κόρης, τό, τε ἐπὶ τοῖς λόγοις ἐμβριθὲς καὶ φιλόσοφον, καὶ δυσωπηθεὶς μᾶλλον, ἤπερ οἰκτείρας, καὶ θαυμάσας, ἤπερ ἐλεήσας, κελεύει τοῖς τε εἰθισμένοις αὐτὴν ἱματίοις ἀμφιάσασθαι, καὶ τὸν σεμνῇ καὶ σώφρονι πρέποντα γυναικὶ

κόσμον

concussit, ac tantumnon prorsus euertit; &* Eutychum * Act. 20.
vitâ defunctum, in eandem reuocauit; & * Elymam, ma- n.9. * Ibid. 7.
gicæ artis nomine insignem, excæcauit. Eiusmodi igitur n.8.
& similibus precibus ac verbis, Thecla quoque ignē, leones, tauros, belluásq. marinas potuit superare. quamobrem, subiecto sermone, ita iudicem est alloquuta:

Mulier sum, vt vides, ætate iuuencula, aduena, amicis destituta: sed Deum habeo propugnatorem & patronum, eiusq́ Filium vnigenitū à seculo quidem & ante seculū, semperq́ omnino cum patre existentem; nunc verò in terris visum, & per præcones multos, tū Paulli magistri mei imprimis operâ promulgatum. Hoc igitur IESV *freta, & in illum credens, tot tamq́ terribiles Alexandri belluas, & anteà eiusdem tyrānidem impuritatemq́ deuici. Et quisquis verè in eodem fiduciam suam collocauerit, in ipsumq́ crediderit, beneficia ab ipso meis paria, imò etiam his ampliora, consequetur. Hic enim,* inquit (fortè enim præstat nos, nihil omittentes, ipsismet Martyris verbis vti: quòd sint magnificentiora, & Theologici cuiusdam sensus pleniora, quàm pro fæminæ captu) *hic,* inquit illa, *vnus salutis est terminus, vitæ immortalis fundamentum; eorū qui tempestate iactantur, perfugium; afflictorum quies; desperatorum præsidium; & (vt numero dicam) quicunque in ipsum non crediderit, haud viuet; sed morte multabitur sempiternâ.* Quibus dictis iudex, partim firmitatē animi fortitudinémq. in Virgine planè virilem; partim in dicendo grauitatem sapientiámq. admiratus; ipsámq. veneratione iam potiùs, quàm commiseratione prosequēs; suspiciens magis, quàm vicem illius dolens, solitis ipsam vestibus indui, mundúmq. graui atque honestæ fæminæ conue-

Theclæ ad Præsidem oratio.

κόσμον ἀπολαβεῖν. κομισθείσης δὲ τῆς ἐσθῆτος, καὶ τοῦ ἡγεμόνος οἰ-
κείᾳ περιτρεψαμένου φωνῇ χρήσασθαι τοῖς ἱματίοις, δέχεταί τε
„ πρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους ἡ παρθένος, καὶ ὑπολαβοῦσα ἔφη· Ὁ Θεός,
„ φησι, ὁ καὶ γυμνωθείσῃ μοι καὶ περικειμένῃ θηρίοις εἰς βορὰν βοηθή-
„ σας, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ φωτός μοι χαρισάμενος σκέπην, καὶ τῇ οἰκείᾳ
„ με περιστείλας δόξῃ, ἐν ἀδοξίας καιρῷ καὶ σχήματι, καί σε, τὸν ἐπὶ
„ γῆς ἄρτι κρατοῦντα, καὶ τοῖς ἱματίοις με τούτοις ἀμφιάσαντα, κατὰ
„ τὸν τῆς ἀναστάσεως καὶ βασιλείας καιρὸν ἐνδύσῃ σωτηρίαν ἄληκτον
„ καὶ ἀτελεύτητον, καὶ ἀντὶ τῶν φθαρτῶν τούτων καὶ ἐπικήρων, τοῖς
„ ἀθανάτοις αὐτοῦ καὶ διαιωνίζουσιν ἀμείψηται δώροις. Τοσαῦτα
δὲ καὶ τῆς Θέκλης ἐπευξαμένης, ὁ ἡγεμὼν ἐνδοξοτέραν αὐτὴν καὶ
περιφανεστέραν ἀποφῆναι βουληθείς, οἰκείᾳ φωνῇ καὶ ῥήμασι τοιού-
τοις πρὸς τὸν Ἀντιοχέων δῆμον ἐχρήσατο.

„ Ἃ μὲν οὗτος ὁ Ἀλέξανδρος, ὦ ἄνδρες Ἀντιοχεῖς, ἔφησέ τε
„ καὶ φάσκει κατὰ τῆς κόρης ταύτης, ὡς ἔοικεν, οὐδὲν οὔτε πιστόν, οὔτε ἀληθές
„ ἐστιν. οὔτε γὰρ τὸν τούτου θυμὸν χρὴ μᾶλλον ποιήσασθαι δικαστὴν τοῦ ταύ-
„ της βίου καὶ τρόπου, ἢ τῶν ἔναγχος περὶ αὐτὴν ταύτην πραχθέντων
„ τὸ πολὺ θαῦμα. ἃ δὲ κοινῇ τεθεάμεθα πάντες, πολλά τέ ἐστι καὶ
„ θαυμάσια, καὶ θεοσημείας ἀληθῶς ἄξια πράγματα. τὸ γὰρ θηρίοις
„ μὲν αὐτὴν ἐμβληθῆναι πολλοῖς οὕτω καὶ χαλεποῖς, ὡς καὶ τοῖς αὐτόπτου
„ καθημένοις καὶ θεωμένοις ἡμῖν πολλὴν πολλάκις ἐγγενέσθαι διὰ
„ ταῦτα τὴν φρίκην· ἀσινῆ δὲ ταύτην ἀπελθεῖν καὶ ἀκέραιον,
„ πῶς οὐχὶ καὶ τοῖς ἄγαν ἀνοήτοις δῆλον, ὡς ἄρα Θεός τις οὐ-
„ ρανόθεν ἀληθῶς προσασπίζει τε καὶ ὑπερμαχεῖ ταύτης, βίου
„ τε ἕνεκεν σωφροσύνης, καὶ ταῖς αὖ * γεγονόσι πρεπούσης κό-
„ ραις αἰδοῦς καὶ σεμνότητος; ἑωρᾶτε γοῦν ἀρτίως, ὅπως καὶ
μεταξὺ

* γυναιξὶ f.

conuenientem, recipere iubet. Allatâ autem iam veste, ac Præside, suomet ore, vt vteretur adhortante, Virgo cum gaudio verba illius excipiens, ipsa talibus est subsequuta: *Deus*, inquit, *qui mihi nudæ, & belluis in escam obiectæ, auxilio fuit; luminisq́ sui tegumentū largitus, in tempore atque habitu adeò ignominioso, me suamet gloriâ conuestiyt, te hactenus in terris imperantem, & his me vestibus induentem, resurrectionis, & regni sui tempore, iugi neq́ vnquam finiendâ salute circumdet; & pro rebus hisce corruptioni obnoxiys atque caducis, immortalia æternaq́ sua dona rependat.* Hæc tanta precibus Theclâ à Deo poscente, Præses illam magis condecoratam, atque amplificatam volens, huiusmodi ipsemet verba ad populum Antiochenum habuit:

Cuius criminis accusationem Alexander hic noster in hanc puellam congessit congeritq́, viri Antiocheni, id (vt conijcere licet) nec credibile est, nec verum, nec vllum omnino. Neque enim æquum est, vt iracundiam illius, de huius vitâ & moribus potiùs iudicem statuamus, quàm rerum quæ paullò antè in ipsâ euenerunt, tam insigne miraculum. Quæ autem omnes publicè conspeximus, & multa sunt, & stupenda, ac diuinis signis verè cōsentanea opera. Nam tot eam belluis, adeoq́ efferatis obiectam, vt superiori loco sedentes, & spectantes, eo nomine sæpiùs exhorrésceremus; incolumem tamen, inuiolatamq́ discessisse, quibus non vel admodum vecordibus manifesto indicio est, Deum aliquem, ob vitæ ipsius integritatē castimoniamq́ ac pudorem, morúmque sanctimoniam puellis honesto loco natis conuenientem, cælitus periculo omni prohibuisse ac propugnasse? Vidistis siquidem iamiam, quo pacto, Præses denij; Theclę defensorē. gia

O *media*

,, μεταξὺ τῶν θηρίων ἱσταμένη εἰς οὐρανόν τε ὤρεγε τὰς χεῖρας, κἀκεῖ-
*f. ὃ δὲ μὲ ,, θεν τὴν κατὰ τῶν θηρίων εἷλκεν ἐπικουρίαν. * ὃ μὲ καὶ πλέον πάντων
,, εἰς ἔκπληξίν τε καὶ πολὺ θάμβος κατέστησε, πῶς τῶν θηρίων, τὰ μὲν
,, οὐδ᾽ ὅλως αὐτῇ προσεπέλασε· τὰ δὲ καὶ προσπελάσαντα ἱκέτου
,, τινὸς μᾶλλον καὶ δειλότερος ἐπλήρου χρείαν, ὑποκαθήμενά τε καὶ
*ἐπιβου-λὴν malim. ,, περισαίνοντα τοὺς πόδας τῆς κόρης· τὰ δὲ πρὸς * ἐπιβουλὴν αὐτῆς ὁρ-
,, μήσαντα, πῶς ὑπὸ τῶν πέλας καὶ ὁμοφύλων θηρίων διεφθείρετο·
,, ὅτε καὶ τῆς πολλῆς ἐκείνης βοῆς καὶ οἰμωγῆς, τῆς καὶ εἰς αὐτὸν τὸν αἰθέρα
,, φθασάσης, ἐπληρώθη μὲν τουτὶ τὸ κυνηγέσιον, ἐπληρώθη δὲ ἡ σύμ-
,, πασα πόλις· ὡς θαύματος οὕτω μεγίστου καὶ παραδόξου, καὶ μείζο-
,, νος, ἢ κατὰ ἀνθρώπου φύσιν γεγονότος. τί οὖν μὴ μετ᾽ εὐφημίας αὐ-
,, τὴν τῆς προσηκούσης ἀποπέμπομεν, ὡς σεμνὴν, ὡς σώφρονα καὶ
,, κοσμίαν, καὶ Θεοῦ δούλην, ὡς θείων καὶ παραδόξων θαυμάτων αἰτίαν
,, τῇ πόλει ταύτῃ γενομένην· ὡς καὶ τὰ παρ᾽ ἡμῖν γύναια ταύτην παι-
,, δεύσασθαι μηδὲν σωφροσύνης ποιεῖσθαι τιμιώτερον, κἂν πυρὶ, κἂν
,, ξίφει, κἂν θηρίοις δέῃ προσομιλεῖν; ἀλλ᾽, ὦ κόρη, δέδιθι μὲν οὐδα-
,, μῶς ἔτι· πεῖραν γὰρ οὐδενὸς ἐπιλήψῃ κακοῦ. οὐδὲ γὰρ, ἂν ἡμεῖς βουλη-
,, θῶμεν ἐπαγαγεῖν σοι, πείσῃ τι χαλεπὸν, οὕτως ἀτρώτοις καὶ ἀδα-
,, μαντίνοις ὅπλοις ὡπλισμένη. ἀλλ᾽ ἄπιθι πρὸς οὓς ἐθέλεις, καὶ ὅποι
,, βούλει· μόνον καὶ ἡμῖν εὐμενῆ καὶ ἵλεω τὸν σὸν, ὅστις ποτὲ ἐστι, κατάστη-
,, σον Θεόν. Ταῦτα ὁ δῆμος ἀκούσας, ἐπευφήμησαί τε καὶ πάσαις
εὐλογίαις ἐξύμνησαν τὸν Θεόν· πολλαὶ δὲ καὶ τῶν γυναικῶν, ὁρ-
μήσασαι πρὸς τὴν Τρύφαιναν, εὐαγγέλια τὴν τῆς Θέκλης
ἐκόμισαν αὐτῇ σωτηρίαν· καὶ ὡς ἀφείθη μὲν τῶν θηρίων,
ἐπείγεται δὲ πρὸς αὐτήν. ὡς ἀκούσασαν ταῦτα τὴν Τρύ-
φαιναν ψυχωθῆναί τε, ὡς εἰπεῖν, αὖθις, καὶ ἀναβιῶναι, καὶ
περισκο-

media inter belluas constituta, manus in cœlum tetenderit, & inde auxilium contra eas ipsas sibi comparauerit: quódque me præter cetera in pauorem ac stuporem rapuit, quomodo belluarum aliæ nec propiùs quidem ad illam accesserint; aliæ verò appropinquantes, supplicis potiùs, ac sibi metuentis modo, subsederint, & caudâ circum Virginis pedes alluserint: quomodo etiam quæ in exitiũ illius incitatæ ferebantur, à vicinis cognatisq; belluis interfectæ fuerint: quum ingenti illo clamore atque vlulatu ad ipsum quoque æthera perueniente, tam Venatio hæc, quàm ciuitas vniuersa compleretur; ob magnitudinem scilicet miraculi tam inusitati, ac supra vires humanas editi. Quidni ergo cum faustâ, sicuti par est, acclamatione, ipsam, vt castam, temperantem, honestam, vt Dei famulam, diuinorumq; atque inusitatorum miraculorũ huic vrbi caussam; & fœminis nostris, ne quid pudicitiâ prius ducant, vel si cum flammâ, cum gladio, cum belluis res futura sit, magistram factam, à nobis dimittimus? At, ô Virgo, bono esto deinceps animo; nihil amplius tristioris documenti in te statuetur. Neq; enim, si maximè velimus tibi quidquam mali inferre, tu id accipere ac sentire omnino poßis, armis hisce adamantinis atque inuiolabilibus munita. Sed abi, ad quos & quò lubet: beneuolũ modò propitiumq; Deum tuum, quicunque tandem ille est, nobis etiam redde. Hæc populus audiens, secundâ acclamatione, omniq. laudum genere numen cœleste est prosequutus. multę etiam mulieres incitato cursu ad Tryphænam pergentes, lætum ei de salute Theclæ, à belluis scilicet liberatæ, iamq. ad ipsam properantis, nuntium attulerunt. Quo illa accepto, animari rursum, vt ita dicam, ac reuiuiscere cœpit; ac

περισκοπεῖν ποτε καὶ ποῦ ἂν ἴδοι τὴν Θέκλαν. ἣν ὡς εἶδε, προσέφυτε καὶ περιεπλάκη, καὶ τὰ τῆς ἡδονῆς ἐπ᾽ αὐτῇ δάκρυα λοιπὸν ἀφῆκεν· ἅμα δὲ καὶ ὑπολαβοῦσα ἔφη πρὸς αὐτήν·

" Γέγηθα μὲν, ὦ τέκνον, οὕτως ἀπροσδοκήτως σε θεασαμένη σωθεῖσάν τε καὶ πολλῶν οὕτω κακῶν πεῖραν διαφυγοῦσαν. γέγηθα δὲ πλέον, οὐχ ὅτι παρ᾽ ἐλπίδας πάσας ἐσώθης μόνον, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ τῶν ὑπὲρ ἀναστάσεως λόγων, τῶν πρὸς ἐμέ σοι πολλάκις ῥηθέντων, ἐν σοὶ πρώτῃ τὴν πεῖραν εἶδον ἐκβεβηκυῖαν. τὸ γὰρ οὕτω σε προδήλως διαφυγεῖν θανάτου, καὶ τελευτῆς ἤδη φαινομένης, ἱκανήν μοι καὶ μάλα πιστὴν ἐνεποίησε καὶ τὴν πληροφορίαν· ὡς ἤδη με πεπεῖσθαι καὶ περὶ τῆς μόνης μοι καὶ * ἀγαπητῆς θυγατρὸς τῆς Φαλκονίλλης, ὡς ἀληθῶς ὧν ἐδεῖτο τετύχηκε διὰ τῆς σῆς προσευχῆς. ἀλλὰ γὰρ δεῦρο, τῶν ἐμῶν πλούτων γενοῦ κληρονόμος. εἰ γὰρ σύ μοι τῶν ἐπουρανίων οὐκ ἐβάσκηνας ἀγαθῶν, ἐγώ σοι τῶν ἐπιγείων τούτων καὶ ἐπικήρων φθονήσω; δεῦρο δὴ οὖν, τὴν τῆς Φαλκονίλλης μοι καὶ ἐν τῇ διαδοχῇ τῶν χρημάτων ἀναπλήρωσον τάξιν· οἶμαι γὰρ κἀκείνῃ τοῦτο ἀρέσκειν. Ταῦτα τῆς Τρυφαίνης εἰπούσης, ἅμα πᾶσαι πρὸς τὸ δωμάτιον ὥρμησαν. καὶ πλὴν τῶν εἰς εὐφροσύνην καὶ θεολογίαν τελούντων οὐδὲν ἦν· ὡς ἐκκλησίαν μᾶλλον ἢ παροικίαν εἶναι ἐπὶ τὴν τῆς Τρυφαίνης ἑστίαν.* ἀφ᾽ ἑστίας γὰρ, ὡς εἰπεῖν, ἀρξαμένη τῆς κατηχήσεως ἡ μάρτυς, αὐτήν τε Τρύφαιναν, καὶ τῶν ἐπὶ θεραπείᾳ τῆς Τρυφαίνης τεταγμένων παίδων καὶ παιδισκῶν τῷ τῆς πίστεως οὐκ ὀλίγους ᾠκείωσε λόγῳ, καὶ διὰ τῆς σφραγῖδος ἐστρατολόγησε τῷ Χριστῷ. καὶ τοσαύτης δὲ οὔσης ἐπ᾽ αὐτῇ τῇ Θέκλῃ

*ἀγαθῆς v. c.

* Prouerbium.

τῆς

circumſpectare, quando & vbi Theclam videret. Quam ſimul adſpexit, tenaciter ſe illi adglutinans, amplexansque, & præ gaudio illacrymans, hoc eam ſermone mox compellauit:

Lætor, mea filia, ſaluã te mihi & incolumem adeò præter omnem expectationem cerni, tot malorum periculis defunctam: eoq; magis lætor, non tam ob inſperatam tuam ſalutem, quàm quòd ſermonum, mecũ de reſurrectione abs te ſæpiùs habitorum, in te primò omnium ſpecimen editum fuiſſe perſpexerim. Nam morte iam vitæq; exitu ante oculos adeò manifeſtè poſito te euaſiſſe, abũdè magnam ac valdè certam, imò integram prorſus mihi fidem facit, vt perſuaſiſſimum deinceps habeam, etiam Falconillam vnicam meam dilectiſſimamq; filiam, quorum opus habebat, tuis precibus impetraſſe. Agedum verò, huc accede, & bonorum meorũ omnium heres eſto. quando enim tu cœleſtia mihi bona nõ inuidiſti, egóne tibi hæc terrena & caduca inuideam? Adſis ergo, & Falconillæ meæ, etiã in ſucceſſione bonorum, locum exple: quod ipſum gratum illi quoq; accidere exiſtimo. His à Tryphænâ dictis, vnà omnes domum illius aduolarunt. Vbi, præterquam quæ ad lætitiam de Deoque ſermonem facerent, nihil cernere erat. adeò vt Eccleſia iam potiùs quàm vicinorum ſe mutuò excipientium & inuiſentium conuẽtus, Tryphænæ ædes eſſe viderentur.* A veſtâ enim, vt dicitur, Martyr Chriſtianæ diſciplinæ inſtitutionem auſpicata, Tryphænam ipſam, tum etiam omnes famulos atq. ancillas eidẽ ſubditos, numero non paucos, ſermone [28] quem de fide habuit, Chriſto conciliauit, & per ſignaculum albo ipſius milites adſcripſit. Tanta autem quum propter Theclam

Tryphæna ad Theclam rurſum liberatam.

* Prouerbium.

N. 28.

τῆς περιχαρείας, καὶ τῆς Τρυφαίνης ὅλης εἰς αὐτὴν κεχηνυίας τῷ πόθῳ
καὶ διαφλεγομένης ἀεὶ, ἔτι μὴν καὶ τῆς πόλεως μέγιστον ἐπ᾽ αὐτῇ τὸ
πλέον ἐχούσης· ὅμως ἡ μάρτυς ἐτεθύπει τὸν Παῦλον, καὶ οὐδεὶς ἕτερος
,, ἦν αὐτῇ λόγος, ἀλλ᾽ ἢ Παῦλος. Καὶ, ποῦ Παῦλος; καὶ, τίς ἄρα
* φασῦ-ρα v.c. ,, καταμηνύσει μοι τοῦτον, ὃν ἡγεμόνα μοι καὶ * φραστῆρα τῆς κατ᾽ αὐτὸν
,, πολιτείας καὶ πίστεως δέδωκεν ὁ Χριστός; οὔτε γὰρ, ὡς πολυκλεὴς ἤδη καὶ
ἔνδοξος παρὰ τῶν θαυμάτων γεγονυῖα, κατεφρόνει τοῦ διδασκάλου
λοιπὸν· ἐξεκρέματο δὲ ἔτι μᾶλλον, τὸ ὅθεν αὐτῇ ταῦτα μάλιστα προσ-
γέγονεν ἐννοοῦσα, ἡ πίστις, ὁ βίος, τὰ θαύματα· τὸ δὴ μεῖζον καὶ περι-
,, κλεέστερον, τὸ ἁρμοσθῆναι ὅλως καὶ συναφθῆναι Χριστῷ. τοῦ γὰρ τὸ
,, σπέρμα παρεσχηκότος, καὶ τὰ μετὰ ταῦτα λογιστέον. οὕτω δὲ πολυπραγ-
μονούσης αὐτῆς καὶ διαζητούσης ἐπιμελῶς, ἀπαγγέλλεται εἶναι κατὰ τὰ
Μύρα ὁ Παῦλος· τῆς Λυκίας δὲ ἐστιν αὕτη βελτίστη καὶ φαιδροτάτη
πόλις· μαθοῦσα δὲ, καὶ μηδὲ ὅσον διαβαλλομένη, ἔξεισι μὲν τῆς Ἀν-
τιοχείας, περὶ; τὸ ἀνδρικώτερον μεταμπισχομένη πάλιν· ὥστε ἐπι-
κρύπτειν τῷ σχήματι τὴν ἐπιλάμπουσαν ὥραν αὐτῇ. καὶ γὰρ οὐδὲν τῶν
τοσούτων κακῶν ἴσχυσεν ἀχλυῶσαι καὶ ἀμαυρῶσαι τὸ κάλλος αὐ-
τῆς, ὃ τῷ κάλλει μάλιστα τῆς ψυχῆς τιμιώτερόν τε κατέστησε, καὶ περι-
φανέστερον. καταλαμβάνει δὲ τὴν τῶν Μυρέων πόλιν, οὐκ ὀλίγῃ
θαλάττῃ καὶ γῇ διειργομένην τῆς Ἀντιοχείας. ὁ δ᾽ οὖν περὶ τὸν δι-
δάσκαλον πόθος ἐπέτεμνεν αὐτῇ τε, καὶ τοῖς ἑπομένοις τὸν πόνον·
παῖδες δὲ ἦσαν οὗτοι καὶ παιδίσκαι τῆς Τρυφαίνης. ὡς δὲ καὶ τῆς
πόλεως τῶν Μύρων ἔνδον ἐγένετο, εὑρίσκει μὲν τὸν Παῦλον
αὐτὸν τὰ συνήθη καὶ φίλα ποιοῦντα, διδάσκοντα, παραινοῦντα,
νουθετοῦντα, τὸν περὶ τῆς πίστεως κατηχοῦντα λόγον· πολλοὶ δὲ
ἦσαν καὶ πολλαὶ τῶν Λυκίων τῇ γε τοιαύτῃ τοῦ Παύλου προστε-
δρεύοντες

lætitia esset,& Tryphæna toto in ipsam ardentissimi animi ferretur affectu, ipsaq. ciuitas magno illam sibi honori esse duceret: Martyr tamen nihil æquè ac Paullum desiderabat; nullus ipsi nisi de Paullo sermo. *Et vbi*, inquit, *Paullus? quis mihi illum commonstrabit, quem Christus mihi ducem fidei dedit, auctoremq; vitæ ex ipsius præscripto moderandæ?* Neq; enim, quòd iam gloriã nomenq. ex miraculis adepta esset, magistrum suũ minoris faciebat; sed contrà magis ex ipso dependebat: tum quòd sibi conscia esset, hæc se illius potissimùm operâ acquisiuisse, fidem, vitam, miracula: tum, quod maius est & gloriosius, quòd Christo per eundem conciliata, ac prorsus copulata fuisset. *nam ad eum, qui semen præbuit, etiam nati ex illo fructus referendi*. quumque ita anxiè ac studiosè de Paullo laboraret, inquireretque; Myris, vrbe Lyciæ pulcerrimâ atque amœnissimâ, esse renuntiatur: quo intellecto, nihil cunctata, Antiochiâ egreditur, [29] viri in modũ rursum amicta; quo formam in se elucescentem eo habitu celaret. Nihil enim ex tot malis, quæ perpessa fuerat, oris eius venustatem obscurare aut deteriorẽ efficere potuerat, quam animę insuper pulcritudine prętantiorem sibi atque illustriorẽ reddidisset. Myra igitur, vrbem non exiguo maris terræque spatio ab Antiochiâ separatã, denique peruenit; desiderio, quo in magistrum ferebatur, omnem tam ipsi, quàm comitibus ipsius Tryphænæ famulis atq. ancillis, laborem itineris amputante. Ingressa vrbem protinus Paullum inuenit, consueto gratoq. sibi muneri vacantem; docentem, suadentẽ, admonentem, fideiq. ratione discipulos suos, qui multi Lyciorum erãt, tam viri quàm fæminæ, Paulli doctrinæ assiduè operam dantes,

N. 29. Thecla viri habitu rursum amicta ad Paullum quærendum.

Paullum inuenit.

δρεύοντες διδασκαλίᾳ. πάντας γὰρ μὲν ἄφνω τε ἐπιστᾶσα καὶ φα-νεῖσα, θάμβους καὶ ἀφασίας ἐπλήρωσε, τὸν δὲ Παῦλον καὶ δέους. τὰ γὰρ ἤδη φθάσαντα τῶν συμφορῶν, καὶ πρὸς ἑτέρων αὐτὸν ὑπο-ψίαν ἐκίνει κακῶν. διὸ καὶ πόρρωθεν τῆς τῶν πολλῶν καὶ παρόν-των ὄψεως αὐτὴν* ἀπαγαγών· μήτις ἄρα πάλιν τῷ κάλλει τρω-θεὶς χαλεπωτέρων αὐτῷ γένηται πραγμάτων ὑπόθεσις· οὕτως ἐπύ-θετό τε παρ' αὐτῆς πάντα, καὶ ἐπιμυθάιετο. ὡς δὲ καθ' ἕκαστον ἤ-κουσε τῶν κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν αὐτῇ συμβεβηκότων, ἐθαύμασε μὲν αὐτὴν τὴν παρθένον τῆς ὑπομονῆς, τῆς καρτερίας, τῆς ἀν-δρείας· ἐθαύμασε δὲ τὸν Θεὸν τῆς οὕτω περὶ αὐτὴν λαμπρᾶς βοηθείας. ἐπηύξατο δὲ καὶ τῇ Τρυφαίνῃ, ὡς ἂν καὶ αὐτῇ πολλὰ πρὸς τὴν ἄθλησιν συμβαλλομένῃ τῇ μάρτυρι. πολλῆς δὲ, ὡς εἰκὸς, ἐπὶ τοῖς λόγοις τούτοις γινομένης τῆς εὐφροσύνης, ὑπολαβοῦ-σα εἶπε πρὸς τὸν Παῦλον·

* Histor. Metaphr. ἀπήγαγε πρὸς τὸν οἶκον Ἑρμείου.

" Ὦ διδάσκαλε, τὰ μὲν ὑπηργμένα μοι διὰ σοῦ καὶ τῆς σῆς δι-
" δασκαλίας πάμπολλά τε, καὶ κρείττονα διηγήσεως. Θεόν τε γὰρ
" ἔγνων τὸν πάντων βασιλέα, καὶ τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ τὸν
" συμβασιλεύοντα τῷ Πατρὶ καὶ πάντων δημιουργῷ, καὶ τὸ Πνεῦ-
" μα τὸ ἅγιον τὸ συμβασιλεῦον Πατρὶ καὶ Υἱῷ, καὶ τὸ πάντων
" ἁγιαστικόν τε καὶ τελειωτικόν· τὴν ὁμοούσιον καὶ ἰσότιμον καὶ ἰσο-
" στάσιον Τριάδα. ἔγνων διὰ σοῦ τὸ ἰσοστάσιον, καὶ ἀπαράλλακτον,
" καὶ ὁμόδοξον τῆς ἐν Τριάδι Θεότητος. ἔγνων διὰ σοῦ τὸ ἄφρα-
" στον, τὸ ἀπρόσιτον, τὸ ἀναλλοίωτον, τὸ ἀκατάληπτον τῆς ἐν Τριά-
" δι δυνάμεως. ἔγνων διὰ σοῦ τὴν ἐν οὐρανῷ, καὶ ὑπὲρ τὸν οὐρα-
" νὸν, καὶ ἐν γῇ, καὶ ὑπὸ γῆν, καὶ πανταχοῦ, καὶ ὑπὲρ
πάντα,

dantes, imbuentem: quos omnes, desubitò adstans atque conspecta, tanto stupore, vt nec loqui omnino possent, Paullum etiam formidine impleuit. Nam quæ de præteritis Theclę ærumnis iam anteà cognouerat, ipsũ in aliorum quoque malorum suspicionem coniecerant. Quare procul illam à conspectu eorum qui aderant abducens, (nequis rursum formâ ipsius saucius maiorum illi discriminum caussa existeret) ita de singulis ex ipsâ sciscitatus, plenè omnia cognouit. Vt autẽ particulatim, quę ei Antiochiæ acciderant, intellexit, miratus est in Virgine tolerantiam, continentiam, virilem constantiam: miratus est quoque euidẽs Numinis in ipsam auxilium; benè etiam Tryphænæ interim comprecatus; vt quæ ipsa quoque ad hoc certamen plurimo Virgini vsui fuisset. Magnâ autẽ lætitiâ, vt par est, ex huiusmodi sermonibus excitatâ, ita Virgo Paullum deinde alloquitur:

Quæ mihi per te, tuámque doctrinam, mi præceptor, subministrata fuère, multa omnino sunt, & maiora, quàm vt narratione assequi poßim. Deum enim omnium regem, & Filium eius vnigenitum, vnà cum Patre rerum omnium conditore regnantem; Spiritum quoque sanctum similiter regnum cum Patre & Filio obtinentem, omniaq́; sanctificantem, & perfectionem suam sacris faciendis impertientem; Trinitatem, inquam, eiusdem essentiæ, eiusdem honoris, sibiq́; æqualem, per te cognoui. Per te cognoui minimè differentem, immutabilem, & eiusdem gloriæ in Trinitate Deitatem. Per te cognoui ineffabilem, inaccessam, variationis expertem, incomprehensam in Trinitate potentiam. Per te cognoui, quæ in cœlo, quæ supra cœlum, quæ in terrâ, ac sub terrâ, quæq́; vbique, super Theclę ad Paullum oratio.

» πάντα, καὶ περὶ πάντα, Τριάδα ὁμοούσιον· τὴν ἐν νοητῇ, καὶ αἰσθη-
» τῇ, καὶ ὁρωμένῃ, καὶ μὴ ὁρωμένῃ, καὶ λογικῇ, καὶ ἀλόγῳ φύσει
» καὶ λήξει, Τριάδα ὁμοούσιον. ἔγνων διὰ σοῦ τὴν ἐν ἑκάστῳ, καὶ
» ἐν πᾶσι, καὶ διὰ πάντων, καὶ πάντα πληροῦσαν, καὶ ὑπὸ
» πάντων πληρουμένην Τριάδα ὁμοούσιον. ἔγνων διά σου τὴν
» οὔτε νῷ καταληπτὴν, οὔτε λόγῳ ῥητὴν, οὔτε ὀφθαλμοῖς θεω-
» ρητὴν, οὔτε ἀκοῇ χωρητὴν, οὔτε χειρὶ ψηλαφητὴν, μόνῃ δὲ
» πίστει καὶ προσκυνήσει θεωρητὴν Τριάδα ὁμοούσιον. ἔγνων
» διά σου τὴν παντοδύναμον, τὴν πανεπίσκοπον, τὴν πανάρ-
» μόνιον, τὴν ἄναρχον, τὴν ἄκτιστον, τὴν ὑπέρχρονον, τὴν ἀ-
» τελεύτητον, τὴν αἰώνιον Τριάδα ὁμοούσιον. ἔγνων διά σου τῆς
» ἐκ παρθένου καὶ ἀειπαίδος ὠδῖνος καὶ γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ
» τὸ μυστήριον. ἔγνων διά σου τῶν θαυμάτων, τῶν τεράτων, τῶν
» διδαγμάτων αὐτοῦ τὴν δύναμιν. ἔγνων διά σου τοῦ σταυροῦ,
» τοῦ θανάτου, τῆς ἀναστάσεως, τῆς εἰς οὐρανὸν ἀναλήψεως τοῦ
» Χριστοῦ τὴν αἰτίαν καὶ ὄνησιν. ἔγνων διά σου τῆς συντελείας,
» τῆς ἀναστάσεως, τῆς κρίσεως, τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ παρου-
» σίας τὸ ἄψευστον καὶ παράλογιστον. ἔγνων διά σου τῆς ἐν οὐρα-
» νῷ βασιλείας, καὶ τῆς διαιωνιζούσης μακαριότητος τῶν ἁγίων
» τὸ ἀκήρατον καὶ ἀτελεύτητον. ἔγνων διά σου τοῦ ταρτάρου, τοῦ
» πυρὸς, τοῦ πυριφλεγέθοντος, τῶν ἐν ᾅδου δειμάτων καὶ κο-
» λάσεων καὶ κολαστηρίων τὸ ἀπέραντον καὶ ἀδέκαστον. ἔγνων
» διά σου τοῦ παραδείσου τὴν τρυφὴν, τὴν ἄμοχθον ἀπόλαυ-
» σιν, τὴν ἄπονον καὶ αὐτόσκευον πανδαισίαν. ἔγνων διά σου τοῦ
» θείου λουτροῦ καὶ βαπτίσματος τὴν χάριν καὶ δύναμιν ἐν τε λόγῳ

καὶ

omnia, & in omnibus est, eiusdem essentiæ Trinitatem; in omni, inquam, naturâ atq; conditione, quæ mente & sensibus percipi potest, visibili simul atque inuisibili, rationis participe & eiusdem experte, eiusdem essentiæ Trinitatē. Per te cognoui quæ in singulis, quæ in vniuersis, quæ per omnia, omnia implet, & ab omnibus impletur, eiusdem essentiæ Trinitatem. Per te cognoui, neque animo cōprehendendam, nec sermone efferendā, nec oculis videndam, nec auditu capiendā, nec manu tangendam, sed solâ fide atque adoratione conspiciendam, eiusdem essentiæ Trinitatem. Per te cognoui omnipotentē, omnia intuentem, modis omnibus concinnam, principij vacuam, increatam, tempore superiorem, fine carentem, insuperabilem, eiusdem, inquā, essentiæ Trinitatem. Per te cognoui partus ac natiuitatis ex Virgine, eaq; semper Virgine, Christi sacramentum. Per te cognoui miraculorum, portentorum, præceptorumq; illius efficacitatem. Per te cognoui crucis, mortis, resurrectionis, Christi in cœlum assumtionis caussam atque vtilitatem. Per te cognoui consummationis, resuscitationis, iudicij, secundi Christi ad nos aduentus minimè fallacem aut deceptoriam rationem. Per te cognoui regni cœlestis sempiternæq; Sanctorum beatitudinis incorruptam nullóque fine terminandam felicitatem. Per te cognoui tartari, ignis, phlegethontis, terrorum, pœnarum, tormentorum infinitorum, nullaq; munerum largitione deprecandorum, apud inferos statum. Per te cognoui paradisi delicias, omnis molestiæ vacuam fruitionem, conuiuiū quauis apparatus frequentiâ, & quidem citra laborem atq; vltrò ex se instructissimū. Per te cognoui, tam verbo, quàm experimento, diuini lauacri ac Baptismi munus pariter

» καὶ πεῖσαι. ἔγνων διὰ σοῦ τὴν τῆς ἁγνείας καὶ παρθενίας χάριν.
» μεμάθηκα διὰ σοῦ τῆς ἐγκρατείας καὶ καρτερίας τὸ χρήσιμον. με-
» μάθηκα διά σου τῆς εὐχῆς, τῆς νηστείας, τῆς ἐλεημοσύνης τὸ κέρδος.
» μεμάθηκα διὰ σοῦ τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ καὶ διὰ Χριστὸν παθημά-
» των, καὶ ἀγώνων, καὶ πόνων τοῖς ἀποκειμένοις στεφάνοις. μεμάθη-
» κα διά σου καὶ ἅπαξ ἁπλῶς ὁμοῦ πάσης τῆς κατὰ Χριστὸν εὐσε-
» βείας καὶ πολιτείας τὰ ἀποκείμενα ἆθλα, καὶ γέρα τοῖς ἀγα-
» πῶσιν αὐτόν. τὰ μὲν οὖν διά σου μοι καὶ τῆς σῆς προσγεγονότα
» διδασκαλίας ταῦτά γε, καὶ πολλῷ πλείονα τούτων ἐστίν. εἰ δέ
» τινα τοῖς εἰρημένοις προσλείπει, κἀκεῖνα προσθεὶς θᾶττον ἀπό-
» λυσον. καὶ γὰρ ἤδη μοι καιρὸς ἀπιέναι, καὶ τὴν ἐμαυτῆς πόλιν κα-
» ταλαβεῖν τὸ Ἰκόνιον. σὺ μέντοιγε μηδὲ οὕτω διαλίπῃς εὐχόμε-
» νος καὶ ἱκετεύων ὑπὲρ ἐμοῦ· ὥστε με καὶ μέχρι τέλους ἀνεμποδί-
» στως καὶ ἀνεπαισχύντως τὸν τῆς εὐσεβείας διανύσαι δρόμον, καὶ
» πρὸς τὴν τῶν οὐρανῶν * βασιλείαν καταλαβεῖν, καὶ Χριστὸν τὸν
* συμφθάσαι βασιλείαν, καὶ Χρ.
» ἐμὸν βασιλέα καὶ νυμφίον ἀπολαβεῖν, δι' ὃν ἐγὼ πέπονθα ταῦτα,
» καὶ ἴσως δὲ πείσομαι πάλιν, καὶ νικήσω πάλιν. σὺ μόνον, ὦ διδά-
» σκαλε, μήποτε λήξῃς εὐχόμενος ὑπὲρ ἐμοῦ τῆς σῆς θυγατρός, καὶ
» δεόμενος. καὶ γὰρ ἐμὲ ἐν τοῖς κατὰ Χριστόν σου δεσμοῖς ἐγέννησας.

» Πρὸς ταῦτα ὑπολαβὼν ἔφη ὁ Παῦλος. Ἀλλ' οὖν ἔχει μὲν
» πάντα τὰ κατά σε, ὦ παρθένε, καὶ διὰ πάντων τὸ τῆς πίστεώς σοι περιγέ-
» γονεν κράτος, καὶ τῶν ἀποστολικῶν ἤδη περιγέγονας πόνων καὶ δρόμων· ὡς
» μηδὲν ἐνδεῖν ἔτι σοι πρὸς ἀποστολὴν καὶ διαδοχὴν τοῦ θείου
» κηρύγματος. ἄπιθι οὖν καὶ δίδασκε τὸν λόγον, καὶ τὸν εὐαγγελικὸν ἄνυε
» δρόμον, καὶ τὴν ὑπὲρ Χριστοῦ μέρισαί μοι σπουδήν. διὰ τοῦτο γάρ σε
» καὶ Χριστὸς ἐξελέξατο δι' ἐμοῦ, ἵνα σε καὶ εἰς ἀποστολὴν προσαγάγηται,

καὶ

atque potentiam. Per te cognoui castitatis & virginitatis gratiam. Per te didici continentiæ ac tolerantiæ commodum. Per te didici orationis, ieiunij, eleemosynæ emolumentum. Per te didici cruciatuum, certaminum, laborum, pro Christo & per Christum toleratorum, repositas coronas. Per te didici, vt summatim ac verbo absoluam, omnis simul pietatis, vitæq́ ex Christi lege institutæ, mercedem, ipsumq́ diligentibus proposita præmia. Atque hæc quidem sunt, atque adeò his longè plura, quæ per te tuamq́ doctrinam sum consequuta. Quod si quid adhuc, præter ea quæ iam commemoraui, mihi deest; tu id quoque addens, me quàm primùm dimitte. Abeundi enim nũc mihi tempus, & patriam meam Iconium repetendi. Tu porrò neque hac de causâ orandi pro me & supplicandi finem facias. quo pietatis curriculum ad metã vsque, sine vllo impedimento, aut dedecoris labe conficiam, & denique ad cœleste regnum perueniã, Christum regem ac sponsum meum receptura: pro cuius nomine illa pertuli, & fortaßis iterùm perferam, rursumq́ victoriam reportabo. Tu tantùm, mi magister, nunquam preces obsecrationesq́ pro me filiâ tuâ facere intermittas. Etenim me in tuis pro Christo vinculis genuisti.

Cui interfatus Paullus; *Benè*, inquit, *se rationes tuæ habent, ô Virgo; in omnibus fidei tuæ robur excelluit, & iam Apostolicos labores curriculáque superasti: vt nihil amplius tibi ad Apostolici muneris functionem, & Diuini verbi prædicandi susceptionẽ, sit reliquum. Abi igitur, & verbum doce, euangelicumq́ cursum perfice, & in partem mei pro Christo laboris veni. Eò enim Christus te meâ operâ selegit, vt ad Apostolicum te etiã munus proueheret,* Paulli responsum.

*ἀκατα-ρχήτων „ καὶ τινά σοι τῶν ἐπ᾽ * ἀκατηχήτων πόλεων ἐγχειρίσῃ. χρὴ γὰρ καί σε
v. c. „ πολυπλασιάσαι τὰ τάλαντα. Τοσαῦτα δὲ καὶ τοῦ Παύλου εἰρηκό-
τος, ἡ μάρτυς τὰ χρήματα, ἃ παρὰ τῆς Τρυφαίνης αὐτῇ δεδώρητο
χρυσὸς δὲ ἦν ταῦτα πολὺς καὶ ἐσθὴς πολύτιμος· καταλείψασα τῷ
Παύλῳ, πρὸς ἐπιμέλειαν τῶν πτωχῶν, πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ τὸ
„ Παράθου με τῷ Χριστῷ ἐπιφθεγξαμένη, τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπὶ τὸ Ἰκόνιον
εἴχετο. διανύσασα δὲ τὴν πορείαν, καὶ εἴσω τοῦ ἄστεος γεγονυῖα,
παραδραμοῦσα καὶ μητέρα καὶ γένος καὶ τὴν ἑστίαν αὐτήν, εἰς τὸν
Ὀνησιφόρου κατάγεται οἶκον, μνήμῃ καὶ πόθῳ τῆς ἐκεῖθεν αὐτῇ πρώ-
τον ἐπιλαμψάσης ἀκτῖνος, τῆς πίστεως δὴ λέγω καὶ θεογνωσίας. θεα-
σαμένη δὲ καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧπερ καὶ τότε καθήμενος ὁ Παῦλος ἐδί-
δασκεν, ἐπιπεσοῦσα τούτῳ πρηνὴς κατεφίλει τε, καὶ δάκρυσι διαῤῥαί-
„ νουσα τὴν γῆν, ἐχρῆτο καὶ ῥήμασι τοιούτοις. Ὁ Θεός, φησιν, ὁ ἐνταῦ-
„ θά μοι καὶ ἐντεῦθεν ἐπιγνωσθείς, διά τε τῆς τοῦ μονογενοῦς σου παιδὸς
„ εὐδοκίας, καὶ διὰ τῆς Παύλου διδασκαλίας, ὁ Θεός, φησι, ὁ καταξιώ-
„ σας με διὰ τοῦ πυρὸς καὶ δεσμῶν καὶ θηρίων ἀθλήσεως· ὁ Θεός, ὁ καὶ τὴν
„ ἀπὸ τοῦ φωτὸς γυμνῇ μοι οὔσῃ χαρισάμενος σκέπην, ὁ καὶ τὴν σφραγῖ-
„ δα, καὶ τὸ θεῖον λουτρὸν χαρισάμενος, ὁ καὶ πάλιν Παῦλον ἰδεῖν με
„ καταξιώσας, ὥστε με τοῖς παρ᾽ αὐτοῦ πάλιν βεβαιωθῆναι λόγοις· ὁ καὶ
„ πρὸς τὴν πόλιν αὖθίς με ταύτην τὴν ἐμήν, καὶ τὴν ἐμοὶ φίλην καὶ σω-
„ τήριον ἑστίαν καθοδηγήσας· παράσχου μοι κἀν τοῖς μετὰ ταῦτα πᾶσι, σοί τε
„ καὶ τῷ σῷ παιδὶ τὰ ἀρεστὰ πράττειν, καὶ μηδέποτε διαλιπεῖν ὑπὲρ τῆς πα-
„ ρὰ σοῦ φανείσης μοι εὐσεβείας καὶ πίστεως ἀγωνιζομένην· κἂν πυρὶ
„ με δέοι, κἂν θηρίοις, κἂν δεσμοῖς, κἂν φυλακαῖς ὁσημέραι προσομι-
„ λεῖν. ὡς ἔμοιγε πᾶς ὁ ὑπὲρ εὐσεβείας καὶ θάνατος καὶ κίνδυνος, καὶ τῆς ἐν πα-
„ ραδείσῳ τρυφῆς καὶ πανδαισίας ἐστὶν αἱρετώτερος· μόνον ἀξία φανοίμην

τοῦ

& vrbem aliquam nondum Christianæ religionis præceptis imbutam tibi committeret. Nam & tibi tua talenta variè multiplicanda sunt. Paullo autem totidem penè verbis vso, Martyr facultates, quas à Tryphænâ dono acceperat, argenti magnam vim, multiq. pretij vestem, colendis curandisq. pauperibus Paullo relinquens; adhæc, *Commenda me Christo*, subijciens, iter Iconium capessit. Iconium redit Thecla.
Quo confecto, vrbemq. ingressa, præteritâ matre, propinquis, propriaque domo, in ædes Onesiphori diuertit; recordatione atque amore radij illius, qui ipsi primùm ibidem fidei & diuinæ cognitionis illuxerat, exstimulata. Conspicata autem etiam locum, in quo tum sedēs Paullus docuerat, prona in eum procumbens osculata est, terraque lacrymis irrigatâ, huiusmodi sermonem habuit: *Deus*, inquit, *qui propensâ in me vnigeniti Filij tui affectione, Paullique doctrinâ, in hoc, & ex hoc ipso loco mihi innotuisti: Deus, qui me igne, vinculis, cum bestijs certamine dignam habuisti: Deus, qui mihi nudæ integumentū lucis gratuitò præbuisti; qui Signaculi & diuini lauacri beneficium impertisti; qui me rursum Paulli conspectu, quò eius iterū sermonibus corroborarer, honorasti; qui ad hanc vrbem meam, domumq. hanc mihi carissimam ac salutarem, me ex itinere reduxisti: concede mihi hisque omnibus, vt in posterum, quæ tibi tuoq. Filio grata sunt, perficiamus; neque vnquam à tuâ religione mihi per te reuelatâ, fideque propugnandâ desistam; etiam si in singulos mihi dies, cū igne, belluis, vinculis, carceribus, rem esse contingat. adeò mihi omne etiam mortis atque discriminis genus, pro pietate subeundum, ipsismet delicijs paradisi, epulisq. instructissimis potius ducitur: tātummodò digna,*

quæ

„ τοῦ πάσχειν διά σε καὶ ὑπὲρ σοῦ προθύμως. Καὶ δὴ ταῦτα εἰποῦσα, μικρὰ δὲ ἄλλα καὶ τῇ μητρὶ Θεοκλείᾳ διαλεχθεῖσα περὶ τῆς κατὰ τὸν Χριστὸν πίστεως, καὶ πολιτείας, τοῦ Θαμύριδος ἤδη τεθνηκότος, ἐπὶ τὴν Σελεύκειαν ὥρμησε. Πόλις δέ ἐστιν αὕτη τῶν τῆς ἑώας ὁρίων ἐν προοιμίῳ κειμένη, προεδρεύουσα δὲ καὶ προκαθεζομένη πάσης Ἰσαυρίας πόλεως, πάροικος θαλάττῃ, ποταμοῦ γείτων. Κάλυδνος ὄνομα τῷ ποταμῷ, ἐρχομένῳ μὲν ἀνωθέν ποθεν ἀπὸ

* καὶ μυχαιτ. V.C. τῶν τοῦ Κήτιδος * μυχαιτάτων χωρίων, παραμείβοντι δὲ χώρας καὶ

* συμπαραλαμβάνοντι V.C. πόλεις συχνάς, κἂν τῇ πρὸς ἡμᾶς πορείᾳ * παραλαμβάνοντι καὶ ἑτέρους ποταμούς, ἐκ τῶν ἐφ᾽ ἑκάτερα χυδαίων τόπων ἐπεισιόντας, καὶ ποιοῦντας τοσοῦτον, ὅσος ἡμῖν ὁρᾶται λοιπόν· τελευτῶντι δὲ μέχρις ἡμῶν καὶ τοῦ γείτονος ταύτης θαλάσσης, τοῦ κατὰ τὴν ἕω καὶ μεσημβρίαν παρα-

* ἡμῶν, καὶ ἡμᾶς τε καὶ κυπρ. V.C. τεταμένης, * καὶ ἡμᾶς καὶ Κυπρίους διορίζούσης. θαυμασία δὲ καὶ μάλα

* τοσούτου ἔχουσα μεγέθους V.C. χαριεστάτη πόλις, * τοσοῦτον ἔχουσα μέγεθος, ὅσον τοῦ κατὰ τὴν συμμετρίαν μὴ ἀποδεῖν χάριτος· οὕτω δὲ λαμπρὰ καὶ ἐπίχαρις, ὡς τὰς μὲν ὑπερβάλλειν τὰς πλείους, ταῖς δὲ καὶ παρισοῦσθαι, Ταρσῷ δὲ τῇ κα-

* ὁρῶν τε V.C. λῇ καὶ ἁμιλλᾶσθαι, * ὁρῶν τε ἕνεκα, καὶ θέσεως, καὶ ἀέρων εὐκρασίας, καὶ καρπῶν ἀφθονίας, καὶ ὠνίων δαψιλείας, καὶ ὑδάτων εὐχρηστίας, καὶ λουτρῶν χάριτος, καὶ τῶν ἐν πόλει λαμπρότητος, καὶ μουσῶν εὐεπίας, καὶ δήμου φαιδρότητος, καὶ ῥητόρων εὐεξίας, καὶ τῶν ἐν στρατηγικαῖς ζώναις εὐκλείας· ἐν ἑνὶ δὲ μόνῳ τὰς ἄγαν ἀντιφιλοτιμήσεις ὑφιεῖσα, καὶ ἠρέμα πως ὑποκατακλινομένη, καὶ τοῦ πρωτεύειν αὐτῇ

* Histor. Metaphr. ὄρος τοῦτο χρηματίζει καλαμῶν, ἕνι μιλίῳ ἀπὸ τῆς πόλεως. παραχωροῦσα, τῷ πατρίδα καὶ πόλιν εἶναι τοῦ μεγάλου Παύλου, ἀφ᾽ οὗ περ μάλιστα καὶ ἡμῖν τὸ ἔχειν ὑπῆρξεν τὴν ἁγίαν παρθένον. ἐν ταύτῃ τοίνυν τῇ πόλει καταχθεῖσα καὶ ἀρεσθεῖσα, καὶ τὴν γείτονα καὶ πρὸς μεσημβρίαν ἀνεστηκυῖαν καταλαβοῦσα * κορυφήν,

ποιεῖται

qua pro te & tuo nomine cruciatus tolerare ſemper poſſim, habeat. His dictis, paucisque de fide, & ratione vitæ Christianæ cum matre Theocleâ (mortuo iam Thamyride) colloquuta, Seleuciam ſe properanter contulit. Vrbs hæc eſt in ipſo aditu montium, orientem ſpectantium, ſita; * primaria ſedes, & principem locũ inter omnes Iſauriæ vrbes obtinẽs; mari finitima, fluuio * Calydno vicina: qui alicunde ex ſuperioribus locis, intimisq. Cetidis receſſibus ortus, regiones & vrbes plurimas præterlabens, & quà ad nos fertur, alia flumina excipiens, ex adiacentibus vtrimque locis influentia (quæ ſuis hunc acceſſionibus in eam amplitudinem, quâ deinceps à nobis cõſpicitur, redigunt) tandem apud nos in proximo mari, quod orientem & meridiẽ verſus protẽditur, nosq. à Cyprijs diſpeſcit, terminatur. Vrbs hæc admodũ illuſtris ac periucunda eſt; atque eâ magnitudine, vt nihil ad venuſtatem, quæ in commenſus exactione ſpectatur, ei deſit; tanto ſplendore & gratiâ, vt & plures excellat, & quibuſdam exæquetur; cum Tarſo autẽ nobili vrbe certet, montibus, ſitu, aëris temperie, fructuum copiâ, rerum venaliũ affluentiâ, aquarum facili vſu, balnearum elegantiâ, ciuium magnificentiâ, poëtarum ſuauiloquẽtiâ, populi nitore, rhetorum in dicendo fluenti vbertate, eorũ qui militari cingulo ornantur præſtantiâ: hoc vno tantùm in hac acri mutuáq. contentione Tarſo cedens, ſéque modeſtè ſubmittens, ac primas illi ferre ſinens, quòd patria vrbs ſit magni Paulli; per quem potiſſimùm effectum eſt, vt ſanctam Virginem noſtram habuerimus. In hac igitur ciuitate diuerſata, eáque delectata, verticem montis vicinum, qui ad meridiem adſurgit, occupans

Seleuciam adit Thecla.

* Ita etiã prima ſtatim act. Concil. Chalcedon. appellatur.

* *Plinio lib. 5. natur. hiſtor. c. 27. & Ptolemæo Calucadnus dicitur: quẽ eundem etiã Seleuciam alluere ſcribit Ammianus Marcellinus lib. 14.*

Tarſus.

Patria Paulli.

ποιεῖται μὲν ἐκείνης ἐνδιαίτημα, ὡς Ἠλίας τὸν Κάρμηλον, ὡς Ἰωάννης τὴν ἔρημον· ἐπιτειχίζει δὲ ἑαυτὴν τῷ δαίμονι τῷ Σαρπηδόνι, τῷ καταλαβόντι μὲν τὴν ἐπὶ τῆς θαλάττης χηλὴν, πολλοὺς δὲ πλανῶντι καὶ ἀποβουκολοῦντι τῆς πίστεως δι' ἀπάτου ποι-
* ἀστραίᾳ vnus codex. κίλης καὶ κιβδήλου χρησμολογίας. ἐπιτειχίζει δὲ τῇ * ἀκραίᾳ
N. 31. καὶ πολεμικῇ δαίμονι Ἀθηνᾷ, ἣ 31 αἰγυπτίαν δίκην ἴσως που καὶ νῦν καθ' Ὅμηρον καταληφυῖα τὸν ἐπώνυμον αὐτῆς πύργον, τοῖς αὐτόθι περιοικοῦσιν ὑφάνταις καὶ λήρεσις ἀνθρωπαρίοις ἐπικλαγ-
N. 32 N. 33. γάζει, καὶ ἐπισείει τὴν 32 ἐρεμνὴν αἰγίδα καὶ 33 θυσδυσέοσθω. ἵνα τι καὶ προσεπαίξωμεν τοῖς αὐτόθι πάντας, τὸν Ἀθηναίων τρόπον, τὴν ἀκρόπολιν οἰκοῦντας, καὶ τῇ Παλλάδι σεμνυνομένους.

Εὐαγγελισαμένη δὲ τὸν σωτήριον λόγον, καὶ πολλοὺς μὲν κατηχήσασα, καὶ σφραγισαμένη, καὶ στρατολογήσασα τῷ Χριστῷ, πολλῷ δ' αὖ πλείω θαυματουργήσασα· ὡς Πέτρος ἐν
deest v.c. Ἀντιοχείᾳ καὶ τῇ μεγίστῃ Ῥώμῃ, Παῦλος ἐν Ἀθήναις, [καὶ] τοῖς ἔθνεσι πᾶσιν, Ἰωάννης ὁ μέγιστος θεολόγος ἐν Ἐφέσῳ· καὶ διὰ τῶν θαυμάτων μάλιστα πάντας ἐναγαγοῦσα πρὸς τὴν πίστιν, ἐκοιμήθη μὲν, ὡς ὁ πολὺς καὶ ἀληθέστερος λό-
* Histor. Metaphr. dicit, εἰς πέτραν διανοιγεῖσαν εἰσελθεῖν, καὶ ἅμα τὰ τῆς πέτρας ἀμφότερα μέρη ἑνωθῆναι. καὶ συγκλεισθῆναι. γος, οὐδαμῶς· ἔδυ δὲ ζῶσα καὶ * ὑπεισῆλθε τὴν γῆν, οὕτω τῷ Θεῷ δόξαν, διαστῆναί τε αὐτῇ καὶ ὑπορραγῆναι τὴν γῆν ἐκείνην, ἐν ᾧπερ τόπῳ ἡ θεία καὶ ἱερὰ καὶ λειτουργικὸς πέπηγε τράπεζα, ἐν περιστύλῳ καὶ ἀργυροφεγγεῖ καθιδρυμένη κύκλῳ. καὶ πάντας μὲν πάθους, πάσης δὲ ἀρρωστίας αὐτόθεν ἀφιεῖσα πηγὰς ἰαμάτων, ὥσπερ ἔκ τινος ὑδρορρόης τῆς παρθενικῆς χάριτος ἐκεῖθεν ἐπαντλούσης τοῖς αἰτοῦσι καὶ δεομένοις ἰάματα· ὡς εἶναι πάνδημον ἰατρεῖον.

hunc ſuæ habitationis locum, quemadmodũ Elias Carmelum, & Ioannes deſertum, deligit: ſeſeq.[30] Sarpedoni N. 30.
dæmoni, qui in crepidine mari imminente conſederat, multosq. in errorem impulerat, atque à fide, fallacijs varijs oraculis q. adulterinis ſeduxerat, tanquam murum opponit. idem etiam facit contra Mineruam arcium cuſtodem, ac belli pręſidem; quę iuxta Homerum, vulturis inſtar, fortè etiam nunc, turrem ſibi cognominem occupans, textoribus, ac futilibus homuncionibus qui illic accolunt, adſtrepit; ægidáq. horrificam ac fimbriatam concutit. vt aliquid cum illis omnibus, arcem illam more Athenienſium inhabitantibus, ſeque ob Pallada venditantibus, iocemur.

Salutis autem verbo per illã ibidem adnuntiato, poſtquam multos doctrinæ Chriſtianæ præceptis inſtruxiſſet, Baptiſmi notâ inſignijſſet, Chriſtique militiæ adſcripſiſſet; poſt edita item multo plura miracula (qualia à Petro Antiochiæ & Romæ vrbe maximâ, vel à Paullo Athenis & apud omnes omnium gentium nationes, vel à Ioanne pręſtantiſſimo Theologo Epheſi, perpetrata fuêre) quibus potiſſimùm cũctos ad fidem pertraxerat, haud quaquam vitâ defuncta eſt (vt peruagatior veriórq. fert Theclæ finis.
fama) ſed viua ſubſidens, in terram ingreſſa: quæ, Deo ita volente, in eius gratiam diſceſſit, ſeque illi aperuit eo in loco, quo diuina ac ſacra Liturgiæ menſa conſtructa, in orbe columnis argentóque fulgente vndique cincto eſt conſtituta. Vnde tanquam ex canali virginalis ſuæ beneficentiæ, copioſè ibidem profluentis, contra omnem dolorem atque ægritudinem ſalutares remediorum fontes egentibus poſtulantibúsq. emittit: ita vt locus ille publica

ἰατρεῖον τὸν τόπον, καὶ κοινὸν καθαρσίαι τῆς γῆς ἁπάσης ἱλαστήριον. τὴν γοῦν ναὸν αὐτῆς, ἤγουν καὶ πόλιν· καὶ γὰρ εἰς πόλεως λοιπὸν περιελήλαται καὶ σχῆμα καὶ χρείαν καὶ κάλλος· οὐκ ἂν εὕροις χωρὶς ἀστῶν καὶ ξένων ποτὲ, πάντων πανταχόθεν ἐπιρρεόντων εἰς αὐτήν. τῶν μὲν, ἐπὶ τιμῇ καὶ εὐχῇ μόνον, καί τι τῶν οἰκείων ἀναθεῖναι αὐτῇ καὶ ἀνιερῶσαι σπουδαζόντων· τῶν δὲ, καὶ ἐπὶ θεραπείᾳ καὶ βοηθείᾳ τῶν συνεχόντων αὐτοὺς παθῶν καὶ ἀλγημάτων, ἢ καὶ δαιμόνων. ὧν καὶ δι' ἑτέρου πόνου καὶ βιβλίου ποιήσομαι μνήμην, ἕως τε Θεὸς θέλῃ, καὶ ἡ παρθένος συμπράξῃ. πολλοῦ γὰρ ἡμῖν καὶ πόνου καὶ χρόνου δεῖ, πρός τε συλλογὴν καὶ ἀφήγησιν ἀκριβεστέραν τῶν ἀεί τε, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐπιτελουμένων παρ' αὐτῆς θαυμάτων· ὧν οὐκ ὀλίγα καὶ εἰς ἐμὲ τεθαυματούργηται παρ' αὐτῆς. οὐδεὶς μέντοιγε τῶν δεηθέντων ποτὲ θεραπείας ἢ λύσεως δυσχερῶν παρακουσθεὶς, ἢ καὶ λοξοῖς καὶ ἀμφιβόλοις ἀπατηθεὶς ῥήμασιν· οἷα τῶν βελτίστων δαιμόνων καὶ πυθοχρήστων· ἢ μηδ' ὅλως τυχὼν θεραπείας ἀπῆλθε, πολλὰ τῇ φήμῃ καταμεμψάμενος. πάντες δὲ καὶ πάντως τι λαμβάνοντες, ὧν αἰτοῦσιν ἢ χρήζουσιν, οὕτως ἀπίασιν ὑμνοῦντες, εὐχαριστοῦντες, εὐλογοῦντες· ὡς νομίζειν μείζονά που καὶ τῶν θρυλλουμένων, καὶ τῶν ἐλπισθέντων, εὑρόντες τὰ θαύματα καὶ ἰάματα. εἴη δὲ καὶ ἡμᾶς, ὦ παρθένε καὶ μάρτυς καὶ ἀπόστολε, τόν τε προσάξαντα λέγω τὸν ἱερὸν ἄνδρα καὶ * σὸν τρόφιμον, κἀμὲ τὸν πεισθέντα, καὶ ἄνωθεν δὲ τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην ὠδίνοντα

* al. τὸν καὶ τὸν σὸν

iam medicinæ officina, & commune terrarũ orbis propitiatorium fit effectus. Itaque templum eius, vel potiùs vrbem, (nam in vrbis postea figuram, vsum, pulcritudinémq. transijt) nunquam sine ciuibus & peregrinis reperias; omnibus vndique eò confluẽtibus: his quidem solùm ob reuerẽtiam loci, votáq. inibi facienda, & aliquid rerum suarum ipsi Diuæ dedicandum consecrãdúmque, eò properantibus; illis verò ad morborum insuper ac dolorum, dæmonúmque, quibus fortè tenentur, curationẽ auxiliúmq. obtinendũ. De quibus etiã * alio in opere ac libro, Deo volente, & Virgine fauente, agemus. Magno enim labore, magno tẽpore nobis opus est, ad omnia eius miracula, quæ continuò, ad hunc vsq; diem, ab ipsâ perpetrantur, colligenda, & accuratè recensenda: quorum non pauca admirabiliter in memet ab ipsâ facta fuerunt. Hoc certum, neminem, qui curationem, liberationémq. malorum suorum ibi postularet, repulsam passum fuisse: neminem obliquis dubiísq. verborum ambagibus (cuiusmodi præclaris illis dæmonibus pythicísque oraculis frequentes sunt) delusum, famámque, quòd speratâ curatione excidisset, incusantem abijsse. Sed omnes omnino aliquid eorum, quæ postulant, quorúmque indigent, consequuti, ita laudes decantantes, gratias agentes, ac benè precantes redeunt; vt maiora, quàm quæ fama celebrauerat, quámq. sperauerant, miracula morborúmque curationes sese comperisse arbitrentur. Cõtingat autem etiã vtrique nostrûm, ô Virgo atq. Apostole ac Martyr; viro inquam illi religioso, alumno tuo, qui mihi hoc muneris imposuit, & mihi eiusdem mandatis obtemperanti, ac superioribus tẽporibus conceptum animo desideriũ,

* Alter liber miraculorum.

ὠδίνοντα τὴν ὁπωσοῦν διήγησιν τῶν σῶν ποιήσασθαι πράξεων, ἵλεών σε καὶ εὐμενοῦς τυγχάνειν ἀεὶ, πρεσβευούσης ὑπὲρ ἡμῶν τὰ εἰκότα πρὸς τὸν Θεὸν, παρούσης τε πάντοτε ἡμῖν, καὶ φυλαττούσης ἡμᾶς, καὶ δι' αὐτῆς τε παρεχούσης, ἃ παρέχειν σοὶ θέμις, καὶ διὰ Θεοῦ προξενούσης ἡμῖν τά τε κάλλιστα, καὶ τὰ βέλτιστα, καὶ συμφέροντα, καί σοι δὲ τῇ παρθένῳ φίλα, καὶ αὐτῷ τῷ παρέχοντι Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν· ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

SOLI DEO HONOR ET GLORIA

quomodocunque res tuas exponendi, nunc enitenti, te vt propitiâ ac facili vtamur; ſemper in ijs quæ iuſta ſunt, apud Deum pro nobis interueniente, perpetuâ noſtrâ adiutrice & cuſtode; eáque quæ per te nobis ſuppeditari fas eſt, ſuppeditante; à Deo denique, quæcunque pulcerrima, optima, vtiliſſima, ac tibi Virgini & ipſi Chriſto Deo noſtro largitori grata acceptáque ſunt, nobis conciliante: cui conuenit omnis gloria, honor, poteſtas, nunc & ſemper, & in ſæcula ſæculorum. AMEN.

ΘΑΥΜΑΤΑ

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΥΡΟΣ

ΘΕΚΛΗΣ.

Βιβλίον β.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ.

f. ἐπεὶ — ΕΙ' τὰς εὐφημίας τὰς ἐφ' ὁτῳοῦν γινομένας
ἀλήθεια μάλιστα κοσμεῖν πέφυκε· δύο δὲ
*al. κάλλιστα — * μάλιστα εὐφημίας ὑποθέσεις αὗται, βίος
*al. πρᾶξις — καὶ * πράξεις· εἴρηται δὲ ἡμῖν ἤδη περὶ τῆς
μάρτυρος πολλά τε, καὶ μάλιστα κατὰ τὸ προ-
λαβὸν περὶ αὐτοῦ σύνταγμα· χρὴ δὲ τοῖς ῥηθεῖσι λοιπὸν ἕπε-
*al. περιλάμπειν — σθαί τε καὶ * ἐπιλάμπειν τὴν ἀλήθειαν· τούτου χάριν, μακρὰ
φροντίσαντες καὶ πονήσαντες, τὰ σποράδην αὐτῆς τυγχάνον-
τα θαύματα συνελεξάμεθά τε, καὶ διὰ μικροῦ συγγράμμα-
τος ἐξεθέμεθα. οὐ πάντα μὲν, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πολλοστὸν τῶν πάν-
*antea erat, καὶ τῶν ὀλίγων. fortè possit legi, καὶ τὰ ὀλίγον. — των μέρος· ὀλίγιστα δὲ παντελῶς καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ * τὰ
ὀλίγον πρὸ ἡμῶν συμβεβηκότα μόνον· καὶ τούτων δὲ ὀλίγιστα πάλιν,
καὶ ὅσα παρ' ἀληθευόντων ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν διαλέξασθαι ἰσχύ-
σαμεν. ὅπως ἐξῇ τοῖς ἐντυγχάνουσι μηδὲ περὶ ὧν παρειρή-
καμεν ἀπιστεῖν, ἐκ τῶν νῦν ἐπιτελουμένων τε καὶ ἐπιτελεσθέν-
των θαυμάτων, καὶ τὰς περὶ τῶν προλαβόντων αὐτῆς ἀγώ-

νων

MIRACVLA SANCTÆ PROTOMARTYRIS THECLAE.

Liber II.

PRÆFATIO.

QVVM præconia laudum, cuicunque tandem tribuantur, veritas in primis exornare soleat; eaq. duobus hisce fundamentis, vitâ scilicet & rebus gestis, potissimè nitantur; plurimaq;ue à nobis, præsertim præcedenti volumine, de Martyre sint explicata; nihil vt iam restet, nisi vt veritatem illis ipsis quæ commemorauimus velut comitem adesse in ijsq. elucescere ostendatur: hac de causâ, non exiguo studio ac labore, quę sparsim extant eius miracula congessimus, ac pusillo cõmentario edidimus: non quidem omnia, imò nec multesimã omnium partem; sed paucissima omnino, eaq;ue solùm, quę vel nostrâ memoriâ, vel paullò ante nostram ętatem euenêre: atque ex his ipsis rûrsum perpauca, & quæ non nisi à viris feminisq; veracibus colligere potuimus. Quo nulla lectoribus relinquatur occasio, quin plenam ijs, quę iam anteà à nobis relata sunt, fidem habeant; ex miraculis, tam quæ hoc tempore perficiuntur, quàm quæ superiori facta fuêre, certissima præcedentium eius certami-

νων καὶ ἀθλήσεων πίστεις καρποῦσθαι. διὰ τοῦτο δὲ προσώ-
πων καὶ τρόπων καὶ ὀνομάτων ἐμνημονεύσαμεν, ὥστε μηδὲ
περὶ αὐτῶν τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀμφιβάλλειν· ἀλλ' ἐγγύ-
θεν ἔχειν, καὶ ποιεῖσθαι τὴν περὶ ὧν εἰρήκαμεν ἐξέτασιν τῆς
ἀληθείας.

Ὑποφῆται μὲν καὶ ὑπηρέται δαιμόνων χρησμολόγων, καὶ
Πυθικῶν τερατευμάτων ἐξηγηταί, τοῦ ἐν Δωδώνῃ θρυλ-
λουμένου λέγω Διός, τοῦ Πυθικοῦ καὶ ἐν Δέλφοις Ἀπόλλωνος,
ἢ καὶ τοῦ παρὰ Κασταλίας νάματα ποιουμένου τὰς μαντείας, τοῦ
ἐν Περγάμῳ καὶ ἐν Ἐπιδαύρῳ καὶ ἐν Αἰγαῖς ταύταις Ἀσκληπιοῦ,
πολλὰ περὶ πολλῶν ἀναγεγράφασι χρηστήριά τε καὶ παθῶν λυ-
τήρια. ὧν τὰ μέν εἰσι μῦθοι καὶ πλάσματα, καὶ αὐτῶν τῶν συγ-
γεγραφότων κομψεύματα, ἐνέργειαν καὶ ἰσχύν τινα καὶ πρόγνωσιν
βουλομένων προσεῖναι τοῖς δαίμοσι· τὰ δὲ πιθανὰ μέν, καί που
καὶ χρησθέντα πολλάκις, πολλῆς δὲ γέμοντα τῆς διπλόης καὶ ἀμ-
φιβολίας. ὡς καὶ τοὺς χρησαμένους αὐτοῖς πολλῆς ἀεὶ πληροῦ-
σθαι τῆς ἀπορίας, μὴ ἔχοντας ὅπως χρήσασθαι τοῖς χρησθεῖσιν
αὐτοῖς· ἢ καὶ χρησαμένους μέν, συναπολομένους δὲ ἄρδην αὐ-
τοῖς θεσπίσμασι καὶ μαντεύμασιν. ἐν αἰνίγμασι γὰρ καὶ γρίφοις
ἡ σύμπασα τῶν χρησμῶν ἐστὶ φιλοτιμία. διὰ γὰρ τὸ μὴ ἔχειν
εὐθυβόλως πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἢ ὅπως ἂν τὸ μέλλον προεί-
N. 1. ποιεν σαφῶς, [1] τυφλὰ καὶ ἀγκύλα λοιπόν, καὶ πεπλανημένα,
καὶ πρὸς μυρίας ὁδοὺς ἔχοντα τὰς ἀποκλίσεις, ἐφοίβαζον, ἅ-
περ ἐφοίβαζον. ὥστε μὴ τῶν χρησμῳδούντων μᾶλλον δαιμό-

νων

num fortitérque factorum argumenta capientes. In quibus miraculis recensendis idcirco personarum, locorum, nominumq. mentionem fecimus, ne de illis quoque vlla dubitandi superſit ratio; ſed penes ſe, & in promtu quiſquis in hæc fortè inciderit habeat, vnde de ijs, quæ à nobis dicta ſunt, veritatis diſquiſitionem inſtituat.

DÆmonum oracula edentium antiſtites ac miniſtri, & portentorum Pythicorum interpretes, Iouis inquam Dodonę celeberrimi, Apollinis Pythici Delphis, aut prope Caſtalios latices, Æſculapij deniq. Pergami, & in Epidauro, atq. ipſis Ægis vaticinantis, varia de multis cùm oraculorum reſponſa tum morborum curationes ſcripto prodiderunt. quorũ nonnulla fabulę atq. cõmenta, & lepidi quidam luſus ipſorũmet ſcriptorum ſunt, qui dæmonibus efficientiam virtutemq. aliquam, & pręnotionem adſtruere conantur: quædam verò aliquid quidẽ veriſimilitudinis habentia, & ſæpiùs edita; ſed multiplici varietate & ambiguitate pleniſſima. ita vt qui illa conſuluiſſent, ancipiti ſemper cogitatione diſtracti fuerint; incerti quâ ratione reſponſis illis vterentur: aut qui vſi ſunt, funditus cum illis ipſis ſuis oraculis & vaticinationibus perderentur: quum omnis iſta prædictionum ambitioſa contentio verborũ inuolucris, & griphis quibuſdam cõtineatur. Nam propterea quòd nõ rectè in veritatis ſcopum collimarẽt, neq. quâ ratione de futuris certi aliquid enuntiare poſſent, haberẽt: idcirco quæcunq. inſanientes illi oracula fundebant, cæca erant, tortuoſa, titubãtia, quęq. ad infinita diuerticula declinarent. quo rerũ infelices ſucceſſus non tam dæmonibus, huiuſmodi oracula

ναι, ἢ τῶν μὴ νοούντων δῆθεν ὑπὲρ χρησμοὺς, εἶναι τὰ ἀποτεύγματα. αὐτίκα τοῦ Κροίσου χρωμένου τε καὶ ἐρομένου τὸν Ἀπόλλω, εἰ περιέσοιτο τοῦ Κύρου· Περσῶν δὲ καὶ Μήδων, ἤδη δὲ καὶ Ἀσίας τῆς πλείστης, ἦν οὗτος ὁ Κῦρος βασιλεύς· καὶ πολλὰ μὲν, ὡς εἰκὸς, ἱκετεύσαντος τοῦ Κροίσου, πολλὰ δὲ καὶ καταθύσαντος καὶ ἀφιερωσαμένου χρήματα· ὡς δὴ καὶ λαμπρᾶς οὕτω καὶ μεγίστης ἐφιεμένου νίκης, τὸ τὸν Κῦρον καθελεῖν· τί φησι μετὰ ταῦτα πάντα ὁ θαυμάσιος χρησμῳδός;

„ Κροῖσος Ἅλυν διαβὰς, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει.

Τοῦτο τὸ μάντευμα, ὃ εἴτε ὡς Λοξίας ἔδωκεν, ἐπ' αὐτῷ καταλείψας τῷ καὶ λαβόντι τὴν κρίσιν· εἴτε ὡς πονηρὸς, καὶ τοῦ ἱκέτου προδότης· εἴτε ὡς αὐτὸς ἀγνοῶν, ὅπως τε καὶ ὅπη πεσεῖται τὸ μέλλον, καθάπαξ τὸν Κροῖσον ἀπώλεσε. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Κροῖσος οὗτος ἐπαρθεὶς τούτῳ τῷ καλῷ χρησμῷ, διέβη τε θαρρῶν τὸν Ἅλυν ποταμὸν, ὡς ἐπὶ λαμπρᾷ καὶ ἀξιοζήλῳ νίκῃ· συνέμιξέ τε τῷ Κύρῳ, καὶ ἡττηθεὶς κατὰ κράτος, τὴν αὐτὸς αὑτοῦ μεγάλην καταλύσας ἔλαθεν ἀρχήν· καταλείψας τῷ βελτίστῳ χρησμῷ καὶ ἀπολογίαν, τὸ μὴ αὐτὸς νενοηκέναι τὸ λόγιον, τὸ δυνατὸν τία χρήσαντος τοῦ θεοῦ, μὴ διαβῆναι τὸν Ἅλυν ποταμὸν, μηδὲ συμμῖξαι τῷ Κύρῳ, ὡς ἐπὶ καταλύσει τῆς αὐτοῦ μεγάλης ἀρχῆς τοῦτο ποιήσοντος. καὶ εἴ τις ἀπιστοίη μοι, ὡς ταῦτα εἴρηταί τε παρὰ τῆς βελτίστης Πυθίας, καὶ γεγένηται παρὰ τοῦ Κροίσου, λαβὼν τὸν ἥδιστον Ἡρόδοτον, ἐκεῖθεν τὰς περὶ τούτων ἐκλεγέσθω πίστεις. καὶ παραλιμπάνω τὸν ἕτερον ἐπ' αὐτῷ τῷ Κροίσῳ γεγονότα χρησμὸν, καὶ τὴν ἡμίονον ἣν ἔφη βασιλεύσειν, καὶ τὴν ἀπάτην, ἣν ὁ Κροῖσος ἀπατηθεὶς, ἴδε μετ' οὐ πολλὰς τὰς ἡμέρας τὴν ἡμίονον βασιλεύουσαν· Κῦρος δὲ οὗτος ἦν,

edentibus, quàm ipsis hominibus, non benè videlicet ea intelligentibus, adscriberentur. Quum Crœsus Apollinē consuleret, ex illo sciscitatus, num de Cyro rege Persarū ac Medorum, Asiæq́ magnâ ex parte, victoriam esset cōsecuturus: multaque, vt par erat, in eum finem vota fecisset, multas hostias immolasset, multam pecuniæ vim consecrasset (quippe qui ad tam nobilem ac gloriosam victoriam, Cyrum internecione delendi, adspiraret) quid admirabilis ille vates post hæc omnia respondit?

Perdet Crœsus, Halyn transgressus, maxima regna.
Quod oraculum siue vt Loxias, hoc est flexiloquus, ediderit, iudicio id accipientis examinandum committens; siue vt improbus, & supplicis sibi proditor; siue vt de euētu, & quomodo, & quorsum res casuræ essent, ignarus, Crœso certè exitiū attulit. bello enim hoc vaticinio elatus, fluuium Halyn, velut in exploratâ iam luculentissimáq. victoriâ, fidenter traiecit; & manus cum Cyro conferens, totis fractus viribus, suum ipse imperium inscius euertit: hac vnâ pulcerrimo huic oraculo defensione relictâ, quòd illius sensum nō satis percepisset: Deo nempe contrarium effante, fluuium Halyn nequaquā transmittendum, neq. cum Cyro prælium miscendū esse; sin secùs ab eo fieret, in certā amplissimi regni sui perniciem euēturum. Quòd si quis fortè mihi fidē habere nolit, hęc & à præstantissimâ Pythiâ fuisse dicta, & à Crœso gesta, *Herodotum dulcissimū scriptorem in manus sumat, ab- * Lib. 1.
eoq́. horum probationē petat. Omitto alterū oraculum eidē Crœso redditum, & * mulam, quam regno potiturā- * Ibidem.
prædixit, totamque fallaciam, quâ ille ludificatus, paucos post dies mulam regnantem vidit; Cyrum videlicet

ἦν, ὁ ἐκ Καμβύσου μὲν τοῦ Πέρσου, ἐκ Μανδάνης δὲ τῆς Ἀστυά-
* al. τοῦ γένους.
γους τοῦ Μήδου θυγατρός. τὸ γὰρ ἀνόμοιον * τοῖν γονοῖν τοῦτ' ἦν, ὅ-
περ ᾐνίττετο μὲν τὸ θαυμαστὸν λόγιον· ἡ δὲ ἀσάφεια καὶ διπλόη τὸν
δόλον εἰργάσατο. ἀλλὰ τὰ μὲν τῶν δαιμόνων, ὡς ἐκ παύρων πολ-
λῶν ὀλίγα εἰπεῖν, τοιαῦτα· ἀπατηλά, πονηρά, κίβδηλα, ὕπουλα, δο-
λερά, πολὺ τὸ ἀχλυῶδες καὶ διεψευσμένον ἔχοντα. τὰ δὲ τῶν ἁ-
γίων ἆρα λοιπὸν ἰάματα καὶ θεσπίσματα, ποῖα; σαφῆ, ἀληθῆ,
ἁπλᾶ, ἅγια, ὁλόκληρα, καὶ τοῦ δεδωκότος Θεοῦ ἀληθῶς ἐπάξια. καὶ
γὰρ οὐδ' ἄλλως οἷόν τε χρηματίζειν ἡμῖν τοὺς ἁγίους, ἢ διὰ μόνης γε
τῆς τοῦ Χριστοῦ χάριτος. καὶ γὰρ αὐτοὶ ταύτης τυγχάνοντες πρότερον,
* οὕτοι erat in m.ſ.
* οὕτω καὶ αὐτοὶ τοῖς αἰτοῦσι ἀντιδιδόασιν· ὥσπερ ὑδρορρόαι τινὲς ἐκ πι-
νος ὑπερτάτης καὶ θειοτάτης πηγῆς ἕλκουσαί τε καὶ ἐπαντλοῦσαι
πάλιν τοῖς διψῶσι τὰ ἱερὰ νάματα. τούτων μὲν ἁγίων καὶ ἡ μεγί-
* In exemp erat φυτῶσα.
στη μάρτυς ἐστὶ Θέκλα ἀεὶ παροῦσα, ἀεὶ * φοιτῶσα, τῶν δεομένων
ἐπαΐουσα, πανταχοῦ τε καὶ πάντας ἀφθόνως ἐφορῶσα· ὑγιαίνον-
* fort. deest ἀθυμοῦντας aut δυσθυμοῦντας.
τας, ἀρρωστοῦντας, ἀθυμοῦντας, * πλέοντας, ὁδοιποροῦντας, κινδυ-
νεύοντας, μὴ κινδυνεύοντας, καθ' ἕνα, κατὰ πολλούς, κατ' οἴκους, κατὰ
γένη, κατὰ πόλεις, κατὰ δήμους, ξένους ὁμοίως καὶ πολίτας, ἐν χωρίοις καὶ
ὑπερορίοις, ἄνδρας καὶ γυναῖκας, δεσπότας καὶ οἰκέτας, ἀφηλικεστέ-
* Putarem tres voculas hasce intercidisse, τοὺς ὑπ' ἀρχαῖς.
ρους καὶ νέους, πλουσίους καὶ πένητας, τοὺς ἐν ἀρχαῖς, * τοὺς ἐν στρατείαις, τοὺς
ἐν δίκαις, τοὺς ἐν πολέμοις, τοὺς ἐν εἰρήνῃ. ἤδη δὲ καὶ Ἰουδαίοις ὤφθη πολ-
λάκις, καὶ τὴν αὐτῆς ἐπεδείξατο δύναμιν, ἀντὶ συμβουλῆς, ἀντὶ νουθε-
σίας προστάξασα τὴν θεραπείαν. ἀλλ' ἵνα συνελὼν εἴπω, εἰς πάντας
ἀνθρώπους φοιτῶσα, διὰ πάντων χαρισμάτων ἐνεργεῖ τὰ θαύ-
ματα· καὶ τοὐναντίον κατὰ πάντων αὖ πάλιν τῶν ἁμαρτανόντων,

καὶ

patre Cambyse Persâ, matre Mandanâ Astyagis Medi filiâ natum. Stirpis enim vtriusq dissimilitudinē mirificū hoc oraculū, sed opertè ac tectè nimirum significabat: nisi quòd obscuritas & significationis varietas errādi occasionem subministraret. Et dęmonum quidem oracula, vt ex plurimis pauca dicamus, huiusmodi sunt; fallacia, improba, adulterina, simulationis artificio fucata, subdola, multū caliginis & falsi in se habentia: at contrà, Sanctorū curationes & vaticinia cuiusmodi? nempe aperta, vera, simplicia, sancta, solida, & Deo horū auctore prorsus digna. Neq. enim aliter nobis Sancti, quā solâ Christi ope ac beneficio, responsa ediderint. Nam ipsi hanc gratiā in se priùs consecuti, alijs deinde illam postulātibus suppeditant; velut canales quidā ex supremo quopiam ac diuinissimo fonte sacros latices suos trahentes, & sitientibus porrò profundentes. Inter Sanctos autē hosce vel præcipua est Martyr Thecla, semper præsens, semper ad obsecrantes ventitans, eosq. exaudiens, omnes omni tempore candidè intuens, valētes, ægros; lætos, tristes; iter aquâ, iter terrâ faciētes; in periculū adductos, extra periculū constitutos; singulos, vniuersos, domos, familias, oppida, populos, exteros pariter ac ciues, incolas, peregrinos, viros, mulieres, dominos, famulos, seniores, iuniores, copiosos, egētes, magistratus, priuatos; in exercitu, in foro, in bello, in pace versantes. Quin etiam Iudæis sępenumerò conspiciendam sese obtulit, eandemq. potētiam in ipsos quoq. ostendit, monitionis aut etiā increpationis loco salutem ipsis cōferens. Et vt sermonem in pauca contrahā, omne genus hominum peruadēs, omnis gratificationis genere miracula sua in illos edit: sicut rursū aduersus omnes flagitio-

Dæmonū oracula qualia.

Item Sanctorum

καὶ παροξυνόντων αὐτήν, κινεῖ τὴν ἰσχὺν αὐτῆς ἀεὶ καὶ ὀργήν.
N 2. οὔτε τῶν ὅσια βιούντων ἀμελοῦσα ποτε, οὔτε τῶν ὅσια πραττόντων ἀφειδοῦσα· ἐναργέστερον δὲ ποτε μὲν ταῦτα, ποτὲ δὲ ἐκεῖνα πράττουσα, καὶ δι' ἑκατέρων τό, τε ἐμβριθές, τό, τε φιλάνθρωπον ἀεὶ τοῖς ἔργοις ἐπισημαίνουσα. καὶ γὰρ οὐχ ἡνίκα ἦν-τε ἐν σώματι, καὶ συνῆν ἀνθρώποις, ὡρίσατο τὰς θεραπείας, μεταστᾶσα δὲ ἡσυχάσειεν; ἀλλὰ γὰρ ἐμίχθη μὲν ἀγγέλοις· οὐκ ἀπέστη δὲ οὔτε νῦν ἡμῶν. ἀλλ' ἐν ἀμείνονι μὲν λήξει, μετὰ μείζονος δὲ τῆς βοηθείας κήδεταί τε καὶ ἐπιμελεῖται ἡμῶν. καὶ ἵνα ἐκ πάνυ πολλῶν ἄγαν ὀλίγα εἴπωμεν, φέρε εἴπωμεν, ἅτε ἡμεῖς ἴσμεν τέως, ἅτε συνωμολόγηται τοῖς πολλοῖς, καὶ ὧν πάντες ἴσορές τε καὶ ἐν πείρᾳ καθεστήκαμεν· οἱ μὲν καὶ * αὐτῷ τῷ εὐπαθεῖν, οἱ δὲ καὶ παρ' αὐτῶν τῶν εὐπεπονθότων ἀκηκοότες. Ἄρξομαι δὲ ἀφ' ὧν ὑπὲρ * αὐτῆς μάλιστα * κατὰ δαιμόνων διεπράξατο.

* al. ὑπὸ τοῦ εὐπ. f. ὑπὸ τοῦ
* al. αὐτῆς τε
* ἢ καὶ. al.

ΘΑΥΜΑΤΩΝ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

1. ΤΟν Σαρπηδόνιον τοῦτον ἀγνοεῖ μὲν οὐδείς· καὶ γὰρ παλαιότατον τὸ κατ' αὐτὸν μυθολόγημα ἔγνωμεν ἀπ' ἱστοριῶν καὶ βιβλίων· ἴσασι δέ τινες * τῷ δυσσεβεῖν ἔτι κακῶς, ὅμως δὲ ὡς ἔκπαλαι, τὸν ἄνδρα ποτὲ τοῦτον γεγονότα καὶ ξένον καὶ ἔπηλυν, κατὰ ζήτησιν οἰκείας ἀδελφῆς ἀλώμενόν τε καὶ διὰ θαλάττης τοῖς τῆσδε προσορμισθέντα χωρίοις· καὶ ἀγνοίᾳ μὲν τῶν τόπων, ἀγνοίᾳ δὲ τοῦ τότε βασιλεύοντος, θεῖος δὲ ἦν αὐτὸς αὐτῷ καὶ πατράδελφος ὁ Κίλιξ

* al. τὸ

gitiosos ipsamq. exacerbantes, vim suam infestam iramque exercet. ita vt nec piè viuētium curam vnquā deponat, nec facinorum nefariorū auctoribus parcat; nūc hoc nunc illud manifestissimè agens; vtroq. autem cùm seueritatem, tum humanitatem suam re ipsâ testatā faciens. Nam quę quum adhuc in corpore & inter mortales ageret, curationes suas nullis terminis circūscribebat; easdē nunc, postquā à nobis migrauit, intermiserit? Verùm inter Angelos iam admixta est, fateor; attamen ne nūc quidem à nobis seiuncta: sed meliori sorte aucta, maiori nobis subsidio prospicit, maiorē nostri curam gerit. Atq. vt ex quàm plurimis admodum pauca quædam cōmemoremus; age ea referamus, quę nos ipsi hactenus explorata habemus, quæq. vulgo in confesso sunt, & quorū omnes experiētiâ docti, testes sumus: partim ipsi beneficijs affecti, partim ex ijs, in quos beneficia collata fuerunt, rei eiusdē cognitionē consequuti. Ab illis porrò exordiar, quæ ipsa maximè in caussâ suâ contra dæmones perpetrauit.

MIRACVLVM PRIMVM.

SArpedonium illū nemo est qui ignoret (fabula enim peruetus, quæ de ipso circūfertur, ex annalium memoriâ & litterarum monumentis nota nobis est; nouisse itē nonnulli eundē sese testātur, impio cultu, sicut priscis temporibus factitatum est, illū adhuc prosequentes) hominē aliquando fuisse externū & aduenā, perquirendęq. sororis caussâ errātem, mari ad has regiones appulisse: ignoratione autem locorū, & Regis ibidem tunc imperantis (patruus autem hic illi erat, ac patris frater germanus, 1.

ὁ Κίλιξ, ἀναιρεθέντα μὲν, ὥς τι λυπήσαντα καὶ διαθέντα τοὺς ἐπιχωρίους κακῶς, ταφέντα δὲ παρὰ τὴν χηλὴν καὶ τὴν ἠϊόνα ταύτην. ἔστιν τοίνυν λαβόντα καὶ δαίμονος ὄνομα, καὶ χρησμῳδοῦ καὶ μάντεως
» φήμην, καὶ διὰ τοῦτο δόξαντα παρὰ τοῖς ἀνοήτοις εἶναι θεόν· πολλὰ
» γὰρ τοιαῦτα τίκτει μὲν ὁ πολὺς χρόνος, δέχονται δὲ ἀβασανί-
» στως ἄνθρωποι καὶ θεοποιοῦσι μύθους. ἅμα τε προσήλασεν ἡ παρθένος τῇ χώρᾳ ταύτῃ, καὶ ἥψατο τῶν ὁρίων αὐτοῦ, καὶ τὴν * κορυφὴν ταύτην κατέλαβε, συνέστειλέ τε αὖθις καὶ κατεσίγασε, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀφωνότατον ἐκάθισε τὸν πολυφωνότατον χρησμολόγον· τὴν δεσποτικὴν * ἐκείνην καὶ βασιλικὴν ὁδοιπορίαν * ἀποπεξαμένη τοῦ θαύματος, μήποτε καὶ ὄναρ εἴη τὸ ὕπαρ. ἦν δὲ ἀληθῶς ὕπαρ. πάντα γὰρ ἀληθῆ τε καὶ ἀψευδῆ καὶ τέλεια τὰ τοῦ μάρτυρος ἐστί τε καὶ ἔσται θαύματα.

* δρυφὴν al.

* ἱκέτιν al.

* ἀποτε-ρωμένη al.

11. Ἡ δὲ Ἄβα ἑλληνὶς μὲν ἦν ἔτι· οὔτε δὲ Ἰουδαίους ἐβδελύττετο, οὔτε Χριστιανοὺς ἀπεστρέφετο· ἐπλανᾶτο δὲ περί τε πάντας καὶ πάντα. αὕτη τοίνυν καταφέρεται μὲν ἐξ ἡμιόνου· οὕτω δὲ διελέθη τὸ σκέλος κακῶς, ἀποθραυσθέντος * ὀστέου τὴν περιτεταμένην τῷ ποδὶ σάρκα, διελόντος τε βιαίως καὶ πρὸς τὸ ἔξω χωρήσαντος, ὡς καὶ θεραπείας λοιπὸν κρεῖττον εἶναι δοκεῖν τὸ κακόν. καὶ γὰρ * εἰς πλείονα μὲν τῷ χρόνῳ παρετάθη τὸ δεινὸν, καὶ ἀκίνητος ἦν· ποτὲ μὲν Ἰουδαίων, ποτὲ δὲ καὶ τῶν ἀπαοιδῶν τούτων, ἅμα δὲ καὶ τοῦ βελτίστου Σαρπηδονίου, παιζόντων εἰς αὐτήν· καὶ τὴν μὲν θεραπείαν ἐπαγγελλομένων, ἢ καί τι δρώντων, οὐ μὴν καὶ * ποιῆσαί τι δυναμένων, οὔτε δυνηθέντων εἰς τέλος. ὡς δὲ καὶ συμβουλευ-
θὲν,

* ὥστε οὐ legebatur anteà.

*f. ἐν πλεί-ονι aut εἰς πλεῖον potius

*f. ποιῆσαι

Cilix) quòd indigenas diuexasset maleque mulcasset, trucidatum, iuxtáq. promontorium ac littus hoc sepulturæ traditũ. Hunc igitur, dęmonis nomine sibi acquisito, ac fatidici vatisq. existimatione comparatâ, & ob id ipsum ab imperitis pro deo habitũ *(id generis enim multa, longinquitas tẽporis adfert, quæ homines nullo adhibito examine, temerè amplectentes, fabulis affictis, diuinitatis honore prosequuntur,)* simul atque ad hæc loca Virgo aduectans, fines eorumdem attigisset, culmine hoc occupato, loquacissimũ vatem deinceps cõpescuit, silentium imperauit, & in hunc vsq. diem prorsus elinguem reddidit; herilem ac planè regiam suam huc profectionẽ miraculo testata: ne res vera, cuiusmodi sanè erat, pro somnio reputaretur. Omnia enim Martyris, certa, mendacij expertia, ac perfecta sunt, eruntque miracula.

ABa nomine mulier quædã, ethnica adhuc erat; quæ interim nec Iudęos detestaretur, nec Christianos auersaretur, sed circa omnes omniaq. incerta ferretur. accidit autem, vt cùm è mulâ fortè decidisset, ita grauiter ex eâ prolapsione, crure afficeretur, osse cõfracto, obtentamque pedi carnem violenter secãte & foras erumpente, vt malum deinceps omne remedium superare videretur, quippe quod temporis diuturnitate magis ingrauesceret. Itaque mouere iam illa sese omnino nequibat: nonnunquã interim Iudæis, nonnunquã incantatoribus hisce, & vnà pręclaro scilicet hoc Sarpedonio, ipsam ludificãtibus. qui cùm sanitatẽ eidem pollicerentur, ac eò nonnulla etiam actitarẽt: sicut nihil anteà, ita nec quidquã ad extremum efficere potuerunt. At postquam mulier vel aliorũ 11.

θὲν, ἢ καὶ οἴκοθεν κινηθὲν τὸ γυναῖον, ἀπεκομίσθη τε εἰς τὸν νεὼν, καὶ ἐδεήθη τοῦ μάρτυρος μετὰ δακρύων, μετ' οἰμωγῆς, πολλῶν τε καὶ ἱκεσιῶν ἐκμειλίξασθαι τὴν παρθένον, οὔτε τρεῖς ὅλαι διεγένοντο ἡμέραι, καὶ βαδίζουσα κατῆλθεν ἡ γυνή· ὡς μηδὲ τοῦ χειραγωγήσαντος ἔτι προσδεηθεῖσα, συντόνῳ δὲ, ὥς φασι, δρόμῳ πρὸς τὰ οἰκεῖα χωρήσασα. ποῖον δὲ καὶ τὸ τῆς θεραπείας φάρμακον; πάντως, ὅτι περ βούλεσθε καὶ τοῦτο μαθεῖν, οὐ πολυτελὲς, οὔτε περίεργον, οὔτε τῆς τῶν
" Ἀσκληπιαδῶν ἀλαζονείας κόμψευμα. τὸν γὰρ ῥύπον, φησὶν ἡ μάρ-
" τυς, τὸν περικείμενον τῷ ἐμῷ θαλάμῳ, κιγκλίδων τούτων περιξέσα-
" σα, τῷ πεπονθότι μέρει τοῦ ποδὸς ἔμπλασον· καὶ παύσει μὲν παρα-
" χρῆμα τὸ πάθος, χρήσῃ δὲ τοῖς ποσὶν πρὸς ὃ κεχρῆσθαι δεῖ τοῖς ποσίν. καὶ ἡ μὲν εἶπεν· ἡ δὲ ἔπραξε, καὶ τὸ θαῦμά γε μέχρι τοῦ παρόντος βοᾶται παρά τε ἐκείνης ἔτι, καὶ τῶν ἐκείνην θεασαμένων βαδίζουσαν, θέουσαν, ἐνεργοῦσαν τῷ ποδί· τὸ δὴ μεῖζον, καὶ Χρισιανὴν
* Χριστιανὴν γεγονέναι ἀπὸ τούτου θαύματος, καὶ * οἵαν εἰκὸς ἐκ πείρας γενέσθαι τοιαύτης. ἡ γὰρ τοῦ ποδὸς θεραπεία καὶ αὐτὴν τὴν τῆς ψυχῆς συνεβλάστησε θεραπείαν. καὶ οὕτως ἀμφότεραι ἐξ ἑνὸς ὑπῆρξαν τοῦ θαύματος.

III. Ἡκέτω δὲ εἰς μέσον ἡμῖν καὶ ἄλλη γυνὴ, καὶ διηγείσθω τὸ θαῦμα, καὶ κινείτω πάντας ἡμᾶς εἰς θαῦμα. καὶ γάρ τις τῶν Κητιδίων τούτων καὶ εὐπατριδῶν γυναικῶν Βασσιανή· τοῦτο γὰρ τὴν ὄνομα αὐτῇ· ὡμήρευε μὲν παρ' ἡμῖν ἐπί τισι συνθήκαις, ἐπαγγελλομέναις μὲν ἐκ λῃστείας εἰρήνην, ἐν δὲ τῷ ἐκείνης σώματι τὸ βέβαιον πάντως ἐχούσαις. προσεκαρτέρει δὲ ὡς τὰ πολλὰ καὶ προσελιπάρει τῇ μάρτυρι· τοῦτο μὲν ὡς Χρισιανὴ, τοῦτο δὲ καὶ ὡς δεομένη λύσεως τῆς τότε προσδεσμούσης αὐτὴν ἀνάγκης. αὕτη ποτὲ

ἐν

consilio persuasa, vel suomet sensu impulsa, in templum delata fuisset, multisq. cum lacrymis & gemitibus ad Virginem deleniendã accommodatis Martyrẽ supplex implorasset: antequam tres integri effluxissent dies, pedibus ipsa suis insistens, abijt; vt nec manu ducentis auxilio amplius indigeret, sed cõtento (vt aiunt) cursu domũ suam properaret. At quale huius sanationis medicamentum? planè (quoniam id etiã scire auetis) nõ sumptuosum, nec magnoperè exquisitũ, aut operosum fuit, neq. iactantiæ Æsculapianæ scitamentum. *Sordes*, inquit Martyr, *thalamo meo obductas, cancellis seu valuis circum abradens, parti pedis affectæ illine, & è vestigio dolorem sedabis, pedibúsque, in quem vsum dati sunt, deinceps vteris.* Dixit hæc, fecit illa: & miraculũ huc vsq; ab ipsâ, & ab illis, qui eam ambulantem, currentẽ, pedumq. exercitio vtentem viderant, & (quod amplius est) ex huiusmodi miraculo Christianã effectam, & quidem talem Christianã, qualẽ tam illustri experimento edoctã fieri par fuit, prędicatur. Curatio enim pedis vnà etiã animæ sanitatem produxit: & hoc pacto vtraq. ex vno eodemq. miraculo prouẽnit.

SEd in mediũ etiam alia mulier prodeat, miraculumq. III.
commemoret, quod nobis omnibus admirationem moueat. Quædam enim nobiliũ ex Cetide feminarum, Bassiana nomine, obsidis loco apud nos agebat, ob pacta conuenta, quibus à depopulatione pax spondebatur, corporis sui interpositu stabilienda. Hæc ferè assiduè apud Martyrem erat, eiq. continuò supplicabat: partim quidẽ vt Christiana; partim verò, vt quę necessitatis, quâ implicabatur, liberationem efflagitaret. Quúmque aliquando

ἐν ὥρᾳ θέρους, καὶ ἡνίκα μάλιστα ἑαυτοῦ φλογωδέστερός ἐστιν ὁ ἥλιος, ἐνδιέτριβε μὲν τῷ ναῷ τῆς μάρτυρος τὰ συνήθη ποιοῦσα, δακρύουσα, ψάλλουσα, εὐχομένη, καὶ οἷά περ τὰ τῶν αἰωρουμένων τε καὶ εὐχομένων ἐστίν. νυκτὸς δὲ ἐπιλαβούσης, καὶ τῆς φλογὸς ἐπιταθείσης, ἤσχαλλε μὲν τὴν ἀρχὴν ὡς ἂν καὶ ἀσυνήθης· καὶ διηπορεῖτο, καὶ ἄσθματος ἐπληροῦτο, καὶ ἱδρῶτι κατερρεῖτο. καὶ ποτὲ μὲν κατὰ τὰ χαμεύνια αὐτὰ περιεστρέφετο, ἀεὶ τὸ κάμνον τοῦ σώματος θεραπεύουσα καὶ ἀναψύχουσα, καὶ τοῦτο ποιοῦσα συχνότερον· ποτὲ δὲ καὶ ἀναπηδῶσα τῆς κοίτης, ἡνίκα διάπυρός τε ἦν ἤδη λοιπόν, καὶ τοῖς μαρμάροις ἑαυτὴν προσετήρειδεν, ὡς ψυχροτέροις τε οὖσι μᾶλλον, καὶ ἀναψύξαι δυναμένοις αὐτήν. τέλος δὲ, ὡς ἐνικᾶτο τῷ κακῷ, καὶ γὰρ καὶ γαστρὸς ὄγκος αὐτὴν ἐπὶ παιδὶ κυουμένης συνεῖχε, καὶ τὸ τοῦ φλογμοῦ πολύ τε καὶ ἀηθὲς οὐκ ὀλιγωρεῖν παρεσκεύασεν· ὥρμησε μὲν ἐπί τι ποτὲ τῶν παρακειμένων φρεάτων, ὃ καὶ βαθὺ καὶ πληθῦον ἦν ὕδατι, ὡς ἐγκυβιστῆσαί τε τούτῳ καὶ συννήξασθαι, ἢ καὶ ἀποπνιγῆναι. τοῦτο γὰρ ἦν τὸ πάντως ἐσόμενον τοῦ κακοῦ πέρας. παραφανεῖσα δὲ ἡ μάρτυς, καὶ * τοῦ ἱματίου αὐτῆς λαβομένη, τῆς μὲν ὁρμῆς ἔπαυσε, πολλὰ λοιδορησαμένη τῆς τόλμης αὐτήν· προσκαλεσαμένη δὲ κόρην, ὡς ἄν τινα παιδίσκην αὐτῇ παρομαρτοῦσαν, φησί· „ τὴν λεκάνην μοι προσάγαγε ταύτην· „ ἣν καὶ μετὰ χεῖρας ἐδόκει φέρειν ἡ κόρη. ἡ δὲ προσήγαγεν· ὕδατος * δὲ ἦν αὐτὴ μεστή· καὶ τὸν αὐτῆς ἡ πραοτάτη καθιμήσασα δάκτυλον, καὶ ἀναδεύσασα τῷ ὕδατι, ἐπαλείφει τὸ μέτωπον τούτῳ, καὶ τῶν κατακλείδων ἑκατέραν, κἀπῆλθε, ζέφυρον, ὡς εἰπεῖν, αὐτῇ μόνον λιγυρὸν ἐμπνέοντα καταλείψασα. διεγίνετο μὲν οὖν, ὡς ἐν πᾶσιν ἐκφρυγομένοις τῷ καύσωνι, αὐτὴ μόνη ὡς ἐν ἦρι καὶ ὡς ἐν Δάφνῃ τῷ πολυδένδρῳ καὶ πολυανέμῳ χωρίῳ διάγουσα. καὶ

* al. τῶν ἱματίων

* al. μὲν

ταῦτα

æstiuo anni tempore, quando solito magis sol exæstuat, in Martyris templo versaretur, vt sollemne ipsi erat, lacrymas fundens, psalmos decantans, vota faciens, aliáq. omnia, quæ mœstæ ac precibus vacantes pro more habent: nocte iam aduentãte, & calore magis magisq. sese intendẽte, principio illa (vt insueta) ægrè ferre, anhelatione suspirióq. compleri, sudore tota manare; interdum per stibadia humi strata se volutare, corporis partem magis laborantẽ sæpiùs alleuando refrigerandoque, idq. frequentiùs repetendo, strato etiam subinde exsilire, tota madẽs, & marmoribus, vt frigidioribus, & quibus ipsa quoq. refrigerari posset, se ipsam allidere. Demum cùm malo superaretur (nam & ventre in tumorẽ ob fœtum elato premebatur, & caloris insueti magnitudo, vt negligentiorem sui curam haberet, minimè permittebat) ad puteum quemdam vicinum profundum & aquâ repletum ruit, quo se in eum præcipitem daret, innataretque, seu etiam suffocaret (hic enim omnino mali exitus erat futurus,) quum ecce Martyr eidẽ apparens, veste apprehendit, conatus repressit, acriter eius temeritatẽ increpuit, & puellam quandã, quæ vt ancilla ipsam comitabatur, compellans: *Prabe mihi*, inquit, *hanc peluim* (quam etiam aquæ plenam in manibus ferre puella videbatur) in quam benignissima Martyr digitũ dimittens, intingensque, frontem eius, & vtramque hinc inde ceruicis partem, quà humeris cõmittitur, adspergens, abijt; Fauonio tantùm, vt ita dicam, suauiter ei adflãte relicto. Vnde euenit, vt inter reliquos omnes, solis ardore tantũ non tostos, velut verno tempore ipsa sola & tãquam in *Daphne, loco multis arboribus consito, ventóq. perflabili, cõmoraretur. Atque hæc

*Describit amœnissimum hûc locũ Strabo lib. 16. de Syriã agens.

ταῦτα δὲ ὕπαρ, οὐκ ὄναρ ἐδρᾶτο. καὶ μάρτυς ὁ ἐκ ταύτης τότε γενόμενος παῖς, Μόδεστος δὲ οὗτος, ὁ παίων ἔτι δὲ καὶ νῦν ἐν ζῶσι τελῶν, καὶ τὴν εἰρήνης ἐπώνυμον πόλιν κοσμῶν, καὶ τὸ θαῦμα τοῦτο μετὰ πολλῶν καὶ ὅσων τῶν χαρίτων διηγούμενος. εὔθυμος δὲ ὁ ἀνὴρ, καὶ πολλῆς γέμων τῆς * εὐμουσίας.

*al. ἐυμουσίας.

IIII. Οὐκ ἄχαρι δὲ οὐδὲ ἐκεῖνο μνημονεῦσαι τοῦ θαύματος· καὶ εἰ καὶ ἐπ' αὐτῷ μέλλῃ τι μικρὸν ὑπερερυθριᾶν ἡ μάρτυς, οὐχ ὑπὲρ ἑαυτῆς, μᾶλλον δὲ τῆς αἰτησαμένης γυναικὸς τὴν χάριν ἐρυθριῶσα. Γύναιον γάρ τι τῶν ἄγαν εὐδαιμόνων τούτων καὶ διὰ πλοῦτον, μεγαφρονούντων ἐπὶ τῷ συνοίκῳ ὡς στρατιάρχῃ τε καὶ μέγα δυναμένῳ, Βυπλνὸς δὲ ἦν οὗτος, ὁ καὶ τῷ κατὰ Περσῶν ἐπιγαυρούμενος τροπαίῳ. τοῦτο τοίνυν ποτὲ τὸ γύναιον, ὡς „ περὶ τὴν εὐνὴν ὑπὸ τοῦ συνοικοῦντος ἀδικούμενον· φίλαυτον δὲ „ ἀεὶ γυνὴ καὶ ζηλότυπον οὐ μετρίως, καὶ δεινὸν ἀνδρὸς ὑφορᾶσθαι „ τρόπον περὶ * ἑτεροίας τε καὶ ἑταιρικὰ πλανώμενον γύναια· μετὰ πολλῆς προσεισι τῆς κατηφείας τῇ μάρτυρι, δακρύον, ὀδυρόμενον, κατευχόμενον, οὐ μὴν τοῦ ὁμοζύγου· καὶ γὰρ καὶ ὅτι λοιπὸν ἦν αὐτῇ περισπούδαστος καὶ ἀνὴρ, πρᾶγμα ἔνδοξον. κατὰ δὲ τῶν θεραπαινίδων ἐκείνων, περὶ ἃς καὶ Βυπανὸς ἐπτόητο, καὶ ταύτης παραμελεῖν ἠνάγκαστο. τί οὖν ἡ μάρτυς; οὐκ ἀπεστράφη τὴν ἱκεσίαν, οὐ τὴν ἄχαριν τῆς γυναικὸς ἐμίσησεν ἀθυμίαν· παθοῦσα δέ τι διὰ τὸν γάμον, ὡς πατευόμενόν τε καὶ ὑβριζόμενον ὑπὸ τῆς βδελυρᾶς πορνείας, δίδωσι τὴν χάριν, ἀθρόως διορθωσαμένη τὸν τοῦ ἀνδρὸς τρόπον, καὶ πόθον ὅνπερ ἐπ' ἐκείνας εἶχεν

*al. ἑταιρας τε

οὐ κα-

hæc non per ſomnium, ſed viſu veriſſimo facta fuêre. Cuius etiam rei teſtis, qui tunc ex eâ filius natus eſt, Modeſtus nomine; inter viuos etiamnum agens, & vrbem, quæ à pace nomen habet, exornans: qui hoc ipſum miraculum maximâ cum venuſtate deprædicat; vt eſt vir comitate omni, & muſico lepôre eximius.

NOn ingratum autem fore arbitror, & huius miraculi memoriam repetere; licet Martyrem aliquantulum fortè ſuppudebit: non ſuâ tamen cauſsâ, ſed eius, quę hoc poſtulauit, nomine erubeſcentem. Mulier quędam erat, ex felicium iſtarum numero, quæq. cùm ob opum affluentiam, tum quòd marito exercitûs ductori, & ob victoriam ex Perſis reportatam glorioſo, & alioqui prępotenti viro, Bytiano nupta eſſet, magnificentiùs ſeſe gerebat. Hæc quaſi iniuriã ſibi maritus thoróq. cõiugali intuliſſet (*nõ mediocriter enim fœminarum genus ſui amans ſemper ac zelotypum eſt, & ad mariti mores, ſi fortè inter alias mulieres magis amicas oberret, obſeruandos callidiſsimum*) vultu demiſſo ac triſti Martyrem adit, lacrymans, diras imprecans, deuouens, non quidem coniugem (quẽ alioqui quòd ſummo, vt maritum, amore cõplecteretur, res clara erat) ſed famulas illas, quarũ nimiâ libidine ita inſaniebat Bytianus, vt vxorem præ illis negligere adigeretur. Quid igitur Martyr? num ſupplicis preces faſtidiuit? num importunũ mulieris dolorẽ ingratum habuit? Immò contrà, animo cõmota ob matrimonium contemtum, iniuriáq. impuriſſimæ libidinis affectum, hoc ipſi beneficium confert; vt protinus moribus viri in melius commutatis, amorem, quo in illas illicitè IIII. Mulieres philautæ ac zelotypæ.

T exarſe-

οὐ καλῶς, ἐπὶ ταύτην μετέθηκεν εὐπρεπῶς· οὐ τὴν μελῶν τι πρὸς τὸ χεῖρον ἢ ἄμεινον μεταςκευάσασα, τὴν δὲ ψυχὴν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῇ καὶ ὅσια βλέπειν καταναγκάσασα, καὶ μισῆσαι μὲν τὴν δυσαγῆ πορνείαν, τὰ δὲ τοῦ γάμου καλὰ καὶ δίκαια πρεσβεύειν. εἰ καὶ ἡ βελτίστη γυνὴ μετὰ παῖδας οὕτω καλούς τε καὶ πολλοὺς καὶ ἡλικίαν ἔξωρον, μηδ' ὅλως ἐπιχηρεύειν τοῖς ἐκ τοῦ Βυπιδινοῦ παισὶν ἀνεχομένη, τὸν Γρηγόριον ἡμῖν ἀντηλλάξατο ἀντὶ τοῦ στρατιάρχου καὶ περιβλέπτου, ἄνθρωπον ἀλήτην καὶ ξένον, καὶ ἵππων καὶ ἡμιόνων ἀκεστὴν ἑλομένη τε καὶ συνοικοῦσα νῦν τούτῳ. τὴν δὲ αἰτίαν οὔτε ἐμοὶ λέγειν εὐαγές, οὔτε ὑμῖν τοῖς ἀκούουσι μαθεῖν.

V. Ιτέον δὲ καὶ πρὸς ἑτέρου πάλιν θαύματος ἔργον, ὃ καὶ αὐτὸ μὲν περί τι γεγένηται γύναιον· γεγένηται δὲ οὕτως. ἦν γάμος, καὶ γαμικὴ χορεία καὶ πανήγυρις, καὶ ὁ θάλαμος εἰκότως κεκαλλώπιστο, ἥτε παστὰς πεποίκιλτο· χρυσὸς δὲ ἦν ὁ κόσμος, καὶ ἄργυρος· καὶ αὐτὸς ἤδη κόσμος ὤν· καὶ ἐσθὴς ὅση ποικίλη τε καὶ λεπτὴ καὶ πολύτιμος· πολλὰ δὲ ἦν ταῦτα, καὶ παρὰ πολλῶν * συμπεπλεγμένα πρὸς κόσμον τῆς νυμφοστολίας. ἐνταῦθα φώρ τις καὶ [4] διορύγματος ἐπιτίθεται τῷ θαλάμῳ, καὶ τοῦ ὑφασμένου κόσμου τὸ ἐκπρεπέστατον ἀφελόμενος ᾤχετο. ζώνη δὲ ἦν τοῦτο, πολύ τε χρῆμα καὶ τιμαλφέστατον· χρυσὸς γὰρ ἦν ἡ ζώνη καὶ λίθοι.. ὁ μὲν, ἱμάντος χρείαν παρεχόμενος, ὑποσφίγγων τε ἅμα πάντα καὶ συνδέων· οἱ δὲ, δίκην ἀστέρων κύκλῳ περιλάμποντες, καὶ ἄλλοι ἀλλαχόθεν ἐπαυγάζοντες· ὡς πολύολβον εἶναι τὸ κάλλος ἐκ πολλῶν τε καὶ ἀλλοχρόων

*f. συνειλεγμένα
N. 4.

ἀκτίνων

exarſerat, in hanc decenter traduceret: non membrum aliquod in aliam figuram habitúmq. priſtino deteriorem meliorémve efformãdo; ſed animum viri ad res honeſtas intuendas, & fœdos meretriciosq́. amores deteſtandos, quęq́. in matrimonio pręclara ac debita ſunt ſtudiosè capeſſenda incitando. Quamquam quid optimam mulierem, ſuſceptis tot ac tam præſtanti formâ liberis, & ætate iam grandiorem, cauſſæ impulerit, vt vitam in viduitate cum Bytiani filijs ducere omnino non ſuſtinens, ſed pro duce & domitore Perſarum, Gregorium (hominem erronem & externum, equorumq́ue & mularum medicatorem) permutans, eidem nubere mallet, nec mihi dicere, nec vobis audire aut diſcere honeſtum eſt.

SEd pergendum ad aliud rurſus miraculum, quod ipſum quoque mulieri accidit, & quidem hoc modo. V.
Nuptiæ erant, & nuptialis chorea, feſtumq́. magnâ celebritate frequẽtabatur, thalamo lectoq́. connubiali, vt par erat, accuratè varieq́. exculto. ornatus porrò totus ex auro argentoq́. conſtabat (quorum vtrumque ex ſe ſatis eſt ornamento) & veſtis vniuerſa multiformis coloris, ſubtilis, ſumtuoſa: eaq́. omnia multa & à multis in apparatũ nuptiarum conquiſita. Ibi fur quidam, alter Eurybatus, thalamum inuadens, & quod in ornatu textili præſtãtiſſimum erat, ſecum auferens, receſſit; zonam ſcilicet, rem eximiã, & pretij ſingularis; quippe ex ſolo auro & lapidibus politis confectam. quorum illud quidẽ lori vice omnia ſimul conſtringebat & colligabat: hi verò ſtellarum inſtar, in orbem effulgentes, alij aliundè ſplendorẽ emittebant: ita vt illius pulcritudo ex multis ac verſicoloribus

ἀκτίνων συγκεραννυμένον. τοῦτο τοίνυν, καὶ τὸ οὕτως ἔχον κάλλοις ὑφελόμενος ὅστις ἦν ὁ βέλτιστος, ἔν τινι τόπῳ φέρων κατέχωσεν, οὐ καθαρῶς ἡδόμενος ἐπὶ τῷ κακίστῳ λήμματι· ὑφεῖρπε γὰρ ὁ φόβος· νομίζων ἔχειν οὐδέν. ἐν αἰσθήσει δὲ τῆς ἀπωλείας γενομένης, κατήφεια μὲν εὐθὺς τὴν γαμικὴν χορείαν καὶ τέρψιν διαδέχεται, δάκρυά τε τὸν γέλωτα. οὔτε γὰρ ἐν φορητοῖς ἡ ζημία ἦν. ἀλλ' ἡ πάντα ἐφορῶσα καὶ πάντα ἐποπτεύουσα μάρτυς, ὡς τὸν μὲν ὑφελκόμενον, τοὺς δὲ δακρύοντας, ὑβρισμένον δὲ τὸν γάμον, ἐπιφοιτήσασα τῇ Παύλᾳ· ἧς καὶ τὸ γαμούμενον ἦν θυγάτριον, καὶ ἀνὴρ ὁ Χρύσερμος, ἐν τοῖς πρώτοις μάλιστα τῶν περὶ τὰ ἀρχεῖα ῥητόρων τελῶν· καταμηνύει καὶ τὸν τόπον, καὶ τὸ χωρίον, καὶ τὸν φῶρα· καὶ οὕτω τήν τε κατήφειαν διέλυσε, καὶ τὴν γάμῳ προσήκουσαν εὐφροσύνην ἀπέδωκε, καὶ τὴν Παῦλαν ὡς πιστὴν καὶ ἀρεσκόντως αὐτῇ βιοῦσαν ἐτίμησε τῷ θαύματι.

VI. Τοῦτο τὸ θαῦμα καὶ περί τι τῶν οἰκείων αὐτῆς ἐπεδείξατο κειμηλίων. τῶν γὰρ ἀνιερωμένων αὐτῇ σταυρῶν ἕνα τις ὑφελόμενος, ἔν τινι μέρει τοῦ ἐπ' αὐτὴν ἐκ τοῦ ἄστεος ἀναγαγούσης ὁδοῦ φέρων, εἴς τι φυτὸν εὖ μάλα κατώρυξεν. ἡ δὲ μάρτυς καὶ γέλωτος μὲν ἀφορμὴν ἐποιήσατο περὶ αὐτὴν τοῦτο δρᾶμα· ὡς ἂν μηδὲ αὐτῆς ἀφειδοῦντα τῶν βελτίστων κλοπῶν, καὶ εἴπερ οἷόν τε λήσειν αὐτῆς τὸ πανδερκὲς καὶ θεῖον ὄμμα. ἐπιφοιτήσασα γοῦν τῶν αὐτοῦ ὑπηρετῶν καὶ παρέδρων ἑνὶ, καταμηνύει πάλιν καὶ τὸν φῶρα καὶ τὸ χωρίον, καὶ * τῷ ἀποκομισθέντα τόπῳ τὸν ἱερὸν σταυρὸν ἀποδίδωσι. τῷ δὲ τὸν σταυρὸν ἔχειν νομίζοντι αὐτὸ τοῦτο περιῆν μόνον, τὸ καλεῖσθαι ἱερόσυλον.

* al. τῷ ἀποκομισθέντι

Τὴν

radijs temperata, cumulatiſſima redderetur. Hanc igitur zonam ita inſignẽ, egregius ille quiſquis fuit, ſecum aſportatam, alicubi ſub terram recondidit; nõ purâ liquidáq. tamen flagitioſiſſimi ſui furti voluptate fruẽs. nam talis metus iam ei irrepſerat, vt nihil ſe habere exiſtimaret. Poſtquam verò de zonæ amiſſione iam reſcitũ eſſet; ſubitò (quòd intolerabilis iactura haberetur) nuptialem cœtum lætitiamq. mœror, & lacrymæ riſum exceperũt. ſed Martyr omnia intuens atq. obſeruans, furem ſcilicet, flentes, matrimonium contumeliâ affectum, ad Paullam contendens (cuius erat filia, quæ nuptui dabatur; & maritus Chryſermus, inter præcipuos fori cauſidicos primas obtinens) eidem locum, ſitum, furem indicat: atque hac ratione, luctu omni abſterſo, hilaritatem nuptijs conuenientem reſtituit; Paullamque vt fidelem, & moribus ſibi gratis præditam, hoc miraculo condecorauit.

SImile etiam in quâdam ſupellectilis ſuę accuratiùs reconditæ portione edidit. Nam ex crucibus ipſi dicatis, vnam quidam ſurripuerat, & quâdam viæ parte, quæ ex vrbe ad ædem eius ducit, intra virgultum ſtudiosè defoderat. at Martyr, riſus argumentum, ex hoc facinore in ſe admiſſo, capiens; quòd nec à ſe quidem ipsâ peſſimi fures abſtinerent, quaſi obtutum oculorum ipſius omnia luſtrantem atque diuinum latere poſſent, quendam ex miniſtris ac ædituis ſuis adit, iterumque furis & loci indicium facit, ſacramq. crucem loco vnde aſportata fuerat, reddit. illi verò, qui crucem ſe iam habere exiſtimabat, hoc tantummodò reliquum fecit, vt nomine ſacrilegi appellaretur. VI.

VII. Τὴν δὲ τῆς Παυσικάκου θαυματουργίαν, τίς ἂν ἑκὼν παραδράμοι; εἰ γὰρ καὶ εἰς πένητας καὶ * χειρωνάκτας τετέλεκεν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ἀλλὰ γὰρ ἐν ἴσῃ τάξει τοῖς μεγάλα δυναμένοις καὶ περικλεέσιν ἠξίωται τοῦ θαύματος καὶ ἠρίθμηται παρὰ τῆς μάρτυρος. οὗτος τοίνυν ὁ Παυσίκακος τῷ τῶν ὀφθαλμῶν ποτὲ περιπεσὼν πάθει, ἢ ἀμελείας ἢ ἀτεχνίας ἰατρῶν τοῦτο ἐργασαμένης, διὰ τῆς μάρτυρος αὖθις τὸ ἀπολειφθὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο φῶς. λεκτέον δὲ καὶ τὸ ὅπως. καταλαβὼν γὰρ οὗτος τὸν νεὼν, τῷ δὲ μικρὸν ἀποτέρω τοῦ νεὼ προτεμενίσματι, ᾧ ὄνομα Μυρσινεὼν ᾧ καὶ τὰ πλεῖστα ἐνδιαιτᾶσθαι λέγεται καὶ πιστεύεται ἡ παρθένος· ἐνταῦθα τρόπον τινὰ καθεῖρξεν ἑαυτὸν, καὶ ἄπαυστα μὲν θρηνῶν, ἄπαυστα δὲ ποτνιώμενος· ἤδη δὲ καὶ * καταβοώμενος πολλάκις ἡ μάρτυς ἠνέχετο, καὶ ἡ συγγνώμη παρὰ τοῦ πάθους. οὐ πρότερον μέντοι ἔληξε, πρὶν ὅπερ ἀπώλεσεν ἀνεκομίσατο. ἀνεκομίσατο δὲ οὕτως. φολίδων γάρ τινων, ὥς φασιν, ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἔνδοθεν ἀποπεσουσῶν, συνεξέπεσε καὶ ἡ τὰς κόρας ἀχλὺς ἀλλοιοῦσα, καὶ ἀντεισῆλθε τὸ ἀρχαῖον φῶς. τοῦτον οἱ ἰδόντες τυφλὸν ἐπὶ * χρόνον οὐκ ὀλίγον, εἶδον καὶ βλέποντα ἐπὶ χρόνον πολλὺν, τά τε αὐτοῦ ἐργαζόμενον, καὶ τὰς ποταμίας ἀνέλκοντα ναῦς, καὶ φορτηγοῦντα, καὶ τὸν βίον ἐκ τούτων ἐρανιζόμενον, ἀφ' ὧνπερ καὶ τὸ πρότερον ἐποιεῖτο. καὶ μάρτυς τοῦ θαύματος ἡ σύμπασα Σελευκέων πόλις, ἥπερ καὶ πατρὶς ἦν ἐκείνῳ καὶ πόλις.

* χειρώνακτας al.

* al. καταβοῶντος

* al. χρόνων οὐκ ὀλίγων.

VIII. Κἀκεῖνο δέ μοι ῥητέον, ὃ μὲν καὶ μικροῦ παρέδραμον. παιδίον, ἀπότιτθον ἄρτι γεγονὸς, ὑπὸ τοῦ ἄγαν κλαυθμυρίζεσθαι τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν ἐκινδύνευσεν· ὡς καὶ ἰατρικῆς εἶναι λοιπὸν τὸ πάθος δυνατώτερον. τοῦτο ἡ τίτθη λαβοῦσα, κάτεισι μὲν ἐκ τῆς ἀστυγείτονος πόλεως,

MIraculum autem in Pausicaco editũ, quis volens silẽtio prętereat? licet enim inter tenuiores & opifices cẽseretur, in eodem nihilominus numero, cũ ijs qui copijs opibusq. ac nominis splendore præstant, Martyris miraculo dignus est habitus. Hic igitur Pausicacus, vel medicorum incuriâ, vel inscitiâ, in oculorum ægritudinem quum incidisset; Martyris beneficio denuò lumẽ, quo destitutus fuerat, recuperauit. Sed dicendũ, quonam id modo. Ingressus enim templum, atrio eius paullùm à templo seiuncto (myrsineon isti nomen vestibulo, quod vt plurimùm Virgo incolere fertur, & creditur) se quodammodò cõcludens; flendi, supplicandiq. non priùs finem fecit, (Martyre interim clamorem eius, quòd mali grauitas veniã daret, patienter ferente) quàm quod amiserat recepit. recepit autem ad hunc modum. Squamis enim quibusdã, vt aiunt, ex oculorum parte interiori decidentibus, vnà etiam caligo, quæ pupillarũ aciem hebetauerat, excidit, ac pristinum illi lumen redijt. Sicq. qui hũc non paruo tempore cæcum viderant, eundem diu posteà oculis vtentem, consuetaq. sibi munia obeuntem, naues in flumine subducentem, onera ferentem, atq. ex ijsdem rebus, quas priùs exercuerat, sibi victum corrogantem conspexerunt. Cuius rei testis vniuersa Seleucia, eiusdem patria & ciuitas, fuit. VII.

ILlud quoque mihi cõmemorandum, quod penè memoriam fugisset. Infantulus quidã recèns ab vberibus amotus, nimio vagitu in periculum alterius oculorum amittendi venerat: ita vt malũ deinceps omnem medicinæ facultatẽ superaret. Hunc nutrix præhendens, ex vrbe VIII.

finiti-

λεως, ἧ ὄνομά ἐστιν Ὄλβα· ἀνελθοῦσα δὲ κατὰ τὸν νεὼν, διέτριβεν ἀεὶ μετ᾽ ὀδυρμῶν, καὶ λιτῶν, καὶ δακρύων, προσκομίζουσα τὸ παιδίον τῇ μάρτυρι, καὶ τὸ τραῦμα τοῦτο ἐπιδεικνῦσα, καὶ δεομένη μὴ παριδεῖν τὸ παιδίον εἰς οὕτως ἀκαλλές τε καὶ ἀπρεπὲς καὶ ἐπονείδιστον πρᾶγμα καὶ σχῆμα καθιστάμενον, καὶ τὴν μάλιστα τῆς ὄψεως ἀπολῦον χάριν· ὡς ἡμιτελές τε λοιπὸν ἔχειν τὸ φῶς καὶ ἡμίεργον, τὸ
» κάλλιστον, ἐν ἀνθρώπῳ μάλιστα, τοῦ Θεοῦ δημιούργημα. τί δὲ καλὸν
» ἡμῖν ἐν τοῖς μέλεσι; τί δὲ οὕτως ἀναγκαῖον, καὶ χρήσιμον, ὡς ὀφθαλ-
» μοὶ πανταυγεῖς τε καὶ ἴσα βλέποντες καὶ ἴσα λάμποντες, καὶ ἴσον ἐπὶ πᾶ-
» σι προτιθεμένοις τὸ φῶς ἔχοντες, καὶ παρέχοντες; ἐπεὶ καὶ τοῦ μεγά-
» λου τούτου οὐρανοῦ εἴ τις ἀφέλοιτο τὸν ἕτερον τῶν φωστήρων, οὐ μι-
» κρὰ ζημιώσει * δὲ τὴν γῆν· τοῦ μὲν τὸν ἥμισυ περιελὼν κόσμον, τῆς
» δὲ τὸ ἥμισυ καὶ νυκτιαῖον πάλιν περικόψας φῶς. ἐπὶ τούτοις εἶπε μὲν ἡ μάρτυς οὐδὲν, οὐδὲ τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι προσέταξε· * παιδιὰν δὴ μᾶλλον * ἢ σπουδὴν ἐποιεῖτο τὸ θαῦμα. καὶ γάρ τι συμβαίνει τοιοῦτο κατὰ τὴν αὐλὴν αὐτοῦ τοῦ νεώ. καταρρίπτει τις ἀεὶ καὶ διαρραίνει σπέρματα σίτων, ἤπου κριθὰς καὶ ὀρόβους, ὡς εἶναι ταῦτα τροφὴν ταῖς αὐτόθι νεμομέναις περιστεραῖς, ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις ὄρνισιν. πολλά γε δὴ καὶ ποικίλα τὰ νεμόμενα, κύκνοι, γέρανοι, χῆνες, περιστεραὶ, ἤδη δὲ καὶ τὰ ἐξ Αἰγύπτου καὶ Φάσιδος· ἃ καὶ κατὰ πόθον ἢ λόγον εὐχῆς κομίζοντες ἀνατιθέασιν οἱ ἐπιδημοῦντες τῇ μάρτυρι. ἐνταῦθα καὶ τὸ παιδίον τοῦτο ποτὲ ἀθύρον καὶ τερπόμενον ἦν, ποτὲ μὲν διώκον ὄρνιν μετὰ γέλωτος, ποτὲ δὲ καὶ διωκόμενον ὑπό τινος τῶν ὀρνίθων· ὡς καὶ τέρψιν εἶναι τοῦτο τοῖς θεωμένοις καὶ γέλωτος ἀφορμήν. καὶ δὴ μία τῶν γερανῶν, ὡς ἅτε δὴ παρὰ τοῦ παιδίου κωλυομένη

* Aliquid deesse clarum est. Vir quidā doctus ita explet, οὐ μικρὰ ζημιώσει μὲν τὸν οὐρανὸν, οὐ μικρὰ ζημιώσει δὲ τ. γ.

* παιδιᾶς δὴ

* ἢ σπουδῆς ποιεῖται al.

finitimâ, quæ Olba nuncupatur, descendit; templóque Olba vrbs conscenso, inibi assiduè in lamentatione, precibus, lacrymis versabatur; infantem Martyri offerendo, corruptum oculi locum demonstrando, obsecrandoque, ne illum negligeret, ad deformē adeò fœdumq. ac probrosum habitum redactum; quo omnis adspectus eius venustas tolleretur; & lumen, quod (in homine maximè) Dei opus præclarissimum est, id hac ratione semiperfectum deinceps esset habiturus. *Quid enim*, inquit, *inter ceteramembra nostra præstabilius? quid adeò necessariū? quid conducibilius oculis omni ex parte lucidis, æqualiter cernētibus, æqualiter splendentibus, æquale in omnibus, quæ geruntur, lumen habentibus, & subministrantibus? nā & immenso huic cœlo, si quis alterum luminarium auferat; non paruo illum, non paruo detrimēto terram affecerit: illius quidem dimidio ornatu detracto, huius verò dimidio nocturnoq. lumine sublato.* Ad quę nihil Martyr respondit, neq. hoc, aut illud faciendum præcepit; immò per ludum potiùs, quàm seriò agēdo, miraculum edidit. Tale quid enim in templi areâ euenit. Est qui continuò semina frumenti, hordeum, eruumq. iacit, dispergítq in cibum columbarum aliarúmq. auium, quæ ibidē pascuntur. Sunt autem hæ multę ac variæ, cygni, grues, anseres, columbæ, quęq. ex Ægypto & Phaside conuehuntur, quas singuli peregrè venientes, pro desiderij & voti sui ratione Martyri allatas dedicant. Hîc pusio ille quodam tēpore lusitans sese oblectabat, interdum cum risu auem quampiam insectando, interdum aliquâ ex auibus ipsum persequente: ita vt spectantibus, voluptatē, risúmq. ea res excitaret. Inter ceteras autem, gruum vna, quòd per infantem pabulo

μένη φαγεῖν, μᾶλλον δὲ ὡς προσταχθεῖσα τοῦτο παρὰ τῆς
μάρτυρος, ἐμπηδᾷ τῷ παιδίῳ, καὶ τῇ ῥάμφει τὸν ὀφθαλμὸν
ἐκεῖνον ἐγκολάπτει, τὸν καὶ ἤδη πεπονθότα καὶ ἀποσβεσθέντα λοιπόν.
καὶ ἀνωλόλυξε μὲν τὸ παιδίον ὑπὸ τῆς πληγῆς· συνεξεβόησαν δὲ
καὶ αἱ παροῦσαι γυναῖκες, ὡς ἂν ἀτόπου μεγάλου τινὸς γεγονό-
τος. ἡ δὲ πρεσβῦτις ἡ τίτθη· συμπαρῆν γάρ· μικροῦ καὶ ἀφῆκε τὴν
ψυχήν· ὡς καὶ πρὸς τὸ χεῖρον ἔτι τοῦ πάθους ἐλάσαντος, καὶ
τὸ λεῖπον ἐκκόψαντος τῆς ἐλπίδος. τὸ δὲ ἄρα θεραπεία ἦν τοῦ
v.c. τούτῳ πάθους καὶ ἄκος. *τούτῳ γὰρ ὀφθαλμοῦ καθάπερ ὑπὸ ἰατροῦ καὶ
*f. τοῦτο σιδήρου τρηθέντος, καὶ σὺν ἐπιστήμῃ τρωθέντος, ἐρρύη μὲν ἅ-
παν τὸ παχὺ ῥεῦμα καὶ ἀχλυῶδες τὴν κόρην ἐπισκοτοῦν· ἣν
καὶ ὀφθαλμὸν εἴποι τις ἂν ὀφθαλμοῦ· τούτου δὲ ἀποκενωθέντος,
ἀναβλέπει τότε πρῶτον τὸ παιδίον, καὶ ἀναλαμβάνει τὸ ἐπιλεῖ-
*al. ὡς ἢ τὰ μηδ. πον τῶν ὀφθαλμοῖν φῶς. *ὡς ἔτι μηδὲν ἐπιχωλεύειν τὴν ὄψιν,
ἀπελθεῖν δὲ ἄρτιον καὶ ὁλόκληρον, πολὺ τῇ τε πόλει τῷ τε πατρὶ
καὶ πάππῳ τὸ θαῦμα παρασχόν· ὧν ὁ μὲν καλεῖται Παρδάμιος,
ὁ δὲ Ἀνατόλιος ὁ πάππος, ὁ καὶ ἱερεὺς ὢν τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης.

IX. Ἐπεὶ δὲ ὀφθαλμῶν ἐμνημονεύσαμεν, ἄλλως μηδὲ ἐκεῖνο
παραλείψωμεν· ὃ ἀγχοῦ μὲν τοῦ χρόνου τούτου γεγένηται, πάν-
τες δὲ ἡμεῖς ἴσμεν τὸ γεγονός, οἱ καὶ τοῦ θαύματος καὶ τῆς ἰάσεως ἀπο-
λαύσαντες. Πανδήμου γὰρ ὀφθαλμίας ἐπιπεσούσης τῇ πόλει ταύ-
τῃ κατὰ τὸ παριππεῦσαν ἔτος καὶ θέρος, ῥευμάτων δὲ πολλοῦ τε καὶ δρι-
μέως ἄνωθεν ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐποχετευομένων τοῖς ὀφθαλμοῖς· ὡς μη-
δὲ ταῖς ἀκεσταῖς τῶν σωμάτων εἶναι χώραν ἔτι τοῦ χρῆσθαι τοῖς ἀλεξη-
τηρίοις τούτοις φαρμάκοις, τοῦ ἐπικατιόντος ἀεὶ ῥεύματος τὸ ἐμβαλ-
λόμενον

prohiberetur, seu potiùs quòd à Martyre ita facere iuberetur, in puerum insilit, & rostro oculum illũ malè affectum, & deinceps extinctum pertundit: quâ percussione acceptâ, puer eiulare; mulieres quæ aderant, grauitatem incommodi, quod interuenerat, cõmotæ, vnà vocem tollere: vetula etiam nutrix (nam & ipsa præsens aderat) penè exanimari: quasi malũ in deterius iam prolapsum, quod spei adhuc reliquum fuerat, id omne deinceps incidisset. At illud ipsum curationẽ ac sanationem illius attulit. nã oculo, tanquam à medico ac ferro id factum fuisset, perforato, scienterque inciso, omnis crassus ille ac spissus humor, qui lucem pupulę (quam quis iure oculũ oculi nuncupet) eripuerat, effluxit: quo expurgato, tum primũ infans videre, & reliquum oculorũ lumen recuperare cœpit. Ita vt non ampliùs iam oculorum adspectu imminutus esset; sed integer perfectusque domum rediret; magnam vrbi, patri, auo, admirationem mouens. Quorum ille Pardamius, auus verò Anatolius, qui etiam Ecclesiæ istius sacerdos est, nuncupatur.

ET quandoquidem in oculorum mentionem incidimus; nequaquam illud quoque taciti prętereamus, quod proximis tẽporibus cõtigit. Omnibus enim id nobis compertum est, qui etiam miraculi sanationisq. fructum percepimus. Quum enim superioris anni æstate vniuersalis quædã oculorum ægritudo ciuitatẽ hanc inuasisset, humore copioso & acri ex superiori capitis parte in oculos sese inuehente, adeò vt nullus ampliùs medicis reliquus esset locus, remedijs ad hoc malũ tollendum vtendi: propterea quòd humor dilabens, continenter me- IX.

λόμενον τοῖς βλεφάροιν, ἢ καὶ ἐπαλειφόμενον ἀποκλύζοντος φάρμακον· ὡς ἐρήμοις μὲν εἶναι βοηθείας τοὺς ὀφθαλμούς, ἀπορίας δὲ πολλῆς καὶ ἀμηχανίας μεστοὺς τοὺς ἰατρούς, ὑπὸ τοῦ κακοῦ νικωμένους, ἢ καὶ αὐτοὺς ἤδη καὶ συνεχομένους ὑπὸ τοῦ ἴσου κακοῦ· καὶ γὰρ πάντας ἀφειδῶς ἐπενέματο τὸ δεινόν· ἀλλ' ἡ μάρτυς, τὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀλεξητήριον, ἐλεήσασα τὸ πολυάνθρωπον οὕτω καὶ ἀπάνθρωπον πάθος, ἀνοίγει μὲν ἐν τῷ αὐτῆς τεμένει τὸ ἰατρεῖον, προσκαλεῖται δὲ κοινῇ πάντας ὡς αὐτήν· ἑνὶ μὲν τῶν παρόντων τοῦτο νύκτωρ διακελευσαμένη, πᾶσι δὲ δι' ἐκείνου κηρύξασα, ὥστε τῷ αὐτῆς χρήσασθαι λουτρῷ πάντας τοὺς τῷ πάθει τούτῳ περιπεπτωκότας. οὗτος γὰρ ἦν τὸ ἰατρεῖον, ὃ τῷ μὲν νοσήματι τῆς ὀφθαλμίας πολέμιον ἦν, ὡς δὴ καὶ ἄρτι δεξαμένης· ἀνακραθὲν δὲ ὅμως τῇ ἐνεργείᾳ τῆς μάρτυρος, ἄκος μέγιστον ὁμοῦ πάσῃ τῇ πόλει γεγένηται. ὡς τὴν ἐπέκεινα λεωφόρον μηδὲ ἀρκεῖν τοῖς * αἰνοῦσι μὲν μετ' οἰμωγῆς καὶ δακρύων, κατιοῦσι δὲ μεθ' ἡδονῆς καὶ δοξολογίας· καὶ δύνουσι μὲν σὺν μεμυκόσιν ὀφθαλμοῖς, κατιοῦσι δὲ ἀνεπτυγμένοις τοῖς βλεφάροις. οὔτε τῆς πτωχῆς ἐκείνης καὶ πενιχρᾶς κολυμβήθρας ἡ χάρις ἦν, τὸν ἕνα καὶ μόλις ἔτους σωζούσης ἄνθρωπον· ἀλλὰ τῆς πλουσίας καὶ ἀφθονωτάτης πηγῆς. ἀπειρήκει μὲν γὰρ ἅπας ὁ δῆμος συνθέων· ἀπειρήκει δὲ τὰ τῆς κολυμβήθρας ἐπαντλούμενα νάματα· οὐκ ἐνεδίδου δὲ ἡ τοῦ μάρτυρος χάρις, τοὺς μὲν δεχομένη καὶ ἰωμένη καὶ ἀποπέμπουσα, τοὺς δὲ αὖθις ὑποδεχομένη τε πάλιν καὶ ἰωμένη, καὶ πάντας μεθ' ὁμοίας ἀποπέμπουσα τῆς θεραπείας· ὡς ἐν τρισὶν ὅλαις ἡμέραις, ἢ τεσσάρσιν, εἰς ἄγαν ἀναριθμήτους περιστῆναι τὴν νόσον. ἀπιστίας οἶμαι κἀκεί-

* al. ἀνιοῦσι

νοις

dicamentum cilijs impositum illitúmq. elueret; ac proinde oculi omni ope destituerentur, & medici malo victi, & ad summam consilij inopiā redacti, quid faciēdum sibi esset hæsitarent; præsertim eodem ipsi quoque morbo cum ceteris correpti (omnes enim illa labes, nemini parcendo, depascebatur) Martyr ob mali immanitatem, ita latè per homines fusam, miseratione cōmota, in suo templo, humanæ naturæ officinā salubrioris medicinæ aperit, & omnes vndiq. ad se conuocat: noctu vni quidem eo vitio laboranti id ipsum imperans; at per illum omnibus edicens, vt quicunq. in illam ęgritudinē incidissent, lauacri sui aquâ vterentur. Hæc vna quippe ad oculariā illam labem, quæ hactenus grassabatur, expugnandā apposita erat, virtute tamen Martyris tēperata, remediúmq. vrbi vniuersæ pręstantissimum. Ita vt vlteriùs iam publica via non caperet homines cū planctu & lacrymis ascendētes, lætos autem & cum gratiarum actione redeuntes: ascendentes, inquam, oculis cōpressis & clausis, descendentes verò cilijs diductis atq. apertis. Neque verò id beneficiū lauacri adeò exilis, & eâ aquæ penuriâ laborantis res erat (quippe quod vix ad vnum hominē sanandum sufficiat) sed copiosissimi atq. vberrimi fontis. Et populus quidem omnis, qui tanto numero cōcurrerat, dum latices assiduè è piscinâ hauriri cernit, ne non satis esset, animū despondebat: at non Martyris gratificandi studium se remittebat; nunc hos quidem cōplectendo, sanando, dimittēdo; nunc illos iterùm excipiendo, curando, omnesq. eâdem incolumitate domum amādando: ita vt trium atq. quatuor dierū spatio, intra paucissimos, qui eo morbo laborarēt, numerus cōsisteret. Quorum etiā incredulitati, aut

νοις ἢ καὶ βίου κακίας ἄλλης ἕνεκεν, διαμαρτεῖν παρεσκευαζούσης τῆς κοινῆς βοηθείας· ἢ τάχα ἵνα καὶ μάθωμεν, ὅσον ἦν τὸ κακόν. οἷς γὰρ ἐπέμεινε, τούτοις καὶ τύφλωσιν ἐπήγαγεν· ἢ γὰρ καὶ τὼ δύο ἅμα, ἤγουν τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμοῖν πάντως ἐξέκοψεν. οὕτω δεινότατον ἦν τὸ κακὸν καί τι δαιμόνιον ἐπιβούλευμα· ἡττηθὲν δὲ ὅμως ὑπὸ τοῦ θαύματος, ὡσεὶ μηδὲ γεγονὸς τὴν ἀρχὴν οὕτως ἀϊστώθη τε καὶ ἐκποδὼν γέγονεν.

X. *f. τι

Εἰ δέ τι χρὴ καὶ τῶν παραδόξων μνημονεῦσαί* τι καὶ εἰπεῖν, κἀκεῖνο ἐρῶ. Δαλισανδός ἐστι πόλις, ἢ πόλεως εἴδωλον ἔτι καὶ ὄνομα, ἐν ταῖς ἀφανέσι μὲν καὶ ἀνωνύμοις ἀπερριμμένη, ἔχουσα δέ τι καὶ αὐτὴ περιφανὲς διὰ τὴν μάρτυρα. τιμῶσα γὰρ αὐτὴν περιφανῶς, τυγχάνει καὶ αὐτὴ παρ' αὐτῆς περιφανεστέρου θαύματος. καθ' ἣν γὰρ τιμᾶται πανήγυριν ἡ παρθένος· λαμπρὰ δὲ αὕτη καὶ περίσημος καὶ πολυάνθρωπός ἐστιν, ὡς ἂν καὶ πολλῶν πανταχόθεν εἰς αὐτὴν συρρεόντων· εἴ τις * φυλάξῃ κατὰ τὴν ἱερὰν νυκτεγερσίαν αὐτῆς τῆς ἑορτῆς, ὑπὲρ τὴν ἀκρώρειαν τοῦ κατ' αὐτὴν ὄρους ἀνεστηκότος, ὃ πρὸς ἕω μὲν τὰ νῶτα, πρὸς δὲ δύσιν τὴν ὄψιν κέκτηται, γενόμενος δὲ αὐτόθι καὶ ἀγρυπνήσας ὁρᾷ πυρίνῳ ἅρματι ὑψοῦ τοῦ ἀέρος* βεβαιῶσαί τε τὴν παρθένον καὶ διφρηλατοῦσαν, καὶ οἴκοθεν οἴκαδε ἐπειγομένην ἀπὸ τῶν κατὰ Σελεύκειαν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ νυμφευτήριον· ὃ ἀγαπᾷ τε μᾶλλον τῶν ἄλλων μεθ' ἡμᾶς, καὶ περιέπει, καὶ τέθηπεν, ὡς ἐν καθαρᾷ τε καὶ ἀμφιδεξίῳ καταγωγῇ κείμενον. τά τε γὰρ ἐν αὐτῇ δένδρα πολλά τε καὶ ὑψηλὰ καὶ ἀμφιλαφῆ καὶ ἀμφιθαλῆ καὶ καλλίκαρπα· οὔτε αὖ πηγαὶ πολλαί

*φυλάξῃ v.c.

*f. βιβαζούσαν τε

vitæ improbitati attribuendum existimo, quo minus & ipsi cõmune subsidium, opémq. paratam fuerint adepti. aut fortassis ideò euênit, quo mali grauitatem cognitam haberemus. in quibus enim permansit, his cæcitatem attulit: quãdo aut ambos illis oculos, aut certè alterum eorum prorsus adêmit. Tanta pestis & diabolicę huius machinationis atrocitas erat: quę tamen miraculo hocce ita victa fuit, & profligata, ac de medio sublata, ac si nunquam omnino exstitisset.

QVòd si & aliud quippiam rerum istiusmodì admirabilium referendum ac memoriæ tradendũm est; dicam & hoc. Dalisandus vrbs est, seu potiùs vrbis adhuc simulacrũ tantummodò, ac nomen; inter obscuras quidem atq. ignobiles reiecta, splendorẽ tamen aliquem per Martyrem & ipsa nacta. Quum enim eximio illã cultu veneretur, ipsa quoq. ab eâdem illustre miraculũ est consecuta. Nam publico cõuentu, qui in honorẽ Virginis celebratur, (splendidus porrò ille cõuentus est, atq. maximâ hominũ vndiq. affluentium frequẽtiâ insignis) si quis sacro festę illius noctis peruigilio in culmine montis, qui eidem vrbi exaduerso adiacet, cuius dorsum orientẽ versus, prospectus verò ad occasum vergit, eandem noctem insomnem ducat: Virginem cernit curru igneo sublimem per aëra ferri, & bigas agitare, atq. ex vnâ domo in alterã; à thalamis, inquam, quos Seleuciæ habet, ad hũc properare, quem præ cęteris, qui apud nos sunt, maximè amat, tuetur, & in delicijs habet; vt in locò puro, & ad inibi diuersandum cõmodo, situm. nam & arbores in eo multæ, proceræ, opacæ, frondibus ac fructibus lætissimæ: fontes rursus.

X. Dalisandus vrbs.

πολλαί τε καὶ χαριέσταται, καὶ μάλα ψυχροῦ ὕδατος· ὡς δὲ ἑκά-
στου φυτοῦ τε καὶ πέτρας, ὡς εἰπεῖν, ἑκάστης ἐκθέουσαί τε καὶ διαρρέουσαι,
καὶ αὐτὸν περιθέουσαι τὸν νεών. τότε εὔπνουν τοῦ τόπου, ὡς πολύ τε καὶ λι-
γυρὸν καὶ ἀγαπητόν· ἥ τε ὑπὲρ κεφαλῆς ᾠδὴ ὀρνίθων, ὡς μάλα
θαυμαστά τε καὶ καταθέλξαι ἱκανή, οὐκ αἱμυλόν μόνον ἤδη καὶ
* al. κατε-σογασμένον τρυφηλόν, ἀλλὰ γὰρ καὶ κατηφῆ, καὶ * κατεζυγμένον ἄνθρωπον. ἥ
τε πόα πολλή τε καὶ δαψιλὴς καὶ πολύχρους ἐπικεχυμένη τῇ γῇ,
καὶ ἐναπαύεσθαι παντὶ παρέχουσα, καὶ ἀνδρί, καὶ γυναικί, καὶ παι-
δίοις ἀθύρουσι, καὶ βοσκήμασι νεμομένοις· ἔτι μὴν καὶ ἐπιχορεῦ-
σαι βουλομένοις καὶ ἐνσκιρτῆσαι σφοδρότατα, θοινήσασθαί τε προ-
θυμουμένοις ἐμφαγεῖν τε θυμηρέστατα, ἤδη δὲ καὶ νοσοῦσι πρὸς ὑ-
γίειαν μόνον ἀπέχρησεν. ὡς οὖν τὴν πανήγυριν ἐποψομένη, καὶ
* f. poëticè ἱκάνει seu potiùs ἐλαύνει siue ἐκβαίνει. πρὸς οὕτω εὔδαιμον καὶ αὐτῇ μόνῃ πρέπον ἐπειγομένη χωρίον
ἑκάστου ἔτους, καὶ κατὰ ταυτὸ τῶν ὡρῶν τὸ χαριέστατον, * ἠρεμίνει μὲν ἐκ
τῆς κορυφῆς ταύτης ἵππους ἐντυναμένη, εἶπεν ἄν τις ποιητικῶς,
* καὶ τὴν κατέρρει δὲ εἰς ἐκείνην τὴν κορυφήν, καὶ εἰσδύνει τὸν νεὼν
* τήν τε πανήγυριν ἐπιτελέσασα, καὶ δωρησαμένη τοῖς συνεληλυ-
* deest m.ss. duobus illa vocula. θόσιν ἃ δωρεῖσθαι νόμος αὐτῇ, καὶ μικρὰ ἄττα τῷ χώρῳ, * πρὸς
» ταύτην ἵεται πάλιν, οὐδ᾽ ὡς τοῦτον καταλείψασα τὸν νεών. ἁγίων
» γὰρ ὀφθαλμὸς οὐκ εἴργεται, οὐ κωλύεται μὴ οὐκ ἐπὶ πάντα φα-
» τᾶν ἀεί τε καὶ εἰς ὁπόσα καὶ ὁπότε βούλεται χωρία καὶ ἔθνη καὶ ἄστη καὶ
» πόλεις. τοῦτό φασιν καὶ * Ταρσὸν τὴν μεγάλην πόλιν τυγχάνειν τοῦ
* al. Ταρσοῖς θαύματος, τοῦ θεσπεσίου Παύλου, κατὰ τὸν ἴσον τρόπον ἐκ τῆς μεγίστης
καὶ βασιλευούσης πόλεως Ῥώμης ἐπιφοιτῶντος αὐτῇ, καὶ ταύτῃ μά-
λιστα τὴν αὐτοῦ τιμῶντος καὶ πόλιν καὶ ἑστίαν καὶ πανήγυριν, καὶ αὐτοῖς τι-
μῶσιν δεικνύντος, ὡς ἄρα ἥσθη τῇ πανηγύρει, καὶ δέδεκται τὰς ἱερὰς τιμάς,
καὶ

rursus multi gratissimi, aquæq. gelidissimæ; & adeò crebrę, vt ex singulis ferè stipitibus & saxis (vt verbo dicam) emanantes delabantur, ipsumq. templum ambiant. Locus multum perflabilis, dulce quid & iucūdum spirans; auium cantus supra caput admirabilis, ad demulcēdum hominē, non solum remissum & voluptuarium, sed mœstum etiam ac vultuosum, accōmodatus; herbæ versicoloris ingens copia: quæ sparsa per humum omnibus tam viris quàm mulieribus recubantibus, pueris lusitantibus, pecudibus pabulantibus, quin & choreas ducere atq. exultim lasciuire volentibus, hilariter etiā conuiuari ac epulari cupientibus, copiam facit; immò & ægris ad sanitatē recuperandam vel sola satis est. Virgo igitur vt celebrē hunc conuentum visat, ad locum adeò beatum ipsâq. solâ dignum contēdens, quotannis eâdē semper tempestate, & quidē iucundissimâ, ex vertice hoc digreditur (* ἱππεύς, vt poëticè quis dicat, ἐνδεικνυμένη) deferturque ad collem illum ac templum ingreditur. Quod publicum festum postquā illic peregit, & ijs, qui conuenerant, quæ pro more habet, est elargita; paucula etiam quædam ipsi loco, huc iterùm redit: neq. tamen ideò tēplum istud deseruit. *quum Sanctorum oculus nō inhibeatur, neque coërceatur, quò minùs semper, & quando, & quot regiones, gentes, oppida, & vrbes, omnia denique quæ vult lustret, atq. peruadat.* Hoc idem Tarso vrbi miraculū euenire ferūt; Diuo Paullo eodem modo ex maximâ & vrbium reginâ Româ ad eam commeante. qui hoc pacto maximè suam ipse vrbē, domum, festiq. celebritatē condecorat; & suis cultoribus, frequentem illū cœtum honoresq. sacros sibi habitos gratos fuisse, & volēti an̄imo acceptos, quos

* equos apparans siue instruens.

καὶ ἀντιδέδωκεν αὐταῖς καλλίστας ἀμοιβάς. τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην Δαλισανδὸν πολλάκις καὶ πολιορκίας ἡ αὐτὴ δήπου μάρτυς ἐξήρπασε, τῆς τε ἀκρωρείας ἐκείνης ὑπερφανεῖσα, καὶ πυρὸς ἐρυθροῦ δίκην τὰς τῶν πολεμίων ὄψεις καταστράψασά τε καὶ καταπλήξασα, καὶ τοῦ πολιορκεῖν ἀποστήσασα. καί εἰσί γε οἱ μεμνημένοι ἔτι τοῦ θαύματος τούτου, ἐπιγαυρούμενοι τῷ διηγήματι.

XI. ΕΠεὶ δὲ μνήμη πολιορκίας γεγένηται, μηδὲ τοῦ κατὰ Σελινοῦντα θαύματος ὑπερίδωμεν, ἱκανοῦ καὶ μόνου τεκμηριῶσαι τὴν τῆς μάρτυρος δύναμιν. αὕτη τοίνυν ἡ Σελινοῦς ἐστι πόλις μικρὰ μὲν καὶ ἐφάλιος, μεγίστη ποτὲ καὶ εὐδαιμονοῦσα τὸ πρὶν ἐπ' εἰρήνης ἐπίφθονος δὲ καὶ τότε καὶ νῦν οὖσα ἐπὶ τοῖς πολεμίοις, ἀδικοῦσα μὲν οὐδὲν, ὅτι δὲ ἀδήωτος ἕστηκεν ἔτι, λυποῦσα, καὶ μηδέπω τὴν αὐτῆς κτῆσιν εἰς τὰς ἐκείνων χεῖρας πάλιν μετήντλησε. ταύτην τοιγαροῦν καὶ θάλαττα μὲν ὑποζώννυσιν, ὥσπερ τις περιεληλαμένη τάφρος ἀχειροποίητος· καὶ κρημνὸς δὲ ὑπερανεστηκὼς, καθάπερ τι κράνος κεφαλὴν, φυλάττει τε καὶ οὐ ποιεῖ πολεμίοις ἐπίδρομον, ἀδεῶς δὲ παρέχει τοῖς οἰκοῦσιν οἰκεῖν. ἀλλά γε τὴν οὕτως ἐχυρὰν πάντοθεν καὶ ἀπόρθητον, χαλεποῦ ποτὲ δαίμονος προσβολὴ τοῖς πολεμίοις προὔδωκε. προὔδωκε δὲ οὕτως. αἰπόλου γάρ ποτε νέμοντος κατὰ τὴν ἄκραν ἐκείνην καὶ ὑπερανέχουσαν τῆς πόλεως κορυφὴν, αἶξ ἀποπλανηθεῖσα τῶν ἄλλων αἰγῶν, εἰς τὸ τοῦ κρημνοῦ κάταντες ἐφέρετο, μικρᾶς τινος καὶ λεπτῆς καὶ ἀμυδρᾶς ἀτραποῦ, γραμμῆς δὲ μᾶλλον ἐπιλαβομένη. ταῖς δὲ αἰξὶ ταύταις οὐ πάνυ τι χαλεπὰ καὶ τὰ λίαν δυσέμβατα ταῦτα καὶ περιερρωγότα τῶν πετρῶν, ἃ καὶ ἠλίβατά φησιν ὁ Ὅμηρος. ὡς

οὖν ἡ

tam pulcro munere compenſet, indicat. Hanc eandem Daliſandum ſæpè eadem Martyr obſidione liberauit, ex montis illo vertice conſpecta, & cœleſtis ignis more intuitum hoſtium fulgore præſtinguens, percellénsque, & ab obſidione depellens. Sunt etiam qui miraculi huius adhuc recordentur, & eius narratione glorientur.

SEd factâ iam obſidionis mentione, ne & miraculum quod Selenunti accidit, quódq. vel vnum ad potentiam Martyris demonſtrandā ſufficiat, negligamus. Hæc igitur Selenus vrbs eſt maritima, & nunc quidē exigua; ſed quę olim pacis tempore ampliſſima ac opibus florentiſſima fuit; inuidiæ verò hoſtium tunc tēporis hodiéque obnoxia, nulla tamen per eā illis iniuria illata; ſed quòd hactenus illorum deuaſtationē euaſiſſet, & necdum poſſeſſiones ſuas in ipſorum poteſtatem tranſtuliſſet, eis inuiſa. Cingit autem hanc mare velut foſſa quędam, naturâ, non arte humanâ circumducta, & præruptum ſaxum impendens, vt caput galea, tuetur, hoſtiumque incurſionibus inacceſſum reddit, incolis autem ſecurum habitaculum. Verùm enimverò hanc tantoperè munitam, quæque inexpugnabilis eſſe videbatur, infeſti dæmonis appulſus denique hoſtibus prodidit. prodidit autem hoc pacto. Caprario aliquando per editum illum & vrbi imminentem verticē paſcente, capra quędā ab alijs aberrās, in decliuia ferebatur tramite quodam anguſto, exiguo, obſcuro, immò lineâ potiùs quàm tramite inſiſtēs. Cuiuſmodi pręruptæ rupes, licet alioqui valdè difficiles atque inuiæ, ac proptereà ἠλίβατοι ab Homero dictæ, à capris non magno negotio ſuperantur. Vt XI. Selenus vrbs.

ὃν ἡ μὲν ἔφυγεν· ὁ δὲ αἰπόλος ἀτρέμα καὶ μικρὰ βαίνων, ἔτι δὲ οὐ καὶ τοῖς ὄνυξι καὶ ταῖς χερσὶ χρώμενος, ἐπεκατέβαινε, τῆς αἰγὸς ἀποφευγούσης τε καὶ ἡγουμένης, καὶ μέχρι τούτου, μέχρις οὗ τοῦ πρὸς εἰς τὸ προκείμενον πεδίον ἥ τε αἲξ ὅτε αἰπόλος ἀφίκοντο. γίνεται διὰ τοῦ τούτου κατάφωρος ἡ πάλαι ἄγνωστος καὶ λεπτὴ καὶ ἀφανὴς ἀτραπὸς ἐκείνη πᾶσί τε ἅμα καὶ τοῖς προσοικοῦσι πολεμίοις. καὶ ἁλίσκεται μὲν οὕτω τότε ἡ πόλις· προσδεὴς δὲ ἦν εἰς τὸ μετὰ ταῦτα, μὴ καὶ πάλιν καὶ πολλάκις ἁλῶ ἡ ἐν ὀφθαλμοῖς τε οὖσα τῶν οὕτω χαλεπῶν ἀλιτηρίων, καὶ τῆς ἀτραποῦ λοιπὸν ἐκείνης διερεθιζούσης τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ πρὸς ἑαυτὴν ἐφελκομένης ἀεὶ τοὺς τῶν ἀλλοτρίων ἐρῶντας. καὶ οἱ μὲν οὕτω διέκειντο, ἐν ὑπονοίᾳ πάντοτε ἁλώσεως ὄντες. ἡ δὲ μάρτυς τὸν οὕτω πολὺν αὐτῶν φόβον
abundat διέλυσεν· ἐπιφοιτήσασα [γάρ] τινι τῶν αὐτόθι, καὶ διακελευσαμένη καθ' αὐτό τε ἄκρον καὶ προοίμιον τῆς ἀτραποῦ ἐκείνης τῆς ἄνωθεν ἐρχομένης δείμασθαί τε καὶ ἀνοικοδομῆσαι οἶκον αὐτῇ, καὶ μηδ' ὅλως ἐν ὑποψίᾳ εἶναι τοῦ κακοῦ· ὡς καὶ μόνης ὄψεως τοῦ νεὼ ἀρκούσης ἀποστρέψαι τοὺς πολεμίους. ὡς καὶ γεγένηταί τε καὶ γίνεται πολλάκις· καὶ ἐν ᾧ δὲ ταῦτα γεγράφηκα καιρῷ τ' αὐτὸ τοῦτο ἐγένετο. οἱ μὲν γὰρ τὸ προσταχθὲν ἐποίησαν, ὡς εἶχον τάχους, καὶ ἀνέστησαν τὸν νεών, καὶ τῇ τε ἀτραπῷ καὶ τοῖς πολεμίοις τοῦτον ἐπετείχισαν· οἱ δὲ ἀποπειραθέντες πολλάκις τε ἄλλοτε καὶ νῦν, οὔτε ἔλαθον, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς αἰσχύνης ὑπενόστησαν. τοσαύτην ἡ μάρτυς καὶ ἐν τοῖς ἄγαν φοβεροῖς καὶ ἀλάστορσιν ἀνθρώποις ἐπιδείκνυται τὴν ἰσχύν, ἀντὶ τῆς αἰγίδος, καὶ θυσανοέσσης ἀσπίδος, καὶ τῶν ἄχρι μύθων φοβερῶν ὅπλων, τὸ μικρὸν καὶ εὐτελὲς προβαλλομένη τέμενος, καὶ δι' ἐκείνου φάλαγγας ὅλας ἐριννυώδεις ἀποστρέφουσα. καὶ

ἀποστρέ-

igitur hæc fugerat; caprarius ſenſim & pedetentim gradiens, ſubinde etiã vnguibus & manibus vtens, vnà cum caprâ illâ fugitiuâ præcedente deſcendit: quoad & capra & caprarius ad campum ſubtus adiacentẽ peruenirent. hac ratione ſemita illa adeò anguſta, & ab adſpectu omnium tam incolarũ quàm hoſtium eatenus remota atq. ignota, deprehenſa fuit: eáq. ratione etiam vrbs tum capta, atq. ſemper poſteà in metu, ne denuò ac ſæpiùs caperetur; vt quæ in oculis aduerſariorum adeò infeſtorum poſita eſſet; ſemitâ illâ deinceps eorũ cupiditatem, qui animo bonis alienis inhiant, irritaturâ, & ad ſe pellecturâ. proinde illi in perpetuâ expugnãdæ iterùm vrbis ſuę ſuſpicione verſabantur. Verùm Martyr ingentem hũc eorum metum ita diſſoluit: ad quendam incolarum accedens, vtq. ædem in editiore parte montis, & primo illius viæ aditu, quâ inferiùs vergere incipit, conſtructã exædificarẽt, præcipiens; neq. amplius quidquam mali formidarent; quãdoquidem vel ſolus templi adſpectus ſatis ad auertendos hoſtes futurus eſſet: vt tum & factum eſt, & identidem vſu venit. Atq. hoc ipſo quo hæc ſcribo tempore idem accidit. Illi enim quod imperatũ erat quàm citiſſimè exequuti, ibidem templum excitarunt; atque hoc quaſi muro ſe aduerſus viam illam hoſteſq. munierunt. qui hoſtes cùm aliàs ſæpè, tum etiã nunc intrare aggreſſi, nequaquam incolas latuerunt; ſed cum multo dedecore receſſerunt. Tantam ſuam vim Martyr inter homines, etiam maximè formidabiles alijſq. exitiabiles, oſtendit; pro ægide & clypeo fimbriato, ac fabularũ tenus timendis armis, exiguum minimique ſumptus templum obijciens, illoq. integras furijs incitatas acies profligans: quas

ἐπιστρέφοις τε πάντοτε ἐκείνων καὶ ἡμῶν, ὦ καλλίνικε καὶ Χριστοφόρε παρθένε.

XII. Οἷον δὲ καὶ τόδε ἔρεξε θαῦμα, ὅ με μικροῦ παρέπτη, *οὔτε ἑκόντα, ἀλλὰ λήθης καταχεούσης τὸν λογισμόν· τὸ δὲ μήθ' *ἅπαντα, μηδὲ παρ' ἑνὶ πάντα, ἀλλὰ μηδὲ ἀθρόως πάντα εὑρεῖν. κατὰ δὲ τοὺς χρυσωρύχους, πολλὴν πρότερον ἀποσκάπτοντας ὕλην καὶ γῆν, *ὡς κατὰ λόγον ἐκλέγειν τὰ θαύματα ὑπό τε χρόνου συγχωσθέντα καὶ λήθης ἐξίτηλά τε καὶ ἀμυδρά πως γεγονότα, καὶ διαδιδράσκοντα μνήμην καὶ τάξιν καὶ τόπον καὶ τὸ ὅπως ἐγένετο. ῥητέον δὲ ὅμως, ὃ μόλις καὶ πολλῇ σπουδῇ ζητήσας καὶ ἀνιχνεύσας εὗρον· ὃ μάλιστα καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ὂν καὶ τοῦ οἰκείου νεὼ ἐτεθήπειν τε καὶ ἐμάστευον, καὶ μόλις εὗρον. λέγεται γὰρ ὡς τὸν ναὸν τοῦτον τὸν αὐτῆς οἱ κακῶς ἡμῖν οὕτω προσοικοῦντες ἀλιτήριοι, ποτὲ μὲν ἐν πολεμίων μοίρᾳ τὰ τῇδε ληϊζόμενοι, ποτὲ δὲ ἐν δεσποτῶν τάξει καὶ τυράννων πάντα σφετεριζόμενοι, πάντα διαρπάζοντες, καταδραμόντες δέ ποτε τὸν νεὼν, τοῦτον καὶ εἷλον καὶ ἠνδραποδίσαντο, ὡς ζάχρυσόν τε καὶ μυρίῳ ἄλλῳ πλούτῳ κοσμούμενον. καὶ λαβόντες τὰ ἱερὰ χρήματα, πρὸς τὴν Λαιστρυγονίαν καὶ τὴν αὐτῶν ἠπείγοντο γῆν, ἐπὶ δυσὶ τούτοις ἐπαιρόμενοί τε καὶ γεγηθότες, καὶ ὡς τὴν μάρτυρα νικήσαντες, καὶ ὡς πλουτήσαντες ἀθρόον. ἐνδοῦσα δὲ ἡ παρθένος μικρὸν τοῖς τολμήσασιν, ὥστε καὶ εἰσελθεῖν, καὶ περιελεῖν καὶ λαβεῖν τὸν ἱερὸν κόσμον, καὶ φορτίσασθαι καὶ ἐξελθεῖν, καὶ τρέχειν, οὕτω παίζειν τὴν κατ' αὐτοὺς στρατείαν· καὶ φεύγοντας ἐπὶ τὴν αὐτῶν πόλιν Λαιστρυ-

*additum erat in nostro m.s. ἢ ὑστερίζειν

*puto legendum, τὸ δὲ (seu τῷ δὲ) μήθ' ἕνα πάντα

*al. ἵνα

ab illis,& à nobis quoque,ô Virgo victrix Christóque afflata,ſemper auerte.

Simile autem & hoc miraculum à Virgine perpetratum,quod propemodũ me pręteruolarat,non tamen volentẽ(quippe obliuione mentẽ occupãte) ſed quòd nec vni omnia, nec apud vnũ omnia, ſed nec confertim omnia ſit reperire:verùm exemplo illorum,qui aurum effodiunt, multũ priùs velut materiæ ac terræ remouere neceſſe habeamus, in miraculis hiſce,tẽporis vetuſtate obrutis & obliuione exoletis obſcuratiſque,& memoriã ordinis,loci,modique quo facta ſunt,effugiẽtibus,appoſitè ritéq. colligendis. Referam tamen,quod vix magnâ diligentiâ conquiſitum & inueſtigatũ,ab eâdem pro ſe templiq. ſui defenſione factum,maximâ cũ admiratione indagaui,ac non niſi difficulter deprehendi. Ferunt ſceleratos hoſce homines,nõ ſine fraude noſtrâ nobis finitimos, nonnunquam,quod hoſtes ſolent,hoc ex templo prędas egiſſe; interdum verò impotenti ac tyrannico dominatu omnia hîc ſibi vindicaſſe,omnia diripuiſſe;deniq. incurſione aliquãdo factâ,id ipſum templũ, quippe multo auro abundans,& complurimis alijs diuitijs locupletatũm, cepiſſe ac ſubiugaſſe, ſacriſq. theſauris expilatis Læſtrygoniam patriam ſuam feſtinaſſe; duobus hiſce elatos ac lætitiâ geſtientes,& quòd Martyrem ſcilicet viciſſent,& repentè diuites euaſiſſent. At Virgo cùm aliquantulũ ipſorum temeritati cõceſſiſſet; ſcilicet vt ingrederẽtur, ſpoliarent,conuaſarentq. ſacrum ornatum, eóq. facto excederent,ſeſéq. in fugam darent; ita eorum exercitum fertur fuiſſe ludificata. Nam fugientibus in vrbem ſuam Læſtry- XII.

Λαιστρυγονίων, διακειμένων μὲν ὡς πρὸς ἑσπέραν, καθ' ἡμᾶς τε καὶ τὴν σύμπασαν ἑῴαν γῆν, πολλοῖς δὲ καὶ * ἰσονεφέσιν ὄρεσι διειλημμένων, τὸ μάλιστα τῆς ἀπονοίας αὐτῶν κρησφύγετον, ἀλλοιώσασα αὐτῶν καὶ ὄψεις, καὶ γνώμην ἀντιμεταλαβοῦσα, πρός τε τὴν ἕω καὶ τὸ ὑποκείμενον αὐτῇ πεδίον ἀμογητὶ καὶ ἀψοφητὶ πάντας ἅμα συνωθήσασα, πρὸς ἔτι μὲν σφαγὴν ἠντεέπισε τοῖς στρατιώταις. οἱ καὶ μαθόντες τὸ γεγονὸς, καὶ λύπης καὶ θάμβους πληρωθέντες, καὶ οἷς εἶπον ἐγκαταβαλόντες τόποις, ὑπτίοις τε καὶ λίαν ἱππασίμοις, ἡβηδὸν πάντας ἀπέσφαξαν καὶ μετὰ τοσούτου τάχους, ὡς τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀρχὴν καὶ τέλος τὸν πολυανθρώπινον οὕτω φόνον λαβεῖν, καὶ στῆσαι τὸ τρόπαιον, καὶ τὸν ἱερὸν κόσμον διακομισθῆναι παρ' αὐτῶν τῶν νενικηκότων τῇ μάρτυρι. οἱ καὶ παιανίζοντες, καὶ χορεύοντες, καὶ ὑμνοῦντες, καὶ τὸν ἐπινίκιον ᾄδοντες, τὰ αὐτῆς πάλιν ἀνέθεσαν τῇ μάρτυρι μετὰ τοῦ καὶ θαυμάζειν καὶ καταπεπλῆχθαι, πῶς οὐδ' ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ

*ἀγχινεφέσιν in margine erat.

„ τῆς τόλμης τῶν * ἀναγῶν ἐκείνων καὶ ἀλαστόρων ἠνέχετο. Ὧν μη-
„ δὲ νῦν ἀνάσχοιο, μηδὲ ἐπὶ πολὺ τὴν καθ' ἡμῶν τῶν σῶν τροφίμων
„ ὕβριν αὐτῶν καὶ ἀπόνοιαν ἐκταθῆναι συγχωρήσῃς. οὐδὲ γὰρ οἷά ἡμῖν
„ ἔτι οὐδὲ ἐπιφορητὰ τὰ κακά· πρὸς ἀπώλειαν δὲ καὶ πανωλε-
„ θρίαν ἤδη πάντες νενεύκαμεν, καὶ εἰς γόνυ κεκλίκασι μὲν αἱ ἐκκλη-
„ σίαι, κεκλίκασι δὲ πόλεις καὶ ἀγροὶ, καὶ κῶμαι καὶ οἶκοι. πάντες δὲ πάν-
„ τοθεν ὀδύρονται, πρὸς μίαν ἔτι ταύτην ἐλπίδα πάντες ἀφορῶν-
„ τες, τὴν παρὰ σοῦ πρεσβείαν, καὶ τὴν παρὰ τοῦ σοῦ νυμφίου καὶ βασι-
„ λέως Χριστοῦ βοήθειαν.

*leg. ἐναγῶν

Ὅτι δὲ, μεθ' ἧς ἔχει χάριτος καὶ δυνάμεως εἰς τὸ βοηθεῖν, οἷς ἂν δέῃ βοηθεῖν οἶδε, καὶ τοῦ λυποῦντας ἀντιλυπεῖν, καὶ

Læstrygoniam (quę ad occasum nobis totiq. plagę oriẽtali sita est; crebrisq. & qui ad nubes vsque sese attollunt montibus disterminata) præcipuum amentię eorũ perfugium, adspectum ipsis immutans, mentem inuertens, & orientem versus, ac ad subiectũ orienti campum sine labore, sine strepitu, omnes simul cõpellens, militibus nostris ad expeditam cædem aptauit. Qui re intellectâ, dolore tãti facinoris, & numinis instinctu, in ea quæ dixi loca, prona & equitatui accommodata, delati, omnes cuiuscunque illi ætatis, iugularunt; idq. tantâ celeritate, vt eodem die tanta hominum cædes & cœpta & finita fuerit, trophæúmque statutum, & sacra ornamenta ab ipsismet victoribus Martyri reportata. qui pæana canentes, exsultantes, laudes Diuæ prædicantes, & carmen partę victoriæ decantãtes, quæ Martyris erant, eidẽ rursus dedicauerunt; admirantes simul & obstupescentes, quomodò nec momento temporis istorum impurorũ grassatorum impudentiam impunitam tulisset. *Quos neq. nunc toleres, ô Virgo, neq. diutiùs immanem ipsorum contra nos alumnos tuos vecordiam intendi sinas. mala enim intoleranda, nec diutiùs ferenda perpetimur. Ad exitium siquidem & internecionem omnes vergimus: Ecclesiæ procubuêre; vrbes, agri, pagi, domus inclinatæ iacent. omnes vndique ingemiscunt, & lamentantur; vnicam tantùm hanc spem sibi ob oculos propositam habentes, tuã scilicet apud Christum sponsum ac regem tuum intercessionem, opémque ab ipso nobis ferendam.*

Quòd ergo sciat Virgo, pro câ quâ valet gratiâ atque potentiâ, quibus opus est opitulari; quíque ipsam molestiâ aliquâ contristant, molestiam vicissim, eámque

λυπεῖν οὐ μέτρια· μάλιστα οὓς δὴ αἴσθηται οὐ μέτρια πλημμελοῦντας καὶ δυσσεβοῦντας, καὶ εἴς τι τῶν αὐτῆς ἐμπαροινοῦντας κειμηλίων, ἤτοι ψυχικῶν, ἤτοι καὶ λειτουργικῶν, οὐ μικρὰ μὲν ἀπόδειξις καὶ τὰ ἄρτι ῥηθέντα· ὅπως ἐπέστησαν οἱ πολέμιοι, καὶ ὅπως ἀπήλλαξαν, μηδὲ τὸν ἐρῶντα ἢ μὴ ὑφορῶντα τοῖς οἰκείοις τὸ πάθος καταλεῖψαι συγχωρηθέντες. ἐπισαμένη γὰρ ἀντιποιεῖν ἡ μάρτυς τοῦ εὖ τι δρῶντας κατὰ τὸν βίον, ἐπίσαται καὶ κολάζειν τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ἀνόσια δρῶντας· τὸ τοῦ Χριστοῦ βασιλέως, οἶμαι, μιμουμένη, παρ' οὗ πολλά τε φιλανθρωπίας ἔργα, καὶ ὀργῆς τεκμήρια εἰς ἀνθρώπους, πάλαι τε γεγένηται, καὶ νῦν ἐστιν εὑρεῖν ἔτι γινόμενα. ἐπὶ φιλανθρωπίας μὲν τὴν Νινευιτῶν πόλιν ὅλην καὶ πολυάνθρωπον, ἐξ ὀλίγων δακρύων μετανοίας σωθεῖσάν τε καὶ ὑψωθεῖσαν· ὀργῆς δ' αὖ πάλιν τὰς Σοδομιτῶν καὶ Γομοῤῥητῶν πόλεις, καὶ ὅλον ἔθνος πανωλεθρίᾳ καταδικασθὲν, δι' αὐθέκαστον καὶ ἀμετάβλητον πονηρίαν. κἀκεῖνα μὲν οὖν, ἅπερ ἔφην, ἱκανὰ τεκμήρια τῆς μάρτυρος. καὶ ἐφ' ἕτερα δὲ βαδιστέον, ἀφ' ὧν ἔστι μάλιστα καὶ ὀργιζομένην ἰδεῖν, καὶ τοῖς πλαίσμασιν, ἤτοι πλημμέλημασιν ἀντιμετροῦσαν τὰς τιμωρίας, καὶ οὕτως ἢ σωφρονίζουσαν καὶ διορθουμένην, ἢ καὶ τέλεον ἀναρπάζουσάν τε τοῦ βίου καὶ τιμωρουμένην λοιπὸν, ἐφ' ὧν αὐθέκαστόν τε μάλιστα, καὶ ἀσωφρόνιστον γεγένηται τὸ κακόν. καὶ, εἰ δοκεῖ, φέρε τοῦ καθ' ἡμᾶς τέως γεγονότος μνημονεύσωμεν θαύματος· ἵνα μοι καὶ πρὸς λόγον ἡ μαρτυρία γένηται, καὶ πλησίον ὦσιν οἱ ἀναβησόμενοί τε

non mediocrem procurare; præſertim quos non mediocria,ſed prorſus nefaria admiſiſſe,atq.in aliquam theſauri ſui partẽ(ſiue homo ſit,ſiue inſtrumentum diuino cultui deſtinatum) debacchatos fuiſſe ſenſerit, non obſcurè, quæ à nobis iam dicta ſunt,teſtificâtur.per quæ,quomodò hoſtes ſuperuenerint,& quo pacto abceſſerint,declaratur;quibus nec hoc ſaltẽ conceſſum fuit, vt vel vnus ad acceptę cladis nunciũ apud ſuos referendũ ſupereſſet. Vt enim Martyr beneficijs ornare,qui rectè in vitâ ſe geſſerint; ita & ſupplicijs impios, nefariáq. audentes, afficere nouit;Chriſti Regis, meâ quidẽ ſentẽtiâ,in hoc exemplũ imitata : à quo vt multa iam olim cùm beneuolẽtiæ tum iræ argumenta,operáq.in homines edita exiſtunt,ita nũc quoq.edi reperiuntur.beneuolentię quidem;vt in Niniuen ciuitatem,quę vniuerſa,tantâ ciuium frequentiâ nobilis,pauculis pœnitentiæ lacrymis ſalutem conſequuta, & exaltata fuit : iræ rurſus in Sodomitarum & Gomorrhæorũ vrbes,totámq. illã gentem vniuerſali exitio,propter pertinacem & inflexibilẽ ipſorum peruerſitatẽ,condemnatã. Illa igitur quę hactenus recenſui,cuiuſmodi ſit Martyr in vtramvis partẽ,ſatis ſunt argumẽto.Sed ad alia progrediẽdum eſt, ex quibus maximè illã iraſcentem, & ſupplicijs peccata nefariósq.auſus compenſantem videre licet;& hac ratione,aut ad ſaniorem mentẽ ſtatúmq.meliorẽ eos reducentem ; aut deniq. quorum improbitas cò iam deuênit, vt admonitionẽ emendationémq. non admittat,vitã illos expellentẽ, & quod reliquũ eſt,vlciſcentem. Agedum ergo,ſi videtur,memoriam miraculi,quod noſtrâ ætate accidit, repetamus: quo verbis noſtris teſtimonium accedat; præſtóq. ſint,qui clarâ voce eiſdem ſe

Ionæ c. 1. & ſequẽt.

Geneſ c. 19.n.24.

 ſuffra-

μένοιτε καὶ μαρτυροῦντες. οὔτι δέ εἰσιν, οὐ τρεῖς, οὐδὲ τέσσαρες· ξενός τις καὶ ὕποπτος ἀριθμός· ἀλλ᾽ ὅλαι πόλεις, καὶ ὅλοι δῆμοι, καὶ οἱ μέχρις τε ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἑώας παραγινόμενοι, καὶ αὖ πάλιν οἱ ἀφ᾽ ἡμῶν, καὶ οἱ μέχρι τῆς Ἀσίας ἐκτεινόμενοι. καὶ γὰρ διὰ πάντων τὸ θαῦμα δεδράμηκε, καὶ ἡ ἐπὶ τῷ θαύματι γεγονυῖα φρίκη τε καὶ ἔκπληξις.

XIII. ΗΝ τοιγαροῦν Μαριανός τις Ταρσῶν τῶν κατὰ τὴν Κιλικίαν ταύτην ἐπίσκοπος πόλεως. ἐπί τε κάλλει καὶ μεγέθει, καὶ οἷς αὖ ἁπλῶς πόλις λαμπρὰ καὶ εὐδαίμων γνωρισθείη, πᾶσιν * ἐπιγαυρουμένη, καὶ τὸ πρώτην μάλιστα τῆς ἑώας ἀνίσχειν, καὶ πρώτην πάλιν προσβάλλειν τοῖς ἐξ ὁποίας οὖν γῆς ὁρμωμένοις πρὸς τὴν ἑώαν· τὸ δὴ μέγιστον καὶ περιφανέστερον, τὸ πόλιν εἶναι τοῦ μεγίστου καὶ θεσπεσίου ἀποστόλου Παύλου. οὗτος τοίνυν ὁ Μαριανός, φύσει τε ὢν εὐχερὴς καὶ ἀπαρόξυντος, διενεχθεὶς δὲ καὶ πρὸς τὸν Δεξιανόν, καὶ αὐτὸν ὄντα τότε τῆς Σελευκείας ταύτης ἐπίσκοπον, * ὡς ἄλλως μὲν ἀμύνασθαι οὐκ ἴσχυσεν· οὔτε γὰρ Μαριανοῦ τοσοῦτο ἦν τὸ δύνασθαι, ὥστε τοσούτου κρατῆσαι ἀνδρός· οὔτε * ἦν Δεξιανοῦ τὸ εἶξαι ἀνδρὶ μὴ μάλα ἐρρωμένῳ μηδὲ φρονεῖν· διά τε τῆς εἰς τὴν μάρτυρα παροινίας καὶ ὕβρεως αὐτὸν ἀμύνασθαι λοιπὸν ἐπειρᾶτο. ὃ καὶ αὐτὸ μὲν τεκμήριον μέγιστον τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἠλιθιότητος, τὸ οὕτω δεινοῖς καὶ ἀδυνάτοις ἐπιχειρῆσαι πράγμασιν. ἐπειράθη δ᾽ οὖν ὅμως. καὶ γὰρ ἐνστάσης τῆς παρθενικῆς ἑορτῆς, καθ᾽ ἣν πᾶς τις, μάλιστα Κιλίκων, ἔθει καὶ θεῖ δὲ ἐπ πρὸς ἡμᾶς, καὶ μέχρις δὲ ὧσιν ἄνθρωποι, ἐπὶ τιμῇ μὲν τῆς μάρτυρος, ὠφελείᾳ δὲ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἕκαστος· ὥστε στενοχωρεῖσθαι μὲν τὴν γῆν, στενοχωρεῖσθαι δὲ τὴν θάλασσαν, κατὰ δήμους, κατὰ οἴκους, κατὰ γένη πάντ.. ἐν ταυ-

* f. ἐπιγαυρουμένης, καὶ τὸ

* al. deest

* al. μὴν

ſuffragaturos profiteantur. Neque verò illi tres aut quattuor tantùm ſunt, exiguus & ſuſpectus numerus; ſed vrbes integræ, populíque vniuerſi, & qui ab oriente ad nos vſque accedunt, quique à nobis rurſum in ipſam Aſiam extenduntur. Fama enim miracũli, & horror ſtupórque ex eo enatus, omnia longè latéque peruaſit.

Marianus itaque quidam Tarſi Ciliciæ vrbis Epiſcopus erat. quæ vrbs pulcritudine, magnitudine, ceteríſq. ornamentis, quibus ſplẽdida opulentáq. cenſeri poſſit, gloriatur: tũ quòd prima orientalis tractus exiſtat, primáq. illis, qui ex quacunq. regione in orientem proficiſcuntur, occurrat; quódq. præcipuum eſt, & glorioſiſſimum, quòd patria ſit maximi & diuini Paulli. Huic igitur naturâ leui, & ad iram facili, cum Dexiano, qui ipſe quoq. tum tẽporis Seleuciæ huius Epiſcopus erat, neſcio quid controuerſiæ intercedebat. quumq. aliter ſe vlciſci non poſſet (neq. enim Marianus eâ poteſtate valebat, quâ tanto viro ſuperior eſſet: neque ex dignitate Dexiani erat illi cedere, homini nempe nõ valde potenti aut cordato) contumeliâ & iniuriâ in Martyrem illatâ, ſe de illo deinceps vindicare conatus eſt. Quod ipſum quoq. hominis dementiæ argumentum fuit euidentiſſimum; quòd facinus tam atrox, quódque effici omnino nequiret, tentare auderet. tentauit tamen. Inſtante namque Virginis feſto, quo omnes, præſertim Cilices, ad nos concurrebant (vt etiamnũ concurrunt; & quoad homines erunt, idẽ à ſingulis fiet, cùm Martyris venerãdæ, tum animarum ſuarũ priuati commodi cauſsâ: ita vt & terra & mare coanguſtetur præ multitudine populorũ, domorum, familiarũ,

XIII. Tarſus patria Paulli.

ἐνταυθοῖ συῤῥεόντων· οὗτος ὁ δυνάστας, κατὰ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν, ἀπαγορεύει πᾶσι καὶ ἀποκηρύττει τὴν ὡς ἡμᾶς τε καὶ τὴν μάρτυρα ἄφιξιν. καὶ τοῦτο ἦν μεγίστη ἀπειλὴ καὶ ἄμυνα κατὰ τοῦ Δεξιανοῦ, τὸ καὶ τῆς ἑορτῆς τὸν συνήθη κόσμον περιελεῖν, καὶ τῶν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς μάρτυρος συντρεχόντων ἀνθρώπων ἀποσυλῆσαι τὴν παρὰ τῆς μάρτυρος εὐλογίαν. ἀλλ' οὐκ ἔφθη τοῦτο ποιήσας, καὶ δίκην ἔδωκε τῆς ἀνοίας, ἤτ' οὖν ἀπονοίας. οὔτε γὰρ εἰς πέμπτην ἢ ἕκτην ἡμέραν ὁ Καπδυδὺς οὗτος ἐπεβίω τῇ θρασύτητι ταύτῃ. τὸ δὲ καὶ ὅθεν τοῦτο γέγονε δῆλον, ὡς κατ' ὀργήν τε καὶ μῆνιν ἀνηρπάσθη τῆς μάρτυρος, καλὸν δὲ τοῦτο εἰς μέσον εἰπεῖν.

XIIII. ΚΑσωρ τις, ἀνὴρ βέλτιστος, ἐκ μὲν τῆς Λυκαονίας τὸ γένος ἕλκων, τὴν δὲ Σελεύκειαν ταύτην οἰκῶν, καὶ τὴν ἐπάρχοις ὑπηρετουμένην διέπων στρατείαν, οὗτος κατ' αὐτὴν τῆς πανηγύρεως νυκτεγερσίαν, ὄψιν ὁρᾷ τοιαύτην. τὴν παρθένον αὐτὴν μετὰ ἀγριωτέρου καὶ σχήματος καὶ βλέμματος καὶ βαδίσματος ἀνὰ τὴν πόλιν ἅπασαν περιθέουσαν, καὶ τὰς χεῖρας συχνότερον ἀποκροτοῦσαν, καὶ τὸν Μαριανὸν καὶ τὴν ὕβριν ἀναβοῶσαν, καὶ τὸ ἤδη λήψεσθαι δίκην ἐπαπειλοῦσαν. τὸ δὲ ἦν ὕπαρ λοιπὸν, οὐκ ὄναρ ἔτι. τῇ γὰρ ὄψει ταύτῃ εὐθὺς καὶ ὁ ἐκείνου θάνατος ἐπηκολούθησεν· ὡς συμβῆναι
deest v. c. κατὰ ταυτὸν [χρόνον] ἄμφω, καὶ τὸν Κάσορα διηγεῖσθαι τὴν ὄψιν, καί τινας ἑτέρους τὸν Μαριανοῦ θάνατον ἀπαγγέλλειν. ὡς καὶ πᾶσιν ἅμα πολλὴν ἐγγενέσθαι φρίκην, καὶ οὐχ οὕτως ἀπὸ τοῦ πράγματος, ὅσον ἀπὸ τοῦ τάχους. καὶ τοῦτο μὲν ὧδέ τε ἔχει, καὶ ὧδε ἐτελεύτησε. καὶ ἑτέρου δὲ, οὐ μάλα τούτου χείρονος, πεύσεσθε θαύματος, δι' ὀργῆς μὲν ἐπιτελεσθέντος καὶ τούτου, οὐ μέχρι δὲ θανάτου τὴν ποινὴν ἐσχηκότος.

Τῶν

huc confluentium) ille exurgens, in Ecclesiâ suâ publico edicto profectionem huc ad nos & ad Martyrem fieri vetat. Atq. hęc maxima contra Dexianum cõminatio illius & vindicta fuit; solitum nempe festi ornatum detrahere, Martyrémq. laudibus, ab ijs, qui ad festum hoc concurrunt, tribui consuetis, spoliare. Sed quum vixdum tale quid perpetrasset, suæ stultitiæ, seu dementiæ potiùs, pœnas dędit. Neque enim vltra quintum aut sextum diem Capaneus ille temeritati isti suæ superuixit. Vnde autem constiterit, caussam ipsius exitij grauissimam Martyris iram fuisse, ob eandémq. de medio fuisse sublátum, operæ pretium erit & hoc in medium afferre.

CAstor quidam, vir optimus, genus ex Lycaoniâ ducens, at Seleuciam nostrã incolens, & exercitũ, præfectis prouinciæ parentem, administrans, hanc in eodem huius festi peruigilio visionẽ vidit: Virginem nempe immitiori oris habitu, adspectu, greśsúq. totâ vrbe cursitantem, & manus frequentiùs complodẽtem, Marianúmq. & eius in se iniuriã clarâ voce accusantem, suppliciúmq. se mox de illo sumpturam cõminantem. Quę res verè ipsi per visum oblata, & non somnium fuit. Statim enim mors illius est cõsequuta. Ita vt duo hæc eodẽ euenerint tempore: vt scilicet Castor visionem suam réferret, & alij quidã nuntium de Mariani morte apportarẽt. vnde maximus omnes horror incessit; non tam ob rei euentum, quàm ob euentus celeritatem. Atque id hoc modo se habuit, eóq. fine fuit terminatũ. Sed aliud miraculum, hoc non valdè deterius, audietis: ab iratâ quidem & hoc perpetratum; non tamen pœnâ mortis conclusum. XIIII.

Quidam

XV. Τῶν γάρ τις ἀμφὶ τὰ ἀρχεῖα ταῦτα ῥητόρων, Εὐσέβιος δὲ ἦν ἐκεῖνος, οὗ πολὺ κλέος ἔτι καὶ νῦν ἐστιν, ἐπί τε εὐγενείᾳ καὶ εὐμουσίᾳ καὶ ἡμερότητι τρόπων, καὶ τῷ λίαν εἶναι πιστός. οὗτος τινὰ *Ὑπερέχιον τὸν πάνυ ζῶντά τε ἄγαν ἐφίλει, καὶ περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο· καὶ γὰρ ἐκ μιᾶς πόλεως ὡρμῶντο τῆς Δαμαλίδος τε καὶ Σολύδα τοῦ Ἡρακλέος τοῦ Ἀμφιτρύωνος. *τοῦτον δὲ καὶ ὡς ἄνδρα δεξιόν τε καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρον· καὶ τεθνεῶτα κατὰ ταύτην τὴν Σελεύκου πόλιν ὑπερτιμῆσαι, κἂν τοῖς κατὰ τὴν ὁσίαν ταύτην, ἐβούλετο. μείζονα δὲ καὶ περιφανεστέραν ἄλλην οὐχ ἡγεῖτο ταύτης τιμήν, ἢ τὸ κηδεῦσαι καὶ θάψαι τοῦτον ἐν τῷ τῆς μάρτυρος νεῷ. καὶ δὴ δεῖται περὶ τοῦ μεγίστου τούτου καὶ θειοτάτου ἀνδρὸς, τοῦ Μαξίμου λέγω, τοῦ *τηνικαῦτα τῆς ἐκκλησίας ταύτης προεδρεύοντος, ἐφεῖναι αὐτῷ θάψαι τὸν Ὑπερέχιον ἔνδον τοῦ νεὼ τῆς μάρτυρος ἐν δεξιᾷ τε καὶ τῇ κατὰ μεσημβρίαν στοᾷ. τοῦ δὲ θαυμαστοῦ Μαξίμου καὶ δυσωπηθέντος τὸν ἄνδρα καὶ ἐπιτρέψαντος, εἰσελθόντες, οἷς τοῦτο ἐν σπουδῇ τὸ ποιεῖν τάφους, *ἔργου τε ἥπτοντο, καὶ λαξεύειν ἤρξαντο τοὔδαφος, καί πως ἀθρόως ἐπέστη τούτοις ἡ μάρτυς ἐπιτιμῶσα, ἐγκαλοῦσα τόλμης αὐτοῖς, *ἐκπλήττουσα, καὶ ὑποχωρεῖν ἤδη παρακελευομένη. οἱ δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν ἥτις καὶ ἦν ἠγνόησαν· οὐδὲ γὰρ ἦν ἐκείνων τὸ οὕτω παράδοξον καὶ δυσέκμαρτον πρᾶγμα καταλαβεῖν· ὑπεχώρησαν δ᾽ οὖν ὅμως, ὡς καὶ μικρὸν ἐνδόντες, καὶ αὖθις ἐπεχείρησαν. παρέστη καὶ ἡ μάρτυς αὖθις αὐτοῖς, ἐμβριθεστέρα δὲ καὶ ὀργιλωτέρα εἰς αὐτοὺς ἀποδοῦσα λοιπὸν· καὶ, οἷα *τῶν ἄγαν χαλεπαινόντων ἐστὶν, ἄπνους μὲν αὐτοὺς παραχρῆμα ἐποίησεν, ὡς μηδὲν μεῖναι τῶν μελῶν ἄτρομον ἢ ἀκλόνητον· φοβερὰ γὰρ ἡ μάρτυς, οὐ

*al. Ὑπερέχιόν τε τὸν
*f. τοῦτον
*al. καὶ τηνικ.
*ὡς ἐργ. f.
*ἐκπλήττουσα in marg. erat: al. ἐκπληττομένη
*f. τῆς ἄγαν χαλεπαινούσης

κινοῦσα

QVidam in hac Curiâ orator Eusebius nomine, cuius hodiéq. magna nominis celebritas ob ingenuitatē, sermonis lepôrem, comitatem, quódq. fidei esset integerrimę; hic inquā, Hyperechium, dum in viuis ageret, partim quòd ex vnâ vrbe Dumalide & Sandâ ab Hercule Amphitryonis filio cōditâ oriundi essent; partim verò ob viri sollertiam, & in omni virtutum genere præstantiam, in summo amore ac pretio habebat. Quem proinde in hac ipsâ vrbe Seleuciæ mortuum, etiam in ijs quæ ad iusta funerea attinent, magnificentissimè cohonestare cupiens (maiorem autem & ampliorem nullum alium honorem esse arbitrabatur, quàm si exequiæ ei fierent, & sepeliretur in Martyris templo) à * Maximo, præclarissimo sanctissimóque viro, huius tum Ecclesiæ Antistite, petit, quò id sibi facere, & Hyperechium in dexterâ & ad meridiem spectante tēpli Martyris porticu inhumare liceat. quod cū Maximus, vir admiratione dignus, quòd hominem reuereretur, fieri permisisset: ingressi tēplum quibus curæ est sepulcra conficere, quum opus aggrederētur, & pauimentum incidere inciperent, repentè Martyr his interuenit; ipsos increpans, audaciā accusans, verbis castigans, & vt recederent imperans. At illi initio quænam esset ignorantes (neq. enim rem adeò inopinabilem & coniectu difficilē comprehendere poterant) recesserunt tamē, aliquantulū de incepto remittentes: dein denuò rem adortis iterùm Martyr præstò fuit, asperiùs iracundiúsque eos de cetero intuita & (vt solet euenire in rebus quæ acerbiùs discruciant) extemplò ita exanimauit, vt nullum illorum membrum non contremisceret, ac concuteretur (terribilis enim Martyr est, non XV.

* Huius Maximi mētio est apud Niceph. or. lib. 14 c. 2. ex Socrat. lib. 6. c. 3.

κινοῦσα μόνον τὴν ἰσχὺν, ἀλλὰ γὰρ καὶ βλέπουσα ἀτενὲς πρὸς οὓς ἂν καὶ δεηθείη τοιούτου βλέμματος· μικρὸν δ' ἂν καὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἀπέῤῥηξεν, ὡς καὶ ἑτέρων λοιπὸν εἰς τὸ ταφῆναι δεηθῆναι
* al. αἰδῶ χειρῶν, εἰ μὴ * αἰδοῖ τοῦ Μαξίμου τούτων μὲν ἐφείσατο. αὐτῷ δὲ τῷ
„ Μαξίμῳ καὶ μάλα ὀνειδιστικώτερον νύκτωρ ἐπιστᾶσα, παρῄνεσε μὴ
„ οὕτω τοῦ νεὼ καταφρονητικῶς ἔχειν, ὡς τὴν τῶν πολυανδρίων καὶ τά-
„ φων δυσωδίαν εἰς αὐτὸν μεταφέρειν. μήτε γὰρ εἶναί τι κοινὸν τάφοις καὶ
„ οἰκητηρίοις οἴκοις· πλὴν εἰ μή τις ἄρα καὶ νεκρὸς γεγονὼς μὴ εἴη νε-
„ κρὸς, ἀλλὰ ζῇ τε τῷ Θεῷ, καὶ ἄξιος ᾖ τοῦ καὶ μάρτυσιν συνοικεῖν
„ καὶ ὁμοστεγεῖν· ὡς Συμπόσιος ἐκεῖνος ὁ θεσπέσιος, ὡς Σαμὸς
„ ἐκεῖνος ὁ θεῖος ἀνὴρ, ὡς εἴ τις ἄλλος παραπλήσιος ἐκείνοις.

XVI. f. τὴν * f. χα-ρὰν

ΕΝ ᾧ γε καιρῷ * τὸ περὶ τοῦ θαύματος τούτου ἐποιούμην * γράφειν· οὐδὲ γὰρ τὸ τότε μοι παρὰ τῆς μάρτυρος ὑπάρξαν σιωπῆσαι καλόν· συμβαίνει τι καὶ τοιοῦτο. ὀλιγώρως μὲν γὰρ εἶχον ἤδη περὶ τοῦ συλλέγειν καὶ γράφειν αὐτά· ὡς ταῦτα ὁμολογῶ· καὶ ῥαθύμως ἠπλόμην λοιπὸν καὶ δέλτου καὶ γραφίδος, ὡς ἂν καὶ ἀπειρηκὼς λοιπὸν περὶ τὴν τῶν θαυμάτων τούτων ἔρευνάν τε καὶ συλλογήν. οὕτω δὲ ἔχοντι ἐμοὶ καὶ χασμιῶντι ἔδοξεν ἡ μάρτυς πλησίον ἐν ὄψει μου παρακαθέζεσθαι, ὥσπερ καὶ ἔθος ἦν μοι τὴν πρὸς τὰ βιβλία ποιεῖσθαι συνουσίαν· καὶ ἀφαιρεῖσθαι μου τῆς χειρὸς τὴν τετράδα, ἐν ᾗπερ καὶ ταῦτα ἐκ τῆς δέλτου μετεγραφόμην. καὶ δὴ καὶ ἀναγινώσκειν ἐδόκει μοι, καὶ ἐφήδεσθαι, καὶ μειδιᾶν, καὶ ἐνδείκνυσθαί μοι τῷ βλέμματι ὡς ἀρέσκοι τότε τοῖς γρα-
* al. δέοι φομένοις, καὶ ὡς * δέῃ με ἀναπληρῶσαι τὸν πόνον τοῦτον, καὶ μὴ ἀτέλεστον καταλιπεῖν, μέχρις ἂν ἐξῇ μάλιστα, ἃ ἕκαστος οἶδε, καὶ ἅπερ σὺν ἀκριβείᾳ δυνατὸν, παρ' ἑκάστου μανθάνειν. ὥστε με μετὰ

τὴν

ſolùm vbi vires ſuas exſerit; ſed & ſi quẽ ex ijs, q̃ talem adſpectum commeriti ſunt, fortibus tantùm oculis aſpiciat) parúmq. abfuit, quin vitam quoq. ipſis eriperet; atq. ita aliorũ manibus deinceps opus haberent, quò ipſimet tumulo mandarentur: niſi ob reuerentiam Maximi ab illis ſibi abſtinendũ duxiſſet. Cui tamen Maximo noctu apparens cum magnâ ipſum exprobratione monuit, *ne ita templum contemtui haberet, vt fœtorem cœmeteriorũ ſepulcrorumq́, in illud inferret. nihil enim commercij eſſe locis ad orãdum deſtinatis, cum ſepulturis: prӕterquam, ſi quis è vitâ egreſſus verè mortuus non ſit, ſed Deo viuat; dignusq́, ſit, qui eâdem domo ac tecto cum martyribus vtatur; quemadmodum diuinus ille Sympoſius, vt diuinus item Samus ille, & ſi quis alius proximè ad illos acceſſerit.*

QVo tempore de hoc miraculo ſcribebam (neque enim decet, vt, quod mihi tunc per Martyrem accidit, reticeam) tale quid mihi obuenit. Indiligentior iã & ſegnior erã in miraculis eius conquirendis conſcribẽdiſque, vt culpam meam fatear; animoq. deinceps remiſſiore pugillares & ſtilum capeſſebam, quòd de illorum indagatione & collectione deſperarem. Cui ita affecto & oſcitanti viſa mihi Martyr iuxtà adſidere, vbi cum libris congredi ſoleo; & quaternionem, in quo hæc meâ manu ex pugillaribus tranſcripta erant, auferre & legere, atque gaudere, & ſubridere, ipſoque vultu ſignificare, quaſi his meis ſcriptis oblectaretur; innueretq́. inſtitutum à me opus abſolui oportere, neque imperfectũ relinqui; quoad quæquisq. nouiſſet, quæque à ſingulis adhibito ſtudio intelligi poſſent, diſcere liceret. Vnde effectum eſt, vt poſt XVI.

τὴν ὄψιν ταύτην δέους τε πληρωθῆναι καὶ προθυμίας ὑποπλησθῆναι, καὶ ἅψασθαι πάλιν δέλτου καὶ γραφίου, καὶ τοῦτο ποιεῖν μέχρι τῆς δεῦρο αὐτὴ κελεύει.

XVII. Παραπλησίας δὲ, καὶ οἵας εἶπον, ὀργῆς καὶ ἐπιτιμήσεως καὶ ὁ Δεξιανὸς ἐπειράθη ποτέ· ἐπειράθη δὲ ἐπὶ πλημμελήματι οὐ τοιούτῳ μὲν, λυπήσαντι δὲ ἄγαν τὴν μάρτυρα. καὶ γὰρ

* f. περιοικούντων ἐνθένδε ποθεν, ὡς οἶμαι, καὶ ἀπελειπόμην τὸν λόγον. τῶν* περιθεόντων καὶ συνοίκων τούτων ἀλιτηρίων ποτὲ τὰ τῆδε πάντα κατα-

N. 5. * al. λείαν θεόντων τε καὶ ληϊζομένων, καὶ [5] Μυσῶν* λείαν ποιουμένων τὰ πράγματα· ὡς καὶ πόλεις ἀνδραποδίζεσθαι, καὶ κώμας περισύρεσθαι, καὶ ἀγροὺς καὶ οἴκους ἐπικλύζεσθαι, καὶ μηδὲν εἶναι τὸ διαφεῦγον τὴν ἐκείνων ἐπιδρομὴν καὶ ὁρμὴν καὶ λύτταν· δειλανθεὶς δὲ ὁ Δεξια-

* al. τῶν προέδρων τότε φυλάκων ἦν νὸς, οἷά τις ἄνθρωπος, ἔτι γὰρ* πρόεδρος τῶν τότε φυλάκων ἦν, μήπως τὸ φρούριον ὃ πρόκειται τῷ νεῷ ὑπὸ τοῖς πολεμίοις γένηται, καὶ αὐτὸς ὁ νεὼς ὡς πολλῶν χρημάτων μεστὸς, πάντα τὸν ἐν χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ κόσμον ἀφελὼν, μετακομίζει τοῦτον ἐν τῇ πόλει, ὡς ἐν ἀσφαλεστέρῳ καὶ πολυανθρωποτέρῳ χωρίῳ, μᾶλλον, ὥς γε τὸ εἰκὸς, φυλαττόμενον. καὶ ὁ μὲν τοῦτο ποιήσας, ἐδόκει τι καὶ ἀσφαλὲς καὶ τῷ καιρῷ πρέπον πεποιηκέναι. οὔπω δὲ οὐδὲ μιᾶς διαγενομένης ἡμέρας, νυκτὸς ἐκείνης ἐπιλαβούσης, θορύβου τε πλήρης ἦν ὁ νεὼς καὶ ταραχῆς καὶ βοῆς, τῆς μάρτυρος ἄνω τε
„ καὶ κάτω διαθεούσης, καὶ καταφρονεῖσθαι παρὰ τοῦ Δεξιανοῦ
„ λεγούσης, ὡς ἀσθενοῦς, ὡς ἀγεννοῦς, ὡς μηδὲ τῷ νεῷ μηδὲ
„ τοῖς κατὰ τὸν νεὼν βοηθῆσαι δυναμένης. φθάσας γὰρ, ὁ Χερ-
„ σιανὸς, ὁ ἱερεὺς, ὁ ἐμὸς πάρεδρος, τὰ τῶν πολεμίων εἰς

ἐμὲ

visionem illam, timorémq. ex eo mihi concitatum, alacrior posteà euaserim ad pugillares & stilum in manus resumendos, idémque faciendum, quoad ipsa iusserit.

NOn dissimilem eius, quam dixi, iram atq. expostulationem ipse quoque Dexianus aliquando expertus est, ob erratum non quidẽ adeò graue, ex quo tamen Martyr molestiam accepit. etenim hîc ferè, opinor, aliquando sermonem nostrum intermisimus. Accolis istis vicinísq. grassatoribus omnẽ hanc regionem incursione aliquando infestantibus ac deripiẽtibus, cunctáq. Mysorum prædam (vt in prouerbio est) facientibus: adeò vt ciuitates in seruitutem redigerentur, vici diriperentur, agri domúsq. illorum eluuionibus obruerentur, nihilq. esset, quod insultum impetúmq. ac rabiem ipsorum effugeret: Dexianus, (etenim præfectus tùm adhuc erat eorũ, quibus templi custodiendi cura incũbebat) vt homo veritus, ne forsan castellum, quod tẽplo præpositum est, ipsúmq. templum multis opibus refertum in hostiũ veniret potestatem; omnem argenteum aureúmque ornatum secum asportans in vrbem, vt in locũ munitiorem, hominibus frequentem, magísq. vt verisimile erat tutum, transfert. Quod quũ fecisset, cautiorem quidem rationẽ ac tempori magis conuenientẽ elegisse videbatur: cęterùm nõdum vnâ die peractâ, instãte iam nocte, tẽplum tumultu, turbâ, clamore completum est; Virgine sursum deorsum cursitante, &, *se contemni à Dexiano, vt imbellem & ignobilem; & quæ nec templo suo, eiúsque ministris auxilio esse posset*, dictitãte. *Dexianus*, inquit, *Christianus, sacerdos, & custos meus, alios anteuertens, hostilem in modum* XVII.

» ἐμὲ διεπράξατο, καί με ἀπεκόσμησε καὶ ἀπεσύλησεν· ὃ μηδ' ἄν τις » τῶν πολεμίων ἐτόλμησεν. Ταῦτα τῶν ἔνδον τινὲς τότε καθευδουσῶν παρθένων καὶ μαθοῦσαι, καὶ παρ' αὐτῆς τῆς μάρτυρος ἀκούσασαι ὕπαρ, μικροῦ μὲν καὶ τῶν φρενῶν ἐξέπεσον ὑπὸ τοῦ δείματος· μήτε δὲ τῆς ἡμέρας ἀναμείνασαι τὸ προοίμιον, ἀπελθοῦσαι, πάντα τῷ Δεξιανῷ ἀπήγγειλαν καὶ διηγήσαντο, ὠρακιῶσαί τε καὶ ἀλλοχροοῦσαι, καὶ τρέμουσαι, καὶ τὴν καρδίαν πάλλουσαι· ὡς τὸν Δεξιανὸν μηδὲ ὅλον ἀναβαλλόμενον ἀνασκευάσαι πάλιν ἐκ τῆς πόλεως εἰς τὸν νεὼν τόν τε κόσμον, τά τε ἱερὰ καὶ λειτουργικὰ σκεύη, καὶ οὕτω μόλις ἐκμειλίξασθαί τε καὶ παῦσαι τῆς ὀργῆς ταύτης τὴν μάρτυρα. καὶ ὅσα μὲν ἡμερωτέρας τετύχηκε δίκης, τοιαῦτά τε καὶ τοσαῦτα, ὅσα γε εἰς ἡμᾶς ἦλθεν· ὡς τά γε λαθέντα, ἄπειρά τε καὶ οὐκ ἀριθμητά. ἃ δὲ ἐμβριθεστέρας τε λοιπὸν καὶ αὐστηροτέρας ἔλαχε τιμωρίας, ἤδη δεικτέον.

XVIII. ΗΝ ἡ τῆς μάρτυρος αὐτῆς ἑορτὴ, καὶ ἡ τελευταία τῶν ἑορτῶν ἡμέρα, ἣν δὴ καὶ ἀπόλυσιν καλεῖν ἡμῖν ἔθος· ὡς δὴ καὶ πέρας ἐχούσης λοιπὸν τῆς ἑορτῆς. ἐν ταύτῃ πᾶς τις ἐπείγεται καὶ ἀστὸς καὶ ξένος, καὶ ἀνὴρ καὶ γυνὴ καὶ παιδίον, καὶ ἄρχων καὶ ἀρχόμενος, καὶ στρατηγὸς καὶ στρατιώτης, καὶ δημαγωγὸς καὶ ἰδιώτης, καὶ νέος καὶ πρεσβύτης, καὶ ναυτίλος καὶ γεωργὸς, καὶ πᾶς τις ἁπλῶς πρόθυμος συλλεγῆναι σπουδαιότερον, καὶ Θεῷ τε προσεύξασθαι, καὶ ἱκετεῦσαι τὴν παρθένον, καὶ τυχὼν τῶν θείων μυστηρίων ἀπελθεῖν ἡγιασμένος, καὶ ὥσπερ τις νεοτελὴς ἀνακαινισθεὶς καὶ σῶμα καὶ ψυχήν. μετὰ δὲ τῆς πληθύος ἐκείνης καί τινες ἦσαν δύο ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς ταύτης Εἰρηνουπόλεως ὁρμηθέντες. οὗτοι τοίνυν, τῆς ἑορτῆς καὶ συνάξεως διαλυθείσης,

εἰσιὼν-

metractauit, & ornamentis me meis ſpoliauit; quod nec aduerſariorũ quiſquam facere auſus fuiſſet. Hæc quum virgines nonnullæ quæ tum temporis in templo cubabãt intellexiſſent, & ex ipsâ Martyre vigilantes audiuiſſent; parum abfuit, quin præ timore, mente mouerentur: neq. expectãtes dum luceſceret, ſed protinus digreſſæ, pauentes interim, colorem mutantes, trementes, corde palpitãtes, rem omnem Dexiano enuntiãtes narrauerunt. Quare ille nec tantillum cunctatus, ornatum omnẽ, ſacrámque & diuino cultui dedicatã ſupellectilem, ex vrbe collectam in templum reſtituit; vixq. hac ratione Matyrem mitigare, eiúſq. iram ſedare potuit. Atque hæc quidem talia ac totidẽ ferè ſunt, quibus mitiores pœnæ ſunt perſolutæ; quæ quidem ad noſtram notitiam peruenerunt: nam illa quæ ignota adhuc latent, numero prorſus ſunt infinita. Quæ verò grauiore & acerbiore ſupplicio mulctata fuêre, nunc in medium ſunt efferenda.

FEſtum erat Martyris, & poſtremus iam eiuſdẽ dies, XVIII.
quem etiam ἀπόλυσιν, hoc eſt diſceſſionẽ, quòd feſtũ deinceps finẽ accipiat, appellare ſolemus. eo die omnes; ciuis, exterus; maritus, vxor, liberi; imperio præfectus, imperio parens; dux, miles; magiſtratus, priuatus; iuuenis, ſenex; nauta, agricola; breuiter vniuerſi magnâ animi alacritate ſtudioſiùs conuenire properant: quò Deum orẽt, ac Virgini ſupplicent, & diuinorũ myſteriorum participes effecti, ſanctificati, & tãquam recèns abſoluti, corporéq. & animo renouati, domum reuertantur. Inter illam porrò hominum frequentiam duo quidam erant Irenopoli noſtrâ profecti. hi igitur, feſto atque ſynaxi finitâ, inter

εἰσιόντο τε μετ' ἀλλήλων καὶ ἑτέρων δὲ πλειόνων, καί, οἷά τις εἰκός, ἕκαστος τῶν κατὰ τὴν ἑορτὴν ἐθαύμαζεν· ὁ μὲν τὸ λαμπρὸν αὐτῆς καὶ φαιδρόν· ὁ δὲ τῶν συνεληλυθότων τὸ μυρίον πλῆθος· ὁ δὲ τῶν ἀρχιερέων τὸν σύλλογον τὸν πολύν· ὁ δὲ τῶν διδασκάλων τὸ εὔμουσον· ὁ δὲ τῆς ψαλμῳδίας τὸ εὔψυχον· ὁ δὲ τῆς νυκτεγερσίας τὸ διηνεκές· ὁ δὲ τῆς λοιπῆς λειτουργίας τὸ τεταγμένον καὶ εὔρυθμον· ὁ δὲ τῶν εὐχομένων τὸ εὔτονον· ὁ δὲ καὶ τοῦ ὄχλου τὸν ὠθισμόν· ὁ δὲ καὶ τοῦ πνίγους τὴν ὑπερβολήν· ὁ δὲ καὶ τῶν ἐπὶ τῆς φρικτῆς μυσταγωγίας ἔνστασιν ἅμα καὶ σύστασιν τῶν ἄρτι προσιόντων, τῶν ἤδη ἀπιόντων, τῶν ἐπεισιόντων πάλιν, τῶν ὑποχωρούντων αὖθις, τῶν βοώντων, τῶν φιλονεικούντων, τῶν ἀλλήλοις ἐμπλεκομένων, καὶ μὴ εἰκόντων ἀλλήλοις, διὰ τὸ πρῶτός τις μάλιστα βούλεσθαι μεταλαχεῖν τῶν ἁγιασμάτων. ἐν τούτοις δὲ ὑπολαβὼν καὶ τῶν δυοῖν
,, ἕτερος, ᾧ καὶ ὄνομα ἦν Ὀρεντίων· ἕκαστος μέν, φησιν, ὑμῶν, ὃ βού-
,, λεται θαυμαζέτω τῆς ἑορτῆς· ἐγὼ δὲ οἶμαι ὡς θαυμασιωτέρου πάντων
,, καὶ ἡδίονος ἀπολέλαυκα θαύματός τε καὶ θεάματος. καὶ γὰρ ἐθεασά-
,, μην γύναιον, ἀπό τινος τῶν κατὰ τὸν νεὼν στοῶν διακύπτον, οὕτω καλ-
,, λιστον, οὕτως εὐπρεπές, ἢ καὶ ἀριπρεπὲς καὶ χαρίτων μεστόν, ὡς πάντα
,, τὸν τῆς συνάξεως καιρὸν τῷ ἐκείνης θαυμασίῳ κάλλει προσδεδέσθαι
,, τε καὶ προσηλῶσθαι τὰ ἐμὰ ὄμματα, ὡς καὶ τοῦτο μόνον εὔξα-
,, σθαί με τῇ μάρτυρι, τοῦ ἐκείνης ἐπιτυχεῖν κάλλους, ἑτέρου δὲ
,, μηδενός. καὶ οἱ μὲν παρὰ τὸ ἑστιᾶν λόγοι τοιοῦτοί τε καὶ τοσοῦτοί τινες ἦσαν. νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης ἐκαθεύδησαν μὲν πάντες· ὁ δὲ Ὀρεντίων, ἐκ τῶν μεθημερινῶν φροντισμάτων, οὐδὲ καθεύδων, τῶν ἴσων ἀπελείφθη φαντασμάτων. καὶ γὰρ ἔδοξεν, ὡς αὐτὸς ἐκεῖνος τοῖς παροῦσι διηγεῖτο, ὁρᾶν ἐν ὄψει

τὴν

inter se & cum alijs multis cōuiuium agitabant. quumq́. vt fieri solet, singuli aliquid eorum, quę ad festum spectabāt, cum admiratione deprædicarent; hic magnificentiā eius ac splēdorem; ille eorum, qui cōcurrerant, infinitam multitudinē; hic primorum Pontificum celebrē cœtum; ille concionatorum in dicendo præstantiam; hic, quæ ex psalmorum cantu capiebatur, voluptatem; ille peruigilij istius perseuerantiā; hic reliquam diuini cultus concinnitatem atq. ordinē; ille orantium contentionem; hic multitudinis impulsionem, ille ęstus magnitudinem; hic tremendi mysterij tempore, modò adeuntiū, modò abeuntium, modò iterùm intrantium, modò recedentium rursus, vociferantiū, rixantium, se mutuò implicantium, nec inuicē concedentium, dum primo quisq. loco sacrosancta mysteria participare desiderat, certamen & coïtionē: tum eo in numero alter horum duorū, cui nomen Orentio, interfatus: *Singuli*, inquit, *vestrûm, quod cuique lubitum est, de festo suspiciat; quod ad me attinet, arbitror me longè præ ceteris admirabilioris ac iucundioris miraculi atq. spectaculi fructū percepisse: mulierem enim, ex quadam porticu templi prospiciens vidi, adeò pulcram, formâ adeò liberali atq. eximiâ, omnibusq́. venustatis partibus ita cōstantem; vt toto synaxeos tempore oculi mei mirandâ illius specie adstricti, & velut clauis affixi, tenerentur; & illud vnū à Martyre comprecarer, vt pulcritudinis illius, ac nullius rei alterius me compotē faceret.* Et hi quidē illorum inter epulandum sermones. Noctu verò, quū ceteri dormirent, Orentio autē ex diurnis cogitationibus somnū capere nō posset, ijsdem visis abripi cœpit. Cernere enim sibi videbatur, vt ipsemet præsentibus referebat,

a Marty-

τὴν μάρτυρα ἐν τῷ αὐτῆς μὲν καθεζομένην νεῷ, ἐφ' ὑψηλοῦ τινὸς, καὶ χρυσηλάτου, καὶ ἐπηρμένης θρόνου διανέμειν δὲ ἑκάστῳ τῶν συνεληλυθότων κατὰ τὴν πανήγυριν τὰ ὑπὲρ αὐτῆς τῆς πανηγύρεως δῶρα
„ λαμπρά τε, καὶ πολλὰ, καὶ αὐτῆς τῆς παρεχούσης ἄξια. Τελευταῖον δέ,
„ φησι, καὶ πρὸς ἐμὲ αὐτὴν ἀποβλέψασαν εἰπεῖν· σὺ δὲ τί βούλει, φη-
„ σὶ, ὦ ταῦ, τῶν δώρων τούτων λαβεῖν; ἢ βούλει τοῦ γυναίου ἐκείνου, οὗ περ
„ καὶ ἐρασθεὶς ἐκτόπως ηὔξω μοι, τυχεῖν; τοιγαροῦν λαβὼν ἄπιθι, καὶ
„ ἔχε, καὶ ἀπόλαυε τοῦ δώρου. καὶ ἐγὼ, φησι, ὑπερησθεὶς καὶ λαβὼν τὸ δῶ-
„ ρον ἀπῆλθον. καὶ γὰρ καὶ τὸ γυναιον μετὰ τῶν ἄλλων, ὧν διένειμεν, ἑστὸς
„ ἔτυχε. Καὶ ἡ μὲν ὄψις καὶ ἡ διήγησις εἰς τοῦτο ἐτελεύτησεν. ὥρας δὲ μιᾶς καὶ οὔπω διαγενομένης, ἐπεπήδα τις δαίμων αὐτῷ λυσσητὴς καὶ ἄγριος, καὶ καταῤῥήγνυς μὲν αὐτὸν [καὶ] διεσπάραττε. κατὰ δὲ τὸν τῶν Περσῶν νόμον δείρας αὐτὸν, τὸ δορᾶς γυμνὸν ἐποίησε, καὶ σκωλήκων τε εὐθὺς καὶ ἰχῶρος ἐπλήρωσεν· ὡς οὐδὲ παρεστῶτας πλησίον παῖδας ἄπνους τε καὶ ἀναύδους γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ συμβεβηκότος οὕτως ἀθρόως κακοῦ, μικροῦ δὲ καὶ ἀπολέσθαι. τοῦτον ἦν ἐν ὀφθαλμοῖς κακόν. καὶ τοῦτο ἦν ἄρα ἡ γυνὴ, ἡ καλῶς μὲν καὶ ὁσίως ὀφθεῖσα παρ' αὐτοῦ, κακῶς δὲ συμπλακεῖσα, τελευταῖον δὲ καὶ διαφθείρασα τὸν τρισάθλιον. καὶ γὰρ οὐδὲ εἰς τρίτην ἡμέραν διαρκέσας, ἀνῃρέθη ὑπὸ τοῦ δαίμονος, καὶ τίνει ταύτην δίκην ἀκολάστου βλέμματος, καὶ τῆς εἰς τὴν παρθένον ὕβρεως καὶ παροινίας. ὡς ἀγνοηθῆναι μὲν τὸ δρᾶμα παρ' οὐδενὸς, τραγικῆς γὰρ ἀληθῶς ἄξιον γλώττης· μέχρι δὲ νῦν αὐτ' ὀνείδοις καὶ στίγματος τοῖς ἐξ ἐκείνου τὸ ἐκείνου γεγενῆσθαι πάθος. ἀλλ' ἐμὲ μὲν τοῦτο ἰσχυρῶς διεπτόησε, καὶ εἰς πολὺ δέος κατέστησεν, ὡς καὶ τρεμούσῃ τῇ χειρὶ μόλις ἀποσημῆναι τὸ φοβερὸν τοῦτο θαῦμα.

Πρόσεισι

Martyrem in templo ſuo ſuper throno excelſo ex auro fabrefacto,& altè ſublato,ſedentẽ; & ſingulis, qui ad feſtum hoc publicũ conuenerant, dona magnifica, multa, ſeq. quæ illa largiebatur digna, eiuſdẽ celeberrimi conuentus cauſsâ impertientẽ. *Ad extremum*,inquit,*ad me quoq. reſpiciens,ait: Heus tu bone vir,quódnam horũ donorum accipere poſtulas? num mulierẽ,cuius amore perditè captus,vt illâ potiri poſſes,me obſecraſti? abi,prehende, habe,fruere eo dono. Et ego*,inquit,*nimiâ lætitiâ geſtiens, accepto hoc munere me ſubduxi. nam & mulier inter cetera,quæ à Virgine diſpertiebãtur,adſtabat*. Viſionem autẽ & narrationẽ hanc talis ſubſequutus eſt exitus. Horâ iam vnâ vix elapsâ, dęmon quidam rabioſus & atrox in illum inſilijt, dilaniauit, diſcerpſit; & [e] Perſarũ more ipſum excorians,pelle ſuâ denudauit,vermibusq. & ſanie ita extẽplò repleuit, vt omnes qui propè aderãt exanimati,mutique redderentur; ac tantum non vitâ priuarẽtur, ex ſubito illo,quod euenerat,malo. Tam grauis illa oculis omniũ lues inſidebat. Atq. hæc illa erat mulier,malè & impiè ab eo conſpecta; peiùs autem in amplexũ petita, quæ ad extremum miſerrimum illum perdidit. Quum enim nec in tertiũ diem durare poſſet,de medio à dęmone ſublatus eſt,pœnasq. impudici intuitus,contumeliæq. ac vecordiæ in Virginem,luit. Neque factum iſtud quemquã latuit, tragico planè ſermone dignum; cuiúſque dedecoris & infamiæ nota ex tali eius nece orta, ad noſtram vſque ætatem poſteris eius inuſta adhæſit. Quin mihi quoque miraculum hoc referenti vehementem timorem terrorémque intulit; vt ægrè rem tam horrendam, tremente manu, litteris prodere potuerim. N. 6.

XIX. Πρόσεισι δέ μοι καὶ ἕτερον, οὐ πολὺ μὲν τοῦ προτέρου ἀπολει-
πόμενον· οἶμαι δὲ ὡς καὶ φοβερώτερον. δεόμενον δὲ ὅμως καὶ
αὐτὸ τοῖς θαύμασιν ἐγγραφῆναι· ὥστε τοῖς ἐντυγχάνουσι τῷ βιβλίῳ
τούτῳ σωφροσύνης εἶναι παράγγελμα, καὶ πείθειν τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς μὴ ἀνόσια βλέπειν, μηδὲ βέβηλα, μηδὲ τῶν τῆς μάρτυρος ὀμ-
μάτων ἀνάξια. διὸ μάλιστα καὶ πεισθεὶς· καὶ γὰρ ἄλογά μοι
προσίσχετο· πρὸς τὸ καὶ τοῦτο διηγήσασθαι τὸ θαῦμα πάλιν ἐπή-
χθην. ἐξήκοντες γὰρ ἅμα δύο ἐκ ταύτης τῆς πόλεως, καὶ ἅμα πά-
λιν ἀνελθόντες εἰς τὸν νεὼν, οὐχ ὑπὲρ εὐχῆς, ἀλλ' ὑπὲρ τρυφῆς,
ἅμα πάλιν περιπίπτουσι τῷ κακῷ. καὶ γὰρ ἀδίκως ποθὲν χρυ-
σίον ἀποκερδαίνοντες· οἶμαι δὲ καὶ ὡς ἀπὸ τῶν τῷ βασιλεῖ κα-
ταβαλλομένων ὑφ' ὧν καὶ καταβάλλεσθαι νόμος· ἀδικώτερον
κατεχρῶντο τῷ κακῷ τούτῳ λήμματι, κραιπαλῶντες, μεθύον-
τες, πάντα τρόπον κατεξεωλευόμενοι, καὶ ταῦτα ὑπὸ μάρτυρι
τῇ παρθένῳ. καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ τῶν αὐτῆς ἠρισοποιοῦντο κήπων οἱ δεί-
λαιοι, καὶ δὴ κάκιστον πέρας τῆς κακίστης εὕραντο τρυφῆς. καὶ
γὰρ ὡς ὑπὸ τῆς ἀμέτρου διεφλέχθησαν οἰνοποσίας, ἤδη καὶ πρὸς αἰσ-
» χρουργίας ἔβλεπον· ὅπερ καὶ τέλος ἐστὶν οἰνοφλυγίας ἀρίδηλον. καὶ δή-
* al. σκηνῶν ποτε παρθένον ἔξω τῶν ἱερῶν * σηκῶν περιπλανωμένην εὑρόντες·
οὕτω καὶ τοῦτο τοῦ δαίμονος ἐπισκευάσαντος, ἵνα καὶ τὸ ἐνδόσιμον
ἡ κακὴ λάβῃ βουλὴ, καὶ τέλος ἡ τιμωρία, καὶ κέντρον ἡ ἁμαρτία·
ἐφέλκονταί τε πρὸς ἑαυτοὺς τὴν παρθένον ταύτην, καὶ ποιοῦνται ὁ-
μοτράπεζον ἤδη καὶ ὁμόκοιτον. ἔνθα καὶ θαυμάσειεν ἄν τις τὸ
συμβεβηκός. αἰσθομένη γὰρ ἡ μάρτυς, ὡς ἄρα μία τις τῶν αὐτῆς
παρθένων περιβέβληταί πως λοιπὸν βρόχοις ἁμαρτίας, καὶ μεταξὺ
δύο λύκων ἡ ἀμνὰς συμπεπόδισται, πρὸς ἕτοιμον ἀπωλείας ἑλκο-
μένη

SEd & alterum nunc sese mihi offert, priore illo non multò inferius, quin potiùs, meo iudicio horribilius; ad reliqua tamen miracula meritò ipsum quoq. adscribendũ: vt qui in hunc librum inciderint, id pro pręcepto ad continentiam habeant, oculosq́. suos ab adspectu rerum obscœnarũ atq. impurarum, ac Martyris oculis indignarũ, seuocare adsuescant. Quâ re maximè inductus sum (quippe qui non nisi illa, ex quibus pretiũ operæ peti possit, referre constitui) ad hoc quoq. miraculũ referendum. Duo quidam vnà hãc vrbem egressi, vnaq́. in templum ascendentes, nõ orandi studio, sed libidinis explendæ, in eandem ambo perniciẽ inciderunt. Etenim quum iniusto compendio alicundè aurũ confecissent (ex pecunijs, opinor, ijs, quæ Regi ab illis, quos lex iubet, pendi solent) iniustiùs iniquo illo quæstu abusi sunt, crapulę ac ebrietati indulgentes, ijsq́. penitus, vt ita dicam, immarcescentes, idq́. sub Martyris Virginisq́. nostræ conspectũ. Nam in quodam eius horto infelices illi prandentes, pessimum exitum pessimæ libidinis suæ inuenerũt. Etenim cùm iam immoderato vini potu æstuarent, ad impuras quoq. actiones animũ adiecerunt *(quo fine haud dubiè ebrietas terminatur)* & fortè fortuna in virginẽ quandã extra sacra septa exerrantem incidentes (dæmone ita hãc fraudem machinante; quo hoc inuitamentum praua voluntas, finem vindicta, & stimulum suum culpa consequeretur) virginem illam ad se trahunt, & conuiuio, lectóq. adhibent. Sed rei euentũ hinc mecum meritò quis admiretur. Simul enim ac Martyr sensit, vnam ex virginibus suis peccati nexibus irretitam, & inter duos lupos agnam implicatã teneri, ac in paratum exitij barathrum XIX.

μθύη βάραθρον, ὡς εἶχε τάχους ἐφίστασθαι τῷ κήπῳ· καὶ τούτοις ἔτι καθεύδουσι, μηδέπω δὲ μηδὲ ἁψαμένης τῆς κόρης. τῆς γὰρ μέθης προσδουλωσαμένης αὐτοὺς τῷ ὕπνῳ, οὐκ εἶχε χώραν ἡ
„ ἁμαρτία· ὥστε γενέσθαι καὶ μέθης τι τότε. Εἰς τί γάρ φησι, ὦ
„ κάκιστοι, τὴν προσεταιρὰν τὴν ἐμὴν ἀπελάσαντες τῶν ἐμῶν οἴ-
„ κων ἐν μέσῳ ἀπειλήφατε, καὶ διαφθεῖραι βούλεσθε; ἀλλ' ἐ-
„ μοί, φησι, ὅπως δῶτε δίκας ὑπὲρ οὕτω παρανόμου τολμήμα-
„ τος, μελήσει. Καὶ δὴ ταῦτα εἰποῦσα, πρὸς τὸν ἑαυτῆς *ἀπῆλθε νεὼν καὶ χῶρον. οἱ δέ, ὡς παρ' αὐτῆς μὲν ἐκδειματωθέντες, καὶ ὑφ' ὧν δὲ τετολμήκεσαν, καὶ ὑφ' ὧν ἀκηκόεσαν καταπλαγέντες· τὴν μὲν παρθένον καὶ αὖθις παρθένον ἀπέπεμψαν, πολλὰ τῇ μέθῃ καὶ τῷ ὕπνῳ τέως εὐχαριστήσαντες. αὐτοὶ δὲ ᾤχοντο περιτροπάδην φεύγοντες, ἐλελήθεσαν δὲ ὡς ἄρα καὶ φεύγοντες οὐκ ἔφευγον, καὶ τοῦ τρόποις ἄλλοτε ἄλλως ἀμείβοντες, ἐντὸς ἦσαν *Ἀρήνων. οὐ πολὺς γοῦν διεῤῥύη χρόνος, καὶ ὑπὸ μὲν τῆς αὐτῆς ἤχθησαν αἰτίας· ὥσπερ ὑπὸ σημείου τινός, τῆς τοῦ χρυσίου λέγω κλοπῆς, ἀφ' ἧσπερ καὶ τὸ κακῶς καὶ ἐπὶ τῷ κακῷ κερματιλαῖν ἔχον. ὑπὸ δὲ τῆς αὐτῆς ἁμαρτίας ἀπώλοντο, καὶ ἐν ᾧπερ ἠσέβησαν τόπῳ τὴν δίκην ἔδωκαν· πολλὰς μὲν εἰς τὸ διαδρᾶναι τὴν δίκην ὁδοὺς καὶ ἀτραποὺς καὶ *εἰσόδους ὑπ' ἀνοίας κατασοφισάμενοι καὶ ἐναλλάττοντες, οὐ μὴν καὶ διαδρᾶναι δυνηθέντες, οὔτε τὸν τοῦ μάρτυρος μέγιστον καὶ ἀκοίμητον ὀφθαλμόν, οὔτε τὸν τῆς δίκης ἀπ' αὐτοῖς ὁρμηθέντα τρόπον. ὁ μὲν γὰρ εἰς τὸν ποταμὸν τοῦτον ἐκ τῆς πορθμίδος, τῆς καὶ περαιώσης αὐτὸν ὡς ἡμᾶς, *καταληφθεὶς ᾤχετο, πολλὰ τῇ περὶ πάντων προμηθείᾳ μεμφόμενος· ὁ δὲ καθ' ἕτερον πάλιν διαφθαρεὶς τρόπον, καὶ αὐτὸς ᾤχετο. τὸ

*al. ὑπῆλθε

f. Εἰρήνων vt v. & proximo miraculo.

* malim ἐξόδοις

f. καταβληθεὶς

deinceps præcipitari; quàm potuit celerrimè ad hortum contendens, & somno adhuc obrutis, virginéq. intactâ, superuenit. propterea enim quòd ebrietas illos priùs arto somno oppressisset, inde factũ est, vt peccato locus nondum fuerit, ipsáq. ebrietas hîc suam quandam vtilitatem habuerit. *Et quid, vos,* inquit, *improbissimi impulit, vt columbam meã ex domo meâ abductam, & ad vos receptã, violare cuperetis? atqui curæ mihi erit, vt nefarij huius ausus pœnas luatis.* Quibus dictis ad suum se templũ locúmq. contulit. Ceterùm illi terrore sibi ab ipsâ iniecto, metuq. ob ea, quæ sceleste attentarant, quæq. audierant, perculsi, virginem integrã adhuc remiserunt; & magnas gratias cùm vinolentiæ, tũ somno habentes, incitato cursu se in fugam dederunt: ignari scilicet se, vt maximè fugerent, minimè tamen malum effugituros; quũ nunc per hęc, nunc per illa loca oberrando, intra Irenensium semper fines cõsisterent. Neq. multum temporis intercessit, quin ob idem crimen (auri videlicet furto auersi) rei agerẽtur; eo maximo indicio, quòd hinc suppeteret ipsis, vnde fœdis comessationibus in suã perniciem indulgerent. Sed reuerà suũ ipsis in Virginem scelus exitio fuit. Quin eo ipso in loco, quo impium hoc facinus cõmiserant, pœnas dederunt; varias quidem multiplicésque vias, diuerticula, & exitus ad declinanda supplicia, prę vecordia cõminiscẽtes ac subinde alternãtes; maximum tamẽ peruigilémq. Martyris oculum, aut præstitutũ sibi genus supplicij minimè euitare valentes. Nam alter in flumen hoc, ex pontone, ipsum ad nos traijciente, deturbatus perijt; vehementer suã in omnibus temeritatem accusans: alter verò alio rursum mortis genere, & ipse è medio sublatus est;

το. τὸν αὐτὸν δὲ ἄμφω καὶ χρόνον καὶ τόπον τῆς ἀπωλείας ἔσχον· ὡς δὲ φασι καὶ τὸν αὐτὸν ἔλαχον τάφον, τάχα δὲ καὶ τὸν τῆς τρυφῆς καὶ ἁμαρτίας. τοῦτο δὲ καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ἐκείνοιν πολιτῶν καὶ συγγενῶν ἐπυθόμην. ἤδη δὲ καὶ τρίτην δυοῖν ἡμῖν Εἰρηνοπολιτῶν λοιπὸν ὑπολείπεται· ἧς εἰ ἀμνημονεύσαιμεν, μεγίστου θαύματος* λήσομεν ἑαυτοὺς ἀποστεροῦντες.

* in exempl. λύσωμεν

XX. ΠΑππος τοιγαροῦν καὶ Αὐλέριος βουλευταὶ μὲν ἤστην ἄμφω, καί τινος δὲ στρατιωτικοῦ δαπανήματος κοινωνοί. σῖτος δὲ ἦν, οἶμαι, τὸ δαπάνημα τοῦτο. ὡς δὲ καὶ ὁ χρόνος προὔκοπτε, καὶ ὁ σῖτος ἐπαναλίσκετο, τῶν στρατιωτῶν ἐν ἄρτοις τοῦτον ἡμέρας ἑκάστης ἀποφερομένων· ὁ μὲν Αὐλέριος κατὰ τὸ συμβὰν ἐπέξεισι τὸν βίον, ὁ δὲ Πάππος τῇ τούτου τελευτῇ πρὸς ἐπιβουλὴν τῶν ἐκείνου παίδων κατεχρήσατο, τὸ μὲν κοινῇ προσῆκον αὐτοῖς κέρδος εἰς ἑαυτὸν μόνον ἐπενεγκάμενος, τοῖς δὲ ἐκείνου παισὶ τὰ ἐλλείμματα μόνον ἐγκαταλείψας· ὡς διπλοῦν εἶναι λοιπὸν τὸ δυστύχημα, ὀρφανίαν τε, καὶ τῶν ὄντων αὐτοῖς ἐπὶ μικρῶν χρηματίων ἀπώλειαν. τί οὖν ἡ μάρτυς, ἡ μηδέποτε μηδὲ τῶν ὑπερορίων ἀφροντιστοῦσα, ὁμοίως δὲ κηδομένη πάντων τῶν πονούντων καὶ ἀδικουμένων; προσδίδει, καὶ ἐπικαταλαμβάνει τὴν τοῦ ἠδικηκότος καὶ πόλιν καὶ ἑστίαν, καὶ κακὸν ὄναρ· ὥς πού φησιν Ὅμηρος· κεφαλῆφιν ἐπέστη. Τίς γάρ, φησι, ὦ βέλτιστε, ὁ τοσοῦ-

Ex Iliad. κ.v.496.

” τος σοι πρὸς τοὺς ὀρφανοὺς πόλεμος; πῶς δὲ ἡ οὕτως ἀναιδής σου κατὰ
” τῶν ὀρφανῶν συκοφαντία; τί δέ σε τοσοῦτον ἡ ἀπληστία κατέφλεξεν,
” ὡς ὁμοῦ πάντα παριδεῖν, καὶ Θεὸν καὶ πίστιν καὶ τὸ παρ' ἀλλήλους συνει-
” δός· ἵνα δὴ παντελῶς ὀλίγα κερδάνῃς, ἅπερ οὔτε τὸν σὸν
” οἶκον αὐξήσῃ, καὶ τὸν ἐκείνων βλάψῃ; πάντως τοιγαροῦν

ἴσθι,

est;eodem vterq. tẽpore ac loco extincti;idem,vt aiũt,hîc sepulcrum sortiti:fortè etiam idẽ[apud inferos]liguritionis ac peccati. Atq. hęc ab ipsismet ipsorum popularibus & propinquis accepi. Sed iã tertium Irenopolitanorũ par nobis est deinceps reliquũ:quod si silentio pręteriremus, maximo nos ipsos miraculo imprudentes priuaremus.

PAppus igitur & Aulerius decuriones erant, & militaris cuiusdam sumtûs administrãdi vterque consortes. Rei, vt arbitror, frumentariæ hic sumtus erat. progressu autem temporis, quum frumentum istud militum, quod singulis diebus in panibus illi accipiebant, absumtum esset; Aulerius fortè è vitâ excessit. Cuius morte Pappus ad insidias filijs eius struendas abusus est; quæstum, qui æquè ad vtrumque spectabat, ad se vnum transferendo, liberísq. Aulerianis reliquias tantùm quasdam cõcedendo. ita vt duplex illis fuerit incommodum, patris orbitas, & pecuniolæ quæ ipsis superauerat, iactura. Quid ergo hîc Martyr, quæ nunquam nec extorres quidem negligit, sed curam patrociniumq. omnium calamitosorum & iniuriâ affectorum suscipit? properans, ciuitatem ædésque iniuriosi istius hominis occupat, XX.

Et somno infausto supra caput adstitit olli.

vt alibi Homerus ait. *Quanam hac tua*, inquit, *vir optime, cũ pupillis contentio? quæ hæc adeò impudens in orphanos sycophantia? quid te tantoperè inexplebilis cupiditas inflãmauit, vt simul omnia, Deum, fidem, conscientiamq. inter vos mutuam pro nihilo ducas; quò vile aliquod lucellum consequare? quod nec tuam familiã valde auxerit, & demtum ipsorũ res vehementer læserit? Quare hoc tibi*

b *pro*

" ἴσθι, φησι, ὡς ὁ πάλαι τεθνηκὼς Αὐλέριος, καὶ διὰ τὸν ἀδι-
" κούμενον, τῷ πάντων βασιλεῖ τῷ Χριστῷ προσελήλυθε κατὰ
" σου· καὶ ἡ κατὰ σου ψῆφος ἤδη θανατηφόρος ἐξενήνεκται, καὶ
" μέλλεις οὐδὲν οὐδέπω ἐπικαταλείψεσθαι τὰ ἐκείνων, καὶ αὐτὸ δὴ
" τὰς τοῦ κοινοῦ λόγου δώσειν εὐθύνας. τεθνήξῃ δὲ τῆς δευτέρας ἑβ-
" δομάδος κατὰ τὴν αὐτὴν ταύτην πάντως ἡμέραν. ἐπὶ τούτοις ἡ μὲν
* ἰατρὸς al. ἀπέστη· ὁ δὲ ἀνέστη, τοῦτον * ἐπὶ τοῦ δέους κατακινούμενος, ὡς
μηδὲν ἐν ἠρεμίᾳ μεῖναι τοῦ σώματος, βρασμοῦ δὲ καὶ κλόνου καὶ
τρόμου πάντα πληρωθῆναι τὰ μέλη. ἥτε γὰρ κεφαλὴ ἐκραδαί-
νετο, τάτε ὄμματα ἤδη λειπαυγοῦντα περιεπλανᾶτο, καὶ ἡ γλῶσ-
σα παριεῖτο, καὶ οἱ ὀδόντες ἐπατάγουν, καὶ ἡ καρδία ἔπαλλε· καὶ
ἐπάλλετο οὕτως * ἀναιδῶς, ὡς καὶ προσεκπίπτειν δοκεῖν τοῦ λοιποῦ σώματος·
πόδες δὲ, ὡς ὑπό τινος χαύνου καὶ διαρρέοντος ἀναγκαζόμενοι βαί-
νειν, οὕτω συχνά τε καὶ ἀστήρικτα ὑπωλίσθαινον. πρὸς τοῦτον δὲ
ἀπήρκεσε μόνον, ὥστε καὶ τὴν ἀδικίαν ὁμολογῆσαι, καὶ ῥῖψαι τὴν
συκοφαντίαν, καὶ τὴν ἄχαιρον ἐπιδείξασθαι φιλανθρωπίαν ὀνήσα-
σθαι δὲ μηδ᾽ ὁπωσοῦν αὐτὸν ἔτι, τὸ μηδὲ γνώμης, ἀλλ᾽ ἀνάγκης λοιπὸν
εἶναι τὰ πεπραγμένα ταῦτα.. τῆς γοῦν προῤῥηθείσης ἡμέρας οὔσης
διαναψάσης μόνον, ἀνήρπασθη τε, καὶ τὸ τῆς προφητείας ἀψευ-
δὲς ἐβεβαιώθη τῷ τέλει· ὡς μηδένα μὲν τῶν παρ᾽ ἡμῖν, μηδὲ τῶν
παρ᾽ ἐκείνοις ἀγνοῆσαι τὴν μετ᾽ ἀδικίας συμφοράν. ἀλλά γε δὴ
μετάβηθι· ταυτὸν γάρ μοι πάλιν ῥητέον· ἀπὸ τῶν κατηφεστέρων
ἐπὶ τὰ φαιδρότερα θαύματα, ἀπὸ τῶν ἐμβριθεστέρων ἐπὶ τὰ
χαριέστερα. ἵνα καὶ συσταλείσας ἡμῶν ὑπὸ τοῦ φόβου τὰς ψυχὰς ἀνα-
γάγωμέν τε καὶ ἀναθάλψωμεν γλυκυτέροις πάλιν καὶ προσηνεστέροις
τισὶ διηγήμασιν. ἅπερ οὖν ἔγνωμεν, πάλιν εἰς μέσον ἀγάγωμεν.

Θέρος

pro comperto habe, inquit, *Aulerium, qui apud vos è viuis excessit, atq. hac de caussâ abs te iniuriam accepit, ad Christum Regem omniũ tui accusandi caussâ accessisse, mortisq; sententiã iamnunc contra te prolatã: & paullo pòst, quæ ad illos pertinent es relicturus, ibique administrationis rerum cõmunium hactenus inter te & Aulerium rationẽ redditurus. alterâ quippe ab hac hebdomade, hac ipsâ omnino die, es moriturus.* His dictis, abijt illa, hic surrexit; adeò præ pauore cõtremiscens, vt nulla corporis eius pars cõquiesceret, sed singula eius mẽbra agitatione, concussione, tremore, cõplerentur. Nam & caput ipsi vehementer mouebatur; oculi offusis iã tenebris circumerrabãt, lingua remittebatur, dentes stridebãt, cor palpitabat; & quidẽ tanto cum impetu, vt è corpore reliquo casurũ videretur; pedes porrò ita crebrò & infirmè vacillabant, quasi à materiâ aliquâ molli & fluxâ ad ingrediendũ impellerentur. in id verò tãtùm adhuc resistebat, vt iniustitiam suã profiteretur, sycophantiã repudiaret, beniuolentiam intẽpestiuam commõstraret; nihil autem inde emolumenti sibi cõpararet: quòd, quæ ab eo gerebantur, necessitas nõ voluntas libera expressisset. Vix igitur prænũtiata dies illuxerat, quum ille sublatus est, & prædictionis veritas exitu comprobata: adeò vt neminem, qui apud nos vitam agunt, hæc illius ex iniquitate orta calamitas lateret. Verùm age Lector (* idem enim mihi iterùm dicendum) à tristioribus ad hilariora miracula, à seuerioribus ad iucundiora digredere: quò animos nostros timore contractos, suauiori & leuiori quapiam narratione oblectemus nonnihil, ac recreemus. Quæ igitur nota habemus, in medium rursus proferamus.

* Refer ad miraculũ ix. quo similis efficacæ lauacrũ describitur.

XXI. Θέρος ἦν καὶ τεττίγων ᾠδὴ καὶ πολὺς ὁ ἥλιος ὑπὲρ κεφαλῆς φλέγων, καί τις ἐπενέμετο βαρεῖα νόσος ὀρέας, ἵππους, βόας, ὄνους, πρόβατα, καὶ πάντα ἁπλῶς ὅσα τῆς τῶν βοσκημάτων ἐστὶ φύσεως· ὡς καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ πολλῇ καὶ φροντίδι τὸ κακὸν εἶναι, κενουμένων μὲν κωμῶν καὶ ἀγρῶν, ἤδη δὲ καὶ τῶν ἐν ἄστει λαμπρῶν οἴκων, μηδεμίας δὲ θεραπείας ὑποφαινομένης, τὸ δὲ ἄδηλον εἶναι τὸ κακὸν, ὅθεν τε εἴη καὶ ὅθεν τε ἐγκατασκήπτοι. οὔτε γὰρ ἦν παρὰ τῶν ἀπολυμένων μαθεῖν· ἔτι μὴν καὶ τὸ προτοῦ διαρπάζεσθαι τοῦ τὸ κεκτημένον αἰσθήσεως, καὶ πολλά γε ἅμα καὶ ἀθρόον ἀπόλλυσθαι. ὡς οὖν ἄπορόν τε ἦν τὸ δεινὸν καὶ ἀνθρωπίνης ἐπινοίας κρεῖττον, πάλιν ἡ ἄφθονός τε καὶ πολυαρκὴς ἐνταῦθα μάρτυς ᾤκτειρέ τε τὰ ἀπολλύμενα τούς τε ἀπολλύοντας, καὶ τὴν θεραπείαν παρὰ πόδας ὑπέδειξε. τὴν γὰρ μὴ οὖσαν ποτὲ πηγὴν, μήτε παρά τινος ἡμῶν, ἢ καὶ τῶν παλαιοτέρων ὀφθεῖσαν, ἀθρόον ἀναβλύσαι παρασκευάζει· παρασκευάζει δὲ οὔτε πόρρω, οὔτε ἐν ἀλλοτρίῳ χώρῳ, ἀλλ' ἐν ᾧπερ τόπῳ πάλιν αὐτῆς ἐστι τὸ τέμενος. τοῦτο δέ ἐστιν ἄντρον πρὸς ἑσπέραν αὐτοῦ τοῦ νεὼ καὶ κατάντικρυς κείμενον· χαριέστατον δὲ, καὶ ἐπιτερπνέστατον, καὶ πολλὴν ἔχον τὴν ἡδονὴν βαδίσαι τε ἐπ' αὐτῷ καὶ ἐμφιλοχωρῆσαι, καὶ καθ' ἡσυχίαν πολλὴν εὔξασθαί τε καὶ οὗ βούλεταί τις τυχεῖν δι' εὐχῆς παρὰ τοῦ μάρτυρος. πᾶς γοῦν ὁ εἰς νεὼν βαδίζων τε καὶ εὐχόμενος, εὐθὺς καὶ ἐπ' ἐκεῖνο τρέχει τὸ ἄντρον, ὡς ἂν καὶ ἐπί τινα κοιτωνίσκον λοιπὸν καὶ θάλαμον ἔνδον ἔχοντα τὴν παρθένον. φασὶ καί τινες τὰ πλεῖστα καὶ ἐν τούτῳ διατρίβειν αὐτήν· ὡς δὴ ἡσυχίας τε ἐρῶσαν καὶ φιλέρημον οὖσαν.

ANni tempus erat ęstiuum, & cicadarum cantus, so- XXI.
lisq. nimij supra caput ardores; & grauis quædam morbi vis mulos, equos, boues, asinos, oues, & vt verbo dicã, omne genus animalium depascebatur: ita vt lues illa magnâ consilij inopiâ animiq. sollicitudine omnes afficeret; vastatis vicis & agris, quin & in vrbe splendidissimis quibusq. ædibus exinanitis; nullâ penitus curationis ratione sese offerente: quòd mali origo ignota esset, & vndénam tanto impetu irruisset nesciretur. Neque enim id ex ijs quæ peribant animalibus deprehendere licebat; quòd eo malo correpta, priusquam sentiretur, de medio tollerentur, multaq. simul confertim interirent. Quum ergo desperata iam res esset, & omnem humanam sollertiam vinceret, denuò benigna hîc ac prępotens Martyr, pecudum pereuntium & hominum eas amittẽtium miserta, medicinam pręsentissimam protinus indicat. Fontem enim nunquam anteà existentem, neq. ab vllo nostrûm aut priscorum conspectũ, subitò ebullientem efficit; idq. non procul, aut in exterâ quapiam regione; sed in eo ipso loco, vbi rursum eidem sacellũ est dedicatum. Est autem hoc antrum è regione templi ad solem occidentẽ situm, amœnissimum ac suauissimũ, quodq. singularem voluptatem adferat; siue inambulare, siue immorari, siue maximâ cũ quiete precibus inibi vacare, & ex animi sententiâ, quæ à Martyre postulauerit, impetrare quis cupiat. Itaq. quisquis templum cõprecandi caussâ adit ingrediturque, protinus ad antrum illud festinat, tanquam ad cubiculum, & thalamum, qui Virginem intra se complectatur. Ferunt enim nõnulli plerumq. hîc illam agere, quòd quiete delectetur, & solitudinis perquã sit studiosa.

„ καὶ γὰρ τοῦτο μάλιστα τῶν ἁγίων ἴδιον, τὸ ἠρεμίαις τε χαίρειν, καὶ „ ταύταις ὡς τὰ πολλὰ ἐναυλίζεσθαι. ἐκ ταύτης οὖν τῆς οὕτω σχεδιασθείσης πηγῆς πᾶσι τοῖς νοσοῦσι ζώοις τὴν θεραπείαν ἡ μάρτυς ἐξήντλησεν. ἦν γοῦν ἰδεῖν πᾶσαν μὲν ἀτραπὸν, πᾶσαν δὲ λεωφόρον, ἐκ τῶν ὑπτίων καὶ ὑπερτέρων τόπων ὧδέ τε βλεπούσας, καὶ ὧδε ἀγούσας, καὶ πληθούσας ἵππων, ὀρέων, βοῶν, προβάτων, αἰγῶν, ὄνων, ἤδη δὲ καὶ κυνῶν καὶ συῶν καὶ πρὸς ἓν τουτὶ τὸ χωρίον ἐπειγομένων, τὸ θεραπείας τότε μᾶλλον καὶ ἰάσεις ἤπερ ὕδωρ ἐκβλύζον. * τότε ζῶον τοῦ ὕδατος ἀπῆλθεν, οὐκέτι νοσοῦν· ἀλλ' ὥσπερ ὑγιείας μᾶλλον ἢ ὕδατος ἀρυσάμενον, οὕτως ἀνερρώσθη τε αὖθις καὶ ἀνεσκίρτησε, καὶ πρὸς τὸν οἰκεῖον ἕκαστον καὶ ἀγρὸν καὶ οἶκον ἀπέδραμεν, μάλα τε ἐρρωμένον, καὶ τῶν συνήθων ἔργων ἁπτόμενον.

* τί δὴ ζ. quidã legit retẽto ἐπ quod m.s. præferunt cũ notâ interrogationis post νοσοῦν;

XXII. Λέγεται δέ τινα τότε καὶ τῶν ἐν πόλει λαμπρῶν νοσοῦντα ἵππον καὶ κακῶς ἄγαν ἔχοντα, τοῦ νώτου συνελκομένου κατὰ τὸ ὄπισθεν μέρος, καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα ἀνασπῶντος, καὶ ταῖς τῶν νεύρων, ὥς φασι, συνολκαῖς τὴν πρόσω πορείαν κωλυομένου, κατὰ πεῖραν μᾶλλον ἢ πίστιν ἐπ' ἐκεῖνο πέμψαι τὸ ὕδωρ, εἰ ἄρα ἱκανὸν γένοιτο τὸν οὕτω πρόδηλον περιελεῖν κίνδυνον· τὴν δὲ μάρτυρα, μήτε ἀγνοῆσαι τὴν πεῖραν, καὶ ζωὸν ἀποπέμψαι τὸν ἵππον πρὸς τὸν Μαριανόν. ἀγνοεῖ δὲ τοῦτον, οἶμαι, οὐδεὶς, καὶ τῆς αὐτοῦ γνώμης ἐξειπεῖν τὸ ἀπόρρητον, καὶ τοῦ ἵππου τὴν ἀπροσδόκητον θεραπείαν, καὶ τῆς μάρτυρος τὴν οὕτως ὀξυτάτην ὑπεραγαθῆναι ῥοπήν.

Κατέχει

Id namq. Sanctis maximè proprium ac peculiare est, quòd secessus ament, & vt plurimùm in ijs degant. Ex hoc itaque fonte ita subitariè excitato, Martyr omnibus animantibus morbo affectis sanitatē depromsit. Erat ergo videre omnem semitam, omnē viam publicam, tam ex planis quàm ex editioribus locis huc spectantē, huc ducentē, equis, mulis, bobus, ouibus, capris, asinis, quin & canibus, suisq. ad vnum hunc locū, sanitatem potiùs tunc ac medicamentum quàm aquam ebullientem, contendentibus repleri. Tùm quodcunque animal aquâ exiret, non ægrum iam ampliùs; sed perinde ac si non tam aquam, quàm ipsammet salutem inde hausisset, viribus corroboratis exiliebat, & ad suum quodque agrum ac domum meliùs quàm anteà habens, ad solita opera exercenda festinabat.

FErunt etiam tum temporis quendam inter ciues spectatissimum, equum suum ægrum, & grauiter laborantem (scapulis nimirum retro versùm contortis, & reliquum corpus in contrariam partem agentibus, ac neruorum, vt aiunt, cōtractionibus gressum anteriorem impedientibus) periclitandi potiùs gratiâ, num ex tam manifesto discrimine eripere illum posset, quàm quòd illi rei fidem haberet, ad aquam illam misisse: Martyrem autē, non ignorantem tentandi sui caussâ id factum fuisse, Mariano suum quoque equum saluum remisisse. Neque vllus est, opinor, cui non probè cognitum sit ipsum abditos hosce animi sui sensus diuulgasse, & insperatam equi curationem, ac Martyris vim tam præsentem, supra modum fuisse demiratum. XXII.

Quin-

XXIII. Κατέχει δέ τις λόγος, ὡς καὶ Κυπρίων τις, τῶν ἄγαν εὐπατριδῶν καὶ περισήμων, τῆς ὄψεως μὲν στερηθεὶς, κατὰ φήμην δὲ τοῦ ὕδατος τούτου πειραθεὶς χρήσασθαί τε τῷ φαρμάκῳ, καὶ πρὸς Κυπρίους αὖθις μετὰ τῆς ὄψεως ἐπανελθεῖν. εἶτα οὐ καλέσουσιν ἡμᾶς οἱ λόγοι, καὶ βοήσουσι πρὸς ἐλλογίμους τῶν ἀνδρῶν, ὅτι μόνοι παροφθεῖεν ὑφ' ἡμῶν, καὶ ταῦτα οὐ παροφθέντες ὑπὸ τῆς μάρτυρος· ἀλλὰ γὰρ καὶ πολλάκις τετυχηκότες θαυμάτων ἐν ἀνδράσι σοφοῖς τε καὶ ἐλλογίμοις; φέρε οὖν τέως, ἃ μεμαθήκαμεν, εἴπωμεν· ἵνα ἔχοιεν ἡμῖν καὶ οἱ λόγοι χάριν, ὡς τῆς οὕτως καὐτοὶ μακαρίας τῶν θαυμάτων χορηγίας ἀξιωθέντες.

XXIV. Ὀλυμπίου τίνων τοῦ γραμματιστοῦ, τοῦ πάνυ, Ἀλύπιός τις ἦν πατὴρ, καὶ αὐτὸς γραμματιστής τε ὢν, καὶ τῇδε τότε παιδεύων. οὗτος περιπίπτει ποτὲ νόσῳ βαρείᾳ καὶ ἀπειλούσῃ θάνατον· ὡς δὲ καὶ παῖδες ἰατρῶν ἀπειρήκεσαν, καὶ αὐτὸ δὲ κρεῖττον λοιπὸν ἀνθρωπίνης βοηθείας ἐνομίζετο κακὸν, καὶ πᾶσα ἐλπὶς αὐτὸν ἐπελελοίπει ζωῆς, καταφεύγει πρὸς τὸ μόνον κρησφύγετον τῶν τοιούτων κακῶν, τὴν μάρτυρα, καὶ τὸν νεὼν καταλαβὼν, τῆς ἐκεῖθεν ὅλως λοιπὸν ἐξήρτητο σωτηρίας. ὅθεν καὶ ἡ μάρτυς ἐπιταχύνουσα· φιλόλογος γὰρ, καὶ φιλόμουσος, καὶ ἀεὶ χαίρουσα τοῖς λογικώτερον εὐφημοῦσιν αὐτήν· ἀπαλλάττει τοῦ κινδύνου τὸν ἄνθρωπον· ἀπαλλάττει δὲ οὕτως. ἐπιφοιτήσασα νύκτωρ αὐτῷ, καὶ ὡς ἔθος αὐτῇ πρὸς τοὺς ἀρρώστους ἀεὶ ποιεῖν, παραδείξασά τε ἑαυτὴν ἥτις εἴη τῷ σχήματι, εὐθὺς ἤρετο, ὅ,τι τε

πάσχοι

QVin & fama est Cyprium quendam patricium, ex maximè illustribus natum parentibus, visu orbatum, nuntio, qui de hac aquâ erat, excitatum traiecisse; eoq. medicamēto adhibito, ad Cyprios suos recuperato visu rediisse. At interim, nónne meritò mecū liberales disciplinæ expostulent, virosq. eloquentes inclament, solas se à nobis fuisse neglectas; cùm tamē à Martyre minimè negligantur, sed contrà sæpenumerò viris sapiētibus & eloquentiæ laude præstātibus miracula ab eadē Martyre impetrauerint? Agedum igitur, quę hactenus ad notitiam nostram peruenerūt, commemoremus: quo gratiam nobis habeant liberales disciplinæ, ipsæ quoque in tam beatum miraculorum chorum admissæ. XXIII.

OLympij ergo celeberrimi illius Grammatici pater Alypius, ipse quoq. eodē litteratorio munere fungens, atque apud nos tum temporis pueritiam instituēs, aliquando in morbum grauem & vitæ discrimē comminantem incidit. De quo sanando quum medici iam desperassent, malumq. humanam deinceps opem vincere censeretur, atque omnis vitæ spes virum destitueret: ad Martyrem, vnicum huiusmodi malorum perfugium, se recipit; templumq. ingressus, de cetero omnes illinc sanitatis recuperandę rationes suspensas habuit. quo factum est, vt Martyr, festinatione vsa (litterarum enim amans est, & poëtices studiosa; iisq. qui laudes suas accuratiore oratione prosequūtur, assiduè delectatur) hominem vitę periculo liberat; idq. hoc pacto. Noctu ei sese offerens (vt illi sollenne est apud ægrotos) ipsoq. habitu quænam esset ostendens, protinus ex ipso est percunctata, quo morbo la- XXIV.

πάσχοι, καὶ ὅ, τι βούλοιτο. ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη·

* al. τίν τοι „ Οἶδα,* τί ἤτοι ταῦτ' εἰδυίῃ παντ' ἀγορεύω;

* al. εὐστοχώτατον ὅ ἐστι μὲν ἐξ Ὁμήρου. ὁ δὲ λαβὼν,* εὐστοχώτερον μᾶλλον, ἤπερ Ἀχιλλεὺς τότε πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα τὴν Θέτιν, εἶπεν· ἵνα ἅμα καὶ πρεσβεύῃ τὴν αὐτὸς αὐτοῦ τέχνην, καὶ δυσωπήσῃ τὴν

* f. deest vocula ἔπει quæ statim repetitur. παρθένον τῷ καλλίστῳ τούτῳ καὶ ἁρμοδιωτάτῳ*. ἐπιμειδιάσασα γοῦν ἡ μάρτυς, καὶ ἡσθεῖσα ἐπί τε τῷ ἀνδρὶ, ἐπί τε τῷ ἔπει, θαυμάσασα δὲ καὶ ὡς μάλα ἁρμοδίως ἀπεκρίνατο, ψηφῖδα τινὰ, ἣν καὶ μετὰ χειρὸς τότε φέρουσα ἔτυχε, καλλίστην τε δοκοῦσαν εἶναι, καὶ ποικίλην, καὶ τῆς κατεχούσης χειρὸς οὐ μάλα ἀπᾴδουσαν, ὀρέγει τε ταύτην αὐτῷ, καὶ ἐνάψαι τῷ τραχήλῳ παρεκελεύσατο· ὡς καὶ φυγαδεῦσαι τὴν νόσον δυναμένην, καὶ χαρίσασθαι τὴν σωτηρίαν. δέχεται ταύτην ὁ Ἀλύπιος· καὶ ἔτι μὲν τῷ ὕπνῳ κατεχόμενος ἐδόκει τε ἔχειν, καὶ μάλα ἀκριβῶς περισφίγγειν τῇ χειρὶ, ὡς καὶ ζωῆς καὶ ὑγείας ἐνέχυρον. ὡς δὲ καὶ ἀπηλλάγη μὲν τοῦ ὕπνου, ἀναπτύξας δὲ τὴν χεῖρα εὗρεν οὐδὲν, ἠπατῆσθαί τε ἔδοξε καὶ ἀληθῶς εἶναι ὄναρ τὸ
„ ὄναρ· ὡς καὶ μετὰ τῆς ἀρρωστίας καὶ λύπην προσλαβεῖν. πᾶν γὰρ τὸ
„ ἐλπισθὲν μὲν χρηστὸν, ὡς πάντως ἐσόμενον· μὴ γενόμενον δὲ, δριμυτέ-
„ ραν ἔχει πως τὴν ἀλγηδόνα, καὶ μᾶλλον κεντεῖ τε καὶ εἰσδύνει τὴν
„ ψυχὴν τοῦ πεπονθότος. ἀλλὰ γὰρ τὴν ὀδύνην ταύτην καὶ τὴν λύπην ἔλυσεν ὁ παῖς Σολύμιος, μετὰ μικρὸν ὅσον ἐπιφανεὶς, καὶ τὴν ψηφῖδα ἐκείνην ἐπὶ τῆς χειρὸς ἔχων, ἣν καὶ ἡ παρθένος ἐδόκει νύκτωρ κατέχειν καὶ δεδωκέναι τῷ νοσοῦντι. ἆρα δὲ οὐ δοκεῖ πλάσμα εἶναι καὶ μῦθος ὁ λόγος οὗτος τοῦ θαύματος; ἀλλ' ἐὰν τὸ ἐπ' αὐτῷ μάθῃς συμβὰν, καὶ ὅπως συνέβη, παύσεσθε οἶμαι τῆς κακίστης ὑπονοίας.

ὁ Σολύ-

bo laboraret, & quidnam postularet? At ille sermone excipiens ait:

Omnia nota tibi: quid verbis nota retexam?

qui versus ex Homero est: sed quo hîc multo magis appositè, quàm Achilles tum ad matrẽ suam Thetim, vsus est: per quem & artem ipse suam egregiè cõmendaret, & pulcerrimo hoc atque aptissimo carmine Virginem sibi propitiam redderet. Quæ subridens, & partim viro, partim versu oblectata, quódq. tam commodè respondisset admirata; calculũ quendam, quem tum manu tenebat, pulcerrimum, vt videbatur, varijsq. maculis distinctũ, & manui, cui inerat, non ineptũ, illi porrigit; atq. vt collo admoueat, vtpote efficacitate fugandi morbum & sanitatem restituendi præditũ, adhortatur. Capit hunc Alypius, ac somno adhuc detẽtus sibi habere, & manu arctè, tãquam sanitatis ac vitæ pignus, sibi complecti visus est. Expergefactus autem, & manum explicãs, nihil inuenit; & se in errorẽ inductum, & somniũ illud verè somnium fuisse coniectauit: ita vt vnà cum morbi ægritudine, dolorẽ insuper animo hauserit. *Fit enim ferè, vt quodcumque speratur, animum oblectet, tanquam omnino futurũ: idq, si non eueniat, acerbiorem quodammodo dolorem excitet, pungatq, acriùs & animum malè habentis profundiùs penetret*. Verùm hunc dolorem ac mœrorem omnem filius eius Solymius ademit, paullò pòst improuisus interueniens, & calculũ illum manu tenens, quem Virgo noctu habuisse & ægrotanti dedisse videbatur. Quid? nónne figmentum ac fabula cõmemoratio huius miraculi censeri possit? Ceterùm si rem, vt euênit, didiceritis, ab omni opinor sinisteriori suspicione abstinebitis.

ὁ Σολύμιος οὗτος, καὶ ὡς φιλόσοφος καὶ ὡς φιλόλογος, τὸ μέντοι τῆς ἡμέρας τοῖς λόγοις ἀπένειμε, τὸ δὲ τῷ πατρί. καὶ μέχρι μὲν ἕως ἦν, ἐνεκαρτέρει τοῖς λόγοις· μεσημβρίας δὲ ἡκούσης ἀνίει πρὸς τὸν πατέρα, ὀψόμενός τε καὶ θεραπεύσων αὐτὸν, καὶ πάντα ποιήσων ἃ παιδί τε πρέπει ποιεῖν καὶ πατρὶ πάσχειν παρὰ παιδός. καὶ δὴ τότε ἀνιὼν, καθ' ἣν καὶ ἡ μάρτυς ὤφθη νύκτα, τὴν ψηφῖδα ταύτην εὑρίσκει κατὰ τὴν ὁδόν. τερφθεὶς δὲ καὶ τῷ κάλλει καὶ τῷ μεγέθει· καὶ γὰρ αὕτη περιηγμένη ἦν εἰς σφαιροειδῆ τινὰ κύκλον σύμμετρον, ὡς καὶ τετορνεῦσθαι δοκεῖν· καὶ ἀνακέκρατο ὑπό τε λευκοῦ καὶ πορφυροῦντος χρώματος, ὡς ἀλλήλοις τε ἀντεμπλέκεσθαι τὰς γραμμὰς, καὶ ἀποτελεῖν κάλλος αὐτοφυὲς καὶ ἀμήχανον· καὶ ἀνελόμενος ταύτην παίζων τε ἅμα καὶ βαδίζων, γίνεται παρὰ τῷ πατρί. ὡς δὲ ὁ μὲν τῇ κλίνῃ παρέστη, ὁ δὲ τὴν ψηφῖδα τὴν ἐπὶ τῆς χειρὸς ἐπενόησεν ὁ πατὴρ, ἐπέγνω τε τὸ δῶρον τῆς μάρτυρος, καὶ ἁρπάσας εὐθὺς καὶ * ἀγκαλισάμενος αὐτὸ, παρὰ πόδας ἀπηλλάγη τῆς μακρᾶς καὶ χαλεπῆς ἀρρωστίας. δοκεῖ δέ μοι καὶ ἧφθαι τῆς ψηφῖδος ἐκείνης ἡ μάρτυς, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι καλόν τε οὕτως χρῆμα καὶ χαρίεν, ἤδη δὲ καὶ θανάτου φανῆναι δυνατώτερον.

*al. ἐναγκαλ.

XXV. Μετὰ δὲ τὸν γραμματικὴν ἐπὶ τοὺς σοφιστὰς ἴωμεν, τὸν Ἰσοκάσιον λέγω καὶ τὸν Ἀρέταρχον τοῦτον· ὧν ἑκάτερος καὶ ἄπιστος ὢν, τετύχηκε θαύματος παρὰ τῆς μάρτυρος, μεμένηκε δὲ ἄπιστος. ἀλλ' ἡ αἰτία τῶν βουλομένων, ὥς πού φησι ὁ θαυμαστὸς Πλάτων, ἡ δὲ μάρτυς ἀναίτιος. ὁ μὲν γὰρ Ἰσοκάσιος καὶ ἀπὸ γραμματικοῦ σοφιστὴς γεγονὼς, καὶ τὸ μὲν ἀπολέσας, τὸ δὲ οὐ κτησάμενος, ἐν Αἰγαῖς ταύταις τῶν Κιλίκων ἀρρω-

στήσας

Solymius hic, vt & litterarũ studiosus, & pius in parentẽ, liberalibus disciplinis partem vnã diei, partẽ alteram patri tribuebat: & matutino quidem tempore artium studijs assiduè operam dabat; meridiano autẽ veniente, ad patrem redibat; ipsum visurus, obsequiũ impensurus, cunctáq. quæ filium patri præstare par est, & patrem à filio expectare, facturus. Hic domũ reuertens, quâ nocte Martyr patri visa fuerat, hunc ipsum calculum in viâ offendit; cuius specie & magnitudine captus (affabrè enim in globosæ rotunditatis benè commensuratæ modũ efformatus erat: adeò, vt detornatus videretur, & candicante purpureoq. colore ita permistus, vt lineæ inuicem se cõplectentes pulcritudinem suapte sponte enatam mirificam efficerent) eo accepto ludens inambulansq. ad patrem peruenit. Cuius vt lecto adstitit, & ille calculum in manu eius animaduertit, munus Martyris agnoscẽs, statim arripuit, manibúsq. complexus, euestigiò longo atq. difficili morbo est liberatus. Mihi autem fit verisimile, hunc calculum idcirco tam pulcrum, tam excellentem, ipsáque adeò morte superiorem apparuisse, propterea quòd priùs ipsum Martyr tetigisset.

SEd misso Litteratore, ad Sophistas veniamus, Isocasium dico & Aretarchum illum; quorum vterque fidei Christianæ expers cùm esset, hodiéq. permaneat, miraculũ tamen à Martyre obtinuêre. Sed culpa penes volentes est, vt alibi ait admirabilis Plato; Martyr verò extra omnem omnino. Isocasius enim è Litteratore Sophista factus, & titulo illo amisso, hũc nihilo magis re adsequutus, Ægis Ciliciæ vrbe aliquando aduersâ valetudine XXV.

στήσας ποτὲ, εἶτα καὶ ἠρεμίας πολλῆς καὶ βαθείας ὡς ἄῤῥωστος ἐπιθυμήσας, ἐν τῷ ναῷ τοῦ μάρτυρος, μικρὸν ἀπωτέρω τῆς πόλεως ὄντι, κατάγεται ὡς δὴ ἐκεῖ μάλιστα τούτου τευξόμενος. ἠρεμίας οὖν πολλῆς τυχὼν, καὶ μικρὸν καταδραθὼν, μετὰ τῆς ἠρεμίας τυγχάνει καὶ σωτηρίας· ἀκούσας τε ἃ δεῖ ποιῆσαι παρὰ τοῦ μάρτυρος, καὶ ποιήσας, καὶ ἀπαλλαγεὶς τοῦ νοσήματος, ὅτε καὶ τῆς ἀπιστίας προσενδείξασα αὐτῷ τῆς βοηθείας οὐκ ἐφθόνησεν. οὕτω γάρ πως ἡμῖν ὁ θαυμαστὸς Εὐδόξιος ἀπήγγειλέ τε καὶ διηγήσατο, ἀνὴρ καὶ λαμπρὸς, καὶ περίσημος, καὶ ἀληθείας μηδὲν μᾶλλον πρεσβεύων· Ταρσὸν δὲ τὴν καλλίστην ταύτην πόλιν οἰκῶν καὶ κοσμῶν.

XXVI. Ἀρέταρχος δὲ ὁ παρ' ἡμῖν οὗτος σοφιστὴς, ὃς εἴτε ἄσοφός ἐστι μᾶλλον εἴτε ἄπιστος, εἰπεῖν οὐκ ἔχω· καὶ γὰρ ὁμοίως ἑκάτερον ἀκμάζει τε παρ' αὐτῷ καὶ τέθηλεν, ὡς δύσκριτον εἶναι τὴν θατέρου τούτων ὑπεροχήν· δοκεῖ δὲ ὅμως εἶναι σοφιστής. οὗτος βαρύτατα μάλιστα πάθει τῷ τῶν νεφρῶν περιπεσὼν, ὡς καὶ θάνατον ἐλπίσαι πολλάκις ἐκ τῆς ἄγαν ὀδύνης, καὶ θανάτου ἐρασθῆναι δι' ὑπερβολὴν τῆς ὀδύνης· ἔτυχε δὲ ὅμως βοηθείας καὶ σωτηρίας παρὰ τοῦ μάρτυρος, εἰπούσης ἔσεσθαι φάρμακον αὐτῷ καὶ ἄκος τοῦ πάθους ἀψευδέστατον, ἄλλο μὲν οὐδὲν, * ἢ τὸ νυκτιαῖον τοῦ φωτὸς τοῦ καὶ τὸν αὐτῆς καταλάμποντος ἀεὶ χῶρον ἔλαιον. ὅπερ καὶ αἰτήσας οὗτος καὶ ἐπαλειψάμενος· οὗ καὶ τὸ πάθος ὑπέσμηχε τοῦ μὲν ἰάσεως ἔτυχε, τῆς δὲ ἀσεβείας οὐκ ἀπηλλάγη. ὑπὸ γὰρ ἀγχινοίας πολλῆς, καὶ βαθείας φρενὸς εἰπὼν, καὶ ὁμολογήσας τὴν παρεσχηκυῖαν τὸ φάρμακον, ἑτέρῳ τὴν χάριν ἀνατίθησι τῆς θεραπείας. ὁ γὰρ Σαρπηδόνιός μοι, φησὶ, τὸ ζητῆσαί τε παρ' αὐτῆς καὶ λαβεῖν προσέταξεν. Εἶτα, ὦ σοφώτατε καὶ

* τὸ δὲ νυκτ. al.

laborans, deinde multæ atque altæ ſolitudinis,vt ægri ſolent, deſiderio cupidus, ad templum Martyris parum ab vrbe ſeiunctum deducitur ;quaſi eo in loco potiſſimùm huius ſui voti compos futurus. Multã igitur inibi quietem nactus, paullulũ obdormiſcens, cũ quiete ſanitatem recuperat: edoctus à Martyre quid facto opus foret,idq́. exequutus,ac morbo leuatus,quãdo exprobratâ ipſi infidelitate opem tamen ſuam minimè inuidit. Hunc enim ferè in modum præclarus ille Eudocius, vir illuſtris, ac valdè inſignis, nihilque perinde ac veritatem in pretio habens, qui Tarſum pulcerrimam vrbem ſuâ inhabitatione exornat, nobis narrare ac referre ſolebat.

ARetarchus verò apud nos Sophiſta, qui indoctior ne ſit,an à fide alienior, non facilè dixerim(quippe in quo ita ambo hęc excellunt vigentq́ue,vt,vtrũ magis, difficile fuerit iudicatu:Sophiſta tamen eſſe putatur)hic, inquam, in grauiſſimũ renum morbum cùm incidiſſet, vt præ nimio dolore mortẽ ſępenumerò ſperaret;imò ob magnitudinẽ cruciatuum eam adamaret; auxilium nihilominùs ſalutemq́. à Martyre eſt conſequutus; medelam remediumq́. ipſi certiſſimũ fore pollicente, nocturnum lucernę,quâ ipſius locus colluſtratur,oleum. Cuius ille copiam ſibi fieri poſtulans, ſeſeq́. eo inungens (quo etiam ægritudinem ſuã vnà abſterſit) ſanitatem nactus, ab impietate tamen minimè eſt liberatus. Pro ſollertiâ enim acrimoniâque,ſcilicet,ingenij ſui,quum auctorem remedij dicat ac fateatur; alij tamẽ beneficiũ ſanitatis acceptum refert. *Sarpedonius enim*,inquit,*vt ab eâ efflagitarem & acciperẽ,mihi præcepit. At interim ſapientiſſime & acu-* XXVI.

„ καὶ ἐμφερίεσατε σοφιστῶν, καὶ αὐτὸν τὸν Γοργίαν ἡμῖν ἀνα-
„ πνέων, ὁ πρὸς ἕτερόν σε διαπεμπόμενος, αὐτὸς ἄν, εἴπερ ἠ-
„ δύνατο, οὐ παρέσχεν; ἀλλὰ τὸν ἱκέτην αὐτοῦ, καὶ θιασώτην, καί, ὡς
„ ἂν αὐτὸς εἴποις, μύστην καὶ ἐραστήν, πρὸς ἕτερον ἔπεμπε πρόσ-
„ ωπον, καὶ ταῦτα πολέμιον; ὅπερ ἦν μάλιστα, καὶ τὴν αὐτοῦ
„ ὁμολογοῦντος ἀσθένειαν, καὶ τὴν τοῦ μάρτυρος κηρύττοντος
„ δύναμιν, καὶ σαφῶς πάντας διδάσκοντος, ὡς αὐτὸν μὲν ἐπελε-
„ λοιπε καὶ ἡ τέχνη, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ σοφία, ἣν οὐδέποτε
„ ἔσχεν· ἡ δὲ παρθένος ἐστὶν ἡ* μεγάλα ὡς ἄρτι δυναμένη, καὶ
„ πάντας ἰωμένη. οὐχ οὕτως δὲ ἀνόητος, εἰ μὴ καὶ κατά σε σο-
„ φὸς ἦν, ὁ βέλτιστος ἐκεῖνος, ὡς μηδὲ συσκιάζειν δύνασθαι τὴν
„ αὐτοῦ ἀμάθειαν ἢ ἀδυναμίαν οὐκ ἔχω τι εἴπω. διά σου δὲ
„ τοῦ λαμπροῦ καὶ θαυμαστοῦ ῥήτορος ταύτην ἐκπομπεύει. πλὴν
„ γένοιτό σε καὶ τὴν ψυχὴν ἰαθῆναι παρὰ τοῦ μάρτυρος· ἀνα-
„ θεῖναι δὲ καὶ τοῦτο Σαρπηδόνι ἢ Ἀπόλλωνι, ἢ ὅτῳ σοι φίλων
„ τῶν δαιμόνων. τὸ μὲν γὰρ τῇ τοῦ μάρτυρος λογιζόμεθα δυνάμει·
„ τὸ δὲ τῇ σῇ πάλιν ἀμαθίᾳ. κοῦφον δὲ ἡμῖν τὸ δεύτερον, μό-
„ νον τὸ πρότερον μὴ εἴη.
„

*al. μεγάλα τι ἄρτι δυναμ.

XXVII. Οὕτω δὲ φιλόλογός ἐστιν ἡ μάρτυς, καὶ χαίρει ταῖς διὰ τῶν λόγων ταύταις εὐφημίαις. ἐρῶ τι καὶ τῶν ἐμαυτῷ καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ γεγονότων, ὅπερ αὐτὴ ἡ παρασχηκυῖα μοι μάρτυς οἶδεν ὅτι γεγένηται, καὶ οὐ ψεύδομαι. ἦν μὲν γὰρ αὐτῆς ἡ ἐτησία πανήγυρις, παρεσκευασάμην δὲ κἀγὼ πρὸς ἔπαινόν τινα μικρὸν τῆς ἑορτῆς· οὐχ ὡς τι λέξων ἀξιόλογον ἢ ἐπάξιον αὐτῆς, ἀλλ' ὡς εὔνοιάν τινα παρὰ τῆς μάρ-

τυρος

& acutiſsime Sophiſtarum, atq. ipſummet Gorgiam nobis ſpirans, qui te ad alium ablegauit, ipſe ſi potuiſſet, nónne quod petebas præbuiſſet; ſed ſibi ſupplicem, ſociū, & (vt tu diceres) myſtam ſuum & amicū, ad aliam eamq́; ſibi hoſtem miſiſſet? quod quid aliud eſt, quàm propriā ſuam imbecillitatem confiteri, & Martyris efficacitatem promulgare, cunctisq́; palàm facere, ſibi artem, potentiam, ſapientiam, quam nūquam habuit, defuiſſe; ſed Martyrem eſſe, cuius in hunc vſque diem tanta vis, & à quâ omnes medelam accipiunt? non adeò mentis inops, bellus iſte Sarpedonius (niſi tuo illo modo ſapientem dicamus) vt ne tegere quidem poſſit ſuam inſcitiam ne dicam an imbecillitatem neſcio. Per te autem præclarum adeò atque admirabilem oratorem, illam magis aperit venditát-que. Verùm, vt vt ſit, vtinam & animâ ſaneris à Martyre: etiamſi vel Sarpedoni, vel Apollini, vel cuicunque tandem dæmonum tibi amicorum libitum fuerit, id acceptum feras. Hoc enim Martyris nos potentiæ, illud verò tuæ inſcitiæ adſcribemus. poſterius enim pro leui duceremus, modò vt prius* eſſet.*

*putarem τινα pro τίνος leg.

*Exiſtimo in Græco contextu voculam negantē auferendam; aut certè μὴν pro μὴ legend.

VSque adeò porrò litterarum amans eſt Martyr, itaque laudibus oratorijs delectatur: vt referre operæ pretiū exiſtimem eorū aliquid, quæ mihi, & in memetipſo euenerūt. Quod ita eſſe, neq. me falſum dicere ipſa nouit, à quâ factū eſt. Conuentus enim anniuerſarius eius agebatur, & ad orationē exiguam de laudibus feſti habendam me quoque comparaueram. Non quòd præclarum aliquid, aut ipſâ condignum, in medium poſſe proferre exiſtimarem; ſed quòd hac ratione eius beneuolentiam XXVII.

τυρος θηρώμενος, ἐπειδὴ καὶ τοῦ μικρὰ τιμῶντας οἶδεν ἀντωφελεῖν τὰ μέγιστα. μιᾶς δὲ λειπομένης ἡμέρας εἴς τε τὸ εἰπεῖν καὶ ἐπιδείξασθαι τὸν λόγον, προσβάλλει τί μοι πάθος τὴν ἀκοὴν, καὶ σφόδρα χαλεπόν τε καὶ ἐπαλγὲς, ὡς περιτετάσθαι μὲν πᾶσαν τὴν ἀκοὴν, ἄγρια δὲ σφαδάζειν ἐκ τῶν ἔνδοθεν, συνωθεῖν δὲ καὶ πνεῦμα βίαιον εἰς αὐτὸ τῆς κεφαλῆς τὸ κύτος, καὶ πολὺν διὰ τοῦτο τὸν ἔνδον ἦχον ἐργάζεσθαι· ὥστε με καὶ τοῦ ἐρεῖν ἀπογνῶναι παντελῶς, καὶ κακοῦ μείζονος ἔχειν προσδοκίαν. ἤδη δέ πως καὶ ὑπερυθριᾶν ἠρχόμην, ὡς ἐρεῖν μέν τι δόξας τοῖς πολλοῖς, τοῦ δὲ καιροῦ τῆς ἐπιδείξεως ἐνστάντος τὴν τάξιν ἀπολιπών. ἃ πάντα ἡ μάρτυς γενέσθαι διεκώλυσεν, ἐφιστᾶσα νύκτωρ καὶ λαβομένη μου τοῦ ὠτὸς καὶ διασείσασα, καὶ εἰς ἴχνος βραχὺν τὸν πάντα διαλύσασα πόνον. οὐ καὶ ἀποκωλυθέντος ἐκ τῶν σκολιῶν καὶ ἀδύτων ὡς εἰπεῖν πόρων, ὤφθην ἐπὶ τοῦ δεικτηρίου· λέγεται δὲ οὕτως ὁ τόπος ἐν ᾧ ἐπιδείκνυνται οἱ λέγοντες, τοῦτό ἐστιν ὁ ἄμβων, ἤτοι τὸ ἀκροατήριον· καὶ γὰρ οὔπω οὔτε τῶν ἐπ' ἐκκλησίαις λεγόντων τις ἦν· καὶ εἶπον μὲν ἄλλα. οὕτω δέ μοι τὴν χεῖρα καὶ χάριν συνεπέδωκεν ἡ μάρτυς, ὡς εἶναί τι καὶ δόξαι, καὶ ἐσχηκέναι μετρίως, καὶ θαῦμα πλεῖστον ἐπὶ μηδενὶ θαυμαστῷ τῶν ἐμῶν ἀπενέγκασθαι λόγων. καὶ τῆς ἱερατικῆς δέ μοι καταξιωθέντι γερουσίας, καὶ τοῦ καταλόγου τῶν διδασκάλων καὶ ἱερέων, συμπαρῆν τε ὡς τὰ πολλὰ, καὶ νύκτωρ ἐπιφαινομένη βιβλίον τί μοι πάντως ἢ χάρτην ὤρεγεν· ὃ πάντως μοι πλείστης εὐδοκιμήσεως σύμβολον ἦν τε καὶ ἐδόκει. εἰ δὲ δεῖ μᾶλλόν τι μοι λέγειν τί μοι ὤφθη τοῦτο ποιοῦσα· τότε ἀποβησόμενον πάλιν εὐδη-

λον

aliquam mihi venarer: prçſertim,quòd vel parcè ſe colẽtes nouerit maximis beneficijs remunerari.quumq́.vnus iam tãtùm dies ad orationem habendã reſtaret,ęgritudo quædam perquã grauis,quęq́.maximum dolorem afferret,mihi in aurem incidit:ita vt penitiùs illa diſtẽderetur, & ab interioribus conuelleretur, ſpiritúmq. violentum per concauum capitis ſinum impelleret, vehementemq́. ob id intus ſonitũ excitaret: adeò vt ſpem omnẽ iam dicendi amitterẽ,& in maioris mali expectatione verſarer: quin & rubore perfundi inciperẽ,quòd cùm orationem me habiturum pleriq.exiſtimarent,inſtante iam tempore ſpeciminis edendi, ordinem inſtitutumq́. deſererem. Quæ omnia ne mihi cõtingerent, Martyr prohibuit, noctu adſtans, & aurem mihi prehendens vellensque, ac paucâ expreſsâ ſanie,omnem dolorem diſſoluens. quâ ex tortuoſis imperuijsque, vt ita dicam, meatibus elapsâ,in Dicterio cõparui, hoc eſt in loco vnde verba facturi cernendos ſe exhibẽt;ſiue ambonẽ, ſiue ſuggeſtum,ſiue auditorium appelles (nondum enim quiſquam eorum qui pro concione verba haberent,aderat) & pauca quædam dixi. eam autem Martyr mihi vim gratiámq. in dicendo largita eſt,vt aliquis eſſe,& mediocriter dixiſſe iudicarer; maximámq.admirationem ex nullo tamen meo memorabili dicto concitarẽ.Eadem Martyr frequenter mihi,in ſenatum Sacerdotalem numerúmq.Concionatorum ac Pontificũ iam adſcripto, præſens adfuit; & de nocte apparens, librum quempiã chartámve præbuit,quod non obſcurum approbandi noſtri argumentum ducebam & eſſe videbatur. Sin cur ita facere mihi viſa fuerit, potiùs dicendum eſt, res poſteà conſequuta id abundè declarauit.

Dicteriũ.

λον ἦν. κἀκείνου δὲ μνημονευτέον, οὗ καὶ μόλις πως μνήμην ἔλαβον.

XXVIII. Καλλίστη τις ἦν μὲν εὐγενὲς καὶ σεμνὸν γύναιον· συνῴκει δὲ ἀνδρὶ οὐ μάλα σώφρονι, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπτοημένῳ περὶ τὰς δημώδεις ταύτας ἡδονάς, καὶ οὔτε τῇ κατὰ νόμον ἀρκουμένῳ μίξει, καὶ ταύταις ἀπλήστως κεχρημένῳ. ταύτης οὖν τῆς Καλλίστης, ἕν τι τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς γυναίων, ὃ καὶ αὐτῷ τούτῳ συνεφθείρετο,* ἐλωβᾶτο δηλητηρίοις φαρμάκοις τὴν μορφήν, χαρίεν δὲ ἦγουν πρόσωπον· ὡς αὖ ἡ μὲν μηκέτι πρὸς ἡδονῆς εἴη τῷ ἀνδρί, αὐτὴ δὲ τὸ ἐκείνης ποιοῖ, καὶ συγκαθεύδοι τῷ μὴ προσήκοντι. πεπονθυῖα δὲ τοῦτο, καὶ διαζευχθεῖσα τοῦ ἀνδρὸς ἡ Καλλίστη, διὰ τὸ τῆς ὄψεως αἶσχος ἑτοίμως πρὸς μῖσος ἐνάγοντος τὸν Παπίαν· τοῦτο γὰρ ὄνομα ἦν τῷ ἀνδρί· καταφεύγει πρὸς τὴν μάρτυρα, τήν τε αὐτῆς δυστυχίαν τήν τε τῆς ἑταίρας δηλουμένη κακουργίαν, καὶ δεομένη τυχεῖν τινὸς θεραπείας, ὥστε καὶ τὴν τῆς μορφῆς ἀπολαβεῖν εὐπρέπειαν, καὶ τὴν τοῦ ἀνδρὸς εὔνοιαν. ἀκούει τούτων ἡ μάρτυς, καὶ σφόδρα ἐπικαμφθεῖσα τῷ πάθει· καὶ γὰρ ὀχε-

" τὸν δακρύων ἐπηφίει τοῖς λόγοις τὸ γύναιον· οὐδὲν δὲ οὕτως εὐχῆς κα-
" ρύκευμα κάλλιστόν ἐστιν ὡς δάκρυον δαψιλές, ἐξ αὐτοῦ τοῦ τῆς ψυχῆς
" βάθους ὑπεκχεόμενον· σημαίνει καὶ προστάττει τὴν θεραπείαν εὐ-
" θύς. λαβοῦσα γάρ, φησι, ῥύμματα ταυτὶ δή, τὰ περὶ τοῦ ναοῦ τούτου
" πωλούμενα, καὶ διαδεύσασα οἴνῳ, τούτῳ τὴν ὄψιν ἀπέκλυσε· καὶ
" τὸ αἶσχος εὐθὺς ἀπονίψεις. ὃ δὴ καὶ παραχρῆμα ποιήσασα ἡ Καλλίστη, παραχρῆμα καὶ τὴν οἰκείαν μορφὴν τῆς λώβης, καὶ τὸν ἄνδρα τῆς ἑταίρας ἀπήλλαξε, πολὺ χείρονος λώβης. ἅμα γὰρ τοῖς ῥύμμασι καὶ τὸ ποιοῦν, ὥς φασι, τὸ ἕλκος συνεξέπεσε· καὶ

*λωβᾶται al.

rauit. Sed eius nunc mihi mentio facienda est, cuius vix tandem in mentem venit.

CAlliste quædam erat nobilis atque honesta femina; sed quę viro non admodū casto, quin potiùs insanè vulgiuagæ Veneris voluptatibus dedito, earumq. inexplebili cupiditate se mancipāti, & legitimo cōgressu minimè acquiescenti, nupserat. Huius Callistes speciem faciemq. perquam liberalē quædam de scenâ muliercula, quæ cum hoc ipso eius marito perditè viuebat, venenosis pharmacis deformauerat: ita vt nequaquā ea iam illi voluptati esset; sed ista huius munus obiret, & cum illo, quo cum neutiquam debuerat, cubaret. Quo incōmodo Calliste affecta, & à marito disiuncta, adspectus fœditate Papiam (id viro nomen) facilè in odium vxoris concitante, ad Martyrem confugit, suamq. infelicitatem & pellicis improbitatem illi exponit, & vt opem curationémq. ab ipsâ obtineat, pristinumq. formę decus, & mariti sui in se beneuolentiam recuperet, obnixè comprecatur. Audit hæc Martyr, & mulieris calamitate vehementer cōmota (si quidem lacrymarum riuos vnà cum sermone emittebat; *nullum porrò dulcius orationis condimentū est, quàm lacrymarum ex imo pectore superfusarum copia*) ilicò ostendit præscribitque remedium. *Acceptis*, inquit, *purgamentis, quæ pro templi foribus venduntur, & vino madefactis visū ablue, & formæ turpitudinē statim absterseris.* Quod Calliste extemplò faciens, formā suam ab illâ labe, & maritum à meretrice, labe lōgè deteriori, protinus liberauit. Vnà enim cū purgamētis illis facto citius, vt aiūt, vomica quę hanc deformitatem effecerat, recedit; XXVIII.

καὶ αὖ πάλιν ἡ Καλλίστη, καλλίστη τε μορφῇ καὶ ἀρέσκουσα τῷ ἀνδρί.

XXIX. Μήτε δὲ τῆς ἑτέρας γυναικὸς ἀμνημονεύσωμεν, εἰ καὶ πενιχρὸν καὶ εὐτελὲς τὸ γύναιον. Βασιανὴ γάρ τις πρὸς τοὺς οἰκείους αὐτῆς διενεχθεῖσά ποτε, καὶ μικρά τινα τῶν οἰκείων αὐτῆς χρυσιδίων ὑφελομένη, καὶ οἷα ἀεὶ χρειώδη γένοιτο γυναικί· ταῦτα δὲ ἦν δακτύλιοι καὶ περιδέρραια μικρά· καταλαμβάνει τὸν νεὼν, καὶ αὐτόθι διέτριβεν, ὡς δι' ὀργῆς ἔχουσα τοὺς οἰκείους. συνήθης δέ τις αὐτῇ [καί τις] περὶ τὸν χρόνον ἐκεῖνον παρθένος, καὶ πολλήν τινα ποιουμένη λόγον τῆς παρθένοις πρεπούσης ἀκριβείας ἢ εὐλαβείας, εὑροῦσα καθεύδουσαν ἀεὶ ἢ ἀπιοῦσαν τὴν Βασιανὴν, ὑφελομένη τὰ χρυσίδια ἄπεισιν. διαναστᾶσα δὲ ἡ γυνὴ, καὶ μηκέτι ἅπερ ἄρτι εἶχεν εὑροῦσα, καταβοᾶν ἄρχεται καὶ καταδύρεσθαι τῆς μάρτυρος· ὡς ἂν αὐτῆς πιστευθείσης μὲν ταῦτα φυλάττειν, ἀπολωλεκυίας δὲ, ἢ ἀρνουμένης. ἡ δὲ μάρτυς καὶ ταύτην ἐλεήσασα, καὶ τὴν παρθένον τῆς ἀταξίας μισήσασα, ποιεῖ δήλην αὐτῆς τὴν κλοπήν· τούτῳ μάλιστα κολάζουσα, τῷ ποιῆσαι κατάδηλον, τῇ τε ἀπολωλεκυίᾳ, καὶ τοῖς ἀμφὶ τὸν νεὼν πᾶσιν. ὡς ἐκείνην σαφῶς διελεγχθεῖσαν ἀποδοῦναί τε τῇ Βασιανῇ τὰ χρυσίδια, καὶ τοῦ λοιποῦ σωφρονισθεῖσαν οὕτω βιῶναι, ὡς καὶ τὸ πταῖσμα συσκιασθῆναι, καὶ τὴν τῆς μάρτυρος εὔνοιαν ἀνακτήσασθαι.

XXX. Ἵνα δὲ καὶ τὸ ἄρτι γεγονὸς, ὡς τελευταῖον εἴπωμεν τῶν θαυμάτων· τελευταῖον δὲ οὔτε ἔστιν, οὔτε μήποτε ἔσται θαῦμα τῆς μάρτυρος. μέχρι γὰρ ἄνθρωποι ὦσι,

καὶ

& rursum Calliste excellentissimæ formæ præstantiâ marito suo est conciliata.

SEd ne & alterius mulierculæ, licet pauperioris & abiectioris, mentionem omittamus. Bassiana enim quædam, dissidio inter ipsam & propinquos orto, pauxillum quid auri sui secum auferens, quod muliercula nendo fortè sibi comparare posset, (annuli ferè, & parua quædam monilia hæc erant) ad templum peruenit; ibidemque, propinquis succensens, est commorata. Consuetudine autem tum illius vtebatur virgo quædam; sed cui non magna vitæ exactè & circumspectè, prout virgines facere par est, agendæ cura erat: hæc quum fortè Bassianam dormientem aut absentem offendisset, ablato hoc auro recedit. Mulier interim surgens, dum quæ paullò antè habuerat, non reperit, clamorem tollere, & Martyris incipit fidem implorare: vt quæ eius custodiæ credita fuissent, ipsa iam aut amisisset, aut certè negaret. Tum Martyr & hâc commiserata, & virgini ob improbitatem infensa, furtum eius manifestum reddit: eo ipso, quòd cùm illi quę rem perdiderat, tum ceteris omnibus, qui in templo erant, hoc facinus aperiret, abundè pœnarum ab illâ sumens: adeò vt apertè conuicta, Bassianæ aurum suum reddiderit, & deinceps ita temperanter vixerit, vt hic eius lapsus tegeretur, & Martyris rursus in ipsam beneuolentia conciliaretur. XXIX.

VT autem miraculũ quod nuper accidit, pro vltimo referamus; quamquã vltimum neq. est, neq. vnquã erit miraculorũ Martyris. quamdiu enim homines erunt, etiam XXX.

καὶ τὰ θαύματα ἀεὶ ἔσαι πηγάζοντα, ἀεὶ βλύζοντα, ἀεὶ τεθηλότα, ἀεὶ πλούτως ἰώμθρα. ῥητέον οὖν κἀκεῖνο, ὡς γνήσιόν τι τῶν ἄγαν ἐπιστήμων τούτων καὶ ἀπατεώνων Δοσιθέα ὄνομα

* Desunt quædam: ni forte Auctor narrationē studio abrũpat.

* ἀλλὰ τούτων μὲν ἅλις. τί γὰρ καὶ ὄφελος ἀπείρεις πελάγεσιν ἐπιρραίνειν ψεκάδας. οὔτε δὲ, εἰ πλείονα βουλοίμην εἰπεῖν, δυναίμην ἂν εὑρεῖν. ὥστε καὶ ταῦτα συνηρανισάμην μόλις ὡδέ τε κἀκεῖσε περιθέων, περιαθροίζων αὐτὰ καὶ συλλέγων· ὥσπερ ἐκ τινὸς βυθοῦ τοῦ μακροῦ χρόνου καὶ τῆς λήθης ἀναλεγόμενος τὰ θαύματα, καθάπερ καὶ τὰ λιθίδια ταῦτα τὰ πολυθρύλλητα οἱ τούτων ἔμποροι. ἀλλ' οὔτε ὀλίγα, οὔτε πολλῶν πλείονα, οὔτε ὅλως ἀριθμητά ἐστιν. οὔτε ἐμοὶ δυνατὸν πλωτῷ τὴν φύσιν ἢ ἀδαμαντίνῳ γενέσθαι, καὶ διὰ πάσης χωρῆσαι γῆς καὶ θαλάσσης, ὡς ἐξ ἑκάστης πόλεως καὶ χώρας, ἢ κώμης, ἢ οἰκίας, ἀναλέξασθαι· μήτε γὰρ ἂν τὴν συλλογὴν γενέσθαι μοι δυνατὴν, μήτε τὴν γραφὴν ἐφικτὴν, μήτε τὴν ζωὴν οὕτω μακρὰν, ὡς ἐξαρκέσαι τούτῳ καὶ οὕτως ἀπείρῳ πλήθει θαυμάτων. ὧδε μὲν οὖν, ὅπερ εἶπον, τὸν περὶ τούτων σιγάσω λόγον, ὡς ἂν μήτε δοκοίην ἀνόνητα καὶ ἀνήνυτα διώκειν. ἐκεῖνα δὲ προσθεὶς ἔτι τὴν ἐπὶ τούτοις σιωπὴν ἀσπάσομαι, ὥστε πολλοὺς μὲν ἄνδρας εἰς ἄκραν ἀρετὴν βιῶντας ἡ μάρτυς ἀνηγόρευσε, πολλὰς δὲ γυναῖκας τὸν ἴσον ἀνειληφυίας ζῆλον ἐξήσκησεν. οἷον τὸν Παῦλον εὐθὺς ἐκεῖνον, τὸν τε ὄντα Αἰγύπτιον καὶ ἐπίκλην Αἰγύπτιον, ἄνδρα παρομαρτοῦντα τῷ βίῳ τοῖς κρατίστοις ἐκείνοις καὶ ὀρεινομήκεσιν Ἠλίᾳ καὶ Ἰωάννῃ. τὸν Σάμον ἐκεῖνον, τὸν τῷ μεγίστῳ Ἐλισσαίῳ καὶ τοῖς κατ' ἐκεῖνον

ἁγίοις

etiam miracula ab eâ tanquam à fonte ſemper manabũt, ſemper ebullient, ſemper efflorefcent, ſemper omnimodam ſanitatem afferent. Sed, vt vt eſt, etiam illud commemorandum, quomodo mulier quædam admodum illuſtris, & nobili familiâ orta, Doſithea nomine * At de his ſatis. quænam enim vtilitas immenſo mari guttas aliquot inſtillare? neque ſi plura dicere luberet, inuenire etiam poſſim. quippe qui vix hęc ipſa corrogauerim; & huc illuc circũquaq. curſitans, congregans, colligenſque, tanquam ex fundo quopiam diuturnioris temporis atq. obliuionis miracula in vnum concinnauerim: vt ſolẽt lapillos maximè celebres eorum mercatores. Sed neq. pauca inſuper reſtant; neq. hæc quæ retulimus, ex multis maior pars eſt: ſed numerus eorum tantus, vt eius ratio omnino ſubduci nequeat. neq; mihi à naturâ pennæ tributæ aut adamãtinum robur; quo omnes terras mariáq. penetrãdo, ex ſingulis vrbibus, regionibus, vicis, domibus ea vniuerſa colligã. Quum & collectio huiuſmodi vires meas excedat, neq. vlla omnino ſcriptio ſufficiat; imò nec vita ita longa detur, quę ſatis ſit multitudini adeò infinitę miraculorum recenſendæ. Quare, vt dixi, curſum orationis meæ de illis ſuſceptũ, hîc ſiſtam: ne videar ea, ad quę peruenire nõ poſſim, inutiliter conſectari. Itaq. vnum hoc ſi addidero, multos viros ad ſummã pietatis laudem Martyris ope perueniſſe, multas item feminas virtutis ſtudio per eandẽ exercitatas fuiſſe, ſilentium agam. Cuiuſmodi fuit Paullus ille, & re & appellatione Ægyptius; vir qui viuendi ratione, prçſtantiſſimos illos, & ad cœlũ vſq. pertingentes, Eliam & Ioannem eſt imitatus. Cuiuſmodi etiam Samus ille, qui maximo Eliſæo, eiuſque ſimilibus

c ſanctis

ἁγίοις παραθέοντα. καὶ γὰρ, εἰ καὶ τὴν πόλιν ταύτην ὁ Σάμος ᾤκει, μᾶλλον τῶν τὸ μαρτύριον οἰκούντων ἐνδιέτριβε τῷ ναῷ· δὶς ἑκάστης ἡμέρας αἰνῶν μετὰ ψαλμῳδίας. καὶ τὸ κωλῦον ἦν οὐδὲν, οὐ πῦρ, οὐ χάλαζα, οὐ χιὼν, οὐ κρύσταλλος, οὐ πνεῦμα καταιγίδος, ὥς πού φησι ὁ θεσπέσιος Δαβίδ. τὸν Δεξιανὸν,

Psal. 148 n 8.

Iliad π. v. 154.

ὃς καὶ θνητὸς ἐὼν ἕπεθ' ἵπποις ἀθανάτοισι.

καὶ γὰρ ἐν τῷ μέσῳ στρεφόμενος, καὶ πολιτικώτερον βιοὺς, οὐ πάμπαν τῆς ἐκείνων ἀρετῆς ἀπεσχοίνιστο· ἀλλὰ καὶ λίαν ὢν ἐν Χριστῷ, ταὐτὰ ἐκείνοις εἰργάζετο. ἔτι μὴν τὸν Καρτέριον, τὸν Ἰωάννην, καὶ Φίλιππον· ταὐτὸ μὲν ἀνὰ μέρος φροντιστήριον οἰκήσαντας, ζυγοῦ δὲ ἀκριβέστερον, πρός τε ἀλλήλους πρός τε τοὺς πάλαι, βιώσαντας καὶ διαλάμψαντας. τὸν δὲ Ἰωάννην τοῦτον οὐδὲ ὁ πολύολκτος τῆς ἐπισκοπῆς θρόνος· τῶν τῆς ἀγιασίας νόμων ἐξέβαλε· καὶ τοῦτ' ἔξεστι πᾶσιν ὁρᾷν, τοῖς καὶ ὁρῶσι τὸν ἄνδρα πρὸς τὴν πάλαι τῆς ἀσκήσεως στάθμην, καὶ νῦν ἔτι βιοῦντα. καὶ τῶν γυναικῶν δ' αὖ πάλιν τὴν Μαρθάναν, τὴν Ξεναρχίδα, τὴν Διονυσίαν ταύτην, τὴν Σωσάνναν, τὴν Θεοδούλην, τὰς ἄλλας πάσας, ἃς οὔτε καταλέγειν μοι καιρὸς· εἰ μήπου καθ' Ἡσίοδον ἄρα καὶ αὐτὸς βουλοίμην γυναικῶν ἀρίστων ἄρτι κατάλογον γράφειν. ὧν πάντων εἴτε ἀνδρῶν ὧν κατέλεξα, εἴτε γυναικῶν, ὁ βίος καὶ ὁ τρόπος καὶ ἡ κατὰ Θεὸν πολιτεία, θαύματά τε ἐστι τῆς μάρτυρος, καὶ μάλα τῶν προειρημένων θαυμάτων ὑπέρτερα. τί γὰρ ἄν τις καὶ εἴποι μεῖζον περὶ μὲν τούτων, τὸ τοιούτους ὑπὸ ταύτῃ ταχθῆναί τε

καὶ

ſanctis quàm proximè accedit. Qui licet vrbem hanc incoleret; frequentiùs tamen, quàm illi ipſi qui in Martyris templo habitabant, in eo verſabatur, bis quotidie cũ pſalmodiâ iſtuc aſcendens: neque quidquam ab eo inſtituto, non * *ignis, non grando, non nix, non glacies, non ſpiritus procellæ*, vt diuinus Dauid loquitur, ipſum remorabatur. Cuiuſmodi item Dexianus fuit, *Pſal. 148. v. 8.

Mortalis quamuis, bigis cœleſtibus inſtans.

Quũ enim in publico ageret, vitámque duceret maximè ciuilem; non tamen vllo modo ab illorum virtute diſcrepabat; ſed totus cùm eſſet in Chriſto poſitus, paria cum ipſis perpetrabat. Cuiuſmodi quoque fuerunt Carterius, Ioannes, & Philippus; hanc quidem ipſam virtutis palæſtram pro ſuâ quiſque virili parte excolentes, trutinâ autem exactiùs cùm inter ſe, tum cum priſcis illis, vitæ præſtántiâ contendentes. Nam Ioannem illum nec Epiſcopatûs quidem ſedes, à multis expetita, huius ſacri exercitij expulit inſtituto: vt omnibus liquidò conſtare poteſt, qui ipſum ad exercitij eandem lancem, ad quam iam olim occœperat, etiam nunc vitam ſuam moderantem intuentur. Cuiuſmodi denique fuêre, vt nec feminas prætereamus, Marthana, Xenarchis, Dionyſia illa, Suſanna, Theodula, ceteræque quas omnes referre tempus nõ permittit; niſi velim * Heſiodi exemplo ipſe quoque pręſtantiſſimarum mulierum catalogum conſcribere. quorum omnium ſiue virorum quos enumeraui, ſiue feminarũ, vita ac mores ex Dei præſcripto inſtituti, miracula ſunt Martyris; & quidem ijs, quæ ſuperiùs recenſui, potiora. Nam quid præclarius de illis dici queat, quã quòd tantus cœtus ſub Martyris ductu ad pietatem præ-

* Heſiodi catalogus illuſtrium mulierũ. Suidas dict. ἡσίοδος.

* al. χειρῶ καὶ ἐξάρχειν * χορὸν, ὧν καὶ μιᾶς καὶ ἑνὸς ὁ πᾶς κόσμος οὐκ ἀντάξιος;

XXXI. Ὁ δέ μου καὶ νῦν τὴν μνήμην ὑπέδραμε, καλὸν μηδὲ ὑμᾶς ἀποκρύψασθαι. ἡ γὰρ Ξεναρχὶς αὕτη, τῷ γάμῳ μὲν καὶ ἀνδρὶ ὡμιληκυῖά ἐστιν, εἰς τοσοῦτον δὲ ἀρετῆς ὕψος ἀνέδραμε, καὶ οὕτως ἠρέσθη τῇ παρθένῳ ἡ γεγαμηκυῖα, ὡς καὶ τοιοῦτό τι περὶ αὐτῆς γεγενῆσθαι λέγεται. τῶν γάρ τις εὐλαβῶν εἴτε ἀνδρῶν, εἴτε γυναικῶν, εἰπεῖν οὐκ ἔχω, φέρων μετὰ χεῖρας βιβλίον, δίδωσι δῶρον αὐτῇ· τὸ δὲ βιβλίον εὐαγγέλιον ἦν· δεξαμένη δὲ ἥδιστα, μικρὸν δέ τι καὶ ὑπομειδιάσασα, εἰπεῖν λέγεται. τὸ μὲν δῶρον θεῖόν τε καὶ ἀξιάγαστον καὶ ὑπέρμεγα, καὶ οἷον οὐκ ἄλλο τι τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλ' * ἐμοί, φησι, τῇ μὴ ἐπισταμένῃ μήτε τὰ πρῶτα ταῦτα στοιχεῖα καὶ γράμματα. καὶ μεταξὺ ταῦτα λέγουσα, λύει τὸ βιβλίον......

* f deest vocula ἄχρηστον

ire cœperit, quorum quarúmve singulis vniuersus mundus non est adæquandus?

QVod autem nunc in mentem venit, id vos ne celem, ex re esse arbitror. Nam ipsamet illa Xenarchis, per matrimonium quidem cum viro degẽs, in tantum tamen virtutis fastigium conscendit, adeoque Virgini, nupta complacuit, vt tale quid de ipsâ narretur. Quum enim pius quidam siue vir, siue mulier (vtrum fuerit incertum habeo) quem manibus librum ferebat, ipsi dono daret (erat is Euangelij codex) libentissimè accipiens, ac leniter subridens, ita dixisse fertur: Donum quidem hoc diuinum atque admirabile, & maximum est; & quale nihil par super terram: sed mihi, inquit, quæ nec prima quidem elementa illa aut litteras noui, inutile. hæc dicens, soluit librum. XXXI.

Desunt aliqua, non multa, opinor.

IN BASILII SELEVCIÆ EPISCOPI DE VITA S. THECLAE LIBRVM PRIMVM

NOTÆ.

N. I. BΑΣΙΛΕΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΕΛΕΥΚΕΙΑΣ.] Basilius hic noster, Seleuciæ Metropolis in Isauriâ prouinciâ Episcopus, floruit sub annũ Christi CD. L. Interfuit Constantinopolitanæ Synodo quam Flauianus in Secretario Episcopij, Zenone & Postumiano Coss.* contra Eutychetem habuit, eiusdemq́. damnationi subscripsit; se *vnum Dominum nostrum Iesum Christum, Filium Dei, solum Deum Verbum, post carnẽ adsumtam, vnionemq́, in duabus naturis factam, adorare* Catholica fide professus. Et quãquam in Dioscori Pseudephesinâ Synodo secundâ, seu Latrocinali, quæ proximè insequenti anno Protogene & Asterio Coss.* coacta fuit, eũdem Eutychetem, suo cum alijs suffragio restituerit, & in Flauiani iniustam abdicationẽ consenserit: tamen quum eo nomine in Concilio Chalcedonẽsi argueretur, vi metuq́ue compulsum, id se fecisse caussatus est. Quin Ephesi quoq. postquam aliqua in eos protulisset, qui duas in Christo naturas adserebant, statim reuocauit, quæq́ue dixerat emendari petijt. Quo etiam factum est, vt in prædictâ Synodo Chalcedonensi Marciano & Adelphio Coss.* hoc est, biennio post Pseudephesinam seu Λῃςρικῇ celebratâ, quum sub finem primæ actionis de Dioscoro itemq́. de Basilio & alijs quinque, qui in sceleratâ illâ Pseudosynodo præcipuam potestatem obtinuerant, damnandis ad Imperatorem relatum esset, & Actione 3. damnato seorsim Dioscoro, de ceteris Imperator iudicium Synodo permisisset, Patres Basilium cum reliquis, vt Orthodoxum, Actione 4. in gratiam receperunt. Quâ de re alijsq́. huc faciẽtibus, præter Acta

* *Anno Christi 448. iuxta calculum Barony & Cõtij; 450. Holoandri*

* *Anno Christi 449 aut 451.*

* *Anno Christi 451. aut 453.*

Acta Synodi Chalcedonẽsis, vide etiam Euagrium lib. 2. Histor. Ecclesiasticę, c. 4. Niceph. Callist. lib. 15. c. 30. Itẽ Cedrenum in Theodosio Iuniori & Marciano, & Leontium Exaduocatũ Byzantinum in libello cui titulus est Scholę, Actione 4. & 5. Est & inter libros meos Gręcos m. ſ. Theophanes quidam cognomento Ὁμολογητὴς, hac ipsâ de re agens in Marciano, tum etiam Tractatus singularis de ſex Synodis Oecumenicis, in Synodo Ephesinâ ſeu III. Oecumenicâ; neuter, quod quidem ſciam, hactenus editus. Porrò eundem hunc Basilium huius Operis auctorem etiã Photius agnoſcere videtur in Bibliothecâ ſuâ, pag. 196. Græcę editionis: Ἔστι δὲ, inquit, Βασίλειος οὗτος ὁ καὶ μέτροις ἐντείνας (aliàs ἐκτείνας) τῆς πρωτομάρτυρος ΘΕΚΛΗΣ ἔργα καὶ ἆθλα καὶ νικητήρια. nisi quòd vocula illa μέτροις nonnihil nubeculę offundat. Ceterùm quod nuſquam legerim Basilium verſu Theclæ noſtræ vitam celebraſſe, facilè inducor, vt exiſtimem μετρίως pro illâ reponendum; ex ipſiusmet, vt apparet, Autoris ſententiâ: qui in ipsâ ſtatim præfatione nõ obſcurè teſtatur, quæ ab alijs de hac hiſtoriâ paullò contractiùs narrata fuerant, ea ſe fuſiùs aliquanto explicuiſſe; moderatè tamen, neque extra decóri aut veritatis ſcopum. Quamuis fieri interim potuit, vt vtroque illo ſcribendi genere hanc eandem hiſtoriam Basilius noſter quoque tractauerit; exemplo Ciceronis qui idem præſtitit in Commentario de ſuo Conſulatu; vt item fecit inter noſtros Tertullianus cõtra Marcionem, Sedulius in opere Paſchali, Aldelmus de Virginitate, ſicque in alijs alij. Et ſanè nequid diffitear, initio libri ſecundi Basilius noſter etiam alibi, quàm hiſce in libb. ſe de B. Theclâ egiſſe non obſcurè teſtatur. Quin & voculæ illæ inſcriptioni additæ συγγραφικοῦ χαρακτῆρος, fortean ad diſcrimen τοῦ ποιητικοῦ χαρακτῆρος, quo vſus videri poſſit, adiunctæ fuerunt. vt vt eſt, quum Codices Romani cõſtanter Basilium Seleucum hiſce libris dent Autorem, neque ſtilus à Photio deſcriptus, quiq; in Homilijs ſub eiuſdem nomine editis comparet, valdè repugnet, non video cur alium huic fœtui parentem quærere debeamus.

Πράξεις τῆς ἁγίας ἀποστ. καὶ πρωτ. Θέκλης.] Crebra Theclæ in Menologijs, Horologijs, Euchologijs, & Hiſtorijs Græcorum mentio. Meminit & Gregorius Nazianzenus Oratione in laudem Athanaſij & Exhortatione ad virgines, adhęc Oratione 1. in Iulian. Apoſtat. & ad eundem locum Elias Cretenſis, præterea Orat. 18. quæ eſt in laudem ſancti Cypriani Martyris. In quâ quòd iuxta verſionem Billij, Thecla, *à vi patris proco tyranno magis tyrannici ſeruata* legitur; mendam in Græco textu fuiſſe ſuſpicor. Neque enim de patre Theclę vſquam apud Basilium aut Metaphraſtem mentio, ſed de matre tãtùm: quod & à Græco interprete fuiſſe admonitũ ipſe Billius profitetur. Meminit etiam Theclæ, idem Gregorius Carmine Iambico de vitâ ſuâ. Gregorius Nyſſenus luculentè Oratione 14. in Cantica canticorum, Epiphan. hęreſ. 79. contra Collyridianos, Chryſoſt. Homiliâ 25. in Act. Apoſt. Damaſcen. in Oratione de ijs qui cum fide ex hac vitâ exceſſerunt: & inter Latinos Tertullianus lib. de Baptiſmo c. 17. edit. N. 2

Pame-

Pamelianæ, Ambrof. Epift. 7. & 81. & lib. 2. de Virginibus; Auguft. lib. 30. contra Fauftum c. 4. Sulpitius Seuerus Dialog 2. c. 14. Cyprian. Orat. pro Martyribus, & Orat. fub diem paffionis fuæ; Fortunatus Pictauienfis Epifcopus diuerfis locis. Copiose etiam Zeno Veronenfis Epifcopus, & Ado Viennenfis in fuo Martyrologio, Aldelmus Bladuinus lib. de Laudibus virginitatis c. 25. vide etiam Bibliothecam Sixti Senenf. in Paullo, & lib. 6. Annotat. 47. & præterea multos alios ab Illmo Cardinale Baronio citatos Tomo 1. Annal ad Annum Chrifti XLVII. & in Annotationibus in Martyrologium Romanum die XXIII. Septembr. vbi hunc Commentarium ab odiosâ Apocryphi notâ egregiè vindicat.

N. 3. Ῥηθέντων πάλαι ἢ πραχθέντων.] Inconcinnè hæc ipfa verba ftatim repeti videntur. Proinde legere malim τῶν ὑπὸ τῆς ἀποστόλου καὶ μάρτυρος, ἤτοι καὶ τῶν δι' αὐτῆς ὑφ' ἑτέρων ῥηθέντων ἢ πραχθέντων. Nihil tamen Vaticani Codices, ab humaniffimo doctiffimoque viro D. Iacobo Sirmondo Societ. IESV facerdote ad noftrum exemplar comparati, hîc variant.

N. 4. *Ab Onefiphoro acceptus.*] Hunc illum Ill^mus Baronius effe exiftimat, de quo Paullus Epift. 2. ad Timotheum, c. 1. verf. 16. *Det mifericordiam Dominus Onefiphori domui: quia fæpè me refrigerauit, & catenam meam non erubuit: fed cùm Romam veniffet, follicitè me quæfiuit, & inuenit. Det illi Dominus inuenire mifericordiam à Domino in illa die. Et quanta Ephefi miniftrauit mihi, tu meliùs nofti.* Item c. 4. fub finem, eiufdem domum falutari iubet.

N. 5. Καὶ πηγνῦσαι γαμηλίους παστάδας.] Τὴν παστάδα Auctor, ἀντὶ κλίνης γαμικῆς capit, & difertim diftinguit à thalamo, pag. 10. lin. 12. περὶ θαλάμου καὶ τῆς παστάδος, & pag. 145. lin. 13. ὁ θάλαμος εἰκότως κεκαλλώπιστο, ἥ τε παστὰς πεποίκιλτο. Rectè. Illud enim difcriminis inter vtrumque, ὅτι ἡ παστὰς ἐπὶ τοῦ θαλάμου τουτ' ἐστι νυμφικοῦ οἴκου. varijque coloris velaminibus ornari folitam oftendit etiam Chryfoft. Homil. 34. in Act. Apoft. κἂν παστάδας ἴδῃς ἐκ παραπετασμάτων χρυσῶν. huic etiam alium lectum fuiffe additum, quem παράβυστον κλίνην appellabant, ex Hyperide Pollux ait. Proinde τὴν παστάδα hîc lectum *Genialem* interpretor, fiue *Aduerfum* in honorem Genij & Iunonis fterni folitum; de quo Arnobius aduerfus Gentes lib. 2. fub finêm: *Quum in matrimonia conuenitis, togâ fternitis lectulos, & maritorum Genios aduocatis.* Hinc lectus *Genialis* dictus. de quo vide Feftum in illâ voce. A matre nubentis fterni folitum, indicat Cicero pro Cluentio: *Mater filiæ nubenti lectum illum Genialem ftrauit.* Huius etiam & facium nuptialium mentio in propudiofis illis Neronis cum Pythagorâ nuptijs, apud Tacitum Annal. XV.

N. 6. Μακρὰ βιβάς.] Homericum Iliad γ. verf. 22. μακρὰ βιβῶντα, & hymno in Apollinem, verf. 202. καλὰ καὶ ὕψι βιβάς, & Odyf. ρ. verf. 27. κραιπνὰ ποσὶ προβιβάς. Ex eodem fonte ille apud Agellium lib. 9. c. 11. ex Annalibus locus iam olim à Doctifs^mo Lipfio reftitutus: *Dux interea Gallorum vaftâ & arduâ proceritate, armisq; auro præfulgentibus grandia ingrediens, & in manu*

manu telum reciprocans incedebat. Sic Tertull. initio libri De bono patientiæ, *qui cæca viuunt*, & alibi apud eundem infinita id genus.

Accendendæ facis nuptialis.] Faces nouis nuptis ideò præferri solitas alibi Varro docet, quòd non nisi noctu ducerentur à sponsis. quod vel ex vno Catulli carmine nuptiali manifestum est: N. 7

Vesper adest, iuuenes, consurgite. Vesper Olympo
Expectata diu vix tandem lumina tollit.

Et mox: *Iam veniet virgo, iam dicetur Hymenæus.*

Hinc etiam Homerus Iliad. ς. vers. 491.

Νύμφας δ' ἐκ θαλάμων, δαΐδων ὕπο λαμπομενάων,
Ἠγίνεον ἀνὰ ἄστυ, πολὺς δ' ὑμέναιος ὀρώρει.
Sponsas ex thalamis, tædâ adlucente iugali,
Ducebant, & multus hymen totâ vrbe sonabat.

Festus: *Patrum & matrum pueri prætextati tres nubentem deducunt; vnus qui facem præfert ex* * *pinu albâ, quia noctu nubebant; duo qui tenent nubentem.* Alij faces hasce in honorem Cereris prælatas volunt. Plutarchus quinque numero adhibitas fuisse scribit, & rationem addit quæst. 1. Romanarum. Singulare est quod Demetrius Chalcondyles scholijs in lib. 4. Argonauticῶν Apollonij Rhodij refert, morem fuisse ταῖς τῶν γαμούντων μητράσι δᾳδουχεῖν ἐν τοῖς γάμοις. & locum Euripidis ex Phœnissis adducit, vbi Iocaste Polynicem filium, qui iam vxorem ipsâ insciâ duxerat, ita alloquitur: Ἐγὼ δ' οὔτε σοι πυρὸς ἀνῆψα φῶς νόμιμον ἐν γάμοις, ὡς πρέπει ματρὶ μακαρίᾳ, *Non ego tibi ignis consuetum in nuptijs lumen accendi, vt decet matrem beatam.* Versus porrò Apollonij hic est:

* spinâ al. Plin. lib. 16. c. 18.

——— Αὐτὴ δὲ σέλας χείρεσσιν ἀνέσχον
Νυμφίδιον. ———
Me quoque non piguit flammas præferre iugales.

Est & hoc notatu non indignum, quod refertur in Etymologico magno dict. ἐπαυλία, secundo nuptiarum die, quem τὴν ἐπαυλίαν seu τὰ ἐπαύλια vocabant, moris fuisse à nouæ nuptæ patre dona sponso sponsæq. mitti, ἐν πομπῆς σχήματι, præcedente puero, candidumq. amiculum & facem ardentem præferente: obiter etiam Hesychij locum voce γάμοι, vbi de hac ipsâ re agebatur, mutilum esse; sicque ferè reponendum: ἡ πρὸ τῶν γάμων ἡμέρα, προαύλια· ἡ δὲ δευτέρα, ἐπαύλια. ex Iulij Pollucis Onomastico lib. 3. c. 3. περὶ μνηστείας γάμων, & ipsomet Hesychio dict. ἐπαυλία.

Humanas hostias.] In hanc abominandam ἀνθρωποκτονίαν etiam Clemens Alexandrinus inuehitur προτρεπτικῷ. Infamis hac crudelitate ara Dianæ Tauricæ. Pellæ etiam Achilli & Chironi homo immolabatur. Lesbij eodem genere victimarum Baccho sacrificabant. Quin & Erechtheus Atticus, & Marius Romanus, filias ipsi suas mactauerunt; ille Proserpinæ, hic dijs Auerruncis. De hac ipsâ immanitate meritò conquerentem vide etiam Athenagoram Oratione ὑπὲρ Χριστιανῶν, & fusè Lactantium Firmianum lib. 1. c. 21. Institut. diuinarum. Vbi quod inter cetera N. 8.

ait: *Latialis Iupiter etiam nunc sanguine colitur humano*: eadem ferè verba haberi scito in Minucij Octauio. Multa quoque de hisce Eusebius de Præparat. Euang. lib. 4 c. 17. ex Porphyrio. Narrat Dionysius Halicarnasseus lib. 1. Antiquit. Romanar. Herculem in Italiâ & alibi hanc plusquam belluinam feritatem sustulisse.

N. 9. *Dæmonibus omnis generis.*] Tertull. Apologetico aduersus Gentes, c. 10. *Nec ego per singulos discurram, tot ac tantos, nouos, veteres, barbaros, Græcos, Romanos, peregrinos, captiuos, adoptiuos, proprios, communes, masculos, feminas, rusticos, vrbanos, nauticos, militares (otiosum est enim titulos exsequi) vt colligam in compendium.* Hesiodus ἔργοις, versu 250. triginta millia esse fabulatur:

> Τρὶς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
> Ἀθάνατοι Ζηνὸς φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.
> *Millia triginta in terrâ sunt frugiferante*
> *Qui miseros seruent mortales ab Ioue diui.*

Obserua verò vltimum horum versuum ita apud Clementem Alexandrin. προτρεπτικῷ legi: Δαίμονες ἀθάνατοι, φύλακες μερόπων ἀνθρώπων. Quos autem auctor appellat σύγκλυδας, eosdem esse puto cum ijs, quos Gregorius Nazianzenus Epist. ad Clidonium, & Lucianus Dialogo Ζεὺς τραγῳδὸς, παρεγγράπτους vocant, Tertullian. *adoptiuos*, Cicero *aduenas* siue *adscitos*: hinc illa lex apud eundē; *Separatim nemo habessit deos, néve nouos; sed nec aduenas, nisi publicè adscitos, priuatim colunto.* lib. 2. de Legibus.

N. 10. *Fumi, cruoris, nidoris.*] Irridet hanc vanitatem multis locis Lucianus; sed salsissimè ἐν τῷ περὶ θυσιῶν· Ἀποσκοποῦσιν εἰς τὴν γῆν, καὶ πανταχῇ περιβλέπουσιν ἐπικύπτοντες, εἴ ποθεν ὄψονται πῦρ ἀναπτόμενον, ἢ ἀναφερομένην κνίσσαν ἑλισσομένην περὶ τῷ καπνῷ. κἂν μὲν θύῃ τις, εὐωχοῦνται πάντες ἐπικεχηνότες τῷ καπνῷ, καὶ αἷμα πίνοντες τοῖς βωμοῖς προσχεόμενον ὥσπερ αἱ μυῖαι. *Despiciunt*, inquit, *in terram, & proni vndequaque circumspiciunt, sicunde ignem accensum, aut nidorem fumo inuolutum, sursum ferri videant. Et si quis fortè sacrificet, conuiuantur omnes, fumo inhiantes, & sanguinem altaribus affusum, tanquam muscæ, bibentes.* Athenagoras etiam Philosophus Oratione pro Christianis, λίχνους περὶ τὰς κνίσσας καὶ τὸ τῶν ἱερείων αἷμα ὄντας, gentilium deos ait; *nidoris* nempe *& sanguinis sacrificiorum auidos & gulosos.* Clemens Alexandrin. lib. 7. στρωματ. lepide: Εἰ γὰρ τῷ ὄντι ἡ κνίσσα γέρας ἐστὶ θεῶν, τῶν παρ' Ἕλλησι, οὐκ ἂν φθάνοιεν καὶ τοὺς μαγείρους θεοποιοῦντες οἱ τῆς ἰδίας εὐδαιμονίας ἀξιοῦσθαι, καὶ τὸν ἰτμὸν αὐτὸν προσκυνοῦντες προσεχέστερον γινομένην τῇ κνίσῃ πολυτιμήτῳ. Vitium porrò in voculâ ἰτμὸν latere existimo, quam in ἀτμὸν verto, legoque καὶ τὴν ἀτμὴν προσκ. nam quòd τὸν ἰπνὸν quidam legit, ferendum esset, nisi quæ sequuntur, προσεχεστέραν γινομένην, in genere discreparent. *Si autem reuerà*, inquit, *nidor est munus deorum, qui apud Græcos coluntur, cur non priùs etiam coquos inter deos retulerint, qui eadem felicitate digni habentur, & ante ipsum vaporem seu fumum congenuclant, qui venerabili huic nidori est propinquior?* Rectè

ex men-

ex mente Luciani qui τὴν κνίσσην ἐλισσομένην περὶ καπνῷ ait, ac proinde vt hîc περιστεχνίεω. Addit Athenagoras rationem cur Deus istiusmodi minimè delectetur: Ὁ τοῦ παντὸς δημιουργὸς καὶ πατὴρ οὐ δεῖται αἵματος, οὐδὲ κνίσσης, οὐδὲ τῆς ἀπὸ τῶν ἀνθῶν εὐωδίας, αὐτὸς ὢν ἡ τελεία εὐωδία, ἀνενδεὴς καὶ ἀπροσδεής. *Vniuersi conditor & pater non indiget sanguine, neque nidore, neque florum suaui odore; quum ipse sit odor suauissimus, nullius rei indigens, nihil extra se requirens.* Iulius Pollux Onomastic. lib. 1. c. 1. Τὸ δὲ ἀπὸ τῶν βωμῶν ἀπορρέον ἀνάθυμα κνίσσα καὶ ἀτμός. Vide pluribus Augustin. lib. 10. de Ciuitate Dei, c. 11. & Tertullian. multis locis, præsertim Apologetico aduersus Gētes c. 22. & sequenti: vbi, *Renuntiēt*, inquit, *se immundos spiritus esse: quod vel ex pabulis eorum, sanguine & fumo, & putidis rogis, & impuratissimis linguis ipsorum vatum, intelligi debuerit.* & lib. ad Martyres c. 2. & de Idololatriâ c. 6. Scitè etiam Arnobius lib. 7. *Nisi fortè hostiarum Deus animas deuorat, aut ex aris ardentibus nidorem consectatur & fumos, pascitur q́ de Cnissis, quas euomunt ardentia viscera adhuc vdo de sanguine, & prioribus humectata de sacris.* Idem duobus eiusdem libri locis. Vide & Iustin. Martyrem quęst. & respons. xcix. & Gregor. Nazianz. Orat. 1. in Iulian. Apostat.

Adulteria, stupra,] Arnob. lib. 4. *Ergône deâ cogente, in vilissimi nominis scorta suam sæpius produnt etiam nobiles dignitatem? dissuuntur tenacium matrimoniorum nexus? incestâ libidine necessitudo sanguinis inardescit? insaniunt in liberos matres? patres virginum suarum vota in se vertunt? contra decus ætatis senes in obscœnos ingemunt curis iuuenilibus appetitus?* Idem eodem libro sub finem de dijs agens: *Inducuntur ex his alij amatores, adulteri castitatis; nec cum feminis tantùm, sed cum viris etiam propudiosos flagitiosos q́ miscere concubitus.* Iulius etiam Firmicus toto capite decimotertio lib. de profanarū Religionum errore. Gregorius Nazianz. carmine de Virginitate, Orat. in laudem Heronis Philosophi, Orat. 1. in Iulian. & alibi frequenter. Athenagoras Philosophus Orat. pro Christianis. Tatianus Oratione contra Græcos, & copiosè Clemens Alexandrinus προτρεπτικῷ, pag. 9. vers. 25. edit. Commelinianæ; ac deinceps. Iustin. Martyr Apologiâ 2. pro Christianis. N. 11.

Ganymedes] Arnob. lib. 7. contra Gentes, *Ganymedem Iouis stuprum cœlo consecratum* ait. N. 12.

Taurus mare cum Iō traijciens.] μετὰ τῆς Εὐρώπης dicendum fuerat, si fabulis fides. Horat. lib. 4. Ode 27. Ouidius lib. 2. Metamorphos. nisi fortè Ἰνοῦς substituas; illa enim cum filio suo Melicerte in mare se proiecit, Leucothea deinceps nuncupata; fabula est apud Ouid. lib. 4. Metamorphos. & Hegyn. fabularum poët. c. 1. 2. 3. 4. Homerum Odys. γ. 333. nisi illud μετ' Ἰοῦς seorsim interpretemur hoc pacto: *Taurus mare trayciens, & Iō, id sunt assequuti.* N. 13.

Oloribus porrò, ouibus.] Nulla natio liberalior, in huiusmodi dijs sibi fingendis colendisque, Ægyptiâ. Quare Lactantius Firmian. lib. 1. Institut. di- N. 14.

 tut.di-

tut. diuinarum c. 20. *Aegyptios monstrosa & ridicula quadam simulachra venerari* ait. & Arnob. lib. 1. cõtra Gentes: *Templa felibus, scarabæis, & buculis, sublimibus sunt elata fastigijs.* Cicero lib. 5. Tuscul. Quæstionum: *Aegyptiorum morem quis ignorat? quorum imbutæ mentes prauitatis erroribus, quamuis carnificinam priùs subierint, quàm Ibim, aut Aspidem, aut Felem, aut Canem, aut Crocodilum violent.* & lib. 1. de Naturâ deorum: *At verò ne fando quidem auditum est, Crocodilum, aut Ibim, aut Felem violatum ab Aegyptio.* Athenagoras pro Christianis: Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι καὶ αἰλούρους, καὶ κροκοδείλους, καὶ ὄφεις, καὶ ἀσπίδας, καὶ κύνας θεοὺς νομίζουσι. *Aegyptij verò etiam feles, crocodilos, serpentes, aspides, & canes deos putant.* Iustin. Martyr Apolog. 2. pro Christianis: Καὶ μηδὲν ἀδικοῦντες ὡς ἁμαρτωλοὶ ἀναιρούμεθα, ἄλλων ἀλλαχοῦ καὶ δένδρα σεβομένων καὶ ποταμοὺς, καὶ μῦς, καὶ αἰλούρους, καὶ κροκοδείλους, καὶ τῶν ἀλόγων ζώων τὰ πολλά. *Nihilque delinquentes, tanquam rei tollimur, alijs passim arbores, flumina, mures, feles, crocodilos, multaque rationis expertia colentibus.* Vide de hac re pluribus Diodorum Sicul. lib. 2. Clement. Alexand. προτρεπτικῷ, Augustin. lib. 7. de Ciuit. Dei, c. 21. & 26. & Iulium Firmicum, De mysterijs & erroribus profanarum religionum c. 4. Omnium porrò maximè ridiculum quod addit Athenagoras, Ægyptios, si quod animalium ita ab ipsis cultorum moriatur, ipsos tanquam in re summi luctus tonderi & plangere, in templisque sepelire. Vide Herodotum lib. 2. pag 129. editionis secundæ Grçcolatinæ Henrici Stephani, literâ C.

N. 15. Τὸν πολυύμνητον στέφανον.] Iulius Pollux lib. 3. c. 1. inter cetera nuptialia ornamenta τὸν νυμφικὸν στέφανον etiam recenset. Hinc Plutarchus Pompeio: Ὁ δὲ στεφανοῦται ἐπὶ θυσίᾳ γάμοις. & Chrysost. περὶ παρθενίας· Κἀνταῦθα ὁ πρότερος περὶ τὸν τάφον ἐγκαλινδούμενος, νυμφίος ἐξαίφνης· ὁ τὰς τρίχας τίλλων, στέφανον ἐπὶ τῆς αὐτῆς πάλιν φέρει κεφαλῆς. *Et hic qui nuper ad tumulũ volutabatur, de subitò fit sponsus: qui comã vellebat, coronam rursum in eodẽ capite gestat.* Tertullian. de Coronâ militis: *Coronant & nuptiæ sponsos.* Hanc nuptialem coronã ex folijs sesami, papaueris, & sisymbrij confici solitam, ait Scholiastes Aristophanis alibi; alij ex oleastro. Festus tamẽ dictione Corolla; *Corollam, inquit, noua nupta de floribus verbenis, herbisque à se lectis, sub amiculo ferebat.* Obseruabam porrò in Græcorum Cõmentarijs, veteres triplici modo coronari solitos, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐπὶ τοῦ μετώπου, καὶ ἐπὶ τοῦ τραχήλου· ἴσως διὰ τὸ τριμερὲς τῆς ψυχῆς. *In capite, fronte, & collo: fortaßis propter tripartitam animæ rationem:* inquit Demetrius Chalcondyles lib. 2. Argonautt. Apollonij Rhodij. Quin & pectus coronari & vngi solitum, quòd ibi cor esset, tradit Athenæus lib. 15. δειπνοσοφιστῶν. Contra omnem Coronarum vsum, prolixè agit Clemens Alexandrinus lib. 2. τοῦ παιδαγωγοῦ, & Tertull. de Coronâ militis.

N. 16. Γίνα γένωμαι τραγῳδία τοῦ βίου.] Mortalibus, hominum generi, superstitibus, viuentibus. In eodem sensu Aristoteles de Mundo alicubi: Συνεπιμαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ βίος ἅπας, τὴν ἄνω χώραν ἀποδοὺς Θεῷ. *Adstipulatur vniuersum*

niuersum hominum genus, Deo locum sublimem tribuens. & noster pag. 32. ait, Τὰ τῆς εἰδωλολατρείας κακὰ ἐπισκωμάσαντα τῷ βίῳ τούτῳ.

Τὴν φύσιν ἐπισφίγγων.] Vir doctus ita capit: Virginis naturam, femineam aliàs ac debilem, à Christo ita fuisse confirmatam (vt enim, inquit ille, dissipatas ac dissolutas vires dicimus, ita & quæ arctè colligantur, & stringuntur fortiora sunt) siue coërcitam siue constrictam, ne ad quam natura rapit homines inconstantiam, Virgo hæc deflecteret; néve ab igni læsionem vllam pateretur, id quod ipsa mox orat sibi dari: Κἀμοῦ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως ὑποστηρίξῃ τῇ παρ' αὐτοῦ βοηθείᾳ. Sic ille. Mihi mea interpretatio magis placet, ob ea quæ sequuntur. N. 17.

In pyram insilijt.] Quum sibi ipsi manus inferre, contra ius naturale, contra genuinam hominis voluntatem, contra charitatem denique esse prolixè doceat Augustinus lib 3. de libero Arbitrio c. 7. 8. 9. item lib. de Ciuitate Dei, c. 19. 20. & 21. hocque ipsum neque ethnicos latuerit, non Aristotelem, non Platonem, suis id libris condemnantes; non Pythagoram apud Ciceronem de Senectute, vetantem *iniussu Imperatoris, id est Dei, de præsidio & statione vitæ discedere*; non denique Poëtam, illis N. 18.

——— qui sibi letum
Insontes peperere manu, lucémque perosi
Proiecere animas, ———

reditum ad Superos denegantem; temerariũ hoc Theclæ factum, quodque Antiochiæ in stagnum vltrò se præcipitauerit, potiùs quàm laudabile, fortè cuipiam videatur. At verò longè aliter se res habet. Si enim, vt ait Augustin. c. 21. lib. 1. de Ciuitate Dei, *Non ipse occidit, qui ministeriũ debet iubenti, sicut adminiculũ gladius est vtenti*: licet haud dubiè, Deo vitæ necisque autore id imperante, quacumque viâ, modò certâ, suæ se mortis instrumentum præbere. Quod etiam clarè docet D. Thomas 2ª 2ª q. 64. artic. 5. & Franciscus à Victoriâ relect. 10. sub finem. Vide Leonard. Lessium, lib. 2. c. 9. dubitat. 6. qui idem tali occasione datâ fieri posse asserit. Hinc feminæ illæ minimè reprehẽdendæ, quę ne pudicitiam amitterent in flumen se præcipitauerunt, de quibus Eusebius lib. 8. c. 12. & 17. & Ambros. lib. 3. de Virginibus. Sic Iulitta Tarsensis matrona, postquã adstantes feminas ad fortiter pro Christo martyrium subeundum hortata fuisset, vltrò in pyrã insilijt; sic Apollonia, sic alij cùm viri tum feminæ, Dei instinctu atque inspiratione, qui disponit omnia suauiter, impulsi, spontè lętique subinde se bestijs, aquis, flammis, gladijs discerpendos, mergendos, vrendos, cædendos obtulerunt, & magnis posteà miraculis (quæ res manifesto indicio est, hoc ipsorum factum Deo gratum accidisse) inclaruerunt. Eadem ratione D. Augustinus, Samsonis, se domus ruinâ sepelientis, facinus excusat, quæst. 16. in librum Iudicum.

Τὴν ἐν Χριστῷ σφραγῖδα.] Τῆς σφραγῖδος seu *signaculi*, vt Latini ferè appellant, triplicem, præter communes illas & vulgò notas, significationẽ in scriptoribus Ecclesiasticis vtriusque linguæ obseruare memini. Ac N. 19.

primò quidem pro Crucis Dominicæ efformatione, quâ Christiani à primis iam tũ Ecclesię cunabulis, ex Apostolicâ traditione, vt autor est Anastasius Episcopus Nicænus quæst 91. in sacrã Scripturam, ad omnes suas actiones, morbos, pericula, terrores, cetera alicuius momenti se consignare solebant. De singulis vnum exemplum adduxisse suffecerit. Gregorius Nazianzenus Orat. 1. in Iulianum Apostatam, narrat illum quodam tempore dæmones super futuris consulẽtem, formidabilibus spectris perterritum, ad Crucem vetúsque remedium confugisse, séque illo consignasse, & addit: Ἴσχυσεν ἡ σφραγὶς, ἡττῶνται οἱ δαίμονες, λύονται οἱ φόβοι. *Valuit signaculum, vincuntur dæmones, soluuntur timores.* Tertullian. de Coronâ militis c. 3. *Ad omnem progressum atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad vestitum & calceatũ, ad lauacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quacunque nos conuersatio exercet, frontem Crucis* SIGNACVLO *terimus.*

Adhæc quum in Lauacri sacramento, præsertim ante ipsam tinctionem, frequens sit Crucis formandę vsus (quoties autẽ apud Gręcos in tali re adhibebatur, hæc verba proferebantur, Σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου, SIGNACVLVM *donum Spiritus sancti*) hinc factum est, vt συνεκδοχικῶς pro ipso Baptismo, sicut præsenti loco, & pag. 122. vers 13. acciperetur. Idem Nazianzenus Orat. de Baptismo, Τὴν σφραγῖδα, inquit, καλοῦμεν ὡς συντήρησιν, καὶ τῆς δεσποτείας σημείωσιν. SIGNACVLVM *vocamus tanquam conseruationem, & dominij significationem.* Ad quæ verba vide latiùs Nicetam Scholiastem. Tertullian. lib. de Spectaculis c. 4. *Ne quis argumentari nos putet, ad principalem autoritatem conuertar* SIGNACVLI *nostri. Cùm aquam ingressi, Christianam fidem in legis suæ verba profitemur, renuntiasse nos diabolo & pompæ & angelis eius ore nostro contestamur.*

Tertiò pro ipso Confirmationis seu perfectionis, &, vt Græci vocant, βεβαιώσεως καὶ τελειώσεως Sacramento sumi, ex Dionysio Areopagitâ (vt interim D. Ignatium, Iustinum Martyrem, Cyrillum Hierosolymitanum & alios omittam) colligunt viri docti, lib. 2. de Ecclesiast. hierarchiâ c. 2. ait enim baptizatum, iam veste initiato aptâ indutum, à susceptore suoque ductore coram Pontifice rursum sisti, additque: Ὁ δὲ τῷ θεουργικωτάτῳ μύρῳ τὸν ἄνδρα σφραγισάμενος, μέτοχον ἀποφαίνει τῆς ἱεροτελεστικωτάτης εὐχαριστίας. *Ille autem postquam maximè Deifico vnguento virum consignauit, quod reliquum est, Eucharistiæ ad sacros ritus perficiendos efficacissimæ participem reddit.* deinde c. 4. magis seipsum explicans, ait: Ἀλλὰ μὴν καὶ αὐτῷ τῷ τελεσθέντι τὴν ἱερωτάτην τῆς θεογενεσίας τελετὴν, τὴν τοῦ θεαρχικοῦ πνεύματος ἐπιφοίτησιν ἡ τοῦ μύρου δωρεῖται τελειωτικὴ χρῖσις. *Sed & initiato iam*, inquit, *sanctissimo eius, quæ in Deo fit, regenerationis sacramento, diuini Spiritus accessum consummatoria vnguenti vnctio largitur.* Cyprianus Epistolâ ad Iubaianum: *Quod nũc quoque*, ait, *apud nos geritur, vt qui in Ecclesiâ baptizantur, præpositis Ecclesiæ offerantur, & per nostram orationem & manus impositionem, Spiritum sanctum consequantur, &* SIGNACVLO *diuino consummentur.*

Præter

Præter hanc triplicem τῆς σφραγῖδος in re sacrâ notionem, fortean & quarta statui possit: nempe pro primâ illâ cærimoniâ, quâ illius, qui tingendus erat, postquam coram Pontifice promisisset se deinceps omnia pro Christiani officio facturum, idem Pontifex capiti manum imponens, illumque consignans, sacerdotibus mandabat, vt viri susceptorisque nomen in scripta referrent, seu, vt ipse habet, ἐπιτίθησιν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὴν χεῖρα, καὶ σφραγισάμενος, ἀπογράψασθαι κελεύει τοῖς ἱερεῦσι τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἀνάδοχον. Planè vt ille ritus tantùm velut προτέλεια quędã sint ad ipsum Baptismi sacramentum suscipiendum; aut certè sola illa pars huius Sacramenti, quæ ante ipsam sacram lotionem fiebat. Atque ita fortassis locus ille, qui in nostro est pag. 91. lin. 16. & qui est pag. 93. lin. 11. conciliandi: quod alioqui difficulter fieri possit. Et sane sigillatim pag. 118. priùs τὴν σφραγῖδα, & posteà τὸ θεῖον λουτρὸν ponit.

Ὡς εἶδεν, ὡς ἐθεάσατο.] Videtur allusisse autor ad versum 82. Pharmaceutriæ Theocritianæ: N. 20.

Χ᾽ ὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην, ὥς μευ περὶ θυμὸς * ἰάφθη. *al. ἰάνθη

Vt vidi, vt perij, vt mens noua gaudia cepit.

siue ad Edyllij sequentis versum 42.

Ὡς ἴδεν, ὡς ἐμάνη, ὥς εἰς βαθὺν ἅλατ᾽ ἔρωτα.

Vt vidit, furor vt miserum alio mersit amore.

malim itaque in nostro quoque ἴδεν pro εἶδεν. expressit & Virgil. Eclog. 8. vers. 41. *Vt vidi, vt perij, vt me malus abstulit error.*

Χρυσήλατοι καὶ διαυγῆ στέφανον.] Describitur Alexander coronatus, vt mos erat in ludis; & quidē aureâ seu Hetruscâ coronâ, fortè quòd Antiochiæ præfectus. Tertullian. de Coronâ militis c. 13. *Coronant & publicos ordines laureis publicæ caussæ; Magistratus verò insuper aureis, vt Athenis, vt Romæ.* N. 21.

Filiæ meæ quietem.] Tota hæc de animâ Falconillæ, absque sacro Lauacro & fide mortuæ, precibus Theclæ seruatâ, narratio nonnullis improbatur. nititur tamen autoritate Damasceni, Orat. de ijs qui cum fide ex hac vitâ excesserunt, in quâ hæc sunt verba: Μή τι τὴν Φαλκονίλλαν ἡ πρωτόμαρτυς οὐκ ἔσωσε μετὰ θάνατον; ἀλλ᾽ ἴσως ἐρεῖς, ὅτι αὐτὴ κατ᾽ ἀξίαν ἐπεὶ πρωτόμαρτυς, καὶ δέον εἰσακουσθῆναι τὴν δέησιν. ἐγὼ δὲ πρὸς τοῦτο φημί· ὑπὲρ τίνος ἡ αἴτησις; ὅτι περ ὑπὲρ τῆς ἑλληνίδος εἰδωλολάτριδός τε καὶ πάμπαν ἀνιέρου καὶ ἀλλοτρίου κυρίου ἐργάτιδος. *Numquid non Falconillam princeps Martyr [Thecla] post mortem seruauit? sed dices fortassis: eo ipso nomine, quod princeps Martyr erat, meritò id consequutam, æquumque fuisse, preces eius exaudiri. Ad quod ego respondeo petoque: Cuius nam caussâ hæ preces illius institutæ? nempe pro gentili, idolorum cultrice, prorsusque profanâ & à Deo alienâ operatrice.* Probat & Metaphrastes, apud quē Thecla eâdem in re hisce ad Deū verbis vtitur: Θεὲ Υἱὲ Θεοῦ ἀληθοῦς, δὸς Τρυφαίνῃ κατὰ τὸ σὸν θέλημα, ὥστε τὴν αὐτῆς θυγατέρα τὸν αἰώνιον ζῆν παρὰ σοὶ χρόνον. *Deus Fili Dei veri, da pro tuâ voluntate, Tryphænæ, vt filia eius apud te viuat tempore sempiterno.* Et sanè tota res Theologorū placitis possit defendi; sic statuendo Falconillæ animam

animam nondum perpetuæ cõdemnationi fuisse addictam; supremumque omnium Iudicem, quum prævidisset fundendas à D. Theclâ feruentissimas preces pro perpetuâ illius cõseruatione, passum fuisse se flecti, sententiamq. particularis iudicij distulisse; designato interim loco, vbi quo vsque tempus illud aduenisset adseruaretur. Nec mirum id adeò. Deus enim tantæ est libertatis, sicque plenè res omnes creatæ ipsius subiectæ sunt potestati, vt pro maiestatis suę amplitudine, quidlibet de illis suo iure discernere possit. Hęc doctrina D. Thomæ, Richardi, Durandi, & aliorum lib. 4. Sentent. distinct. 45. q. 2. artic. 2. Nec aduersatur illud Ecclesiastæ c. 11. vers. 3. *Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit.* Quia ibi de ordinario diuinæ iustitiæ modo; non de eo, qui extra ordinem in liberâ Dei misericordiâ est positus, agitur. Vide Sixtum Senensem Biblioth. lib. 6. Annotat. 47. & 311.

N. 23. Ο' εἰ ϛ βάπτισμά τις μυστικὸν βούλοιτο καλεῖν.] Totus hic locus, vsque ad illa ὁ δῆμος ἅπας, nostro exemplari aberat. Et sanè Theologi non admiserint huiusmodi tinctionem pro alio, quàm Voti, vt vocant, Baptismo habendam. Fauet tamen firmatq. hanc lectionem ac sensum Metaphrastes: qui hac ipsâ de re agens, facit Theclam dicentem, Νῦν καιρὸς τοῦ λούσασθαί με, *Nunc tempus est vt abluar*; moxq. ijsdem prolatis verbis quæ noster refert, in euripum insilientem. Quin & illud apud eundẽ Metaphrastem huc facere videtur, quòd quum Thecla Myrâ ad Paullum peruenisset, illi tanquam rem ignotam narret se Lauacrum τὸ λουτρὸν denique consequutam fuisse. Nec verò vsquam aut Basilius aut Metaphrastes vel verbo indicãt Theclam posteà ab vllo alio fuisse tinctam; sed tãtùm antè à Paullo ἐσφραγισμένην. idq; antequam in aquam iam insiliret. quâ de re vide notam 19. Rationes autẽ cur nemo seipsum possit verè baptizare, cùm apud Theologos, tum etiã in iure Canonico vide, lib. 3. Decretal. tit. 42. C. debitum. In quo tamen Capite additur: Iudæum in necessitate constitutũ, seipsum in aquam immergentem, & formæ verba adhibentem, si cõtinuò discessisset, ad cœlestem patriam protinus euolaturum fuisse propter sacramenti fidem; etsi non propter fidei sacramentum: si tamen superuiuat, ab alio denuò baptizandum.

N. 24. Θεαγωγίας, τι.] Arnobius lib. 5. aduersus Gentes initio: *Modum eliciendi Iouem Numa edoctus.* Liuius lib. 1. de eodem Numâ: *Camœnis eum Lucum sacrauit, quòd earum sibi concilia cum coniuge suâ Egeriâ essent.* Et conatur scilicet Plutarchus in vitâ Numæ rationem reddere, cur dij hominum congressu delectẽtur. Lactantius Firmian. lib. 2. Diuinarum Institut. c. 16. *Magi & ij quos verè maleficos vulgus appellat, quum artes suas execrabiles exercent, veris suis nominibus [dæmones] cient, illis cælestibus quæ in Litteris sanctis leguntur.* Nicetas autẽ Gregorij Nazianzeni Scholiastes in Orat. 42. quæ est de Paschate, ex ethnicis scriptoribus tres huius *Euocationis* species commemorat, αὐτοπτικὴν, ἐποπτικὴν, καὶ ἐνθεαστικὴν, quas ibi,

ibi, si res tanti, vide. Modum denique euocandi deos tutelares ex vrbibus, quas Romani expugnatum ibant, inuenies apud Macrobium lib. Saturnal.3.c.9.ex lib.rerum reconditarum Sammonici Sereni. Exemplú item apud Liuium lib.5.in expugnatione Veiorum: vnde Iuno a M. Furio Camillo Pictore hiş verbis euocatur: *Te Iuno regina, quæ nunc Veios colis, precor, vt nos victores in nostram tuamq; mox futuram vrbem sequare; vbi te dignum amplitudine tuâ templum accipiat.* Remedium denique contra has deorum Euocationes proponit Plinius lib. 28.c.8.

Ψυχαγωγίας.] Seruij ad illud VI. Æneid. versu 149.

Præterea iacet exanimum tibi corpus amici, hæc sunt verba: *Ac si diceret; Est & alia opportunitas descendendi ad inferos, id est, Proserpinæ sacra peragendi. Duo autem horum sacrorum genera fuisse dicuntur: vnum Necyomantiæ, quod Lucanus exsequitur: & aliud Sciomantiæ, quod in Homero, quem Virgilius sequitur, lectum est. Sed secundùm Lucanum in Necyomantiâ ad leuandum cadauer sanguis est necessarius, vt:*

* *Pectora tunc primum feruenti sanguine supplent.* *Ver. 668 lib. 6.

In Sciomantiâ verò, quia vmbræ tantùm est vocatio, sufficit interitus: vnde Misenus in fluctibus occisus esse inducitur. Locus Lucani qué Seruius laudat, est lib.6. à versu 591. vsque ad finem. Quod autem ait Seruius, *ad leuandum cadauer sanguinem esse necessarium*, hoc Isidorus lib.8. Originum c.9. his verbis extulit: *Necromantici sunt, quorũ præcantationibus videntur resuscitati mortui diuinare (νεκρὸς enim Græcè mortuus, μαντεία diuinatio nuncupatur) ad quos suscitãdos cadaueri sanguis adijcitur. Nã amare dæmones sanguinem dicunt, ideoq; quoties necromantia fit, cruor aquâ miscetur, vt calore sanguinis faciliùs prouocentur.* Locus quoq. Homeri, qué teste Seruio, Virgilius sequutus est, habetur Ὀδυσ. λ. à versu 25. Ritus etiã, quo abominãda hęc sacra peraguntur, tangitur à Maximo Tyrio, Orat. Τί τὸ δαιμόνιον Σωκράτους initio. De his Tertullian. Apologet. contra Gentes c.23. *Porrò si & Magi phantasmata edunt, & iam defunctorum inclamant animas; si pueros in colloquium oraculi eliciunt.* Exemplorum plena sunt omnia, vt apud Statium Papinium lib.4. Thebaid. vers.409. vbi Laius à Tiresiâ euocatur; & Oedipo Senecæ, vbi idem fit: & apud eundem Tantalus in Thyeste quoque inducitur ab inferis excitus. Idipsum conantur Canidia & Sagana apud Horatium Satyr. 8. Celeberrimũ porrò illud lib. 1. Reg.c.28. vers.8. de animâ Samuelis, per Pythonissam euocatâ est & apud Plinium lib.30.c.2. de Appione Homeri vmbram euocante. & lib.2. Recognitionum Clementis, Simon Magus animam pueri; & apud Philostratum, de Vitâ Apollonij Tyanei, Archimagus ille manes Achillis elicere describitur. Hinc Tibullus lib.1. Eleg.1. de Magâ:

Hæc cantu finditq; solum, mánésque sepulcris
Elicit, & tepido deuocat ossa rogo.

Et Virgilius Pharmaceutriâ:

His ego sæpè lupum fieri & se condere siluis

Marim, sæpè animas imis excire sepulcris,
Atque satas aliò vidi traducere messes.

Et Empedocles alibi;

Ἄξεις δ' ἐξ ἀΐδαο καταφθιμένου μένος ἀνδρός.
Exitincti manes infernâ à sede reduces.

Ceterùm non animas, sed dæmones earum specie comparere, hominesque ludificari, egregiè asserit Tertullianus lib. de Animâ c. 57.

N. 26. *Iulianos, Ostanas.*] Arnob. lib. 1. cōtra Gentes: *Armenius Hostanis nepos & familiaris, Pamphilus Cyri, Apollonius, Damigero, & Dardanus, Velus, Iulianus & Bæbulus, & si quis alius qui principatū & nomen fertur in talibus habuisse præstigijs.* & lib. 8. *Hostanes magorū primus.* Meminit & Tatianus Orat. ad Grecos. meminit etiam Plinius lib. 30. c. 1. Tertull. c. 57. lib. de Animâ. Cyprian. lib. de Idolorum vanitate. Augustin. lib. 6. de Baptismo sub finem. Minutius Felix Octauio. De Iuliano autem præ ceteris Gregorius Nazianzenus cùm alibi, tum Oratione 1. in hoc monstrum. Nicephorus Callistus lib. 10. multis locis. Socrates Histor. Scholasticâ lib. 3. c. 18. Sozomenus lib. 5. c. 2. Histor. suæ.

N. 27. *Et Simonem Magum.*] De hoc portento Arnob. lib. 2. aduersus Gentes: *Viderant enim*, inquit, *cursum Simonis Magi, & quadrigas igneas Petri ore difflatas, & nominato Christo, euanuisse: viderant, inquam, fidētem dÿs falsis, & ab ÿsdem metuentibus proditum, pondere præcipitatum suo, cruribus iacuisse præfractis: post deinde perlatum Brundam, cruciatibus & pudore defessum, ex altissimi culminis se rursum præcipitasse fastigio.* Vide de hoc ipso Clementem lib. 6. Apostol. Constit. c. 9. Hegesippum lib. 3. c. 2. Euseb. lib. 2. Histor. Ecclesi. c. 13. meminerat & Irenæus lib. 1. contra hæreses, citante Eusebio ibidem.

N. 28. *Sermone Christo conciliauit, & per signaculum.*] Fortassis quispiam factum Theclæ, quòd docendi tingendiq; munus mulier sibi vsurpauit, nō vacare reprehēsione iudicauerit, tanquā Sacris litteris & Ecclesiasticis canonibus posteà conditis contrariū. Et quidem de priori Apostolus, 1. Corinth. c. 14. vers. 34. *Mulieres in Ecclesiis taceāt; nō enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut lex dicit. Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogēt.* Et 1. Timoth. c. 2. vers. 11. *Mulier in silētio discat, cū omni subiectione. docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio.* Adhæc, præter expressa Apostoli verba, vtriusq. rei facultatem denegari mulieribus, ex lib. 3 Constitut. Apostolic. c 9. apertè cōstat. Eandem etiā illis posteà aufert Conciliū Carthaginense quartū c. 99. *Mulier quamuis docta & sancta viros in conuētu docere nō præsumat.* & c. sequenti: *Mulier baptizare non præsumat.* Item Tertullian. lib. de Velandis Virginibus c. 9. *Non permittitur*, inquit, *mulieri in Ecclesiâ loqui; sed nec docere nec tingere.* idemq. non licere docet lib. de Baptismo c. 17. & lib. de Præscriptionibus aduers. hæreticos c. 41. Et Epiphan. hæres. 42. tanquam rem absurdissimam refert, à Marcione mulieribus vt Baptismum conferrent fuisse

fuisse permissum: & hæresi 79. ne ipsi quidem sanctissimæ Dei genitrici datum fuisse asserit, vt baptizaret (qui locus ex lib. 3. Constit. Apost. c. 9. iam citato sumtus videtur) alioqui ab ipsâ potiùs, quàm à Ioanne Christũ fuisse baptizandum. & paullò pòst, ex Apostoli præcepto allegato, docendi quoq. potestatem illis ademtam ostendit. Quæ quidem omnes autoritates, licet grauissimæ alioqui, non ita καθόλου capiendæ videntur, quin (vt Tertullianus alibi ait) *quum vrget circumstantia periclitantis, tunc cõstantia succurrentis excipiatur*. Et quidẽ ad Baptismi munus quod attinet, licere, eueniẽte necessitate, laicis, seu viro seu feminæ, seu Christiano seu pagano, baptizare, modò adsint materia ac forma & intentio debita, Concilio generali Florentino definitur, credendumq́. proponitur. Quod ipsum multò antè statuerat Nicolaus Papa vt habetur C. *A quodam Iudæo. De Cons.* dist. 4. & C. *Romanus* ibidem. Atque hęc illa est quęstio, quam Augustinus lib. 2 contra Epistolã Parmeniani c. 13. Concilio quopiam decidi optabat. quamquã quid ipse eã de re sentiret, satis dęclarat lib. 7. de vnico Baptismo c 53. & refertur eâdem distinct. C. *Solet etiam quæri*. Pulcrè etiã consentit ratio. Quum enim non requiratur in ministro Baptismi fides, aut ordinatio (vt patet ex locis allegatis) nec etiam probitas (vt constat ex C. *Si inter bonos*, C. *Baptismus talis*, C. *Cùm baptizat. De Cons.* dictâ dist. 4. & alijs multis ibidem relatis) nihil caussæ fuit, quin vel à feminâ paganâ, multò magis à Theclâ, præsertim iam Christianâ, & puellâ sanctissimâ, ritè rectèq; conferri posset, viris ad id idoneis non suppetentibus. Adstipulatur huic sententiæ Vrbanus PP. II. Epistolâ ad Vitalem sacerdotẽ Brixiensem, vt est 30. q. 3. C. *Super quibus*. Suffragatur etiã sacra Scriptura. Quũ enim quod Iudæis Circũcisio fuit, nobis Baptismus sit, teste Gregorio lib. 4. Moral. c. 2. & Augustino ad Valerium contra Iulianũ de nuptijs & concupiscentiâ lib. 2. c. 11. & Sephora mulier pagana, etiam præsente Moyse, sed morbo (vt nonnulli & inter hos Tertullian. lib. aduersus Iudæos c. 3. interpretantur) impedito, filium circũciderit; idq́. Deo gratum fuisse salute Moysis mox consequutâ cõprobatum sit; quidni eadem ratione Baptismum mulieres in necessitate administrare poterunt? Non obstat ergo Canon Concilij Carthaginensis: quippe qui iuxta hanc necessitatis regulam sit moderandus. Cum quâ restrictione etiam illũ citat Magister sententiarũ lib. 4. dist. 6. & Gratian. de Consec. d. 4. C. *Mulier quamuis*. Tertullianus porrò & Epiphanius loquuntur etiam de ordinario baptizandi ministerio, non de illo quod necessitas charitasq́. Christiana extra ordinem postulat. Neque enim aliter Tertullianus intelligi debet, ne sibi ipse contrarius esse videatur hîc, & in lib. de Baptismo, vbi rationem reddens, cur liceat laicis baptizare; *Quia*, inquit, *quod ex æquo ab omnibus accipitur, ex æquo ab omnibus dari potest*. Atque hæc ipsa necessitatis Christianæq́. charitatis ratio Theclam nostram, ob docendi etiã munus exercitum, nõ solùm omni reprehẽsione absoluit, sed laude etiam dignam ostendit: quę tempore tam necessario, quum tanta esset messis, præsertim apud Genti-

 les,

les, operarij verò adeò pauci, imò ferè nulli, docere atque instruere ignorantes, eosq. superiorum temporũ inscitiâ, in densissimis idololatriæ omnisq. impietatis tenebris versantes, ad Euangelicæ veritatis lucem paullatim tunc emicantem, reuocare omni conatu studuerit. Proinde nec huic Theclæ facto Apostoli loca superiùs allata repugnant: cùm Paulli mentẽ cum hoc quoque temperamento capiendã esse satis constet; nempe, non vt omnem prorsus feminis diuinum sermonem, omnemq. docẽdi rationem interdixerit; sed eam dũtaxat, quæ in mediò Ecclesiæ fit, præsentibus viris, qui illam subire ipsi possint & debeant: idq. illa verba, *sed subditas esse*, satis declarant. quibus enim subdantur, si viri nulli sint? item illa: *Si quid autem volũt discere, domi viros suos interrogent*. denique & illa: *Mulier in silentio discat, cum omni subiectione*. postremò illa quoque: *Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum*. Quibus omnibus, feminas à docendi munere ijs duntaxat locis excludi, vbi viri quid facere queant suppetunt, colligi videtur. Docuit ergo Thecla, sed vbi viri deessent: docuit non ex autoritate, sed ex charitate: adhæc docuit, non suopte impulsu, sed Paulli instigatione & iussu: docuit deniq. eo successu, quem multiplici infidelium ad fidem conuersione Deus gratum sibi esse manifestè ostendit. Atque hoc pacto facilè etiam conciliamus Tertulliani, Epiphanij, & Concilij Carthaginensis quarti, vim alioqui, vt videbatur, huic rei facientes sententias. Neque verò sola Thecla hunc docendi campum ingressa est. fecit & Martha Massiliensium magistra: fecit Catharina, quinquaginta Philosophis docendo disputãdoq. ad Euangelicam veritatem adductis: fecere aliæ innumeris miraculis cõdecoratæ.

N. 19. *Viri in modum rursum amicta.*] Hæc quoque secunda iam vestis cultusq. à Theclâ facta mutatio suspecta, & cum sacrâ Scripturâ scitisq. Ecclesiasticis pugnans, primâ facie fortè videri possit. Deuteronomij enim c. 22. vers. 5. hæc lex statuitur: *Non induetur mulier veste virili: nec vir vtetur veste femineâ, abominabilis enim apud Deum est, qui facit hæc*. Cuius legis rationem reddit D. Thomas 1ª 2æ q. 102. art. 6. Resp. ad 6. *Prohibitum*, inquit, *fuit, ne mulier indueretur veste virili, aut è conuerso: propter duo. Primò ad vitãdum idololatriæ cultum. huiusmodi enim varijs vestibus, ex diuersis contextis, Gentiles in cultu suorum deorum vtebantur: & etiam in cultu Martis mulieres vtebantur armis virorum: in cultu autem Veneris è conuerso viri vtebantur vestibus & indumentis mulierum. Altera ratio est ad declinãdam luxuriam*, &c. Idem tamen 2ª 2æ q. 169. art. 2. Resp. ad 5. hæc verba habet: *Potest tamen quandoque hoc fieri sine peccato, propter aliquam necessitatem, vel caussâ se occultandi ab hostibus, vel propter defectum alterius vestimenti, vel propter aliquid huiusmodi*. Adstipulatur etiã Summa Syluestrina verb. *femina*, & verb. *ornatus*: omnino id licere asserens, dũmodò subsit ratio, contrariosq. iuris textus dissoluens. At verò directè obstare videtur Canon 13. Concilij Gangrensis, cuius hæc verba: *Si qua mulier suo proposito vtile iudicans, vt virili veste vtatur, & propter hoc virilem*

lem habitum imitatur, anathema sit. estque apud Gratian. C. *Si qua mulier* 30. dist. non obstat tamen: sed illud tantùm monet, vestium mutationem non temerè, pro inani mulierculæ cuiuspiam opinione, illâ ex re suâ esse dicentis, faciendam esse. Quum enim amictus eiusque mutatio ex naturâ suâ neque bona neque mala, sed planè ἀδιάφορον sit; minime dubitandũ est, quin pro necessitate aut insigni quapiam vtilitate eã inducere fas sit. Et sanè non aliter Tertullianus lib. de Spectaculis c. 23. & D. Cyprianus Epist. ad Eucratium de Histrione reprehẽdit, quàm si in re turpi & ad hypocrisin adhibeatur. Rectè igitur Natalia Adriani martyris vxor, quum Maximianus mulierum ad viros in carcere cõdemnatos ingressum prohibuisset, viriles vestes assumsit, quo vir existimata, intromitteretur, & quę opus erant, sanctis subministraret. rectè etiam Theodora idem Antiochię fecit, quo pudicitiã tutaretur. similiter Eugenia Philippi Proconsulis Alexandrini filia, & Marina atque Euphrosyne Alexandrinæ virgines sanctitate illustres, habitu virorum amictæ, in cœnobium virorum profectæ sunt: & Pelagia Antiochena, relictis seculi voluptatibus, in loca deserta. Quæ de vestis mutatione dicta sunt, eadem de capillorum detonsione dicta putentur. Neque aduersatur Apostolus dũ ait 1. Corint. c. 11. vers. 5. *Omnis mulier orans aut prophetans non velato capite, deturpat caput suũ: vnum enim est ac si decaluetur. Nam si non velatur mulier, tondeatur: si verò turpe est mulieri tonderi, aut decaluari, velet caput suum.* Reprehendit enim eo loco Apostolus mulieres sęxum suum indecoro illo habitu prodentes ac venditantes: seu, vt interpretatur Clemens Alexandrinus in Pędagogo, viros ad turpitudinem prouocantes: non verò illum necessarias ob caussas dissimulantes ac tegentes. At verò quid Canone 17. Concilij Gangrensis faciemus? quo disertis verbis cauetur: *Quæcunque mulier religioni indicans conuenire, comam sibi amputauerit, quam Deus ad velamẽ & ad memoriam subiectionis illi dedit; tanquam soluens iura subiectionis, anathema sit.* Ego putarem in detestationem hæreseos Manichęorum latum, qui nuptias immundas iudicabant; ac proinde etiam nuptas fortassis à legitimo maritorum thoro discedere suadentes, ad religionis habitum adsumendum, seque tondendum, atque ita à virorum subiectione, vt putabant, sese eximendum, inducebant.

Sarpedoni dæmoni.] Tertullianus lib. de Animâ c. 46. Sarpedonis oraculũ in Troade ponit. De hoc vide Philostratũ in Heroicis. Iulius Firmicus de errore profanarũ Religionũ c. 13. *Sarpedonẽ filium mortuũ in Troiâ Iupiter plangit.* Tertullian. Apolog. aduersus Gentes c. 14. de Ioue agens: *Et nunc flentem Sarpedonis casum.* Hunc Sarpedonem Cretensem facit Strabo lib. 12. Phrygiâ, Minöis & Rhadamãthi fratrem; item Herodotus, & Europæ filium lib. 1. eumq. cum Minöe fratre de regno contendentẽ, ab eodem expulsum, Asiæ regionẽ, Myliada tum, posteà Lyciam dictam, occupasse. Plinius lib. 13. c. 13. hæc verba habet: *Præterea Mutianus ter Consul prodidit se legisse, quum præsideret Lyciæ, Sarpedonis à Troiâ scri-* N. 30.

 ptam

ptam in quodam templo chartam. Ceterùm longè hæc diuersa abeunt ab illis quæ noster de Sarpedone tradit, miracul. 1. pag. 137. vbi etiam Sarpedonij nomine indigetatur, vt & mirac. 2. pag. 139. & mirac. 26. pag. 207. sicut etiam à Zosimo lib. 1. Historiæ, eumq. Apollinem fuisse existimatum, & templum atque oraculum Seleuciæ habuisse afferit.

N. 31. Αἰγυπιῷ δίκην.] Alludit ad Homeri versum opinor 59. Iliad. η. quo Pallas & Apollo,

Ἑζέσθην ὄρνισιν ἐοικότες αἰγυπιοῖσι
Φηγῷ ἐφ' ὑψηλῇ. ———
Vulturijs similes auibus consedit vterque
Sublimi fago. ———

N. 32. Ἐρεμνὴν αἰγίδα.] Versus est 167. Iliad. δ.

Αὐτὸς ἐπισσείησιν ἐρεμνὴν αἰγίδα πᾶσι.

Horrificam, seu vt alij legunt, *horriferam* interpretatur Virgilius lib. VIII. vers. 435.

Aegidaq́, horriferam, turbatæ Palladis arma.

Et paullò antè magis propriè *nigrantem:*

Credunt se vidisse Iouem, quum sæpè nigrantem
Aegida concuteret dextrâ. ———

N. 33. Θυσσανόεσσαν.] Iliad. ε. vers. 738.

Ἀμφὶ δ' ἄρ' ὤμοισιν βάλετ' αἰγίδα θυσσανόεσσαν.
Aegida circum humeros posuit, quam fimbria cingit

Et Iliad. ρ. vers. 593.

Καὶ τότ' ἄρα Κρονίδης ἕλετ' αἰγίδα θυσσανόεσσαν.
Aegida nodosam sumsit Saturnia proles.

NOTÆ IN LIB. II.

N. 1. Τὰ λοξὰ δ' ἀγκύλα.] De Pythicorum oraculorũ obscuritate & perplexitate Arnob. lib. 3. aduersus Gentes: *Diuinationis scientiam largitur hariolantibus Pythius: & cur obliquata, dubia, cur obscuritatis submersa caligine dat sæpiùs subministratq́, responsa?* Lucianus cùm alibi frequẽter, tum dialogo Ζεὺς ἐλεγχόμενος. De oraculorũ Gentilium vanitate vide etiam Iustin. Martyrẽ Quæst. & Resp. ad Orthod. quæst. 146. Tertullian. Apolog. aduersus Gentes c. 22. eodẽ ferè sensu quo noster. Gregor. item Nazianz. Orat. in Sta Lumina quę est 39. vbi etiam Castalij fontis meminit, de Pythio agens vt noster. Qui cur Λοξίας vocetur, vide Commentatorẽ Eliam Cretens. Orat. 1. in Iulianum Apostatam eiusdem Gregorij Nazianzeni.

N. 2. Οὔτε τῶν ὄντα φερτέρων ἀφειδοῦσι.] ἀσήμα scribẽdum liquet ex ijs, quæ sequuntur. ἀφειδοῦσι porrò ἀντὶ τοῦ φειδοῦσι positum, vt etiam infrà mirac.

N. 3. 6. pag. 148. ὡς αἱ μηδὲ αὐτῆς ἀφειδούντων τῶν βελτίστων κλοπῶν.

Pag 144. lin 1. Ὕπαρ οὐκ ὄναρ ἑωρᾶτο.] Τὸ ὕπαρ Scholia parua in Homerum interpretantur

tantur τὸ μεθ' ἡμέραν φαινόμενον ἐνύπνιον. *insomnium quod se exacto iam die offert*. Est apud me Etymologicum Græcum m.s. ex quo Marcus Masurus suum fere ad verbum confecisse videtur, in quo exactiùs ὕπαρ ἐγρηγορότος ἀληθὴς ὀπτασία, *visum verum vigilanti apparens*. & post pauca: ὕπαρ ὀνείρατος διαφέρει καὶ ὀνείρου· ὕπαρ ἐστὶ γὰρ ὅραμα καὶ ἡ ἐναργὴς ὄψις. ὄνειρος δὲ καὶ ὄναρ ἡ ἐν τῷ καθεύδειν φαντασία. ὕπαρ, inquit, *est manifestum atque euidens visum; ὄνειρος atque ὄναρ, inter dormiendum imaginatio.*

Φώρ τις καὶ εὐρύματος.] Diu me torsit hæc vltima vocula haud dubiè corrupta: & nescio quid de Eurymo, cuius in Chiliadibus mentio est, huc trahere nitebar; sed planè trahere. Consultus porrò super eâ, vir doctissimus D. Philippus Suevezelius legendum censebat, φώρ τις δι' εὑρήματος. acute hercle. Pro quo tamen reponebat D. Petrus Bouillius, eorundem cum ipso studiorum & sacrorum συνθιασώτης, φώρ τις δι' ὀρύγματος: & τοιχωρύχον hunc Lauernæ mystam fuisse censebat; subijciens tamen alteram quoque coniecturam, & ipsam ingeniosam, φώρ τις ἐξ ὀρύγματος (locus is apud Athenienses, vbi noxij attinebantur) ex eorum quoq. numero hunc furem esse potuisse existimans, qui eo loci, hoc est, in latumijs coërcebantur. Sic illi. mihi rem penitius consideranti, veteremq. Græcorum in scribendo morē obseruanti, sollemne illud εὑρήκαμεν συγχαίρομεν iure exclamare posse videor: & solâ vnius elementi mutatione puram putam Basilij nostri lectionem restituere, Εὐρύβατος reponendo. Quis verò hic Eurybatus, quæris? doceat Apostolius Byzantius (qui apud me m.s. excuso duplo auctior) συλλογὴ τῶν παροιμιῶν. Prouerb. Εὐρύβατος. Λέγεται δὲ, inquit, τὸν Εὐρύβατον κλέπτην ὄντα εἰρχθέντα καὶ παραφυλαττόμενον ἐπειδὴ συμπίνοντες εἷλον αὐτὸν, οἱ φυλάττοντες ἐκέλευσαν ἐπιδείξασθαι τὴν ἐπὶ τοὺς οἴκους ἀναρρίχησιν. τὸ μὲν πρῶτον διωθεῖσθαι, δεόμενον δὲ ὡς οὐ βουλόμενον, ἐπεὶ μόλις ἀνέπεισαν, περιθέμενος τοὺς σπόγγους καὶ τὰς ἐγχειρίδας ἀναδραμεῖν εἰς τοίχους. ἀναβλέποντες δὲ ἐκεῖνοι καὶ θαυμάζοντες τὰς τέχνας λαβεῖν αὐτὸν τὸν ὄροφον καὶ ὑπερβαλόντα πρὶν ἐκεῖνοι κύκλῳ περιέλθωσι, διὰ τοῦ τέγους καταπηδῆσαι. *De Eurybato fertur, quòd quum fur esset, & fortè aliquando septus captusq. teneretur, qui vnà potabant ipsumq. ceperant & custodiebāt, adhortatos fuisse, vt quónam pacto domos conscenderet, sibi vellet ostendere: illum autem, nolenti similem, id ne fieret deprecatum. posteà cùm vix tādem persuasissent, adaptatis sibi spongijs & stimulis quibusdam, in muros cucurrisse: ipsisq. suspicientibus, artemq. admirantibus, culmen tecti occupasse, eoq. superato, priusquam illi in orbem circumirent, inde ex tecto desilijsse.* Hic ille insignis Eurybatus, ni fallor, ad quem noster alludit. Fuit & alius eiusdem nominis, eiusdem improbitatis, qui à Crœso missus ad militem conscribendum, ad Cyrum defecit. De quo vide Scholiastem in Demosthenem περὶ στεφάνου, & Chiliades prouerbio Eurybatizare. Simili autem imagine noster vtitur mirac. 13. pag. 173. Capanea pro impio ponens.

Μυσῶν λείαν ποιούμενον τὰ πράγματα.] Λίαν erat in nostro exēplari, nullo sensu: sed quem vir doctissimus, dignus Paullo Leopardo discipulus, N. 5.

mihi.

N. 4.

mihiq́ amicissimus Ioannes Macarius Greueninganus, vnius litteræ ad illam nihili voculam interiectione δυσόχως restituit. notum prouerbium, Μυσῶν λεία, vel ex vno Demosthene περὶ στεφάνου, vbi ait: τὴν Μυσῶν λείαν καλουμένην τὴν Ἑλλάδα ἔσεσθαι ὀφθῆναι. *Vt iam Hellas Mysorum præda, quod dicitur, facta videretur.* videndus Scholiastes. Refertur eadem parœmia à Diogeniano συλλογῇ τῶν παροιμιῶν δημωδῶν, sed decurtatè: Μυσῶν λεία ἐπὶ τῶν κακῶς διαρπαζομένων. οἱ γὰρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τοὺς Μυσοὺς ἐλῄζοντο. legendum enim apparet ex nostro Apostolio, Οἱ γὰρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον λῃσταὶ καὶ ἀστυγείτονες, ὥς φησι Δημοσθένης ἐν πρώτῃ παροιμιῶν, τοὺς Μυσοὺς ἐλῄζοντο, μετὰ τὴν τοῦ Τηλέφου ἀποδημίαν. *Qui tum vicini prædones erant, vt refert Demosthenes primâ Parœmiarum, Mysos deprædabantur, post Telephi profectionem.* Habet alia, sed plura, quàm quæ nunc quidem describere vacet.

N. 6. *Persarum more ipsum excorians.*] Ammianus Marcellin. lib. 23. de Persis agens: *Cutes viuis hominibus detrahunt, particulatim, vel solidas.* Plurima passim in eius Gentis historijs exẽpla. Illud memorabile apud Herodot. lib. 5. & Valer. Max lib. 6. c. 4. in Sisamnem Iudicẽ à Cambyse editũ. quem imitatus Artaxerxes eodem supplicio iniustos iudices afficere consueuit, teste Diodoro Siculo lib. 14. Refert & Ctesias Gnidius in Persicis, citante Photio in Bibliothecâ Græcæ edit. pag. 54. idem supplicium ab Amynti vxore Cyri, Petisacę illatum, quòd patrem suum Astuigem in loco deserto per sitim & inediam enecasset. Simili etiam Parysatis Bagapatam sustulit. Photius pag. 64. & Plutarchus in Artaxerxe, nisi quòd miserum illum Mesabatem appellet. Eodem quoque plexus fuit Manes hęreticus à Rege Persarum. Cyrill. Hierosol. Catech. 7. Theodoret. lib. 1. contra hæreticos c. vlt. Suidas dict. Μάνης Socrat. lib. 1. Histor. Eccles. c. 22. Extat & exemplum in Procopio de Bello Persico l.b. de Basilio à Magis pari modo interfecto: & apud Agath. lib. 3. de Nachorage. Idem supplicium Hormisdam Persam conuiuis suis comminatum tradit Zosim. lib. 2. Histor. Vide Brissonium de Regio Persarum principatu lib. 2. & Zvvingheri Theatrum Volum. 2. lib. 7.

VITA
B. THECLÆ
VIRGINIS MARTYRIS
ICONIENSIS
EX
SIMEONE METAPHRASTE
LOGOTHETA.

NOBILI ET CL^MO V.

D. NICOLAO OVDARTO CANONICO MECHLINIENSI IVRISDICTIONI SACRÆ IBIDEM PRÆFECTO

PETRVS PANTINVS

æternæ amicitiæ ſymbolum

L. M. D.

NIL eſt ſuaui quod CHARITVM iugo
Commiſſa ſtringat pectora fortiùs
VIRTVTE, VIRTVTISque amico
PEGASIDVM STVDIO DEARVM:
Non quæ parentes vis mouet inſita,
Ad cara amandum pignora; non pios
Quæ flamma fratres, ac ſorores,
Quæ thalamos ſociat pudicos.
Hæc, quidquid vſquam concipitur boni
Firmique nexûs, SANCTA FIDES procul
Tranſcendit. ô verè beatâ
DIVA animos religans catenâ,

ODARTE, nostros! quam neque tristior
Fortuna rumpat; nec simul omnia,
Quæ fata BELGICAM supremâ
Pernicie miseram fatigant:
Ex quo superbâ ditis Iberiæ
Versantem in Aulâ, iam propè tertio
Lustro peracto, adscribis vltrò
Me numero cupidum tuorum:
Teque ipse gratus cordis in intimo
Sinu repono: viuit vbi meus
ODARTVS, & plenis habenis
Cuncta tenétque, regítque solus.
Regétque donec mors fera diuidet
Vtrumque nostrûm. quin, reor, vltimos
A morte tam constans duorum
Vsque calor cineres habebit.
At ô sacrati conscia fœderis,
Quâ te Camœnâ, quîs fidibus canam,
LVX alma? quo tuos honores
Munere mî renouem quotannis?
Digna inter albos perpetuis dies
Fulgere fastis; digna pio meri
Turísque cultu, dum recurrens
Purpureâ face visis orbem:
ODARTVM amicum concilians mihi,
ODARTVM auito sanguine nobilem,
ODARTVM in ipso perpolitum
Palladis Aonidúmque ludo.

Quem

Quem ſi iocoſo pectine barbiton
Pulſare cernas, & faciles ſimul
Ciere cantus; eſſe Vatem
Ogygiæ, Rhodopéſve iures.
Sin inquietæ munia Curiæ
Virum repoſcant; omnibus integer,
Sic iura ſollerti miniſtrat
Mente, DICE vt meliùs nequiret.
Felix alumno hoc BELGICA; ſed magis
Dicenda felix, ſi tibi talium
Nunc vndique afflictis petatur
Conſilium auxiliúmque rebus.
Non ſic pudendis ſeditionibus
Surſum deorſúmque omnia, turbinis
Inſtar furentis, miles atrox
Miſceat, imperiúmque frangat.
Non tot triumphis, tot ſpolijs grauis
Se iactet hoſtis diutiùs; vltimo
Furore graſſari paratus
MATRIS in exitium verendæ.
Reſurgat imis abdita ſedibus
PAX læta; rerum diuite copiâ
Vrbes frequentans; dum Sorori
IVSTITIÆ PIETAS reuincta,
Cultus profanos tollat, & improbis
Procul remotis, vnde malum pedem
Pridem intulerunt, mox reponat
Ingenuos veteréſque mores.

Sed quò proteruo MELPOMENE ruis
Ausu? doloso quid cinere obrutos
Ignes lacessis? sat futura
Secla meo didicisse versu,
PANTINVM ODARTO sic penitus suo,
PANTINO ODARTVM consimili fide
Vixisse sic iunctos, vt olim
Thesea Pirithoúmque narrant.
Hoc fas & æquum; hoc THECLA diu nigræ
Obliuionis flumine languido
Demersa, nunc nostro labore
Æthereas reuocata in auras
Videre gaudet: gaudet & hoc, tui
Benè auspicatâ nominis alite,
ODARTE, famæ offerre ventis
Vela suæ; modò ne repugnes.
At non repugnat, DIVA, tuis bonus
Votis ODARTVS, nec titulum inuidet:
Tu læta discedens secundâ
Puppe seca vaga dorsa ponti.

ΠΑΝΤ ΕΝ ΑΓΑΠΗι.

PETRO

PETRO PANTINO DECANO BRVXELLENSI.

DESVETA *Cyrrhæ sic repetis iuga,*
PANTINE, *pennâ præpetis ingenî?*
Dextrisq́; Musis quâ solebas
Pegaseos bibis arte fontes?
O lacte fontes, melleq́; roscidos!
Hic Hermus ille est, qui tua plurimus
Perfudit auro labra, ditans
Eloquio meliore venam:
Torrentiores quæ latices pluens,
Flauente quidquid flumine lauerit
Scientiarum, fulguranti
Aonidum locupletat auro.
Tu magne dictis testis ades meis
OVDARTE, *amicum Pieriæ caput:*
En ille laudis persecutus
Summa tuæ, titulósque honoris,
Quanto tumescit vortice! Si canat,
Quantus vetustas fumus imagines
Deturpet, immortale ducens
A proauis atauisq́; stemma;
Vt se in medullas insinuans tuas
Decens Honestas, & melior Fides,
Iustíque Lex æquíque seruans,
Te mediâ ex hominum coronâ

Tellure

Tellure, pinnâ remige deripit;
Quo deinde venam concitet arduam
Torrente? Sed quid magna Vatis
Pergo humili tenuare versu?
O te beatum! quem canit, atque amat
Flos ille Vatum. me quoque! si volet
Vel subter imis esse ceris,
Quas Amor atque Fides sigillat.

EIDEM.

QVÒ *te entheati pectoris abditus*
Ardor medullis plurimus incitat
PANTINE? *qua mentis recessus*
Vis animi generosa raptat?
Quis grande toto haud ore crepet sophos?
Dum digna cedro, dignáque Pindari
Tonas cothurno: dum loquaces
Voce fides sequerísque plectro.
Huc, Musa, frondis præmia laureæ,
Decusq́; Vatum. Quis magis hoc tuæ
Consultus artis? quis politus
Ingenium meliore fabro?
Hunc Numen æquo lumine scilicet
Vt vidit olim, vix minimum luti
Brutalis addens, parte multâ
Aetheream dedit intus auram.

Hæc

Hæc illa mentis, feminǽque indolis
Diuinioris, quid nisi proferant
Sublime, summum? Nempe vulgi
Te Proceres super, ista raptant:
Quos inter altè Sol velut emicas,
Pulcréque fulges. Non ita purpurat,
Dumósque pingit quæ rubescens
Cyprigenæ rosa vernat ostro:
Non talis ignes sparsa vomit suos
Pyropus inter rudera; vel suos
Dictynna noctis per tenebras,
Pleno vbi combibit ore fratrem.
Sed quid recondis lumina? ceu nouo
Dum surgit arcu Cynthia se clepit.
Euerberatum fac bibamus
Tantæ oculis iubar istud Artis.
Fingis, refingis, nec statuis modum:
Vt vrsa massam lambere pertinax
Incerta viuas ora dudum
In facies animare sudat.
O parce tandem, ac alite cum bonâ
In quam meretur Thecla diem ruat.
Fauete cuncti, Thecla prodit
Romuleo redimita cultu.

P. B. S. I. S.

EX SIMEONE

METAPHRASTE,*

*Logothetæ titulũ Suidas autori addit dictione Ἀβεξ.

De sanctâ, gloriosâ, ac victrice Martyre
THECLA, *Iconiensi.*

QVVM primùm Paullus magnus ille veritatis nuntius ac præco, & sonora Christi tuba, relictâ Antiochiâ, Syriç vrbe, Iconiũ venisset; ibíque vitæ verbum, instar diuini seminis, spargeret; Demas & Hermogenes, non ex veritatis præscripto viuentes, sed fictione pleni, vnà illum comitabãtur: quos Paullus, quippe Christi discipulus, animo omni humanitate imbuto, cãdidè atq. amicè amplectebatur; omniaq. illis, quç ad Dominicam disciplinam, viuendiq́ rectam rationem pertinerent, suppeditabat; magnalia Dei, modumque quo Dominus ipsi apparuisset, & ad se traxisset, illis enarrans. In ipsam porrò Iconiensium vrbem iam ingressus, hospitio excipitur à quodam viro, cui Onesiphoro nomen; qui, cùm cetera vir probus esset, tum etiã pius, simul atque audiuit, Paullum ad vrbem aduentare, cum vxore & liberis obuiam procedẽs (intellexerat enim ex Tito, quâ formâ Paullus esset) eius videndi desiderio tactus, exiuit. Quem accedentẽ conspiciens, virum videlicet, qualẽ Titi sermo descripserat, breui corporis staturâ, capite exili, tibijs incuruis, naso adunco, cilijs contractis, animo ac mente attentâ; vtq. quod maius est, & maximè ad rẽ facit, referam,

Demas & Hermogenes.

Onesiphorus.

Paulli forma. quam etiam describit Nicephorus Callistus lib. 2. c. 37.

„ χάριτος θείας πεπληρωμένον· χαῖρε, φησὶ πρὸς αὐτὸν, ὑπηρέτα
„ τοῦ εὐλογημένου. ὁ Παῦλος δὲ, καὶ αὐτὸς πνεύματι θείῳ τὸν ἄνδρα
καταμαθὼν, σεμνόν τε προσώπου μειδίαμα, καὶ ἦθος χαρίεν αὐτῷ
„ ἐπιδείξας· ἡ χάρις, ἔφη, τοῦ Θεοῦ εἴη μετὰ σοῦ, καὶ τοῦ οἴκου σου. Δημᾶς δὲ καὶ
Ἑρμογένης, οὓς ἤδη καὶ ἀκολουθεῖν αὐτῷ ἔφημεν, φθόνῳ τῷ πρὸς τὸν
Παῦλον τὰς ψυχὰς πληγέντες, καὶ τὴν ὠδῖνα τῆς καρδίας οὐχ οἷοί τε
„ ὄντες στέγειν, ἀλλ᾽ εἰς φῶς ἐνεγκόντες· ἡμεῖς δὲ τίνες, πρὸς τὸν Ὀνη-
„ σιφόρον φασὶν, οὐ δοκοῦμεν εἶναι τοῦ εὐλογημένου, ὅτι μὴ καὶ πρὸς ἡ-
„ μᾶς, ἀλλὰ πρὸς Παῦλον μόνον τὴν πρόσρησιν ἐποιήσω; ὁ δὲ καὶ
ἀπ᾽ αὐτῶν τῶν ῥημάτων τὴν ὑποκαθημένην αὐτοῖς ἔνδον κακίαν
„ κατανοήσας, ἐπεὶ οὐχ ὁρῶ ἐν ὑμῖν, εἶπε, καρπὸν οὐδένα δικαιοσύνης·
„ οὐδ᾽ οὖν ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς ἔρχεσθε εἰς τὸν ἐμὸν οἶκον, καὶ ἀναπαύεσθε.

Ὁ Παῦλος οὖν ἐκεῖσε γενόμενος, καὶ πρῶτα μὲν ἀναπαύσεως,
ἔπειτα δὲ καὶ τραπέζης μεταλαχὼν, λόγον ἥπτετο, καὶ ταῖς ψυχαῖς
τῶν συνειλεγμένων τὸ τῆς εὐσεβείας δόγμα κατασπείρειν ἀπήρ-
χετο. γίνονται δὲ αὐτῷ ἀρχὴ καὶ καταβολὴ τῆς διδασκαλίας οἱ μακα-
„ ρισμοὶ τοῦ Χριστοῦ. Μακάριοι γὰρ, εἶπεν, οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι
„ ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρ-
„ δίᾳ· ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται. μακάριοι οἱ ἐγκρατεῖς, καὶ οἱ τῷ
„ ματαίῳ τούτῳ κόσμῳ ἀποταξάμενοι· ὅτι τῷ Θεῷ εὐαρεστοῦν-
„ τες ἔσονται. μακάριοι οἱ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐν γαστρὶ καρδίας ὠδί-
„ νοντες, καὶ τὰ αὐτοῦ τρέμοντες λόγια· ὅτι αὐτὸν ὄψονται, καὶ ὡς ἄγ-
„ γελοι τούτῳ διὰ παντὸς συνέσονται. ἐπὶ τίνα γὰρ, φησὶν αὐτὸς,
* ἡσυ- χιον „ ἐπιβλέψω, ἀλλ᾽ ἢ ἐπὶ τὸν πρᾶον καὶ * ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου
„ τοὺς λόγους; μακάριοι οἱ τὸ θεῖον δεξάμενοι βάπτισμα, εἶτα ῥύπου
„ καθαρὰ τὰ ἑαυτῶν τηρήσαντες σώματα, καὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ εἰρηνο-

ποιοὶ

virum (inquam) diuinâ gratiâ plenum, *Salue*, inquit, *serue Dei benedicti*. cui Paullus & ipse virũ, Dei spiritu docente, cognoscens, lætam quandam vultus grauitatem, gratámq. ingenij suauitatem ostendens; *Gratia*, inquit, *Dei tecum & cũ tuâ familiâ esto*. Demas porrò & Hermogenes, (quos ipsum comitari diximus) animis per inuidiam in Paullum concitatis, & cordis sui dolorem, instar partus, minimè tegere valentes, sed in apertum proferentes; *Quid*, aiunt, *Onesiphore, an nos quoque ad Deum benedictum nõ videmur tibi pertinere; quòd nobis prateritis, vnum Paullum sis allocutus?* Ex quibus verbis quum improbitatem in ipsis insidentem perspexisset; *Hoc ideò*, inquit, *à me factũ est, quòd non deprehendam in vobis vllum iustitia fructum: nihilominùs tamen vos quoque domum meam venite, & in eâ requiescite.*

Paullus igitur eò ingressus, captâ primùm quiete, deinde sumpto cibo, verba facere instituit, & pietatis doctrinã animis eorum, qui conuenerant, disseminare. Cuius doctrinę principium ac fundamẽtum illi fuit, Beatitudines à Christo deprędicatę. *Beati enim*, inquit, *pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt. Beati continentes, & stulto huic mundo valedicentes: quia Deo imprimis placebunt. Beati timorem Dei in cordis velut vtero parturientes, ipsiúsque oracula trementes: quoniam ipsum videbunt, & tanquam Angeli perpetuò cum ipso degent.* Ad quem enim, inquit ille, adspiciam, nisi ad mitem, & tacitum, * & trementem sermones meos? Beati qui postquam Dei lauacrum susceperunt, corpora sua pura deinceps ab omni sorde custodientes, pacificos se ipsos*

Excipitur hospitio ab Onesiphoro.

Concionatur.

Matt. c. 5. v. 3.

Luc c. 6. v. 20.

* *Isa. c. 66. v. 2.*

* Adscriptum erat sed inductum τῷ πνεύμα, quod autoritate vulgatæ editionis defendi possit, vbi habetur *contritũ spiritu.*

vitâ ac moribus exhibēt: quoniam filij Altißimi vocabuntur. Beati misericordes: quoniam misericordiam consequentur, & in die iudicij nullas supplicij pœnas experientur. Beati quorū corpora pariter atq. animæ, castæ, instar virginum, seruatæ fuerint: quoniam Deo accepti erūt, & iustitiæ puritatisq́, suæ mercedem apud ipsum inuenient, quietem sempiternam adepturi. Et Paullo quidem eiusmodi verba in domo Onesiphori corā illis, qui ad se venerant, disserente; & nonnullis quidem libenter placideq́ue illum audientibus; alijs autē sermocinationem hanc negligenter accipiētibus, & surdorum instar affectis; alijs deniq. non solùm ad hæc attentionem non præstātibus, sed mala insuper in corde agitantibus; Thecla, Virgo quædam nobilis, Theocleæ filia, viro desponsa, cui nomen Thamyris, in viciniâ Onesiphori habitans, per fenestram aurem auidam audiendi porrigēs, Paulli verba auscultabat: cuius quātumuis faciem minimè aspiceret; ita tamen ex eius sermone pendebat, vt reliquarū rerum omnium curâ demissâ, ad ipsum solùm attenderet, & per ipsum Christo coaptaretur. Cúmq. videret multas tam matrimonio coniunctas, quàm virgines ad Paullum ingredientes, desiderabat quidem & ipsa viri aspectum intueri, ex cuius sermone tantum fructum hauriebat; ceterùm, quod ipsi tum tēporis id facere minimè liceret, feruidos amantes imitata, in solâ fenestrâ acquiescebat, eiq. continuò adhærebat, Paulli verbis indesinenter, *tanquam lignum iuxta aquas*, quarum in Psalmis mentio est, *plantatum*, irrigata. Quam vbi mater aduertit, tanto iam tempore fenestræ illi affixam, ignorans scilicet quæ in corde illi inclusa laterent; suspectam tamen interim immēsam hanc

Thecla de fenestrâ auscultat.

Psal. 1. v. 3.

πίθουσα προσεδρίαν, ἁπαλοῖς προτέροιν, καὶ τοῦτ' αὐτὸ ῥήμασι
» μητρικοῖς ἐπειρᾶτο κωλύειν· τέκνον, λέγουσα, Θέκλα, τί σοι καὶ τῷ
» ξένῳ τούτῳ καὶ γόητι, ᾧ προσέχεις διαπαντός, καὶ οὕτως ἥλως τοῖς
» αὐτοῦ ῥήμασι; βλέψον ἤδη καὶ πρὸς ἡμᾶς, καὶ λόγου μετάδος, καὶ
» μεταχεῖν τροφῆς προθυμήθητι. ἐπεὶ δὲ οὕτω λέγουσα μηδὲν ἤνυεν,
» ἀλλὰ τὸ τοῦ λόγου, νεκρῷ πρὸς οὓς διελέγετο, * ἤδε καὶ αὐστηρο- * ε. ἤδη
» τέρων ἥπτετο ῥημάτων· ἵνα τί ὥς τις, λέγουσα, μία τῶν ἀφρόνων, καὶ
» τὰς αἰσθήσεις αὐτὰς ἀπολωλεκυῖα, ἀνδρὶ ἀγνῶτι καθέζῃ ἀτενῶς
» προσέχουσα; αἰδέσθητι συγγενεῖς· αἰδέσθητι φίλους, ἡλικιώτιδας·
» φύσιν αὐτὴν δυσωπήθητι. καὶ ὅπως ἐλευθέρα τυγχάνουσα, δούλην
» ἔχεις ψυχήν· καὶ ταῦτα θυγάτηρ μὲν Θεοκλείας οὖσα, μνηστὴ δὲ Θα-
» μύριδος; ταῦτα λέγουσα, καὶ τὸν μνηστῆρα μετεκαλεῖτο, καὶ ὃς παρῄει
πλέως, τῶν γάμων ἕνεκα τὴν κλῆσιν οἰόμενος. ὡς οὖν ἤκουε παρ' αὐ-
τῆς ὅπως ἡ Θέκλα, καὶ ὅτι τρεῖς ἡμέραι καὶ νύκτες ἴσαι παρέλθοιεν, καὶ
αὐτὴ τῆς θυρίδος τὸ παράπαν οὐκ ἀποσταίη· βρωτοῦ μὲν καὶ ποτοῦ μὴ
δὲ βραχὺ μνημονεύσασα, τῶν Παύλου δὲ μόνου λόγων ἐκκρεμα-
μένη· ἐπεὶ ταῦτα ὁ Θάμυρις ἤκουεν ἀπὸ τῆς μητρός, εἶτα καὶ προσ-
» πθείσης, σὺ δέ, μνηστὴρ γὰρ εἶ, πρόσελθε ταύτῃ, καὶ ἀποστῆναι
» τοῖς σοῖς λόγοις τῆς θυρίδος αὐτὴν παρασκεύασον· πρόσεισιν
εὐθέως ὁ Θάμυρις, καὶ παντοδαπὸς γίνεται τοῖς λόγοις, τοῦτο μὲν
κολακεύων, τοῦτο δὲ παραινῶν, ἔστι δὲ καὶ πληκτικωτέροις αὐτὴν ῥή-
» μασιν ἐπιστρέφειν πειρώμενος· καί, τί μὴ πρὸς τὸν Θάμυριν τὸν σὸν
» ὁρᾷς, ἔλεγε, τὸν νυμφίον, φιλτάτη, τὸν σόν; τίνα δὲ φιλεῖς ἄλλον,
» τοὺς ἐμοὺς ἔρωτας ἀτιμάσασα; τί οὕτως ἐξέστηκας; τί οὕτω
» κάτοχος εἶ; μήτι σοι καὶ ἄκων προσέκρουσα, φιλτάτη; μὴ
» τοῖς κατὰ σὴν θέλησιν ἀγνοοῦντες οὐχ ὑπουργήσαμεν; τάχα μέλ-
λομεν

hanc ad feneſtram ſeſſionem habens; blandis primùm, hoc eſt maternis verbis, ipſam ab illâ prohibere contendit: *Filia*, inquiens, *mea Thecla, quid tibi cum extraneo illo præſtigiatore rei, quæ ita aſſiduè auſcultas, cuiúſq. verbis vſque adeò capta teneris? nos quoq. iam adſpice, & colloquij tui participes redde, ac de cibo ſumendo cogita.* Quo illa ſermone vſa, quum nihil proficeret; ſed, vt dici ſolet, mortuo in aurem verba faceret; aſperiori loquẽdi genere vti aggreſſa: *Et quid*, inquit, *inſtar inſanæ, & ſenſibus ipſis ſpoliatæ, continuò hìc aſſidens, ad virum ignotum ita attendis? reuerere cognatos, reuerere amicos, reuerere æquales, naturam ipſam reuerere. cur libera cùm ſis, animũ ſeruilem geris, idq́; filia Theocleæ, ſponſa Thamyridis?* Quo dicto, ipſum ſponſum arceſſit; qui etiam feſtinus, & velut alatus aduénit, nuptiarũ ſe cauſsâ aduocari exiſtimans. Ceterùm vbi ex eâ, quo lòco res Theclę eſſent, intelligeret, quódq. poſt exactos iam tres dies, & totidem noctes, illa omnino à feneſtrâ non receſſiſſet, cibi potúſq. ne tantillum quidem memor, tantùm ex Paulli verbis ſuſpenſa: hæc, inquam, quum Thamyris ex matre intelligeret, illáq. adderet; *Adi tu illam (quippe ſponſus eius es) & verbis à feneſtrâ vt abſiſtat efficere contende*; accedit protinus Thamyris, omnigenóq. ſermone, nunc quidem aſſentando, nunc admonẽdo, nunc increpando, illã à pro po ſito reuocare conatur. *Et quid?* inquit, *Thamyrim ſponſum tuum non aſpicis, mihi chariſſima? nunquid fortè alium amas, in deſpectũ amoris erga te mei? cur ita, veluti attonita, à te abyſti? num per imprudentiam fortè te offendi, dilectiſſima? num voluntati tuæ obſequióq́; in te meo vſpiam defui? nimis fortean diu noſtras hactenus*

Theoclea fruſtrà illam à feneſtrâ dimouere contẽdit.

Thamyridem acceſſit.

Is idem tentat.

k *mora-*

» λοιπὸν εἰς τοὺς γάμους. ὀψίζουσι τοῖς ᾠδικοῖς οἱ ὑμέναιοι. καὶ εἰ βού-
» λει, τελειούσθωσαν πάντα. ἢ καὶ ἔτι περιμενοῦμεν; τοῦ σοῦ γὰρ
» θελήματος, Θέκλα, καὶ μόνου τοῦ νεύματος αὐτὸς ἤρτημαι.
Ταῦτά τε ἔλεγε, καὶ σχήμασι παρακλητικοῖς ἔτι ἕλκειν εἰς ἑαυτὸν
» ἐπειρᾶτο. ἠρέμα δὲ καὶ ὀθόνης ἁπτόμενος, ἀνάστηθι, φάγωμεν,
» ὑπεφώνει· ἀνάστηθι, πίωμεν. τί γὰρ ἡμῖν καὶ τὸ πολὺ τοῦτο τῆς
* lego ἀσιτίας » * αἰτίας εἰς ὄνησιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκεῖνος. πλὴν καὶ τοῖς ἐν τῷ
οἴκῳ πᾶσι κοινὸς ἦν ὁ θρῆνος· Θαμύριδι μὲν, γυναικὸς ἀ-
στοχοῦντι· Θεοκλείᾳ δὲ, τέκνου· ταῖς δὲ παιδίσκαις, κυρίας· καὶ
σύγχυσις ἦν ἐν τούτῳ πολλὴ, καὶ πένθος ἀπαρηγόρητον.

* Θέκλῃ Ἀλλὰ τῇ * Θέκλᾳ, καὶ τούτων γινομένων, ὀλίγου φροντίς· τῶν
αὐτῶν δὲ εἴχετο, καὶ τῆς θυρίδος οὐδαμῶς ἀφίστατο, καὶ οἱ Παύλου
λόγοι μελέτη ταύτῃ διηνεκής. ὁ Θάμυρις οὖν, εἰδὼς ὡς ἀνό-
νητεις ἐπιχειρεῖ, ζήλου πικροῦ, θυμοῦ τε καὶ ὀργῆς ἐντεῦθεν
ὑποπλησθεὶς, πρόεισιν ἔξω κατὰ ἄμφοδον, καὶ ἦν οὕτω παρατηρῶν,
τίς τε πρὸς τὸν Παῦλον εἰσίοι, καὶ τίς ἐξέρχοιτο. καὶ δὴ δύο τινὰς
ὁρᾷ μαχομένους πρὸς ἀλλήλους τε καὶ στασιάζοντας. Δημᾶς οὗτοι
* F. ἐδή-μευσε καὶ Ἑρμογένης ἦσαν· οὓς ὁ λόγος φθάσας * ἐδήλωσε, καὶ ὅπως Παύ-
λῳ μὲν εἵποντο, ἥκιστα δὲ τῷ ἐκείνου βίῳ συνείποντο· οἷς καὶ ὁ Θάμυρις
ἐντυχὼν, καὶ περὶ Παύλου ἐρόμενος, εὗρε συναιρομένους αὐτοῦ τοῖς
» θελήμασιν. εἰρήκασι γὰρ, ὡς τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὅστις μὲν εἴη, μὴ ἔχειν ἀ-
» κριβῶς εἰδέναι, νομοθετεῖ δὲ παρθενίαν ἣν μὴ ἁγνοὶ μείνητε, λέγων,
» ἄλλως οὐκ ἂν μετὰ θάνατον τὰ σώματα ὑμῶν ἀνασταίη, καὶ ζωῆς γένοισθε
» κληρονόμοι. καὶ ταῦτα λέγων, ἀποστερεῖ μὲν νέους γυναικῶν, παρθένους δὲ ἀν-
» δρῶν· νομοθετῶν ἀγαμίαν, καὶ οὕτω τὰς ψυχὰς τῶν ἁπλουστέρων ἐξα-
πατῶν.

moramur nuptias: nimis diu hymenæi nostri cantus musicis differtur. Quare si lubet, age, omnia conficiãtur. An etiam num cunctabimur? ex voluntate enim tuâ, mea Thecla, soloq́ nutu pendeo. Hæc & dicebat, & gestu quodam corporis ad permouendum efficaci illam in suam sententiam pertrahere nitebatur. quin & vestem lineam ipsius remissè tangens; *Surge,* subiecit, *edamus; surge, bibamus: quid enim tanta inedia nobis profuerit?* Hactenus ille. Omnes interim domesticos communis luctus inuasit; Thamyridem quidẽ, quòd vxore excideret; Theocleam, quòd filiâ; ancillas denique, quòd dominâ: hincq́. confusio, ac mœror exortus omni consolatione maior.

Ceterùm Theclæ parua etiam horum omnium cura; & in ijs, quę cœperat, perseuerãs, fenestrâ nullatenus absistebat, vnius Paulli sermonibus totâ animi contẽtione studioq́. intenta. Quod vbi Thamyris videt, seque rei nequaquam successurę operam dare; acri zelotypiâ atq. iracundiâ perculsus, foras in plateam progreditur; quis ad Paullum intraret, quísve inde exiret, obseruans: cũ duos quosdam inter se depugnantes & rixantes videt, Demam nempe & Hermogenẽ, (de quibus anteà diximus, Paulli quidem asseclas, non item vitę imitatores fuisse) in quos cùm Thamyris incidisset, & de Paullo quæsiuisset, volũtati suę conformes reperit: virum se illum, quisnam esset, accuratè nequaquã nouisse asserentes; virginitatẽ autem velut legem sancire, hisq. verbis vti: *Nisi in castitate persistatis; corpora vestra post mortem nequaquam resurgẽt, neque vos vitæ hereditatem adipiscemini. Quo sermonis genere iuuenes vxoribus priuat, virgines maritis; cœlibatum adstruens, eóque facto animos simpliciorum decipiens.*

πατῶν· ὁ Θάμυρις οὖν τοὺς ἄνδρας παραχρῆμα ὑποποιούμενος, εἰς τὸν ἑαυτοῦ οἶκον ξενίζει· καὶ δεῖπνα πολυτελῆ παραθείς, τὰ περὶ τοῦ Παύλου τε περιεργότερον ἀνηρώτα, καὶ συμβούλους ἐλάμβανε, πῶς ἂν τούτου περιγενόμενος, ἐκ μέσου τε ποιήσας, τῆς μεμνηστευμένης αὐτῷ Θέκλης μὴ ἀστοχήσει. Δημᾶς δὲ καὶ Ἑρμογένης, τῷ ἡγεμόνι * Καστελλίῳ, εἶπον, τὰ περὶ αὐτοῦ διασάφησον, ὡς ἀναπείθει τοὺς ὄχλους τῇ καινῇ καὶ ξένῃ ταύτῃ τῶν χριστιανῶν διδασκαλίᾳ· καὶ τὸ λοιπὸν αὐτῷ μὲν μελήσει κατὰ τὸ δόγμα τοῦ Καίσαρος, Παῦλον ἀπολέσαι· σοὶ δὲ οὕτως ἔσται τὴν γυναῖκα τὴν σὴν ἔχειν ἐλευθέραν ἐλευθέρως. πλὴν ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οὐ περιοψόμεθά σε, ἀλλὰ τὰ δυνατὰ ἐσόμεθα συνεργοῦντες.

* Καστιλλίῳ

Ἔπι οὖν ζήλου καὶ ὀργῆς Θάμυρις πληρωθείς, ὄρθρου διαναστάς, εἰς τὸν οἶκον Ὀνησιφόρου γίνεται, μετὰ καὶ ἀρχόντων, καὶ χειρὸς οὐκ ὀλίγης· εἶτα τῷ Παύλῳ περιτυχών, διέφθειρας, ἔλεγεν, ἄνθρωπε τὴν Ἰκονιέων πόλιν· καὶ τὴν ἡρμοσμένην ἐμοὶ Θέκλαν διέπεισας περὶ οὐδενὸς τοὺς ἐμοὺς θέσθαι γάμους. ἔρχου τοιγαροῦν, λόγον ὑφέξων, πρὸς τὸν ἡγεμόνα. οὕτως ἔλεγε, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος αὐτῷ συνηγόρουν, ἄπαγε τὸν γόητα, λέγοντες· πάσας γὰρ ἡμῶν ἀπώλεσε τὰς γυναῖκας. στὰς οὖν ὁ Θάμυρις πρὸ τοῦ βήματος, ἔχων ὑπ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος, κραυγῇ μεγίστῃ, ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ἔλεγεν, ὅθεν μὲν εἴη, ἀγνοοῦμεν· γαμεῖσθαι δὲ τὰς παρθένους οὐ συγχωρεῖ, καὶ ταραχῆς μὲν τὴν πόλιν πληροῖ. εἰπάτω γοῦν ὅτου χάριν ταῦτα ποιεῖ. Δημᾶς δὲ καὶ Ἑρμογένης, οἱ ἀμαθεῖς τῶν καλῶν μαθηταί, καὶ μηδὲν τάχα τῆς Ἰούδα μοχθηρίας ἀπολειπόμενοι, ὑπετίθουν αὐτῷ, λέγε, φάσκοντες, ὅτι χριστιανὸς εἴη, καὶ τάχιστα ἀπολεῖται.

Ὁ ἡγεμὼν δὲ τὴν διάνοιαν ἐπιστήσας, καὶ τὸν Παῦλον ἐγγυτέρω παραστησάμενος· τίς εἶ; λέγει· τίνα δὲ καὶ

ἄπες

piens. Quos viros Thamyris ex tempore sibi conciliatôs domi suę hospitio excipit, appositoq́. perquàm sumptuoso prandio, omnia de Paullo curiosiùs percunctatus, illos in consilium adhibet: quonam modo illo deuicto, & de medio sublato, desponsâ sibi Theclâ minimè spoliaretur. Cui Demas & Hermogenes, *Castellio*, inquiunt, *Præsidi vitæ ipsius institutũ denuntia, imbuere multitudinem nouâ & extraneâ Christianorum doctrinâ: curæ nimirum illi de cetero fuerit Paullum iuxta Cæsaris edictum perdere: atq. eâ ratione vxorem tuam liberam liberè tibi habere licebit. quâ in re ne nos quidem te negligemus; quin potiùs, quoad eius facere poterimus, vnà adiuuabimus.* Demæ & Hermogenis de Paullo perdendo consiliũ.

Thamyris igitur, zelotypiâ adhuc & iracundiâ plenus, diluculo consurgens, domum Onesiphori pergit cũ Magistratu, & manu nõ paucâ: deinde in Paullum incidens, *Corrupisti*, inquit, *ô homo Iconiensiũ vrbem, Theclæq́; mihi desponsatæ, coniugium meum vt nihili æstimaret, persuasisti. veni proinde rationem huius tui facti corã Præside redditurus.* Quæ vbi dixit, omnis multitudo illi est assensa; *Apage præstigiatorem*, clamãtes: *omnes enim nostras vxores perdidit.* Stans igitur Thamyris ante tribunal, magnâ hominum multitudine cinctus, ingẽti voce, *Hic homo*, inquit, *vnde sit ignoramus; virgines autem ne nubant prohibet, tumultuq́; vrbem hanc complet. dicat ergo cur hæc faciat.* Demas autem & Hermogenes, rerum præstantium indocti discipuli, neq. quicquam Iudę scelerata improbitate inferiores, eidem suggesserunt, diceret Paullum Christianum esse, atq. ita citissimè periturum. Thamyris Paullum in iudiciũ rapit.

Præses porrò animũ accuratiùs intendens, Paullo ad se propiùs constituto; *Quis tu es*, ait, *& quænam illa, & qualia*

 qualia

» ἅπερ διδάσκεις; οὐ γὰρ τὰ τυχόντα σου κατηγοροῦσιν. ἐπάρας δὲ τὴν φω-
» νὴν ὁ Παῦλος· Εἰ ἐγὼ σήμερον, ἔφη, περὶ διδαχῆς ἀνακρίνομαι,
» ἄκουε τῶν ἐμῶν λόγων, ἀνθύπατε. Θεὸς ζῶν, Θεὸς ἐκδικήσεων,
» Θεὸς ἀπροσδεὴς, μόνης δὲ χρήζων ἀνθρώπων σωτηρίας, ἀπέσταλκέ
» με, τὸν αὐτοῦ παῖδα εὐαγγελίζεσθαι Ἰησοῦν Χριστὸν, ὅνπερ δὴ καὶ εὐαγγε-
» λίζομαι, ἐν ἐκείνῳ ἔχειν τὰς ἐλπίδας τοὺς ἀνθρώπους διδάσκων, ὃς
* f. μόνος » * μόνῳ συνεπάθησε πλανωμένῳ κόσμῳ· ἵνα μηκέτι εἰς ὑπόκρισιν
» ὦσιν, ἀλλὰ πίστιν ἔχωσι, καὶ φόβῳ Θεοῦ συνεχόμενοι τὰς καρδίας,
» πᾶσιν ἀποτάξωνται πονηροῖς ἔργοις, καὶ ἐν ἁγνείᾳ ζήσωσι, καὶ ἀγάπῃ
» τῆς ἀληθείας. εἰ οὖν ἐγὼ, ἀνθύπατε, τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ μοι ἀποκεκα-
* δρᾶν » λυμμένα διδάσκω, τί ποτε ἄδικον εὑρίσκομαι* δρῶν; Ταῦτα ἐκεῖ-
νος ἀκούσας, κελεύει δεθῆναι τὸν Παῦλον, καὶ οὕτω τῇ φυλακῇ δοθῆναι,
ἕως ἂν αὐτὸν κατὰ σχολὴν γένηται τὰ ἐκείνου ζητῆσαι.

Ἡ Θέκλα δὲ ταῦτα μαθοῦσα, σπουδῇ περιελομένη, ἅπερ ἦν αὐτῇ
ἐνώτιά τε καὶ περιδέρραια, καὶ ὁρμίσκοι, χρυσοῦ κατεσκευασμένα, τῷ
πυλωρῷ τῆς οἰκίας δίδωσι· καὶ οὕτως ἀκώλυτον ἔχουσα τὴν ἔξοδον, ὑπὸ νύ-
κτα πρὸς τὴν φυλακὴν ἀφικνεῖται. εἶτα πρὸς τοῦ δεσμοφύλακος
κατόπτρῳ ἀργυρῷ πάλιν τὴν εἴσοδον πριαμένη, εἴσεισι. πρὸς τὸν Παῦ-
λον· καὶ καθίσασα παρὰ τοὺς αὐτοῦ πόδας, ἔτι μὲν ἀκοὴν λόγοις ἐδίδου,
κηρίου πάντως καὶ μέλιτος ἡδυτέροις. καὶ οὔτε τῷ Παύλῳ δέος ἦν τοῦ πα-
θεῖν κακῶς· ἐκείνης τε ἡ πίστις ηὔξανε, καταφιλούσης αὐτοῦ τὰ δεσμά.
ἐπειδὴ δὲ ἅμα πρωῒ ἐζητεῖτο Θέκλα ὑπὸ τῶν οἰκείων τε καὶ Θαμύρι-
δος, ἅτε ἀπολομένη, καὶ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐδιώκετο, καί τις τῶν ὁμοδούλων τοῦ
πυλωροῦ τὸ γεγονὸς μηνύει, ὅτι νύκτωρ ἐξέλθοι· καὶ ὁ πυλωρὸς, ἐξελάσεως
ἀνάγκαις παραδοθεὶς, εἴρηκεν ὅτι πρὸς τὸν ξένον ἐκεῖνον ἀπέλθοι, τὸν ἐν
* φυλακῇ * φυλακαῖς τηρούμενον. ἀπίασιν εὐθὺς εἰς τὸ δεσμωτήριον, καὶ εὑρίσκουσι
ταύτην

qualia quæ doces? neque enim de re nihili te accusant. Ad quæ Paullus sublatâ voce: *Si hodie, super doctrinâ conuenior; audi quid dicam, Proconsul. Deus viuens, Deus vltionum, Deus nullius rei indigens; sed solam hominum expetens salutem, misit me, Iesum Christum filium suum denuntiare: quem etiam denuntio; & vt in ipso spem habeant homines, doceo: qui solus mundum errantem commiseratus est; ne deinceps simulatè mortales viuant; sed fidem teneant, animósque Dei timore coërcentes, prauis omnibus operibus renuntient, & in puritate veritatisq́ amore viuant. Quare si ego, ô Proconsul, ea quæ mihi reuelata à Deo sunt, doceo; quidnam iniustè facere inuenior?* Quibus ille auditis, Paullum vinciri, & in carcerem tradi imperat: quoad otium ipsi esset, de hisce ad illum spectantibus ampliùs inquirendi. Paulli ad Præsidem oratio. Vincitur Paullus & in carcerē datur.

Quibus intellectis, Thecla ingenti studio incitata, quas habebat inaures, & collaria, paruaq. monilia ex auro cōfecta, ianitori domus suæ dono dat; atq. ita liberum exitum nacta, de nocte ad carcerem accedit: vbi à præfecto, argēteo rursus speculo aditum commercata, ad Paullum ingreditur: ad cuius pedes sedens, verbis eius omni fauo & melle dulcioribus attētas aures prębebat. Neq. Paullo intereà metus erat durius aliquid perpetiendi; & huius fides, vincula quoq. eius exosculantis, magis magisq́. augebatur. Cùm autē simul ac iam diluxisset, à famulis domesticis & Thamyride Thecla, tāquam perdita, per vias quæreretur; quidamq. ex conseruis ianitoris, factum indicaret, quòd illa de nocte exiuisset; ianitor quæstioni traditus, ad senem illum, qui in carcere attinebatur, adijsse dixit. Illi protinus ad carcerem abeuntes, inueniunt Eò & Thecla abit.

illam

ταύτην τρόπον τινὰ δεσμοῖς πόθου τῷ Παύλῳ συνδεδεμένην. καὶ μηδὲν τούτου πλέον εἰπόντες, ἢ δράσαντες, ἐξίασι πάλιν· εἶτα τοῖς ὄχλοις ἐπισπασάμενοι, δῆλον τοῦτο τῷ ἡγεμόνι ποιοῦσι. καὶ ὃς ἐπὶ τὸ βῆμα κελεύει τὸν Παῦλον ἄγεσθαι. ἡ Θέκλα δὲ, ὡς ἀπολειφθεῖσα, πενθοῦσα ἦν, καὶ πρὸς τῷ τόπῳ κυλιομένη, ἐν ᾧ ὁ Παῦλος καθήμενος ἐποιεῖτο τὴν διδαχήν. ἔπειτα κελεύσαντος τοῦ ἡγεμόνος καὶ αὐτὴν ἀχθῆναι, οὐκ ἀπέβλεψεν ἡ ἀοίδιμος πρὸς τὴν φύσιν, ὅτι γυνὴ ἦν· ἀλλ' αὐτὸ τὸ μετὰ Παύλου, ἢ μᾶλλον διὰ Παῦλον, κολασθήσεσθαι, πολλὴν αὐτῇ ἐδίδου τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν εὔκλειαν. ὁ μέντοι ὄχλος,
*προσαχθέντος » * προσαχθέντος πάλιν τοῦ Παύλου, πλείονι ἐνέχρητο τῇ βοῇ· γόης
» ἐστὶ, λέγοντες, ἔρρε τοῦτον. πλὴν οὐ ῥᾳδίως ἐπῆλθον· ἀνθυπάτῳ γὰρ ἐσπουδάσθησαν οἱ τοῦ Παύλου λόγοι, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν, ἐφ' οἷς ὡμίλει, περὶ
» τῶν ὁσίων τοῦ Χριστοῦ ἔργων. καλέσας δὲ τὴν Θέκλαν, διά τι, ἔλεξεν, οὐ
» γαμῇ Θαμύριδι κατὰ τὸν Ἰκονιέων νόμον; Θέκλα δὲ, ἀνθύπατον μὲν αὐτοῖς ῥήμασι, καὶ τῷ τῆς ἀρχῆς ὄγκῳ, μικρὸν ἐπιθεῖσα καὶ τὸ τυχόν· ὅθεν οὐδὲ ἀπεκρίνατό τι πρὸς αὐτὸν τὸ παράπαν· Παῦλον δὲ ἦν ὅλως ἀτενῶς βλέπουσα, ὥσπερ ἐκ τούτου μόνου, τοῦ ἐκεῖνον ὁρᾶν, τὸ διαπνεῖν ἔχουσα, καὶ τὸ ζῆν. Θεοκλεία δὲ ἡ μήτηρ αὐτῆς ὁρῶσα ταῦτα, καὶ τῷ θυ-
» μικῷ σάλῳ καὶ αὐτοῦ τοῦ εἶναι μήτηρ ἐκλαθομένη, κατάκαιε* τὸν
τὴν vtrobiq. lege. » ἄνομον, ἔλεγε, κατάκαιε τὸν ἄνυμφον, ἐν μέσῳ τοῦ σταδίου καὶ
» τοῦ θεάτρου.

Ἔπαθεν οὖν τὴν ψυχὴν καὶ ὁ ἡγεμὼν ἐκτόπως, καὶ τοῖς ὅλοις ἀπορηθεὶς, τὸν μὲν Παῦλον* φλαγελλώσας, ἐκβάλλει τῆς πόλεως· Θέκλαν δὲ πυρίκαυστον γενέσθαι καταδικάζει. αὐτὸς δὲ διαναστὰς, ἠπείγετο πρὸς τὸ θέατρον, καὶ πᾶς δὲ ὁ ὄχλος ἐπὶ τὴν θέαν ταύτην ἐξῄει. ἡ Θέκλα μέντοι ὡς ἀμνὸς ἐν ἐρήμῳ τὸν ποιμένα, οὕτως αὐτὴ Παῦλον περισκοποῦσα

*φραγελλώσας

illam desiderij vinculis Paullo quodãmodo colligatam; nihilq́. tum amplius dicẽtes aut facientes, rursum exeunt, & multitudine ad se attractâ, rem totã Præsidi indicant: qui Paullum ad tribunal agi iubet. Thecla interim tanquam derelicta, in mœrore esse, & in loco, vbi Paullus sedens docuerat, volutari. Deinde cùm Præses illam quoq. adduci iussisset, nõ aspexit, celeberrima hęc Virgo, ad naturam, quòd femina esset: sed hoc ipsum, quòd cũ Paullo, vel potiùs propter Paullum, pœnas esset datura, vt in re præclarâ magnam illi animi alacritatem addebat. Turba autẽ, rursum producto Paullo, magnâ vociferatione vsa, *Præstigiator est*, inquiunt, *pereat*. Ceterùm non facilè, quod volebant, Proconsuli persuaserũt: cui Paulli sermo cum studio accipiebatur; libenterq. audiebat, quæ ille de sacris rebus à Christo gestis publicè disserebat. Aduocatâ autem Theclâ, *Cur*, inquit, *Thamyridi, iuxta Iconiensium legem, non nubis*? Thecla verò Proconsulẽ cum suis istis verbis, ipsóq. adeò Magistratus fastu, pro paruo sanè ac vili habebat: ita vt ne verbum quidem illi respõderet, ad Paullum indesinenter omnino intuens, tãquam si ex solo eius cõspectu respiraret ac viueret. Quę dum Theoclea mater eius videt; iracundiæ æstu ita agitata, vt matrem omnino se esse obliuisceretur, *Vre*, inquit, *exlegem*; *vre coniugij hostem in medio Circi, siue Theatri*.

Paullus ad tribunal agitur.

Item Thecla.

Quæ ad Præsidis verba nihil respõdet.

Præses interim supra modum animo turbatus, & consilij inops, Paullum flagellatum vrbe eijcit, Theclam verò igni exurendam condemnat: surgénsque, in Theatrũ, vnà cum totâ illâ multitudine, ad tale spectaculum festinus exit. Interim vt agnus in loco deserto, ad suũ pastorem; ita Thecla ad Paullum aspiciendum circũquaque

Flagellatur Paullus. Thecla ad ignem dãnatur.

ODARTE, nostros! quam neque tristior
Fortuna rumpat; nec simul omnia,
Quæ fata BELGICAM supremâ
Pernicie miseram fatigant:
Ex quo superbâ ditis Iberiæ
Versantem in Aulâ, iam propè tertio
Lustro peracto, adscribis vltrò
Me numero cupidum tuorum:
Teque ipse gratus cordis in intimo
Sinu repono: viuit vbi meus
ODARTVS, & plenis habenis
Cuncta tenétque, regítque solus.
Regétque donec mors fera diuidet
Vtrumque nostrûm. quin, reor, vltimos
A morte tam constans duorum
Vsque calor cineres habebit.
At ô sacrati conscia fœderis,
Quâ te Camœnâ, quis fidibus canam,
LVX alma? quo tuos honores
Munere mî renouem quotannis?
Digna inter albos perpetuis dies
Fulgere fastis; digna pio meri
Turísque cultu, dum recurrens
Purpureâ face visis orbem:
ODARTVM amicum concilians mihi,
ODARTVM auito sanguine nobilem,
ODARTVM in ipso perpolitum
Palladis Aonidúmque ludo.

Quem

Quem ſi iocoſo pectine barbiton
Pulſare cernas,& faciles ſimul
Ciere cantus; eſſe Vatem
Ogygiæ, Rhodopéſve iures.
Sin inquietæ munia Curiæ
Virum repoſcant; omnibus integer,
Sic iura ſollerti miniſtrat
Mente, DICE vt meliùs nequiret.
Felix alumno hoc BELGICA; ſed magis
Dicenda felix,ſi tibi talium
Nunc vndique afflictis petatur
Conſilium auxiliúmque rebus.
Non ſic pudendis ſeditionibus
Surſum deorſúmque omnia,turbinis
Inſtar furentis, miles atrox
Miſceat,imperiúmque frangat.
Non tot triumphis,tot ſpolijs grauis
Se iactet hoſtis diutiùs; vltimo
Furore graſſari paratus
MATRIS in exitium verendæ.
Reſurgat imis abdita ſedibus
PAX læta; rerum diuite copiâ
Vrbes frequentans; dum Sorori
IVSTITIÆ PIETAS reuincta,
Cultus profanos tollat,& improbis
Procul remotis,vnde malum pedem
Pridem intulerunt, mox reponat
Ingenuos veteréſque mores.

Sed quò proteruo MELPOMENE ruis
Ausu? doloso quid cinere obrutos
Ignes lacessis? sat futura
Secla meo didicisse versu,
PANTINVM ODARTO sic penitus suo,
PANTINO ODARTVM consimili fide
Vixisse sic iunctos, vt olim
Thesea Pirithoúmque narrant.
Hoc fas & æquum; hoc THECLA diu nigræ
Obliuionis flumine languido
Demersa, nunc nostro labore
Æthereas reuocata in auras
Videre gaudet: gaudet & hoc, tui
Benè auspicatâ nominis alite,
ODARTE, famæ offerre ventis
Vela suæ; modò ne repugnes.
At non repugnat, DIVA, tuis bonus
Votis ODARTVS, nec titulum inuidet:
Tu læta discedens secundâ
Puppe seca vaga dorsa ponti.

ΠΑΝΤ ΕΝ ΑΓΑΠῌ.

PETRO

PETRO PANTINO DECANO BRVXELLENSI.

DESVETA *Cyrrhæ sic repetis iuga,*
PANTINE,*pennâ præpetis ingenî?*
Dextrisq́; Musis quâ solebas
Pegaseos bibis arte fontes?
O lacte fontes, melleq́; roscidos!
Hic Hermus ille est, qui tua plurimus
Perfudit auro labra, ditans
Eloquio meliore venam:
Torrentiores quæ latices pluens,
Flauente quidquid flumine lauerit
Scientiarum, fulguranti
Aonidum locupletat auro.
Tu magne dictis testis ades meis
OVDARTE, *amicum Pieriæ caput:*
En ille laudis persecutus
Summa tuæ, titulósque honoris,
Quanto tumescit vortice! Si canat,
Quantus vetustas fumus imagines
Deturpet, immortale ducens
A proauis atauisq́; stemma;
Vt se in medullas insinuans tuas
Decens Honestas, & melior Fides,
Iustíque Lex æquíque seruans,
Te mediâ ex hominum coronâ

Tellure

Tellure, pinnâ remige deripit;
Quo deinde venam concitet arduam
Torrente? Sed quid magna Vatis
Pergo humili tenuare versu?
O te beatum! quem canit, atque amat
Flos ille Vatum. me quoque! si volet
Vel subter imis esse ceris,
Quas Amor atque Fides sigillat.

EIDEM.

Q V Ò *te entheati pectoris abditus*
Ardor medullis plurimus incitat
P A N T I N E? *qua mentis recessus*
Vis animi generosa raptat?
Quis grande toto haud ore crepet sophos?
Dum digna cedro, dignáque Pindari
Tonas cothurno: dum loquaces
Voce fides sequerísque plectro.
Huc, Musa, frondis præmia laurea,
Decusq́; Vatum. Quis magis hoc tua
Consultus artis? quis politus
Ingenium meliore fabro?
Hunc Numen æquo lumine scilicet
Vt vidit olim, vix minimum luti
Brutalis addens, parte multâ
Aetheream dedit intus auram.

Hac

Hæc illa mentis, feminǽque indolis
Diuinioris, quid nisi proferant
Sublime, summum? Nempe vulgi
Te Proceres super, ista raptant:
Quos inter altè Sol velut emicas,
Pulcréque fulges. Non ita purpurat,
Dumósque pingit quæ rubescens
Cyprigenæ rosa vernat ostro:
Non talis ignes sparsa vomit suos
Pyropus inter rudera, vel suos
Dictynna noctis per tenebras,
Pleno vbi combibit ore fratrem.
Sed quid recondis lumina? ceu nouo
Dum surgit arcu Cynthia se clepit.
Euerberatum fac bibamus
Tantæ oculis iubar istud Artis.
Fingis, refingis, nec statuis modum:
Vt vrsa massam lambere pertinax
Incerta viuas ora dudum
In facies animare sudat.
O parce tandem, ac alite cum bonâ
In quam meretur Thecla diem ruat.
Fauete cuncti, Thecla prôdit
Romuleo redimita cultu.

P. B. S. I. S.

EX SIMEONE METAPHRASTE,*

De sanctâ, gloriosâ, ac victrice Martyre THECLA, *Iconiensi.*

* Logothetæ titulũ Suidas autori addit dictione Λ"βαξ.

QVVM primùm Paullus magnus ille veritatis nuntius ac præco, & sonora Christi tuba, relictâ Antiochiâ, Syriȩ vrbe, Iconiũ venisset; ibique vitæ verbum, instar diuini seminis, spargeret; Demas & Hermogenes, non ex veritatis præscripto viuentes, sed fictione pleni, vnà illum comitabãtur: quos Paullus, quippe Christi discipulus, animo omni humanitate imbuto, cãdidè atq. amicè amplectebatur; omniaq. illis, quȩ ad Dominicam disciplinam, viuendiq rectam rationem pertinerent, suppeditabat, magnalia Dei, modumque quo Dominus ipsi apparuisset, & ad se traxisset, illis enarrans. In ipsam porrò Iconiensium vrbem iam ingressus, hospitio excipitur à quodam viro, cui Onesiphoro nomen; qui, cùm cetera vir probus esset, tum etiã pius, simul atque audiuit, Paullum ad vrbem aduentare, cum vxore & liberis obuiam procedẽs (intellexerat enim ex Tito, quâ formâ Paullus esset) eius videndi desiderio tactus, exiuit. Quem accedentẽ conspiciens, virum videlicet, qualẽ Titi sermo descripserat, breui corporis staturâ, capite exili, tibijs incuruis, naso adunco, cilijs contractis, animo ac mente attentâ; vtq. quod maius est, & maximè ad rẽ facit, referam,

Demas & Hermogenes.

Onesiphorus.

Paulli forma, quam etiam describit Nicephorus Callistus lib.2.c.37.

» χάριτος θείας πεπληρωμένον· χαῖρε, φησὶ πρὸς αὐτὸν, ὑπηρέτα
» τοῦ εὐλογημένου. ὁ Παῦλος δὲ, καὶ αὐτὸς πνεύματι θείῳ τὸν ἄνδρα
καταμαθὼν, σεμνόν τε προσώπου μειδίαμα, καὶ ἦθος χαρίεν αὐτῷ
» ἐπιδείξας· ἡ χάρις, ἔφη, τοῦ Θεοῦ εἴη μετὰ σοῦ, καὶ τοῦ οἴκου σου. Δημᾶς δὲ καὶ
Ἑρμογένης, οὓς ἤδη καὶ ἀκολουθεῖν αὐτῷ ἔφημεν, φθόνῳ τῷ πρὸς τὸν
Παῦλον τὰς ψυχὰς πληγέντες, καὶ τὴν ὠδῖνα τῆς καρδίας οὐχ οἷοί τε
» ὄντες στέγειν, ἀλλ' εἰς φῶς ἐνεγκόντες· ἡμεῖς δὲ τίνες, πρὸς τὸν Ὀνη-
» σιφόρον φασὶν, οὐ δοκοῦμεν εἶναι τοῦ εὐλογημένου, ὅτι μὴ καὶ πρὸς ἡ-
» μᾶς, ἀλλὰ πρὸς Παῦλον μόνον τὴν πρόσρησιν ἐποιήσω; ὁ δὲ καὶ
ἀπ' αὐτῶν τῶν ῥημάτων τὴν ὑποκαθημένην αὐτοῖς ἔνδον κακίαν
» κατανοήσας, ἐπεὶ οὐχ ὁρῶ ἐν ὑμῖν, εἶπε, καρπὸν οὐδένα δικαιοσύνης·
» οὐδ' οὖν ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς ἔρχεσθε εἰς τὸν ἐμὸν οἶκον, καὶ ἀναπαύεσθε.

Ὁ Παῦλος οὖν ἐκεῖσε γενόμενος, καὶ πρῶτα μὲν ἀναπαύσεως,
ἔπειτα δὲ καὶ τραπέζης μεταλαχὼν, λόγον ἥπτετο, καὶ ταῖς ψυχαῖς
τῶν συνειλεγμένων τὸ τῆς εὐσεβείας δόγμα κατασπείρειν ἀπήρ-
χετο. γίνονται δὲ αὐτῷ ἀρχὴ καὶ καταβολὴ τῆς διδασκαλίας οἱ μακα-
» ρισμοὶ τοῦ Χριστοῦ. Μακάριοι γὰρ, εἶπεν, οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι
» ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρ-
» δίᾳ· ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται. μακάριοι οἱ ἐγκρατεῖς, καὶ οἱ τῷ
» ματαίῳ τούτῳ κόσμῳ ἀποταξάμενοι· ὅτι τῷ Θεῷ εὐαρεστοῦν-
» τες ἔσονται. μακάριοι οἱ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐν γαστρὶ καρδίας ὠδί-
» νοντες, καὶ τὰ αὐτοῦ τρέμοντες λόγια· ὅτι αὐτὸν ὄψονται, καὶ ὡς ἄγ-
» γελοι τούτῳ διὰ παντὸς συνέσονται. ἐπὶ τίνα γὰρ, φησὶν αὐτὸς,
* ἥσυχον » ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν πρᾶον καὶ * ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου
» τοὺς λόγους; μακάριοι οἱ τὸ θεῖον δεξάμενοι βάπτισμα, εἶτα ῥύπου
» καθαρὰ τὰ ἑαυτῶν τηρήσαντες σώματα, καὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ εἰρηνο-
ποιοὶ

virum (inquam) diuinâ gratiâ plenum, *Salue*, inquit, *serue Dei benedicti*. cui Paullus & ipse virũ, Dei spiritu docente, cognoscens, lætam quandam vultus grauitatem, gratámq. ingenij suauitatem ostendens; *Gratia*, inquit, *Dei tecum & cũ tuâ familiâ esto*. Demas porrò & Hermogenes, (quos ipsum comitari diximus) animis per inuidiam in Paullum concitatis, & cordis sui dolorem, instar partus, minimè tegere valentes, sed in apertum proferentes; *Quid*, aiunt, *Onesiphore, an nos quoque ad Deum benedictum nõ videmur tibi pertinere; quòd nobis prateritis, vnum Paullum sis allocutus?* Ex quibus verbis quum improbitatem in ipsis insidentem perspexisset; *Hoc ideò*, inquit, *à me factũ est, quòd non deprehendam in vobis vllum iustitiæ fructum: nihilominùs tamen vos quoque domum meam venite, & in eâ requiescite.*

Paullus igitur eò ingressus, captâ primùm quiete, deinde sumpto cibo, verba facere instituit, & pietatis doctrinã animis eorum, qui conuenerant, disseminare. Cuius doctrinę principium ac fundamẽtum illi fuit, Beatitudines à Christo deprędicatę. *Beati enim*, inquit, *pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt. Beati continentes, & stulto huic mundo valedicentes: quia Deo imprimis placebunt. Beati timorem Dei in cordis velut vtero* parturientes, ipsiúsque oracula trementes: quoniam ipsum videbunt, & tanquam Angeli perpetuò cum ipso degent.* Ad quem enim, inquit ille, adspiciam, nisi ad mitem, & tacitum, * & trementem sermones meos? Beati qui postquam Dei lauacrum susceperunt, corpora sua pura deinceps ab omni sorde custodientes, pacificos se ipsos vitâ*

Excipitur hospitio ab Onesiphoro.

Concionatur. *Matt. c.5. v.3.* *Luc c.6. v.20.* * *Isa.c.66. v.1.*

* Adscriptum erat sed inductum τῷ καρδίᾳ, quod auctoritate vulgatæ editionis defendi possit, vbi habetur *contritũ spiritu*.

vitâ ac moribus exhibẽt: quoniam filij Altissimi vocabuntur. Beati misericordes: quoniam misericordiam consequentur, & in die iudicij nullas supplicij pœnas experientur. Beati quorũ corpora pariter atq. animæ, castæ, instar virginum, seruatæ fuerint: quoniam Deo accepti erũt, & iustitiæ puritatisq; suæ mercedem apud ipsum inuenient, quietem sempiternam adepturi. Et Paullo quidem eiusmodi verba in domo Onesiphori corã illis, qui ad se venerant, differente; & nonnullis quidem libenter placideque illum audientibus; alijs autẽ sermocinationem hanc negligenter accipiẽtibus, & surdorum instar affectis; alijs deniq. non solùm ad hæc attentionem non præstãtibus, sed mala insuper in corde agitantibus; Thecla, Virgo quædam nobilis, Theocleæ filia, viro desponsa, cui nomen Thamyris, in viciniâ Onesiphori habitans, per fenestram aurem auidam audiendi porrigẽs, Paulli verba auscultabat: cuius quãtumuis faciem minimè aspiceret; ita tamen ex eius sermone pendebat, vt reliquarũ rerum omnium curâ demissâ, ad ipsum solùm attenderet, & per ipsum Christo coaptaretur. Cúmq. videret multas tam matrimonio coniunctas, quàm virgines ad Paullum ingredientes, desiderabat quidem & ipsa viri aspectum intueri, ex cuius sermone tantum fructum hauriebat; ceterùm, quod ipsi tum tẽporis id facere minimè liceret, feruidos amantes imitata, in solâ fenestrâ acquiescebat, eiq. continuò adhęrebat, Paulli verbis indesinenter, *tanquam lignum iuxta aquas*, quarum in Psalmis mentio est, *plantatum*, irrigata. Quam vbi mater aduertit, tanto iam tempore fenestræ illi affixam, ignorans scilicet quæ in corde illi inclusa laterent; suspectam tamen interim immẽsam hanc

Thecla de fenestrâ auscultat.

Psal. 1. v. 3.

hanc ad fenestram sessionem habens; blandis primùm, hoc est maternis verbis, ipsam ab illâ prohibere contendit: *Filia*, inquiens, *mea Thecla, quid tibi cum extraneo illo præstigiatore rei, quę ita assiduè auscultas, cuiúsq. verbis vsque adeò capta teneris? nos quoq. iam adspice, & colloquij tui participes redde, ac de cibo sumendo cogita.* Quo illa sermone vsa, quum nihil proficeret; sed, vt dici solet, mortuo in aurem verba faceret; asperiori loquēdi genere vti aggressa: *Et quid*, inquit, *instar insanæ, & sensibus ipsis spoliatæ, continuò hic assidens, ad virum ignotum ita attendis? reuerere cognatos, reuerere amicos, reuerere æquales, naturam ipsam reuerere. cur libera cùm sis, animū seruilem geris, idq́. filia Theocleæ, sponsa Thamyridis?* Quo dicto, ipsum sponsum arcessit; qui etiam festinus, & velut alatus aduénit, nuptiarū se causâ aduocari existimans. Ceterùm vbi ex eâ, quo loco res Theclę essent, intelligeret, quódq. post exactos iam tres dies, & totidem noctes, illa omnino à fenestrâ non recessisset, cibi potúsq. ne tantillum quidem memor, tantùm ex Paulli verbis suspensa: hæc, inquam, quum Thamyris ex matre intelligeret, illáq. adderet; *Adi tu illam (quippe sponsus eius es) & verbis à fenestrâ vt absistat efficere contende*; accedit protinus Thamyris, omnigenóq. sermone, nunc quidem assentando, nunc admonēdo, nunc increpando, illā à pro po sito reuocare conatur. *Et quid?* inquit, *Thamyrim sponsum tuum non aspicis, mihi charissima? nunquid. fortè alium amas, in despectū amoris erga te mei? cur ita, veluti attonita, à te abysti? num per imprudentiam fortè te offendi, dilectissima? num voluntati tuæ obsequióq. in te meo vspiam defui? nimis fortean diu nostras hactenus*

Theoclea frustrà illam à fenestrâ dimouere contēdit.

Thamyridem accersit

Is idem tentat.

» λωμεν εἰς τοὺς γάμους. ὀψίζουσι τοῖς ᾠδικοῖς οἱ ὑμέναιοι. καὶ εἰ βού-
» λει, τελειώθωσαν πάντα. ἢ καὶ ἔτι περιμένομεν; τοῦ σοῦ γὰρ
» θελήματος, Θέκλα, καὶ μόνου τοῦ νεύματος αὐτὸς ἤρτημαι.
Ταῦτά τε ἔλεγε, καὶ σχήμασι παρακλητικοῖς ἐπὶ ἕλκειν εἰς ἑαυτὸν
» ἐπειρᾶτο. ἠρέμα δὲ καὶ ὀθόνης ἁπτόμενος, ἀνάστηθι, φάγωμεν,
» ὑπεφώνει· ἀνάστηθι, πίωμεν. τί γὰρ ἡμῖν καὶ τὸ πολὺ τοῦτο τῆς
* lego ἀσιτίας » * αἰτίας εἰς ὄνησιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκεῖνος. πλὴν καὶ τοῖς ἐν τῷ
οἴκῳ πᾶσι κοινὸς ἦν ὁ θρῆνος· Θαμύριδι μέν, γυναικὸς ἀ-
στοχοῦντι· Θεοκλείᾳ δέ, τέκνου· ταῖς δὲ παιδίσκαις, κυρίας· καὶ
σύγχυσις ἦν ἐν τούτῳ πολλή, καὶ πένθος ἀπαρηγόρητον.

* Θέκλῃ Ἀλλὰ τῇ* Θέκλᾳ, καὶ τούτων γινομένων, ὀλίγη φροντίς· τῶν
αὐτῶν δὲ εἴχετο, καὶ τοῦ θυρίδος οὐδαμῶς ἀφίστατο, καὶ οἱ Παύλου
λόγοι μελέτη ταύτῃ διηνεκής. ὁ Θάμυρις οὖν, εἰδὼς ὡς ἀνο-
νήτοις ἐπιχειρεῖ, ζήλου πικροῦ, θυμοῦ τε καὶ ὀργῆς ἐντεῦθεν
ἀποπλησθείς, περίεισιν ἔξω κατὰ ἄμφοδον, καὶ ἦν οὕτω περιτρέχων,
τίς τε πρὸς τὸν Παῦλον εἰσίοι, καὶ τίς ἐξέρχοιτο. καὶ δὴ δύο τινὰς
ὁρᾷ μαχομένους πρὸς ἀλλήλους τε καὶ στασιάζοντας. Δημᾶς οὗτοι
* f. ἐμή- νυσε καὶ Ἑρμογένης ἤστην· οὓς ὁ λόγος φθάσας * ἐδήμωσε, καὶ ὅπως Παύ-
λῳ μὲν εἵποντο, ἥκιστα δὲ τῷ ἐκείνου βίῳ συνείποντο· οἷς καὶ ὁ Θάμυρις
ἐντυχών, καὶ περὶ Παύλου ἐρόμενος, εὗρε συναιρομένους αὐτοῦ τοῖς
» θελήμασιν. εἰρήκασι γάρ, ὡς τὸν ἄνδρα οὗτον, ὅστις μὲν εἴη, μὴ ἔχειν ἀ-
» κριβῶς εἰδέναι, νομοθετεῖ δὲ παρθενίαν ἣν μὴ ἁγνοὶ μείνητε, λέγων,
» ἄλλως οὐκ ἂν μετὰ θάνατον τὰ σώματα ὑμῶν ἀναστάη, καὶ ζωῆς γένοισθε
» κληρονόμοι. καὶ ταῦτα λέγων, ἀποστερεῖ μὲν νέους γυναικῶν, παρθένους δὲ ἀν-
» δρῶν· νομοθετῶν ἀγαμίαν, καὶ οὕτω τὰς ψυχὰς τῶν ἁπλουστέρων ἐξα-
πατῶν.

moramur nuptias: nimis diu hymenæi nostri cantus musicis differtur. Quare si lubet, age, omnia conficiãtur. An etiam num cunctabimur? ex voluntate enim tuâ, mea Thecla, soloq́; nutu pendeo. Hæc & dicebat, & gestu quodam corporis ad permouendum efficaci illam in suam sententiam pertrahere nitebatur. quin & vestem lineam ipsius remissè tangens; *Surge*, subiecit, *edamus*; *surge, bibamus: quid enim tanta inedia nobis profuerit?* Hactenus ille. Omnes interim domesticos communis luctus inuasit; Thamyridem quidẽ, quòd vxore excideret; Theocleam, quòd filiâ; ancillas denique, quòd dominâ: hincq́. confusio, ac mœror exortus omni consolatione maior.

Ceterùm Theclæ parua etiam horum omnium cura; & in ijs, quę cœperat, perseuerãs, fenestrâ nullatenus absistebat, vnius Paulli sermonibus totâ animi contẽtione studioq́. intenta. Quod vbi Thamyris videt, séque rei nequaquam successurę operam dare; acri zelotypiâ atq. iracundiâ perculsus, foras in plateam progreditur; quis ad Paullum intraret, quísve inde exiret, obseruans: cũ duos quosdam inter se depugnantes & rixantes videt, Demam nempe & Hermogenẽ, (de quibus anteà diximus, Paulli quidem asseclas, non item vitę imitatores fuisse) in quos cùm Thamyris incidisset, & de Paullo quæsiuisset, volũtati suę conformes reperit: virum se illum, quisnam esset, accuratè nequaquã nouisse asserentes; virginitatẽ autem velut legem sancire, hisq. verbis vti: *Nisi in castitate perstitatis; corpora vestra post mortem nequaquam resurgẽt, neque vos vitæ hereditatem adipiscemini. Quo sermonis genere iuuenes vxoribus priuat, virgines maritis; cœlibatum adstruens, eóque facto animos simpliciorum decipiens.*

παπαί. ὁ Θάμυρις οὖν τοὺς ἄνδρας παραχρῆμα ὑποποιούμενος,
εἰς τὸν ἑαυτοῦ οἶκον ξενίζει· καὶ δεῖπνα πολυτελῆ παραθείς, τὰ περὶ τοῦ
Παύλου τε περιεργότερον διηρώτα, καὶ συμβούλους ἐλάμβανε, πῶς
ἂν τούτου περιγενόμενος, ἐκ μέσου τε ποιήσας, τῆς μεμνηστευμένης
„ αὐτῷ Θέκλης μὴ ἀστοχήσει. Δημᾶς δὲ καὶ Ἑρμογένης, τῷ ἡγεμόνι
* Καστελλίῳ „ * Καστελλίῳ, εἶπον, τὰ περὶ αὐτοῦ διασάφησον, ὡς ἀναπείθει τοὺς
„ ὄχλους τῇ καινῇ καὶ ξένῃ ταύτῃ τῶν χριστιανῶν διδασκαλίᾳ· καὶ τὸ λοι-
„ πὸν αὐτῷ μὲν μελήσει κατὰ τὸ δόγμα τοῦ Καίσαρος, Παῦλον ἀπο-
„ λέσαι· σοὶ δὲ οὕτως ἔσαι τὴν γυναῖκα τὴν σὴν ἔχειν ἐλευθέραν
„ ἐλευθέρως. πλὴν ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οὐ περιοψόμεθά σε, ἀλλὰ τὰ
„ δυνατὰ ἐσόμεθα συνεργοῦντες.

Ἔπειτα οὖν ζήλου καὶ ὀργῆς Θάμυρις πληρωθεὶς, ὄρθρου διαναστὰς, εἰς
τὸν οἶκον Ὀνησιφόρου γίνεται, μετὰ καὶ ἀρχόντων, καὶ χειρὸς οὐκ ὀλίγης·
„ εἶτα τῷ Παύλῳ περιτυχὼν, διέφθειρας, ἔλεγεν, ἄνθρωπε τὴν Ἰκο-
„ νιέων πόλιν· καὶ τὴν ἡρμοσμένην ἐμοὶ Θέκλαν διέπεισας περὶ οὐδε-
„ νὸς τοὺς ἐμοὺς θέσθαι γάμους. ἔρχου τοιγαροῦν, λόγον ὑφέξων, πρὸς τὸν
„ ἡγεμόνα. οὕτως ἔλεγε, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος αὐτῷ συνηγόρουν, ἄπαγε τὸν γόη-
„ τα, λέγοντες· πάσας γὰρ ἡμῶν ἀπώλεσε τὰς γυναῖκας. στὰς οὖν ὁ Θά-
μυρις πρὸ τοῦ βήματος, ἔχων ὑπ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος, κραυγῇ με-
„ γίστῃ, ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ἔλεγεν, ὅθεν μὲν εἴη, ἀγνοοῦμεν· γαμεῖσθαι δὲ τὰς
„ παρθένους οὐ συγχωρεῖ, καὶ ταραχῆς μὲν τὴν πόλιν πληροῖ. εἰπάτω γοῦν
„ ὅτου χάριν τοῦτο ποιεῖ. Δημᾶς δὲ καὶ Ἑρμογένης, οἱ ἀμαθεῖς τῶν καλῶν
μαθηταὶ, καὶ μηδὲν τάχα τῆς Ἰούδα μοχθηρίας ἀπολειπόμενοι, ὑπε-
τίθουν αὐτῷ, λέγε, φάσκοντες, ὅτι χριστιανὸς εἴη, καὶ τάχιστα ἀπολεῖται.

Ὁ ἡγεμὼν δὲ τὴν διάνοιαν ἐπιστήσας, καὶ τὸν Παῦ-
„ λον ἐγγυτέρω παραστησάμενος· τίς εἶ; λέγει· τίνα δὲ καὶ

ἄπες

piens. Quos viros Thamyris ex tempore sibi conciliatos domi suę hospitio excipit, appositoq. perquàm sumptuoso prandio, omnia de Paullo curiosiùs percunctatus, illos in consilium adhibet: quonam modo illo deuicto, & de medio sublato, desponsâ sibi Theclâ minimè spoliaretur. Cui Demas & Hermogenes, *Castellio*, inquiunt, *Præsidi vitæ ipsius institutū denuntia, imbuere multitudinem nouâ & extraneâ Christianorum doctrinâ: curæ nimirum illi de cetero fuerit Paullum iuxta Cæsaris edictum perdere: atq. eâ ratione vxorem tuam liberam liberè tibi habere licebit. quâ in re ne nos quidem te negligemus; quin potiùs, quoad eius facere poterimus, vnà adiuuabimus.* Demæ & Hermogenis de Paullo perdendo consiliū.

Thamyris igitur, zelotypiâ adhuc & iracundiâ plenus, diluculo consurgens, domum Onesiphori pergit cū Magistratu, & manu nō paucâ: deinde in Paullum incidens, *Corrupisti*, inquit, *ô homo Iconiensiū vrbem, Theclaq. mihi desponsatæ, coniugium meum vt nihili æstimaret, persuasisti. veni proinde rationem huius tui facti corā Præside redditurus*. Quæ vbi dixit, omnis multitudo illi est assensa; *Apage præstigiatorem*, clamātes: *omnes enim nostras vxores perdidit*. Stans igitur Thamyris ante tribunal, magnâ hominum multitudine cinctus, ingēti voce, *Hic homo*, inquit, *vnde sit ignoramus; virgines autem ne nubant prohibet, tumultuq. vrbem hanc complet. dicat ergo cur hæc faciat*. Demas autem & Hermogenes, rerum præstantium indocti discipuli, neq. quicquam Iudę scelerata improbitate inferiores, eidem suggesserunt, diceret Paullum Christianum esse, atq. ita citissimè periturum. Thamyris Paullum in iudiciū rapit.

Præses porrò animū accuratiùs intendens, Paullo ad se propiùs constituto; *Quis tu es*, ait, *& quænam illa, &*

» ἅπερ διδάσκεις; οὐ γὰρ τὰ τυχόντα σου κατηγοροῦσιν. ἐπάρας δὲ τὴν φω-
» νὴν ὁ Παῦλος· Εἰ ἐγὼ σήμερον, ἔφη, περὶ διδαχῆς ἀνακρίνομαι,
» ἄκουε τῶν ἐμῶν λόγων, ἀνθύπατε. Θεὸς ζῶν, Θεὸς ἐκδικήσεων,
» Θεὸς ἀπροσδεὴς, μόνης δὲ χρῄζων ἀνθρώπων σωτηρίας, ἀπέσταλκέ
» με, τὸν αὐτοῦ παῖδα διαγγελίζεσθαι Ἰησοῦν Χριστὸν, ὅνπερ δὴ καὶ διαγγε-
» λίζομαι, ἐν ἐκείνῳ ἔχειν τὰς ἐλπίδας τοὺς ἀνθρώπους διδάσκων, ὃς
* f. μόνος » * μόνῳ συνεπάθησε πλανωμένῳ κόσμῳ· ἵνα μηκέτι εἰς ὑπόκρισιν
» ὦσιν, ἀλλὰ πίστιν ἔχωσι, καὶ φόβῳ Θεοῦ συνεχόμενοι τὰς καρδίας,
» πᾶσιν ἀποτάξωνται πονηροῖς ἔργοις, καὶ ἐν ἁγνείᾳ ζήσωσι, καὶ ἀγάπῃ
» τῆς ἀληθείας. εἰ οὖν ἐγὼ, ἀνθύπατε, τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ μοι ἀποκεκα-
* δρῶν » λυμμένα διδάσκω, τί ποτε ἄδικον εὑρίσκομαι* δρῶν; Ταῦτα ἐκεῖ-
νος ἀκούσας, κελεύει δεθῆναι τὸν Παῦλον, καὶ οὕτω τῇ φυλακῇ δοθῆναι,
ἕως ἂν αὐτὸν κατὰ σχολὴν γένηται τὰ ἐκείνου ζητῆσαι.

Ἡ Θέκλα δὲ ταῦτα μαθοῦσα, σπουδῇ περιελομένη, ἅπερ ἦν αὐτῇ
ἐνώτιά τε καὶ περιδέρραια, καὶ ὁρμίσκοι, χρυσοῦ κατεσκευασμένα, τῷ
πυλωρῷ τῆς οἰκίας δίδωσι· καὶ οὕτως ἀκώλυτον ἔχουσα τὴν ἔξοδον, ὑπὸ νύ-
κτα πρὸς τὴν φυλακὴν ἀφικνεῖται. εἶτα πρὸς τοῦ δεσμοφύλακος
κατόπτρῳ ἀργυρῷ πάλιν τὴν εἴσοδον πριαμένη, εἴσεισι πρὸς τὸν Παῦ-
λον· καὶ καθίσασα παρὰ τοὺς αὐτοῦ πόδας, ἔτιμεν ἀκοὴν λόγοις ἐδίδου,
κηρίου παντὸς καὶ μέλιτος ἡδυτέροις. καὶ οὔτε τῷ Παύλῳ δέος ἦν τοῦ πα-
θεῖν κακῶς· ἐκείνης τε ἡ πίστις ηὔξανε, καταφιλούσης αὐτοῦ τὰ δεσμά.
ἐπειδὴ δὲ ἅμα πρωῒ ἐζητεῖτο Θέκλα ὑπὸ τῶν οἰκείων τε καὶ Θαμύρι-
δος, ἅτε ἀπολομένη, καὶ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐδιώκετο, καί τις τῶν ὁμοδούλων τοῦ
πυλωροῦ τὸ γεγονὸς μηνύει, ὅτι νύκτωρ ἐξέλθοι· καὶ ὁ πυλωρὸς, ἐξελάσεως
ἀνάγκαις παραδοθεὶς, εἴρηκεν ὅτι πρὸς τὸν ξένον ἐκεῖνον ἀπέλθοι, τὸν ἐν
* φυλακῇ * φυλακαῖς τηρούμενον. ἀπίασιν εὐθὺς εἰς τὸ δεσμωτήριον, καὶ εὑρίσκουσι

ταύτην

qualia quæ doces? neque enim de re nihili te accusant. Ad quæ Paullus sublatâ voce: *Si hodie, super doctrinâ conuenior; audi quid dicam, Proconsul. Deus viuens, Deus vltionum, Deus nullius rei indigens; sed solam hominum expetens salutem, misit me, Jesum Christum filium suum denuntiare: quem etiam denuntio; & vt in ipso spem habeant homines, doceo: qui solus mundum errantem commiseratus est; ne deinceps simulatè mortales viuant; sed fidem teneant, animósque Dei timore coërcentes, prauis omnibus operibus renuntient, & in puritate veritatisq; amore viuant. Quare si ego, ô Proconsul, ea quæ mihi reuelata à Deo sunt, doceo; quidnam iniustè facere inuenior?* Quibus ille auditis, Paullum vinciri, & in carcerem tradi imperat: quoad otium ipsi esset, de hisce ad illum spectantibus ampliùs inquirendi.

Paulli ad Præsidem oratio.

Vincitur Paullus & in carcerē datur.

Quibus intellectis, Thecla ingenti studio incitata, quas habebat inaures, & collaria, paruaq. monilia ex auro cōfecta, ianitori domus suæ dono dat; atq. ita liberum exitum nacta, de nocte ad carcerem accedit: vbi à præfecto, argēteo rursus speculo aditum commercata, ad Paullum ingreditur: ad cuius pedes sedens, verbis eius omni fauo & melle dulcioribus attētas aures prębebat. Neq. Paullo intereà metus erat durius aliquid perpetiendi; & huius fides, vincula quoq. eius exosculantis, magis magisq. augebatur. Cùm autē simul ac iam diluxisset, à famulis domesticis & Thamyride Thecla, tāquam perdita, per vias quæreretur; quidamq. ex conseruis ianitoris, factum indicaret, quòd illa de nocte exiuisset; ianitor quæstioni traditus, ad senem illum, qui in carcere attinebatur, adijsse dixit. Illi protinus ad carcerem abeuntes, inueniunt illam

Eò & Thecla abit.

ταύτην τρόπον τινὰ δεσμοῖς πόθου τῷ Παύλῳ συνδεδεμένην. καὶ
μηδὲν τούτου πλέον εἰπόντες, ἢ δράσαντες, ἐξίασι πάλιν· εἶτα τοῖς
ὄχλοις ἐπισπασάμενοι, δῆλον τοῦτο τῷ ἡγεμόνι ποιοῦσι. καὶ ὃς ἐπὶ τὸ
βῆμα κελεύει τὸν Παῦλον ἄγεσθαι. ἡ Θέκλα δὲ, ὡς ἀπολειφθεῖσα,
πενθοῦσα ἦν, καὶ πρὸς τῷ τόπῳ κυλιομένη, ἐν ᾧ ὁ Παῦλος καθήμε-
νος ἐποιεῖτο τὴν διδαχήν. ἔπειτα κελεύσαντος τοῦ ἡγεμόνος καὶ αὐτὴν
ἀχθῆναι, οὐκ ἀπέβλεψεν ἡ ἀοίδιμος πρὸς τὴν φύσιν, ὅτι γυνὴ ἦν·
ἀλλ' αὐτὸ τὸ μετὰ Παύλου, ἢ μᾶλλον διὰ Παῦλον, κολασθήσεσθαι,
πολλὴν αὐτῇ ἐδίδου τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν εὔκλειαν. ὁ μέντοι ὄχλος,
*προσα-χθέντι „ *προσαχθέντος πάλιν τοῦ Παύλου, πλείονι ἐνέχεεν τῇ βοῇ· γόης
„ ἐστὶ, λέγοντες, ἔῤῥε τοῦτον. πλὴν οὐ ῥᾳδίως ἐπῆλθον· αἰθυπάτῳ γὰρ ἐσπουδά-
σθησαν οἱ τοῦ Παύλου λόγοι, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν, ἐφ' οἷς ὡμίλει, περὶ
„ τῶν ὁσίων τοῦ Χριστοῦ ἔργων. καλέσας δὲ τὴν Θέκλαν, διά τι, ἔλεγεν, οὐ
„ γαμῇ Θαμύριδι κατὰ τὸν Ἰκονιέων νόμον; Θέκλα δὲ, αἰθύπατον μὲν
αὐτοῖς ῥήμασι, καὶ τῷ τῆς ἀρχῆς ὄγκῳ, μικρὸν ἐπῆλθε καὶ τὸ τυχόν· ὅθεν
οὐδὲ ἀπεκρίνατό τι πρὸς αὐτὸν τὸ παράπαν· Παῦλον δὲ ἦν ὅλως ἀ-
τενῶς βλέπουσα, ὥσπερ ἐκ τούτου μόνου, τοῦ ἐκεῖνον ὁρᾶν, τὸ ἀναπνεῖν
ἔχουσα, καὶ τὸ ζῆν. Θεοκλεία δὲ ἡ μήτηρ αὐτῆς ὁρῶσα ταῦτα, καὶ τῷ θυ-
„ μικῷ σάλῳ καὶ αὐτοῦ τοῦ εἶναι μήτηρ ἐκλαθομένη, κατάκαιε* τὸν
τὴν vtrobiq. lege. „ ἄνομον, ἔλεγε, κατάκαιε τὸν ἄνυμφον, ἐν μέσῳ τοῦ σταδίου καὶ
„ τοῦ θεάτρου.

Ἔπαθεν οὖν τὴν ψυχὴν καὶ ὁ ἡγεμὼν ἐκτόπως, καὶ τοῖς ὅλοις ἀπορη-
θεὶς, τὸν μὲν Παῦλον *φλαγελλώσας, ἐκβάλλει τῆς πόλεως· Θέ-
*φραγελ-λώσας κλαν δὲ πυρίκαυστον γενέσθαι καταδικάζει. αὐτὸς δὲ ἀναστὰς, ἠπείγετο
πρὸς τὸ θέατρον, καὶ πᾶς δὲ ὁ ὄχλος ἐπὶ τὴν θέαν ταύτην ἐξῄει. ἡ Θέκλα
μέντοι ὡς ἀμνὸς ἐν ἐρήμῳ τὸν ποιμένα, οὕτως αὐτὴ Παῦλον περι-
σκοποῦσα

illam desiderij vinculis Paullo quodammodo colligatam; nihilq́.tum amplius dicẽtes aut facientes, rursum exeunt, & multitudine ad se attractâ, rem totã Præsidi indicant: qui Paullum ad tribunal agi iubet. Thecla interim tanquam derelicta, in mœrore esse, & in loco, vbi Paullus sedens docuerat, volutari. Deinde cùm Præses illam quoq. adduci iussisset, nõ aspexit, celeberrima hęc Virgo, ad naturam, quòd femina esset: sed hoc ipsum, quòd cũ Paullo, vel potiùs propter Paullum, pœnas esset datura, vt in re preclarâ magnam illi animi alacritatem addebat. Turba autẽ, rursum producto Paullo, magnâ vociferatione vsa, *Præstigiator est*, inquiunt, *pereat*. Ceterùm non facilè, quod volebant, Proconsuli persuaserũt: cui Paulli sermo cum studio accipiebatur; libentérq. audiebat, quæ ille de sacris rebus à Christo gestis publicè differebat. Aduocatâ autem Theclâ, *Cur*, inquit, *Thamyridi, iuxta Iconiensium legem, non nubis?* Thecla verò Proconsulẽ cum suis istis verbis, ipsóq. adeò Magistratus fastu, pro paruo sanè ac vili habebat: ita vt ne verbum quidem illi respõderet, ad Paullum indesinenter omnino intuens, tãquam si ex solo eius cõspectu respiraret ac viueret. Quę dum Theoclea mater eius videt; iracundiæ æstu ita agitata, vt matrem omnino se esse obliuisceretur, *Vre*, inquit, *exlegem; vre coniugij hostem in medio Circi, siue Theatri.*

Paullus ad tribunal agitur.

Item Thecla.

Quæ ad Præsidis verba nihil respõdet.

Præses interim supra modum animo turbatus, & consilij inops, Paullum flagellatum vrbe eijcit, Theclam verò igne exurendam condemnat: surgénsque, in Theatrũ, vnà cum totâ illâ multitudine, ad tale spectaculum festinus exit. Interim vt agnus in loco deserto, ad suũ pastorem; ita Thecla ad Paullum aspiciendum circũquaque

Flagellatur Paullus. Thecla ad ignem dãnatur.

σκοποῦσα ἦν. καὶ οὕτω περιβλεπούσῃ ἐπιφαίνεται καθήμενος ὁ Χρι-
,, στὸς, Παῦλον ὑποκρινάμενος. ἡ δὲ καθ' ἑαυτὴν, ὡς μικροψύχῳ
,, πάντως οὔσῃ καὶ αἰσχύνει, ἔλεγεν, ἦλθε Παῦλος ὀφθῆναί μοι. καὶ προσεῖ-
χεν οὕτως ἀτενὲς βλέπουσα, καὶ ὃς εἰς οὐρανοὺς ἀπῄει, ὁρώσης αὐτῆς. οἱ
παῖδες μέντοι καὶ αἱ παρθένοι, ξύλα καὶ χόρτον συνέφερον, ὥστε Θέ-
κλαν κατακαυθῆναι. ὡς δὲ εἰσήχθη γυμνὴ, ἐκπλήττει μὲν εὐθέως
τὸν ἡγεμόνα, τὸ κάλλος αὐτῆς θεασάμενον, καὶ τὴν ὥραν· ἔλεος δὲ
αὐτῷ δεινὸν ἐμβάλλει, ὅτι οὔπω ἀπόλλυσθαι μέλλουσα τοιαύτη παρ-
θένος, ὅθεν δὴ καὶ εἰς δάκρυα τοῦτο φρικωδὲς κατήνεγκε. τῶν ξύλων δὲ ἤδη
κατεστρωθέντων, ἐκέλευον αὐτὴν οἱ δήμιοι ἐπιβῆναι. ἡ δὲ ἐπέβη τῷ τοῦ
σταυροῦ τύπῳ ἑαυτὴν σημειώσασα, καὶ οἱ δήμιοι τὸ πῦρ ἐφῆπτον. εἶτα
διαδραμὸν πλείστην ὕλην, καὶ εἰς πολὺ αὐξηθὲν, ἐκείνης οὐδ' ὅλως ἥ-
ψατο. ἔδει γὰρ πεπληρῶσθαι καὶ ἐπ' αὐτῇ, ὃ τῷ θείῳ Ἠσαΐᾳ προήγγελται,
,, ὅτι κἂν διαβαίνῃς δι' ὕδατος, μετὰ σοῦ εἰμι, καὶ ποταμοὶ οὐ συγκλείσου-
,, σί σε· καὶ ἂν διέλθῃς διὰ πυρὸς, οὐ μὴ κατακαυθῇς. οὔκουν οὐδὲ κατακέ-
καυται· νεφέλη γὰρ ὕδατος αὐτὴν ἐπεσκίασε, χάλαζά τε εἰς ἅπαν
τὸ ἔδαφος ἐξεχύθη, ὥστε τὸ μὲν πῦρ σβεσθῆναι, πολλοὺς δὲ τῶν ἐκεῖ
τυχόντων διαφθαρῆναι, τὴν Θέκλαν δὲ ἀβλαβῆ διαφυλαχθῆναι.

Ἦν δὲ ὁ Παῦλος νηστείᾳ προσκείμενος, μετὰ Ὀνησιφόρου τε καὶ
τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, καὶ τῶν τέκνων, ἔν τινι ἀσκεπεῖ μνημείῳ κατὰ τὴν ὁδὸν
* al. τὸν κειμένῳ, τὴν ἀπὸ Ἰκονίου* εἰς Δάφνην φέρουσαν. ἐπὶ πολὺ οὖν τῆς νη-
στείας αὐτῶν παρατεινομένης, ὁ λιμὸς τῶν παίδων καθίκετο· καὶ προσελ-
,, θόντες τῷ Παύλῳ, πεινῶμεν, ἔλεγον, καὶ οὐκ ἔχομεν ὅτῳ ἄρτους ἐξωνη-
,, σόμεθα. ἦν γὰρ ὁ Ὀνησιφόρος ἤδη τῶν τοῦ κόσμου ἀφέμενος, καὶ ὅλῳ οἴ-
κῳ τῷ Παύλῳ ἀκολουθῶν. Παῦλος οὖν τὸν ἐπενδύτην ἐκδὺς, τῷ παιδὶ
,, δίδωσι, καὶ ἄπιθι, λέγει· καὶ τούτῳ πλείους τῶν ἄρτων πριάμενος, ἔνεγκε. ὡς δὲ

ὠνεῖτο

oculos intendit. Quod dum facit; Christus Paulli formâ adsimulatâ, sedens eidē apparet. Tum illa, intra se: *Quòd animo*, inquit, *non satis magno ac generoso sim; idcirco Paullus se mihi conspiciendum offert.* dumq. intentè illū intuetur; ipsâ vidente, in cœlos abit: pueris interim & virginibus ligna & herbam, ad Theclam exurendam, comportantibus. quæ vt nuda inducta fuit, protinus Præsidē inspectæ pulchritudo, formæq. præstātia percellit; cōmiserratioq. ipsi magna iniecta, quòd talis virgo statim esset peritura; adeò vt etiā in lacrymas manifestas ea res hominem adigeret. Lignis autē iam substratis; tortores, vt conscēderet, præceperunt. conscēdit illa, figurâ se crucis consignans, illi ignem accēdunt: qui plurimam illam materiam corripiens, & vehementer auctus, illā omnino non attigit. Nempe oportebat in illâ compleri, quod ab Isaiâ prænuntiatum fuerat: *Etiam si transieris per aquam, tecū sum, & flumina non concludent te: & si transieris per ignem, non cōbureris.* neq. sanè combusta fuit; nube aquæ ipsam inumbrante, grandineq. in totam arenam ita effusâ; vt & ignis extingueretur, & multi qui aderant eâ interirent; Thecla autem sine noxâ conseruaretur.

Huic Christus apparet.

Cruce se signat Thecla.

Ab igne seruatur.

Cap. 43. n. 2.

Paullus intereà cum Onesiphoro ac eius vxore, atque liberis, in monumēto quodam intecto, quod iuxta viam, quę ab vrbe Iconio Daphnem fert, situm erat, ieiunio insistebat. quo diutiùs protracto, fames pueros inuasit: qui Paullum adeuntes, *Esurimus*, inquiūt, *neq. habemus quo panes emamus*. Onesiphorus enim, iam mundi rebus: valere iussis, cum totâ suâ familiâ Paullum sequebatur: qui se penulâ suâ exuēs, puero tradit, &, *Abi*, inquit, *hacq; panes quàm potes plurimos coëmtos ad nos adfer.* quos cùm

Paullus in sepulcro.

ὠνεῖσθαι τοῦτον ἄρτους ὁ παῖς, θεωρεῖ Θέκλαν, καὶ ὅλως ἐξίστατο· ἐπέγνω
f. ἐγγειτ. „ γὰρ ταύτην, ἅτε ἐγγειτόνων αὐτῷ οἰκοῦσαν· ποῦ οὖν, ἔφη, Θέκλα, ποῦ δὴ
„ πορεύῃ; ἡ δὲ· Παῦλον ἤδη μεταδιώκω, ἐκ πυρὸς ἄρτι σωθεῖσα. καὶ ὁ
„ παῖς· ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, ἐπάξω σε πρὸς αὐτόν, ἐπεὶ καὶ πολλὴν ἔχει
*ὅλως „ τὴν περὶ σοῦ μέριμναν, καὶ *ὅλας ἤδη ἡμέρας ἓξ νηστείᾳ διαπονεῖ-
„ ται καὶ προσευχῇ. ὡς δὲ ἐπέστη Θέκλα ἐπὶ τὸ μνημεῖον, Παύλου εἰς
„ γόνατα κλιθέντος, καὶ Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ λέγοντος, μὴ ἁψάσθω Θέ-
„ κλης τὸ σῆς δούλης τὸ πῦρ· αὐτὴ ὄπισθεν ἑστῶσα, πάτερ, ἐβόησεν, ὁ ποιή-
„ σας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, εὐλογῶ σε, ὅτι με ἐκ πυρὸς ἔσωσας, ἵνα
„ Παῦλον ἴδω. ὡς δὲ ἀνέστη Παῦλος, καὶ εἶδε Θέκλαν, χαρᾶς εὐπλήρως
„ γεγονώς· Θεέ, ἔφη, καρδιογνῶστα, πάτερ τοῦ κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ,
„ εὐχαριστῶ σοι, ὅτι, ὃ ᾐτησάμην, ἔδωκάς μοι. καὶ ἦν ἔσω ἐν τῷ μνη-
μείῳ εὐφροσύνη πολλή, Παύλου τε καὶ Ὀνησιφόρου, καὶ πάντων τῶν
σὺν αὐτοῖς ἀγαλλιωμένων. ἦσαν δὲ αὐτοῖς ἄρτοι πέντε, καὶ λάχα-
να, καὶ ὕδωρ· καὶ ἐφ' οἷς ἔπραττον τοῦ Χριστοῦ ἔργοις, ἀδιαλείπτως εὐ-
„ φραίνοντο. εἶτα Θέκλα φησὶ πρὸς τὸν Παῦλον· περικαροῦμαι τὴν
„ κόμην, καὶ τὸ σχῆμα ἀμείψασα προθύμως ἕψομαί σοι, ἔνθα ἂν καὶ
„ ἀπίῃς. ὁ δὲ· ὁ καιρός, εἶπεν, αἰσχρός, καὶ σὺ καλὴ τὴν μορφήν. μή πο-
„ τε οὖν σε πειρασμὸς ἐκδέξηται ἕτερος, τοῦ προτέρου χείρων· σὺ δὲ δει-
„ λίᾳ εἴξῃς, καὶ οὐ δυνατὴ γένῃ ὑπομεῖναι. ἡ δὲ· τῆς ἐν Χριστῷ μόνον σφρα-
„ γῖδος, ἔφη, ἀξιωθείην, καὶ οὐδεὶς ἂν πειρασμὸς ἅψαιτό μου.
*f. δεῖ „ πρὸς ἣν ὁ Παῦλος, *δεῖν, εἶπε, μακροθυμεῖν, καὶ ἡ δωρεὰ τοῦ Θεοῦ
„ ἥξει σοι. οὕτως ὁ Παῦλος εἰπών, Ὀνησιφόρον μετὰ πανοικεσίας εἰς τὸν
αὐτοῦ οἶκον ἐκπέμπει· Θέκλαν δὲ λαβών, ἀπῄει εἰς Ἀντιόχειαν.

Ἅμα δὲ τῷ εἰσιέναι αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν, Σύρος τις Ἀλέξανδρος τοὔνομα, πρωτεύων Ἀντιοχέων, καὶ πολὺς

emeret, ecce, Theclam videt, & præ admiratione obstupefactus (agnouerat enim illã; quippe quæ in eâdem secũ viciniâ habitasset) *Et quò*, inquit, *O Thecla, quò pergis?* *Paullũ* ait, *ex igne recèns seruata, persequor.* cui puer; *Ducam ad illum: quoniam tuâ caussâ in maximâ sollicitudine est, totosq́, iam sex dies ieiunio & orationi intentus.* quæ vbi ad sepulcrum accessit; Paullo in genua proclinato, dicẽteque, *Domine Iesu Christe, ne attingat ignis famulam tuam Theclam;* illa à tergo adsistẽs, *Pater*, clamabat, *qui cœlum & terram fecisti, benedico te, quòd me ex igne seruaueris, vt Paullum videam.* Qui vt surrexit, Theclãq. adspexit, lætitiâ plenus, *Deus*, inquit, *qui nosti corda; Pater Domini mei Iesu Christi, gratias tibi ago, quoniã, quòd à te postulaui, mihi dedisti.* Eratq. in monumento multa prorsus hilaritas, Paullo & Onesiphoro, quique cũ illis erant, præ gaudio exultantibus (panes autem habebãt quinque, adhæc olera atq. aquam) & ob opera Christi quę in se percipiebant, sese oblectãtibus. Deinde Thecla ad Paullum: *Detonsâ*, inquit, *comâ & veste mutatâ, promto animo te, quocunq. ieris, comitabor.* Cui ille: *Turpe*, ait, *hoc tempus est, & tu formâ præclarâ: vide, ne te alia tentatio priore deterior excipiat; tuq́, illi præ timiditate succumbas.* Tum illa: *Christi modò signaculo*, inquit, *digna habear; nulla me tentatio prorsus attigerit.* Ad quam Paullus: *Patienti animo sis oportet, & donum illud Dei ad te perueniet.* Quo dicto Onesiphorum, cum totâ suâ familiâ, domum remittit: Theclâ autem secum assumtâ, Antiochiam abijt. Eò & Thecla. Ac porrò Antiochiam.

Ibi, simul atque in vrbem ingrediũtur, vir quidam Syrus, Alexander nomine, primus inter Antiochenses; & Alexãder.

πολὺς ὢν ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ, ἰδὼν Θέκλαν, ἐφίλησέ τε αὐτὴν, καὶ
Παῦλον θερμῶς ὑπὲρ αὐτῆς ἐδεῖτο, συχνὰ χρήματα καὶ δῶρα κα-
,, ταπιθείς. ὁ δὲ οὐκ οἶδα, ἔφη, τὴν γυναῖκα ταύτην, οὐδὲ ἐμὴ οὖσα τυγ-
*ὅς ,, χάνει. καὶ *ὡς θαρρήσας τῷ πολλὰ παρὰ τῇ πόλει δύνασθαι, ἀναίδην
τε αὐτὴν περιβάλλει, καὶ ἦν οὕτως ἐν τῷ ἀμφόδῳ καταφιλῶν. ἡ δὲ
ἀπωθεῖτό τε, καὶ οὐκ ἠνείχετο, ἀλλὰ Παῦλον τὸν πνευματικὸν ἐζή-
,, τει νυμφίον καὶ τὴν φωνὴν ἄρασα, μὴ βιάσῃ με τὴν τοῦ Θεοῦ δού-
,, λην, ἔφη, μὴ βιάσῃ. Ἰκονιέων εἰμὶ πρώτη, ἐκβέβλημαι δὲ τῆς πόλεως
,, παρ' αὐτὸ τοῦτο, τὸ μὴ βούλεσθαι Θαμύριδι γαμηθῆναι. ταῦτα ἔλε-
γε σὺν βοῇ τῇ μεγάλῃ, καὶ τῆς χλαμύδος ἐπιλαβομένη τοῦ Ἀλε-
ξάνδρου, αὐτήν τε διέρρηξε, καὶ τὸν στέφανον ἀφείλετο τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς·
*ἵστησιν κἀκεῖνον θεάμενον * ἐποίησεν ἐπὶ πάντων. ὁ δὲ τὴν αἰσχύνην οὐκ
ἐνεγκὼν, ἄγει αὐτὴν πρὸς τὸν ἡγεμόνα· ἐπεὶ δὲ μὴ ἔξαρνος ἦν,
ἀλλ' ὡμολόγει τὸ πεπραχέναι, θηρίοις κατεκρίνετο ἐκδοθῆναι. αἱ
μέντοι γυναῖκες, ὅσαι παρῆσαν, τῇ περὶ τὸ γένος νικώμεναι συμ-
παθείᾳ, καὶ οἱονεὶ τὸ πρᾶγμα κοινὸν ἡγούμεναι, καὶ ἐμέμφοντο τὴν
*καὶ ἀλλ' ,, ἀπόφασιν, καὶ κακὴ κρίσις παρὰ τὸ βῆμα φανερῶς ἔκραζον. *ἀλλ'
ἡ Θέκλα καὶ οὕτω σωφροσύνης ἐπιμελουμένη, ἐδεῖτο τοῦ ἡγεμό-
νος, ἄχρι καὶ τοῖς θηρίοις ἐγχειρισθῆναι, ἁγνὴν αὐτὴν διαμεῖναι.
ἦν οὖν γυνή τις πλουσία, τοὔνομα Τρύφαινα, ἧς ἡ θυγάτηρ Φαλ-
κόνιλλα τεθνηκυῖα ἦν· αὕτη τοιγαροῦν πιστεύεται Θέκλαν, καὶ ἦν τὸ
μεταξὺ ταύτης εἰς παραμύθιον. εἶτα πρὸς τὸ θηριομαχῆσαι προαχ-
θεῖσαν, δεσμοῦσιν αὐτὴν λεαίνῃ πικρᾷ· Τρύφαινα δὲ οὐκ ἀφίστα-
το ταύτης, ἀλλ' ἠκολούθει, ἕως ἤδη καὶ τὸ θέατρον αὐτὸ εἰσέλ-
θοι. λέαινα μέντοι, ἐπιβάσης αὐτῆς τῆς Θέκλας, οὕτως εἶχεν εὐ-
λαβῶς καὶ πεφυλαγμένως, ὡς μὴ μόνον μηδὲν ἀτίθασον
μηδὲ

per totam illam prouinciã potentiâ præstans, cõspectam Theclã protinus adamauit, Paullumq. calidè super ipsâ rogauit, pecuniam multam & dona adijciens. Cui ille: *Non noui*, inquit, *mulierem hãc, neq. ad me pertinet*. ille autem auctoritate, quâ plurimũ in illâ vrbe valebat, cõfisus; impudẽter illã amplectitur, & in viâ deosculatur: illa hominẽ minimè ferre, sed à se repellere, Paullũ sponsum suum spirituale requirere: & voce sublatâ, *Ne vim*, inquit, *mihi famulæ Dei adferas, ne violes. inter Iconienses prima sum, ex vrbe meâ eiecta, hanc ipsam ob caussam, quòd Thamyridi nubere noluerim*. hocque altùm inclamans, arreptum Alexandri pallium dilacerauit, & coronam capiti eius detraxit: huncque triumphum de illo, in præsentiâ omnium, reportauit. quam ille contumeliam non ferens, ad Præfectum Theclam trahit: & quoniam illa factum nõ negaret, sed palàm fateretur, ad bestias est condemnata. Ceterùm mulieres quæ aderant, commiseratione erga comparem sui sexus cõmotæ, & rem totam quodãmodo cõmuniter ad se quoq. pertinere interpretatæ, sententiam Præsidis incusabãt, palàm *iniquum iudicium* ante tribunal vociferantes. Thecla intereà, sic quoq. pudicitiæ suæ sollicita, petijt à Præside, vt quousq. bestijs traderetur, incontaminata permaneret. Erat igitur mulier quædam opulenta, Tryphęna nomine, cuius filia Falconilla obierat: huic Thecla concreditur; quæ illi intereà cõsolationi fuit. Deinde productam, & cum bestijs certamẽ inituram, feræ leænæ vinctã obijciunt: Tryphęnâ interim ab ea nõ recedẽte, sed quoadusq. ipsum theatrũ ingrederetur vnà subsequente. quâ ingressâ, ita se circũspectè cautéq. leæna gessit, vt nõ tantũ nihil indomiti

A Theclâ repulsus.

Thecla ad bestias damnata.

Tryphæna.

aut

*ἐπ' αὐτῷ μηδὲ θηριῶδες ἐπ' * αὐτῇ ἐπιδεῖξαι, ἀλλὰ καὶ μαλακῶς ἐπαφᾶ-
*αὐτῇ σθαι τῇ γλώττῃ, καὶ περιλείχειν * αὐτῆς τοὺς πόδας. ἡ δὲ αἰτία ἦν τῆς
*ἱερόσυλος. ἐπενεχθείσης αὐτῇ γραφῆς, * ἱεροσυλία. ἐξίστατο δὲ ὁ ὄχλος
ταῦτα ὁρῶν· καὶ τούτων ὅσοι θερμότεροι, καὶ τοῦτο διὰ μέσου τὸ πρᾶγμα
*πτοούμενοι * ποιούμενοι, ἐπεμαρτύροντο τὸν Θεὸν, ἀνόσιον εἶναι τὴν κρίσιν
λέγοντες. εἶτα λαμβάνει πάλιν τὴν Θέκλαν ἡ Τρύφαινα, ὡς καὶ
μετὰ ταῦτα μέλλουσαν θηριομαχεῖν. ἡ μέντοι τεθνηκυῖα θυγάτηρ αὐ-
τῆς, ὄναρ ἐπιστᾶσα Τρυφαίνῃ· Θεοῦ δὲ ταῦτα, καὶ τῆς ἐκείνου φιλαν-
,, θρωπίας οἰκονομία· μῆτερ ἐμὴ, ἔφη, ἡ ξένη Θέκλα τὸν ἐμοὶ ἀνα-
,, πληρούτω σοι τόπον. δύναται γὰρ προσευξαμένη, εἰς τὸν τῶν δικαίων
,, ἐμὲ μεταθεῖναι τόπον. ἐπειδὲ Τρύφαιναν ὁ ὕπνος ἀνῆκεν, εἰς νοῦν
,, ἔχουσα τοὺς τῆς θυγατρὸς Φαλκονίλλης λόγους· τέκνον δεύτερόν μοι,
,, φησὶ πρὸς τὴν Θέκλαν, δεήθητι ὑπὲρ σοῦ Θεοῦ, ὥστε Φαλκονίλλαν εἰς
,, αἰῶνας ζῆν. τοῦτο γάρ με ἐκείνη δι' ὀνείρων ᾔτησε. Θέκλα δὲ ἀκούσα-
,, σα ταῦτα, καὶ ἀναβαλομένη χεῖρας, ἄρασα καὶ φωνὴν· Θεὲ, ἔφη,
,, υἱὲ Θεοῦ ἀψευδοῦς, δὸς Τρυφαίνῃ κατὰ τὸ σὸν θέλημα, ὥστε τὴν αὐτῆς
,, θυγατέρα, τὸν αἰώνιον ζῆν παρά σοι χρόνον. Τρύφαινα δὲ ἔχαι-
ρε μὲν, ἀκούσασα ταῦτα· ἠνιᾶτο δὲ διὰ Θέκλαν, θηρίοις πάλιν ἐκ-
δοθήσεσθαι μέλλουσαν. ὡς οὖν ἤδη ὄρθρος ἦν, ἔρχεται Ἀλέξαν-
δρος εἰς τὸν οἶκον Τρυφαίνης, Θέκλαν λαβεῖν· ἐκείνῳ γὰρ ἔμελλε
τῶν κυνηγεσίων. Τρύφαινα δὲ οὐδ' ὁπωσοῦν παρεχώρει αὐτῷ
* Videtur τῆς Θέκλης· ἀλλὰ; τί τοῦτο; μέγα βοήσασα. τί δὲ δεύ-
supervacua ,, τερόν μοι ἐπάγετε πένθος εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ οὐδεὶς ὁ βοηθή-
illa vox, legendumq. ,, σων; οὐχ ἀνὴρ, χήρα γὰρ εἰμί· οὐ τέκνον, τέθνηκε γάρ. ὁ
διακειμένης ,, Θεὸς Θέκλης τοῦ τέκνου μου, βοηθὸς Θέκλῃ γενοῦ. οὕτως ἐν ὀ-
Ἀλέξανδρον. ,, δυνῇ ψυχῆς εἰποῦσα διακειμένης * ψυχῇ Ἀλεξάνδρου ἀποπέμπει
μανθά-

aut ferini aduersus ipsam designaret; sed linguâ suâ molliter pedes eius cõtingens lamberet (accusatio autem criminis in Theclam intentati *sacrilegiũ* erat) quę vbi multitudo videt, etiam vehementiores quique & incitatiores obstupuere; & odio totum hoc factum prosequentes, iniquum esse iudicium, Deum testabantur. Deinde Tryphæna Theclam ad se recipit: sed vt quæ iterùm cum bestijs esset depugnatura. Defuncta interim Tryphænæ filia (nempe Dei hæc erat, eiusq́. erga homines beneuolentię prouida dispositio) in somno illi adstãs, *Mea*, inquit, *mater, hospes hæc Thecla, meum apud te locum impleat. Potest enim, si tantùm pro me roget, me in iustorum trãsmittere sedes.* Tryphæna porrò, de somno experrecta, filiæ suæ Falconillæ sermonum eiusmodi memor; *Altera mea filia*, ait, *Thecla, Deum tuum comprecare, quò Falconilla in secula viuat: hoc enim illa per insomnium à me petiuit.* Quo illa audito, cum voce sublatis manibus, *Deus*, inquit, *Fili Dei veri, placeat tuæ voluntati Tryphænæ concedere, quò filia eius vitam apud te viuat sempiternam.* Quibus verbis auditis, gauisa quidem Tryphæna est; sed aliunde discruciabatur, quòd Thecla rursus esset bestijs obijciẽda. Vt igitur diluxit, Alexander (quippe cui venationis illius cura incumbebat) domum Tryphænę venit, Theclam cõprehensurus. Ceterùm nihil illa in Theclã ipsi permisit: *Sed quid hoc?* altùm exclamat: *quid hoc? iterùm mihi luctum intra domum introducitis? neq. quisquã est, qui opem ferat? non maritus; vidua enim sum: nõ filia; obijt quippe: quod superest, Deus filiæ meæ Theclæ, tu ipsi auxilio sis.* Quibus summo mœrore animi dictis, inanem à se Alexãdrum reijcit. Quod

Leæna Theclæ pedes lambit.

Falconillæ defunctæ ad matrẽ verba:

Theclæ ad Deum pro salute Falconillæ.

μανθάνει ταῦτα ὁ ἡγεμὼν, καὶ στρατιῶται στέλλονται Θέκλαν ἀγαγεῖν.

Τρύφαινα δὲ οὐδὲ οὕτως ἀφίστατο Θέκλης, ἀλλὰ λαβοῦσα ταύ-
" τὴν τῆς χειρὸς, ἀπῄει. τὴν μὲν θυγατέρα τὴν ἐμὴν Φαλκο-
" νίλλαν, λέγουσα, εἰς τὸ μνημεῖον πρὸ τοῦ παρέπεμψα· σὲ δὲ, τέκνον
" Θέκλα, πρὸς τὸ θηρίοις νῦν μάχεσθαι παραπέμπω. τούτων ἡ
" μάρτυς ἀκούσασα, εἰς δάκρυά τε προήχθη καὶ στεναγμοὺς· καὶ, ὦ
" κύριε, ἔφη, κύριέ μου καὶ βασιλεῦ, ᾧ ἐγὼ ἐπίστευσα, ἐφ' ὃν ἐγὼ κα-
" τέφυγον, καὶ πυρὸς ἐρρύσθην, ἀπόδος μισθὸν ἄξιον Τρυφαίνῃ τῆς
" πρός με τὴν δούλην σου συμπαθείας, καὶ ὅτι με οὕτως ἁγνὴν διεσώ-
" σατο. θόρυβος οὖν καὶ πάταγος καὶ βοὴ πλείστη τοῦ δήμου, καὶ * ἔγχυ-
*f. σύγχυσις σις τῶν, γυναικῶν τε ὁμοῦ παρεδρευουσῶν, καὶ ἀλλήλαις ἀντιφθεγ-
" γομένων. καὶ τῶν μὲν, εἰσάγαγε τὴν ἱερόσυλον, λεγουσῶν· τῶν δὲ
" τοῖς γινομένοις ἀπαρεσκομένων, καὶ, τί μὴ καὶ πάσας αἴρεις ἡμᾶς
*f. ἐπιφθεγγομένων. " ἡγεμών; * ἐπιφθειρομένων· κακὴ κρίσις, ἄδικος καὶ τοῦ παρθένου
*f. ἐκ " ἀπόφασις. ἡ Θέκλα τοίνυν * ἐς χειρὸς Τρυφαίνης ληφθεῖσα,
περιεδύθη· καὶ λαβοῦσα διάζωμα, εἰς τὸ στάδιον ἐνεβλήθη, λέοντές τε καὶ ἄρκτοι ἀφίενται κατ' αὐτῆς. μία γοῦν λέαινα, τῶν ἄλλων ἀγριωτέρα, συντάχει παρὰ τοὺς πόδας τῆς μάρτυρος ἀνεκλίθη, καὶ τὸ τῶν γυναικῶν πλῆθος εὐθὺς ἐπεβόησαν. ἄρκτου δὲ τῇ ἁγίᾳ ἐπιδραμούσης, ἡ λέαινα, ὥσπερ αὐτῆς προασπίζουσα, ὑπήντησέ τε καὶ διέρρηξε ταύτην. ἔπειτα λέων ἀφίεται κατ' αὐτῆς· ὃς Ἀλεξάνδρου μὲν ἦν, ἤσκητο δὲ ἀνθρώπους βιβρώσκειν· ᾧ καὶ αὐτῷ τῆς λεαίνης πρὸς συμπλοκὴν ἐλθούσης, ἀνῃροῦνται ὑπ' ἀλλήλων ἀμφότεροι. καὶ τότε πολλὰ τῶν θηρίων ἀφιᾶσιν, ἑστώσης Θέκλης, καὶ προσευχομένης Θεῷ. ἐπεὶ δὲ καὶ τέλος εἶχεν ἡ προσευχὴ, ἐπιστραφεῖσα, λάκκον ὁρᾷ μέσον ὕδατος. εἶτα

νῦν

vbi Præses resciuit, milites submittit, qui Theclam adducant.

Ceterùm Tryphæna, ne sic quidem à Theclâ recedebat, sed correptâ manu, vnà cum ipsâ abibat, his verbis vsa: *Filiam meam Falconillam ad sepulcrum anteà deduxeram: te, filia mea Thecla, cum bestijs depugnaturã prosequor.* quibus auditis, Martyr in lacrymas prorupit, & gemitus: &, *O Domine*, inquit, *Domine & Rex meus, cui ego credidi, ad quẽ confugi, à quo ex igne seruata sum; redde Tryphænæ suæ in me famulam tuam humanitatis, quódque me intaminatam hactenus custodierit, dignam mercedẽ.* Tumultus interim, fragor, & clamor maximus in populo, atq. adeò confusio erat; mulieribus vnà sedentibus, inuicemq. cõtradicentibus: his quidem, *Induc sacrilegam*; alijs autem tali facinore minimè acquiescentibus, clamãtibusque: *Cur nos quoque, ô Præses, omnes nõ vnà tollis? peruersum iudicium, iniusta in Virginem lata sententia.* Thecla interim ex manibus Tryphęnæ erepta exuebatur, & sumto subligaculo, in circum impulsa est; lconesq. & vrsi in ipsam immissi. Inter quos vna leæna ceteris magis effera, cõfestim ad pedes Martyris se procli- nauit. Quo viso acclamatio per mulierũ agmen protinus est cõsequuta. Quumq. vrsa ad sanctam hãc Virginẽ accurreret; leęna, vt ei propugnaret, obuiã progressa, vrsam discerpsit. Deinde leo ad homines deuorãdos exercitatus, qui Alexandri erat, in ipsam quoque incitatur. Cum quo dũ lęna similiter in certamen venit; vterq. mutuo laniatu pereũt. Quo facto, maximaq. interim ferarũ copiâ in illã immissâ, stans erecta, ad Deum preces faciebat. Quibus absolutis, conuersa, lacum videt aquæ plenum: &,

Bestiæ in illam immissæ.

Leæna Theclæ propugnat.

 Nunc,

„ νῦν καιρὸς, ἔφη, τοῦ λούσασθαί με· καὶ ἅμα καθῆκεν ἑαυτὴν εἰς
„ τὸ ὕδωρ, ἐν τῷ ὀνόματί σου, λέγουσα, κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ, τῇ ὑστεραίᾳ
„ τῇ δὲ ἡμέρᾳ βαπτίζομαι. αἱ μὲν δὴ γυναῖκες περιπαθήσασαι, καὶ
* f. καὶ τὸ οἶκτον αὐτῆς λαβοῦσαι* καὶ ἔδοξεν αὐταῖς ἀπολεῖσθαι· μὴ ὅπω δράσης, ἐπεβόησαν. οὐ ταύταις δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ ἡγεμόνι, ἐλέους ἄξιον ἐνομίσθη τὸ γεγονὸς, εἰ κάλλος οὕτω θαυμαστὸν ἀπολέσθαι αἰτῷ ὕδατι ἐμπαρούσαι φώκαι. τοῦτο δὲ οὐκ ἔμελλεν ἔσεσθαι, ἐπεὶ μηδὲ ἠμέλει Θέκλης Χριστὸς, οὗ ἐκείνη ὅλην ἑαυτὴν ἀνήρτησεν.
* f. τὸ particula deest. ἀμέλει* πυρὸς καὶ ἀστραπῆς φέγγος ταῖς φώκαις ἐπιφανὲν, νεκρὰς πάσας ἀναπλεῦσαι πεποίηκε· Θέκλαν δὲ νεφέλη* πυρὸς ἐπεσκίαζεν, ὃ οὐ μόνον ἄψαυστον αὐτὴν τοῖς θηρσὶν ἐποίει, ἀλλὰ καὶ
* περισκίαζεν
* leg. ἐπιλαθέντων. γυμνὴν θεωρεῖσθαι μηδενὶ παρεῖχεν. αἱ γυναῖκες δὲ πάλιν, ἑτέρων* ἐπιβληθεισῶν αὐτῇ θηρίων, ἠλάλαξαν· καὶ ἡ μὲν νάρδον, ἡ δὲ κασίας, ἡ δὲ ἀμώμου, ἡ δὲ ἄλλου μύρου αὐτῇ ἐπέβαλλον, ὡς θεοειδεῖ ἄλλως περιτέχουσαι ταύτῃ, καὶ κρείττονι πάντως ἢ κατὰ ἄνθρωπον.

Πάντα δὲ τὰ ἀφεθέντα ἐπ' αὐτὴν θηρία, οἷά τινι φιμῷ ἢ κάρῳ κατασχεθέντα, οὐδὲ βραχὺ ἥψατο ταύτης. ὡς τὸν Ἀλέξανδρον
„ ἀπειπόντα τοῖς ὅλοις, ταῦτά τε παρ' ἐμοὶ φοβερὰ λίαν, πρὸς τὸν
„ ἡγεμόνα φάναι, τούτοις οὖν προσδήσωμεν Θέκλαν· κἀκεῖνον
„ ἐπισυγνάσαντα, τὸ δοκοῦν σοι, εἰπεῖν, ποίει. ἐκδύσαντες
„ ταῖν ποδοῖν Θέκλαν μέσον ταῖν ταύροιν ἐξάπτουσιν· εἶτα πυρωθέντα σίδηρα τοῖς αἰδοίοις ἐκείνων ὑποτιθοῦσιν, ἵν' οὕτω διαταραχθέντα τὰ ζῶα, καὶ τὴν φυσικὴν ἀγριότητα ἐπὶ μᾶλλον ἐρεθισθέντα; ἑλκύσωσί τε* θρασύτερον, καὶ ἀπολέσωσι Θέκλαν. ἀλλὰ καὶ οὕτως ἦσαν ἄπρακτα διαμηχανώμενοι.
* f. ταχύτερον.

Nunc, inquit, *tempus est vt abluar*. & vnà cũ dicto se in aquam coniecit, *In nomine tuo*, inquiens, *Domine Iesu Christe, hac vltimâ die tingor*. Mulieres interim vehemẽter indolentes, eiusq. commiseratione (quòd putarent illam mox perituram) cõmotæ; *Ne ita facias*, exclamant: nec ipsis modò, sed ipsi quoq. Præsidi id facinus commiseratione dignum videbatur; si phocæ, quæ aquæ inerãt, pulcritudinem adeò admirabilem essent perdituræ. Ceterùm nequaquam id futurum erat: quando Christus, ex quo illa tota pendebat, Theclæ curam gerebat. Splendor quippe ignis & fulminis, super phocas refulgens, illas omnes supernatantes extinxit: Theclam verò nubes ignea obumbrans, non solùm feris inuiolabilem reddidit, sed nec nudam à quoquam conspici permisit. Mulieres autem, alijs rursum in illam bestijs incitatis, perstrepebant: & hæc nardum, illa casiam, tertia amomum, alia deniq. aliud aromatis genus in Theclam conijcientes, illam, tanquam diuinitatis quidpiam habentem, & omni humanâ sorte superiorem, attendebant.

Thecla in stagno.

A phocis seruata & fulgore tecta.

Ceterùm omnes in illam feræ immissæ, veluti aut vinculis constrictæ, aut torpore præpeditæ, ne tantillum quidem eam attingebant: ita vt Alexander omnibus suis artibus diffisus; *Tauri*, inquit, *ô Præses, apud me sunt formidabiles admodum: his igitur Theclam alligemus*. Cui ille, tristitiâ victus; *Fac*, inquit, *quod tibi videtur*. Theclã itaque exutam, mediam inter tauros ex pedibus alligant, deinde ferramenta igne candentia membris eorum genitalibus subijciunt; quò illis animalia infestata, & ad naturę insitam feritatem magis iritata, Theclam citiùs differant, interimantque. Sed hi quoq. illorũ conatus frustra

Ad tauros alligatur.

,, μένοι· καὶ ἡ αἰτία, τὸ τοῦ θείου φάναι Δαβίδ, ἔψυξαν* ἑαυ-
* f. ἑαυτῇ τήν. εὐθὺς γὰρ αἱ μὲν ταῦροι ἥλλοντο δεινὸν ἐμβοῶντες, τῷ πυρὶ
δὲ τὰ παρακείμενα τῶν κάλων δεσμὰ κατεκαύθη· καὶ ἦν ἀνέ-
τος Θέκλα, καὶ ὡς οὐ δεδεμένη, ἐν τῷ σταδίῳ. τοῦτο φόβον ἐνέ-
* legendũ βαλε πάσῃ τῇ πόλει. Τρύφαινα δὲ πάθει ληφθεῖσα, νεκροῖς
ἅβαξιν, quomodo ὁμοία, πρὸς ταῖς* ἅμαξιν ὡρᾶτο κειμένη. Ἀλέξανδρός τε αὐ-
etiam Suidas τὸς, τὰ μεγάλα δείσας, ἐδεήθη τοῦ ἡγεμόνος ἀνεθῆναι Θέκλαν·
citat hũc lo- ,, μήποτε, λέγων, καὶ ἡ πόλις σὺν ταύτῃ καὶ ἐμοὶ ἀπόληται. ταῦτα
cũ sub nomine ,, γὰρ εἰ ἀκούσαι γένηται Καίσαρι, καὶ ὅτι Τρύφαινα ἡ συγγενὴς αὐτοῦ
Logothetæ, ,, πάθος* ἄρδην ἅπαντας ἀπολεῖ. μεταπεμψάμενος οὖν ὁ ἡ-
dictione ἄβα- ,, γεμὼν Θέκλαν ἐκ μέσου δὴ τοῦ θεάτρου· τίς εἶ σύ; διηρώτα, καὶ τίνα
ξι.
* f. deest ,, τὰ περί σε, ὅτι μηδὲ ἓν τῶν θηρίων ἥψατό σου; ἡ δέ· δούλη, ἔφη,
vocula ,, εἰμὶ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. τὰ δὲ περὶ ἐμὲ ταῦτά ἐστιν, ὅτι εἰς ὃν εὐ-
πέπον- θε: cer- ,, δόκησεν υἱὸν αὐτοῦ Ἰησοῦν Χριστὸν πεπίστευκα· παρ' ὃ οὐδὲ ἕν
tè ali- quid tale. ,, μου τῶν θηρίων ἔψαυσεν. αὐτὸς γάρ μου ἐστὶ σωτηρία, καὶ ζωῆς
,, ἀθανάτου ὑπόστασις· καὶ ὃς ἐπ' αὐτὸν μὴ πιστεύσει, ζωῆς οὐ-
,, τος οὐχ ἕξεται, ἀλλ' εἰς αἰῶνας ἀποθανεῖται. τούτων ἀκούσας
,, ὁ ἡγεμὼν, καὶ οἷα τὴν μάρτυρα καὶ τοὺς αὐτῆς λόγους δυσω-
πηθεὶς, ἱμάτια ἐνεχθῆναι κελεύει, καὶ αὐτὴν ἐνδύσασθαι
,, ταῦτα. ἡ δέ· ὁ ἐνδύσας με γυμνὴν, ἔφη, πρὸς θηρία πυκτεύου-
,, σαν, αὐτὸς ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἐνδύσει σε σωτηρίαν. καὶ λαβοῦ-
,, σα περιεβάλετο. πρὸς τούτοις ὁ ἡγεμὼν τῷ ἀγαθῷ προσπαθεὶς,
,, γράμμα Ἰκονιεῦσιν ἐκπέμπει, γράψας οὕτως· Θέκλαν τὴν θεοσεβῆ
,, ἀφίημι ὑμῖν. ᾔσθησαν οὖν αἱ γυναῖκες ἐπὶ τούτῳ πᾶσαι, καὶ φωνῇ με-
,, γάλῃ ἐδόξασαν τὸν Θεόν· εἷς Θεὸς, λέγουσαι, Θέκλης, εἷς Θεὸς ὁ Θέ-

κλαν

fuere: & iuxta diuinũ Dauidem,* *Mentita est iniquitas* *Psal. 26. v. 12.*
sibi. nam tauri quidem statim exiliere, horrendum mu- * Iuxta au-
gitum edentes; & funium nexus ijs adaptati, igne confla- ctoris le-
grarunt: Thecla autem, tanquam vincta omnino non ctionem,
fuisset, soluta in stadio apparuit. Quod timorẽ vniuersæ *Fefellit iniquitas seipsam.*
ciuitati incussit. Ceterùm Tryphęna tanto malo percul- Et liberatur.
sa, mortuæ similis, in caueæ tabulatis iacere conspicieba-
tur. Alexander verò multum sibi quoque metuens, roga- Alexãder
bat Pręsidem, dimitteret Theclam: *Ne fortè, inquit, vrbs* Theclam
hæc tecum mecumq́ pereat. Nam si hæc Cæsar rescifcat, dimitti orat.
*quodq́ consanguinea sua Tryphæna per nos tantum ma-
li sustineat, simul nos omnes perdet*. Accersitâ proinde
Theclâ ex medio theatri: *Quæ tu es?* ait Præses, *&
quænam illa in te efficacitas, quòd nulla ferarum omnium
te omnino attigerit?* Tum illa: *Famula sum Dei viuētis:
quæ verò in me habeo, hæc sunt in remedium, quòd in Ie-
sum Christum Filium eius, in quo sibi complacuit, credi-
di: vnde factum, quòd nulla me ferarũ attrectauerit: ipse
enim est salus mea, & vitæ immortalis fundamentum. &
qui in ipsum non crediderit, vitam minimè adipiscetur,
sed morte mulctabitur sempiternâ*. Quibus Præses audi-
tis (quippe Martyrem iam verbaque ipsius reueritus) ve-
stes adferri, ijsque se illam inducere imperat. Ad quem
illa: *Qui me nudam, contra feras depugnantem vesti-
uit; ipse in iudicij die salute te vestiet*: sumtásque sibi cir-
cumdedit. Quod beneficium hoc insuper merito Præses
accumulauit; vt & epistolam Iconiensibus scriberet in
hæc verba: *Theclam piam Dei cultricem vobis dimitto*.
Quo facto, mulieres omnes gauisę, magnâ voce Deo lau-
des referebant: *Vnus Deus Theclæ; vnus Deus qui The-*
clam

,, κλαίω διασωσάμενος. ὡς ὑπὸ τῆς φωνῆς ταύτης διαθρυλληθῆναι τὴν
πόλιν ἅπασαν· Τρύφαιναν δέ τε διαγγελισθεῖσαν ἀπαντῆσαι σὺν
,, πλήθει, περιβαλεῖν τε τὴν Θέκλαν, καὶ νῦν, φάναι, πιστεύειν δύνα-
,, μαι, ὅτι Θέκλα τὸ τέκνον δὴ τὸ ἐμὸν ζῇ. δεῦρο τοίνυν ἐμοὶ θύγατερ,
,, εἰς τὸν ἐμὸν οἶκον, καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σοὶ ἐπιγράψω. ἦλθεν οὖν οἴκαδε
Θέκλα μετὰ Τρυφαίνης· καὶ ἡμέρας ὀλίγας ἐκεῖ διαναπαυσαμένη,
ἐδίδασκεν ἄμφω τὸν λόγον κυρίου, ὥστε πιστεῦσαι τὰς πλείους τῶν
παιδισκῶν, καὶ χαρᾶς πλησθῆναι τὸν οἶκον Τρυφαίνης.

Θέκλαν μέντοι οὐδ᾽ ὅλως ἠρεμεῖν παρεῖχον οἱ Παύλου πνευμα-
τικοὶ ἔρωτες· ἀλλ᾽ ἦν ἀλύουσα τὴν καρδίαν, πέμπουσά τε πανταχοῦ γῆς, κἀκεῖνον ἐπιζητοῦσα. ἐπεὶ δὲ μάθοι ἐν Μύροις αὐτὸν εἶναι
τῆς Λυκίας, πολλοὺς τῶν νεανίσκων λαβοῦσα καὶ παιδισκῶν, κατ᾽ ἄν-
δρα δὲ τὸν χιτῶνα εἰς ἐπενδύτην μεταβαλοῦσα, ἀπῄει πρὸς αὐτὸν,
μετά τε πολλοῦ πόθου, καὶ θερμοῦ πνεύματος. εὑρίσκει τοιγαροῦν Παῦ-
λον ἐν Μύροις, τὰ περὶ Θεοῦ διαλεγόμενον, καὶ ἀθρόον αὐτῷ παρί-
σταται μηδὲν προμαθόντι· τὸν δὲ, ἐκείνην τε θεασάμενον, καὶ τὸ περὶ
αὐτὴν πλῆθος, ἔκπληξις εἶχε, λογιζόμενον, μὴ καὶ πειρασμός ἕτε-
,, ρος ἢ τὸ φαινόμενον. Θέκλα δὲ συνεῖσα ἔλαβον, ἔφη, τὸ λουτρὸν Παῦ-
,, λε. καὶ γὰρ ὁ συνεργήσας σοι πρὸς τὸ εὐαγγέλιον, κἀμοὶ οὗτος πρὸς τὸ
λούσασθαι συνεψηφίσατο. καὶ λαβόμενος αὐτῆς ὁ Παῦλος, ἀπή-
γαγε πρὸς τὸν οἶκον Ἑρμείου, ἔνθα κατὰ μέρος ἅπαντα, ὅσα συμβέ-
βηκεν ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἡ Θέκλα τῷ Παύλῳ διασαφεῖ· ὡς πολλὰ
κἀκεῖνον θαυμάσαι, καὶ τὴν τῶν ἀκουόντων ἐπιστηριχθῆναι πίστιν,
Τρυφαίνης τε τὸ εὔγνωμον ἀποδεξαμένους ὑπερεύξασθαι ταύτης. Τρύ-
φαινα μὲν οὖν συχνὸν χρυσίον τε καὶ ἀργύριον, πρὸς δὲ καὶ ἱματι-
σμὸν, διὰ Θέκλης τῷ Παύλῳ πέμπει διακονοῦσα πένησι.

Θέκλα

clam seruauit, inclamantes. Quâ voce tota ciuitas personabat: Tryphænáq. tam læto nuntio accepto, cum magnâ multitudine, quò illam amplecteretur, obuiam iuit: *Nunc*, inquiens, *credere possum Theclam filiam meam viuere. domum nunc ergo ad me, mea filia: omnes meas facultates in te transscribam*. Abit illa cum Tryphænâ; & dies paucos ibidẽ conquiescentes, ambę Dei verbum docebant: ita vt multæ ex ancillis fidem susciperent, & lętitiâ domus Tryphænę repleretur. Thecla abit cum Tryphænâ.

Ceterùm non sinebat Theclam spiritalis in Paullum amor diutiùs quietã esse; sed animo sollicita quoquouersus ad illum inquirendum mittebat. Qúumq. Myris Lyciæ vrbe esse didicisset; multis secum famulis & ancillis assumtis, ipsa tunicâ in penulam, virilem in speciẽ, commutatâ, ad illum magno cum desiderio spiritúsq. ardore profecta est. Quem Myris de rebus diuinis differentem inuenit, illíq. desubitò, nihil tale præsciẽti, adstat: quam vt ille, turbámque quæ vnà aderat, adspexit, stupore perculsus est; ne quod videbat, noua esset tentatio, secum reputans. Thecla autem accedens; *Accepi*, inquit, *ô Paulle, lauacrum. qui enim vnà tecum operatus est in Euangelium, mihi quoq, ille ipse, vt abluerer, concessit*. Tum Paullus illam ad se receptã in domum Hermeiæ deduxit; ibique sigillatim, quęcunq. sibi Antiochię accidissent, Thecla Paullo enarrat: vt plurimùm & ille miraretur, & audientium fides confirmaretur; Tryphænæque benignitatem amplectentes, pro ipsâ Deum deprecarentur: quòd magnam illa auri & argenti vestiúmque copiam, per Theclam ad Paullum, quò pauperibus succurreretur, misisset. Mox ad Paullum.

Θέκλα δὲ γνώμῃ Παύλου εἰς Ἰκόνιον γενομένῃ, τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον ἐδίδασκεν· ἀπελθοῦσα δὲ καὶ εἰς τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον,* πέμπτει παρὰ τὸ ἔδαφος, ὅπου Παῦλος ἦν καθεζόμενος καὶ διδάσκων. τοιοῦτον γὰρ ὁ πόθος, ὅταν αὐτὸν ἐκεῖνον μὴ ἔχοι τὸν ποθούμενον καθορᾷν, ποιεῖταί τι τῶν ἐκείνου τῆς φλογὸς παραμύθιον. πεσοῦσα τοίνυν σὺν ἡδονῇ πρὸς τὸ ἔδαφος, δάκρυσι τοῦτο θερμοῖς ἔβαλλεν· ἄρασά τε χεῖρας εἰς προσευχὴν, σοὶ χαρίζομαι, ἔλεγε, κύριε ὁ Θεός μου, καὶ τοῦδε τοῦ οἴκου, ἔνθα μοι τὸ φῶς ἔλαμψας, Χριστὲ Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ ζῶντος Θεοῦ, ὁ ἐμοὶ βοηθὸς ἐν φυλακῇ γενόμενος, βοηθὸς ἐν ἡγεμόνι, βοηθὸς ἐν θηρίοις τε καὶ πυρί. σοὶ χαρίζομαι, ὅτι αὐτὸς μόνος εἶ Θεὸς, καὶ σοὶ μόνῳ πρέπει δόξα τε καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας. εὗρε μέντοι Θάμυριν τεθνηκότα, τὴν δὲ μητέρα τὴν ἑαυτῆς ζῶσαν· ἣν καὶ λαβοῦσα κατὰ χολὴν, Θεόκλεια, ἔφη, μῆτερ ἐμὴ, δύνασαι πιστεῦσαι, ὅτι ζῶν κύριος ὁ Θεός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς; εἴτε γὰρ χρημάτων ἐρᾷς, ὀρέξει σοι ταῦτα δι' ἐμοῦ ὁ Θεὸς· εἴτε δὲ τέκνου, παρέστηκά σοι. ἄλλα τε πλείω τούτων λέγουσά τε καὶ ἀξιοῦσα, ταύτην διεμαρτύρετο. Θεοκλεία δὲ ταῦτα ψόφοι μόνον ἦσαν κενοὶ, τῶν μὲν ὤτων καταχεόμενοι, ἀπολλύμενοι δὲ τῆς καρδίας οὐδὲ βραχύ. βύουσα γὰρ ἦν τὰ ὦτα καὶ αὐτὴ, κατὰ τὴν ἀσπίδα, ὡς μὴ ἀκοῦσαι φωνῆς ἐπᾴδοντος.

Ἐπεὶ δὲ ἴδει Θέκλα, ὅτι μηδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ τὸν Αἰθίοπα σμήχειν ἐπιχειρεῖ, σώζειν σπουδάζουσα τὴν μητέρα· ἐπισφραγισαμένη ὅλον τὸ σῶμα τὸ ἑαυτῆς, τὴν Ἰκονιέων ἐξέρχεται πόλιν, καὶ εἰς Δάφνην ἔρχεται, εἰς μνημεῖόν τε εἴσεισι ἔνθα Παῦλος μετὰ Ὀνησιφόρου ἦν εὑρεθεὶς, ἐκεῖ προσπεσοῦσα, προσέκλαυσε τῷ Θεῷ. εἶθ' οὕτως εἰς Σελεύκειαν εἰσελθοῦσα,

* f. ῥίπτει nisi legas ῥίμπτει ἑαυτὴν.

Thecla porrò ex Paulli sententiâ cùm Iconium peruenisset, Dei verbum ibidem docebat: accedénsq. Onesiphori domum, eo loci vbi Paullus sedere & docere solebat, sese humi prosternit. *Talis est enim desiderij vis, vt quando ipsum net, quem videre exoptat, habere non poßit, aliquid eorum, quæ ad illum pertinuerant, ardori illius solatium adferat.* Magno igitur cum gaudio in terram procumbens, calidis eam lacrymis conspergebat; manúsque in orationem expandens, *Gratias*, inquit, *tibi ago Domine Deus meus, & huius domus, vbi tu Christe Iesu, Fili Dei viuentis, mihi lux resplenduisti; qui mihi adiutor in carcere, adiutor in Præside, adiutor in bestijs & igne fuisti: gratias, inquam, tibi ago; quia tu solus es Deus, & tibi soli conuenit gloria, & veneratio in sæcula.* Inuenit autem Thamyrida mortuũ, matrem tamen adhuc viuam: quâ per otium ad se receptâ, *Theoclea*, inquit, *mater mea, potes credere Dominũ Deum viuum in cælis esse? Si enim diuitiarum es amans, illas tibi per me suppeditabit; si filiæ tuæ, ecce tibi adsto.* Hæcq. & his plura illi dicens, rogánsq. illam obtestabatur. Quæ omnia Theocleæ soni tantùm inanes verborũ; qui ad aures quidem diffunderentur, cor autem illius ne tantillum quidem attingerent. *obturauerat* enim & illa *aures, aspidis instar, ne audiret vocem incantantis.*

Thecla Iconij docet.

Ad Deũ preces.

Psal. 57. v. 6.

Thecla autem se nihil proficere, sed, quum matrẽ seruare nititur, non aliud quàm Æthiopẽ lauare se videns; corpus suum totum cruce consignans, Iconiensium vrbem egreditur, & Daphnem accedit: ibíq. monumẽtum (vbi Paullum cum Onesiphoro inuenerat) intrat; & procidens, lacrymas ad Deum fundit. Deinde Seleuciam ingressa

Seleuciã it.

θοῦσα, ἔξεισιν ἔξω τῆς πόλεως μιλίῳ ἑνί. καὶ Σελευκεῦσι γὰρ ἐδεδοίκει, ὅτι κἀκεῖνοι εἴδωλα προσκυνοῦντες ἦσαν. ὁδηγῷ δὲ χρωμένη τῷ φωτὶ ἐκείνῳ τῆς νεφέλης, ἀνάγεται πρὸς τὸ ὄρος, ὃ ἐλέγετο Καλαμὼν* εἴτουν Ῥοδίων· ἔνθα σπήλαιον εὑροῦσα, εἴσεισιν ἔνδον, κἀκεῖ χρόνους διαμένει συχνούς, πολλοὺς μὲν αὐτῇ καὶ χαλεποὺς πειρασμοὺς τοῦ ἐχθροῦ διεγείραντος, πάντας δὲ Χριστοῦ χάριτι νικησάσης. δήλην δὲ αὐτὴν πανταχοῦ τῆς ἀρετῆς ποιούσης, πολλὰς τῶν εὐγενῶν γυναικῶν ὁ ταύτης ἐχειροῦτο πόθος, καὶ ὡς αὐτὴν φοιτᾶσαι, λόγων* ἀπέλαβον, πολὺ τὸ χαρίεν μετὰ τοῦ ὠφελεῖν ἐπιδεδειγμένων· ἐξ ὧν οὐκ ὀλίγαι, * μακρὰ τῆς τοῦ βίου χαίρειν εἰποῦσαι, συνησκοῦν ταύτῃ. ἦν δὲ ἡ Θέκλα, οὐ ψυχὰς μόνον, ἀλλὰ καὶ σώματα θεραπεύειν ἐπισταμένη, οὐκ ἰατρικαῖς τέχναις, ἀλλὰ θαυματουργικαῖς μᾶλλον ἀνάγκαις. ὅτε ἡ πόλις μαθοῦσα, ὅτι παρ' ἣν ἀμισθὶ νόσους ἐλαύνεται, προσῆγον αὐτῇ τοὺς πάσχοντας, ὧν ἂν καὶ ἔτυχον νοσήματι προκατειλημμένοι. καὶ ἦν ἰδεῖν πρᾶγμα λόγου κρεῖττον καὶ διηγήσεως· οὔπω γὰρ ἦσαν τῇ θύρᾳ πλησιάζοντες τοῦ σπηλαίου, καὶ ὥσπερ αἱ νόσοι τὴν ἀνταγωνιστὴν δεδοικυῖαι εὐθὺς ἔφυγον, ὑγιεῖς τοὺς πάσχοντας καταλείπουσαι. τοῦτο δὲ καὶ ἐν τοῖς δαίμοσι πονηροῖς προσπαλαίουσιν ὁρᾶν ἦν· καὶ αὐτοὶ γὰρ κακοῦ ἐξελύται γινόμενοι, πολλὰς Θεῷ τε καὶ Θέκλῃ τὰς χάριτας ὡμολόγουν.

* f. ἐντῶν sive εἰτ' ὧν, alij εἶτων, & plebeia voce agnoscit Eustath

* f. ἀπέλαυον

* f. μακρὰν τούτῳ τοῦ βίου χ. aut potius τοῖς τοῦ βίου

Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις χαρίεν ἐδόκει τὸ πρᾶγμα, θαύματός τε καὶ σπουδῆς ἄξιον, ἰατροῖς δὲ τοῖς κατὰ Σελεύκειαν καὶ μάλιστα χαλεπὸν, ἀτιμαζομένοις, ὥσπερ εἰκὸς, καὶ εἴ τι ἄλλο χρῆμα εὐκαταφρόνητον εἰς παρόρασιν ἐρχομένοις· καὶ ὅλως ἣν εἶχον μόνην ἀφορμὴν βίου τὴν

τέχνην,

greſſa, vnum miliare ab vrbe diſcedit. metuebat enim Seleucienſes, quòd & illi idola adorarent: nubis autẽ lucem viæ ducem nacta, montem conſcẽdit, cui Calamon, ſiue Rhodion nomen erat; vbi in repertã ſpeluncam cõcedit, plurimóq. ibidem tempore cõmoratur: multas illi grauésq. interim tentationes hoſte diabolo concitante, illáſque omnes diuino beneficio ipsâ ſuperante. Quumq́ue eam virtus vbique redderet illuſtrem, multas nobiliũ feminarum eius inceſſit deſiderium: illámq. adeuntes, quũ verbis eius, non minorem venuſtatem quàm vtilitatem ex ſe oſtendentibus, fruerẽtur; longè hac vitâ valere iuſsâ, vnà cum ipsâ ad pietatem exercebantur. Neque verò animas ſolùm, ſed corpora quoq. curare illa nouerat: non arte medicâ, ſed admirabili potiùs atque efficaciſſimâ vi atq. virtute. Quod vbi ciuitas intellexit, adeſſe nempe tẽpus, quo ſine mercede morbos liceret depellere; ad illam ægros, quocunque tandem malo detinerentur, adducebant. Erátq. videre rem, quæ omnẽ ſermonem narrandíq. facultatem ſuperaret. neque enim illi adhuc ſpeluncæ portę appropinquabant, quum morbi, tanquam aduerſariã ſuam metuentes, protinus aufugerent; quos anteà vexauerant, ſanos relinquentes. Idem quoque in illis cernere erat, qui cum malis genijs luctabantur. ſtatim enim illius mali indemnes redditi, magnas gratias Deo & Theclæ agebant.

Tbi animas & corpora curat.

Atque ita ceteris quidem res hæc inprimis iucunda admirationéq. & ſtudio digna habebatur; medicis autem Seleuciẽſibus maximè grauis, ignominiâ, vt videbatur, affectis, & omni re, etiam viliſſimâ magis deſpectis; atq. ex arte, (quam ſolã vitę ſuſtentandę ſubſidiũ habere

In illam od ũ medicorum.

τέχνην, οὐδὲν αὐτοῖς ἀπόνασθαι δυναμένοις. φθόνου τοίνυν ἀγρίου καὶ
μανίας πλησθέντες, τί σκέπτονται, καὶ τί ποιοῦσιν; ὡς πονηρὸν ἀλη-
θῶς, καὶ δόλου καὶ πικρίας μεστὸν, ἄξιόν τε τοῦ ταῦτα ὑποτιθέντος
„ χαλεποῦ δαίμονος. ἀθροισθέντες γὰρ, καὶ λοιμῶν καθέδραν γενό-
„ μενοι, κοινολογοῦνται καθ' ἑαυτούς. ἡ παρθένος αὕτη, λέγον-
„ τες, ἱερεία τῆς μεγάλης Ἀρτέμιδος οὖσα· ὥς γε αὐτοῖς ἐδόκει διὰ
„ πολλὴν ἄνοιαν· φιλεῖται πρὸς αὐτῆς τὴν παρθενίαν ἀκριβεστά-
„ την τηρεῖν. καὶ παρὰ τοῦτο, ἐφ' ᾧ ἂν καὶ δεηθείη ταύτης, ὑπακού-
„ σαν ἔχει, καὶ συντελοῦσαν τὰ κατὰ θέλησιν. ἐπεὶ οὖν οὐδὲν αἴτιον
„ ἄλλο τῆς πρὸς τὴν θεὰν αὐτῆς οἰκειώσεως, ἢ τὸ τῆς ἁγνείας ὑ-
„ πάρχει καλὸν, τοῦτο λύσωμεν, καὶ ἄνδρας αἰσχροῦ βίου καὶ νεανίσκους
„ πρὸς ταῦτα λαβόντες, οἴνῳ τε πλείονι καὶ χρυσοῦ δεξιώσει τὰς ὁρ-
„ μὰς αὐτῶν παραθήξαντες, ἐπαφῶμεν αὐτῇ. οὕτω σκεψάμενοι,
οὕτως ἐποίουν. καὶ νέοι τῶν ἀκολάστων καὶ βδελυρῶν αὐτοῖς ἐκλε-
γέντες, πέμπονται κατὰ τῆς παρθένου, τὸν αἴσχιστον ἆθλον ἀγω-
νιούμενοι· καὶ τὸ χαλεπώτερον, ἔμμισθον ἔχοντες τὴν κακίαν,
ἴσ. τοῦ καὶ * πρὸς τῆς νίκης, τὰ τοῦ κακοῦ ἐπίχειρα δεδειγμένοι. ἐπι-
στάντες τοιγαροῦν τῷ σπηλαίῳ, κόπτουσι τὴν θύραν. ἡ δ'· ἔ γὰρ
ἔγνω διὰ τῆς χάριτος, ὅτου χάριν τῶν πονηρῶν ἡ ἄφιξις
„ προσελθοῦσα· τεκνία, φησὶ, τί βούλεσθε; οὕτως εἴρηκε
πρᾴως· ἤθελε γὰρ τῷ κοσμίῳ τοῦ ἤθους, καὶ τῶν λόγων τῇ ἁ-
„ πλότητι, ἀναιδὲς ὅρμημα καὶ ἰταμὸν καταιδέσαι. οἱ δὲ, τίς εἴη
„ ἐνταῦθα, λέγουσι, τοὔνομα Θέκλα; καὶ ἡ μακαρία· εἰς τί
„ δὲ ὑμῖν τὸ ταύτην ζητεῖν; ἐγώ εἰμι. ἐκεῖνοι δὲ παραχρῆμα
„ δείξαντες αὐτοὶ εἶναι, ὧν ὁ λάρυγξ τάφος ἀνεῳγμένος ἐστὶν,

ὥσπερ

ſolebant) nullum fructũ percipiẽtibus. Inuidiâ igitur inmiti & furore repleti, quid moliuntur, quid agunt? rẽ nimirum omni fraude & acerbitate plenam, diróque dæmone talia ſuggerente planè dignam. In vnum enim coëuntes, & *peſtilẽtiarum cathedra* effecti, de rebus ſuis inter ſe communicant. *Virgo hæc*, inquiunt, *quum magnæ Dianæ ſacerdos ſit*; (ita enim amentibus illis videbatur) *maximè ab illâ, quòd virginitatem exactiſſimam ſeruet, adamatur: atque inde ſit, vt ſuper quacunq. re illius opem poſcat, protinus ſibi obſequentem ex voto habeat. Quare, cùm nulla alia ſit cauſſa, quòd dea ita illi familiaris ſit, quàm caſtitatis illa præſtãtia, agite, illã ſoluamus, viroſq́, & adoleſcẽtes perditiſſimæ vitæ ad id aſſumtos, multâque vini & auri copiâ comiter præbitâ, illorum animis excitatis, in illam immittamus.* Id conſilium ineuntes, idem quoque exequuntur; iuueneſq́. omnium petulantiſſimi & ſceleratiſſimi ab ipſis electi, aduerſus Virginem mittuntur, certamen longè turpiſſimum depugnaturi: quodq́ue peius erat, improbitatem ſuam iam tũ mercede obſtrictam habentes, ante ipſam victoriam, facinoris ſui peſſimi recepto præmio. Spelæo ergo adſtantes fores pulſant. illa autem (quippe nouerat diuino beneficio quâ de cauſâ illa ſceleratorum colluuies aduenisset) *Filij*, inquit, *quid vultis*? Sic illa placidè. volebat enim morum ſuauitate, & verborum ſimplicitate, impudentem illorum & truculentum conatum in ſui reuerentiam flectere. Illi autem, numqua illic Thecla nomine eſſet, interrogant. *Et quæ*, inquit beata illa, *vobis Theclam quærendi ratio? ego enim ſum*. Illi ſtatim oſtendentes ſe illos eſſe, quorum *guttur ſepulcrum patens eſt*, reſpon-

[Margin notes: Pſal. 1. v. 1. — Iuuenes petulãtes in illam immittuntur. — Pſal. 5. v. 10. & 13. 3.]

ὥσπερ ἐκ μιαρᾶς πηγῆς, μιαρὸν ἀφέντες νᾶμα τὸν λόγον· τί
δὲ ἄλλο ἢ ὥστε συγκαθευδῆσαι ταύτῃ; ἔλεξαν ἀναιδῶς. εἰς τοῦτο
γὰρ παρέμενον. ἡ δέ· ὢ τῆς ἁγίας ἐκείνης καὶ ψυχῆς καὶ φωνῆς!
ἐγὼ, ἔφη, ταπεινὴ γραῦς εἰμι, πλὴν ἀλλὰ δούλη γε τοῦ κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κἄν τι πονηρὸν ἐμὲ δρᾶσαι πειράσα-
σθε, οὐ δυνατοὶ ἔσεσθε. ἐπέμενον οἱ κακοὶ, αὐτὸ τοῦτο βεβαιοῦν-
τες ὅτι κακοὶ, ἀδύνατον εἶναι λέγοντες ἀποστῆναι πρότερον, ἂν
μὴ πράξωμεν ὃ βουλόμεθα. ταῦτα λέγοντες καὶ ἐπείρων, καὶ
ἀπρὶξ κατεῖχον αὐτήν· ἡ δὲ καὶ σχήματι καὶ λόγῳ ἐπιεικεῖ,
*δύναμιν ἀλλὰ περιμείνατε, ἔφη, τέκνα, καὶ τὴν * δόξαν ὄψεσθε τοῦ
Θεοῦ. ὡς δὲ οὐκ εἶχεν ὅ, τι καὶ δράσειε, συναγωγῇ πονηρευο-
μένων περισχεθεῖσα, καὶ πολλῶν αὐτὴν τῶν κυνῶν περικυκλω-
σάντων· εἶχον γὰρ ἐν χερσὶ, καὶ βιάζεσθαι μανικῶς ἐφώρμων·
εἰς οὐρανὸν τὸ ὄμμα διάρασα, Κύριε παντοκράτορ, ἔφη, ὁ μόνος
δυνατὸς καὶ οἰκτίρμων, ἡ ἐλπὶς τῶν ἀπηλπισμένων, ἡ τῶν ἀβοη-
*ἐμὲ θήτων βοήθεια, ὁ ἐκ πυρὸς * μὲν καὶ θηρῶν, Θαμύριδός τε καὶ
Ἀλεξάνδρου, καὶ βυθοῦ διασώσας, ἀπανταχοῦ τε βοηθὸν ὀρέξας
μοι χεῖρα, καὶ τὸ θεῖον ὄνομά σου εὐδοκήσας ἐν ἐμοὶ δοξασθῆναι· καὶ
νῦν, κύριε ὁ Θεός μου, ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς τῶν ἀνόμων τούτων, καὶ μὴ
ἐάσῃς ὑβρισθῆναί μου τὴν παρθενίαν, ἣν διὰ σὲ καὶ τὸ σὸν διεφύλαξα
ὄνομα, ὅτι σὲ φιλονυμφίε ἄμωμε, καὶ σοὶ προσκυνῶ τῷ πατρὶ καὶ τῷ
υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. καὶ ἐπειπούσης αὐτῆς
τὸ Ἀμήν, φωνὴ οὐρανόθεν πρὸς αὐτὴν γίνεται, μὴ φοβοῦ, λέγουσα, Θέ-
κλα· μετὰ σοῦ γάρ εἰμι, δούλη ἐμὴ ἀληθής. ἆρασα δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς,
ἴδε ὅπως σοι πέτρα ἐνώπιος ἤνοικται· καὶ γὰρ ἔσται σοι αὕτη αἰώνιος οἶκος, ἐν
αὐτῇ τε τὴν ἀνάπαυσιν δέξῃ τὴν σήν. καὶ προσχοῦσα ἡ μάρτυς,

ὁρᾷ

responſum impurum tanquam ex fonte impuro impurũ laticem emittentes, *Et quæ alia*, impudenter ſubijciunt, *quàm vt cũ ipsâ dormiamus? ad hoc enim huc venimus.* Tum illa (ô ſacram animã, ſimul & vocem!) *Ego*, inquit, *humilis vetula ſum; at verò famula Domini noſtri* IESV *Chriſti: etiam ſi improbè quid in me ſtatuere tentetis, nequaquam id efficere poteritis.* Perſiſtebant illi praui, hoc ſolum, re ipsâ oſtendentes, eſſe ſe tales; omnino fieri non poſſe dicentes, vt illinc niſi facinore, quod moliebantur, perpetrato diſcederent. Hæc dicẽtes, illam aggrediebantur, & arctè tenebant. Tum illa habitu, & verbis mitiſſimis; *At expectate*, inquit, *filij, & videbitis potentiã Dei.* quumq́. non haberet, quod ageret, à cœtu illo maleficorum detẽta, multisq́. canibus circũuenta (iam enim manibus comprehenſam tenebãt, & furiosè vim illi inferre nitebãtur) in cœlos illa oculos attollẽs: *Domine*, inquit, *omnipotens, ſolus potens & miſericors, ſpes deſperatorum, auxiliũ ope deſtitutorum; qui me ex igne, beſtijs, Thamyride, Alexandro & lacu liberaſti, vbique manũ auxiliatricem præbens; cuique placitum fuit, vt nomen in me tuũ glorificaretur; etiam nunc Domine Deus meus, eripe me ex manu horum iniquorũ; neque permittas virginitatem meam iniuriâ violari, quam propter te, & nomen tuum, conſeruaui: quia te amo, ſponſe irreprehenſe, teq́. veneror Pater, Fili, & Spiritus ſancte, nũc & in ſecula.* Quumq́. adderet, *Amen*; vox de cœlo ad ipſam defertur: *Ne timeas mea Thecla: tecũ enim ſum, vera mea famula: ſuſtolle tantùm oculos, & vide, quomodo tibi petra ante conſpectum aperta ſit; illa tibi perpetuum erit habitaculum; in illâ requiem tuam recipies.* Ad quæ Martyr attendens;

Illius ad Deum preces.

ὁρᾷ κατ' ὄψιν πέτραν διανοιγεῖσαν, ὅσον ἀνθρώπῳ εἰσελθεῖν χωρητόν. εὐθὺς οὖν, κατὰ τὸ ἐπίταγμα, τὴν ἐχόντων διαδρᾶσα τὰς χεῖρας, εἰς τὴν πέτραν εἰσέδυ, καὶ ἅμα ἀμφότερα συνέβη τὰ μέρη, καὶ εἰς ἓν γέγονεν οὕτως, ὡς μηδεμίαν μηδ' ὅλως ἁρμογὴν φαίνεσθαι. ἐκείνοις δὲ τοῖς βεβήλοις, τὸ μέγα τοῦτο θεασαμένοις θαῦμα,
* πράξαι ἀπορία καὶ ἔκπληξις ἠκολούθει. καὶ οὐδὲν ἔτι * δρᾶσαι δυνατοὶ
* ἢ. εἰ μὴ ὑπῆρξαν, * ὅτι μὴ, ταύτην ὡς ἐν χερσὶν εἶχον, τοῦ ὠμοφορίου ἐπιλαβόμενοι, διασπάσαι μέρος. κατὰ θείαν τοῦτο πραχθὲν οἰκονομίαν, ἅμα μὲν εἰς πίστιν τοῦ γινομένου, ἅμα δὲ καὶ εἰς εὐλογίαν καὶ παραμύθιον τῶν εἰς ὕστερον θεοσεβῶν τε καὶ φιλοχρίστων.

Ἤχθη μὲν οὖν εἰς τὸ μαρτύριον ἡ γυναίκα, περὶ τὰ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη οὖσα· ἐν δὲ τῇ ὁδοιπορίᾳ καὶ τῇ ἀσκήσει τῇ ἐν τῷ ὄρει, καὶ πάσῃ τῇ περιόδῳ, διαγεγόνασιν ἔτη δύο καὶ ἑβδομήκοντα· ὡς ἐκδημῆσαι τὴν πρωτομάρτυρα πρὸς Θεὸν, ἐνενηκοστὸν ἤδη τὸ ἔτος ἄγουσαν. τοῦτον τὸ τῆς θαυμαστῆς Θέκλης τέλος, τοιοῦτος ὁ βίος, τοιοῦτον τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτύριον ἦν. καὶ ἔχοιμεν ἡμεῖς
* al. ἀ-πρόσδυτον ἄγρυπνον ἀεὶ τῶν ψυχῶν φύλακα, πρέσβυν * ἀπρόσωπον πρὸς Θεὸν, ὀξεῖαν ἐν κινδύνοις ἀντίληψιν. ἧς ταῖς πρεσβείαις, καὶ τῶν αἰωνίων τύχοιμεν ἀγαθῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΕΛΟΣ.

videt ante ſe petram apertam, quantum homini recipiendo ſatis eſſet. quare illa, prout ipſi pręceptum fuerat, manibus ſe tenētium elapſa, in petram ſe immiſit; cuius ſtatim ambæ partes coïere, itaque in vnum coaluere, vt nulla omnino iũctura appareret. Impuris porrò illis magnum hoc miraculum intuentibus, ingens conſilij inopia animiq́ue conſternatio oboriebatur: neque quicquam amplius quod facere poterant; niſi quod, quum illam manibus adhuc tenerent, amiculo, quod humeris geſtabat, comprehenſo, partem eius diſcerperent: idq. diuinâ diſpenſatione factum; partim in rei tantæ fidem, partim etiam in laudem & conſolationem eorum, qui deinceps pij Dei cultores & amici eſſent futuri.

Acta igitur ad martyrium præclara hæc Virgo fuit decimo octauo ætatis ſuæ anno; in itinere autem exercitioq́ue pietatis in monte ab ipsâ obito, reliquóque vitæ circuitu, anni ſeptuaginta duo illi tranſacti. Ita vt ad Deum princeps hæc Martyr profecta ſit, nonageſimum iam annum agens. Et huiuſmodi quidem admirandæ Theclæ finis, huiuſmodi vita, huiuſmodi pro Chriſto martyrium. Hanc nos peruigilem ſemper animarum noſtrarum cuſtodem habeamus, hanc acceptam apud Deum noſtri patronam, promptámque in periculis auxiliatricem. Cuius interceſſione æternam felicitatem conſequamur, in Chriſto Ieſu Domino noſtro: cui ſit gloria & poteſtas nunc & ſemper & in ſecula ſeculorum. Amen.

F I N I S.

INDEX
VERBORVM ET RERVM
INSIGNIORVM.

p. principium paginæ, *m.* medium, *f.* finem denotat.

A.

B.

Baßia.

O 3 Fames

OMISSA ET COMMISSA.

Pag. 11 lin. penult. *castè* scribe *purè*.

pag. 34 lin. 6 καὶ Ἥρα καὶ Ζεὺς lege καὶ Ἥρα καὶ Ζεύς· καὶ Ζεὺς πάλιν καὶ Γανυμ. ex Vat. Cod. & versionem adapta.

Ibidem lin. 7. κύκνον lege κυνῶν, & sic verte.

pag. 38 lin. vltim. τόν γε lege τό γε, & muta versionem.

pag. 58 lin. 7 ἡ ἐν ἅμα καὶ τὸ lege ἐν ἅμα καὶ ἡ τὸ.

pag. 64 lin. 20 κἂν ταῦτα lege κἀνταῦθα· & in versione, *quas hîc quoque toleraui.*

pag. 66 lin. 19 παρεσκευάσω lege παρεσκευάσω.

pag. 78 lin. 19 κἀνταῦτα lege κἀνταῦθα.

pag. 86 lin. 12 συγκλύτε, m. f. συγκλύδε, f. συγχύτε.

pag. 92 lin. 22 κατένιφε lege κατένιφε.

pag. 109 lin. 27 τὸ *omnes* delendum.

pag. 116 lin. 19 ἐγένησας lege ἐγέννησας.

pag. 118 lin. 21 κἀν τοῖς lege κἂν τοῖς, & ita verte.

pag. 120 lin. 19 τῶν ἐν πόλει lege τῶν ἐν τέλει ex m. s. & sic verte.

pag. 122 lin. 4 ἀπάτε lege ἀπάτης.

pag. 124 lin. 2 τὴν lege τὸν.

pag. 128 lin. 10 μάλιστα ex Vat. κάλιστα.

pag. 136 lin. 7 ἡσυχάσουσι; Vatican. ἡσύχασαν;

pag. 138 lin. 21 ἀπαοιδῶν lege ἐπαοιδῶν.

pag. 140 lin. 5 περιδινηθεῖσα Vatic. περιδινηθεῖσα.

pag. 142 lin. 13 οὐκ ὀλιγωρεῖν. abest τὸ οὐκ à Vatican. Cod.

pag. 144 lin. 7 καὶ εἰ tolle dictionem καὶ.

pag. 156 lin. 18 κολυμβήθρος lege κολυμβήθρας.

pag. 157 lin. antepenultima *atque* lege *aut*.

pag. 160 lin. 5 θαυμάσιά τι lege θαυμάσια τι.

pag. 164 lin. 11 ἀλοτρίων lege ἀλλοτρίων.

pag. 186 lin. 12 κατερρίγνυς Vatican. κατερρίγνυον, quid si κατερρίγνυσαν?

pag. 225 lin. 14 *patrum & matrum* lege *patrimi & matrimi.*

pag. 226 lin. 21 *adscitios* lege *adscitos*.

pag. 227 lin. 15 *vdo* lege *vda*, & mox *humollata de sacris* lege *humecta de succis*.

pag. 291 lin. 7 dele dictionem *quod*.

APPROBATIO.

LEgi accuratè & perlegi libros hosce de rebus gestis atque Miraculis S. THECLAE Virginis & Martyris, Latinè è Græco editos à R[do] admodum Domino D. Petro Pantino, Ecclesiæ S. Gudilæ Decano, Regis Philippi Capellano, & exercitus eius generali Vicario; nihilque in eis inueni quod fidei nostræ aduersum videatur, aut sacrorum Conciliorum vel Doctorum Ecclesiæ seu sanctorum Patrum doctrinæ, vel quod piorum aures offendere possit, aut sanam interpretationem non patiatur: imò pietate, eruditione atque eloquentia palàm abundant: quare & ad Dei gloriam (qui in gloriosa Virgine THECLA ita mirabilis apparere dignatus est) & vt fidelium mentes ad heroïcas & diuinas virtutes Sanctorum magis ac magis accendantur, dignos iudico vt in lucem veniant, & typis mandari queant. In quorum fidem meo subsignaui chirographo, Bruxellæ xv. Maij, Anno M. DC. III.

Fr. Andreas à Soto.

LIbros, vnum de vita S. THECLAE, alterum de Miraculis eiusdem, elegantissimo idiomate Græco olim scriptos per D. Basilium Seleuciæ in Isauria Episcopum, nunc verò felicissimè, ac summâ cum fide Latinè versos ab admodum R[do] Domino D. Petro Pantino, apud D. Gudilæ Bruxel. Decano, nec non exercitus Serenissimarum Celsitudinum in Belgio Vicario generali in spiritualibus, perlegendo; deprehendi plenos doctrina, spirantes pietatem, &, nescio quos, diuini amoris igniculos, in probi Lectoris animo excitantes. Quare eos iudico prælo dignissimos. Actum Brugis VI. Id. Octob. An. M. DC. IIII.

Ita censeo Arnoldus van Mechelen
S. T. Licent. & Pœnitentiarius
Brugensis.

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTI & ISABELLÆ CLARÆ EVGENIÆ Infantis Hispaniarum, Archiducum Austrię, Ducum Burgundiæ, &c. Serenissimorum Belgicæ Principum, Priuilegio cautum est, nequis BASILII *Seleuciæ in Isauria Episcopi De Vita ac Miraculis* D. THECLÆ *Virginis Martyris Iconiensis libros duos, &* SIMEONIS METAPHRASTÆ LOGOTHETÆ *de eadem* MARTYRE *Tractatum singularem, quos* PETRVS PANTINVS TILETANVS *Decanus Bruxellensis è tenebris nunc primùm eruit, Latinè vertit, notisq; illustrauit*, præter voluntatem Ioannis Moreti, Typographi Antuerpiensis, intra decennium excudat, aut alibi excusos in inferioris Germaniæ ditiones importet, venaléſve habeat. Qui secùs faxit, confiscatione librorum & alia graui pœna mulctabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ XXVIII. Martij, M. DC. VII.

Signat.

Buschere.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
cIↄ. Iↄc. VIII.

LABORE ET CONSTANTIA